212

HISTORIA ECCLESIASTICA
VARIIS COLLOQUIIS DIGESTA
UBI PRO THEOLOGIÆ CANDIDATIS

Res præcipuæ , non ſolum ad Hiſtoriam , ſed etiam ad Dogmata , Criticam ; Chronologiam , & Eccleſiæ Diſciplinam pertinentes , per breves Interrogationes , & Reſponſiones perſtringuntur , & in præclaro ordine collocantur.

OPUS NOVEM TOMIS COMPREHENSUM

AUCTORE

FR. IGNATIO HYACINTHO AMAT DE GRAVESON

Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctore, & Collegii Caſanatenſis Theologo, Ord. FF. Prædicatorum.

EDITIO NOVISSIMA

Luculentiſſimis additionibus , perpetuiſque adnotationibus illuſtrata , & continuatione uſque ad annum MDCCLX. locupletata

A P. JOANNE DOMINICO MANSI

Congregationis Matris Dei Lucenſi.

TOMUS QUINCTUS

COMPLECTENS

DECIMUMTERTIUM , & DECIMUMQUARTUM ECCLESIÆ SÆCULUM

VENETIIS,

MDCCLXII.

EX TYPOGRAPHIA REMONDINIANA.

SUPERIORUM PERMISSU , AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

2.3.235

HISTORIA ECCLESIASTICA

Sæculorum XIII. & XIV.

Variis Colloquiis digeſta.

HIſtoriam Eccleſiaſticam Sæculorum Decimi tertii, & Decimi quarti continua ſerie deſcribemus, quia Eccleſia in utroque Sæculo graviſſimis turbis atque diuturnis bellis miſerum in modum fuit funeſtata. At enim, Sæculo decimo tertio occaſione diſſidiorum, quæ Romanos Pontifices inter & Imperatores non raro emerſerunt, duæ in Italia infenſiſſimæ excitatæ ſunt factiones, videlicet *Gibellinorum*, qui ab Imperatoribus ſtabant, & *Guelphorum*, qui obtentu tuendi jura Pontificum acerrime decertabant. Hæ duæ armatæ factiones tot clades, funera, perfidias, parricidia, & ſacrilegia invexerunt, ut tota Italiæ facies ſuorum diſcerpta manibus, ſuis convulſa ſedibus, & populorum mutuis cædibus in ſe irruentium ubique ſanguine inundata cerneretur. Nec minus Eccleſiæ fatalis fuit gravis illa diſſenſio, quæ eodem Sæculo decimo tertio, *Bonifacium Octavum* Pontificem Maximum inter & *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem vehementer exarſit, ut nihil in præſentia dicam de *Veſperis Siculis*, ſeu de occulta illa, & poſt hominum memoriam crudeliſſima conſpiratione, qua Siculi octo millia Gallorum inermium,

nihilque minus cogitantium die XXX. menſis Martii, in quam eo anno, ſeu milleſimo ducenteſimo octogeſimo ſecundo, incidit Dominica Reſurrectio, abſque ullo ætatis, ſexuſve diſcrimine, immaniter trucidarunt, & Siculas mulieres, quæ de Gallis conceperant, pluſquam Scythica barbarie exenterarunt, ut, excuſſis earum fœtibus, nihil prorſus Francici ſeminis in Sicilia ſupereſſet. Tot turbas Sæculo decimo tertio excitatas cumularunt Hæreſeon procellæ, quibus jactata eſt Eccleſia, præcipue Albigenſium, qui bello flammaque in Catholicos atrociter ſævientes, nonniſi bello ſacro, ac multorum profuſo ſanguine in ordinem redigi, atque penitus exterminari potuerunt. His haud levioribus malis, & calamitatibus ſequenti Sæculo, ſeu decimo quarto, exagitata eſt Eccleſia. Romanæ ſiquidem Sedis per *Clementem V.* Pontificem Maximum in Gallias translatio, quam Itali appellavere *Babylonicam*, quod ſeptuaginta annos duraverit, Orbem Chriſtianum conturbavit. Acceſſit inſuper Italorum diſcordia concitata Florentinorum diſſidiis, Longobardorum Regulorum bellis, *Ludovici Bavari* Imperatoris Schiſmate, *Petri de Corbaria*, ſeu *de Corvario* Franciſcani Antipapæ intruſione, Gibellinorum, & Guelphorum factionibus, *Ochami* tumultibus, *Beguardorum*, *Beguinarum*, *& Vvicleffiſtarum* exitioſis peſtibus, quibus tandem cumulum omnium malorum addidit nefandum illud Schiſma, per quod poſt mortem *Gregorii Undecimi* Papæ Chriſtianus Orbis ſub incerto Capite per quadraginta annos diviſus eſt, uno videlicet Pontifice Romæ, altero Avenione ſedente. In tam alto tot bellorum, hæreſium, diſcriminumque pelago Eccleſia Sæculis decimo tertio, & decimo quarto, variis fuit agitata procellis, & tantum non fluctibus operta, nunquam tamen divina opitulante providentia demerſa eſt, ſed potius eo magis emicuit Summorum Pontificum, Paſtorum, & Doctorum in remigando labor, quo proximius periculum imminebat: Sævas bellorum tempeſtates in optatam tranquillitatem convertit Deus Optimus Maximus. Obortas Hæreſes Romani Pontifices in Conciliis, Doctores ſuis eruditis Operibus, & Principes Chriſtiani ſacris bellis feliciter obtriverunt. Poſtremo, acceſſit ad fidei victoriam, & fidelium ſolamen pietas in Occidente renovata per novos religioſos Ordines, qui in honorem Dei, & firmiſſimum Eccleſiæ præſidium ſæculis decimo tertio, & decimo quarto, excitati, collapſam vitæ Regularis diſciplinam, & ſolidam pietatem in Clauſtris jam ipſa ſenectute labantem repararunt, quorum ingentes fructus non ſolum in Sanctis *Thoma Aquinate*, *& Bonaventura*, aliiſque Luminibus claruerunt, verum etiam in tutandis, ac vindicandis Sedis Apoſtolicæ juribus haud parvo adjumento fuerunt. Hæc omnia, quæ ad Hiſtoriam Sæculorum decimi

cimi

Digitized by Google

cimi tertii, & decimi quarti ſpectant, brevitate cum claritate conjuncta, juxta methodum nobis a principio præſcriptam in ſex Colloquiis expendemus, & in his nihil, quod ad Sanctæ Eccleſiæ publicam adminiſtrationem, dogmata, & diſciplinam pertinet, omittemus; nullam Hæreſim, nulla Concilia Generalia, Nationalia, aut Provincialia intacta relinquemus; Romanorum Pontificum, ac præcipuarum Eccleſiæ Sedium Epiſcoporum, necnon Imperatorum cum Orientis, tum Occidentis, & Regum Chriſtianorum ſucceſſiones ac nobiliora geſta referemus; illuſtriorum Virorum Opera, & Ordinum Regularium inſtitutiones atque in Eccleſiam promerita indicabimus; uno verbo, omnia, quæ in Hiſtoria utriuſque Sæculi vel ſcitu utilia, vel lectu delectabilia exiſtimabimus, ſummatim attingemus in noſtris Colloquiis, in quorum primo oſtendemus, quo loco ſæculis decimo tertio, & decimo quarto eſſent res Eccleſiæ tam in Oriente, quam in Occidente ſub Imperatoribus, & Principibus Chriſtianis. In altero dabimus ſeriem Epiſcoporum, qui illuſtriores Eccleſiæ ſedes tenuerunt. In tertio recenſebimus Hæreſes, quæ ſæculis decimo tertio & decimo quarto ex Orco prodierunt, & Eccleſiam infeſtarunt. In quarto diſſeremus de Conciliis, tum Oecumenicis, tum Nationalibus, in quibus vel ſerpentes Hæreſes damnatæ ſunt, vel reſtituta fuit collapſa Eccleſiæ diſciplina. In quinto Illuſtrium Virorum, qui doctrina, vitæque ſanctimonia magnum Eccleſiæ ſplendorem conciliarunt, Opera examinabimus. In ultimo Colloquio Doctrinam Fidei, Diſciplinam tam Eccleſiaſticam, quam Monaſticam, & Moralem Chriſtianam utriuſque ſæculi decimi tertii, & decimi quarti perſtringemus.

INDEX COLLOQUIORUM

Quæ continentur in hoc Quinto Tomo:

COLLOQUIA

In Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculorum XIII. & XIV.

COLLOQUIUM I.

De ſtatu, ſeu loco, quo erant res Eccleſiæ Sæculis XIII. *&* XIV. *tam in Oriente, quam in Occidente ſub Imperatoribus, & Principibus Chriſtianis.* pag. 7.

COLLOQUIUM II.

In quo texitur Series Epiſcoporum, qui Illuſtriores Eccleſiæ Sedes Sæculis XIII. *&* XIV. *tenuerunt.* 25

COLLOQUIUM III.

De Hæreſibus & Controverſiis, quæ Sæculis XIII. *&* XIV. *enatæ ſunt in Eccleſia.* 49

COLLOQUIUM IV.

De Conciliis tam Oecumenicis, quam Nationalibus, in quibus gliſcentes Sæculis XIII. *&* XIV. *Hæreſes fuerunt damnatæ, & reſtituta eſt Eccleſiæ Diſciplina.* 76

COLLOQUIUM V.

De Viris Illuſtribus; qui doctrina, vitæque Sanctimonia Sæcula Eccleſiæ XIII. *&* XIV. *illuſtrarunt.* 104

COLLOQUIUM VI.

De Doctrina Fidei, de Diſciplina tam Eccleſiaſtica, quam Monaſtica, & de Ethices Chriſtianæ Doctrina, quæ Sæculis XIII. *&* XIV. *in Eccleſia obtinuit.* 132

COLLOQUIUM PRIMUM.

De ſtatu, ſeu loco, quo erant res Eccleſiæ Sæculis XIII. & XIV. tam in Oriente, quam in Occidente ſub Imperatoribus, & Principibus Chriſtianis.

D. RES Eccleſiæ peſſimo loco in Oriente decimotertio Sæculo fuiſſe, facile conjicio ex triſti infauſtoque exitu, quem tot a Latinis Cruce ſignatis contra Saracenos ſuſceptæ in Oriente Expeditiones habuerunt ob perfidiam, & æmulationem Græcorum Imperatorum, qui Latinos exoſi, nec eorum auxiliis, nec armis ad ſaniorem mentem revocari potuerunt, ſed potius, per ſummam & a ſæculis inauditam ingratitudinem, illis ad Terram Sanctam recuperandam ſuppetias ferentibus occultas pararunt inſidias, & ſocietatem cum Saracenis inire maluerunt, quam eorum exſcindere tyrannidem ſuis cervicibus imminentem. Verum, quo magis perſpectam habere poſſim Hiſtoriam Byzantinam, & pleniorem aſſequi notitiam rerum, quæ ab Imperatoribus Orientis XIII. Sæculo geſtæ ſunt, neceſſe eſt, ut reſumamus in præſenti Colloquio ſeriem Imperatorum Orientis, quam in Colloquio 1. in Hiſtoriam duodecimi Sæculi perduxiſti uſque ad Imperatorem *Alexium IV.* Iſaacii Angeli filium, qui a patruo ſuo *Alexio III.* tyranno in carcerem detruſus, & ex eo dilapſus confugit ad Venetos, & a Cruceſignato Latinorum exercitu fuit anno milleſimo ducenteſimo tertio Imperio reſtitutus, patremque ſuum *Iſaacium Angelum*, qui a fratre ſuo *Alexio* tyranno exauctoratus & excæcatus in carcerem conjectus erat, inde extraxit, ſibique Collegam factum gubernaculis Imperii rurſum admovit.

M. Orientale Imperium variis decimotertio Eccleſiæ Sæculo turbis ac diſſenſionibus Græcorum concuſſum, venit tandem in poteſtatem Francorum, qui eo per ſpatium quinquaginta ſeptem annorum trium menſium, & undecim dierum potiti ſunt. Franci ſiquidem cum Venetis fœderati Conſtantinopolim ceperunt die 12. Aprilis anni 1204. & Imperium Orientis obtinuerunt uſque ad diem 25. menſis Julii anni 1261. quo Michael Palæologus Græcorum Imperator Latinos Regia urbe ejecit, & Orientale Imperium ipſis ereptum ad Græcos revocavit, ſicut fuſe deſcribitur in *Hiſtoria Conſtantinopolitana ſub Imperio Francorum*, quam Gallico idiomate ex Scriptoribus coævis, præſertim ex *Gunthero*, & *Godefrido Villarduino* Campaniæ & Romaniæ Mareſchallo, concinnavit clariſſimus *Carolus Du Freſne Du Cangius*, ex quo pauca nunc deflorabo, quæ ad illuſtrandam Hiſtoriam Byzantinam, & texendam ſeriem Imperatorum Orientis multum conducere poſſunt.

Junior *Alexius* hujus nominis IV. Orientis Imperator, *Iſaaci Angeli* filius, anno milleſimo ducenteſimo tertio a Francis cum Venetis fœderatis capta urbe Conſtantinopoli, & expulſo *Alexio* tyranno, reſtitutus Imperio, ſupremam in Oriente, una cum parte *Iſaacio Angelo*, dominationem obtinuit, ſed eam diu non retinuit. Orta quippe eſt Conſtantinopoli anno milleſimo ducenteſimo quarto atrox ſeditio Græcos inter & Latinos, cujus præcipuus auctor fuit *Alexius Ducas*, ob conjuncta, & imminentia ſupercilia *Murtzulphus* cognominatus, qui cum eſſet ingenii ſubdoli, & animi capeſſendi Imperii impotenti cupiditate flagrantis, juniori *Alexio* Imperatori ac benefactori ſuo ingratus male rependit vicem. At enim, cum tumultuans populus adoleſcentem *Nicolaum Canabum* inauguraſſet Imperatorem, inſignis proditor ille *Alexius Ducas*, dum ſive dolore rerum præſentium, ſive, ut creditum eſt, veneno potatus animam ageret *Iſaacius Angelus*, pater junioris *Alexii* Imperatoris, ſub ſpecioſo obtentu juniorem *Alexium* Imperatorem eripiendi e manu furentis plebis, eum nihil diffidentem in carcerem conjecit, Orientale Imperium invaſit; moxque vincto, & cuſtodiæ tradito *Nicolao Canabo*, qui, ut mox diximus, a tumultuante plebe Imperator ſalutatus fuerat, eo crudelitatis prorupit, ut junioris *Alexii* Imperatoris, quem bis in carcere veneno fruſtra tentaverat, propriis manibus fauces laqueo fregerit, ſicque arreptam tyrannidem confirmare auſus fuerit. At non permiſit Deus, ut ſceleſtus ille tyrannus *Alexius Ducas* Imperium, quod tam injuſte & crudeliter ſibi arrogaverat, diu occuparet. Prælium ſiquidem, prævia Imagine Beatæ Virginis, quam Græci Νικοποιόν, ſeu *Victoriæ effectricem*, appellitare ſolebant, cum Francis Cruceſignatis committere auſus, tam infelici marte pugnavit, ut Græci cæſi fugatique victoriam amiſerint, & ſacram Imaginem B. Virginis, quam ab Orientis Imperatoribus *Joanne Zemiſce*, & *Joanne Comneno* olim curru triumphali poſt adeptas victorias deferri ſolitam eſſe, ut jam in præcedentibus Colloquiis obſervavimus. Latini tam proſpero belli exitu animati, & præeunte Imagine B. Virginis, quæ a Græcis ad ipſos tranſierat, in ſpem ulterioris conſequendæ victoriæ erecti, actutum communi conſilio viribuſque Conſtantinopolim regrediuntur, eamque denuo terra marique adorti, brevi temporis intervallo expugnant die XI. menſis Aprilis anni 1204. ſicut fuerat quibuſdam Oraculis antehac prænunciatum, quæ legi poſſunt apud *Henricum Spondanum* Continuatorem Baronii ad annum 1204.

Digitized by Google

Hauc Urbis Conſtantinopolitanæ direptionem a Latinis factam, Sacrorum profanationem, aliaque ſcelera in ejuſmodi urbium expugnationibus patrari contra fas juſtumque ſolita tragice deſcribit, ac ultra modum exaggerat *Nicetas*. Sed profecto mirum videri haud debet, quod hic Scriptor Græcus in Schiſmate pertinax, & inexplicali in Eccleſiam Romanam odio actus, Latinos tot probris oneraverit, totque horrenda flagitia eis affinxerit. *Nicetæ* itaque hac in re teſtimonium, utpote viri græci, ac ſubſeſtæ admodum fidei, contemni merito debet. Non negaverim tamen aliquot ſcelera & ſacrilegia in hac urbis Conſtantinopolitanæ expugnatione a Latinis commiſſa fuiſſe, cum Scriptor anonymus vitæ *Innocentii Tertii* Pontificis Maximi id candide fateatur. Capta a Latinis Conſtantinopolitana urbe, rebuſque pro tempore compoſitis, de Latino eligendo Imperatore actum eſt, & communibus ſuffragiis, annitente potiſſimum, & promovente *Dandulo* Venetæ Claſſis Præfecto, *Balduinus* Flander a duodecim deſignatis Electoribus creatus eſt Imperator Byzantinus, *Alexius* vero *Ducas* cognominatus *Murtzulphus*, qui occiſo *Alexio* juniore, Imperium invaſerat, & capta Conſtantinopoli, ſibi a Latinis timens in Peloponeſum fugerat, ab *Alexio* tyranno, patruo Alexii junioris, & ſocero *Alexii Murtzulphi* (qui ejus filiam *Eudociam* ſibi matrimonio copulaverat) ibidem proditorie captus & oculis orbatus in Latinorum manus incidit, a quibus Conſtantinopolim reductum, & ob cædem, quam *Alexio juniori* Imperatori ſuo nefarie intulerat, extremo capitis ſupplicio damnatus, gratas Græcis perinde ac Latinis pœnas, ſuis tamen ſceleribus mitiores, pependit, & ex altiſſima columna præcipitatus, humique alliſus ac membratim diſcerptus miſeram efflavit animam. Hoc pacto in poteſtatem Latinorum venit Orientale Imperium, diſtractum tamen, & exiguis anguſtiſque finibus concluſum, eo quod Principes Græci Conſtantinopoli a Latinis expulſi, quaſi vectores in communi naufragio tabulas, quas fors offerebat, arripientes, varia ſibi Regna per ejuſdem Imperii Orientalis regiones conſtituerunt. *David*, & *Alexius Comneni* Trapezuntinum Regnum fixerunt in Ponto; *Theodorus Angelus* Theſſalonicæ dominatum uſurpavit; *Theodorus Laſtaris* Nicææ in Bithynia Imperii quamdam imaginem fundavit, cumque eſſet ſtrenuus belli Dux, Turcas ab *Alexio*, ſocero ſuo, quondam Imperii invaſore, contra ſe concitatos, iteratis præliis fudit, ſuperavit, ac magna ſtrage delevit, eorumque Principi *Jatathini* Iconii Sultano ſuapte manu caput amputavit, quo in ſublime elato, & hoſtibus oſtentato inſignem de illis retulit victoriam. Nec ſolum Principes Græci, verum etiam Latini varias Imperii Orientalis regiones ſuam in poteſtatem redigentes, anguſtiores ejus fines reddiderunt. Veneti quippe, pleraſque tum maris Ægei, tum Mediterranei inſulas retinuerunt. *Bonifacius* Marchio Montisferrati Peloponneſum, quæ vulgo *Morea*, cum Regis titulo occupavit. *Godefridus* Trecenſis Athenas ſibi aſſeruit, aliique alia loca ſuo dominio armis ſubjicientes, tot in partes Orientale Imperium dilacerarunt, quot olim in fruſta infelicem Orpheum Bacchæ mulieres diſcerpſerunt. Ad has anguſtias redactum Orientale Imperium anno ætatis ſuæ trigeſimo ſecundo gubernare cœpit *Balduinus* inter Latinos Imperatores Byzantinos hujus nominis primus, quem virum fuiſſe fortem, pium, modeſtum ac juſtum, non ſolum Latini, ſed & *Nicetas* Scriptor Græcus & Latinis infenſus, ingenue fatetur his verbis: *Nondum Balduinus annum ætatis* XXXII. *exceſſerat, & alioqui vir erat pius & modeſtus, nec impudico quidem aſpectu mulierem intuitus, quamdiu a ſua conjuge abfuerat, vacabat divinis laudibus, neceſſitatibus conflictantes ſublevabat, ſuæ ſententiæ adverſantes æquo animo audiebat; & quod maximum eſt, bis qualibet hebdomada veſperi proclamari jubebat, ne quis in ſuo palatio cubaret, qui alienam mulierem attigiſſet.* At, quod maxime dolendum eſt, *Balduinus*, Imperator omnibus numeris abſolutus, periit in ipſo ætatis ſuæ flore. Adrianopolim quippe, urbem Thraciæ munitiſſimam, quo ſe Græci perduelles receperant, ſtrenue oppugnans, a *Joannitio*, ſive *Calojoanne* Bulgarorum Rege, qui cum ingentibus ſuorum, Scytharumque copiis huc advenerat, ut Græcis Latinorum jugum excutere molientibus auxilium ferret, in paratas incidit inſidias *Balduinus*, captuſque a Bulgarorum Rege, captivus in Bulgariam abductus eſt anno MCCV. ubi menſium ſexdecim ſpatio in carcere detentus obiit ex morbo, ut Rex ipſe Bulgarorum in litteris ad *Innocentium* III. Summum Pontificem, a quo pro ejus libertate urgebatur, datis, & *Godefridus Villarduinus*, qui rebus a *Balduino* Imperatore geſtis interfuit, teſtantur; quibus magis adhibenda fides eſt, quam Græcis, qui poſt *Nicetam Choniatem* ſcribunt, *Balduinum* Imperatorem cruribus, brachiiſque truncatum, projectum eſſe in vallem, ibique poſt triduum expirantem volucribus & feris relictum eſſe prædam. Nec enim veroſimile eſt, *Joannitium* Bulgarorum Regem, virum alioqui ſuapte ingenio crudelem, tantam immanitatem in *Balduinum* optimum Imperatorem exercere voluiſſe. Sic *Balduinus*, Heros invictiſſimus, poſt æquatas pugnis victorias, poſt tot perduellium Græcorum urbes uno armorum impetu, & continenti ſerie triumphorum domitas, acerbo & omnibus piis luctuoſo caſu occubuit.

D. Quis *Balduino* in Imperio Conſtantinopolitano ſucceſſit?

M. In *Balduini* demortui locum ſuffectus eſt a Latinorum exercitu, *Henricus*, ejus frater anno 1206. Fuit Princeps prudentiſſimus, & tum domi, tum foris rebus gerendis aptiſſimus. Rem adverſus Bulgaros & Scythas, qui perpetuis incurſionibus ejus Imperium infeſtabant, ſtrenue geſſit, vivente adhuc fratre ſuo *Balduino*, ſed captivo, Imperio præfectus, illud adminiſtrare cœpit, nomine tamen Imperatoris, & inſignibus abſtinens, donec anno & menſibus ſex ab illa captivitate exactis, poſtquam mors fratris ſui comperta

perta

Digitized by Google

perta eſt, in Imperii nomen & ornamenta tunc demum conſenſit. Qua occaſione *Nicetas Choniates* moderationem, ceteraſque *Henrici* virtutes commendat, ac ſimul deteſtatur ambitionem & immanitatem ſuorum popularium Græcorum, apud quos hi, qui Imperio erant deſignati, non expectata prædeceſſoris morte, per cædes ad tyrannidem graſſabantur. Obiit *Henricus* Imperator Conſtantinopolitanus die xi. Junii Anni Mccxvi. cum annos decem, novem menſes & die xxii. imperaſſet. Ei ſine prole defuncto ſucceſſit *Petrus Corteniacus*, Autiſiodorenſis Comes, qui illius ſororem *Jolantam* in matrimonium duxerat, & ab *Honorio* III. Pontifice Maximo Imperii coronam Romæ accepit quinto Idus Aprilis anni Mccxvii. Sed Roma diſcedens, cum Conſtantinopolim contenderet, in Albaniæ montium anguſtiis a *Theodoro Angelo* Græco, Epiri Principe, perfidioſe captus, in carcere, vel, ut alii volunt, prælio peremptus eſt. Succeſſorem habuit, *Robertum* filium ſuum, qui die xxv. Martii anni 1221. Conſtantinopoli coronatus, Imperium tenuit uſque ad ann. 1228. quo e vivis exceſſit, & *Balduino* hujus nominis II. filio, aut, ut alii volunt, fratri ſuo, Imperii ſucceſſionem reliquit. Verum, cum *Balduinus II.* Juvenis adhuc decennis eſſet, ac ſubinde regendo Imperio impar, *Joannes Bryennius*, qui Regis Hieroſolymorum nomen ferebat, ex Italia accitus eſt, ut junioris *Balduini* tutelam, & imperii Conſtantinopolitani adminiſtrationem ac defenſionem ſuſciperet. Imperio autem Conſtantinopolitano *Balduinus II.* annos circiter triginta duos a morte *Roberti* potitus eſt, hoc eſt, ab anno 1228. uſque ad annum 1261. quo ann. *Michael Palæologus* Urbe Conſtantinopoli, *Alexii Stratgopuli* artibus cum DCCC. haud amplius militibus proditione capta xxv. Junii, *Balduinum II.* ultimum inter Latinos Imperatorem Conſtantinopolitanum, imperio ac Regis Urbe ejecit, atque imperium Conſtantinopolitanum in Græcorum poteſtatem denuo redegit. Vixit tamen *Balduinus II.* ſuæ calamitatis ſuperſtes annos xi. filiumque unicum *Philippum* nomine reliquit, cui *Beatricem* filiam *Caroli* Siciliæ Regis deſpondit, Conſtantinopolitano promiſſo imperio, ſi illius ope recuperari poſſet. Hoc facto Franci, ſeu Latini, Imperium Conſtantinopolitanum, quo, ut jam diximus, per quinquaginta ſeptem annos, tres menſes, & undecim dies potiti ſunt, penitus amiſerunt, ita ut *Philippus* filius *Balduini II.* & alii deinceps Latini, qui Imperatores Conſtantinopolitani appellati ſunt, fuerint duntaxat ſolo nomine, & titulo tenus Imperatores, ut videre eſt in *Hiſtoria Conſtantinopolitana ſub Francorum Imperio* ſcripta a viro jam laudato clariſſimo *Carolo du Freſne*, Domino *du Cange*, cujus ſtudiis & eruditione & Byzantina & Francorum Hiſtoria plurimum illuſtrata eſt.

D. Expone, quæſo, uberius, quibus artibus *Michael Palæologus* Orientis imperium, Francis ablatum, reſtituerit Græcis, & quos ſucceſſores habuerit.

M. Ut artes detegamus, quas *Michael Palæologus* Imperator adhibuit, ut Francos imperio Conſtantinopolitano privaret, illudque reſtitueret popularibus ſuis Græcis, rem altius repetere debemus. Capta a Francis cum Venetis fœderatis Urbe Conſtantinopolitana anno milleſimo ducenteſimo quarto, Græcorum Principes, quos Latini expulerant, varia ſibi Regna per ejuſdem imperii Conſtantinopolitani regiones conſtituerunt. *Theodorus Laſcaris* Imperator a Græcis ſalutatus anno milleſimo ducenteſimo quarto, Nicææ in Bithynia ſedem habuit, obiitque anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſecundo Imperii xviii. Moriens ſine maſcula prole *Theodorus Laſcaris* imperii Græcorum ſucceſſorem deſignavit generum ſuum *Joannem Ducam*, cognomento *Vatacium*, qui poſtquam imperium auxiſſet, e vivis ſublatus eſt iii. Kalendas Novembris anni milleſimi ducenteſimi quinquageſimi quinti, imperii trigeſimo tertio. Filium unicum reliquit *Joannes Ducas* ex *Irene* Auguſta priori conjuge ſuſceptum, qui ab avo materno *Theodorus Laſcaris* appellatus eſt, & poſt obitum patris militum populique concurſu Imperator acclamatus, ab *Arſenio* Patriarcha Græco Conſtantinopolitano inauguratus eſt. Sed anno 4. Imperii ſui gravi morbo correptus, ac valetudine a Medicis deſperata, Monaſticum habitum induit, ac multis editis ſinceræ pœnitentiæ ſignis vitam clauſit menſe Auguſto an. 1259. Filium reliquit octo duntaxat annorum puerum, *Joannem* nomine, quem imperii legitimum hæredem & annum ætatis decimum agentem *Michael Palæologus*, poſt captam, ut jam annotavimus, *Alexii Stratgopuli* artibus Conſtantinopolitanam urbem, indeque expulſos Latinos, igniti crepitaculi objectu excæcavit an. 1261. totumque Orientis imperium, ejectis Latinis, ſibi vindicavit, ac Græcis addixit. Hic eſt *Michael* ille *Palæologus* Græcorum Imperator, qui ingruentem ſibi cum valido exercitu Carolum Siciliæ Regem extimeſcens, Romanum Pontificem ſibi conciliandum duxit, adeoque Eccleſiæ Græcæ cum Romana unionem promovendam in Conc. Generali Lugdunenſi ii. ſub *Gregorio X.* Pontifice Maximo, ſicut in Colloquio quarto, agendo de Conciliis, commodius oſtendemus. Hic breviter obſervandum eſt, non ſolum *Michaelem Palæologum*, ſed etiam alios ejus prædeceſſores Imperatores Græcos de pangenda Eccleſiæ Græcæ cum Latina pace cogitaſſe eo ſolo fine, ut Conſtantinopolitanum imperium, quo Latini tum temporis potiebantur, Imperatori Græco reſtitueretur. Anno ſiquidem milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſecundo *Germanus* II. Patriarcha Græcus Conſtantinopolitanus, annuente *Joanne Duca* Græcorum Imperatore, Epiſtolas ad *Gregorium* IX. Pontificem Maximum, nec non ad Cardinales ad promovendam utriuſque Eccleſiæ unionem Nicæa ſcripſit. Roma Nicæam miſſi ſunt ex Fratrum Prædicatorum Ordine duo, totidemque ex Ordine Minorum, qui cum Græcis paciſcerentur, habitaque Nimphææ in Bithynia Synodo, cui Patriarchæ Græci Conſtantinopolitanus,

nus,

nus, & Antiochenus, interfuerunt, litteras ad inſtar profeſſionis fidei ad Papam Græci dedere, in quibus, quam plurimis Patrum ſententiis intextis, errorem ſuum de Spiritu Sancto diſerte enuntiarunt, ſicque malis artibus Patriarchæ Antiocheni cœptum opus pro votis non ceſſit. Nihilominus *Joannes Ducas* Græcorum Imperator pro viribus egit, ut pax redintegraretur: Idque teſtantur litteræ *Alexandri* IV. Pontificis Maximi datæ anno 1256. ad Epiſcopum Urbevetanum, quem Pontifex Legatum ad *Theodorum Laſcarium juniorem*, filium *Joannis Ducæ*, Græcorum Imperatorem, miſit, in quibus deſcribuntur articuli ineundæ pacis. Sed nequaquam fœdus ſancitum fuit, quia Conſtantinopolis Imperatori Græco non fuit reſtituta. Nec feliciorem exitum nactæ ſunt aliæ uniones Eccleſiæ Græcæ cum Latina, quæ Conſtantinopoli Græcis an. 1262. reſtituta, ſub *Michaele Palæologo*, & aliis deinceps Imperatoribus Græcis tentatæ, aut factæ identidem fuerunt, ut ex his, quæ poſtea dicturi ſumus, liquido patebit.

Sed redeamus ad ſeriem Imperatorum Græcorum. *Michael Palæologus*, poſtquam imperaſſet annos a capta urbe Conſtantinopoli viginti duos, obiit die XI. menſis Decembris anni 1282. Hæredem Imperii reliquit filium ſuum *Andronicum*, qui *patrem Imperatoria ſepultura adeo non honoravit, ut ne plebeja quidem ſit dignatus*, ſicut refert *Nicephorus Gregoras*, idque in odium concordiæ Eccleſiæ Græcæ cum Latina, quam totis viribus vivens ipſius pater promoverat, & ad mortem uſque ſervaverat. Sed pertinaciæ ſuæ in promovendo Schiſmate, & Spiritus Sancti neganda ex Filio proceſſione pœnas juſto Dei judicio dedit *Andronicus* Imperator, quippe qui, mortuo filio ſuo *Michaele*, nepotem *Andronicum* Imperii deſignavit hæredem, qui adverſus avum rebellans ſæpius, tandem capta Conſtantinopoli anno milleſimo trecenteſimo vigeſimo ſeptimo die ſacra Pentecoſtes, ſicut obſervat *Cantacuzenus lib. 1. cap. 59.* cum Imperiali ſolio dejecit, in carcerem conjecit, ubi multa toleravit incommoda, & ex morbo oculorum uſum amiſit. Paulo poſt Monaſticum induere habitum coactus eſt, quem poſtquam per biennium geſtaſſet, obiit anno MCCCXXXII. in ipſa religioſæ vitæ profeſſione *Antonius* appellatus. Interim Græcorum imperium miſere lacerabatur a Turcis, quorum irruptionibus oppreſſus *Andronicus junior*, redintegrandæ cum Romana Eccleſia concordiæ pium præ ſe tulit deſiderium. Narrat ſiquidem *Nicephorus Gregoras lib. 10.* ſub *Andronico juniore* tentatam eſſe reconciliationem ab Epiſcopis Latinis duobus, qui Conſtantinopolim venerant, ſe vero, Græcos ſuos, habita oratione, quam recitat, deterruiſſe variis de cauſis, ac præſertim quod Romani omnia Sedis ſuæ arbitrio finiri vellent, ac Latini Dialecticis cavillis nimium indulgerent, qui ad dogmata ſancienda nocivi eſſent. Hæc itaque unio Eccleſiæ Græcæ cum Latina, ad quam *Andronicus Junior* ſe propenſum demonſtrabat, exitu caruit; tum quia Latini Principes Græcis auxilium contra Turcas petentibus ſuppetias non tulerunt; tum quia etiam id temporis *Palamitarum* hæreſis, de qua in tertio Colloquio agemus, Orientalem Eccleſiam invaſit. Ea etenim graſſante hæreſi, cui plurimum ſavit *Andronicus Junior*, & ex qua robur novum ſchiſmati acceſſit, de unione Eccleſiarum ſarcienda parum cogitabatur, quamvis Imperium Byzantinum in dies collaberetur. Obſtitit etiam huic Eccleſiarum unioni diutinum inter Latinos diſſidium, quo tres Pontifices Romanam ſedem ſibi vindicabant. Obiit *Andronicus Junior* Græcorum Imperator die XXV. menſis Junii anni MCCCXLI. filiumque novennem *Joannem Palæologum* Imperii ſucceſſorem reliquit, cujus tutelam & publicæ rei adminiſtrationem ſuſcepit *Joannes Cantacuzenus*, qui poſtea imperii Inſignia ſumpſit, ob idque a *Joanne* Patriarcha Conſtantinopolitano anathemate percuſſus. Sed a *Joanne Cantacuzeno* capta anno MCCCXLVII. Conſtantinopoli, initum eſt fœdus inter *Cantacuzenum*, & *Joannem Palæologum*, ut ambo ſimul imperarent, ſeque ea invicem benevolentia complecterentur, qua patres & filii ſolent. Ut autem fœdus iſtud magis confirmaretur, filiam ſuam *Helenam* Imperatori *Joanni Palæologo* collocavit *Joannes Cantacuzenus*. Hoc ſancito fœdere, *Cantacuzenus*, Imperator, ut Romanorum Pontificum, & Occidentalium Principum ſibi conciliaret amicitias, & auxilia ad frangendum Turcarum imperium ab ipſis impetraret, de Græcorum conjunctione cum Romana Eccleſia inſtauranda ſerio cogitare cœpit. Pium, quod inierat conſilium, cum Romanis Pontificibus *Clemente* VI. & *Innocentio* VI. communicavit, Sedis Apoſtolicæ Legatos honorifice excepit, & conditionem propoſuit de Concilio celebrando. At conſilium ſuum, cum ad optatum exitum perducere minime poſſet, & aliunde ægre videret, Orientis Imperium inteſtinis bellis in dies debilitari, tandem rerum humanarum pertæſus, purpuram ac ſceptrum cum habitu Monaſtico, nomenque ipſum *Joannis* cum *Joaſaph* nomine commutavit an. 1355. Ea inſperata *Joannis Cantacuzeni* abdicatione Imperii potentior factus *Joannes Palæologus* Imperator, armis ſine mora aggreſſus eſt *Matthæum Cantacuzenum*, quem ipſius pater *Joannes Cantacuzenus* Imperatorem renunciaverat, eoque Philippis capto, in ordinem redacto, ſolus, domito æmulo, Imperium obtinuit. Romam, ut Latinorum auxilium contra Turcas imploraret, anno MCCCLXIX. acceſſit, ubi, ex præſcripta a Summo Pontifice *Urbano* V. Formula, Romanæ Eccleſiæ fidem profeſſus eſt. Profeſſionem ipſius apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum MCCCLXIX. Incertum eſt quo anno mortuus ſit *Joannes Palæologus*, Imperator. Mortis ejus tempus a *Petavio* refertur ad annum MCCCLXXXIV. a *Bulialdo* conſignatur an. MCCCXCI. Sed, ſi quod in Græcorum Imperatorum catalogo, qui *Codino* de Originibus Conſtantinopolitanis ſubjungitur, verum eſt, *Joannem* videlicet *Palæologum* imperaſſe annos XLI. eum exceſſiſſe oportet an. MCCCLXXXII. dum *Andronicus* ejus

Digitized by Google

ejus pater, ut mox diximus, obierit die xxv. menſis Junii anni Mcccxli. Verum cum annus milleſimus quadringenteſimus vigeſimus ſecundus fuerit Imperii *Manuelis* filii *Joannis Palæologi* trigeſimus ſecundus, teſte *Joanne Canano* illius ætatis ſcriptore, hinc ſane *Bulialdi* firmatur calculus, conficiturque *Joannem Palæologum* imperaſſe annos fere lii. & e vita migraſſe an. Mcccxci. *Joannem Palæologum* excepit in Imperio Orientis *Manuel Palæologus* ejus filius natu minor, in quem pater magis propenſus fuit, quam in *Andronicum*, ſuum primogenitum, tum quia *Manuel* obſidem ſe ſe dederat pro patre, qui captivus a Venetis detinebatur ob magnam pecuniæ ſummam a fœneratoribus acceptam, cui ſolvendæ par non erat; tum quia etiam *Andronicus* primogenitus Genuenſium fultus auxiliis conjuraverat in patrem, qui, ea conjuratione detecta, *Andronicum* filium ſuum primogenitum excæcari, & in carcerem detrudi juſſit. Ad Imperium itaque evectus *Manuel*, cum a Turcarum Principe *Bajazethe* immani bello laceſſeretur, ac undique præmeretur, totam fere peragravit Europam, ut auxiliares copias præſertim a Francorum, Anglorumque Regibus elicere poſſet, ſed turbæ Anglicæ, & *Caroli* VI. Galliarum Regis morbus frequens in cauſa fuerunt, cur nullum itineris fructum reportarit. Obiit *Manuel* Græcorum Imperator ex Apoplexia die xxi. menſis Junii anni Mccccxxv. cum biduo ante Monachi habitum induiſſet, *Matthæi* ſumpto nomine. Imperavit annos circiter xxxv. cum *Joannes Palæologus* ejus pater obierit, ſicut mox inſinuavimus, anno Chriſti Mcccxc. vel ſequenti Mcccxci. a quo ad annum uſque Mccccxxv. intercedunt anni xxxv. Hi ſunt Imperatores Byzantini cum Latini, tum Græci, qui ſæculis xiii. & xiv. ſumma rerum in Oriente potiti ſunt, & quorum Genealogias, ſeu Familias, legere poteris apud *Carolum du Freſne* dominum *du Cangium*, qui eas accurate deſcripſit.

D. Quis eſt iſte *Bajazethes*, a quo ut mox obſervaſti, immani bello impetitus & pene oppreſſus fuit *Manuel Palæologus* Græcorum Imperator?

M. Antequam exponam, quis fuerit iſte *Bajazethes*, ſedulo obſervare debes, Turcicam gentem, de cujus origine non una eſt Scriptorum ſententia, magni Imperii in Oriente anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo octavo, Auctore *Othomano*, jeciſſe fundamenta. Is quippe *Othomanus*, ſive *Oſman*, filius *Orthogulis*, animo & corpore præcellens, ex Sogutha Myſiæ vico oriundus erat, in Aſiam cum gentilibus ſuis infudit ſeſe, rem Turcicam incredibiliter auxit, plurimas ſubegit urbes, ac Pruſæ Myſiæ urbi opibus florenti magna obſidione expugnatæ ſedem Imperii, quod ab ipſo *Othomanum* dictum eſt, an. Mcccxviii. conſtituit. Obiit *Othomanus*, primus Turcarum Imperator, anno Mccccxxvi. Ei in Imperium ſucceſſit *Urchanes* illius filius, qui Myſiam, ac Lydiam univerſam ditioni ſuæ ſubjecit, Nicæam expugnavit, Lycaoniam, Phrygiam, Cariam, ceteraque ad Helleſpontum, & Euxinum uſque in ſuam poteſtatem redegit, dum *Joannes Cantacuzenus*, & *Joannes Palæologus* Græcorum Imperatores inter ſe odiis & armis certantes, novis Turcarum victoriis atque incrementis locum dederunt. Mortuus eſt *Urchanes*, ſecundus Turcarum Imperator, anno Chriſti Mcccclvii. Imperii trigeſimo ſecundo. *Urchanem* in Imperio Othomano excepit ejus filius *Amurathes*, cujus frater *Solimanus* natu major inter venandum ex equo lapſus, humique alliſus, jam e vita migraverat. Muſulmanicæ ſuperſtitioni addictiſſimus fuit *Amurathes*, utpote qui Templa, Scholas, Xenodochia Religioſis Turcis ac pauperibus extruxit. Bellica etiam virtute inſignem ſeſe prodidit. Calliopolim, Adrianopolim, ac circumjectas Provincias occupavit, Triballos ac Myſios domuit, & bellis triginta ſeptem in Aſia & Europa, partim contra Chriſtianos, partim contra rebelles ſuos confectis, nullo victus ſuccubuit, ſed ſemper ſibi arridentem fortunam expertus eſt. Exceſſit e vivis *Amurathes* anno Chriſti Mcccxc. poſtquam, juxta Annales Turcicos, imperaſſet annis triginta duobus. Filium reliquit *Amurathes* Imperii Othomani hæredem *Bajazethem*, qui, in Annalibus Turcicis *Gilderum*, ideſt, *Fulmen*, cognominatur. Hic ille eſt *Bajazethes*, qui, ut mox dicebamus, Græciæ, viciniſque regionibus armorum terrorem inferens, *Manuelem Palæologum* Græcorum Imperatorem ad extremas redegit anguſtias, & Græcorum Imperium miſerum in modum laceravit. Othomanum Imperium longe lateque propagavit *Bajazethes*, Theſſaliam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Myſiam, Bulgariam, & Valachiam Turcicæ ditionis fecit, Conſtantinopolim vero pluribus obſedit annis, quam tamen obſidionem ſolvere coactus eſt, ut contra *Sigiſmundum* Hungariæ Regem Nicopoli cum exercitu imminentem procederet, & cum illo committeret prælium, in quo *Sigiſmundum* Hungariæ Regem magna clade affectum fuiſſe ex Turcarum Hiſtoriis *Leunclavius* narrat. Tot victoriis ac ſecundis rebus elatum *Bajazethem* debita pœna caſtigavit Deus præpotens ſcelerum ultor. A *Tamerlane* quippe, qui cum ingenti Tartarorum, Perſarumque exercitu in Aſiam irruptionem fecerat, victus captuſque *Bajazethes*, cavea ferrea incluſus, feræ inſtar, ad ludibrium circumductus eſt, & ſcabelli loco adhibitus, quoties equitandum, aut ex equo *Tamerlani* victori deſiliendum erat. Ea animi ægritudine doloreque confectus *Bajazethes*, vir poſt homines natos ſuperbiſſimus, ac ferociſſimus, mortem ſibimet ipſi conſcivit, caput ſuum allidendo caveæ ferreæ, qua tenebatur incluſus. Periit autem anno Mccccili. cum annos quatuordecim imperaſſet. Si plura de exordio imperii Othomani, & de Turcarum Imperatoribus, qui decimo quarto Eccleſiæ ſæculo præfuerunt Imperio Othomano, ſcire deſideres, legeſis Annales Turcicos, *Leonicum Chalcondilam*, & *Phranzem*, qui de rebus Turcicis ſcripſerunt, quibus adde *Leunclavium* in pandectis Hiſtoriæ Turcicæ, & in Hiſtoria Muſulmanorum.

D. Ab

Digitized by Google

D. Ab imperio Orientali, quod ſatis hactenus per uſtravimus, transferamus nos ad imperium Occidentale, quod ſub finem Colloquii primi in Hiſtoriam XII. ſæculi obſervaſti, haud parum turbatum fuiſſe a duobus illud prehenſantibus, Electorumque ſuffragiis in eoſdem diſtractis poſt mortem *Henrici VI.* Imperat. quæ accidit anno MCXCVII. Hi erant *Philippus* Sveviæ Dux, *Henrici VI.* Imperatoris germanus frater, & *Otto* Saxoniæ Dux, quorum primus, ſeu *Philippus* electus Imperator, dum in cubiculo poſt venæ ſectionem cubaret, a quodam Palatino perfidioſe cæſus eſt Bambergæ anno MCCVIII. *Otto* vero, ſublato ſuo competitore, ſolus imperio potitus eſt, ut ibidem annotaſti. Cum igitur ad *Ottonem* inter Imperatores Occidentis hujus nominis IV. pervenerimus, obſecro te ut illius geſta, ac ſeriem aliorum, qui ſæculis XIII. & XIV. ei in imperio Occidentis ſucceſſerunt, in præſentia deſcribendi munus ſuſcipias.

M. *Otto* hujus nominis IV. filius *Henrici Leonis* Bavariæ ac Saxoniæ Ducis, contra *Philippum* Sveviæ Ducem & *Henrici VI.* Imperatoris fratrem, electus Imperator, eodem mortuo anno MCCVIII. tenuit imperium, & ſequenti anno, poſtquam Sedis Apoſtolicæ Sacramento obſtrictus, Eccleſiæ jura confirmaſſet, imperii coronam accepit ab *Innocentio III.* Pontifice Maximo. Promiſſis non ſtetit *Otto* Imperator, eumque jura ac ditionem Eccleſiæ invadentem Pontifex per legatos admonuit, ut ab incœpto deſiſteret, ſed cum morem gerere pertinaciter detrectaret, anathemate percuſſus eſt, ejuſque ſubditi Sacramento fidelitatis ſoluti. Quo factum eſt, ut plures Germaniæ proceres ab eo alienati *Fridericum II.* filium *Henrici IV.* Imperatorem ſalutaverint, quem ſociis armis fovit etiam *Philippus Auguſtus* Galliarum Rex. Cum his *Otto* congreſſus ad Bovinas prope Tornacum anno MCCXIV. ingenti ſuorum cæde victus eſt, ſenſimque ab omnibus deſtitutus in Saxoniam fugit imperio privatus, obiitque, datis Chriſtianæ pœnitentiæ non dubiis argumentis, anno MCCXVIII. cum imperium ab obitu *Philippi* per annos circiter ſex tenuiſſet. Exauctorato *Ottone* ejuſque exercitu, ut jam diximus, profligato penitus ann. MCCXIV. *Fridericus II.* Imperium ſolus obtinuit, & ab *Honorio Tertio* Pontifice Maximo Imperator coronatus eſt anno 1220. Poſt ſolemnem ſuæ inaugurationis pompam aureos montes pro tuenda Eccleſiæ dignitate pollicitus eſt, legeſque tulit de exterminandis Hæreticis, de teſtamentis Cruce-ſignatorum fulciendis, & agricolis ab injuriis vindicandis, ut apud *Goldaſtum in Conſtitutionibus Imperialibus* legere eſt. Quin, & Crucis ſignum ad Hieroſolymitanam expeditionem ex manu *Hugolini* Cardinalis Hoſtienſis accepit, ſeque ad profectionem maturandam totum e nutu Summi Pontificis pendere juravit, ſed fidem fefellit. Ea quippe arma, quæ ad expugnandos Saracenos, ut primum imperium iniit, capturum voto ac Juramento ſeſe obſtrinxerat, ad infeſtandam Eccleſiam impie convertit, atque Romanos Pontifices diu divexavit, a quibus viciſſim, cum eſſet in impietate pertinax, quinquies fuit anathemate percuſſus. Primo ab *Honorio III.* quod Epiſcopos quoſdam injuſte exagitaſſet, ac ſedibus expuliſſet. Secundo a *Gregorio IX.* anathemate confixus eſt, quod expeditionem in Palæſtinam, quam pollicitus fuerat, ficte ac ſimulate ſuſcipiens, turpe & rei Chriſtianæ exitioſum fœdus cum Sultano Babyloniæ iniviſſe, & Hieroſymitana peregrinatione ad ſolam oſtentationem perfunctus cum maximo dedecore rediiſſet. Tertio ab eodem Summo Pontifice excommunicationis fulmine perſtrictus eſt, quod Lombardiam, aliaſque Italiæ Regiones immaniſſimis ſtragibus devaſtaret, incenderet, ac deformaret; Quod Eccleſiæ ditiones invaderet, Cardinales, Epiſcopos, Abbates Romam ad Concilium ab eodem Pontifice indictum euntes interciperet, captivoſque detineret; quod Eccleſiæ libertatem opprimeret, Eccleſiaſticis viris moleſtiam crearet, & priora ſcelera novis criminibus cumularet. Quarto, novo anathemate ab *Innocentio IV.* conſtrictus eſt, quod in impietate ſua adhuc perſeverans, bona Eccleſiæ ſibi uſurparet. Denique ab eodem Summo Pontifice in Concilio Generali Lugdunenſi I. anno MCCXLV. celebrato non ſolum excommunicationis fulmine percuſſus eſt, ſed etiam, ceu indignus, Imperio dejectus, ſicut uberius explicabimus in Colloquio quarto, ubi agemus de Conciliis. Ex hac exauctorationis ſententia in ipſum ab *Innocentio IV.* in Concilio Lugdunenſi prolata furibundus evaſit *Fridericus II.* nedum reſpuit; arma corripuit, graviſſimaque damna Pontifici, & Eccleſiæ intulit, quæ illius temporis Hiſtorici commemorant. Parmam per menſes omnino ſeptem obſidione cinxit, a qua ingenti clade repulſus in Siciliam ſe recepit, obiitque an. MCCL. in Arce quadam Apuliæ, quæ *Florentina* dicebatur. Quo autem morbi genere extinctus fuerit, non convenit inter Hiſtoricos. Alii quippe volunt, *Fridericum* II. a *Manfredo*, quem ex concubina genuerat, fuiſſe ſuffocatum. Alii aſſerunt, eum gravi morbo correptum, vel ex veneno ſibi propinato interiiſſe. Incertum itidem eſt, an *Fridericus II.* moriens, meliorem frugem ſe receperit? Sunt nonnulli Scriptores, qui tradunt, eum nihil unquam de odio in Romanos Pontifices, & pervicacia remiſiſſe, adeoque excommunicatum, & impœnitentem ex hac vita migraſſe. Non deſunt tamen alii Scriptores, quos inter cenſetur *Matthæus Pariſius*, qui teſtantur *Fridericum II.* antequam moreretur, edidiſſe pœnitentiæ ſigna, & Archiepiſcopo Panormitano fuiſſe abſolutum.

Poſt exauctorationem *Friderici II.* fluctuavit Imperium Occidentale nulli ſecuri innixum, & juxta probabiliorum eruditorum Scriptorum ſententiam, contigit Interregnum ab anno MCCXLV. quo *Fridericus II.* ab *Innocentio IV.* Pontifice Maximo in Concilio Generali Lugdunenſi I. Imperio abdicatus eſt, uſque ad annum 1273. quo *Rodulphus* Comes Habſpurgenſis fuit Imperator electus. Fuerunt quidem nonnulli ab anno 1245. uſque ad annum MCCLXXIII. electi Imperatores, videlicet *Henricus* Thuringiæ, & Haſſiæ Land-

gra-

Digitized by Google

gravius, *Guillelmus* Brabantiæ, ſive Hollandiæ Comes, *Richardus* Cornubiæ Comes, *Henrici III.* Angliæ Regis frater, & *Alphonſus* Caſtellæ Rex *Ferdinandi III.* Hiſpaniarum Regis filius; verum hi Principes Imperium duntaxat deguſtarunt, & a multis Scriptoribus Imperatorum Occidentis Catalogo non accenſentur. Quapropter de illis pauca dicemus, eorumque electionis, ac mortis tempus indicare ſat ſuperque ſufficiet. *Henricus* Thuringiæ, & Haſſiæ Landgravius, exauctorato *Friderico*, electus eſt eodem anno MCCXLV. Imperator apud Herbipolim. Movit contra ipſum *Conradus*, quem *Fridericus II.* ejus pater Regem Romanorum An. MCCXXXIV. eligi curaverat, cujus electionis Acta edidit *Baluzius* tom. 1. *Miſcellaneorum* pag. 472. In prælio victus fugatusque fuit *Conradus*, ac victor remanſit *Henricus*, qui tamen dum Ulmam obſidet, ſagitta ictus, indeque reverſus obiit ex vulnere anno 1247. ab electione ſua ſecundo. Mortuo *Henrico* Septemviralibus Comitiis ſuffectus eſt *Guillelmus* Brabantiæ, ſeu Hollandiæ Comes, contra quem *Conradus* a patre ſuo *Friderico II.* miſſus, grandi repulſus clade fugit ad patrem, ut ejus furorem augeret & ignominiam; *Guillelmus* vero electus Imperator Aquiſgranum expugnavit, & in ea urbe ritu ſolemni coronatus eſt. Contra Friſios rebelles fortiter pugnans *Guillelmus* in glaciem incidit ſub equo ſubſiſtentem, e qua cum ſubſilire haud poſſet, jaculis ac contis a neſcio quibus confoſſus periit an. 1257. Poſt *Guillelmi* obitum Principes Electores, varia in ſtudia diſtracti, duos creavere Cæſares, *Richardum* ſcilicet Cornubiæ Comitem, *Henrici III.* Angliæ Regis fratrem, & *Alphonſum* Caſtellæ Regem, *Ferdinandi* III. Hiſpaniarum Regis filium. Utriuſque electio coram Summis Pontificibus *Alexandro IV. Urbano IV.* & *Clemente IV.* cum diu diſceptata fuiſſet, *Richardus* parum firme ſe in Imperio conſiſtere poſſe cernens, in Angliam rediit; *Alphonſus* vero, Princeps excelſi ingenii & eximiæ litteraturæ, dictuſque cognomento *Sapiens*, cum undique imminentia bella conſpiceret, conſilus *Gregorii X.* Summi Pontificis permotus, ſponte ceſſit Imperio, & in Hiſpaniam ſuam ſe recepit. Vacuum itaque cum utriuſque electi Cæſaris ceſſione relictum eſſet Germaniæ Imperium, *Gregorius X.* Comitia indixit, in quibus *Rodulphus* Comes Habſpurgenſis electus eſt Imperator pridie Kalendas Octobris anni MCCLXXIII. Vir juſtitia, religione, & bellica virtute Imperio non impar, quique ſicut Scriptores non obſcuri tradunt, pietate ſua diuturnum ſibi, ſuiſque poſteris aſſeruit Imperium ob honorem exhibitum Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, dum in venatione & tempore pluvio occurrens Sacerdoti illud lubrico & difficili itinere ad infirmum deferenti, e veſtigio equum, cui inſidebat, dedit, pedeſque equitem maxima religione deduxit ad ægrum, ac in Eccleſiam reduxit, eique religioſa quædam fœmina ampliſſimum honorem a Deo in remunerationem tam pii facinoris augurata eſt, ſicut late refert & probat *Serarius* lib. 5. *Rerum Moguntinarum*.

Aliud poſt ſuam ad Imperium electionem inſigne pietatis argumentum dedit idem *Rodulphus*. Nam cum fidelitatis Sacramentum ei recuſarent Electores, quod Sceptrum Imperii non adeſſet, accepta ille Cruce ait: *Ecce ſignum in quo nos & totus Mundus eſt redemptus: & hoc ſigno utamur loco ſceptri*, eamque mox deoſculatus, ceteros, ut idem facerent, invitavit, & fidelitatis Sacramento ſibi obſtrinxit, ſicut referunt *Stero*, & *Eberardus* Authores coævi. Plura in Germania bella geſſit *Rodulphus*, in quibus, virtute ſumma & felicitate ſuffragantibus, tot fere victorias retulit, quot prælia commiſit. *Othocarum* ipſi parere detrectantem armis ad officium revocavit, ſed reparatis viribus poſt veniam adhuc inſoleſcentem acie ſuperavit, in qua *Othocarus* ipſe a gregario quodam milite peremptus eſt. Hujus victoriæ præmium *Rodulphus* tulit Auſtriam, quæ *Alberto* ejuſdem *Rodulphi* Imperatoris filio conceſſa, Auguſtæ Auſtriacæ familiæ Imperatorum feraciſſimæ in poſteris nomen & originem dedit. Alia inſuper bella geſſit cum Helvetiis & Burgundis, quæ ipſi feliciter ceſſerunt. Obiit *Rodulphus* Imperator anno Chriſti MCCXCI. pridie Kalend. Octobris anno ætatis ſuæ LXXIII. Imperii vero XVIII. *Rodulphum* excepit *Adulphus* Naſſaviæ Comes, qui avaritia, crudelitate, & libidine infectus Imperium extenuavit, diſcordias & bella nutrivit, populos tributis inſolitis oppreſſit, odium procerum ſibi conflavit, præſertim ex pactione, quam cum *Eduardo* Anglorum Rege fecit, ei videlicet ſuppetias ferendi contra *Philippum Pulchrum* Francorum Regem, prius ab eodem *Eduardo* accepta ſumma triginta millium marcarum. Electoribus igitur eum indignum Imperio judicantibus, in ejus locum ſuffectus eſt *Albertus* Auſtriæ Dux, *Rodulphi* Imperatoris filius, contra quem *Adolphus* Imperio dejectus bellum movens, commiſſa acerrima pugna per ſex horas in campo dicto *Burgentich* prope Wormatiam, victus eſt, & ab eodem *Alberto* vulneratus cecidit in prælio anno MCCXCVIII. Poſt *Adolphi* necem, *Albertus* electionem ſuam a Septemviris ratam haberi curavit, eamque *Bonifacius VIII.* anno MCCCII. approbavit, ſicut Colmarienſe Chronicon teſtatur. Nonnulla bella in Germania geſſit *Albertus* Imperator, nimirum contra Electores, Trevirenſem, Moguntinum, Colonienſem, & *Rodulphum* Palatinum, qui fœdus contra ipſum inierant, eoſdemque repreſſit. Pugnavit etiam contra *Ottonem* Bavariæ Ducem, qui Saliſburgenſis Epiſcopi artibus adjutus Hungariæ Regnum affectabat, tumque *Albertus* Imperatori venenum ab Epiſcopo Salisburgenſi propinatum eſt, quod dum arte medica evomere conatur, oculum amiſit, indeque *Monoculus* cognominatus. Movit etiam *Albertus* in *Henricum* Carinthiæ Ducem, ut Bohemiæ regnum recuperaret, quod ille, Imperatore inſcio, ſibi uſurpaverat, ſed facta ſuorum conſpiratione, a Principe *Joanne*, fratris ſui filio, cui Sueviæ Ducatum, tanquam nimis prodigo, abſtulerat, pugione ictus nefarie trucidatus eſt Kalendis Maii anni milleſimi trecen-

teſimi

teſimi octavi, Imperii decimi. *Alberto* e vivis ſublato, poſt varia Electorum diſſidia, quorum ſuffragia diſtrahebantur a *Philippo Pulchro* Galliarum Rege, qui *Henrico Valeſio* fratri ſuo Imperium aucupabatur, tandem electus eſt anno Mcccviii. Imperator *Henricus VII.* Comitis Lutzemburgenſis, & *Beatricis* Hannoniæ Comitiſſæ filius, quin in Italiam anno Mcccx. cum numeroſo exercitu veniens, Mediolani corona ferrea ab Archiepiſcopo redimitus eſt. Deinde, quaſdam Italiæ civitates, quæ Imperii jugum excuſſerant, ſubegit, alias in deditionem accepit, & Romam ingreſſus anno 1312. a Cardinalibus, quibus Summus Pontifex *Clemens V.* qui tunc temporis in Galliis, ſeu Avenione Sedem habebat, hanc provinciam demandaverat, ſolemni ritu inauguratus eſt, Bellum geſſit cum Florentinis, & cum *Roberto* Siciliæ & Apuliæ Rege, qui eis favebat; ſed in medio rerum curſu ſublatus eſt apud Bonconventum, qui pagus eſt duodecim millibus Senis in Etruria diſtans, anno milleſimo trecenteſimo decimo tertio, Imperii ab electione quinto, a Romana vero coronatione anno ſecundo per menſem unum & dies vigintiquatuor inchoato, ſicut *Jordanus* coævus Scriptor teſtatur. Nonnulli Hiſtorici falſo rumore decepti tradunt, *Henricum* VII. Imperatorem obiiſſe ex veneno ipſi porrecto in particula Sanctiſſimæ Euchariſtiæ manu *Bernardi Politiani* Ordinis Prædicatorum, qui Imperatori erat a Confeſſionibus, & apud ipſum auctoritate, & gratia plurimum poterat. Sed hanc eſſe Sanctiſſimo Ordini, & de Eccleſia benemerito affictam calumniam, multis momentis vinci poteſt. Primo, quia multi Scriptores, quos inter cenſetur *Albertinus Muſſatus*, coævus Auctor, diſerte aſſerit, *Henricum* VII. Imperatorem naturali morte occubuiſſe. Continuator etiam *Guilielmi Nangii*, qui tum vivebat, ad annum Mcccxiii. ſcribit, *Henricum* VII. morbo & febre ex hac vita exceſſiſſe, veneni autem propinationem ad vagos & incertos rumores refert; idemque faciunt *Platina* in Vitis Pontificum in *Clemente V.* & *Joannes Nauclerus*, Præpoſitus Tubingenſis, qui ſolum rumorem veneni *Henrico* VII. Imperatori propinati teſtem præferunt. Secundo, ſi *Henricus* VII. veneno periiſſet, omni proculdubio ſigna veneni in cadavere apparuiſſent, & tamen conſtat, Medicos poſt mortem Imperatoris accerſitos, diſſecto ipſius cadavere, viſcera, cor, jecur, parteſque ſingulas diligenter inſpexiſſe, nec veneno, ſed naturali morbo obiiſſe *Henricum* VII. Imperatorem teſtatos fuiſſe litteris, & inſtrumentis publicis, quæ in Chronicis *Jacobi Suſati* extant. Tertio, ſi *Bernardus Politianus* tam nefandum ſcelus perpetraſſet, debuiſſet poſt mortem *Henrici* Imperatoris, ut vitæ ſuæ conſuleret, ad Florentinos, aut ad *Robertum* Siciliæ Regem *Henrici* Imperatoris hoſtes fugere: non fugit tamen, ſed ſibi bene conſcius manſit apud *Henrici* Imperatoris amicos, calumniam a malevolis diſſeminatam intrepido excepit animo, certo certius habens, eam facile diſſipatum iri, ſicut revera diſſipata eſt, tum *Clementis V.* Pontificis Maximi ſententia, tum judicio ac teſtimonio Principum Imperii, & præſertim *Joannis* Bohemiæ Regis, ipſius *Henrici* Imperatoris filii Diplomate, quod, ex veteri membrana authentica in Conventu Virdunenſi FF. Prædicatorum aſſervata, publicavit Vir doctiſſimus *Stephanus Baluzius* libro 1. *Miſcellaneorum* pagina 162. tum denique ex ſingulari illo affectu, quo *Carolus IV.* Imperator *Joannis* Bohemiæ Regis filius, & *Henrici* Imperatoris nepos, Ordinem Fratrum Prædicatorum ſemper complexus eſt. Ille quippe a Magiſtro Generali ejuſdem Ordinis obtinuit, ut Pragæ, quæ Bohemiæ Metropolis eſt, ac Regia Civitas, Comitia generalia celebrarentur, Die ſancto Pentecoſtes Euchariſtiam in ſolemni Sacro de manu Magiſtri Generalis accepit cum Imperatrice, Diplomata aureis ſigillis appenſis munita, quibus Prædicatorum Ordinem magnis exornabat Privilegiis, conceſſit; omnes Patres Capitulares Imperiali convivio in Regia excepit, multiſque affecit honoribus. Credibile autem non eſt *Joannem* Bohemiæ Regem, & *Henrici* VII. Imperatoris filium, ſpeciale Diploma ad vindicandam Patrum Prædicatorum innocentiam concedere, ejuſque filium *Carolum* IV. Imperatorem, & *Henrici* VII. Imperatoris nepotem, tot beneficiis & privilegiis Ordinem Prædicatorum donare voluiſſe, ſi *Bernardus Politianus* ejuſdem Ordinis *Henrico VII.* Imperatori Hoſtiam veneno illitam porrexiſſet. Quarto, præter hæc antiqua & integerrimæ fidei monumenta, *Nicolaus Serarius* Societatis Jeſu, vir doctiſſimus, libro 5. *Rerum Moguntinarum* duos laudat Auctores, *Trithemium*, & *Conradum Vecerium* Scriptorem Vitæ *Henrici VII.* qui hoc execrabile facinus a *Bernardo Politiano* Dominicano amoliuntur, & ad ejus tuendam innocentiam multa proferunt argumenta; quibus Scriptoribus duos magni nominis adjungam Auctores, videlicet *Henricum Spondanum* Appamiarum Epiſcopum, & *Odoricum Raynaldum* Congregationis Oratorii Presbyterum, quorum primus in Annalibus Eccleſiaſticis ad ann. Mcccxiii. Num vi. ab hac putida & immani calumnia Dominicanum Ordinem egregie vindicat, & locupletiſſimis teſtimoniis probat, *Henricum VII.* Imperatorem morte naturali obiiſſe, ejuſque infirmitatem cœpiſſe ab apoſtemate in coxa, & inde veniſſe in febrem, ex qua deceſſerit decima poſt die. Alter vero, ſeu *Odoricus Raynaldus* in Annalibus Eccleſiaſticis ad ann. Mcccxiii. Num. xiv. ait, ejuſmodi calumniam perperam Ordini Prædicatorum impactam, & a pietatis oſoribus confictam, eadem facilitate refelli, quam objicitur, cum levi recentiorum auctoritate nitatur, & veteres Hiſtorici morbo naturali *Henricum VII.* Imperatorem extinctum fuiſſe affirment. Non me fugit, quoſdam ſcripturiiſſe, ob ſacrilegum & parricidiale *Bernardi Politiani* facinus Prædicatores omnes a Romano Pontifice hac pœna fuiſſe mulctatos, ut Sacrum facientes manu ſiniſtra Corpus Chriſti ſumant. Sed hoc purum putumque commentum eſſe evincam in Colloquio ſexto, ubi agendo de Mo-

naſti-

naſtica diſciplina, quæ ſæculo Eccleſiæ decimo quarto viguit, oſtendam, hunc ritum, quem etiamnum Dominicani Sacris operantes obſervant, ab ipſo Ordinis exordio invaluiſſe.

D. Redeamus, quæſo, ad ſeriem Imperatorum, qui ſæculo decimoquarto poſt *Henricum VII.* ſumma rerum in Imperio Occidentis potiti ſunt.

M. Mortuo *Henrico VII.* Imperatore, die S. *Bartholomæo* Sacra anni Mcccxiii. extitit Interregnum menſium quatuordecim, & diviſis bifariam Principibus, alii *Ludovicum* Bavariæ Ducem, alii *Fridericum Auſtriacum* Imperatorem deſignarunt. Potior fuit *Ludovici* Bavariæ Ducis electio, ad quam Electores omnino quinque conſpirarunt, *Petrus* Moguntinus, & *Balduinus* Trevirenſis, Archiepiſcopi, *Joannes* Bohemiæ & Poloniæ Rex, *Waldemarus* Marchio Brandebergenſis, & *Joannes* Dux Saxoniæ. Electio vero *Friderici Auſtriaci* duobus duntaxat Electoribus probata eſt, videlicet *Henrico* Archiepiſcopo Colonienſi, & *Rodulpho* Comiti Palatino, qui ad Comitia vocati eis intereſſe noluerunt, & *Fridericum* extra locum & diem conſtitutam Imperatorem elegerunt. Ea diſſenſio Germaniam atroci bello ab anno Mcccxiv. uſque ad Annum Mcccxxii. diſtinuit, ſed poſt multa prælia *Fridericus*, commiſſa in Bavaria cum *Ludovico* pugna, ab eo victus & captus eſt, atque triennio apud victorem ſtetit in vinculis, inde anno Mcccxxv. dimiſſus eſt, ea lege, ut Auſtria ſua penitus contentus, omni jure ad Imperium cederet, omni ambitui renunciaret, omnia inſtrumenta & litteras, quibus ſua fulciri poterat electio, in *Ludovici* manus deponeret, & quæcumque ipſe, ejuſque fratres de Imperio tenebant, *Ludovico* reſtituerent. Litteras pacis ex Archivis Sereniſſimorum Bavariæ Ducum deſcripſit *Herwartus* tom. 1. pag. 328. Sic ſemoto & in ordinem redacto *Friderico*, Imperii æmulo, *Ludovicus* Bavariæ Dux, Imperium ſolus obtinuit, ſed a *Joanne XXI.* quem alii appellant XXII. quique anno Mcccxvi. Summus Pontifex fuit electus, inaugurationem & coronationem impetrare haud potuit, immo, ipſum monuit Summus ille Pontifex, ut ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, intra trium menſium ſpatium ab omni Regni & Imperii adminiſtratione ceſſaret, nec eam amplius reſumeret, niſi poſt approbationem e. s perſonæ a Sede Apoſtolica factam. Hujus Pontificii mandati gravitate exacerbatus *Ludovicus*, cum in ſua animi obfirmatione perſeveraret, ab eodem Summo Pontifice quinto Idus Julii anni Mcccxxiv. declaratus eſt contumax, & omni jure Regni & Imperii, ſi quod ſibi ex ſua electione competere poſſet, privatus. Huic ſententiæ, quam Avenione publicatam, alibi etiam per Germaniam, Italiam, aliaque Regna promulgandam Prælatis direxit *Joannes XXI.* parere noluit *Ludovicus*, & excuſſa ea, quæ debetur Sedi Apoſtolicæ reverentia, auſus eſt Epiſtolam publicare virulento calamo exaratam, qua *Joannem* XXI. ut injuſtum innocentium perſecutorem, Clavium ſubverſorem, Eccleſiæ legum temeratorem, denique incorrigibilem & hæreticum notorium impetiit, & univerſo Orbi declaravit. Poſthac, invitantibus Gibellinis, Italiam ingreſſus, habitis Tridentinis Comitiis, iterum *Joannem* XXI. ſexdecim contra ipſum oppoſitis articulis, hæreticum palam denunciavit, eum non jam Pontificem, ſed *Presbyterum Joannem* irriſorie appellans. Inde Mediolanum progreſſus, Corona ferrea ab Epiſcopis duobus propter crimina exauctoratis redimitus eſt. Quæ omnia, ubi reſcivit *Joannes* XXI. citavit *Ludovicum*, eumque non comparentem, ſed contumacem, velut hæreticum damnavit, & bonis omnibus mobilibus, & immobilibus, ac juribus privatum edixit, Vaſſalloſque ipſius, & quaſcumque perſonas ei obſtrictas a juramento fidelitatis abſolvit, prohibuitque Fidelibus univerſis ne illi obtemperarent, aut cum illo communicarent. Hanc Pontificis ſententiam ex Codice Vaticano deſcriptam edidit *Odoricus Raynaldus* ad an. Mcccxxvii. Num. xx, & ſequentibus. Ea Pontificis ſententia ferocior factus *Ludovicus Bavarus*, cum quatuor millibus Equitum Romam anno Mcccxxviii. ſeptimo Januarii die ingreſſus eſt, & in Baſilica S. *Petri* a *Sciarra Columna* Imperator coronatus eſt. Tunc longe majora moliens *Ludovicus Bavarus*, die XII. Menſis Maii ejuſdem anni Mcccxxviii. qua glorioſæ Chriſti ad Cælos Aſcenſionis celebrabatur ſolemnitas, Schiſmaticis & Apoſtatis quibuſdam Minoritis, cum Abbate Fuldenſi, *Nicolao Fabrianenſi*, aliiſque ejuſdem furfuris hominibus cum promiſcua plebe congregatis, *Petrum Raynalducii de Corbaria*, Oppido Diœceſis Reatinæ, Ordinis Fratrum Minorum, qui Romæ in Conventu *Sanctæ Mariæ de Ara Cæli* reſidebat, Antipapam conſtituit, ab eoque iterum coronatus eſt; cum ipſi prius purpureum pileum impoſuiſſet. Sed de hoc Pſeudo-Pontifice dicto *Nicolao V.* plura dicemus in ſequenti Colloquio. Poſt mortem *Joannis* XXI. conatus eſt *Benedictus* XII. contumaciam *Ludovici Bavari*, litteris ac Nunciis ad eum miſſis, frangere, de cujus reconciliatione ſemel iterumque actum ſub ipſius Pontificatu, confectum nihil. Denique cum *Ludovicus Bavarus* ſe infeſtum ſemper & impium adverſus Sedem Apoſtolicam exhiberet, omnibus concordiæ viis Sacerdotium inter & Imperium fruſtra tentatis, *Clemens VI.* qui *Benedicto* XII. ſucceſſit, latam olim in *Ludovicum Bavarum a Joanne* XXI. ſententiam renovavit, omnique jure ad Imperium, Ducatum & Palatinatum exuit, Principeſque Electores convenire juſſit, ut alium Germaniæ Regem crearent, quem Sedes Apoſtolica in Imperatorem promoveret, ut videre eſt apud *Odoricum Raynaldum* ad annum Mcccxlvi. numer. III. & IX. ubi *Clementis VI.* ea de re Decretum, literaſque ad Principes Electores directas refert. Mandato Pontificis morem geſſerunt Principes Electores, qui in Comitiis habitis in Villa *Rhens* Diœceſis Trevirenſis, quæ ſupra Confluentiam ad Rhenum ſita eſt, *Carolum Quartum* Regem Bohemiæ in Romanorum Regem elegerunt ann. Mcccxlvi. Obiit vero *Ludovicus Bavarus* anno ſequente,

ſeu

Digitized by Google

ſeu MCCCXLVII. non ſine ſuſpicione veneni a *Joanna* Auſtriæ duciſſa propinati, quod fruſtra cum vomere tentaſſet, ſperans agitatione corporis illud diſſolutum, venatum iit, ubi dum vehementius equitando aprum inſequitur, ſubita apoplexia correptus, lapſu equi obtritus eſt. Eum Chriſtianæ pœnitentiæ ſigna edidiſſe, *Cuſpinianus, Paulus Longius*, aliique Auctores ab *Herwarto* laudati aſſerunt; alii vero negant, ut videre eſt apud *Spondanum* ad an. MCCCXLVII. Illud omnino certum eſt, *Ludovicum Bavarum* nunquam a Summis Pontificibus abſolutum fuiſſe ab excommunicatione, qua, repetitis frequentiſſime diriſſimis ſententiis, juſte ligatus fuerat atque damnatus.

Mortuo *Ludovico Bavaro* anno 1347. *Carolus IV.* filius *Joannis* Bohemiæ Regis, & nepos *Henrici VII.* Imperatoris, qui, ut mox diximus, a Principibus Electoribus anno MCCCXLVI. creatus fuerat Romanorum Rex, aliquos poſt obitum *Ludovici Bavari* expertus eſt Imperii æmulos. Bavari ſiquidem Principes, & hi, qui a partibus eorum ſtabant, Imperium *Eduardo* Regi Angliæ detulerunt, ſed huic injuſtum ac plenum periculis honorem recuſanti ſuffecerunt *Fridericum* Thuringiæ Landgravium, Miſniæque Marchionem, qui oblatum ſibi Imperium ſubire detrectavit. Tertio igitur loco ſubſtituerunt *Guntherium*, Comitem Scuartzburgenſem, qui Francofurtum veniens publice acclamatus eſt Imperator, quam tamen dignitatem duntaxat deguſtavit. *Carolus* quippe hujus nominis IV. Imperator, corrupto *Fridanko*, Comitis *Guntheri* Medico, operam dedit, ut venenum ipſi propinaretur. Quare intra ſex menſes *Guntherus*, qui ad electionem ſuam armis tutandam ſeſe comparabat, ſublatus eſt: *Carolus* vero, incruenta parta victoria, ſolus Imperio libere potitus eſt, ejuſque inauguratione, quæ Aquiſgrani anno MCCCXLIX. facta eſt, quievere penitus omnes in Germania excitatæ turbæ. In Italiam venit *Carolus IV.* an. MCCCLVI. ac Romæ die Paſchatis coronam Imperii accepit ab *Ægidio* Cardinali pœnitentiario *Innocentii* VI. Pontificis Maximi, ſtatimque, juxta pacta conventa cum eodem Romano Pontifice, urbe exceſſit, ac tota ditione Pontificia. Haud male Imperium rexit *Carolus* IV. fuitque Princeps æquiſſimus, in utilitates Eccleſiæ propenſiſſimus, erga ſacras reliquias, præſertim Crucem, Lanceam & Clavos, quibus confixus eſt Chriſtus Dominus, ſingulari pietate affectus. Ad promovenda litterarum & linguarum ſtudia, quibus erat impenſe addictus, Pragæ Academiam inſtituit. Legem dictam *Carolinam*, ſeu *Bullam auream*, in Comitiis Nurembergæ anno MCCCLVI. habitis promulgavit, quæ continet triginta Capita, in quibus præſcribitur forma, ſeu modus aut ritus procedendi in celebranda ſive Romanorum Regis, ſive Imperatoris electione, & determinantur ſingulorum Electorum numerus, officia, locus, comitatus, jura, aliaque plura in ea ſtatuuntur ad generale Imperii regimen attinentia. *Wenceſlaum* filium ſuum quindecim annorum adoleſcentem redemptis magna pecuniæ vi ſeptem Principum Electorum ſuffragiis, Romanorum Regem creavit anno MCCCLXXVI. Quo facto haud parvam nomini ſuo inuſſit maculam, prodita propter nimium privatæ ſuæ familiæ ſtudium Imperii majeſtate, ſicut refert *Æneas Silvius*, qui poſtea Summus Pontifex fuit, dictus *Pius II.* cap. 33. *Hiſtoriæ Bohemicæ*. Vita functus eſt *Carolus IV.* an. MCCCLXXVIII. in Vigilia S. Andreæ, ut *Albertus Argentinenſis*, & *Trithemius* teſtantur. *Wenceſlaum*, filium natu majorem, Bohemici Regni, Imperiique ſucceſſorem reliquit. Hic, ut jam diximus, Patris ſui *Caroli IV.* artibus ac pecunia in Romanorum Regem an. MCCCLXXVI. electus ſucceſſit eidem in Imperio an. MCCCLXXVIII. Princeps corpore, animoque deformis; libidini, crapulæque, incantationibus ac ſævitiæ, inſtar *Neronis*, deditiſſimus, nihil geſſit memoria dignum. Luſtralem aquam, dum baptizaretur, lotio reſperſit, ſicut unus e Græcis Imperatoribus *Conſtantinus Copronymus*, ut refert *Dubravius*. Imperium peſſime adminiſtravit uſque ad annum milleſimum quadringenteſimum. Nam præter mox memorata illa vitia, quibus, inſtar ſuis in volutabro, ſeſe fœdavit, Imperii jura diſſipavit, Urbem, ditionemque Mediolanenſem *Joanni Galeatio* Virtutum Comiti vendidit, ipſumque primi Mediolanenſium Ducis titulo inſignivit, acceptis ab eodem centum, & quinquaginta millibus Florenorum; latrocinia permiſit, in Sacerdotes, alioſque viros honeſtos crudeliter ſæviit, quorum plures in flumen præcipites egit, igne damnavit, aliiſve ſuppliciis vexavit & peremit. His turpiſſimis moribus infectus *Wenceslaus* Imperator, in tantum ſuorum odium, & contemptum venit, ut anno milleſimo quadringenteſimo ab Electoribus fuerit Imperio privatus. Hanc exauctorationis in *Wenceslaum* ſententiam a *Joanne* Archiepiſcopo Moguntino ceterorum Electorum nomine latam refert *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCC. n. 13. Habes nunc ſeriem Imperatorum, qui Sæculis XIII. & XIV. Occidentis Imperium gubernarunt, compendioſe quidem, ſed accurate, quantum fieri potuit, deſcriptam.

D. Tot varios & infauſtos rerum eventus, quibus Sæculis XIII. & XIV. Imperium tam Orientis, quam Occidentis jactatum eſt, & Eccleſiæ perturbata tranquillitas, dum tacitus mecum perpendo, non poſſum, ut candide fatear, quin vehementer indoleam, hiſque ſuccenſeam Principibus Chriſtianis, qui æſtu ambitionis abrepti turbas excitarunt, & omnia in Eccleſias ſus deque miſcuerunt. At expectatio rerum bonarum, quas alii Orbis Chriſtiani Principes iiſdem Sæculis pro utilitate, & defenſione Eccleſiæ geſſerunt, jacentem animum erigit, & inducit in ſpem, melioremque cogitationem. Oſtende igitur, obſecro te, quo loco eſſent res Eccleſiæ Sæculis XIII. & XIV. ſub Chriſtianiſſimis Galliarum Regibus.

M. Ineunte Sæculo XIII. *Philippus II.* cognomento *Auguſtus* Galliarum Rex, de quo haud pauca in Colloquio primo in Hiſtoriam XII. Eccleſiæ Sæculi diximus, annum Regni ſui agebat vigeſimum, pace inita ipſum inter, & *Joannem*, dictum *Sine terra*, Anglorum Regem, lætiſſimum.

Sed

Digitized by Google

Sed breve fuit populorum de pace gaudium. Rex quippe *Joannes* Pariſios a *Philippo Auguſto* vocatus, ut tanquam Regis Francorum Beneficiarius pro Comitatu Pictavienſi, & Andegavenſi, & Aquitaniæ Ducatu ſtata die coram illo ſe ſiſteret, reſponſurus ad ea, quæ ei objicere debebat, nec per ſe, nec per Oratorem comparuit. Quocirca Rex *Philippus Auguſtus* bellum redintegravit, & *Joannem* Anglorum Regem inobedientem in ordinem redegit. *Joannes de Sancto Victore* ad annum MCCXXIII. de *Philippo Auguſto* non minus de Eccleſia, quam de Regno Galliarum benemerito hæc ſcribit, quæ illum plurimum commendant: Hoc anno, *inquit*, obiit Philippus Rex Francorum, ab aliquibus Auguſtus cognominatus hujus nominis II. fortunatiſſimus, qui Regnum Francorum fere duplo ampliavit. Hic in omnibus Actis felix, Eccleſiarum, & Perſonarum religioſarum amator & fautor, & ſpecialiter Eccleſiarum S. Dionyſii & Victoris Pariſiis. De ipſo referebat B. Ludovicus ejus ex filio nepos, quod cum dictus Philippus Rex reprehenderetur a quodam milite ſuo Conſiliario, quia tot dabat Eccleſiis, & quod perſonæ Eccleſiaſticæ multa damna ei inferebant, jura videlicet ipſius uſurpando, multique mirabantur, quomodo hæc ita pacifice ſuſtinebat, & ſub ſilentio præteribat, reſpondit; Bene credo id quod dicitis, ſed quando cogito Beneficia, quæ Deus mihi contulit, cui ipſi deſerviunt, & ad quem pro me preces & pro regno fundunt, malo hoc pati pro Deo, quam inter me, & Eccleſiam ſcandalum generare, vel ſuſcitare, & eos, quorum orationes ſcio mihi profuiſſe, contra me provocare. *In favorem etiam Eccleſiæ conſtituit, ne Judæi apud ſe quocumque modo veſtimenta Eccleſiaſtica vel ornamenta Altaris, vel Cruces, aut libros, ut Miſſalia & Textus retinerent, & retenta redderentur abſque pecunia, & quod dicti Judæi nulli religioſo mutuarent pecuniam ſine licentia Abbatis ſui. In Eccleſia B. M. Pariſienſis quatuor Capellanias conſtituit pro anima Gaufridi Comitis Britanniæ, & etiam pro anima Iſabellis Reginæ, & multa alia bona, propter quæ Deus contra omnes inimicos ſuos victorem ſemper fecit. Nam Normanniam, Pictaviam, Andegaviam, Cenomaniam, Aquitaniæ magnam partem contra Regem Anglorum* (Joannem ſcilicet dictum ſine terra) *acquiſivit. Flandriam, Hannoniam, Boloniæ Comitatum. Sed etiam tantæ benignitatis & liberalitatis fuit, quod Comitatum Flandriæ, quem Ferrandus juſte amiſerat, reddidit Margaretæ ſatis juveni, & ejus ſorori Joannæ uxori Ferrandi. De laude igitur Philippi Regis dicere poſſumus, quod a tempore Caroli Magni non fuit Rex in Francia, qui tot agones habuit pro Regno ſuo gubernando, nec aliquis tot victorias. Fortunatus enim in omnibus fuit, & multas bonas Conſtitutiones in Regno fecit.* Bellum Belgicum omni ex parte ſecundo marte confecit *Philippus Auguſtus* Imperatore *Ottone*, necnon *Ferrando* Flandriæ, & *Reginaldo* Morinorum Comitibus, numeroſo cum exercitu, ad Bovinas, Tornacum inter, & Inſulam juſto prælio profligatis anno MCCXIV. In cujus victoriæ celeberrimæ accepti beneficii monumentum, Abbatiam prope Silvanectum erigere decrevit Rex Chriſtianiſſimus, ejuſque votum *Ludovicus VIII.* ejus filius exolvit, & *Victoriæ* nomen Abbatiæ indidit. Omnium Litteratorum amautiſſimum fuiſſe *Philippum Auguſtum*, eoque regnante Academiam Pariſienſem multum floruiſſe oſtendit *Egaſſius Bulæus* tomo 3. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis* pag. 109. Poſtremo, *Rigordus*, qui *Philippi Auguſti* geſta litteris commendavit, hoc unum in tanto Rege reprehenſione dignum fuiſſe teſtatur, quod *Iſemburgim* Reginam uxorem ſuam durius habuerit, & ab ea ſexdecim annos, & amplius diſſenſerit; quam tamen in gratiam recepit anno 1223. Mortuo *Philippo Auguſto* Galliarum Regi ſucceſſit *Ludovicus VIII.* ejus filius cognomento *Leo*, annum agens ætatis ſuæ trigeſimum circiter ſeptimum, qui, vivente adhuc patre ſuo *Philippo Auguſto*, Expeditionem Anglicanam ea occaſione ſuſcepit. Anno 1216. *Innocentius* III. Pontifex Maximus a *Joanne* dicto *Sine terra* Anglorum rege enixiſſime rogatus, Barones Angliæ, quod *Joannem* e regno Angliæ expellere molirentur, nominatim excommunicavit. Eo Summi Pontificis patrocinio adjutus *Joannes* Anglorum Rex, impune omnia vaſtare, diripere, ferro, flammiſque mandare cœpit, adeo ut nunquam tam luctuoſa, lugubriſque viſa fuerit ullibi rerum facies, quam in Anglia, cujus miſerrimæ cladis hypotipoſim exhibet *Matthæus Pariſius* ad hunc annum. Rebus in eo poſitis, Barones Regni Angliæ omnium rerum inopes, neſcii quo, aut ad quem confugerent, demum miſſis Legatis *Ludovicum* filium Philippi Auguſti Galliarum Regis ſibi popoſcerunt in Regem, quorum precibus acquieſcens *Ludovicus* reſcripſit, ſe quamprimum auxilio affuturum. Id ubi reſcivit Pontifex *Innocentius III.* Legatum miſit in Gallias *Walonem*, ſeu *Gualonem* S. Martini Presbyterum Cardinalem ad *Philippum*, & *Ludovicum* cum litteris deprecatoris, ne *Joannem* Anglorum Regem jam aliunde ſatis afflictum magis affligerent. At fruſtra minis prohibente Legato, *Ludovicus* propoſiti tenax exercitum deportavit in Angliam, urbes adventu ſuo conſternatas, aut expugnatas in deditionem accepit, agros depopulatus eſt, fautoreſque *Joannis* Anglorum Regis ubique paſſim oppreſſit. Hinc a *Gualone* Summi Pontificis Legato ſententia excommunicationis perculſus eſt *Ludovicus*, qui ideo Romam Legatos miſit, ut eum apud *Innocentium* III. Pontificem Maximum excuſarent, & *Joannem* Angliæ Regem multorum criminum inſimularent, præſertim vero, quod *Arturum* nepotem ſuum regni legitimum hæredem jugulaſſet; ſed parum illi Legati profecerunt. Interim *Ludovicus* longe lateque in Anglia dominabatur, dumque acerrimo animorum æſtu utrinque decertaretur, contigit, & *Joannem* Anglorum Regem, & *Innocentium* III. Papam mori. *Joannes* Angliæ regni hæredem reliquit *Henricum* Primogenitum ſuum, qui tantum decennis erat, Cuſtodemque, ſeu Tutorem habuit *Willelmum de Prembroc* Angliæ Mareſcallum, qui ſapientibus conſiliis ſuis Anglorum animos ad obſequium novo Regi præſtandum, & Gallos ex Anglia ex-

Digitized by Google

pellendos convertit. Quo factum eſt, ut *Ludovicus*, conceſſo Angliæ regno *Henrico* hujus nominis III. filio J*oannis*, in Galliam regreſſus ſit, gloriam ex animi moderatione non minorem, quam antehac ex bellica fortitudine ſibi pepererat. In Gallias reverſus *Ludovicus* duas Expeditiones ſuſcepit, unam adverſus Anglos in Aquitaniam, ubi *Savaricum Malleonenſem* huic Provinciæ Præfectum, & magni in Anglica Aula nominis virum, prælio vicit; & Rupellam, quo Angli appellere ſolebant, in ſuam poteſtatem redegit an. MCCXXIV. Alteram Expeditionem an. MCCXXVI. in Albigenſes aggreſſus eſt, quorum omnia pene Oppida, præter Toloſam, quam peſtilentiæ metu obſidere noluit, ad deditionem compulit. Sed in citeriorem Galliam ab hac Expeditione rediens dyſenteriæ morbo correptus, ad *Montempenſerium* in Arvernia e vita migravit eodem anno MCCXXVI. Princeps fuit caſtiſſimus, qui teſte ejus Geſtorum Scriptore apud *Duchesnium* tom. 5. nullam, præter uxorem ſuam, fœminam cognovit unquam, oblatamque ſibi virginem eleganti forma præditam, dum ægrotaret, qua morbum ex Medicorum conſilio depellere poſſet, conſtanter recuſavit his verbis: *Non ita erit, non enim peccarem mortaliter ullo modo*, maluitque mori, quam fœdari, ſicut refert *Guillelmus de Podio Laurentii* c. 25. *Hiſtoriæ Albigenſium*.

Defuncto *Ludovico VIII.* Galliarum Rege, Solium Regale conſcendit *Ludovicus IX.* ejus filius annum agens ætatis duodecimum, qui ſtatim Remis inauguratus eſt. Exordio Principatus ſui *Ludovicus IX.* ſub tutela matris ſuæ *Blanchæ* heroici animi & pietatis eximiæ fœminæ, *Philippum* Poloniæ Comitem, *Theobaldum* Campaniæ, alioſque Principes, qui ægre ferebant, quod *Blancha* genere extera, rerum ſumma in Regno potiretur, armis ad obſequium compulit. Dein, ſacrum bellum jam a patre ſuo ſuſceptum contra Albigenſes, qui in Miniſtros, & Eccleſias immaniter graſſabantur, inſtauravit, illudque feliciter confecit anno MCCXXVIII. quo *Raymundus*, filius *Raymundi* ſenioris Comitis Toloſani, cujus præſidio fulta Albigenſium hæreſis totam regionem infecerat, ejurata Lutetiæ Pariſiorum hæreſi, filiam ſuam *Alphonſo* fratri *Ludovici IX.* Galliarum Regi, cum Toloſani Comitatus dote collocavit. Finita contra Albigenſes ſacra militia, de qua Colloquio tertio iterum redibit ſermo, conditiſque ſanctiſſimis legibus ad Hæreſeos extirpationem, & ad Eccleſiaſticæ reſtaurationem libertatis in Narbonenſi, & Arelatenſi Provincia, gravi, ac periculoſo ex morbo recreatus *Ludovicus IX.* Crucis Inſigne anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quarto ab Epiſcopo Pariſienſi accepit, & ſacrum bellum in Ægyptum invexit, cujus tota moles in *Damiatam* urbem Ægypti incubuit, quam Saraceni a Francis magna clade affecti, ac in fugam compulſi, injecto igne, deſeruerunt, eamque, poſtquam extinctus fuiſſet ignis, piiſſimus Rex, nudis pedibus & capite, ingreſſus eſt, ejuſque Templum a Mahometanæ ſuperſtitionis ſordibus omnino repurgavit anno MCCXLIX. At, proh dolor! ann. ſequenti poſt atrociſſimum prælium Rex *Ludovicus IX.* captus eſt a Saracenis cum fratribus ſuis *Alphonſo* Pictavienſi, & *Carolo* Andegavenſi, nihil tamen clade ſua dejectus, tam fortem ac magnanimum in ſua captivitate exhibuit animum, ut, Babyloniæ Sultano a ſuis occiſo, Manimalucchi de eo in Regem eligendo deliberarint, idque reapſe præſtitiſſent, niſi Religionis diſſimilitudo obſtitiſſet, ut J*oinvillæus* teſtatur. Reddita Saracenis Damiata, Rex in libertatem aſſertus annos quinque in Syria commoratus eſt, ubi omnes Regiæ pariter & Chriſtianæ virtutis numeros implevit, captivos redemit innumeros, & complures Saracenos ad fidem Chriſtianam convertit. Accepto tandem nuncio de morte Reginæ Matris, cui Regni procurationem demandaverat, in Gallias rediit an. MCCLIV. Lutetiam reverſus *Ludovicus IX.* promovendæ publicæ utilitati, atque amplificandæ Religioni totum ſe dedidit. Juſtitiam caſte adminiſtrari, ſanctiſſimis conditis legibus, judicibuſque integerrimis conſtitutis, non ſolum curavit Rex optimus, ſed etiam ſubditis ſuis, maxime pauperibus, jus ipſe dicere ſolitus erat ad Nemus Vicennarum ſub parulæ quercus umbra cauſas ipſorum audiens. Meminerat quippe, ſe a Deo Regnum accepiſſe, non ut ſibi, ſed Religionis, ac Subditorum tranquillitati conſuleret. Hinc ille amplificandæ fidei nunquam intermiſſus ardor, plena animi pietas, plena dignitatis & modeſtiæ ad pervidenda, quæ Reipublicæ Chriſtianæ rationibus conducebant, prudens ſagacitas ad conficienda quæ perviderat, conſtantia ſingularis, mens recta, ut nihil vellet aliud, niſi quod eſſet optimum; ſumma auctoritas, ut quod optimum eſſe intelligebat, ad optatum exitum id certe perduceret. Hinc ſumma illa charitas, qua Ordines Fratrum Prædicatorum, & Minorum complectebatur, quorum Cœnobia Pariſiis, & in aliis Galliarum Regni civitatibus plurima ejus ſumptibus erecta ſunt; invictum illud animi robur, quo, pro tuenda gloria Dei, Edicto ſanxit, ut blaſphemiæ, pœna ferri candentis in blaſphemantes decreta, punirentur, luxus in veſtibus, conviviiſque reprimeretur, publicæ Meretrices ex urbibus & pagis expellerentur, & ludi aleatorii prohiberentur. Sed anguſtior erat Europa, quam ut tantam Regis pietatem in ſe contineret. Iterum in Africam an. MCCLXIX. tranſmiſit Sanctus *Ludovicus* Tuniſium expugnaturus, ut inde in Terram Sanctam, ſive in Ægyptum tranſiret; utrobique Chriſtianos a Saracenorum tyrannide vindicaturus. Votis tamen non reſpondit exitus ille, cujus explorata ſpes injecta fuerat. Caſtra ſiquidem Chriſtianorum lues invaſit, quæ juncta dyſenteriæ Sanctum Regem afflavit. Quare, cum præclara *Philippo* primogenito ſuo tradidiſſet documenta, quæ Gallicæ *Joinvillæus* hiſtoriæ ſuæ inſeruit, Latine vero verterunt *Gaufridus de Bello loco, & Guillelmus Nangius*, migravit ad Dominum anno MCCLXX. inter Sanctos poſt mortem a *Bonifacio VIII.* Pontifice Maximo ſolemni canonizationis ritu adſcriptus. Extant adhuc Pariſiis, inter cetera alia piæ liberalitatis *Sancti Ludovici* Galliarum Regis per-

Digitized by Google

perpetua monimenta, Sacrum Sacellum ab ipſo fundatum, in quo ſpinea Corona Salvatoris, pars vivificæ Crucis, aliæque Reliquiæ ſumma cum veneratione aſſervantur; Et Domus Hoſpitalis vulgo dicta *Quindecim viginti*, ſeu trecentorum cæcorum, quam *Sanctus Ludovicus* confeſtim poſt ſuum ex Syria reditum ad recipiendos & alendos trecentos cæcos excitavit, dotavitque in memoriam trecentorum militum ſuorum, qui ab Infidelibus crudeliter excæcati fuerunt, dum ipſe Terram Sanctam ab eorum manibus eripere conaretur. *S. Ludovico* Galliarum Regi ab hac mortali vita ad Cæleſtem translato ſucceſſit ejus filius *Philippus III.* dictus *Audax*, qui, pace cum Tuniſii Rege certis quibuſdam legibus confecta, in Gallias ex Africa rediit, & Sacra parentis ſui *Sancti Ludovici* oſſa Pariſios ad Sandionyſianas Ædes auguſtiſſima pompa funebri deferri curavit, eoque pietatis officio perfunctus, Remis ipſo die Aſſumptioni Virginis ſacro fuit ab Epiſcopo Sueſſionenſi anno MCCLXXI. de more coronatus. Comitatus Toloſani, qui ejus patrui *Alphonſi*, Pictavorum ac Toloſatium Comitis, ex Africa redeuntis morte vacabat, poſſeſſionem adiit. Cum *Petro* Aragoniæ Rege acre ac diuturnum bellum geſſit *Philippus Audax* Galliarum Rex, cujus originem & cauſam paucis aperire non abs re erit. *Urbanus IV.* Pontifex Maximus, utriuſque Siciliæ Regnum in *Carolum* Andegavorum Comitem, *Sancti Ludovici* fratrem, tranſtulerat anno MCCLXIII. quod idem jus *Clemens IV.* qui *Urbano IV.* ſucceſſit, novo Decrero firmavit. *Carolus* itaque Romæ una cum conjuge Rex Siciliæ coronatus *Manfredum* Siciliæ tyrannum & filium ſpurium impii *Friderici II.* Imperatoris, ſibi cum valido exercitu occurrentem anno MDCCLXVI. acie vicit, & occidit, atque biennio poſt *Conradinum*, ejuſdem *Friderici II.* quondam Imperatoris nepotem, Siciliæ Regnum affectantem, ad Fucinum lacum prælio ſuperavit, & in ſuam poteſtatem redactum capitis ſententia damnavit anno MCCLXVIII. Hunc finem habuit maledicta, ac Sedi Apoſtolicæ jure merito exoſa ſtirps *Friderici II.* Imperatoris. Adverſus *Carolum*, utriuſque Siciliæ Regnum legitime ac pacifice poſſidentem, *Michael Palæologus* Græcorum Imperator novo & arcano artificio machinatus eſt conjurationem. *Petrum* enim Aragonum Regem extimulavit ad Siciliam invadendam, quaſi ſibi debitam jure uxoris ſuæ *Conſtantiæ*, filiæ *Manfredi* Siciliæ olim invaſoris. Hæc horrenda conſpiratio, quæ ob malas & occultas artes, quibus incœpta ac finita eſt, vere appellari poteſt *Negotium perambulans in tenebris*, crudeliſſimum poſt hominum memoriam habuit exitum. Anno ſiquidem MCCLXXXII. die XXX. Martii ſub campanæ ſignum ad Veſpertinum officium convocantis (unde *Siculorum Veſperarum* nomen) per ſingula inſulæ oppida omnes ad unum Galli cujuslibet ſexus, ætatis, conditionis & ordinis ex condicto a Siculis trucidati ſunt, *Petro* Aragoniæ Rege cum ſua claſſe in anchoris rei exitum haud valde procul expectante. His infauſtis auſpiciis *Petrus* Aragonum Rex Siciliæ Regnum invaſit, quem *Martinus IV.* Pontifex Maximus confeſtim devovit, exauctoravit, ejuſque Aragoniæ Regnum *Carolo* filio *Philippi Audacis*, Galliarum Regis, detulit. Hanc Pontificiam regni Aragonii donationem acceptavit *Philippus Audax*, juſtumque bellum *Petro* Aragoniæ Regi intulit ob videlicet Gallorum ſtragem, ejus, ut credebatur, nutu in Siculis Veſperis editam, ob uſurpatum Siciliæ Regnum, injuriamque illatam & Romanæ Eccleſiæ & *Carolo* Regi Siciliæ patruo ſuo. Cum valido itaque exercitu, tot atroces injurias ultutus, in Aragoniam venit *Philippus Audax*, complures urbes expugnavit, & commiſſo prælio, Aragonii ſugere compulſi ſunt, *Petrus* vero eorum Rex accepto vulnere paulo poſt obiit. Ex hac bellica expeditione in Gallias rediens *Pilippus Audax*, contracto ex aeris intemperie, & itineris difficultate morbo, Eccleſiæ Sacramentis pie ſuſceptis, conditoque Teſtamento, quod *Lucas Dacherius* tom. IX. *Spicilegii* pag. 268. refert, ſupremum diem obiit Perpiniani die 6. Octob. anni MCCLXXXV. Eum jejuniis, & mirabili ciborum abſtinentia corpus ſuum maceraſſe, cilicio loricam deſuper indutum uti ſolitum fuiſſe, aliiſque Chriſtianis præfulſiſſe virtutibus aſſerit *Guillelmus Nangius* Monachus Sandionyſianus Ordinis Benedictini. *Philippo Audaci* ſucceſſit ejus filius *Philippus IV.* qui ob formæ præſtantiam, & decentiſſimam totius corporis ſpeciem dictus eſt *Pulcher*. Hic Remis VIII. idus Januarii anni MCCLXXXVI. inauguratus, aſſidua fere cum Anglis eorumque fœderatis Belgis bella ſuſcepit. *Eduardum V.* Angliæ regem, qui Normanniam & Aquitaniam invaſerat, magna clade repreſſit duce *Carolo Valeſio* an. MCCLXXXXIII. & per eum Aquitaniam recepit. *Guidonem* Flandriæ Comitem vicit ad Furnas anno MCCLXXXXV. & non multo poſt per *Carolum Valeſium* Belgas anno 1299. rurſus perdomuit. At triennio necdum elapſo, cum *Jacobus Caſtilionæus*, Belgii regio nomine præfectus, triburorum gravitate plebem nimium vexaret, Belgæ tam duri jugi ferendi impatientes a *Philippo Pulchro* defecerunt, quos ipſe ut in ordinem redigeret, validum contraxit exercitum, qui ad Curtracum cum ſeditioſis infeliciter pugnavit an. MCCCII. Cæſa quippe Gallorum viginti millia. Inſula, Gandavum, Duacum, Caſtellum, ceteraque oppida *Guidoni* triumphanti faſces ſubmiſerunt, ac portas aperuerunt. Hujus cladis acceptæ ignominiam biennio poſt delevit *Philippus Pulcher*, ac priſtinum belli decus reparavit. Commiſſo ſiquidem ad Audomaropolim prælio anno MCCCIV. quindecim Belgarum millia profligavit, eoſque compulit ut pacem cum illo inirent, ea tamen lege, ut ſuis moribus ac inſtitutis viverent, veterique immunitate fruerentur. Hic fuit belli Flandrici exitus, de quo plura ſcribunt *Joannes Willianus*, qui tum in Belgio verſabatur, continuator *Guillelmi Nangii*, *Paulus Æmilius*, *Nicolaus Gilius*, & *Papirius Maſſonus*, aliique Francorum Hiſtorici. Cum *Bonifacio VIII.* Pontifice Maximo, *Philippo Pulchro* Galliarum Regi negotium fuit ac diſſidium acerrimum,

Digitized by Google

mum, cujus originem & cauſam in ſequenti Colloquio, texendo ſeriem Romanorum Pontificum, commodius referemus. Ordinis Templariorum extinctionem promoviſſe *Philippum Pulchrum*, eamque a *Clemente V.* Romano Pontifice in Concilio Viennenſi obtinuiſſe, ſuo loco itidem oſtendemus, ſeu in Colloquio quarto, ubi de Conciliis, quæ ſæculis XIII. & XIV. fuerunt celebrata, dedita opera agemus. Exceſſit e vita *Philippus Pulcher* apud Fontemblaudi, ubi natus erat, Sacramentis Eccleſiæ pie ſuſceptis die XXX. menſis Novembris anni MCCCXIV. Ejus conjugis *Joannæ* plurimum commendatur liberalitas, quippe quæ Pariſiis celeberrimum Navarræ fundavit Collegium, cujus Fundationis litteræ, aliaque ad eam ſpectantia leguntur in hiſtoria ejuſdem Collegii Navarræ, quam edidit *Joannes Launojus* Sac. Facultatis Pariſienſis Doctor. Mortuo *Philippo Pulchro* Galliarum Regi ſucceſſit ejus filius *Ludovicus X.* cognominatus *Hutinus*, ideſt, rixoſus & pervicax, annos viginti ſex natus. Remis inauguratus bellum ſuſcepit Belgicum, & Curtracum obſidione cinxit, quam tamen brevi ſolvere coactus, rediit inglorius. Supremum Senatum Lutetiæ in Palatio Regio collocavit, & Ordinarium inſtituit. Veneno ſublatus eſt *Ludovicus X.* die quinta Junii an. MCCCXVI. Regni undevigeſimo menſe. Reliquit filiam *Joannam* ex priori uxore, & *Clementiam* alteram uxorem ſuam gravidam. Quare *Philippus* ejus frater, qui ob ſtaturæ proceritatem fuit *Longus* appellatus, Pariſios veniens Regni adminiſtrationem ſuſcepit, dum *Clementia* uxor *Ludovici X.* ejus fratris peperiſſet, & ſi maſculum pareret, donec adoleviſſet. Peperit *Clementia* filium *Joannem I.* dictum, qui paucos poſt dies mortuus eſt. Tum *Philippus* hujus nominis V. frater *Ludovici X.* ab omnibus Rex agnitus eſt, & Remis die Epiphaniæ inunctus, rejecta *Joanna Ludovici X.* filia, propter legem Salicam, quæ fœminas in Galliis a Corona Regia arcet, eamque ſolis maſculis adjudicat. Nihil præclarum geſſit *Philippus* hujus nominis V. Galliarum Rex, & ineunte anno ſexto Regni ſui obiit, nulla ex ſe virili prole relicta, die III. Januarii anni MCCCXXII. Poſt *Philippum Longum* regnavit in Galliis ejus frater *Carolus IV.* ob egregiam formam *Pulcher* nuncupatus, de quo, præter bellum Aquitanicum, quod duce *Carolo Valeſio* feliciter geſſit, nihil laude ac memoria dignum dicendum occurrit. Vita functus eſt *Carolus Pulcher* die prim. Februarii anni MCCCXXVIII. Regni ſui ineunte anno ſeptimo. Uxorem *Joannam* gravidam reliquit, quæ mox filiam enixa eſt, ſicque per legem Salicam omnino defecit, ac jure Regni excidit familia *Philippi IV.* dicti *Pulchri* Galliarum Regis, cujus tres filii, qui poſt ipſum ſucceſſive regnarunt, ſine prole maſcula continenter mortui ſunt.

D. Deficiente familia *Philippi IV. Pulchri* cognomine donati, cuinam delata fuit Galliarum Regni corona?

M. Mortuo *Carolo IV.* qui ultimus fuit ex ſtirpe *Philippi Pulchri* oriundus, de Jure ad Galliarum Regnum diſceptavere *Eduardus VI.* Anglorum Rex, *Eliſabethæ* ſororis *Caroli IV.* filius, ac ſubinde ejuſdem *Caroli* nepos, & *Philippus Valeſius*, qui defuncti *Caroli IV.* patruelis erat. Hæc lis inter utrumque Principem de Jure ad Galliarum Regnum ſuborta, diu agitata eſt, ac tandem *Philippo Valeſio* omnium Regni Parium conſenſu adjudicata. Hic, licet *Bene Fortunatus* Rex fuerit appellatus, Galliarum tamen Regnum male fortunatum fecit, Bello cum *Eduardo VI.* Anglorum Rege infeliciter geſto. Eo ſiquidem bello ſæpius Galli fuere victi, primum ad *Cluſas* in Flandria navali certamine die 23. Junii anni MCCCXL. Deinde, terreſtri ad *Croſſiacum* die XXVI. Aug. anni MCCCXLVI. in quo prælio principes undecim, Equites mille ducenti, peditum triginta millia in Francorum exercitu cecidere, & ex eo Caletum oppidum in poteſtatem venit Anglorum. Felicior fuit *Philippus Valeſius* Rex in bello Belgico, quod ſtatim poſt adeptum Galliarum Regnum ſuſcepit. Nam commiſſa ad Caſſellum pugna, Belgarum amplius duodecim millia internecione delevit, *Caſſellum*, *Poperingæ*, *Ipræ*, *Brugæ* Urbes munitiſſimæ deditionem fecerunt. Obiit *Philippus Valeſius* hujus nominis VI. die XXII. menſis Aug. an. MCCCL. & in ejus familia, *Valeſiana* ſcilicet, Galliarum Regnum ducentis annis, hoc eſt uſque ad obitum *Henrici III.* conſtitit. Hic autem duas res memorabiles, quæ regnante in Galliis *Philippo Valeſio* contigerunt, ſilentio prætermittere haud poſſum.

In primis, regnante *Philippo Valeſio*, acta eſt anno MCCCXXIX. celebris illa cauſa Epiſcoporum, & Prætorum Regiorum, ſeu Eccleſiaſticorum, & Sæcularium Judicum. Prætores Regii, teſte *Papirio Maſſono*, omnem juriſdictionem ad Epiſcopos tranſire conquerebantur; Epiſcopi vero a Prætoribus Regiis injuriam ſibi fieri aſſerebant, quod Eccleſiaſticam libertatem infringere, quantum in ſe erat, non dubitarent. *Philippus Valeſius* Rex de hacce controverſia cogniturus, Lutetiam eos convocavit. Tum *Petrus Cunerius*, ſeu de *Cuneriis*, vulgo gallice, ſed corrupte, *Maitre du Coignet*, ex ordine Equeſtri Conſiliarius, & Advocatus, in Senatu Pariſienſi, cauſam Prętorum, ſeu Sæcularium Judicum, egit acerrime, adverſus quem pro juriſdictione Eccleſiaſtica diſputarunt *Petrus Rogerii* (qui deinde ad Pontificatum Maximum evectus eſt, & vocatus *Clemens VI.*) *Petrus Bertrandus* Æduenſis Epiſcopus, poſtea S. R. E. Cardinalis. Primas reſponſiones ad Objecta *Petri Cunerii* fecit *Petrus Rugerius*, ceteras *Bertrandus* Epiſcopus Æduenſis. Exitus judicii hic fuit. Rex, ne poſteris exemplum daret de Sacerdotum privilegiis aliquid detrahendi, nihil immutandum pronunciavit, *Seque jura Eccleſiarum aucta, quam imminuta eſſe velle*; monuit attamen Antiſtites ut Eccleſiæ abuſus & exceſſus corrigerent, & ſic tollerentur deinceps omnes querelarum occaſiones, ut videre eſt apud *Spondanum* ad ann. MCCCXXIX. Hac periculoſa lite diſceptata, tantam ſibi invidiam conflavit, odiumque in ſe concitavit *Petrus Cunerius*, ut omnium ſibilis exploderetur, atque ad majorem ei inurendam infamiæ notam, quia Eccleſiam infra juriſdictionem Regiam de-

pri-

Google

primere contenderat, factum eſt ipſius ſimulacrum ſimum ac deforme, inque Chori Cathedralis Eccleſiæ Pariſienſis parietem obſcuro in angulo infixum ſub repræſentatione orci ſive Inferorum, quod ſcholaſtici prætereuntes ſuis ſtylis ſcriptoriis, pugniſque confodere atque contundere ſolebant. Qua de re plura legeſis apud jam citatum *Spondanum*, & apud *Egaſſium Bulæum*, tom. 3. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis* pag. 222.

Altera res memorabilis, quæ ad tempora *Philippi Valeſii* Galliarum Regis referri debet, eſt Provinciæ, ſeu Principatus Delphinatus ad Regias ditiones acceſſio, donatione *Humberti* Delphinatum Principis, qui rerum ſæcularium pertæſus, ac filiis orbatus, mundo nuncium remiſit, & Ordinem Fratrum Prædicatorum profeſſus eſt, relicto ſui Principatus, ſive Delphinatus hærede Primogenito Regis Galliæ, ea lege, ut, ſuperſtite parente, ante aditum Regnum, *Delphini* nomen & inſignia ferret. Quam donationem laudavit, approbavitque *Clemens* VI. Pontifex Maximus litteris Apoſtolicis, quarum meminit *Odoricus Raynaldus* ad an. MCCCXLIV. num. LXII. & ad an. MCCCXLV. num. 8. Poſtquam *Philippus Valeſius* Galliarum Rex ex hac vita migraſſet, anno, ut ſuperius obſervavimus, milleſimo trecenteſimo quinquageſimo, *Joannes* ejus filius cognomento *Bonus* in illius locum ſuffectus eſt, Princeps excelſi quidem animi, ſed in gerendo cum Anglorum Rege hæreditario bello infeliciorem, quam pater, habuit exitum. At enim, cum *Eduardo* Walliæ Principe, *Eduardi* VI. Anglorum Regis filio, prælium in Pictonibus die XIX. menſis Septemb. an. MCCCLVI. magno quidem animo, ſed præcipiti conſilio commiſit, tamque infeliciter ceſſit Martis alea, ut cæſis ſex Francorum millibus, atque inter ceteros *Petro Borbonio*, aliiſque proceribus, & octingentis Equitibus primariæ nobilitatis, ipſemet Rex *Joannes* captus fuerit cum *Philippo* filio natu minimo, qui a Patris latere nunquam divelli potuerat, eumque, ſupra hominem pugnans, acriter defenderat. In Angliam itaque *Joannes* Galliarum Rex captivus abductus eſt; ſed quarto poſtquam captus fuerat anno, tricies centum aureorum millibus, hoc eſt tribus aureis millionibus redemptus, Pariſios rediit, & in Regnum, variis ob ejus abſentiam factionibus ac ſeditionum procellis agitatum, receptus eſt. Tot exhauſtus calamitatibus ſacram contra Turcas Expeditionem meditatus *Joannes* Rex, cujus ab *Urbano* V. Pontifice Maximo Dux fuerat renunciatus, in Angliam an. MCCCLXIV. trajecit, ut Angliæ Regem in belli ſacri ſocietatem pellicere poſſet. At morbo correptus obiit Londini die VIII. Aprilis ejuſdem anni, eique funus magnifice ab *Eduardo* paratum, corpuſque in Gallias remiſſum, quod in Eccleſia Monaſterii San-Dionyſiani ſepulturæ mandatum eſt. *Carolus* hujus nominis V. cognomento *Sapiens*, mortuo patri ſuo *Joanni* Galliarum Regi ſucceſſit, & Remis die IX. Maji an. MCCCLXIV. inauguratus eſt. Hic fortunam in bellis magis ſecundam, quam pater, expertus fuit. Duce *Bertrando Gueſclino* Aremorico, & rei militaris ſcientiſſimo, bellum Hiſpanicum feliciter confecit adverſus *Petrum* Caſtellæ Regem, dictum *Crudelem*, ut ulciſceretur injuriam *Blancæ* Reginæ, ſorori uxoris ſuæ factam, quam ille Rex *Petrus Crudelis* repudiaverat, probris affecerat, in carcerem detruſerat, ac tandem poſt injurias omnis generis toto decennio illatas, veneno necaverat, ſicut narrat *Mariana* lib. XVII. *de rebus Hiſpaniæ* cap. IV. Alterum bellum geſſit *Carolus V.* adverſus Anglos, quos mari terraque vicit, & Aquitaniam, ac Movempopulanam omnem, Burdigala & Bajona exceptis, in ſuam redegit poteſtatem. Bellum denique movit contra *Joannem Montefortium* Aremoricæ, ſeu Britanniæ minoris Regulum, qui ad Anglos defecerat. De hiſce bellis a *Carolo V.* confectis legendi ſunt Continuator *Guillelmi Nangii*, *Froiſſardus*, *Walſinghamus*, *Paulus Æmilius*, aliique Hiſtorici. Obiit *Carolus V.* die XVI. Septemb. anni MCCCLXXX. cujus abſolutiſſimum Elogium pangit Auctor Anonymus Operis, quod inſcribitur *Somnium Viridarii* cap. CXXXV. apud *Goldaſtum* tom. 2. *Monarchiæ*. *Carolus V.* Galliarum Rex filium reliquit duodennem, qui ſtatim poſt obitum patris ex procerum & Optimatum conſilio inauguratus eſt, dictuſque *Carolus VI.* cujus ætas cum rebus gerendis necdum idonea eſſet, Regni adminiſtratio *Ludovico* Andegavenſium Duci, patruo Regis *Caroli VI.* natu maximo, demandata eſt. Hic ille eſt *Ludovicus* Andegavenſium Dux, Regni Galliarum Regens, quem *Joanna*, Neapolis & Siciliæ Regina, in filium & Regni Neapolitani hæredem adoptaverat, quæ tamen a *Carolo Dyrrachino*, in quem *Urbanus* VI. Regnum Neapolitanum tranſtulerat, oppreſſa & perempta fuit, antequam Galli ei ſuppetias ferre potuiſſent. *Ludovicus* Andegavenſis a *Clemente* VII. tempore Schiſmatis Avenione ſedente coronatus Rex Neapolis, Siciliæ & Apuliæ, collectis copiis ex Provincia digreſſus, per Alpes Cottias in Italiam penetravit, ubi plurimis affectus incommodis, fatiſcente Francorum exercitu inſolitis æſtibus & morbis, interceptiſque ad vitam ſuſtentandam neceſſariis commeatibus, atque Italorum invidia infectis, ut fertur, veneno aquis, commiſſo prælio occiſus eſt, magnaque Gallorum edita ſtrages. Hæc in Italiam expeditio, quam *Ludovicus* Andegavenſis, Regni Galliæ Regens, & *Caroli* VI. Regis patruus ſuſcepit, funeſta fuit Galliarum Regno, quippe quæ regium ejus ærarium exhauſit. Acceſſit etiam ad ejuſdem Galliarum Regni omnium malorum cumulum morbus *Caroli* VI. Francorum Regis, qui in Ducem Britanniæ minoris vindictam animo noctu diuque verſans, in eum duxit exercitum; ſed cum Cænomanos perveniſſet, ardore ſolis icto capite in amentiam incidit. Quare *Carolo* VI. regnandi impote per dementiam facto, duo ſuperſtites ejus patrui *Joannes* Biturigum, & *Philippus* Burgundiæ Duces regni adminiſtrationem ſumpſerunt, *Ludovico*, Regis fratre & Aurelianorum Duce, rejecto, quæ res Burgundionem inter & Aurelianenſem, ac utriuſque ſtirpem implacabilis odii ſemen, belliqueque civilis fomitem ſub-

Digitized by Google

miniſtravit, ſicut commodius referemus in Colloquio I. in Hiſtoriam Sæculi decimi quinti, ubi de *Carolo VI.* Galliarum Rege, qui obiit anno 1422. plura, auxiliante Deo, dicemus.

D. De Galliarum Regibus uno ſpiritu multa continenter dixiſti, quæ mihi ſummæ voluptati fuerunt, tantum abeſt, ut tædium aliquod attulerint; nec minorem, ut ſpero, voluptatem percipiam ex brevi narratione rerum, quæ Sæculis XIII. & XIV. ſub Caſtellæ, ſeu Caſtiliæ Regibus in Hiſpania geſtæ ſunt.

M. *Alphonſus VIII.* ſeu, ut alii volunt IX. Caſtellæ Regnum, ut jam obſervavimus in Colloquio I. in Hiſtoriam XII. Sęculi, *Sanctio* hujus nominis III. patre ſuo defuncto, an. MCLVIII. adminiſtrare cœpit, ac ſubinde decimotertio ineunte ſæculo quadrageſimum ſecundum Regni numerabat annum. Hiſpaniam id temporis Saraceni miſere vexabant. *Miramolinus* quippe Tuniſii Rex totam vincendo pervagatus Hiſpaniam, Arelatum, & Avenionem uſque perruperat. Sed anno MCCX. quatuor Reges, Caſtellæ videlicet, Aragoniæ, Luſitaniæ, & Navarræ junctis viribus contra Saracenos progreſſi ſunt, eoſque tanta ſtrage profligarunt, ut ducenta millia cecidiſſe dicantur, e Chriſtianis vero XXV. aut triginta duntaxat occubuerint. Poſt hanc nobiliſſimam Hiſpanorum victoriam, quam narrant *Rodericus* Toletanus Archiepiſcopus l. 8. *de Rebus Hiſpaniæ*, & *Joannes Mariana*, lib. 10. cap. 23. & 24. Saracenorum in Hiſpania res inclinare cœperunt, adeo ut paulatim amiſſis Provinciis, quas invaſerant, nihil eis præter Granatenſe regnum reliquum fuerit. Obiit *Alphonſus* Caſtellæ Rex ann. 1214. plenus non tantum dierum, ſed virtutibus & honore cumulatiſſime exornatus, cum quo totam Caſtellæ gloriam ſepultam ſcribit idem *Rodericus Zimenius* Archiepiſcopus Toletanus. Vixit annis 62. e quibus annis tribus & quinquaginta regnavit, ac filium reliquit regni hæredem, *Henricum* annorum undecim puerum, quem ex ſua conjuge *Leonora* filia *Henrici* regis Angliæ, ſuſceperat. Poſt obitum itaque *Alphonſi* patris Rex Caſtellæ ſalutatus eſt *Henricus* ſub tutela & inſtitutione ſororis ſuæ *Berengariæ*, conjugis Alphonſi Legionis Regis. At diu non regnavit *Henricus* hujus nominis primus; nam dum Palentiæ in ædibus Epiſcopi cum æqualibus luderet, cocti lateris ictu vulnus accepit in capite, & ex eo undecimo poſt die e vita migravit VIII. Idus Junias anni MCCXVII. In ejus locum ſuffectus eſt *Ferdinandus* hujus nominis III. filius *Alphonſi* Legionis regis, & *Berengariæ* ejus conjugis. Utroque regno Caſtellæ videlicet & Legionis potitus eſt *Ferdinandus*, omnibuſque Hiſpaniæ finibus Mauros procul eliminavit, præter Granatam, cujus tamen regem ſibi tributarium fecit, magna ubique edita Barbarorum ſtrage. Diem ſupremum obiit *Ferdinandus* Hiſpali Kal. Junii anni MCCLII. cum annos XXXV. Caſtellanis, Legionenſibus vero XXII. imperaſſet. *Ferdinando* ſucceſſit *Alphonſus X.* filius *Ferdinandi III.* Hic ille *Alphonſus* eſt, cui, ut ſupra dicebamus, variantibus in creando Occidentis Imperatore ſententiis, Imperium delatum eſt, cauſaque ſub *Alexandro IV. Urbano IV.* & *Clemente IV.* judicata, demum ſub *Gregorio X.* jure cedere coactus eſt. Aſtronomiam, Syderalemque Scientiam profeſſus eſt idem *Alphonſus*, & in ea tanta cum laude verſatus, ut quę modo extant Aſtronomicę Tabulę, ab eo dictę ſint *Alphonſinæ*. Primus etiam fuit Hiſpaniæ Regum, qui leges & edicta vulgari Hiſpanorum lingua condiderit, cum antehac Latino idiomate publicis in tabulis exprimerentur. Sacros Bibliorum libros in vernaculam linguam vertendos quoque curavit. Obiit *Alphonſus* Rex Caſtellæ, a perduelli filio ſuo *Sanctio* Regno exturbatus, an. 1284. Regni ſui XXXII. Eo mortuo, *Sanctius* hujus nominis IV. illius filius, ſpoliati ejectique e Regno patris nota ad poſteritatem infamis, Rex Caſtellæ ſalutatus eſt, & undecim annis Regnum tenuit, obiitque Toleti Kalendis Maji ann. 1295. Princeps fuit, teſte *Mariana*, *magnis Principibus exæquatus fortitudinis, æquitatis, prudentiæque laudibus, ſed egregie callidus, ſagax, neque uno loco crudelitatis impreſſa veſtigia ad poſteritatis invidiam relinquens.* Poſt obitum *Sanctii* Caſtellę Regnum excepit *Ferdinandus IV.* ejus filius, quod annum agens ætatis nonum per matrem ſuam *Mariam* filiam *Alphonſi* Infantis *de Molina* geſſit. Unde *Ferdinandi* Regis ætas adoleſcentior, ejuſque matris *Mariæ* cum *Sanctio* nuptiæ, quæ ob impedimentum propinquitatis (erat enim *Maria* neptis *Sanctii*) a *Martino IV.* Pontifice Maximo reſciſſæ fuerant, civilibus, externiſque bellis locum dedere. Una ex parte Aragoniæ, Navarræ, & Luſitaniæ Reges, ex altera *Alphonſus della Cerda*, *Joanneſque* patruus, quorum alter ſe Caſtellæ Regem, alter Legionis aſſerebat, junctis copiis & opibus in Ferdinandum IV. arma moverunt; prudentia tamen matris incolume filio *Ferdinando* Regnum ſervavit, ac pace inter Principes compoſita, octodecim circiter annis Caſtellæ Regnum gubernavit *Ferdinandus IV.* obiitque VII. Idus Septembris anni 1312. *Ferdinando* ſucceſſit ejus filius *Alphonſus* hujus nominis XI. adhuc puerulus, utpote natus duntaxat annum unum & dies ſex, quod in cauſa fuit, cur, Rege adhuc minore, inteſtinis diſſidiis fœdum in modum laceratum fuerit Caſtellæ Regnum. Anno ætatis ſuæ decimo quinto *Alphonſus* Regni adminiſtrationem capeſſivit. De Mauris inſignem victoriam reportavit ad Tariſſam anno MCCCXL. & ab iis ſæpius prælio victis plura recepit Oppida, rerumque annis triginta octo potitus, peſtis contagione correptus deceſſit in obſidione Caſtri *Gilbaratar* die XXVI. Martii ann. MCCCL. Ex *Maria* Luſitaniæ Regis filia, juſta & legitima conjuge ſua unicum reliquit filium, videlicet *Petrum*, Regni hæredem. At ex *Leonora Guſmania*, pellice ſua, quam in deliciis habebat, plures ſuſcepit, reliquitque liberos, *Henricum* ſcilicet, *Fridericum Sanctium*, *Telium*, *Petrum*, *& Didacum*. Mortuo *Alphonſo* ſucceſſit ejus filius *Petrus* ex *Maria* legitima conjuge procreatus, qui *Crudelis* fuit appellatus, non ſolum quia impudicis *Mariæ Padilliæ* amoribus irretitus, *Blancam*, Joannis Ducis Borbonii filiam, quam ſibi legitimo

mi-

Digitized by Google

matrimonio copulaverat, injuſte repudiavit, captivam, omni ſolatio deſtitutam detinuit, ac tandem veneno extinxit, verum etiam quia multos Viros Principes ferro peremit. Idem crudelitatis genus exercuit in tres fratres ſuos nothos, ſeu in *Fridericum*, *Petrum*, & *Didacum*, quorum etiam matrem *Leonoram Guſmaniam* Principatus ſui initio occidit. *Rubeum*, qui cum *Machometo* de Regno Granatæ contendebat, quique adverſæ factionis viribus impar ad eum confugerat, humano divinoque jure violato, jugulavit, inhians theſauris, quos advexiſſe ſecum putabatur. Cum igitur, regnante *Petro Crudeli*, fœda eſſet Hiſpaniæ facies, & bellis civilibus externiſque deformata, ſicut *Mariana* lib. 17. aliique Hiſpanicæ gentis Hiſtorici deſcribunt, tres adhuc ſupeſtites *Petri Crudelis* fratres nothi, nimirum *Henricus*, *Sanctius*, & *Telius*, mortem matris ſuæ *Leonoræ Guſmaniæ*, ac fratrum ſuorum ulturi, ad Aragonum Regem ſeſe receperunt, impetratoque auxilio, Caſtellæ fines adoriuntur, &, expulſo *Petro Crudeli*, regium nomen ſumpſit *Henricus* ejus frater nothus. Animum tamen non deſpondit *Petrus Crudelis*, ſed in Vaſconiam profectus, Anglos, qui hanc Provinciam tenebant, oſtentata præmiorum, prædæque ſpe pellexit, ut ei ſuppetias ferrent. Inito prælio adverſus *Henricum*, victoria potitus eſt *Petrus Crudelis*, eumque finibus Hiſpaniæ exegit. Victus *Henricus* in Galliam venit, inſtauratoque bello Francorum Regis *Caroli V.* auxilio adjutus, commiſſo apud Oppidum *Montielem* prælio, *Petrum Crudelem* ſuperavit, captumque, ac de fuga cogitantem ſtricto gladio confodit. Hæc *Petri Crudelis* mors contigit die XXIII. menſis Martii anni MCCCLXIX. anni vero Regni *Petri Crudelis* undevigeſimi. Sublato *Petro Crudeli* Caſtellæ Regno, nemine reclamante, potitus eſt *Henricus* hujus nominis II. filius *Alphonſi XI.* & *Leonoræ Guſmaniæ*, illudque ſapienter rexit uſque ad an. MCCCLXXIX. quo e vivis exceſſit. Narrat *Mariana* lib. 17. *de Rebus Hiſpaniæ* cap. 2. *Henricum*, Caſtellæ Regem, præ ſingulari amore, quo Prædicatorum Ordinem, ob Beati *Dominici* ſui gentilis & agnati memoriam complectebatur, voluiſſe propediem moriturum veſte Dominicani Ordinis indui, & ea indutum ſepeliri. Addit etiam idem Scriptor, Hiſpaniæ Regibus ſolemne fuiſſe ex eo *numero & ordine*, ſeu Fratrum Prædicatorum, *Sacerdotes deligere, quibus conſcientiæ vulnera detegerent*. Hinc Dominicani, ut obiter dicam, ab initio Ordinis ad audiendas Catholicorum Regum Confeſſiones admiſſi ſunt, eoque præclaro, ac perhonorifico munere continua ac perpetua temporum ſerie magno cum zelo, & Eccleſiæ, Regnique utilitate perfuncti ſunt uſque ad ann. MDCC. quo *Carolo II.* Hiſpaniæ Rege ex Anſtriacorum progenie abſque liberis defuncto, Rex Hiſpaniæ proclamatus eſt *Philippus V.* ex Borboniorum Sanguine oriundus, qui Sacerdotem e Societate Jeſu ſibi Confeſſarium adſcivit.

D. Abſolviſtine ſeriem Regum, qui Sæculis XIII. & XIV. Hiſpaniæ, ſeu Caſtellæ Regnum adminiſtrarunt?

M. Duo adhuc ſuperſunt Reges, qui Sæculo XIV. Hiſpaniæ, ſeu Caſtellæ Regni gubernacula tractarunt. Mortuo *Henrico* hujus nominis II. Caſtellæ Regi, quem in Dominicanum Ordinem optime affectum fuiſſe diximus, ſucceſſit *Joannes* hujus nominis I. ejus filius an. MCCCLXXIX. Bellum geſſit cum Luſitanis, Angliſque difficillimum, quod tandem feliciter compoſuit. Totius Regni Comitia habuit Caracæ an. 1390. ad ad deliberandum de multis rebus Rempublicam, Eccleſiamque ſpectantibus, & ad perverſam, quæ inoleverat, extirpandam conſuetudinem, juxta quam Proceres Laici in jura Eccleſiarum involabant, & Patronorum occupato nomine, Sacerdotes, exiguo ſtipendio conſtituto, Eccleſiis præficere ſolebant, decimarum multo maximam partem pro ſe quiſque demum avertebant, Eccleſiarum jura impune occupabant, dabant, & auferebant Templis mercenarios Sacerdotes atque temporarios. Hunc graviſſimum ſerpentem id temporis in Hiſpania abuſum merito deplorat *Joannes Mariana* cap. 13. lib. 18. *De Rebus Hiſpaniæ*, ubi etiam obſervat, præclaros *Joannis* Caſtellæ Regis ad æquitatem, & ad ſanciendam Eccleſiarum libertatem propenſi conatus fuiſſe impeditos Regulorum interceſſione, morem iſtum per multas ætates continuatum, majorum merita, & veterum Pontificum veniam excuſantium, quos amplius urgeri haud viſum Regi, ne nova offenſione eorum animi irritarentur. Poſt hæc celebrata Comitia, *Joannes* Rex Complutum venit, cumque ſeptimo Idus Octobris anni MCCCXC. ad quoddam Spectaculum Equitum Africanorum exiiſſet, atque ut ſe oblectaret, oſtentaretque peritiam, equum, quo vehebatur, calcaribus incitaſſet, ex equo præcipitatus momento temporis extinctus eſt, an. ætatis ſuæ xxxiii. Regni xii. Reliquit regni hæredem filium ſuum natum annos duntaxat undecim, *Henricum* hujus nominis III. qui poſt obitum patris Rex ſalutatus eſt, ejus tamen ætati minori regendæ, donec adoleſceret, ac Regni adminiſtrationi procurandæ decreti ſunt ab Ordinibus Tutores, quorum æmulatione haud parum res turbatæ ſunt, Regnumque periclitari cœpit tum ab inteſtinis diſſenſionibus, tum etiam a Luſitanis res ſuas interim promovere ſatagentibus, donec poſt tertium annum, pactis cum Luſitanis in annos quindecim induciis, compoſitæ exteræ diſſenſiones, internæ vero per Legatum Pontificis in integrum reſtitutæ fuerunt. Quatuordecim annos natus regni Caſtellæ adminiſtrationem ſuſcepit *Henricus*. Catharinam filiam Leceſtriæ Ducis ſibi matrimonio copulavit. Cum Luſitanis haud infeliciter pugnavit, & a *Tamerlane*, Tartarorum Imperatore, honorificam Legationem excepit, ad quem viciſſim Oratores miſit. Tandem, cum uteretur ſæpius adverſa valetudine, & eam ob rem *Valetudinarius* vulgo appellaretur, obiit viii. Kalendas Januarias anni MCCCCVII. ætatis 27. Regni xvii. Filium reliquit *Joannem* Regni Caſtellæ hæredem, cujus geſta referemus in Colloquio I. in Hiſtoriam Sæculi XV.

D. Colloquium noſtrum, ſi placet, abſolva-

mus, & **ne quid** eorum, quæ ad notitiam ſtatus Eccleſiæ ſub Principibus Chriſtianis comparandam juvare poſſunt, in eo deſiderari videatur; totum illud concludamus brevi narratione geſtorum ac ſerie Regum, qui Sæculis XIII. & XIV. ſupremum in Anglia dominium obtinuerunt.

M. Regum Anglorum ſeriem perduximus in Colloquio primo in Hiſtoriam Sæculi duodecimi uſque ad *Richardum*, qui anno poſtremo ejuſdem Sæculi duodecimi vita functus regnare deſiit in Anglia. *Richardo* Angliæ Regi defuncto ſucceſſit ejus frater, dictus *Joannes Sine terra*, quod ei a patre nihil relictum eſſet. De jure ad Coronam Angliæ contendit cum *Arturo* Britanniæ Duce nepote ſuo, & filio *Gaufridi*, qui frater erat *Joannis* natu major. *Arturi* jura *Philippus II.* dictus *Auguſtus* Galliarum Rex protexit ac defendit. Sed *Joannes* captum *Arturum* nepotem ſuum & Rothomagum abductum in Arce Nova incluſit, ac paulo poſt trucidavit. Hæc mors *Arturo* injuſte illata occaſionem dedit graviſſimis bellis, quæ *Philippus Auguſtus*, ejuſque filius *Ludovicus VIII.* Galliarum reges contra *Joannem* Anglorum regem geſſerunt, de quibus bellis ſuperius ſermonem ſat ſuperque habuimus. Aliud acerrimum diſſidium habuit idem *Joannes* Anglorum Rex cum *Innocentio III.* Pontifice Maximo, qui in eum Excommunicationis ſententiam tulit, & ſacrorum juſtitium Angliæ indixit, quod prædictus Rex *Stephani* Cantuarienſis Archiepiſcopi electioni obſtinato animo intercederet, & Eccleſiaſticos reditus ſacrilega temeritate invaderet. Verum facti pœnitens *Joannes* Rex, ut pacem cum *Innocentio III.* iniret, Regna ſua Angliæ & Hiberniæ, Eccleſiæ Romanæ, ſeu *Innocent. III.* ejuſque Succeſſoribus reſignavit ac contulit, ut videre eſt apud *Matthæum Pariſium* ad annum MCCXIII. Obiit *Joannes* Rex in pervigilio *S. Lucæ* Evangeliſtæ anno 1216. Hunc Regem parum in fide Chriſtiana conſtantem fuiſſe ſcribit *Matthæus Pariſius*, aſſerens illum de Reſurrectione corporum ac de aliis Chriſtianæ fidei Capitibus male ſenſiſſe, quædam impia ac blaſphema ſæpe evomuiſſe, eumque ad ejurandam Chriſtianam Religionem paratum Legatos miſiſſe ad *Miramolinum* Africæ, & Marrochiæ, ut ei Regnum ſuum Angliæ tributarium redderet. Quæ omnia fabulæ ſimillima videntur. Poſt obitum *Joannis* Angliæ Regis proclamatus eſt filius ejus primogenitus *Henricus* hujus nominis III. qui, præſente *Galone* Sedis Apoſtolicæ Legato, *fecit homagium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Innocentio Papæ de Regno Angliæ & Hiberniæ; & juravit quod mille marcas, quas Pater ejus Romanæ contulerat Eccleſiæ, fideliter perſolveret, quamdiu prædicta Regna teneret*, ſicut teſtatur *Matthæus Pariſius*. Bellum adverſus *S. Ludovicum* hujus nominis IX. Galliarum regem infeliciter geſſit. *Henricus* III. ad Talleburgum datus in fugam, ad Xantonas profligatus, obtentis demum induciis in Angliam redire compulſus eſt an. MCCXLIII. Pietatem *Henrici* III. erga Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium plurimum commendat *Walſingamus*, aitque, eum ſolitum fuiſſe tres Miſſas ſolemnes quotidie audire, pluribus etiam privatim celebrantibus adeſſe, atque Sacerdotis, Corpus Chriſti attollentis, dexteram deoſculari. Obiit *Henricus* III. Angliæ Rex anno æræ Chriſtianæ MCCLXXII. poſtquam regnaſſet annos quinquaginta ſex. Ei ſucceſſit filius primogenitus *Eduardus*, quem alii hujus nominis I. alii melius IV. appellant. Cum Scotis acerrime pugnavit *Eduardus*, eoſque profligavit inſigni prælio, in quo ſexaginta Scotorum millia ceciderunt. Quo factum eſt, ut Rex, Proceresque Scotorum ſeſe ac regnum Scotiæ voluntati *Eduardi* Regis permiſerint. Sed hoc regno, quamdiu vixit, novis identidem emergentibus bellis ac diſſenſionibus, potiri haud potuit. Quare, ſub finem vitæ ſuæ juſſit filio ſuo *Eduardo* Regni hæredi, ut paternas injurias in Scotos honorifice ulciſceretur, ejuſque oſſa in aliquo vaſe recluſa ſecum deportaret, donec totam Scotiam pervagatus, hoſtes omnes ſuperaſſet. Hæc ſuprema mandata poſtquam filio ſuo dediſſet ſuperbus ille Rex, diſſenteria correptus e vita migravit pridie Nonas Junii anni MCCCVIII. cum regnaſſet annos triginta quinque. Mortuo *Eduardo* IV. Angliæ Regi ſucceſſit ejus filius *Eduardus* hujus nominis V. quo regnante magnis motibus Anglia fuit agitata, ac bellis civilibus lacerata. In primis, ann. 1311. grave diſſidium habuit *Eduardus* Rex cum Proceribus ſupremi Senatus, quem *Parlamentum* vocant, quod licet anno 1313. ſatagentibus Regni Epiſcopis, pace Regem inter, & Proceres conciliata, ſopitum fuerit; acrius tamen recruduit an. 1327. Eo ſiquidem an. *Iſabella* Angliæ Regina, quam Regni inimicam Londini proclamari juſſerat *Eduardus* Rex ejus maritus, Comitis Hannoniæ, qui filiam ſuam *Philippam* juniori *Eduardo* Angliæ regni hæredi deſponderat, necnon Anglicanorum Præſulum auxiliis adjuta, trajecit in Angliam, eique e veſtigio Proceres ac populus ſe adjunxerunt. Tum ipſe Rex *Eduardus* captus eſt. Duo *Hugones Spencerii*, pater ſcilicet & filius, quorum conſiliis ac miniſterio Rempublicam regebat *Eduardus*, atroci ſupplicio ſublati ſunt. Ad hæc, habita ſunt Regni Comitia, in quibus Procerum ſententiam *Eduardus* Rex fuit regno abdicatus, & *Eduardus junior*, ejus filius primogenitus, Rex ſalutatus. Huic ſententiæ acquievit *Eduardus* pater, filii electionem probavit, & regiæ dignitatis Inſignia, miſſis Oratoribus, tradidit. Denique *Eduardus ſenior*, in Caſtro de Berkley detentus, inaudito crudelitatis genere a Cuſtodibus ſuis necatus eſt, veru ſcilicet candenti per anum immiſſo confoſſus, & cornea fiſtula ad partem illam pudendam aptata, ne aduſtionis veſtigia conſpicerentur. Sic extinctus eſt *Eduardus ſenior*, cum regnaſſet annos novemdecim. Ejus filius *Eduardus junior* bellum Scotis indixit, cum quibus poſtea pacem iniit, quam turpem Angli vocant, qua videlicet Scotia declarata eſt immunis ab omni jure, quod Angli ſibi in eam uſurpaverant, & in vinculum ſancitæ concordiæ *Eduardus junior*, hujus nominis VI. Anglorum Rex *Joannam* ſororem ſuam *Davidi*, filio *Roberti* Scotiæ Regis, matrimonio collocavit. Verum, turpiorem maculam *Eduardo* Regi inuſ-

ſerunt

Digitized by Google

ferunt obſceni amores, quibus implicitus fuit cum *Alicia Pereſia*, pellice impudentiſſima, quam licet, rogantibus Regni Proceribus, ab Aula recedere juſſiſſet, mox tamen ipſam revocavit, ad obitum uſque retinuit, & in ejus complexu, nullis Eccleſiæ munitus Sacramentis, immortuus eſt propudioſiſſimus ſenex. Hic ille eſt *Eduardus* hujus nominis VI. Anglorum Rex, qui, ut ſuperius dicebamus, magnis cladibus Gallos affecit, regnantibus *Philippo Valeſio*, & *Joanne*, quem poſtremum habuit captivum, ac primus Galliarum Regis ſibi nomen adſcripſit. Sed cum varius ſit eventus belli, adverſam fortunam ſub *Carolo* V. Galliarum Rege expertus eſt *Eduardus*, ac totam, exceptis Burdigala & Bajona, perdidit Aquitaniam, quæ ab ipſo defecit, ac Regi Chriſtianiſſimo ſe dedidit. Obiit *Eduardus* hujus nominis VI. Anglorum Rex die XXI. menſis Junii an. MCCCLXXVII. cum regnaſſet annos LI. Defuncto *Eduardo* ſucceſſit ejus filius *Richardus* hujus nominis II. undecim duntaxat annos natus, cujus ætas cum ad Rempublicam regendam ſufficere haud poſſet, Regni procurationem ſuſcepere Lancaſtriæ Dux, & *Edmundus* Cantabrigenſis Comes, *Richardi* Regis patrui. Joannis *Wickleffi* hæreſis, cui nimia *Eduardi ſenioris* Angliæ Regis negligentia initium dederat, late in Anglia ſerpere cœpit ſub ejus ſucceſſore *Richardo*, cujus pueritia opportunum ſerendis erroribus tempus, & viam ad eos ſpargendos facillimam Joanni *Wickleffo* natione Anglo, & ingenii vehementis homini, ſuperbo & ambitioſo ſtravit, ſicut oſtendemus in ſequentibus Colloquiis. Regnum Angliæ peſſime adminiſtravit *Richardus* hujus nominis II. tamque gravi tyrannide omnes Regni Ordines a ſe alienavit, ut Regno ſeſe abdicare coactus fuerit anno milleſimo tercenteſimo nonageſimo nono. Ejus renunciationem non ſolum omnes Regni Ordines admiſerunt, ſed etiam ſententiam depoſitionis, quam refert *Walſinghamus* in Hiſtoria Anglicana ad annum MCCCXCIX in ipſum tulerunt, qua illum cum ex propria confeſſione, tum ex tribus & triginta Capitibus contra eum probatis, in quibus Regalis Juramenti violati, & tyrannidis convictus erat, Regno omnino ineptum, ac ſubinde jure optimo exauctoratum declarabant. Confeſtim Angliæ Regnum ſibi vindicavit *Richardi* Regis depoſiti patruelis *Henricus*, qui filius erat *Joannis* Ducis Lancaſtriæ, Rexque ab Ordinibus ſalutatus eſt. Regno potitus *Henricus* hujus nominis IV. nefandiſſimum ſcelus perpetravit, quod omnes Hiſtorici, etiam Angli, deteſtantur. *Richardum* ſiquidem, quem Regno deponi curaverat, & in turri Londinenſi captivum detinebat, ſpecie cujuſdam conjurationis in ſe a nonnullis regni Proceribus factæ, cito obtruncari juſſit. Hunc deploratiſſimum exitum habuit execranda illa rebellio, quam, Auctore *Henrico*, contra *Richardum* legitimum Regem excitarunt in Anglia nonnulli perfidi homines, quos omni ſeveritate dignos, peſtes Regnorum, publicarum rerum ſubverſores, populorum deſtructores, hoſtes denique Dei & hominum jure merito appellat *Henricus Spondanus* in Continuatione *Baronii* ad annum milleſimum tercenteſimum nonageſimum nonum. Sed de *Henrico* IV. Angliæ Rege, qui hujus rebellionis adverſus *Richardum* incentor ac promotor fuit, plura dicemus in Colloquio I. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi XV.

COLLOQUIUM II.

In quo texitur Series Epiſcoporum, qui Illuſtriores Eccleſiæ Sedes Sæculis XIII. & XIV. tenuerunt.

D. TOT inter procellas, quibus univerſus Orbis Chriſtianus Sæculis XIII. & XIV. fuit agitatus, potuerunt ne Romani Pontifices clavum Eccleſiæ feliciter gubernare, & non ſolum ornandæ ac propagandæ Religioni, ſed etiam paci Sacerdotium inter & Imperium conciliandę utilem navare operam?

M. Summi Pontifices, qui Sæculis XIII. & XIV. Sedem Romanam tenuerunt, in communem gloriam & utilitatem tam univerſæ, cui præerant, Eccleſiæ, quam ad procurandam Imperii & Regnorum pacem indefeſſo ſtudio incubuerunt. Eorum pietas publica fuit ad exemplum, conſtans ad diuturnitatem, fortis ad debellandam impietatem, & deſtruendam omnem altitudinem ſe ſe extollentem adverſus ſcientiam Dei. Bellum Hæreſi, flagitiis, improbitati, lapſis in deteriora moribus perpetuo indixerunt, diſciplinam legum ſeveritate ſanxerunt, conſtituerunt veterem Eccleſiæ dignitatem, emendarunt ea, quæ obrepſerant temporum labe, vitia, & Imperatoribus Jura Eccleſiæ violare, aut ejus pacem, inductis Schiſmatibus, perturbare molientibus, magnis animis reſtiterunt.

D. Macte itaque animo, mihi quidem gratum erit, ſeriem, geſtaque Pontificum, qui Sæculis XIII. & XIV. Eccleſiæ Romanæ præfuerunt, in præſenti noſtro Colloquio perluſtrare, ſummatimque delibare.

M. Ann. MCXCVIII. mortuo *Cæleſtino III.* Pontifice Maximo, ſicut jam obſervavimus in Colloquio ſecundo in Hiſtoriam Sæculi duodecimi, non vacavit Sedes Pontificia, ſed eadem die, qua ſepultus eſt *Cæleſtinus III.* ſeu IV. Idus Januarii anni milleſimi centeſimi nonageſimi octavi *Innocentius III.* electus fuit Pontifex Romanus, ut teſtatur Scriptor Anonymus a *Boſqueto*, poſtea Epiſcopo Monſpellienſi, editus, qui *Innocentii III.* adhuc viventis res geſtas deſcripſit. Verum, quia *Innocentius III. tunc tantum Diaconus erat, dilata eſt ejus Ordinatio in Presbyterum uſque ad Sabbathum quatuor temporum IX. Kalendas Martii; & ſequenti Dominica, in qua tunc occurrit feſtum Cathedræ S. Petri* (die nempe XXII. menſis Februarii) *fuit apud S. Petrum in Epiſcopum conſecratus; & in ejuſdem Apoſtoli Cathedra conſtitutus*, uti referunt idem Anonymus, & *Rodulphus de Diceto* Scriptor Anglus in Hiſtoria, quam edidit pag. 701.

D. Aſ-

D. Aſſeris, *Innocentium III.* fuiſſe duntaxat Presbyterum ordinatum ix. Kalendas Martii, ſeu die xxi. menſis Februarii an. 1198. & tamen, ut audivi a viris eruditis, extant etiamnum antiqua quædam Breviaria Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis, in quibus dicitur, Sanctum *Joannem de Matha*, ejuſdem Ordinis Inſtitutorem, una cum *S. Felice Valeſio*, Romam an. 1198. veniſſe, & petiiſſe ab *Innocentio* III. recens electo ſui Ordinis confirmationem, & Pontifici in *feſto S. Agnetis ſecundo*, ſcilicet die 28. menſis Januarii, dum in Eccleſia Lateranenſi Miſſam celebraret, ad Sacræ hoſtiæ elevationem, Angelum candida veſte, cruce bicolori, ſpecie redimentis captivos apparuiſſe; quo viſo, Pontificem hoc novum Inſtitutum approbaſſe. Qui igitur fieri poteſt, ut *Innocentius* III. fuerit duntaxat, ut dicis, Presbyter ordinatus die xxi. menſis Februarii an. milleſimi centeſimi nonageſimi octavi, cum tamen die 28. menſis Januarii ejuſdem an. eum jam Miſſam celebraſſe, antiqua illa Breviaria aperte teſtentur?

M. Non parvam certe proponis difficultatem, ad quam ſolvendam *Bonaventura Baro* in annalibus Ordinis Trinitariorum a ſe Romæ vulgatis aſſerit, verum non eſſe quod paſſim dicitur, *Innocentium* III. qui Diaconus tantum erat, quando Summus Pontifex die viii. Januarii creatus eſt, diſtuliſſe ordinationem ſuam in Presbyterum uſque ad diem vigeſimam primam menſis Februarii, cum viſio, quam inter celebrandam Miſſam die vigeſima octava menſis Januarii habuit *Innocentius* III. certa ſit, ideoque jam Presbyter eſſet ordinatus *Innocentius* III. die vigeſima octava menſis Januarii. Verum ipſe, etſi lubentiſſime fatear, certam eſſe hanc viſionem, quam habuit *Innocentius* III. die XXVIII. menſis Januarii, exiſtimo tamen, eum hac die necdum fuiſſe Presbyterum, ſed tantum Diaconum, ut diſerte teſtantur jam citati Scriptor coævus Anonymus, & *Rodulphus de Diceto*. Sed, ſi ita ſit, inquis, cur igitur in antiquis Trinitariorum Ordinis Breviariis legitur, *Innocentium* III. hanc habuiſſe apparitionem, dum celebraret Miſſam die vigeſima octava Januarii? Profecto, ſi ea die nondum fuiſſet Presbyter, ſed tantum Diaconus, Miſſam celebrare haud potuiſſet *Innocentius* III. Non eo inficias, hanc difficultatem nonnullis inſuperabilem viſam eſſe; eam tamen, ſi conſulamus Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis, apud quos *celebrare & audire Miſſam* aliquando unum, & idem eſt, facili negotio ſolvi poſſe exiſtimo. Unum, præ cæteris aliis, quæ apud illos Scriptores ſuppetunt, proferam exemplum petitum ex *S. Gregorio Turonenſi*, qui in libro *de Gloria Martyrum* c. LI. referens miracula *Sancti Sigiſmundi* Burgundiæ Regis, ait: *Si qui nunc Frigoretici* (ideſt, *Febricitantes*, ut variis exemplis explicat *Du Cangius* in Gloſſario) *in ejus honore Miſſas devote celebrent* (ideſt Miſſas audiant) *ejuſque pro requie offerant oblationem, ſtatim compreſſis tremoribus, reſtinctis febribus, ſanitati priſtinæ reſtaurantur*. Cum itaque apud Scriptores mediæ & infimæ latinitatis *celebrare & audire Miſſam* aliquando unum & idem ſit, & promiſcue uſurpari poſſit, mirum videri haud debet, quod in antiquis Trinitariorum Ordinis Breviariis legitur, *Innocentium* III. die vigeſima octava menſis Januarii anni milleſimi centeſimi nonageſimi octavi Miſſam *celebraſſe*, ideſt *audiviſſe*, cum ea die non eſſet Presbyter, ſed tantum Diaconus. Hoc pacto ſolvitur iſte nodus, & eadem opera corrigitur Anachroniſmus, in quem lapſus eſt *Spondanus*, qui ad annum Mccix. ait, Ordinem Sanctiſſimæ Trinitatis ab *Innocentio* III. fuiſſe confirmatum eo anno, & hanc Apparitionem, cujus ſuperius mentionem fecimus, contigiſſe V. Kalendas Februarii ejuſdem anni milleſimi ducenteſimi noni, dum *Innocentius* III. rem divinam faceret. Hunc *Spondani*, & aliorum Auctorum, qui eum ſecuti ſunt, Anachroniſmum aperte refellunt ea, quæ mox adduximus, diſerta probatæ fidei antiquorum Scriptorum teſtimonia.

D. Res magnas ac memoria dignas, quas in ſuo Pontificatu geſſit *Innocentius* III. Pontifex Maximus, obſecro te, ut breviter deſcribas.

M. Cum res propemodum infinitas in ſuo Pontificatu *Innocentius* III. præclare geſſerit, quas nec memoria complecti, nec obſervando hic notare poſſem, præcipuas duntaxat, quas litteris prodiderunt celebriores Hiſtorici, compendioſe referam. *Innocentius* III. natione Campanus, patria Anagninus, filius *Thraſimundi* ex Illuſtriſſima Comitum Signiæ familia, ante promotionem ſuam *Lotharius* dictus, a Clemente III. Pontifice Maximo Cardinalium albo fuit adſcriptus, cum annum duntaxat vigeſimum nonum ætatis ſuæ attigiſſet, & poſt *Cæleſtinum* III. ad Pontificatum provectus eſt die viii. Januarii anni Mcxcviii. Fuit Pontifex, teſte Trithemio, *in divinis ſcripturis eruditiſſimus, quippe qui a pueritia* (in Academiis Pariſienſi & Bononienſi) *operam litteris impenderat, & in virum non minus probum, quam doctum evaſerat*. Quo autem zelo, quantave animi conſtantia Eccleſiam texerit *Innocentius* III. facile ex his, quæ jam in præcedentibus Colloquiis obſervavimus, colligere potes. Ille quippe eſt, qui *Philippum* II. Galliarum Regem cognomento *Auguſtum* monitis, obſecrationibus, Cenſuris, ad *Inſeburgim* repudiatam uxorem recipiendam, & *Mariam*, Ducis Moraviæ filiam, ſuperductam, compulit dimittendam. *Joannem*, dictum *ſine terra*, Angliæ Regem Tyrannidem in Eccleſiam & Clericos exercentem anathemate percuſſit, ipſiuſque ſubditos a Sacramento fidelitatis abſolvit. *Otthoni* hujus nominis IV. de Imperio cum *Philippo* Sveviæ Duce decertanti conſtanter favit, eumque, poſtquam Sacramentum præſtitiſſet de obedientia & reverentia Romanæ Eccleſiæ, de ſervanda Canonicarum electionum libertate, de Hæreticis delendis, de omnium poſſeſſionum Eccleſiæ reſtitutione facienda &c. Imperatorem coronavit, quem tamen poſtea inſigni perfidia præſtitum Sacramentum violantem, & caſtra plurima Eccleſiaſticæ ditionis, urbeſque Apuliæ invadentem anathemate confixit, & ejus ſubditos ab ejus fidei Sacramento ſolvit, ut conſtat ex *Rigordo*, & ex

varius

ariis *Innocentii* III. epiſtolis, quas duobus Tomis collegit *Stephanus Baluzius*. Siciliam, fiduciarium Romanæ Eccleſiæ Regnum, ſumma diligentia tuitus eſt *Innocentius* III. eoque *Conſtantiam* Imperatricem & *Fridericum* ejus filium inveſtivit, poſtquam ipſi, ejuſque ſucceſſoribus, fidelitatem juraſſent. *Marcualdum* Siciliæ Tyrannum anathemate contrivit, & conſcripto exercitu armis fregit atque fugavit. Regem Aragonum propriis manibus coronavit *Petrum*, qui ſuum Aragoniæ Regnum Romanæ Eccleſiæ fiduciarium ac vectigale conſtituit. Bulgaros ad Romanæ Eccleſiæ obedientiam revocavit, effecitque, ut *Joannitius*, ſeu *Calojohannes*, Bulgarorum Rex, humilem obedientiam ſedi Apoſtolicæ profeſſus, ſe ac Regnum ſuum illius Sacro Principatui ſubjecerit. Armenorum Catholicum, & *Leonem*, minoris Armeniæ Regem, devotionem ſuam ac obedientiam erga Romanam Eccleſiam ſcriptis litteris profitentes paterno affectu excepit, & Armeniæ Eccleſiam cum Romana conjunxit. Nihil etiam intentatum reliquit, ut Eccleſiam Græcam cum Latina uniret, miſſis ad *Alexium Angelum* Orientis Imperatorem Legatis, qui Græcos ad Eccleſiæ unitatem revocare ſatagerent. Antiquam litem inter Eccleſiam Turonenſem & Dolenſem, de qua in præcedentibus noſtris Colloquiis ſermonem jam fecimus, finivit *Innocentius* III. ſanxitque, ut Dolenſis Eccleſia tanquam ſuffraganea Eccleſiæ Turonenſi, ceu Metropoli, in perpetuum ſubjaceret. Ad exſcindendam ac penitus extirpandam Albigenſium hæreſim, ſacram Expeditionem indidit, *Raymundum* Comitem Toloſanum eorum fautorem anathemate perculit, & Synodum Oecumenicam Lateranenſem quartam anno 1215. celebravit, in qua Albigenſium hæreſim, *Joachimi* Abbatis libellum, & *Almaricum* damnavit, ſicut in Colloquio quarto data opera oſtendemus. Obiit *Innocentius* III. Peruſii 16. vel 17. Kalen. Auguſti anni 1216. cum annos duodeviginti, menſes ſex, & dies novem Eccleſiam rexiſſet. Nonnulla ſcripſit Opera, ſed præſertim doctiſſimas epiſtolas per annos ſingulos in Regeſto digeſtas, quas ad hiſtoriam Eccleſiaſticam illius temporis illuſtrandam, & ad Jus Canonicum excolendum plurimum conferre poſſe, una eſt omnium eruditorum ſententia. Sed de Operibus & Epiſtolis *Innocentii* III. plura dicemus in Colloquio quinto, ubi de Viris Illuſtribus, qui Sæculis 13. & 14. floruerunt, differemus. Geſta, ſeu Vitam *Innocentii* III. Romani Pontificis ab Auctore incognito, ſed coætaneo, deſcriptam *Stephanus Baluzius* præfixit fronti Tomi primi Editionis accuratiſſimæ, quam adornavit, epiſtolarum *Innocentii* III. Poſt obitum *Innocentii* III. cum Sedes Pontificia vacaſſet unum tantummodo diem, ſuffectus eſt ibidem Peruſii in locum ejus *Cencius Sabellus*, ex nobiliſſima Sabellorum familia oriundus, patria Romanus, vir doctrina & morum probitate conſpicuus, dictus *Honorius* III. quem *Cæleſtinus* III. Diaconum Cardinalem & Camerarium, & *Innocentius* III. Cardinalem presbyterum antehac creaverant. Hic deceſſoris ſui veſtigiis inſiſtens, nihil tam curæ ac cordi habuit, quam ut Sacram contra Saracenos Expeditionem promoveret, miſſis ad *Philippum* Galliarum Regem, alioſque Chriſtianos Principes, Legatis, qui illos ad eamdem ineundam expeditionem adhortarentur. In Syriam profectionem adornarunt Cruceſignati, tantumque ſuo adventu terrorem Saracenis injecerunt, ut multos ex illis trucidarint, caſtra divitiis refertiſſima aſtutum occupaverint, & Peluſium, ſeu Damiatam, nobiliſſimam Ægypti urbem, obſederint, atque expugnaverint. At, orto Damiatæ inter Chriſtianos diſſidio, eorum Claſſis a Saracenis combuſta, & *Damiata* ad deditionem compulſa. His auditis, Pontifex *Honorius*, ne Saraceni fortuna ſua uterentur, *Fridericum* II. Imperatorem ad expeditionem Syriacam impulit, ſed fruſtra. Hic ſiquidem Imperator, qui de manu *Honorii* III. Inſignia ceperat Imperii, fidemque jure jurando obſtrinxerat Expeditionis adverſus Saracenos ſuſcipiendæ, innumeris uſus tergiverſationibus, moras conſulto nectebat, & poſtquam inanibus promiſſis, ſuis commodis unice ſtudens, Romanum Pontificem diu deluſiſſet, in apertas adverſus ipſum ſimultates erupit, illius ditionem vexavit, Epiſcopos diverſos per Apuliam & Siciliam conſtituit, depulſis his, quos Summus Pontifex iiſdem præfecerat Eccleſiis. *Joannem* Hieroſolymorum Regem, Socerum ſuum (ejus quippe filiam *Jolem*, ſeu *Jolantam*, uxorem duxerat *Fridericus II.*) Regno exuit, ſicque inutiles omnino reddidit optimi illius Principis conatus, qui totum pene Occidentem peragrarat, ut ſacram expeditionem promoveret. Tuendæ adverſus Mauros Hiſpaniæ, & exſcindendæ Albigenſium graſſanti hæreſi, traducendiſque ad fidem Catholicam hæreticis *Honorius* Pontifex curam omnem adhibuit. *Henricum Tertium* Angliæ Regem poſt *Joannis* patris obitum in tutelam Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit, nihilque non egit, ut hunc Angliæ Regem cum *Philippo Auguſto*, ejuſque filio *Ludovico*, qui ei negotium faceſſebant, conciliaret. Ordines Religioſos Fratrum Prædicatorum, Minorum, & Eremitarum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo confirmavit, ſicut fuſius exponemus in Colloquio ſexto, ubi de Monaſtica Diſciplina Sæculorum XIII. & XIV. ſermonem habituri ſumus. Obiit *Honorius* III. Optimus Pontifex, XV. Kalend. Aprilis anni MCCXXVII. cum annos decem, & menſes octo Eccleſiam rexiſſet.

D. *Innocentium* III. deceſſorem *Honorii* III. Sanctiſſimum fuiſſe Pontificem, ac multa ad utilitatem Eccleſiæ magno zelo præſtitiſſe obſervaſti, & tamen nudius tertius audivi a viris eruditis, eum poſt mortem ingenti flamma cinctum viſibiliter apparuiſſe *Ludgardi* Virgini Sanctiſſimæ, eique ſignificaſſe, ſe ob tres cauſas cruciari, quæ etiam æternis ſuppliciis illum addixiſſent, niſi per interceſſionem piiſſimæ Matris Dei, cui Monaſterium condiderat, in extremis ipſum pœnituiſſet. Hanc de *Innocentii* III. poſt mortem apparitione Hiſtoriam, an fabulæ loco habere debeam? dubius adhuc hæreo.

M. Hanc de *Innocentii* III. poſt mortem apparitionem

pari-

paritione Hiſtoriam, quam graves referunt Scriptores, videlicet noſter *Thomas Cantipratenſis* in Vita, quam deſcripſit, *Ludgardis* Virginis, *Bellarminus* lib. 2. *de gemitu Columbæ* c. 9. & *Spondanus* in Annalibus ad annum 1216. falſi inſimulare non audeo, ſed potius cum *Bellarmino* crediderim, id ad timorem Prælatis, etiam piis, incutiendum, ſapienter fuiſſe a Deo ordinatum: *Si enim*, inquit doctiſſimus ille Cardinalis, *tam laudabilis Pontifex* (ſeu *Innocentius III.*) qui *in oculis hominum non probus & prudens ſolum, ſed etiam Sanctus & imitatione digniſſimus habitus eſt, tam parum abfuit a gehenna, & uſque ad diem judicii purgatoriis incendiis atrociſſimis puniendus eſt, quis Prælatus non trepidet? quis non accuratiſſime conſcientiæ ſuæ ſecreta rimetur? Ego enim facile mihi perſuadeo, tantum Pontificem non potuiſſe lethalia peccata committere niſi ſub ſpecie boni deceptum ab adulatoribus & domeſticis, de quibus in Evangelio dicitur*: inimici hominis domeſtici ejus. *Itaque hoc tam magno exemplo diſcamus omnes ſolicite ſcrutari conſcientiam noſtram, ne forte erronea ſit, cum nobis recta, & ſana eſſe videatur*.

D. Quem in Sede Pontificia Succeſſorem habuit *Honorius III.* qui, ut mox dicebas, obiit xv. Kalend. Aprilis anni 1227.?

M. *Honorio III.* in Pontificatu ſucceſſit *Ugolinus*, patria Anagninus, ex illuſtriſſima Comitum Signiæ proſapia oriundus, Oſtienſis Epiſcopus, & in Pontificatu dictus *Gregorius IX.* quem ſempiterna laude, & immortali memoria digniſſimum eſſe, animi magnitudine, & vitæ ſanctitate clariſſimum, Divini humanique juris conſultiſſimum, auctoritatis Eccleſiaſticæ aſſertorem conſtantiſſimum, teſtatur *Ciaconius* in Vitis Pontificum. Ut primum Pontifex Maximus inauguratus fuit *Gregorius IX.* Imperatorem *Fridericum II.* vehementer adhortatus eſt, ut promiſſam jam olim in Palæſtinam contra Saracenos profectionem maturaret, eumque tergiverſantem ſacrorum communione interdixit. Eo fulmine territus *Fridericus*, in Syriam navigavit, ubi nullo edito prælio, cum turpe, & exitioſum Religioni Chriſtianæ fœdus iniiſſet cum Sultano, & in Italiam inglorius atque infamis regreſſus fuiſſet, iterum ab eodem Summo Pontifice anathemate percuſſus eſt, ejuſque ſubditi Sacramenti, quo erant ei obſtricti, religione fuerunt abſoluti. Tunc audacia furens, & ſcelus anhelans *Fridericus* Imperator, totam Italiam odiis & factionibus replevit *Gibellinorum*, qui ejus partes acerrime ſuſtinebant, & *Guelphorum*, qui a Romano Pontifice ſtabant. Conſtituit enim in Longobardia Ducem *Ecelinum* Gibellinæ partis & ſtirpis Teutonicæ, Tyrannum perfidum & immanem, qui annis triginta quatuor Patavium, Veronam, Brixiam, Tridentum, Tarviſium, & alias urbes oppreſſas tenuit, tamque belluinam in Longobardos crudelitatem exercuit, ut nonnulli eum ex Dæmone genitum ſibi perſuaſerint. Nihil antiquius habuit *Gregorius IX.* Pontifex Maximus, quam ut Principum ac Populorum pacem procuraret. Hinc inter Florentinos & Senenſes, inter Romanos varias in factiones diviſos, inter Longobardos & *Fridericum* Imperatorem, inter Angliæ & Scotiæ Reges pacem conciliare ſummopere ſtuduit. Litterarum cum eſſet amantiſſimus ſummus ille Pontifex, Academiam Pariſienſem impenſe coluit, ejus Leges ac Privilegia renovavit in Epiſtola XIII. lib. V. in qua eamdem Academiam appellat *Sapientiæ Officinam, & Scientiarum parentem*. Academiam etiam Toloſanam a *Raymundo juniore* Comite Toloſano inſtitutam approbavit. Redimendis Chriſtianis apud barbaras Nationes captivis, & proferendis Eccleſiæ finibus intentus *Gregorius IX.* Ordinem Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum confirmavit, & ad Gentes in tenebris, & umbra mortis ſedentes ſpargendi Evangelii præcones miſit, præſertim Dominicanos, qui, velut nubes in aera ſublatæ, infidelium regiones non ſolum Divino Verbo, & Evangelii copioſo imbre, ſed etiam proprio ſanguine largiſſime irrigarunt. Obiit *Gregorius IX.* prope centenarius anno Chriſti MCCXLI. poſtquam annis quatuordecim, & menſibus quinque Eccleſiam rexiſſet. Trigeſimo a *Gregorii* IX. obitu die, Pontifex electus eſt *Gaufridus Caſtilioneus*, morum integritate, eximia doctrina, in tractandis Eccleſiaſticis negotiis experientia diuturno rerum uſu comparata multum commendatus, & ex Ordine Ciſtercienſi ad Cardinalitias Infulas a *Gregorio* IX. aſſumptus, qui in Pontificatu *Cæleſtinus* IV. fuit appellatus. Sed hunc Pontificem tantæ dignitati obeundæ parem, poſt ſeptemdecim ab inito Pontificatu dies, prærmatura mors rapuit, ſicut teſtatur *Bernardus Guidonis* in Chronico Romanorum Pontificum. Mortuo *Cæleſtino* IV. vacavit Sedes Pontificia annum unum, menſes octo, & dies quindecim: eo quod *Fridericus* Imperator aliquot Cardinales Amalphitano carcere detineret, qui poſtea adnitentibus *S. Ludovico* Galliarum Rege, & *Balduino* Imperatore Conſtantinopolitano, remiſſi, elegerunt Anagniæ cum aliis Cardinalibus *Sinibaldum de Fliſco*, Genuenſem tituli *Sancti Laurentii in Lucina* Cardinalem, qui in Pontificatu *Innocentius* IV. dictus eſt, & propter eximiam, qua pollebat, doctrinam, *Pater juris*, & *Pater veritatis* paſſim appellatus. In exordio Pontificatus ſui concordiam Sacerdotii & Imperii ſtatuere pro viribus ſtuduit Summus ille Pontifex, & in eam inclinare videbatur *Fridericus* Imperator, miſſis ad Pontificem Legatis, & propoſitis ineundæ pacis legibus, quas *Matthæus Pariſius* recenſet ad annum MCCXLIV. At *Fridericum*, ſuperbi, leviſque animi Principem, cito pœnituit, quod ſe ad parendum Summi Pontificis mandatis, præſtito per Oratores ſuos Sacramento, obſtrinxiſſet, propoſitis pacis conditionibus ſtare noluit, Summo Pontifici paravit inſidias, ſeſeque apertum prodidit Eccleſiæ inimicum. Quapropter, *Innocentius* IV. ut evaderet inſidias, quas implacabili odio ei ſtruebat *Fridericus* Imperator, in Gallias, ſolitum Romanorum Pontificum Aſylum, ſe recepit, ubi a *Ludovico*, Rege Sanctiſſimo, ſumma, qua par erat, reverentia, ac magnifico apparatu exceptus Oecumenicam Synodum Lugduni indixit ann. MCCXLV. in qua in contumacem *Fridericum* Impera-

Digitized by Google

ratorem excommunicationis & exauctorationis mina vibravit, ſicut latius expendemus in arro Colloquio, in quo de Conciliis habitis culis XIII. & XIV. operoſius diſſeremus. Mor-) *Friderico* II. Imperatore anno MCCL. *Inno- ntius* IV. Lugduno diſceſſit, & in Italiam re- ſus eſt, ubi multos populos, qui *Friderici* Im- ratoris partibus adhæſerant, ad officium revoca- , *Ecelinum* tyrannum, & Fridericianæ perſecu- nis in Marchia Tarviſina incentorem & admi- trum, tanquam hæreticum prorſus vitandum, & lelium armis petendum, palam denunciavit. *radunt*, Imperatoris *Friderici* filium, hæredem ernæ tyrannidis, ut e Sicilia, quam occupabat, pelleret, Siciliæ Regnum *Carolo*, Andegaviæ & ovinciæ Comiti, Sancti Ludovici Galliarum Re- fratri, certis conditionibus in Diplomate ex- ſſis, in feudum poſſidendum obtulit *Innocen- r* IV. qui tamen ſuſceptum conſilium, ob ab- tiam *S. Ludovici* Regis cum perficere haud uiſſet, Siciliæ ac Apuliæ Regnum *Henrico* An- æ Regi in feudum obtulit pro *Edmundo*, mi- re ipſius filio, ut teſtatur *Matthæus Pariſius* annum MCCLIV. Maximo fidei apud gentes baras propagandæ ſtudio flagravit *Innocentius* . in Pruſſiam ſiquidem, Norvegiam, Græ- m, Bulgariam, Æthiopiam, Indiam, ad Ja- itas, Neſtorianos, Tartaros, Saracenos; nec ad Turcarum Sultanum miſit Viros religioſos, ſertim Ordinis Fratrum Prædicatorum, qui lei Catholicæ doctrinam eis prædicarent atque illarent. Quos vero fructus in iſtis Miſſioni- tulerint Religioſi illi Viri, opportunius oſten- mus in Colloquio ſexto, ubi de Monaſtica Di- lina nobis ſermo erit. Hic dumtaxat breviter ervabo *Innocentium* IV. ad reprimendos Hæ- icos, qui in Lombardia, Romandiola, Mar- a Anconitana, & Tarviſina id ætatis graſſa- itur, Sacræ Inquiſitionis munus Fratribus Præ- atoribus demandaſſe. Obiit Optimus ille Pon- ex Neapoli anno MCCLIV. die VII. vel, ſcribit *Ciaconius*, die XIII. Decembris, cum os IV. menſes V. & dies XIV. ſediſſet. No- *Thomas Cantipratenſis* lib. 2. *de Apibus* cap. num. 21. aſſerit, hunc Summum Ponti- i, ob reſciſſa Fratrum Mendicantium Privile- a ſuis Deceſſoribus conceſſa, divinitus per- um fuiſſe paralyſi, ac vocis officium ad rtem uſque amiſiſſe. Duplicem cauſam mor- *Innocentii* IV. aſſignat *Matthæus Pariſius*. ma eſt, quod ægerrime tulerit Summus ille tifex, exercitum ſuum a *Conrado*, Rege Sici- adverſario ſuo, victum ac diſſipatum fuiſſe. era eſt, quod *Robertus* Lincolnenſis in Anglia iſcopus (quem oderat *Innocentius* IV. & cu- oſſa e tumulo eruere, & inſepulta relinquere reverat, niſi obſtitiſſent Cardinales) in viſio- nocturna cuſpide Baculi ſui Paſtoralis, ipſum latere iratus pupugerit, ex quo ictu, ait, cœ- e *Innocentium* IV. laborare pleureſi, qua tan- n extinctus eſt. Sed hæc omnia, quæ de obi- *Innocentii* IV. referunt *Thomas Cantipratenſis*, *Matthæus Pariſius*, ſomnia ſunt ac mera com- nta, quæ non ſolum accurati Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptores explodunt, & ad aniles fabulas rejiciunt, ſed etiam falſi aperte convincuntur ex Epitaphio ejuſdem *Innocentii* IV. quod legitur in Eccleſia Cathedrali Neapolitana, & his verſibus conceptum eſt.

Hic Superis dignus requieſcit Papa benignus,
Lætus de Fliſco, ſepultus tempore priſco.
Vir ſacer & rectus ſancto velamine tectus.
Ut jam collapſo Mundo temeraria paſſio
Sancta miniſtrari, Urbs poſſet quoque rectificari.
Concilium fecit, veteraque jurare fecit.
Hæreſis illiſa tunc extitit atque reciſa.
Mœnia direxit, recte ſibi credita rexit.
Stravit inimicum Chriſti Colubrum Fridericum.
Janua de nato gaudet ſic clarificato,
Laudibus immenſis Urbs tu quoque Parthenopheaſis.
Pulchra decore ſatis dedit hic tibi plurima gratis.
Hoc titulavit ita Umbertus Metropolita.

Ordinem *Servorum B. Mariæ* approbavit *Innoc.* IV. & in Sanctorum album ſolemni ritu retulit *Edmundum* Cantuarienſem Archiepiſcopum; *Guillelmum* Brioceoſem Epiſcopum in minori Britannia; *Stanislaum*, Cracovienſem Epiſcopum ac Martyrem, & S. *Petrum* Martyrem Ordinis Fratrum Prædicatorum, cujus vitam, a *Thoma Leontino* ejuſdem Ordinis coætaneo Scriptore editam, *Henſchenius* & *Papebrochius* inter Acta Sanctorum menſis Aprilis tomo 3. ad diem 29. repoſuerunt.

D. Eo mihi carior ſemper erit *Innocentii* IV. Pontificis Maximi memoria, quod nuper legerim apud S. *Thomam* in 4. Sententiarum, Diſt. xx. quæſt. 1. art. iv. quæſtiuncula III. Summum illum Pontificem omnibus, & ſingulis pro Galliarum Rege orantibus decem dierum Indulgentiam conceſſiſſe, quam poſtea ad centum dies *Clementem* VII. & ad unum annum *Leonem* X. extendiſſe teſtatur *Durandus* cap. 33. lib. 2. *De Ritibus Eccleſiæ*. Sed perge, ſi placet, alios memorare Pontifices, qui Sæculis XIII. & XIV. Romanam gubernarunt Eccleſiam.

M. Paucis poſt *Innocentii* IV. obitum diebus *Raynaldus*, ſeu *Reginaldus* e ſtirpe Comitum Signiæ, Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, Pontifex electus eſt, Vir jugi orandi ſtudio, abſtinentiæ laude, & manſuetudine ſingulari ſpectatiſſimus, dictus in Pontificatu *Alexander* IV. Exſcindendis Albigenſium Hæreticorum reliquiis, & promovendæ Eccleſiæ Græcæ cum Latina unioni maximam ſolicitudinem adhibuit Romanus ille Pontifex. *Alphonſum*, Caſtellæ Regem, Sacram Expeditionem in Mauros adornantem, & *Othocarum* Bohemiæ Regem contra Lituanos, alioſque Paganos in Poloniam irrumpentes, egregie adjuvit, & contra omnes illos Catholicæ Fidei hoſtes Crucis vexillum explicari, & ſacræ militiæ Claſſicum perſonari juſſit. Librum *Willelmi de Sancto Amore* adverſus Religioſos Mendicantes editum, *De Periculis Noviſſimorum Temporum* inſcriptum, damnavit *Alexander* IV. Ortas contra Fratres Prædicatores ac Minores turbas in Academia Pariſienſi

rienſi, cujus partem maximam *Willelmus a Sancto Amore* ſibi conciliavit, compeſcuit, eoſque, quorum pietatem ac doctrinam probe noverat, Magiſtrorum Collegio, e quo fuerant ejecti, reſtituit; reſciſſis omnino durioribus eorumdem Magiſtrorum Sæcularium contra prædictos Religioſos Sratutis. Cauſam harumce turbarum, quæ contra Fratres Prædicatores ac Minores in Academia Pariſienſi excitatæ ſunt, aperiam in ſequenti Colloquio. Hic tamen breviter obſervabo, *Egaſſium Bulæum*, qui tomo 3. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis* hanc invidioſam litem repetere, & obligata jampridem vulnera de induſtria refricare voluit, non ea, qua par eſt, reverentia loqui de *Alexandro* IV. eo ſolo nomine, quod Summus ille Pontifex Dominicanos, & Minores contra eorum in Academia Pariſienſi æmulos Apoſtolica auctoritate defenderit. Hæc quippe ſunt prædicti Scriptoris verba ſtomachi & querimoniarum plena, quæ leguntur pag. 355. *Quis non fremat*, inquit, *cum audit tot Bullas, tam ob levem cauſam datas; tot fulmina manu Apoſtolica emiſſa? Quis non miretur, Summum Pontificem, alioqui virum optimum, ita ab inimicis Univerſitatis induci potuiſſe, ut tam vehementer perſequeretur Academiam Pariſienſem, quod nollet alterius Ordinis, & Inſtituti homines in ſuum conſortium admittere? Tunc enim Academici damnatum fuiſſe Guillelmi a Sancto Amore libellum minus impatienter ferebant, ſed violari ab iſtis hominibus*, ſeu Mendicantibus, *ſua Privilegia, libertates imminui, Statuta infringi, cum inimicis & ab inimicis cogi converſari, omnia habere cum acerrimis perſecutoribus communia, uno verbo cum percuſſoribus ſocietatem inire compelli, hoc vero, ſupra quam dici poteſt indignanter ferebant*. Et pag. 363. hæc habet: *An.* MCCLXI. *octavo* Kal. *Junii Alexander* IV. *moritur: quo mortuo pacatiores fuerunt Muſæ Pariſienſes, quas toto ſui Pontificatus tempore duriſſime tractavit: & perſecutus eſt ob Willelmum de Sancto Amore Mendicantium malleum, quos ille tuebatur*. Itane *Alexander* IV. toto ſui Pontificatus tempore Academiam Pariſienſem perſecutus eſt, quia *Willelmi a S. Amore* Doctoris Pariſienſis libellum contra Religioſos Mendicantes temere ſcriptum, & erroribus ſcatentem proſcripſit, & Dominicanos ac Minoritas injuſte vexatos, præcipue *Albertum Magnum*, *Thomam Aquinatem*, & *Bonaventuram*, fulgentia ſuorum Ordinnm ac totius Eccleſiæ Lumina ſtrenue tutatus eſt, Sanctoſque illos Doctores, qui non ſanctimoniæ ſolum, ſed & doctrinæ ſplendore toti Orbi prælucebant, Magiſtrorum Pariſienſium Collegio, e quo expulſi fuerant, auctoritate Apoſtolica reſtituit? Itane, inquam, *Alexander* IV. Academiam Pariſienſem perſecutus eſt, qui in ſuis ad eam ſcriptis Epiſtolis, quæ legi poſſunt apud *Spondanum* ad annum MCCLV. multis encomiis illuſtribus illam celebrat, eamque appellat *Lignum vitæ in Paradiſo Dei: Lucernam fulgoris in domo Domini, fæcundam eruditionis parentem: fulgidum Solem doctrinæ, qui per totum Orbem claræ intelligentiæ lumen fundens, depellit ignorantiæ tenebras, ruditatis abſtergit caliginem, aufert imperitiæ nubilum, promit illuminationis auroram, cognitionis pandit ſerenum, & lucidum ſcientiæ monſtrat diem, rigat documentorum ſuorum fluentis paradiſi omnem terram, & bonorum influentia dogmatum inſtruit & imbuit univerſum, copioſis, & dulcibus ſapientiæ fructibus reficiens Eccleſiam, Mundum paſcens: quia de Pariſiis, velut de parentis ſinu, partus ſcientiarum plumi prodeunt, de ipſa rectæ ac perfectæ diſciplinæ ſobole gignuntur. Hinc procedit inclyta Doctorum proſapia, hinc alta progenies provenit peritorum, quibus Chriſtianus illuſtratur populus, & Fides Catholica roboratur*. Profecto, quicumque tot encomia quibus *Alexander* IV. Pontifex Maximus Academiam Pariſienſem proſequitur, ſemoto omnium partium ſtudio, & abdicatis omnibus præjudiciis expendere haud gravabitur, confeſtim nullo negotio fatebitur, Summum illum Pontificem impenſe Academiam Pariſienſem coluiſſe, & de ea optime meritum fuiſſe, dum Fratrum Prædicatorum ac Minorum, qui ex ipſius gremio fuerant excluſi, patrocinium ſuſcepit, eoſque reſtitui juſſit. Mortuus eſt *Alexander* IV. octavo Kalendas Junii anni MCCLXI. cum annos ſex, menſes quinque, & dies totidem Eccleſiam Romanam gubernaſſet.

Poſt *Alexandri* IV. obitum Sedes Apoſtolica duobus menſibus & toridem hebdomadibus cum vacaſſet, inauguratus eſt die 4. menſis Septembris anni milleſimi ducenteſimi ſexageſimi primi Pontifex Maximus *Urbanus* hujus nominis IV. dictus ante Pontificatum *Jacobus Pantaleon*, natione Gallus in Trecenſi Urbe humili loco natus, utpote Sutoris veteramentarii filius, ſed virtutibus & doctrina per inferiores dignitatum gradus ad Apoſtolicam Sedem elatus. Primum ſiquidem fuit Canonicus Tricaſſinus, dein Laudunenſis Archidiaconus, poſtea Virdunenſis Epiſcopus, *Alexandri* IV. in Pomerania, Pruſſia, univerſaque Germania Legatus; mox Patriarcha Hieroſolymitanus, ac tandem Summus Pontifex. Sub illius Pontificatus initium *Michael Palæologus* Imperium Conſtantinopolitanum Latinis eripuit, & ad Græcos revocavit. Quod ægre ferens Romanus Pontifex, ſacram Expeditionem indixit, quam ut averteret *Michael Palæologus* Græcorum Imperator, Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctionem ſe vehementer optare, miſſiſque Oratoribus, quos ſumma latitia & humanitate excepit *Urbanus* IV. ſacræ illud unionis negotium procurare, totiſque viribus promovere ſe velle ſignificavit. *Manfredum* Siciliæ Tyrannum anathemate perculit *Urbanus* IV. Eum in Campaniam cum Saracenorum auxiliaribus copiis irrumpentem, contracto Cruceſignatorum exercitu fugavit, Regnoque abdicavit, quod in *Carolum* Andegavorum Comitem, S. *Ludovici* fratrem, de Cardinalium conſilio tranſtulit anno MCCLXIII. Feſtum Corporis Chriſti quotannis in univerſa Eccleſia ritu ſolemni celebrandum inſtituit idem Summus Pontifex. S. *Richardum* Epiſcopum Ciceſtrienſem in Anglia in Sanctorum album retulit, cujus Sancti Epiſcopi vitam duplicem edidere *Henſchenius* & *Papebrochius* inter Acta Sanctorum menſis Aprilis, unam ex *Joanne Capgravio* acceptam &

deſcri-

ſcriptam ab Auctore Anonymo, alteram a r. *Radulpho* Ordinis Prædicatorum concinnatam. Monialibus Ordinis S. *Claræ* Regulam tradidit *Urbanus* IV. mitiorem, & teneri ſexus inrmitati accommodatiorem ea, quam eis dedeat S. *Franciſcus*. Hinc Sanctimoniales illius Orinis, quæ hanc *Urbani* Pontificis Maximi Reulam profitentur, *Urbaniſtæ* propterea nuncupanur. Obiit *Urbanus* IV. ſexto Nonas Octob. anni 264. poſtquam annos tres, menſem unum & dies uatuor Eccleſiam Romanam rexiſſet, Vir ſane agni animi, eximiæ pietatis, & dignus diuturiori Pontificatu. Poſt Interpontificium quinque enſium ab obitu *Urbani* IV. electus eſt Pontix Maximus *Guido*, Epiſcopus Sabinenſis, ditus in Pontificatu *Clemens* IV. Hic fuit natione allus, qui poſt mortem uxoris, quam duxerat, ex qua duas filias ſuſceperat, Sacris Ordinius initiatus eſt, ac primum Podienſis, ſive Aicienſis Archidiaconus, indeque ejuſdem Ecclezæ Epiſcopus, ac paulo poſt Archiepiſcopus Naronenſis, & ab *Urbano* IV. Cardinalis Epiſcopus abinenſis creatus fuit, demumque ob vitæ interitatem, & in rebus agendis ſolertiam, omnium ardinalium ſuffragiis electus eſt Romanus Pontifex, dum abſens eſſet, & a Legatione Angliana, ad quam ab *Urbano* IV. miſſus fuerat, diret. Hoc nuncio in itinere accepto, Viterbium rvenit, & die XXII. menſis Februarii Cathetræ S. Petri Sacra an. MCCLXV. coronatus eſt, rimo ſtatim Pontificatus ingreſſu rerum contemptus Mundi, & incredibilis erga propinquos os moderationis præbuit exemplum. Scripſit ſiuidem integerrimus ille Pontifex Epiſtolam ad *etrum Groſſum* nepotem ſuum, qua ei ſignificat, nullo pacto velle, ut aliquis ex ſuis agnatis ntentu ipſius ſublimationis infletur; ſibique non ere, quod ſuum non eſſet, dare propinquis. romittit tamen ſe daturum ſorori *Petri Groſſi*, l quem ſcribebat, trecentas libras Turonenſes, ipſa filio ſimplicis militis, hoc eſt, nobilis, ſponſaretur; ſi vero altiores nuptias ambiret, c unicum denarium largiturum. Hujus propoi adeo tenax fuit Sanctiſſimus ille Pontifex, ut on ſolum duas filias, quas, ut diximus, ante ontificatum ſuſceperat, innuptas reliquerit, ſed iam filio fratris ſui Clerico, & tres Canonicatus ſſidenti juſſerit, ut, duobus dimiſſis, quem mame optaret, unicum retineret. Hujus Summi ontificis, qui carni & ſanguini nunquam acquier, Epiſtolam ad *Petrum Groſſum de Sancto Ædio* nepotem ſuum dedit in ſuis Annalibus *Oricus Raynaldus*, eamque Collectores Conciliom inſeruerunt tomo 11. p. 830. Verum, qui in opinquos ſuos beneficia ſic temperabat *Clemens* V. Pontifex Maximus, in proximum & pauperes mmæ liberalitatis erat, & in emergentibus temorum difficultatibus Eccleſiaſticas opes pro Ecclezæ utilitate profundebat. Siciliæ Regnum *Carolo* ndegavenſi, S. *Ludovici* Galliarum Regis fratri, poſtolico jure donavit, & reportatam ab eodem *arolo*, novo Siciliæ Rege, inſignem victoriam, qua deleti ſunt Gibellini, *Manfredus* Siciliæ yrannus cæſus, ejus uxor, filii, ac præcipui Duces capti, gratulatus eſt idem Summus Pontifex, & *Conradinum* Siciliæ Regnum affectantem anathemate perculit. Accepto de calamitoſo Chriſtianorum in Syria ſtatu, & Soldani Babylonii progreſſibus nuncio, omnes Principes Chriſtianos, ſed præſertim S. *Ludovicum* Galliarum Regem ad ſuccurrendum, bellumque Sacrum in Syria inſtaurandum vehementer adhortatus eſt, & negotium habitum ſub deceſſore ſuo *Urbano* IV. de Unione Eccleſiæ Græcæ cum Latina, miſſis ad *Michaelem Palæologum* Græcorum Imperatorem viris Religioſis ex Prædicatorum Ordine Apocriſariis, promovere ac perficere in votis habuit. Ita Juris Diſciplinam exacte didicerat *Clemens* IV. Pontifex Maximus, ut *Durandus* eum *Lumen juris*, Platina *Juriſconſultum totius Galliæ ſine contentione primarium*, & Onuphrius *Jureconſultorum peritiſſimum* appellent. Viros doctos impenſe coluit, & Sancto *Thomæ Aquinati* Neapolitanum Archiepiſcopatum obtulit, quem Sanctiſſimus ille Doctor eximia, ſed ſibi congenita humilitate, conſtanter recuſavit. Denique, omnes Sanctiſſimi Pontificis numeros poſtquam explevisſet *Clemens* IV. obiit Viterbi in Vigilia Sancti *Andreæ* anni MCCLXVIII. & in ea urbe in Eccleſia Fratrum Prædicatorum ſepultus eſt. Rexit Eccleſiam tribus annis, menſibus novem, diebus viginti quinque. Poſt mortem *Clementis* IV. Sedes Apoſtolica, ob varia, contrariaque Cardinalium ſtudia vacavit annos duos, menſes novem & dies duos. Tandem ſex Cardinales, in quos ceteri alii ejuſdem Collegii omnem ſuam novi eligendi Pontificis auctoritatem, edito compromiſſo, refuderant, elegerunt *Thealdum*, ſeu *Theobaldum*, Placentinum, Archidiaconum Leodienſem, qui tum temporis cum Chriſtiano exercitu in Syria degebat. Huic electioni factæ Kalendis Septembris an. 1271. omnes Cardinales lubentiſſime uno ore, una mente, communibuſque ſuffragiis conſenſerunt, ac *Thealdum* Romam e Syria reverſum 6. Kalendas Aprilis an. 1272. in Baſilica S. Petri Romanum Pontificem, dictum *Gregorium* X. inaugurarunt. In res Palæſtinæ plurimum intentus fuit Summus ille Pontifex, & ſicut, e Syria antequam diſcederet, promiſerat his verbis: *Si oblitus fuero tui Hieruſalem, oblivioni detur dextera mea*, omnem adhibuit ſolicitudinem, ut ſubſidia nova Chriſtianis in Oriente militantibus ſuppeditarentur, & ut Græci, quibus *Michael Palæologus* imperabat, deturbato e Solio Conſtantinopolitano *Balduino*, ultimo ex Latinis Conſtantinopolitano Imperatore, ad fidei, & Communionis Apoſtolicæ Sedis unitatem revocarentur. Metuebat quippe, ut jam obſervavimus, *Michael Palæologus*, novus Græcorum Imperator Principum Latinorum adverſus ſe conſpirationem, quam ut a ſe diſpellere ſtuderet, *Gregorium* X. Romanum Pontificem nova fidei profeſſione, & Eccleſiæ Græcæ cum Latina unione ſibi conciliavit. Eam ob rem, *Gregorius* X. Concilium Oecumenicum Lugdunenſe II. celebravit ann. 1274. in quo Græci Spiritus Sancti a Patre Filioque proceſſionem feſtis vocibus agnoverunt, Terræ Sanctæ decreta ſunt auxilia, & ſancita ſaluber-

Digitized by Google

bertinis Statutis Eccleſiæ Diſciplina. Sed de hoc Concilio Generali Lugdunenſi ſecundo uberius in quarto Colloquio diſſeremus. *Rodulphi* Imperatoris electionem confirmavit *Gregorius* X. & *Alphonſo* Caſtellæ Regi ſuaſit, ut Imperii juribus cederet, ſicut in ſuperiori Colloquio obſervavimus. Italiæ Provinciis ac Civitatibus pacandis, & Gibellinorum, Guelphorumque factionibus, quibus tota Italia perſtrepebat, extinguendis, totum ſe dedidit Summus ille Pontifex, & in id præſertim incubuit, ut Chriſtianorum Principum arma ſtringerentur in fidei hoſtes, maxime Saracenos, ad quos profligandos ſcripſit ad *Philippum* III. Galliarum Regem, ut ſubſidiarias copias in Syriam mitteret: eidem Regi poſtea gratulatus eſt, quod ſumptis Crucis Inſignibus, Sacram Expeditionem in Syriam mitteret, eique Gallicani Cleri decimas conceſſit, ad conficiendum contra Saracenos bellum neceſſarias. Mortuus eſt *Gregorius* X. Aretii in Tuſcia die X. Januarii anni 1276. cum ſediſſet annos ab electione quatuor, menſes quatuor, & dies decem, a Conſecratione vero tres annos, novem menſes, & dies quindecim. Eum miraculis poſt mortem claruiſſe, teſtantur *Ptolomæus Lucenſis*, & *S. Antoninus*. Idem etiam legitur in Monumentis Aretinæ Eccleſiæ, & in Vaticano Codice a noſtro *Bzovio* in Annalibus Eccleſiaſticis laudato.

D. Fuitne diuturnior Pontificatus Succeſſoris *Gregorii* X?

M. *Innocentius* V. *Hadrianus* V. & *Joannes* XX. qui poſt *Gregorium* X. Sedem Romanam tenuerunt, breviſſimum Pontificatum geſſerunt. At enim, poſt Juſta *Gregorio* X. a Cardinalibus, ut moris eſt, perſoluta, *Petrus de Tarentaſia*, Epiſcopus Oſtienſis, ex ordine Fratrum Prædicatorum aſſumptus, vitæ integritate & præcellenti eruditione præditus, electus fuit Romanus Pontifex, dictuſque *Innocentius* V. quem acerba mors ſexto menſe Pontificatus per unum alterumque diem inchoato rapuit, & ſpes ingentes ab Eccleſia de illius regimine conceptas præcidit die 22. Junii an. 1276. Præter ſingularem eruditionem, librorum, quæ adhuc ſuperſunt, monumentis conteſtatam, paremque morum ſanctitatem, formam & pulchritudinem dignam Imperio, qua ſui Sæculi hominibus præſtabat *Innocentius* V. Pontifex Max. multis aliis præclariſſimis dotibus, ex quibus quamplurima in Rempublicam Chriſtianam bona derivarunt, in Eccleſia præfulſit, eaque in Pontificatu prudenter feliciterque pergit, quæ multorum annorum æquare & implere ſpatia poſſent. *Innocentio* V. ſuffectus eſt *Ottobonus* Patria Genuenſis, Diaconus Cardinalis Tituli Sancti *Hadriani*, ob idque dictus *Hadrianus* V. cujus Pontificatus breviſſimus fuit. Obiit ſiquidem Viterbii altero ab electione ſua menſe necdum explero, die videlicet XVIII. menſis Auguſti ann. 1276. *Hadrianum* V. in Pontificatu excepit *Petrus Juliani* natione Luſitanus, Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus, dictus *Joannes* XX. Fuit hic Pontifex eximiæ eruditionis vir, & in Phyſicis præſertim, ac in Medicinæ Diſciplina verſatiſſimus. Ad pacem inter Principes Chriſtianos conciliandam, ad debellandos Fidei Chriſtianæ hoſtes, & ad promovendum Sanctæ Unionis Eccleſiæ Græcæ cum Latina negotium, omnes ſuas curas convertit. Hinc *Philippum* Galliarum Regem ad Syriacam Expeditionem, quam voverat, perficiendam, miſſis Legatis, vehementer adhortatus eſt. *Petro* Aragonum Regi decimas ad propulſandos Mauros, qui in ejus Regnum irruperant, conceſſit, ſicut & *Guidoni* Flandriæ Comiti, qui Syriæ defenſioni arma conſecrarat. Miſit etiam idem Summus Pontifex Legatos Apoſtolicos *Jacobum* ac *Salvium* Ordinis Fratrum Prædicatorum ad *Michaelem Palæologum* Græcorum Imperatorem, & ab eo obtinuit, ut juratam a ſuis Oratoribus in Concilio Generali Lugdunenſi II. utriuſque Eccleſiæ Græcæ & Latinæ unionem coram Legatis Apoſtolicis confirmaret, ut liquet ex Litteris ejuſdem Imperatoris ab *Odorico Raynaldo* relatis ad annum milleſimum ducenteſimum ſeptuageſimum ſeptimum Num. XXI. Viros litteratos, teſte noſtro *Ptolomæo Lucenſi*, ſingulari affectu complectebatur, fovebat, beneficiis cumulabat *Joannes* XX. quem alii appellant *Joannem* XXI. quique tam infelici, quam inopinata & præmatura morte extinctus eſt. Soluta ſiquidem Cameræ ſuæ contignatione, eaque ſubinde corruente, inter ligna & lapides colliſus ac oppreſſus eſt, indeque ægre retractus, ſex dumtaxat dies poſt caſum vixit, obiitque Viterbii menſe Majo anni milleſimi duceteſimi ſeptuageſimi ſeptimi.

D. Ex tam deplorando Pontificis caſu probe intelligo, quam fluxæ & inſtabiles ſint res humanæ, quamque lubrica & anceps ſit earum conditio. Sed, ne hujus funeſti & acerbi interitus intempeſtivo luctu diutius te detineam, perge quæſo, aliorum Pontificum, qui decimo tertio Sæculo Eccleſiam Romanam gubernarunt, texere Catalogum.

M. Protracta poſt *Joannis* XX. obitum ad ſex menſes Romani Pontificis electione, tandem electus eſt *Joannes Cajetanus*, patria Romanus, ex illuſtriſſima Urſina Proſapia oriundus, cui adhuc puero Sanctus *Franciſcus* ſupremam Pontificatus dignitatem fuerat auguratus, atque Ordinem commendarat ſuum. Diaconus erat Cardinalis *Sancti Nicolai in carcere Tulliano*, a quo ſibi in Pontificatu nomen ſumpſit, dictuſque eſt *Nicolaus* III. Tanta fuit hujus Summi Pontificis morum æquabilitas, & in rebus gerendis ſingularis prudentia, ut vulgo *Compoſitus* appellaretur. Electus eſt die *Sanctæ Catharinæ* Martyri ſacra anni milleſimi duceteſimi ſeptuageſimi ſeptimi, & die *Sancti Stephani* Protomartyris ejuſdem anni conſecratus. *Alphonſum* Hiſpaniæ, & *Philippum* Galliarum Reges inter ſe acerrime diffidentes, miſſis ad utrumque Legatis, conciliare pro viribus ſtuduit: quod tamen exitu caruit. Florentinorum diſſenſiones ſedavit Summus ille Pontifex, & extinctis Guelphorum, Gibellinorumque factionibus, pacem, cujus erat ſtudioſiſſimus, in Italiam feliciter revocavit. *Ladiſlaum* Hungariæ

Regem,

Digitized by Google

Regem, Cumanis Paganis faventem, injectis Cenſurarum minis ad officium reducere curavit. Ut Eccleſiæ Græcæ cum Latina conjunctio in Concilio Lugdunenſi facta, firmaretur, ſtrenuam navavit operam, datis pluribus ad *Michaelem Palæologum* Græcorum Imperatorem, ad *Andronicum* ejus filium, ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, ceteroſque Præſules Græcos Litteris. De Judæorum, & hæreticorum converſione multum ſolicitus verbum Dei Judæis prædicandi Fratribus Prædicatoribus Provinciam demandavit, variaque pœnarum genera in Catharos, alioſque Hæreticos promulgavit. Regulam *Fratrum Minorum* explicuit idem Summus Pontifex celebri illa Conſtitutione, quæ incipit: *Exiit qui ſeminat*, qua rerum omnium, quæ Ordini *Minorum* concederentur, uſu duntaxat Fratribus permiſſo, dominium Sedi Apoſtolicæ reſervavit. Quod dominium *Joannes XXI.* quem alii dicunt XXII. in Extravagant. *Ad Conditorem*, ut Commentitium & nullius utilitatis abdicavit. Obiit *Nicolaus* III. in Caſtro Suriano Apoplexia ictus in Octava Aſſumptionis Deiparæ Virginis anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo, cum annis duobus & menſibus novem, minus duobus diebus, Romanam Eccleſiam rexiſſet. Ejus Corpus Romam delatum in Baſilicam Sancti Petri in Sacello, quod in honorem *Sancti Nicolai* excitaverat, conditum eſt. Sub Pontificatu hujus Papæ *Nicolai* III. hoc eſt, anno 1279. pia *Caroli* II. Salernitani Principis, & Siciliæ Regis filii diligentia Sacrum Beatæ Mariæ Magdalenæ Corpus in Gallo Provincia, ſeu in Sancti *Maximini* Villa fuiſſe inventum teſtantur *Bernardus Guido*, *Jordanus* & *Ptolomæus Lucenſis*, quibus ipſe etſi lubentiſſime ſubſcribam, & præpoſteram ea de re *Joannis Launoji* (cui, ob nimiam vetuſtiſſimos quoſque Sanctos e Cælo detrudendi pruriginem, *Sanctorum everſoris* cognomen adhæſit) dubitationem explodi merito debere cenſeam, non poſſum attamen, ut libere dicam, quin ceu fictitium repudiem miraculum, quod *Sylveſter Prieras*, & *Bzovius* ad annum 1283. referunt, liberationis *Caroli II.* Salernitani Principis e carcere Barcinonenſi, in quo ab *Alphonſo* Aragonum Rege detinebatur, ejuſque Narbonam uſque mirabilis translationis, nulla ope humana factæ, ſed ſola virtute *Beatæ Mariæ Magdalenæ*, quæ ei indicavit, quo loco ejus reliquiæ deliteſcerent, utque inventas honorificentius collocaret, ac ibi Cœnobium Fratribus Prædicatoribus extrueret, dotaretque, præcepit. Hoc, inquam, miraculum *Caroli II.* Salernitani Principis e carcere Barcinonenſi liberationis virtute Beatæ Mariæ Magdalenæ factæ, loco fabulæ haberi debere, ex eo maxime evincitur, quod inventio Corporis Beatæ Mariæ Magdalenæ, ejuſque in loco honoratiori, juſſu laudati Principis Salernitani *Caroli II.* collatio facta fuerit, ut convenit inter omnes Hiſtoricos, anno 1279. liberatio vero *Caroli II.* Principis Salernitani contigerit duntaxat anno 1288. ſub Pontificatu *Nicolai IV.* ſicut diſerte teſtantur Scriptores coævi, & probatiſſimæ fidei *Guillelmus Nangius*, ad annum 1288. *Paulus Æmilius in Philippo Pulchro*, *Joannes Villanus* lib. 7. cap. 114. *Ptolomæus Lucenſis* cap. 24. Hiſtoriæ, S. *Antoninus*, *Platina in Nicolao IV.* *Mariana* lib. 14. cap. 14. & *Walſingamus* ad annum 1289. Addo etiam, liberationem *Caroli II.* Principis Salernitani e carcere Barcinonenſi contigiſſe ſub Pontificatu *Nicolai IV.* Summi Pontificis, hoc eſt anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo octavo, aperte conſtare ex Epiſtola ejuſdem Papæ *Nicolai IV.* ad *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem, cujus fragmenta Annalibus Eccleſiaſticis inſeruit *Odoricus Raynaldus* ad Annum 1288. Num. XVI.

D. Famam *Nicolai III.* Pontificis Maximi duplici potiſſimum ex capite proſcindebat nuperrime moroſus quidam ac ſuperciliosus Cenſor. Ei ſiquidem vitio vertebat, quod conſcius fuiſſet conjurationis adverſus *Carolum* Siciliæ Regem a *Joanne Prochita*, viro ſceleratiſſimo, initæ cum *Petro* Rege Aragonum, & *Michaele Palæologo* Græcorum Imperatore, de invadenda Sicilia. Quam Conjurationem nefarie ſuſceptam, cæſis poſtea omnibus ad unum in tota Sicilia Francis, per immanitatem poſt hominum memoriam maximam executi ſunt. Præterea, dictitabat idem Cenſor, *Nicolaum* III. in ſua Conſtitutione, *Exiit qui ſeminat*, quæ legitur in Sexto, Tit. *De Verborum ſignificatione*, definiſſe, abdicationem omnium rerum tam in ſpeciali, quam in communi, verbo & exemplo Chriſtum Dominum docuiſſe, quod tamen erroneum & hæreticum eſſe *Joannes* XXI. quem alii dicunt XXII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit his verbis: *Cum inter nonnullos*, decretorio judicio declaravit. Ab his duobus accuſationis Capitibus *Nicolaum III.* vindicandi tibi onus in præſentia incumbit.

M. Proclive eſt hæc duo accuſationis Capita amoliri a *Nicolao* III. Pontifice Maximo, ejuſque famæ, quam maledico dente carpere auſus eſt aſperrimus ille Cenſor, integritatem demonſtrare. Quod enim primum Caput ſpectat, nefarium videlicet de Gallorum in Sicilia cæde conſilium cum *Nicolao* III. communicatum, oppido falſum eſt, ſicut colligitur ex locupletiſſimo *Ægidii* Cardinalis Viterbienſis teſtimonio: *Cæde Gallorum*, inquit, *in Sicilia facta* (*Veſperas Siculas dicunt*) *turbari in Italia omnia*, *Nicolao extincto cuſtode pacis*. Non potuiſſet autem *Ægidius* Cardinalis appellare *Nicolaum III.* Cuſtodem pacis, ſi revera Summus ille Pontifex prædictæ conjurationis, & tragicæ proditionis conſcius fuiſſet. Non me latet Scriptores Italos, *Ricordanum*, *Villanum*, *S. Antoninum*, *Blondum*, *Flazellum*, *Summontium*, aſſerere, *Nicolaum III.* ſolicitatum a *Joanne Prochita* huic conjurationi manus dediſſe, eo quod infenſus eſſet *Carolo* Siciliæ Regi ob repulſam, quam paſſus fuerat cum quibuſdam verborum aculeis, dum ab ipſo poſtulaſſet, ut neptem ſuam *Urſino* nepoti uxorem traderet. At illos Scriptores Italos falſis rumoribus temere & mendaci fama in vulgus ſparſis plus æquo credidiſſe exiſtimo, quia veriſimile non eſt, Nico-

Nicolaum III. qui ab ipſo Pontificatus ſui exordio pacem & concordiam inter *Carolum* Siciliæ Regem & *Michaelem Palæologum* Imperatorem Græcorum ſtabilire pro viribus ſategit, quique probe norat, deceſſores ſuos *Urbanum IV.* & *Clementem IV.* excommunicato *Manfredo*, & omni jure Regni Siciliæ exuto, Regnum Siciliæ detuliſſe *Carolo* Comiti Andegavenſi, *S. Ludovici* Galliarum Regis fratri, Francoſque nihil minus cogitantes enixis precibus ad illud Regnum ſuſcipiendum ſolicitaſſe, non eſt, inquam, veroſimile, *Nicolaum III.* tam facile mutaſſe ſententiam, & non ſolum *Carolum* Siciliæ Regno, quo a Romanis Pontificibus donatus fuerat, privare, verum etiam iniquæ contra omnes Gallos in Siciliæ Regno degentes conjurationi aſſenſum præbere voluiſſe. Sed laudatos Scriptores Italos deceptos fuiſſe, dum narrant *Nicolaum III.* conſcium fuiſſe conjurationis adverſus *Carolum* Siciliæ Regem, ex eo maxime ſuaderi poteſt, quod iidem Scriptores ſimiliter referunt, *Martinum II.* vulgo *IV.* appellatum, *Nicolai III.* ſucceſſorem, conſenſiſſe privato certamini, Burdegalæ, centum Equitibus utrinque concurrentibus, committendo, ad quod *Petrus* Aragonum Rex, qui Siciliam invaſerat, provocavit *Carolum* Siciliæ Regem. Quod tamen falſum eſſe (inquit *Spondanus* ad annum 1281.) aperte probant litteræ ab eodem *Martino* Romano Pontifice ad *Carolum*, quibus acerrime eum redarguit, quod adeo temerarie conſenſerit hujuſmodi damnabili & damnato certamini, eique ſub debito ipſi Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ fidei & homagii omnino injunxit, ut ab eo ſub pœna excommunicationis abſtineret, & omnes, qui ei auxilio, conſilio, vel favore aſſiſterent, etiamſi Regia vel Imperiali dignitate fulgerent, eadem cenſura irretitos declaravit. Sicut ergo audiri haud debent Scriptores Itali, dum aſſerunt *Martinum* Romanum Pontificem pacto Reges inter Aragoniæ & Siciliæ ſingulari certamini conſenſiſſe, ita nobis ſuſpecta eorumdem Scriptorum fides eſſe debet, dum ſcribunt *Nicolaum III.* conjurationis adverſus *Carolum* Siciliæ Regem, & iniquiſſimæ Gallorum cædis conſcium fuiſſe.

Nec minus a vero aberrarunt hi, qui putarunt *Nicolaum III.* definiiſſe in ſua Conſtitutione, quæ incipit: *Exiit qui ſeminat*, Chriſtum rerum aliquarum, earum præſertim quibus utebatur, vel quas ad ſuos & ſuorum Diſcipulorum uſus accipiebat, nullum dominium habuiſſe. Id certe in prædicta Conſtitutione non decernit *Nicolaus III.* ſed ſolum aſſerit, Chriſtum abdicationem abſolutiſſimam dominii rerum temporalium tam immobilium, quam mobilium, in communi & in ſpeciali, verbo & exemplo docuiſſe; quod ſane veriſſimum eſt. Subdit tamen idem Summus Pontifex, Chriſtum, præter hoc vitæ genus, aliud, dum viveret, ſuo commendaſſe exemplo, ſiquidem Loculos cum Apoſtolis poſſidebat, ex quibus emi jubebat neceſſaria ad communem vitæ ſuſtentationem, & pauperibus etiam eleemoſynam erogari. Sic enim ait Summus ille Pontifex: *Infirmorum perſonam Chriſtus ſuſcepit in Loculis, & infirmorum imperfectionibus condeſcendit*. Hoc eſt, Chriſtus Dominus dignatus ſeſe accommodare imbecillitati & imperfectioni naturæ noſtræ multis neceſſario ſuſtentandæ ſubſidiis, quæ non niſi pecuniis comparari poſſunt, loculos humano more, ſeu cum vero dominio, habere voluit. Non negat igitur *Nicolaus* III. Chriſtum habuiſſe aliquando rerum aliquarum, earum maxime quibus utebatur, dominium, ac ſubinde nulla eſt pugna inter hunc Romanum Pontificem, & *Joannem XXI.* quem alii dicunt XXII. quia *Joannes XXI.* in ſua Conſtitutione *Cum inter nonnullos*, definivit duntaxat hæreticum eſſe negare, Chriſtum & Apoſtolos aliquid habuiſſe in communi, ſicut tum temporis pervicaciter docebant quidam Minoritæ, qui de ſua paupertate ambitioſius, quam religioſius diſceptantes, magno animorum æſtu Chriſtum & Apoſtolos nunquam aliquid in communi poſſediſſe pertendebant, & omne a ſe bonorum dominium amoliebanrur, atque in Sanctam Sedem rejiciebant, uſum ſibi tantum reſervantes, ſicut opportunius in ſequentibus Colloquiis expendemus.

V. Vacavitne Sedes Pontificia poſt *Nicolai* III. obitum, qui, uti annotaſti, contigit anno 1280.?

M. Sunt quidam Dominicani Scriptores, qui poſt *Bzovium* ejuſdem Ordinis, annalium *Baronii* continuatorem, aſſerunt, *Joannem Vercellenſem* Ordinis Prædicatorum Generalem Magiſtrum, mortuo *Nicolao* III. Pontifice Maximo, electum fuiſſe in Romanum Pontificem: Sed cum abſens electus fuiſſet, antequam ſuæ promotionis nuncium accepiſſet, vita functum eſſe. Nolim quidem ipſe Familiæ Dominicanæ, cui nomen dediſſe eximiæ felicitatis, & ſummo ſemper honoris loco ducam, gloriam deprimere, quam potius, quandiu ſuppetent vires, promovere curæ ac cordi jugiter habebo; ad Hiſtoriæ tamen Eccleſiaſticæ elucidationem ingenue hic ſatebor, hanc creationem *Joannis Vercellenſis* in Romanum Pontificem poſt mortem *Nicolai* III. meram eſſe fabulam, quæ non ſolum *Ptolomæi Lucenſis*, & *Sancti Antonini* ſilentio, aliorumque graviſſimorum Auctorum, qui de Romanis Pontificibus ſcripſerunt, aut Eccleſiaſticam hiſtoriam concinnarunt, auctoritate convincitur, ſed etiam cum ratione temporum cohærere minime poteſt. At enim, *Nicolaus III.* ut jam diximus, mortuus eſt ann. 1280. & *Joannes Vercellenſis*, obiit anno 1283. ut videre eſt in Chronicis Ordinis Prædicatorum, & in Scriptoribus ejuſdem Ordinis. Si ergo *Joannes Vercellenſis*, immediate poſt obitum *Nicolai III.* in Romanum Pontificem fuiſſet electus, omni procul dubio, ſuæ electionis nuncium accepiſſet, cum e vita duntaxat migrarit an. milleſimo ducenteſimo octuageſimo tertio, quo anno nulla fieri potuit Pontificis Romani electio ſedente jam *Martino* II. qui vulgo IV. appellatur. Hac itaque miſſa fabula, qua non eget Familia Dominicana veris & innumeris, ut oſtendam in VI. Colloquio, cumulata honoribus, certum & indubitatum eſt apud omnes Hiſtoricos, poſt *Nicolai* III. obitum Sedem Apo-

ſtoli-

Digitized by Google

ſtolicam, ob tumultus occaſione Hannibaldenſium & Urſinorum æmulationis exortos, per ſex menſes vacaſſe, & tandem communibus ſuffragiis electum eſſe in Romanum Pontificem VIII. Kal. Martii, ſeu die Cathedræ *Sancti Petri* ſacra, anni 1281. *Simonem de Bria*, natione Gallum, Tituli *Sanctæ Cæciliæ* Presbyterum Cardinalem, qui in Eccleſia *Sancti Martini* Turonenſis cum olim Canonicus fuiſſet, & ſacri ærarii Præfectus, *Martinus* appellari voluit. *Martinus II.* juxta ordinem Romanorum Pontificum, qui eo nomine donati ſunt, nuncupari deberet, ſicut eum vocat *Henricus Stero* in Annalibus, uſus tamen obtinuit, ut dicatur *Martinus IV. moribus generoſus & magnanimus, & a cupiditate pro ſe vel ſuis alienus, Eccleſiaſticique Juris zelator*, ut ait *S. Antoninus*, qui etiam teſtatur, Summum illum Pontificem fratri ſuo, qui ſtatim ac audierat creationis ipſius nuncium, ex Gallia ad ipſum gratulabundus advolaverat, modica tantum munera, & itineris expenſas tribuiſſe, dicendo: *Bona eſſe Eccleſiæ, non ſua, quæ in Conſanguineos profundere non liceret*. O ſententiam auream, cedro dignam, ac marmori inſculpendam! Pontificiam dignitatem, quam modeſte de ſe ſentiens, variis adhibitis excuſationibus, declinare conatus fuerat, intrepida conſtantia ſuſtinuit. *Michaelem Palæologum* Græcorum Imperatorem, ab unione cum Eccleſia Latina in Concilio Lugdunenſi per Oratores ſuos jurata, & proprio deinde Sacramento coram Legatis Apoſtolicis confirmata græca levitate recedentem anathemate perculit. Siculorum proditionem, & immanitatem a ſæculis inauditam, quam in ipſa Paſchatis ſolemnitate, dum Campanæ ad Veſpertinum Officium pulſarentur, (unde *Siculorum Veſperarum* nomen) omnes ad unum Gallos cujuslibet ſexus, ætatis, conditionis & ordinis indiſcriminatim confoderunt, execratus eſt *Martinus* Papa. *Petrum* Aragoniæ Regem nefariæ iſtius conjurationis participem, & Regni Siciliæ invaſorem, diris ſolemni Eccleſiæ ritu devovit, eumque Eccleſiaſticas Cenſuras contemnentem, Regno Aragoniæ, & Cataloniæ, ac Valentiæ Principatibus privatum edixit, & ejus ſubditos a juramento fidelitatis abſolvit: Aragoniæ vero Regnum, aliaſque *Petri* Ditiones, *Philippo*, Galliarum Regi, adjudicavit, ut *Carolo Valeſio*, filio ſuo minori, ex ipſius *Petri* ſorore ſuſcepto, eas armis vindicaret, ſub clientela tamen Sedis Apoſtolicæ, certis conditionibus poſſidendas. Anathematis ſententiam tulit in Panormitanos, & in eos, qui Regnum Siciliæ *Carolo* Regi fiduciario jure ab Eccleſia traditum invaderent, vel conjuratis opem ferrent: Pugnaturis vero pro *Carolo*, legitimo Siciliæ Rege, ſi in prælio caderent, eamdem conceſſit indulgentiam, quam Cruceſignatis pro Terræ Sanctæ recuperatione, aut defenſione, ſui Deceſſores largiti fuerant. Felix *Carolus*, ſi Optimi illius Pontificis conſiliis ac mandatis morem geſſiſſet! Sed ejus mandata negligens, deluſus eſt a *Petro* Aragoniæ Rege, qui doloſe agens, eum ad ſingulare certamen provocavit, ea lege ut victoris præmium eſſet Siciliæ Regnum, infamia pugnam detrectantis. Dolum non ſubodoratus generoſior *Carolus*, Burdegalam, aſſignatum certamini locum, ſe contulit, ubi ſe deluſum tandem agnovit, non comparente *Petro* Aragoniæ Rege. Sic dolus virtuti prævaluit. Perdidit Siciliam *Carolus* fortitudine, ea potitus eſt *Petrus* Aragoniæ, Rex minus de fama ſua, cujus jam jacturam fecerat, quam de Siciliæ Regno, quod invaſerat, injuſte retinendo ſolicitus. Obiit *Martinus* IV. Peruſii IV. Kalend. Aprilis anni 1285. eumque poſt obitum multis claruiſſe miraculis teſtantur *Martini Poloni* Continuator, *Guillelmus Nangius*, & Auctor Vitæ MS. *Martino* IV. conſentientibus ſuffragiis ſubrogatus eſt in Sede Apoſtolica *Jacobus Sabellus*, nobilis Romanus *Sanctæ Mariæ in Coſmedin* Diaconus Cardinalis, IV. Nonas Aprilis ejuſdem anni MCCLXXXV. dictus in Pontificatu *Honorius* IV. qui Deceſſoris ſui veſtigiis inſiſtens, *Jacobum*, filium *Petri* Aragoniæ Regis, paternæ tyrannidis hæredem, qui Siciliæ ſceptra arripuerat, ejuſque matrem *Conſtantiam*, filiam *Manfredi* Siciliæ Tyranni, anathemate confixit. *Ladislaum* Ungariæ Regem, qui repudiata legitima uxore, cum pellicibus polluebatur, ſuoque familiari conſortio infideles Cumanos, Tartaros, Neugerios, & Saracenos dignabatur, acerrime redarguit, & in eum, ni Reginam reciperet, & maritali complecteretur affectu, atque infideles a ſua ſocietate ablegaret, Anathematis minas intentavit. Plures epiſtolas ſcripſit Summus ille Pontifex, quæ referuntur ab *Odorico Raynaldo*, *Bzovio*, & *Wadingo*. Extat etiam in Bullario Romano ejuſdem Pontificis diploma, quod incipit: *Olim Felicis*, anno 1286. datum, quo novam Mendicantium Sectam, ſub nomine Ordinis Apoſtolorum, a neſcio quibus inſtitutam damnavit. Sedit duobus annis, & uno die, atque e vita migravit Romæ die Cœnæ Domini, quæ incidit in diem 3. Aprilis ann. MCCLXXXVII. Poſt illius obitum vacavit Sedes Romana menſibus decem, & octodecim diebus, hoc eſt, uſque ad diem XXII. menſis Februarii feſto Cathedræ Sancti Petri ſacram anni 1288. qua die Romanus Pontifex electus eſt *Hieronymus Aſculanus*, tituli *Sanctæ Pudentianæ* Cardinalis, ex Ordine Fratrum Minorum aſſumptus, non vero ex Ordine Fratrum Prædicatorum, ſicut per errorem, aut memoriæ lapſum obrepſit *Dupino* tom. 10. *Bibliothecæ Scriptorum Eccleſiaſticorum* pag. 57. Primus fuit ex Ordine *Sancti Franciſci* Romanus Pontifex, dictuſque eſt *Nicolaus* IV. qui ſuſcepta Eccleſiæ adminiſtratione, ſtatim ad componendas res Siculas animum applicuit. Siculis juſſit ut ad obſequium Eccleſiæ redirent, & ad *Alphonſum* Aragoniæ Regem Legatos miſit pro *Caroli*, cognominati *Claudi*, Principis Salernitani & Siciliæ Regis, quem in carcere Barcinonenſi captivum detinebat, liberatione. E carcere dimiſſus quidem eſt *Carolus*, ſed aſperrimis conditionibus ei in Conventu Olerinenſi impoſitis, quas *Nicolaus* IV. reſcidit, & *Carolum* Siciliæ & Apuliæ Regem coronavit. Inde tamen acrius recruduit bellum inter prædictum *Carolum* Siciliæ Regem, & *Jacobum* ejuſdem Regni inva-

vaſorem, *Alphonſi* Aragonum Regis fratrem. De Religione Chriſtiana apud barbaras nationes propaganda multum fuit ſolicitus *Nicolaus* IV. miſitque Religioſos tam ex Ordine Fratrum Prædicatorum, quam ex Ordine Fratrum Minorum, quibus Verbi Divini nationibus a fide Chriſtiana alienis prædicandi provinciam demandavit, quorum Apoſtolicis laboribus apud Tartaros Chriſtiana Religio ita effloruit, ut *Argon* Rex, ejuſque conjux Chriſto nomen dederint, quorum converſioni gratulatus eſt *Nicolaus IV.* Epiſtolis decima libri primi, & duodecima ad *Argonem* Regem. Cauſa etiam Chriſtianorum in Syria, quorum res inclinata erat, apud Principes Chriſtianos, præſertim apud Reges Galliæ, & Angliæ, vehementer ſolicitavit. Quin & ad tuendam Urbem Ptolomaidem multos milites ipſe proprio ære tranſmiſit. Hunc Summum Pontificem egregie doctum fuiſſe, & ex omni fere Religione viros optimos & doctos Cardinales creaſſe, ac Romam pulcherrimis ædificiis exornaſſe teſtatur *Joannes Stella* Venetus in ſuo Commentario *de Vita & Moribus Romanorum Pontificum*. Obiit *Nicolaus* IV. die Sacra Paraſceves, ſeu die IV. Aprilis anni 1292. annum agens Pontificatus quintum. Poſt mortem *Nicolai* IV. Sedes Pontificia, ob Cardinalium diſſenſionem, vacavit annis duobus, menſibus tribus & die una, cum tandem die V. menſis Julii anni 1294. ſummo omnium conſenſu electus eſt Summus Pontifex *Petrus de Murone*, Sanctus Anachoreta, & novæ Congregationis Religioſæ, quæ *Cæleſtinorum* poſtea dicta eſt, auctor. In aſpera ac remota Apuliæ ſolitudine rerum divinarum contemplationi, & corpori macerando intentus erat vir ille ſanctitate illuſtris, dum de ſua electione nuncium accepit, ac ſtatim, ut erat vere pius & humilis, fugam arripere cogitavit, ſed a populo detentus, in urbe Abrutii *Aquila*, volens nolens, inauguratus eſt, dictuſque *Cæleſtinus* V. qui tamen paulo poſt ſe ad hanc dignitatem minus aptum agnoſcens, tantoque oneri ferendo imparem ſentiens, oneri & honori cedere ſtatuit, adductus potiſſimum conſiliis Cardinalis *Benedicti Cajetani*, viri ſagacis, callidi & rerum gerendarum gnari, qui ipſum divini judicii metu, ut ſe Pontificatu abdicaret; deterruit; non vero, ut quidam inepte fabulantur, voce per tubum ficta, & quaſi cælitus dimiſſa, ei, ut Pontificatum deponeret, perſuaſit. Tandem, poſt quinque menſes & dies octo Pontificatus, *Cæleſtinus* V. ornamenta Pontificis in Conſiſtorio exuit menſe Decembri, & die *S. Luciæ* ſacra anni 1294. editaque Conſtitutione, qua ceſſionem hujuſmodi fieri poſſe pronunciata, ſtupendum humilitatis exemplum, & magnum ſpretæ humanæ felicitatis reliquit argumentum, quod omnis ætas mirabitur, nulla deinceps fortaſſis imitabitur. Obiit *Cæleſtinus* V. anno 1296. in Arce Fumonis, ubi *Bonifacius* VIII. ejus ſucceſſor illum recluſerat, metuens ne ipſius ſimplicitate aliqui ad Schiſma in Eccleſia conflandum abuterentur. Eum poſt mortem miraculis clarum *Clemens* V. Pontifex Maximus ſolemni ritu in Sanctorum album retulit. *Cæleſtinum* V. in carcerem a *Bonifacio* VIII. ejus ſucceſſore conjectum, hæc de eo pronunciaſſe fertur: *Intravit ut Vulpes, regnabit ut Leo, morietur ut Canis*. Sed id *falſo & temere uſurpatum a Malevolis, & Principum aſſentatoribus, plerique exiſtimant, quoniam Platina valde alioqui pronus ad notandas Pontificum maculas, nihil tale retulit, ſed nec alii, qui eorum vitas deſcripſerunt*, inquit *Genebrardus* Aquenſis Epiſcopus in Chronico ad annum 1303.

D. Eſtne hic *Bonifacius* ille Papa, qui ſicut in ſuperiori Colloquio dicebas, grave ac diuturnum cum *Philippo Pulchro* Galliarum Rege habuit diſſidium?

M. Is ille ipſiſſimus eſt, qui, patria Anagninus, ante Pontificatum dicebatur *Benedictus Cajetanus*, presbyter Cardinalis tituli *Ss. Silveſtri*, & *Martini*, vacante vero Sede per *Cæleſtini* V. abdicationem, a Cardinalibus ipſo Natalis Dominici pervigilio an. 1294. Romanus Pontifex electus eſt, dictuſque *Bonifacius* VIII. In ipſo ſui Pontificatus exordio, pacis inter Principes Chriſtianos ſtabiliendæ curam ſuſcepit, ac bellum acerrimum, *Jacobum* Aragonum Regem inter & *Carolum* de Regno Siciliæ contendentes, ea lege compoſuit, ut *Jacobum* Aragonius omni jure in Siciliam cederent. At Siculi Gallicæ dominationis jugum omnino excutere volentes, *Carolum*, legitimum licet Siciliæ Regem agnoſcere detrectarunt, & *Fridericum*, fratrem *Jacobi* Regis Aragoniæ, crearunt Siciliæ Regem, eorumque contumaciam nullis beneficiis, nullis minis, & Eccleſiaſticarum cenſurarum fulminibus frangere potuit Summus Pontifex, donec tandem pace ſub certis quibuſdam conditionibus, quæ legi poſſunt apud *Spondanum* ad annum 1302. *Fridericum* inter & *Carolum*, dictum *Claudum*, inita contumaces Siculos ad officium revocaverit, & cenſuris Eccleſiaſticis, quibus erant devincti, ſolverit, ut videre eſt in illius Summi Pontificis Diplomate, quod *Odoricus Raynaldus* in Annalibus Eccleſiaſticis deſcripſit, ad annum 1303. numer. XXIV. Verum dum paci inter Principes conciliandæ totus incumberet *Bonifacius* VIII. incidit, proh dolor! in grave ac infauſtum cum *Philippo Pulchro* Galliarum Rege diſſidium, cujus memoriam æternis deflendam lacrymis non refricarem, niſi Hiſtoriæ leges ad id me compellerent. Huic exitiali Eccleſiæ diſſidio, quod *Bonifacium VIII.* inter & *Philippum Pulchrum* Regem Chriſtianiſſimum exarſit, tria potiſſimum capita occaſionem dederunt. Primum illius diſſidii incentivum fuit Regaliæ Jus, quod Rex in Eccleſiis Galliarum Regni exercebat, quod tamen vehementer improbabat *Bonifacius* VIII. Secundo, hoc ferale diſſidium, velut unguis in ulcere, auxit ſuſcepta a Rege *Philippo Pulchro* protectio duorum Cardinalium Columnenſium, quos Gibellinorum factioni addictos, ſibique clam inſidiantes *Bonifacius* VIII. habito Romæ Epiſcoporum Conventu purpura exutos, omnibus bonis, muneribus, Beneficiis, & jure ad quaſcumque dignitates deinceps conſequendas ſpoliatos anathemati ſubjecerat. Po-

ſtremo,

Digitized by Google

-ſtremo, illud diſſidium acrius recruduit per legationem *Bernardi Saiſſetti* Appamienſis Epiſcopi, quem *Bonifacius* VIII. ad Regem miſerat, ut ejus Majeſtatem ad Syriacam Expeditionem impelleret, indictas ad hoc Sacrum Bellum Eccleſiarum Decimas in alios uſus convertere prohiberet, vacantium Eccleſiarum fructus retinere, earumque titulos abſque conſenſu Romani Pontificis conferre Regi inhiberet. *Bernardus Saiſſettus*, quem *rixarum & diſſenſionum virum* appellat *Spondanus* ad ann. 1296. quemque recenti beneficio Pontifex obſtrinxerat, cum Appamiarum Epiſcopatum in ejus gratiam an. 1296. erexerat, eique, invito Rege, primas Infulas tradiderat, ſibi demandata Legatione functus, durioribus verbis ac intempeſtivis minis exaſperavit animum Regis, qui illum Narbonenſi Archiepiſcopo in cuſtodiam tradidit, ut ab eo una cum Epiſcopis provinciæ canonice judicaretur. Multorum criminum accuſatus fuit *Bernardus Saiſſettus* Appamienſis Epiſcopus, quæ legi poſſunt apud *Spondanum* ad annum 1303. De his omnibus, quæ in *Bernardum Saiſſettum* Appamienſem Epiſcopum in Galliis geſta erant, certior factus *Bonifacius* VIII. ſcripſit ad *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem litteras, quibus hunc Epiſcopum e carcere eximi juſſit, additis etiam Anathematis ac depoſitionis minis, quæ jam nutantem & iratum *Philippum* Regem in furorem impulerunt. Hinc exacerbatis vehementer animis, aſperiores utrinque ſcriptæ Epiſtolæ. Hinc *Philippus* Rex tam Legatum Apoſtolicum, quam Appamienſem Epiſcopum libertate donatum Regno abire juſſit, ac ſolemni edicto prohibuit, ne quis e Clero Gallicano Romam peteret, aut e Regno aurum vel argentum Romam inferret. Hinc publicata Gallorum ad Sedem Apoſtolicam, vel ad Concilium Generale provocatio. Hinc immania accuſationum, ſeu potius calumniarum capita, quæ *Pleſſiacus*, vir nobilis in Conventu Præſulum, Doctorum, & Procerum Pariſiis habito, propoſuit contra *Bonifacium Octavum*. Hinc ſententia excommunicationis, quam in *Philippum Pulchrum* tulit *Bonifacius* VIII. totumque Galliarum Regnum ſacris interdixit. Academias docere vetuit, & Gallos Sacramento fidei exolvit. Hinc denique perditiſſima illa conjuratio *Sciarræ Columnæ & Nogareti*, Equitis Galli, qui ſecreto militari conducta manu audax & execrabile facinus aggreſſi ſunt in Summum Pontificem *Bonifacium Octavum*, quem captivum apud Anagniam fecerunt, eique colaphum armata manu *Sciarram Columnam* inflixiſſe fertur. Elapſis autem tribus ab ejus captivitate diebus, intra quos theſaurus Eccleſiæ direptus eſt, Cives Anagnini, reſumptis animis, quæ ſui officii erant, præſtiterunt, ac Summum Pontificem in libertatem aſſertum Romam perduxerunt, ubi tandem paucos poſt dies, eorum, quæ ſibi uſque adeo indigne obtigerant, acerrimo dolore confectus migravit ex hac vita an. MCCCIII. cum annos octo, menſes novem, & dies duodeviginti Eccleſiam rexiſſet. Ipſum muro caput concuſſiſſe, digitos corroſiſſe, & deſperato ac furenti ſimilem mortuum eſſe aſſerunt quidam Scriptores, inter quos eſt *Spondanus* ad annum MCCCIII. At hoc indigniſſimum commentum eſt, quod non ſolum falſi convincit magnanimitas *Bonifacii Octavi*, quem *magnanimum & imperterritum* appellat *S. Antoninus*, ſed etiam exploditur ejuſdem *Sancti Antonini*, *Platinæ*, *Pauli Æmilii*, aliorumque illius temporis Scriptorum ſilentio. *Bonifacium Octavum* Virum fuiſſe doctiſſimum, magni animi, in amicos liberalem, jurium Eccleſiæ acerrimum defenſorem, integerrimæ fidei Pontificem, purumque criminum, quæ ei *Columnenſes* & *Philippi Pulchri* Galliarum Regis Miniſtri, fervente diſſidio, affinxerunt, fatentur Hiſtorici, qui a ſtudio partium ſunt alieni. Negare tamen haud poſſum, eſſe aliquos Scriptores, quos inter cenſetur *S. Antoninus*, qui huic Summo Pontifici nonnulla vitia, præſertim nimium conſanguineorum amorem, vitio vertunt. Jubilæum anno quolibet centeſimo recurrente primus inſtituit *Bonifacius Octavus*, illudque Romæ promulgavit anno MCCC. quo immenſa hominum multitudo religionis ergo confluxit.

D. Fuitne *Bonifacii Octavi* ſucceſſor in Galliarum Regnum, & *Philippum Pulchrum* Regem propenſior?

M. Mortuo *Bonifacio Octavo* Pontifice Maximo, Summo Purpuratorum conſenſu ſubſtitutus eſt *Nicolaus Bocaſinus*, Tarviſinus, Cardinalis, Epiſc. Oſtienſis, ex Ordine Prædicatorum aſſumptus, dictus in Pontificatu *Benedictus* XI. quamvis juxta Ordinem iſtius nominis Pontificum eſſet duntaxat X. appellandus. Is ille eſt qui ex humillimis natalibus ortus, cum Sedem Apoſtolicam conſcendiſſet, matrem pretioſis ornatam veſtibus, quæ magis novæ filii dignitati, quam priori abjectæ fortunæ convenirent, ſe adeuntem repulit, & negavit ſe matrem agniturum, niſi depoſitis his adſcititiis ornamentis, accederet vilibus, ut ſolita erat, induta veſtibus. Quod cum præſtitiſſet mater, eam honorifice ſuſcepit, & magno cum gaudio amplexatus eſt. Pacis ſtudioſiſſimus fuit Summus ille Pontifex, quam pro viribus promovit non ſolum in Sicilia, quam, ſublato Interdicto, communioni reſtituit, & in diverſis Italiæ Provinciis, quæ Guelphorum & Gibellinorum, Alborum & Nigrorum diris factionibus miſerum in modum erant laceratæ, verum etiam in Galliarum Regno, in quo graviſſimas, diſſidiis *Bonifacii Octavi* & *Philippi Pulchri* Francorum Regis, ortas tempeſtates compeſcuit, atque revocatis ac reſciſſis, quas *Philippo Pulchro* Regi ejus deceſſor intentaverat, pœnis & cenſuris, antiquam Regum Galliæ & Summorum Pontificum concordiam graviſſimæ læſam feliciter inſtauravit. Plura his ſimilia dum meditaretur Sanctiſſimus ille Pontifex, obiit Peruſii cum graviſſimo Orbis Chriſtiani damno die VI. Julii anni MCCCIV. cum ſediſſet menſes octo & dies XVII. Apud Fratres Prædicatores Peruſii ſepultus eſt, miraculis etiam poſt obitum clarus. *Benedicto XI.* ad vitam immortalem translato, duas in partes ſciſſi ſunt Cardinales, aliis optantibus amicum *Bonifacii Octavi*, aliis ex adverſo Gallum, vel ſaltem Regi Chriſtianiſſimo addictum eligere in animo habentibus.

 Quo

Quo factum eſt, ut, perſtante illa pertinaci Cardinalium diviſione, Sedes Pontificia undecim menſibus vacaverit. Tandem opera præſertim & conſiliis *Nicolai Pratenſis* Oſtienſis Epiſcopi Cardinalis Ord. Prædicatorum, inclinati ſunt Cardinalium animi in electionem *Bertrandi de Agutis*, ſeu *de Gotto*, Archiepiſcopi Burdigalenſis, qui *Philippo Pulcro* Galliarum Regi ſubinſenſus erat. De eo Cardinalium propoſito idem Cardinalis Pratenſis Chriſtianiſſimum Regem, in quem propenſum gerebat animum, per litteras certiorem fecit, eumque monuit, ut *Bertrandum* ſibi devinciret, & in gratiam cum ipſo rediret. Rex., acceptis a Cardinali Pratenſi litteris, confeſtim *Bertrandum* Burdigalenſem Archiepiſcopum ad S. Joannis Angeli oppidum in Sanctionibus, accitum ad ſecretum Colloquium ita demulſit, & injecta ſpe Pontificatus ſibi tam arcte obſtrinxit, ut *Bertrandus*, quem *avidum honoris & gloriæ* fuiſſe teſtatur S. *Antoninus*, omnia in Regis gratiam ſeſe facturum ſpoponderit, ſi ejus opera & favore Summus Pontifex crearetur. Rex ſuis, Regnique commodis conſulere volens, quinque ei conditiones propoſuit, & ſextam ſuo tempore declarandam, quas omnes cum Archipræſul ſe accurate impleturum juramento promiſiſſet, Rex Nuncium ad Cardinalem Pratenſem miſit, ut electionis ipſius negotium promoveret. Electus itaque eſt Peruſii Nonis menſis Junii ann. Mcccx. Romanus Pontifex *Bertrandus de Agutis*, ſeu *de Gotto*, Archiepiſcopus Burdigalenſis, dictuſque in Pontificatu *Clemens V.* & coronatus Lugduni die XIV. Novembris ejuſdem anni. At, dum in ſuæ coronationis celebritate per urbem ſolemni pompa veheretur, *Joannes* Dux Britanniæ, & *Gaillardus de Gotto* frater Pontificis, aliique nobiles cum promiſcua plebe ruina cadentis muri oppreſſi ac colliſi interierunt, *Carolus* vero *Valeſius* frater Regis graviter læſus eſt. Pontificiam Sedem in Gallias tranſtulit *Clemens V.* modo Lugduni, modo Burdegalis, ſed potiſſimum Avenione commoratus. In teſſeram grati animi, conditiones, quas *Philippo Pulcro* Galliarum Regi ante inaugurationem promiſerat, ſtatim implere cœpit. Regi pleniſſimam veniam indulſit læſæ in *Bonifacio Octavo* Pontificiæ Majeſtatis, & hæc fuit prima conditio. Conſcios ac fautores ejuſdem criminis venia itidem donavit, & hæc altera conditio. Decimas in quinquennium Regi conceſſit, & hæc tertia conditio. Conſtitutiones *Bonifacii Octavi* quatenus Regi, Galliæque Regno officere poterant, revocavit, & hæc quarta conditio. Nunquam tamen adduci potuit Pontifex, a Rege licet vehementer ſolicitatus, ut memoriam ſui Deceſſoris *Bonifacii Octavi* damnaret. Columnenſibus ad petitionem Regis pepercit idem Summus Pontifex, eiſque Infulas reſtituit, & hæc quinta fuit conditio. Denique, ſextæ conditioni, quam ſuo tempore exponendam ſibi reſervarat *Philippus Pulcher* Galliarum Rex, ſatisfecit *Clemens V.* Pontifex Maximus in Concilio Generali Viennæ in Galliis celebrato, in quo *Templariorum* Ordinem extinxit, ſicut opportunius oſtendemus in Colloquio IV. ubi de Conciliis Sæculo decimo tertio habitis differemus. In *Andronicum* Græcorum Imperatorem Schiſmatis fautorem anathema vibravit Clemens quintus, & propagandæ fidei ſtudioſus *Joannem de Monte Corvino* Ordinis Sancti Franciſci in Oriente Legatum conſtituit, ut fides apud Tartaros, Indos, Æthiopes, aliaſque Orientis regiones, in quibus vir ille religioſus pietate inſignis magno cum fructu Evangelium jam prædicaverat, magis ac magis promoveri poſſet. *Roberti* Siciliæ Regis defenſionem contra *Henricum VII.* Imperatorem ſuſcepit ille Pontifex, abrogavitque exauctorationis & capitis pœnam, quam in eumdem *Robertum*, velut Majeſtatis reum, & Imperii proditorem tulerat hic Imperator. Obiit *Clemens V.* apud *Rupem Mauram* ſupra Rhodanum XII. Kalend. Maji anni milleſimi tercenteſimi decimiquinti, poſtquam ſediſſet annos octo, menſes decem, dies quindecim. Conficlas in odium illius Pontificis calumnias, ob Sedis in Gallias translationem, & Templariorum Ordinis abolitionem, vulgarunt quidam Itali Scriptores, quæ fabulas olent, & figmenta malevolorum quorundam hominum, præſertim *Dantis* exulis Florentini, viri maledicentiſſimi, cui tantum fidei tribui debet, quantum calumniatori profeſſo dari ſolet. Poſt obitum *Clementis V.* diffidentibus Cardinalibus vacavit Apoſtolica Sedes annos duos, menſes tres, dies ſeptemdecim, ac tandem Cardinales, urgente *Ludovico X.* dicto *Hutino*, Galliarum Rege, & a *Philippo* Pictavienſi Comite, ejuſdem Regis fratre, Lugduni apud Fratres Prædicatores in Conclavi recluſi elegerunt Pontificem Romanum *Jacobum de Oſſa*, Cardinalem Epiſcopum Portuenſem, natione Gallum, patria Cadurcenſem, & ignobili patre ſutore veteramentario natum. Cardinales Compromiſſum de illo eligendo Romano Pontifice feciſſe, quem Cardinalis *Jacobus de Oſſa* nominaſſet, ipſumque, Neapoleone *Urſino* ſuadente, ſe ipſum nominaſſe, aſſerunt quidam Scriptores Itali. Sed hoc purum figmentum eſt, quod falſi convincitur; tum quia Cardinalis *de Oſſa* Supremum Pontificatum adeptus, dictuſque *Joannes XXII.* (dicendus tamen juxta ordinem hujus nominis Pontificum, *Joannes XXII.*) in ſuis litteris Encyclicis de electione ſua diſerte teſtatur, ſe a Cardinalibus *concorditer*, nemine diſcrepante, in Summum Pontificem *electum*, *timore ac tremore concuſſum vehementer hæſitaſſe*; tum quia etiam, ſi Cardinalis *de Oſſa* impotenti ambitione abreptus ſeipſum Romanum Pontificem elegiſſet, omni procul dubio *Ludovicus Bavarus*, ejus infenſiſſimus hoſtis, aliique qui ab illius Imperatoris partibus ſtabant, hanc immoderatæ ambitionis labem in acerbiſſimis adverſus hunc Pontificem invectivis ei objeciſſent, quam tamen ab illis nunquam ei fuiſſe objectam certiſſime conſtat. Tria præſertim graviſſima negotia *Joannem XXII.* vel ut vulgo alii dicunt, XXII. diu multumque exercuerunt; quorum primum adverſus eum excitarunt enatæ in Ordine Fratrum Minorum factiones occaſione controverſiæ de ſenſu & obſervantia Regulæ *Sancti Franciſci*, quoad Evangelicam paupertatem. Sed de hocce negotio,

Digitized by Google

tio, cui initium dedit quorumdam Fratrum Minorum non minus importuna, quam moleſta Controverſia, commodius agemus in proximo Colloquio. Alterum negotium, quod Pontifici *Joanni XXI.* ſeu *XXII.* maximam faceſſivit moleſtiam, fuit acerrimum illud diſſidium, quod habuit cum *Ludovico Bavaro*, veteratore ac fraudolento Imperatore, de quo diſſidio cum plura in præcedenti Colloquio a nobis dicta ſint, pauca de Schiſmate a *Ludovico Bavaro* in Eccleſia conflato addere abunde ſufficiet. *Petrum Baynalducii de Corbaria* conſtituit *Ludovicus Bavarus* Pſeudo-Pontificem, qui antehac, invita ac reclamante uxore ſua, teſte *Wadingo* in Annalibus Fratrum Minorum, Ordinem Fratrum Minorum profeſſus fuerat, factus vero Pſeudo-Pontifex, ob novam, qua ſplendebat, dignitatem, a propria uxore tanquam maritus, juridice repetitus, omnibus ludibrio fuit. Aliquandiu tamen ſeſe ſcenicum Pontificem geſſit, & quamvis a legitimo Pontifice *Joanne* XXI. ſeu X*XII.* cum omnibus Schiſmatis ipſius fautoribus fuiſſet confixus, Cardinales creavit, Legatos in Orientem miſit, & Catholicos omnes ejus Schiſmati adhærere nolentes diris devovit. *At Ludovico Bavaro*, cujus inſtrumentum erat, in Germaniam reverſo, rebuſque ipſius in Italia profligatis, *Petrus Corbarius* ad ſe tandem reverſus, Inſignia Pontificatus depoſuit, Schiſma & errores ejuravit, & veniam a *Joanne XXI.* ſeu *XXII.* ad cujus pedes ſeſe, laqueo collo injecto, abjecerat, obtinuit, incluſus tamen, ne quis ejus Pſeudo-Pontificatu abuteretur, in Palatio Pontificis, ubi poſt triennium Avenione obiit, ut videre eſt apud *Odoricum Raynaldum* ad annum Mcccxxx. numero xı. & ſequentibus. Eo in Schiſmate, & graviſſimo diſſidio, quod *Ludovicus Bavarus* habuit cum *Joanne* xxı. ſeu xxıı. Religioſi Dominicani infracto ſteterunt animo pro Sede Apoſtolica, & contra Imperatoris impetus, & Pſeudo-Pontificis Concilia, cauſam Eccleſiæ, etiam cum vitæ rerumque ſuorum diſpendio, ſtrenue geſſerunt. Hinc *Ludovici Bavari* Imperatoris in Dominicanos implacabile odium. Hinc florentiſſimorum Cœnobiorum Dominicanorum Ordinis, quæ in *Ludovici Bavari* Ditione poſita erant, ruina & expulſio e tota Bavaria Dominicanorum, qui nec extincto ſchiſmate, nec noſtris etiam temporibus fuerunt poſtliminio reſtituti. Ultimum negotium, quod haud parum exercuit *Joannem XXI.* ſeu *XXII.* originem habuit ex privata opinione, in quam, ut Doctor particularis, plus æquo propendere viſus eſt, de dilatione Beatitudinis Sanctorum uſque ad Supremi Judicii diem. In hanc quippe ſingularem opinionem (quam tamen, ut oſtendemus in ſexto Colloquio, nunquam Summus ille Pontifex credendam propoſuit, ſed potius ante mortem revocavit) bene multi viri docti inſurrexerunt, præſertim Dominicani; quos licet Summus Pontifex demeruiſſet innumeris beneficiis, relato videlicet in Sanctorum album Sancto *Thoma Aquinate*, aſſumptis ad purpuram tribus Dominicanis, & toti Ordini his duobus verbis, *Lucere & ardere*, in Inſigne datis, eos tamen nunquam adducere potuit, ut in ejus privatam abirent ſententiam. Qua in re *Ludovicus Bavarus* Imperator, acerrimus Dominicanorum hoſtis, qui ante ſuſpicatus fuerat, Dominicanos ſibi infenſos eſſe, & ſpe præmiorum Sedi Apoſtolicæ addictos, ubi audivit, illos in peculiarem *Joannis XXI.* ſeu *XXII.* de his licet optime meriti, opinionem deſcendere nolle, de Prædicatorum Ordine exclamaſſe fertur: *Hic Ordo, eſt Ordo veritatis*, cui uni ſeſe devovit. Obiit Avenione nonagenarius *Joannes XXI.* ſeu *XXII.* die ıv. Decembris ann. Mcccxxxıv. cum ſediſſet annos undeviginti. Fuit Pontifex vere Maximus rerum geſtarum magnitudine, ſumma in Regna omnia Chriſtiana providentia, exquiſita doctrina, & propenſiſſimo in omnes viros eruditos animo, quibus rectum diſcendi ac docendi modum præſcripſit in Epiſtola, quam direxit ad Doctores Academiæ Pariſienſis, quamque ex parte refert ex Vaticano Codice *Odoricus Raynaldus* ad ann. Mcccxvııı. *Quidam etiam Theologi*, ait in ea Epiſtola Summus ille Pontifex, *poſtpoſitis vel neglectis neceſſariis, utilibus, & ædificativis doctrinis, curioſis, inutilibus, & ſupervacuis Philoſophiæ quæſtionibus, & ſubtilitatibus ſe immiſcent; ex quibus ipſius ſtudiis diſciplina diſſolvitur, luminis ejus ſplendor offunditur, & Studentium utilitas impeditur*, &c. Præter S. *Thomam Aquinatem*, quem ann. Mcccxxııı. Sanctorum Faſtis adſcripſit, eumdem honorem detulit Sanctiſſimus ille Pontifex *B. Ludovico* Epiſcopo Toloſano Ord. Fratrum Minorum ann. Mcccxvıı. & *Thomæ* Herfordienſi Antiſtiti anno 1320. Inſtituit etiam Sanctiſſimæ Trinitatis Feſtum. Poſt decem dies ab obitu *Joannis XXI.* ſeu *XXII.* Cardinales in Conventu Avenionenſi Fratrum Prædicatorum incluſi *Jacobum Furnerium*, ſeu *de Furno* appellatum, natione Gallum, humili loco, patre ſcilicet *Guillelmo* Molitore natum, Ordinis Ciſtercienſis olim Monachum, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctorem Theologum, & Cardinalem tituli *Sanctæ Priſcæ* elegerunt Pontificem Romanum die xıı. Kalend. Januarii anni Mcccxxıv. qui in Pontificatu dictus eſt *Benedictus XII.* quamvis, juxta ſeriem hujus nominis Pontificum, dicendus eſt *Benedictus XI.* Seſe a Pontificatus exordio oſtendit pium, conſtantem, liberalem, profuſis ſancte pecuniis pro converſione Infidelium, maxime Tartarorum, ad quam promovendam Religioſos & Apoſtolicos viros miſit. Ad dignitates Eccleſiaſticas neminem e ſuis promovit, niſi nepotem, quem alioqui digniſſimum, & orantibus Cardinalibus, Eccleſiæ Arelatenſi præfecit, nunquam tamen adduci potuit, ut eum in Purpuratorum Patrum Senatum referret, & alios nepotes vel agnatos ſuos bonis Eccleſiæ ditaret, aſſerens, Pontificem parentes & affines non habere, ſæpiuſque illud Davidicum uſurpans: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*. Nihil antiquius habuit idem Pontifex, quam ut pacem inter Principes Chriſtianos ſanciret, foveretque, ut communes vires contra Saracenos verterent. Ad exterminandos Mauros Hiſpaniam devaſtantes ſacram indixit ex-

Digitized by Google

ditionem, quam fœderati Reges Chriſtiani feliciter ac glorioſe conſecerunt. Mediolanenſes, alioſque Inſubres, videlicet Bergomenſes, Papienſes, Novarienſes, Cremonenſes, Vercellenſes, Comenſes &c. Cenſuris Eccleſiaſticis, ob *Ludovici Bavari*, & Antipapæ *Petri Corbarii* Schiſma, irretitos, in gratiam Eccleſiæ recepit, & communione Eccleſiaſtica donavit, nunquam tamen *Ludovici Bavari* contumaciam, Litteris licet ac Nunciis ad eum miſſis, frangere potuit. Controverſię, ſub ſuo Deceſſore enatæ, de Sanctarum animarum beatitudine finem tandem impoſuit, & Beatorum animas, ſtatim ac ſolutæ ſunt corporibus (ſi tamen nihil illis ſuperſit piacularibus Purgatorii flammis eluendum) ad Viſionem Dei admitti definivit Diplomate, quod incipit: *Benedictus Deus*. Teſtatur *Odoricus Raynaldus* ad ann. Mcccxxxvi. extare etiamnum in Bibliotheca Vaticana aliquot Tractatus MSS. *de ſtatu animarum ante Generale Judicium*, quos ante Pontificatum lucubraverat *Benedictus XI.* ſeu XII. Ad reſtaurandam collapſam diſciplinam, ad libertatem, juraque Eccleſiæ vindicanda, ad emendandos abuſus, qui id ætatis in Beneficiorum collationem irreſperant, ad reformandos Ordines Religioſos curas Apoſtolicas adhibuit, ac paternam ſolicitudinem impendit Pontifex ille Maximus, tantæque in regimine Eccleſiæ conſtantiæ & integritatis fuit, ut nec vi, nec precibus, aut promiſſis a recto dimoveri unquam potuerit. Neptem ſuam unicam Toloſano Mercatori, modica dote conſtituta, uxorem dedit, rejectis nobilibus procis, qui ejus nuptias ambibant. Obiit Sanctiſſimus ille Pontifex Avenione die xxv. Aprilis an. MCCCXLII. cum rexiſſet Eccleſiam annis ſeptem, menſibus quatuor, & diebus ſex. Celebratur in Martyrologio Gallicano ut Pontifex *Sanctæ memoriæ*, eumque etiam miraculis effulſiſſe teſtatur coævus ipſius vitæ Anonymus Auctor.

D. Mortuo *Benedicto XI.* ſeu *XII.* Sedes Pontificia, quam *Clemens V.* in Gallias tranſtulerat, fuitne in Urbem Romam revocata?

M. Præter illos tres, quos memoravi, Pontifices Maximos natione Gallos, *Clementem V. Joannem XXI.* ſeu XXII. & *Benedictum* XI. ſeu XII. quatuor alii Summi Pontifices, natione itidem Galli ſedem Pontificiam in Galliis, ſeu Avenione fixerunt, videlicet *Clemens VI. Innocentius VI. Urbanus V.* & *Gregorius XI.* qui poſtremus, ut mox referemus, relicta tandem Avenione, Romam petiit, & in eam Urbem, poſt diuturnum exilium ab Italis tot querelis, verbiſque defletum, Sedem Pontificiam retulit. *Benedicto* itaque XI. ſeu XII. ſucceſſit in Sede Pontificia *Clemens VI.* ante promotionem *Petrus Rogerius* dictus, natione Gallus, patria Lemovix, in territorio Caſtelli Malimontii natus ex nobili genere. Fratrem habuit *Guillelmum Rogerium* Comitem *Bellifortis*, qui fuit pater *Gregorii* XI. Pontificis. Apud Arvernos Monaſterio *Caſæ-Dei*, Ordinis Benedictini, nomen dedit *Petrus Rogerius* antequam pubertatis annos exceſſiſſet. Dehinc, Lutetiam miſſus, in Philoſophicis, Theologiciſque diſciplinis excelluit, ac Lauream Doctoralem in Academia Pariſienſi promeritus eſt. Abbas Fiſcanenſis primum fuit, deinde Atrebatenſis Epiſcopus, hinc Senonenſis Archipræſul, tum Rotomagenſis, poſtea a *Benedicto* XI. ſeu XII. creatus Cardinalis XV. Kalend. Januarii anni MCCCXXXVII. tituli *SS. Nerei*, *& Achillei*; poſtremo electus eſt Pontifex Maximus in Conclavi apud Fratres Prædicatores Avenionenſes die vii. Maji ann. Mcccxlii. & die Sacra Pentecoſtes, quæ fuit xvi. ejuſdem menſis coronatus eſt, & appellatus, ut mox diximus, *Clemens VI.* Hunc *Petrarcha litteratiſſimum Pontificem* appellat, tam felicis & invictæ memoriæ, ut quod ſemel legiſſet, oblivisci nullatenus poſſet, *& quod mirabilius eſt*, inquit, *hæc memoria magno quodam capitis ictu, cujus ingens ſupremo vertice cicatrix remanſerat, ei provenerat*. Clementi VI. ſummis precibus, miſſaque honorifica Legatione, Romani ſupplicarunt, ut in Urbem rediret. Sed eorum votis obſecundare haud potuit Summus Pontifex, quod *Ludovicus Bavarus*, Imperator Eccleſiæ perduellis, Romam, totamque Italiam turbaret, quem proinde Pontifex anathemate perculit, eumque omni Jure ad Imperium exuit, ut videre eſt in ejus Decreto, & in Epiſtolis ad Principes Electores directis, quas in Eccleſiaſticis Annalibus inſeruit *Odoricus Raynaldus* ad ann. MCCCXLVI. *Joannam* Siciliæ Reginam, ac Provinciæ Comitiſſam, Regno ſuo pulſam a *Ludovico* Ungariæ Rege, pœnas de nece *Andreæ* Regis fratris ſui, ejuſdemque *Joannæ* mariti, cujus illa ſuſpicione laborabat, repetente, Avenione honorifice ſuſcepit, inſontem declaravit, eique diſpenſationem indulſit matrimonium ineundi cum *Ludovico* Tarentino Principe. Ab eadem Regina *Joanna*, cui pecuniæ opus erant, ut in ſuum Regnum, quod Ungarorum Rex reliquerat, cum marito ſuo redire poſſet, Avenionem cum omnibus Juribus emit idem Pontifex, ut videre eſt apud noſtrum *Bzovium* ad ann. MCCCXLVII. ubi inſtrumentum ea de re confectum, ſeu Contractum venditionis ex Archivis Vaticanis, & Molis Hadriani exhibet. Pie obiit *Clemens VI.* die vi. Menſis Decembris anni MCCCLII. cum ſediſſet annos xi. Fuit Pontifex vere Maximus, clementiæ ac manſuetudinis laude inſignis. Flagellantium Sectam damnavit anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo nono. Jubilæum ab anno centenario ad quinquageſimum reduxit. Pacem inter Principes Chriſtianos conciliare maximopere ſtuduit. Sacram Expeditionem contra Turcas, communes fidei hoſtes, indixit. Proferendis Eccleſiæ finibus, & extinguendo Græcorum Schiſmati, miſſis ad *Joannem Palæologum*, eorum Imperatorem, litteris ac Nunciis, animum adjecit, multumque fuit ſolicitus de Armenorum ſalute, ut liquet ex ea Epiſtola, quam Summus ille Pontifex ſcripſit ad *Conſolatorem* Armeniæ Catholicum, & univerſum Clerum, in qua quatuordecim Capita circa auctoritatem Eccleſiæ Romanæ, & Summi Pontificis credenda Armenis proponit; quam Epiſtolam recitat *Odoricus Raynaldus* ad an. Mcccxlvi. n. 68.

Cle-

Digitized by Google

Clementi VI. Pontifici Maximo ſucceſſit in Cathedra Sancti Petri *Innocentius VI.* antea dictus *Stephanus Alberti*, natione Gallus, Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, electus Avenione Summus Pontifex die XVIII. menſis Decembris anni MCCCLII. Ab exordio Pontificatus ſui conſtituit, ut omnes Prælati, aliique Beneficiarii ad Eccleſias ſuas ſub anathematis pœna proficiſcerentur, & in iis juxta ſacros Canones reſiderent. Sanxit etiam, ut Eccleſiaſtica Beneficia, nulla habita ratione nobilitatis, ſeu generis claritatis, conferrentur tantum viris doctrina & pietate probatiſſimis, & quibus Chriſti & Apoſtolorum vita cordi eſſet, ſicut refert *Ægidius* Cardinalis Viterbienſis. Sacram contra Turcas Expeditionem a ſuo Deceſſore indictam promovere, & ad optatum exitum perducere, in votis maxime habuit. Cum Græcorum Imperatoribus *Cantacuzeno* primum, deinde *Joanne Palæologo* de conjunctione Eccleſiæ Græcæ cum Romana per Legatos egit. Beguardos hæreticos in Germania exterminari juſſit, & naſcentem in Anglia hæreſim, quæ Originale peccatum, & merita bonorum operum negabat, in ipſo ortu extirpavit. In quoſdam Fratres Minoritas, qui contra definitionem *Joannis* XXI. ſeu XXII. pertinaciter diſputabant, & ſpiritu potius Pithonico, quam Prophetico, nonnulla vaticinia temere in vulgus ſpargebant, ſevere animadvertit *Innocentius* VI. Pacis inter Principes Chriſtianos conciliandæ, & potiſſimum inter *Eduardum* Anglorum, & *Joannem* Francorum Reges procurandæ ſtudioſiſſimus fuit. *Caroli* hujus nominis IV. Imperatoris inaugurandi provinciam *Petro Bertrandi* juniori, Oſtienſi Epiſcopo, & *Ægidio Albornotio* Cardinalibus demandavit. *Ludovicum* Marchionem Brandeburgenſem, *Ludovici Bavari* Imperatoris filium, Cenſuris Eccleſiaſticis ob Schiſma paternum irretitum, veniam enixe poſtulantem, in communionem Eccleſiæ recepit, poſt emiſſam ab eo profeſſionis Formulam, quam ex Tabulariis Arcis Sancti Angeli, & Bibliothecæ Vaticanæ exhibet *Odoricus Rynaldus* ad annum MCCCLIV. Ordinibus Religioſorum Mendicantium, in ea quam habuerunt cum *Richardo* Armachano Epiſcopo graviſſima controverſia, impenſe ſavit idem Summus Pontifex, prohibuitque Archiepiſcopis & Epiſcopis Angliæ, ne Fratres Mendicantes in Confeſſionibus excipiendis, Prædicationibus, Sepulturis, ac Eleemoſynis pe[illegible]urent, ac per ſuos ſubditos impediri permitterent. Obiit Avenione *Innocentius* VI. die XII. menſis Septembris an. MCCCLXII. Pontificatus anno X. & in Carthuſia Villæ novæ ſepultus. Hunc Pontificem multis encomiis celebrat vitæ ipſius Auctor, qui tamen teſtatur, eum carni & ſanguini plus æquo indulſiſſe, & in nepotes ac propinquos profuſiorem fuiſſe, quam Pontificia dignitas poſtulabat.

Innocentium VI. in Sede Pontificia excepit *Urbanus* hujus nominis V. dictus antea *Guillelmus Grimoaldus* natione Gallus, Griſaco in Diœceſi Mimatenſi oriundus, Ordinis Benedictini Monachus, Cœnobii *S. Victoris* apud Maſſiliam Abbas, Sedis Apoſtolicæ in Regno Siciliæ & Neapolis Legatus, & tandem, præter ſuam & omnium expectationem, Deo inſpirante, Summus Pontifex, abſens licet, electus eſt Avenione die XXIII. menſis Septembris anni MCCCLXII. & die VI. menſis Novembris ejuſdem anni fuit in eadem civitate coronatus atque conſecratus. Sub initio Pontificatus ſui Tyrannos Italiæ domuit ac in ordinem redegit *Urbanus* V. Sacram Expeditionem contra Aſiaticos Saracenos indixit, quæ tamen optato exitu caruit. Romam anno milleſimo treceenteſimo ſexageſimo ſeptimo iter ſuſcepit, & huic Urbi Sedem reſtituit, in qua fuerat a *S. Petro* collocata. Excepit in eadem Urbe *Joannem Palæologum* Græcorum Imperatorem, qui ſubſidii contra Turcas a Latinis impetrandi ſpe inductus, Romam acceſſit anno MCCCLXIX. ubi Schiſma ejuravit, & Eccleſiæ Romanæ fidem profeſſus eſt, juxta præſcriptam ab eodem Summo Pontifice formulam, quam refert *Odoricus Raynaldus* ad annum milleſimum treceenteſimum ſexageſimum nonum. Rebus in Italia ex animi ſententia compoſitis, Avenionem anno milleſimo treceenteſimo ſeptuageſimo repetiit *Urbanus* V. quamvis eum, ſi in Gallias rediret, confeſtim moriturum *S. Brigitta* a Deo edocta ipſi prænunciaſſet. Verum, graviſſimis cauſis ac rationibus, quas inter præcipua fuit Regum Galliæ & Angliæ conciliatio, permotus Summus ille Pontifex Roma profectus Avenionem pervenit die XXIV. menſis Septembris, ubi paulo poſt morbo correptus, pie obiit die IX. menſis Decembris ejuſdem an. MCCCLXX. Pontificatus IX. *Petrarcha* Epiſtola 1. libri 7. *Rerum Senilium*, hunc Pontificem Maximum laudat, quod Academias, Collegia, ac Viros litteratos ſuo patrocinio foverit, quod Diſciplinam Eccleſiaſticam inſtauraverit, mores reformarit, Beneficiorum pluralitatem damnaverit, Reſidentiam in ſuis Eccleſiis ac Beneficiis Prælatis, aliiſque Beneficiariis diſtricte injunxerit, quod denique immoderatum veſtium reſecuerit luxum, quem idem Scriptor, facundia, & arte poetica ſui ſæculi facile Princeps, ibidem eleganter deſcribit. Adeo a voluntate propinquos ſuos ditandi, aut promovendi alienus fuit *Urbanus* V. ut nepotem ſuum, non Principem, aut primariæ nobilitatis fœminam, ſed filiam Mercatoris Montiſpeſſulani ducere voluerit, *Jeſuatorum* Ordinem a B. *Joanne Columbano* inſtitutum, & Ordinem *Salvatoris* a Sancta *Brigitta* conditum approbavit idem Summus Pontifex, ſibique æternum devinxit Ordinem Fratrum Prædicatorum, dum ei conceſſit Corpus *S. Thomæ Aquinatis*, quod in Monaſterio Foſſæ Novæ Ciſtercienſis Ordinis ſepultum erat, illudque in Toloſanum noſtri Ordinis Conventum deferri juſſit. Brachium vero dextrum ejuſdem Sancti Thomæ Aquinatis Pariſios tranſmitti voluit, eoque inæſtimabili theſauro, nobiſque chariſſimo, ditavit Conventum ac Collegium noſtrum *Sancti Jacobi*, quod Viris illuſtribus ſemper abundavit.

Mortuo *Urbano* V. & ſepulto in Cœnobio *S. Victoris* Maſſilienſi, ubi, teſte laudato *Petrarcha* Epiſtola 13. lib. 13. miracolis poſt obitum claruit, electus eſt, conſentientibus Cardinalium ſoffragiis,

Digitized by Google

giis, Pontifex Maximus *Petrus Rogerii*, natione Gallus, patria Lemovicenſis, *Clementis* VI. ex fratre *Guillelmo* Comite *Belfortio* nepos, *S. Mariæ Novæ* Diaconus Cardinalis, ac die v. menſis Januarii anni milleſimi trecenteſimi ſeptuageſimi primi conſecratus & coronatus eſt, dictuſque *Gregorius* XI. Tantam ſibi omnium conciliaverat benevolentiam, ut teſte *Spondano* ad ann. MCCCLXX. *abſque ulla mora, aut diſcordia renunciatus fuerit omnium Cardinalium conſenſu Pontifex, ſolo ipſo diu renitente, & onus averſante, cui demum, ne videretur divinæ voluntati reſiſtere, humeros ſuppoſuit nondum quadragenarius, ſtatura autem parvus, debilis atque imbecillæ valetudinis*. Statim ac ad Summi Pontificatus apicem evectus fuit *Gregorius IX.* de acceptis a ſe Catholicæ Eccleſiæ gubernaculis totius Orbis Chriſtiani Præſules ac Principes certiores fecit, in primis *Carolum V.* Galliarum Regem, quem hortatus eſt, ut, ſuorum Progenitorum more, Eccleſiam meritis obſequiis proſequeretur, ac viciſſim ſtudia Apoſtolica atque benevolentiam ſe lubentiſſime in ipſum expliciturum ſpopondit. Ad conciliandam pacem inter Galliæ & Angliæ Reges Legationem miſit, quæ tamen, propter pertinaces duorum horumce Regum ſimultates, felici exitu caruit. Sacræ contra Turcas in Oriente promovendæ Expeditionis percupidus, Legatos ad *Joannem Palæologum* Græcorum Imperatorem miſit, ut Orientales Occidentaleſque Chriſtianos arctiori fœdere ad compeſcendam Turcarum feritatem devinciret. Propagandæ etiam Catholicæ Fidei ſtudio accenſus, ſelectos ex Ordine præſertim Fratrum Prædicatorum Religioſos Viros ſpiritu Apoſtolico actos, & zelo flagrantes ſalutis animarum, in varias Orientis regiones ad Infidelium converſionem direxit. Pro aſſerenda Eccleſiaſtica libertate, & vindicandis Eccleſiæ juribus ſtrenue allaboravit *Gregorius XI.* Hinc Florentinos in libertatem Eccleſiæ injurios perſtrinxit graviſſima excommunicationis ſententia, quam noſter *Bzovius* ex Vaticano Codice deſcripſit ad annum milleſimum trecenteſimum ſeptuageſimum quintum num. xv. Eo fulmine perterriti Florentini, *S. Catharinam Senenſem* Ordinis *S. Dominici* Virginem Sacram, quam ſincera in Deum pietas, illibata vitæ caſtimonia, flagrans in pauperes charitas, in Eccleſiam zelus, & beatiſſima cæleſtium donorum copia ſupra fœminæ conditionem evexerant, obnixe rogarunt, ut pro ipſorum reconciliatione Legatione ad Summum Pontificem perfungeretur. Eorum votis annuens Virgo Sancta Avenionem profecta eſt, & ad pedes Summi Pontificis *Gregorii* XI. effuſa, hæc verba ab eo audire meruit: *Ut omnibus pateat, quia pacem cum eis*, ſeu Florentinis, *volo, ecce pacem ipſam pono in manibus tuis, chariſſima Filia; tu tantum recommendatum habeas honorem Eccleſiæ Sanctæ*. Pontificem Maximum Florentinis iratum omni procul dubio placaſſet Catharina Senenſis, niſi ejus conſiliis, & *Gregorii* XI. pietati interceſſiſſet Florentinorum contumacia. Non inutilis tamen fuit hæc Sanctæ Catharinæ Senenſis Legatio. Nata ſiquidem Sancta illa Virgo opportunam occaſionem ſæpius colloquendi cum *Gregorio* XI. Pontifice Maximo, quem crebris antehac litteris Spiritus Sancti unctione perfuſis de reditu ad Urbem Romam tandem ſuſcipiendo ſollicitaverat, tam egregie miſerum Italiæ jampridem armorum ſtrepitu funeſtatæ ſtatum depinxit, tantaque ſermonis efficacia ei ob oculos poſuit neceſſitatem Sedem Pontificiam in Urbem Romam poſtliminio referendi; ut Summus Pontifex precibus, conſiliis, & vehementibus Sanctæ hujus Virginis adhortationibus permotus, relicta Avenione Romam acceſſerit, eoque appulerit die vigeſima ſeptima menſis Januarii an. MCCCLXVII. ingenti pompa a Romanis ſe ſuaque ei ſubjicientibus ſuſceptus, ibidemque anno ſequenti die XVII. menſis Martii Sacramentis Eccleſiæ magna pietate perceptis, mortuus eſt. Scribit *Gerſonius*, Sacræ Facultatis Pariſienſis Cancellarius, lib. *de Examine Doctrinarum* part. 2. conſideratione 3. hunc Summum Pontificem, paulo antequam moreretur, habentem in manibus Sacrum Chriſti Corpus, doluiſſe, ſe facilius, quam par fuiſſet, viſionibus ac revelationibus adhibuiſſe fidem, & dimiſſo ſuorum rationabili conſilio, ea præſtitiſſe, quæ illum & Eccleſiam in diſcrimen Schiſmatis imminentis infeliciter traxerant. Iis autem verbis ſuaſiones *S. Brigittæ*, & *S. Catharinæ Senenſis* de Urbe repetenda Summum hunc Pontificem indicare voluiſſe nonnulli poſt *Gerſonium* Scriptores exiſtimant. Sed id loco fabulæ jure merito haberi debet. Primo, quia de hac proteſtatione *Gregorii* XI. propediem morituri ne minimum quidem verbulum facit Auctor coævus, qui hujus Pontificis Vitam ac Geſta deſcripſit. *Gerſonii* autem hac in re fides ſublefta omnino eſſe debet, quippe qui longe poſt obitum *Gregorii* XI. ſcripſerit. Secundo, *Gregorius* XI. ſanctitatem Catharinæ Senenſis probe compertam habebat, ejus Legatione, etiam poſt ſuum in Italiam reditum, pro componendo Florentinorum diſſidio, uſus fuerat; quin & ejus ſpiritum probaverat, eam Prophetiæ dono eſſe illuſtratam cognoverat, cum *Illi votum ſuum de petenda urbe in occulto factum, & ſibi ſoli ac Deo notum, ſeſe divinitus cognoviſſe monſtravit*, ut *Pius* II. Pontifex Maximus in Bulla Canonizationis ipſius teſtatur. Qui igitur credibile eſt, hunc Summum Pontificem *Gregorium* XI. de ſanctitate, & cœleſtibus Catharinæ Senenſis donis optime inſtructum, voluiſſe, paulo ante mortem coram omnibus proteſtari, ſe ſuaſionibus & viſionibus ejuſdem Sanctæ Virginis plus æquo credidiſſe, maxime cum ipſe ſciret, ſe non tam hiſce ſuaſionibus, quam graviſſimis adductum rationibus, Romam profectum fuiſſe, videlicet ut Sedem ſuam, ſicut tenebatur, repeteret, & Civitatibus Eccleſiæ Romanæ perduellibus ad obedientiam redactis, pacem univerſæ Italiæ redderet? Si plura ſcire aveas de Summis Pontificibus, qui Avenionem Sedem ſuam habuerunt, ſcilicet de *Clemente V. Joanne* XXI. ſeu *XXII. Benedicto XI.* ſeu *XII. Clemente VI. Innocentio VI. Urbano V.* & *Gregorio XI.* legeſis *Franciſcum Boſquetum*, qui Hiſtoriam, Geſtaque horumce Pontificum,

qui

qui e Gallia oriundi Avenione conſederunt, ex coævis Scriptoribus accurate deſcripſit, ac perdoctis Annotationibus illuſtravit.

D. Funeſto Schiſmate, poſt *Gregorii* XI. obitum, Eccleſiam fuiſſe exagitatam, ac in ſummum diſcrimen adductam ſæpius audivi a viris eruditis, qui etiam aſſerebant, hoc Schiſma omnium, quæ unquam in Occidente fuerunt, ſine controverſia calamitoſiſſimum, teterrimum & pernicioſiſſimum fuiſſe, illudque quinquaginta ferme annis inexplicabili Eccleſiæ, & Chriſtianæ Religionis damno perduraſſe. Hujus itaque exitialis Schiſmatis, quod diu divexavit Eccleſiam, originem aperire, & mala, quæ inde orta ſunt, breviter referre juvat.

M. Poſt obitum *Gregoris* XI. Pontificis Maximi cum Cardinales, ut moris eſt, Conclave ingreſſi, de novo ſufficiendo Pontifice deliberarent, Populus Romanus metuens, ne, creato ab iiſdem Pontifice Gallo, Sede Pontificia Romana in Gallias denuo transferretur, effractis Conclavis foribus, in illud tumultuans ac furens irrupit, & Cardinalibus præſentaneam mortem comminatus eſt, niſi, abjecta omni cunctatione, in Romani, vel ſaltem Itali Pontificis electionem conſentirent. Ea vi adacti Cardinales, ut periclitanti vitæ ſuæ conſulerent, Populi Romani votis morem geſſerunt, elegeruntque Pontificem *Bartholomæum Prignanum*, patria Neapolitanum & Archiepiſcopum Barenſem, qui poſtea, ſedato populi tumultu, præſentibus & conſentientibus Cardinalibus coronatus eſt, dictuſque *Urbanus* VI. Hoc pacto tumultus in electione *Urbani* VI. excitati in optatam tranquillitatem converſi videbantur, cum ecce ſubito atrocior cœpit ſævire tempeſtas. *Urbanus* quippe Pontifex paulo poſt ſuam coronationem, Cardinalium mores duris ac intempeſtivis increpationibus redarguendo, ſibi illos ita infenſos reddidit, ut ipſi, conjuratione adverſus eum facta, Anagniam, ſub ſpecioſo obtentu caloris æſtivi virandi cauſa, ſeceſſerint numero tredecim, natione Galli, excepro *Petro de Luna*, Aragonio, ubi coram *Petro de Croſo*. Archiepiſcopo Arelatenſi, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerario, ac Judice Ordinario, proteſtati ſunt de vi ſibi illata, & de electione *Urbani VI.* metu extorta. Dein, *Urbano VI.* diem dixerunt, in eum ſententiam tulerunt, ac litteras ad univerſos Fideles ſcripſerunt, quibus declarabant *Bartolamæum Barenſem* eſſe intruſum. Promulgata ſententia, Fundos, Regni Neapolitani Urbem, ſeſe receperunt, & tribus Cardinalibus Italis tractis in partes, ſolo Cardinali Sancti *Petri* cum *Urbano* VI. remanente, *Robertum Gebbennenſem*, Tituli Sanctorum duodecim Apoſtolorum, annos dumtaxat XXXVI. natum, Pontificem elegerunt die XXI. Septembris anni MCCCLXXVIII. qui *Clemens* VII. appellatus eſt. Sic, proh dolor! conflatum eſt Schiſma, quod diu luctuoſam reddidit Eccleſiæ faciem, cum duo Summi Pontifices, quorum unus Romæ, alter Avenione ſedebat, Petri Sedem eodem ſibi tempore vendicarent. Suos uterque habebat auctores, patronoſque maximos ac ſanctiſſimos; hinc inde Provinciæ, Regna, Reges, Doctores, Juriſconſulti, Præſules, Concilia, jura ſtabant; verbo dicam, adeo difficile erat judicare, quam in partem veritas & juſtitia vergerent, ut Eminentiſſimus Cardinalis *Baronius* Annalium Eccleſiaſticorum parens, non dubitaverit ſcribere ad amicum ſuum *Sirmondum* Societatis Jeſu, ſe nihil æque reformidare, quam pervenire ad hujuſce Schiſmatis tempus, de quo quid ſtatuendum, non eſſet libere pronunciaturus. *Fuiſſe tamen videtur*, loquit *Spondanus* in continuatione *Baronii* ad an. 1378. *Eccleſiæ Catholicæ ſenſus, Urbanum, ejuſque Succeſſores Italiam colentes extitiſſe veros ac legisimos Ponsifices. Quod vero magis parti Clementis incommodavit, fuit, quod tam ipſe Clemens, quam ceteri Cardinales ejus fautores ſuis litteris & geſtis per aliquos menſium ſpatium univerſo Orbi perſuaſum voluiſſent, Urbanum rite electum eſſe, & ex eorum ſententia omnes ubique populi ſic opinati fuiſſent*. Hinc eſt, quod in pervulgatis Tabulis Chronologicis Romanorum Pontificum locum obtineant *Urbanus* VI. ejuſque ſucceſſores, nulla vero in iis mentio fiat *Clementis* VII. & *Benedicti* XII. ſeu XIII. qui Avenione nomen Summi Pontificis ſibi arrogarunt. Graviſſima mala, quibus tempore Schiſmatis afflicta eſt Eccleſia, eleganter *Spondanus*, loco mox a me laudato, deſcripit his verbis: *Pontifices autem*, quorum unus Romæ, alter Avenione ſedebat, *ſibi invicem inſidiantes, & mutuis dirarum & anathematum fulminibus tam inter ſeſe, quam ſequaces ferientes, necnon & armis ferreis, etiamque cum prædicatione Crucis, velut in Infideles, perſequebantur. Quod unus ligabat, alter ſolvebat: quod unus concedebat, alter reſcindebat. Fiebant ex utraque parte proceſſus, privationes, execrationes, ſequebantur lites, rapinæ, cædes cum ingenti ſcandalo, ruina, & ſubſannatione: præter aliorum morum corruptiones, depreſſiones bonorum, exaltationes reproborum, rerum ſacrarum turpia commercia, contemptum legum, Diſciplinæ abolitionem, hæreſum atque errorum ſuccretionem, & omnis denique fidei, pietatis, ac religionis extinctionem, de quibus ſunt frequentiſſimæ Auctorum illius, & ſubſequentium temporum atque graviſſimæ querimoniæ, & lugubres lamentationes*. Poſt mortem *Urbani* VI. quæ accidit Romæ Idibus Octobris an. MCCCLXXXIX. cum ſediſſet an. XII. non extinctum eſt Schiſma, ſummo ſiquidem conſenſu Cardinales *Urbani* VI. obedientiæ in ejus locum elegerunt *Petrum Thomacellum* Cardinalem Neapolitanum annos natum duntaxat quadraginta quinque, dictum *Bonifacium* IX. quem morum integritate ac gravitate conſpicuum fuiſſe teſtatur *Theodoricus Niemus*, Scriptor coævus. Obiit *Bonifacius* IX. Romæ Kalendis Octobris an. MCCCCIV. poſtquam ſediſſet an. XV. ex morbo calculi, qnem jactura caſtitatis pravo Medicorum conſilio ſanare vel levare noluit, & mori quam fœdari maluit, ſicut refert *S. Antoninus* 3. part. Chronici Tit. 27. cap. 3. Interim Cardinales obedientiæ *Clementis* VII. qui Avenione nomen Summi Pontificis retinebat, in fovendo Schiſmate perſeverarunt. Mortuo ſiquidem Avenione ex apoplexia *Clemente* VII. die XVI. Octo-

bris anni milleſimi trecenteſimi nonageſimi quarti, contemptis precibus Galliarum Regis, qui eos rogaverat, ut non eligerent Pontificem, ſed vias potius extinguendi Schiſmatis ſollicite quærerent, mox delegerunt *Petrum de Luna*, Cardinalem Aragonium, *Benedictum* XII. ſeu XIII. nuncupatum, addito juramento de abolendo Schiſmate, ſed ficte & verbo tenus duntaxat, cum ejuſmodi juramentum, quamdin vixit, nunquam implere voluerit, ſæpe licet ſacris Eccleſiæ fulminibus ictus, ſicut opportunius oſtendemus in noſtris Colloquiis in Hiſtoriam XV. Eccleſiæ Sæculi. Hic obiter obſervaſſe ſufficiat, in abolendo diro illo ſchiſmate, præ ceteris aliis, Academiæ Pariſienſis prudentiam ſingularem, eximiamque fidem tum temporis maxime enituiſſe. Ea quippe celeberrima Academia extinguendi Schiſmatis tres propoſuit vias, ceſſionis, compromiſſionis, & Concilii Generalis. At *Petrus de Luna*, dictus *Benedictus* XII. ſeu XIII. cogi poſſe negabat, ac ſe Francorum, & Aragonum opibus ſuſtentans, bellum atrox & inteſtinum fovebat. Ruebant interim in his tenebris homines ambitione, odio, invidia, partium ſtudio concitati, quaſi offuſa ſempiterna Chriſtianæ Reipublicæ nox eſſet. Inſtabat in rem Eccleſiæ Imperator *Sigiſmundus*, Galliam, Hiſpaniam, Angliam, Italiam circumcurſabat, ut diſſidentes & convulſas Orbis partes componeret, nihil promovebat. Antiſtites, qui Piſas convenerant, nihil profecerant aliud, niſi ut ad duos Pontifices Maximos tertius adderetur. Tandem pacem & concordiam fruſtra quæſitam a Regibus, Imperatoribus, Juriſconſultis ac Doctoribus, Orbi Chriſtiano jactato, & extrema omnia metuenti dedit *Carolus VI.* Galliarum Rex, qui celeberrimæ Academiæ Pariſienſis ſecutus conſilium, ab obedientia *Petri de Luna*, quem *Benedictum* XIII. appellabant, receſſit. Quo factum eſt, ut deſtitutus a Gallia *Benedictus* concideret, ac ſubrogato brevi poſtea in Concilio Generali Conſtantienſi *Martino V.* vetus illud ac fatale Schiſma poſt annos fere quinquaginta ſublatum ſit. Sed hæc, quæ ſpectant progreſſum ac finem iſtius Schiſmatis a nobis hic breviter perſtricta, latius expendemus in noſtris Colloquiis in Hiſtoriam decimi quinti Eccleſiæ Sæculi.

D. Deſieruntne Græci, poſt captam a Francis cum Venetis fœderatis urbem Conſtantinopolim, anno, ut in ſuperiori Colloquio obſervaſti, milleſimo ducenteſimo quarto, ſuos habere Patriarchas Conſtantinopolitanos?

M. Etſi Franci cum Venetis fœderati poſt captam urbem Conſtantinopolim, Latinum elegerint Patriarcham Conſtantinopolitanum *Thomam Maurocenum*, natione Venetum, ſecundum Pacta ante urbis expugnationem conventa, ut ſcilicet ex illa gente, quæ Imperatorem Conſtantinopolitanum non haberet, Patriarcha deſignaretur; ſuos tamen Græci Schiſmatici ſemper habuerunt Patriarchas Conſtantinopolitanos, quorum ſeriem exhibent *Joannes Leunclavius* lib. 4. Juris Græco-Romani, *Panvinus Onuphrius* in Chronico Eccleſiaſtico, & *Philippus Cyprius* in Chronico Eccleſiæ Græcæ, quod *Nicolaus Blancardus* e manuſcripto Byzantino primus vulgavit, & Latine reddidit. Sed quia iſti Scriptores variant in annis Græcorum Patriarcharum Conſtantinopolitanorum, ſequar ipſe horumce Patriarcharum Chronotaxim, quam in ſuo Chronico Eccleſiaſtico texuit *Panvinus Onuphrius*, quæque mihi longe accuratior videtur. Mortuo ann. MCC. *Georgio Xiphilino* Patriarcha Græco Conſtantinopolitano, ſicut diximus in Colloquio ſecundo in Hiſtoriam duodecimi Sæculi, ſucceſſit in Sede Conſtantinopolitana *Joannes Camaterus*, qui obiit in Didymotico, civitate Thraciæ, anno MCCV. Extat lib. 4. Juris Græco-Romani Synodale Decretum iſtius *Joannis Camateri* Patriarchæ Græci Conſtantinopolitani, quo prohibetur, ne Vir unus Sobrinas duas uxores ducat. Poſt obitum *Joannis Camateri* vacavit Sedes Conſtantinopolitana apud Græcos per annum unum, & menſes decem, unde anno milleſimo ducenteſimo ſeptimo *Michael VI. Autorianus* fuit deſignatus Patriarcha Conſtantinopolitanus a *Theodoro Laſcari* Græcorum Imperatore, ſuamque Sedem tenuit Nicææ, & vita functus eſt anno milleſimo ducenteſimo decimo tertio poſtquam ſediſſet annos quinque, & menſes ſex. In *Michaelis* defuncti locum ſuffectus eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus *Theodorus* hujus nominis *Tertius*, qui poſtquam ſediſſet duobus annis, e vivis exceſſit anno milleſimo ducenteſimo decimo quinto, eique ſucceſſit *Maximus* hujus nominis *Secundus* Monachus, qui tantum ſeptem menſibus ſedit. In *Maximi* locum ſubſtitutus eſt *Manuel Charitopulus* Monachus, qui obiit anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo primo cum ſediſſet annos IV. & menſes ſeptem. Poſt *Manuelem Charitopulum* electus eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus *Germanus* hujus nominis *Secundus*, qui ſedit annos XVII. & menſes ſex, ſuaque Sede fuit expulſus anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo nono. Hic Patriarcha Græcus Conſtantinopolitanus unionem Eccleſiæ Græcæ cum Latina promovere pro viribus ſtuduit, ſed eam ad optatum exitum perducere haud potuit, ſicut jam obſervavimus in ſuperiori Colloquio. Dejecto ſua Sede *Germano* ſubrogatus eſt *Methodius* hujus nominis *Secundus*, qui ſedit tantum menſes tres, eoque mortuo Thronum Conſtantinopolitanum conſcendit *Manuel* hujus nominis *Secundus*, qui ſedit annos quatuordecim, & obiit anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quarto. Poſt illius mortem *Germanus Secundus*, qui, ut mox diximus, e Sede Conſtantinopolitana deturbatus fuerat, in eam reſtitutus eſt, ac per annum integrum tenuit, hoc eſt, uſque ad annum milleſimum ducenteſimum quinquageſimum quintum. Poſt mortem *Germani Secund.* Patriarchæ Conſtantinopolitani, de electione ſucceſſoris, a quo coronaretur novus Græcorum Imperator, filius *Joannis Ducæ*, dictus ab avo materno *Theodorus Laſcaris*, deliberatum eſt. Omnium pene ſuffragia, & ipſius in primis Imperatoris, propendebant in *Nicephorum Blemmydam*, Virum id ætatis magna pietate, & ſacræ prophanæque eruditionis fama percelebrem, qui & Orationes duas de Proceſſione Spiritus Sancti a Patre & Filio con-

Digitized by Google

contra Græcos Schiſmaticos conſcripſit. Sed hanc dignitatem pertinaci modeſtia recuſavit. Hic eſt ille *Nicephorus Blemmyda* Abbas Monaſterii, quod ſuis extruxerat ſumptibus, cujus ad templum cum ſe aliquando *Marceſina*, pellex *Joannis Ducæ* Græcorum Imperatoris, & ab eo efflictim adamata, magno cum faſtu ac ſatellitio contuliſſet, intrepida conſtantia ei fores occludi juſſit, ob publicam ejus impudicitiam, quam crebris ſermonibus & calamo fortiter inſectabatur. Id ægre admodum tulit ſuperba mulier, & Imperatorem, qui eam deperibat, ad ultionem omnibus adhibitis artibus, atque juvante aſſentatorum turba, incitare conata eſt. At *Joannes Ducas* Imperator licet Schiſmaticus, dolens quod hactenus impuris *Marceſinæ* amoribus illaqueatus fuiſſet, obortis lacrymis & voce ſuſpiriis interrupta, ſic *Marceſinam* pellicem ſuam & Aulicos, qui ejus animum in *Nicephorum Blemmydam* commovere ſatagebant, affatus eſt: *Quid me ad Virum juſtum puniendum impellitis? nam ſi ego ſine probro & ignominia vivere voluiſſem, Imperii Majeſtatem inviolatam conſervaſſem. Nunc cum ipſe meæ, atque adeo iſius Imperii contumeliæ cauſam præbuerim, meritis meis gratia refertur, ut malæ ſementis malam meſſem percipiam*. Ita refert *Nicephorus Gregoras* lib. 2. Hiſtoriæ. Idem etiam conſtat ex ipſiuſmet Abbatis *Nicephori Blemmydæ* Epiſtola ad multos ea de re ſcripta, quam apud *Leonem Allatium* lib. 2. de perpetuo conſenſu cap. 14. & apud *Odoricum Raynaldum* ad annum milleſimum ducenteſimum quinquageſimum quintum num. LXXV. legere eſt. Huic igitur Abbati *Nicephoro Blemmydæ* præclaris virtutibus exornato, Patriarchatum Conſtantinopolitanum obtulit *Teodorus Laſcaris* Græcorum Imperator, filius *Joannis Ducæ*, eum tamen ſublimem illam dignitatem modeſte ſuſcipere detrectantem impenſius urgere noluit, quia licet eum ob religionem & ſapientiam plurimi faceret, ob morum tamen integritatem ac ſeveritatem haud parum metuebat. Eam ob rem *Theodorus Laſcaris* Græcorum Imperator Patriarcham Conſtantinopolitanum deſignavit *Arſenium*, Monachum ſimplicem, illiteratum, Sacris Ordinibus necdum initiatum, quem ab Epiſcopis conſecrari juſſit. Hi vero Imperatoris mandatis actutum morem gerentes, infra eamdem hebdomadam *Arſenium* Diaconum, Presbyterum, & Patriarcham inaugurarunt. Hic eſt ille *Arſenius* Patriarcha Conſtantinopolitanus, qui, ut in ſuperiori Colloquio dicebamus, *Theodorum Laſcarim* Græcorum Imperatorem ſolemni ritu coronavit, ſed poſt mortem illius Imperatoris Sede ſua deturbatus eſt a *Michaele Palæologo* Græcorum Imperatore, & in ejus locum ſuffectus eſt *Nicephorus Secundus* Metropolita Epheſinus. Anno tamen milleſimo ducenteſimo ſexageſimo primo, quo *Michael Palæologus* Conſtantinopolim urbem Græcorum ſubjecit Imperio, & Latinos fugavit, in ſuam Sedem Conſtantinopolitanam a *Michaele Palæologo* reſtitutus eſt *Arſenius*, e qua rurſus dejectus, & in exilium miſſus eſt ab eodem *Michaele Palæologo* Græcorum Imperatore, quem excommunicaverat *Arſenius*, eo potiſſimum nomine, quod *Michael Palæologus*, ut Imperium ſibi ſuiſque per fas & nefas confirmare poſſet, *Joannem* filium *Theodori Laſcaris* Imperii hæredem legitimum, qui tunc annum ætatis decimum agebat, igniti crepitaculi objectu excæcaſſet. In locum itaque *Arſenii* Pariarchæ Conſtantinopolitani in exilium ultra Proconneſum ablegati *Michael Palæologus* Græcorum Imperator electione Cleri ſubſtitui curavit *Germanum* hujus nominis *Tertium*, qui erat Metropolita Hadrianopolitanus. At *Germanus* in Sedem Conſtantinopolitanam intruſus, cum injuriis ac contumeliis a vulgo proſcinderetur, quod *Arſenii* adhuc viventis Sedem occuparet, ſeſe ea dignitate abdicare coactus eſt, atque in ejus locum ordinatus Patriarcha Conſtantinopolinus *Joſephus* Monachus, qui ſedit annos XIII. & ann. MCCLXXIV. a *Michaele Palæologo* e Solio Patriarchali dejectus, atque in ordinem redactus eſt, eo quod concordiæ Græcos inter & Latinos initæ in Concilio Generali Lugdunenſi ſecundo celebrato eodem anno MCCLXXIV. conſenſum pertinaciter denegaret. Depoſito *Joſepho* anno MCCLXXIV. conſecratus eſt Patriarcha Conſtantinopolitano *Joannes* hujus nominis X. dictus *Beccus*, ſeu *Veccus*, eximiæ vir integritatis, & eruditionis, qui, coacta frequenti Epiſcoporum Græcorum Synodo, ea, quæ Concilio Generali Lugdunenſi II. pro unione Eccleſiæ Græcæ cum Latina geſta fuerant, confirmavit, Epiſtolamque Synodicam miſit ad *Joannem* XX. Papam, in qua Latinorum dogmata pererudite & eleganter annuntiabantur. Hujus Patriarchæ Græci Conſtantinopolitani egregias laudes *Nicephorus Gregoras* his verbis contexit: *His temporibus Magnæ Eccleſiæ Chartaphylax erat Joannes Beccus, vir excellenti ingenii, & doctrinarum ſtudiis ab ineunte ætate inſtitutus; præterea, tantis naturæ donis ornatus erat, quantis quiſquam alter illius ævi. Nam & proceritate corporis, & majeſtate vultus, & facundia atque acumine ingenii ad omnes res idonei, aliiſque dotibus præſtabat, qui cum Imperatoris decreto* (de pace cum Latinis ineunda) *acriter adverſaretur, Imperator nihil non tentavit, tam per ſe, quam per alios eruditione conſpicuos, ut legitimis rationibus eum adduceret ad aſſentiendum . . . . . Ea ſpe fruſtratus Imperator, eum, omneque ferme genus, in teterrimos carceres conjecit. Tum Nicephori Blemmydæ Scripta ad Beccum miſit, quibus ille perlectis, Sanctorum libros, e quibus Blemmydas ſua collegerat, ultro poſtulavit. Itaque brevi tempore teſtimoniorum acervum collegit, quæ integra volumina implere poſſent, & qui dudum Latinis adverſatus erat, mutata ſententia, victoriam alio tranſtulit. Quamobrem Patriarcha Sede conſcenſa, Imperatoris unus fuit omnia, & lingua, & manus, & velocis Scribæ calamus, docendo, ſcribendo, & dogmata finiendo &c.* Concordiam Eccleſiæ Græcæ cum Latina ſemper fovit ac defendit *Joannes Beccus*, ſeu *Veccus*, Patriarcha Conſtantinopolitanus. At, mortuo Imperatore *Michaele Palæologo*, Sede ſua anno MCCLXXXIV. pulſus eſt ab *Andronico* Græcorum Imperatore, & *Michaelis Palæologi* filio, qui, ut jam obſervavimus, a Latinis adeo alienum gerebat

rebat animum, ut patrem ſuum *Michaelem Palæologum*, in odium concordiæ cum Eccleſia Romana, quam dum in vivis eſſet, totis viribus promoverat, ne plebeja quidem ſepultura, teſte *Nicephoro Gregora*, Græco Schiſmatico, dignari voluerit. Quod etiam ipſemet *Andronicus* Imperator apud *Pachymerem*, Scriptorem itidem Græcum Schiſmaticum, lib. 12. Hiſtoriæ teſtatur his verbis: *Etenim ſententia illa* (de unione Eccleſiæ Græcæ cum Latina) *heri aut nudius tertius nondum bene radicata, avulſa eſt noſtra ſolicitudine. Et qui illa egerat, licet pater eſſet, licet de nobis optime meritus, licet amiciſſimus, & quidquid aliud dixeris, ſive conſanguinitatis, ſive beneficii nomen, nullis, quod ad nos fuit, nec iis etiam, quæ quilibet Chriſtianus conſecutus fuiſſet, juſtis perſolutis, inglorius jacet, Vir & Imperator hoſtibus formidandus, & ſingulariter mihi omni amore dignus. Nihilominus id viſum & actum eſt.* Hic itaque *Andronicus* Græcorum Imperator, cum in Latinos peſſime eſſet affectus, *Joannem Beccum* ſeu *Veccum*, de Eccleſiarum Græcæ & Latinæ unione aſſidue ſolicitum, Sede Conſtantinopolitana an. MCCLXXXIV. dejecit, & in eam intruſit *Gregorium* ſeu *Georgium Cyprum*, Schiſmaticum, qui, ut obſervat doctiſſimus Pater *Michael Lequien* in Diſſertatione I. Damaſcenica *de proceſſione Spiritus Sancti*, Palamitarum hæreſim, de qua in ſequenti Colloquio ſermonem habituri ſumus, præformavit, multaque ſcripſit contra Latinos, ſed præcipue contra *Beccum*, ſeu *Veccum*, quem cum Latinis conſentientem *Andronicus Senior*, Græcorum Imperator, Sede Conſtantinopolitana, ut mox diximus, exturbavit. At *Veccus* graviori rationum pondere, utpote pro veritate pugnans, *Georgium Cyprum* confutavit, & quamvis Patriarchatu eſſet ejectus, nec exiliis, nec carceribus, nec aliis cruciatibus ac pœnis deterreri potuit, quin ad extremum uſque ſpiritum invicta conſtantia Eccleſiæ Latinæ dogmata propugnaret, eaque a Græcorum Schiſmaticorum calumniis ſtrenue vindicaret. *Georgius Cyprius* Sedem Conſtantinopolitanam tenuit ſex annis, hoc eſt uſque ad annum milleſimum ducenteſimum nonageſimum, quo Patriarchatu ceſſit. Eodem anno Sedem Conſtantinopolitanam occupavit *Athanaſius*, ſeu *Anaſtaſius*, qui poſtquam ſediſſet annos quatuor, dejectus eſt, ejuſque loco ſubrogatus eſt *Joannes* IX. dictu *Sozopolites* Monachus, anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo quarto, qui Patriarchatu potitus eſt annos ſex, & obiit anno milleſimo treceteſimo. Poſt illius mortem *Athanaſius*, ſeu *Anaſtaſius* in Thronum Conſtantinopolitanum reſtitutus eſt anno milleſimo treceteſimo primo, & poſtquam ſediſſet annos octo, ſeſe abdicavit, vacavitque Sedes Conſtantinopolitana annos duos. *Nipho*, Metropolita Cyzicenus, electus eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus anno milleſimo trecenteſimo decimo, ſedit annos tres, menſes decem. Patriarchali dignitate ſe exuit, ac poſt ejus ceſſionem vacavit Sedes Conſtantinopolitana annum unum. Poſt breve illud interpontificium, Sedem Conſtantinopolitanam obtinuit *Joannes* XII. dictus *Glycis* Logotheta, anno milleſimo trecenteſimo decimo ſexto, ſeditque annos quatuor, & obiit anno milleſimo trecenteſimo vigeſimo. Ei ſucceſſit *Geraſimus* Monachus Monaſterii Montis Mangarnii, qui ſedit annum unum & menſes aliquot. Poſt obitum *Geraſimi* in Throno Conſtantinopolitano collocatus eſt *Eſaias* Monachus anno milleſimo trecenteſimo vigeſimo ſecundo, ſeditque annos XVIII. & menſes aliquot, ideſt, uſque ad annum milleſimum trecenteſimum quadrageſimum primum, quo anno vita functus eſt, ac ſucceſſorem habuit *Joannem* XIII. Aprinum, qui ſedit annos XIX. Ei in Patriarchatu Conſtantinopolitano ſucceſſit *Calliſtus*, Monachus, qui, poſtquam ſediſſet annis quatuor, migravit e vita anno milleſimo trecenteſimo ſexageſimo quarto. Poſt *Calliſtum*, Eccleſiam Conſtantinopolitanam *Philotheus*, ſeu *Philetus* rexit annos tredecim, menſes ſex, & dies aliquot, ad annum uſque milleſimum trecenteſimum ſeptuageſimum octavum, eique ſucceſſit *Nilus*, qui ſedit annis XX. & diem ultimum clauſit anno milleſimo trecenteſimo nonageſimo octavo. Denique, in ſerie Patriarcharum Græcorum, qui Sæculis XIII. & XIV. Eccleſiam Conſtantinopolitanam gubernarunt, ultimus recenſetur *Antonius* Monachus, qui ſedit annis V. hoc eſt, ab anno milleſimo trecenteſimo nonageſimo octavo uſque ad annum MCCCCIII. Habes nunc Chronotaxim Græcorum Patriarcharum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ad initium uſque Sæculi decimi quinti, quam obſcuram per ſe licet, ac multis tenebris obſitam, accuratiori calculo hic digerere, & in meliorem ordinem diſponere pro modulo noſtro tentavimus.

D. Oſtendiſti, ut bene memini, in Colloquio II. in Hiſtoriam duodecimi Sæculi, Latinos Cruceſignatos ſub finem undecimi Sæculi in Palæſtinam venientes, devictis Saracenis, & capta Hieroſolyma, Latinos Patriarchas Eccleſiæ Hieroſolymitanæ præfeciſſe, quorum Catalogum ibidem texuiſti uſque ad Patriarcham dictum *Monachum*, qui in Diœceſi Florentina natu præfuit Eccleſiæ Hieroſolymitanæ ab anno MCXCIV. uſque ad annum MCCIX. Nunc igitur ſcire velim, an poſt illum Patriarcham Latinum, dictum *Monachum*, alii fuerint Patriarchæ Latini, qui Sæculis XIII. & XIV. Eccleſiam Hieroſolymitanam gubernarint?

M. Seriem Patriarcharum Latinorum, quæ ſub finem XI. Sæculi, poſt captam a Cruceſignato Latinorum exercitu Hieroſolymorum urbem, Eccleſiam Hieroſolymitanam rexerunt, vel ejuſdem Eccleſiæ Patriarchæ Titulares fuerunt, poſtquam ſub finem XII. Sæculi, hoc eſt, anno milleſimo centeſimo octogeſimo octavo Turcæ urbem Hieroſolymitanam armis depugnarunt, & in ſuam poteſtatem redegerunt, fuſe deſcripſit *Papebrochius* in Hiſtoria Chronologica Patriarcharum Hieroſolymitanorum, quam tom. 3. de Actis Sanctorum menſis Maji præfixit, ex quo hæc pauca, quæ in præſentia dicturus ſum, deflorare haud pigebit. Anno milleſimo ducenteſimo quarto, quo Hieroſolymitanus Patriarcha Latinus, dictus

Mona-

Digitized by Google

Monachus obiit, *Albertus*, ex Regulari Canonico Vercellenſi Epiſcopus, poſtulatus eſt Patriarcha Hieroſolymitanus, qui tamen in Orientem dumtaxat pervenit anno milleſimo ducenteſimo ſexto, & Patriarchatum tenuit uſque ad annum milleſimum ducenteſimum decimum quartum, quo in ſolemni ſupplicatione a Saracenis occiſus eſt. Hic eſt ille *Albertus* hujus nominis *Secundus* Patriarcha Hieroſolymitanus, qui Montis Carmeli Eremitis Regulam dedit breviſſimam, præſcribentem divini Officii & Orationis quotidianæ penſum, conſtructionemque Oratorii in medio Cellularum, ubi mane per ſingulos dies ad audienda Miſſarum ſolemnia convenirent, perpetuam ab eſu carnium abſtinentiam, Jejunium a Feſto Sanctæ Crucis ad Paſcha, ſolitudinem, ſilentium, fugam otii, Prioris electionem &c. De hac Regula ab *Alberto* Patriarcha Hieroſolymitano edita, & ab *Honorio Tertio* Pontifice Maximo approbata anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſexto, late diſſerit *Papebrochius* loco mox a me laudato, ubi tamen antiquitatem Carmelitani Ordinis liberiori calamo impugnando, & *Eliam*, alioſque Veteris Teſtamenti Prophetas ex clariſſimæ illius familiæ albo expungendo, ſibi odium ac invidiam multorum conflavit, atque ſe ipſo expertus eſt, quam periculoſum ſit, ſeſe immiſcere certamini. *Alberto* hujus nominis II. Patriarchæ Latino Hieroſolymitano, ſucceſſit anno milleſimo ducenteſimo decimo quarto, *Rodulphus*, Rodulpho *Lotharius*, Lothario *Gerondus*, & Gerondo *Jacobus de Vitriaco*, qui poſtea a *Gregorio* IX. Pontifice Maximo Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus creatus eſt, egregiæ vir doctrinæ & pietatis cujus opera recenſebimus in Colloquio quinto. Obiit Romæ *Jacobus de Vitriaco* anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quarto, & in ejus locum ſuffectus eſt *Robertus*, qui Patriarchatum Hieroſolymitanum tenuit uſque ad annum milleſimum ducenteſimum quinquageſimum quintum quo ann. *Alexander* IV. Pontifex Maximus creavit Patriarcham Hieroſolymitanum *Jacobum Pantaleonem*, natione Gallum, patria Trecenſem, qui ſexto poſt creationem ſuam anno cum Viterbium ſeceſſiſſet ad Curiam pro Eccleſiæ ſuæ negotiis promovendis, & Cardinales de ſucceſſore *Alexandro* IV. eligendo diſſenſionibus contenderent, communibus eorum ſuffragiis ad apicem Apoſtolicæ dignitatis evectus eſt ann. MCCLXI. dictuſque *Urbanus* IV. Vacante itaque Eccleſia Hieroſolymitana, per ipſius ad Pontificatum aſſumptionem, ei præfecit idem Summus Pontifex Patriarcham *Guillelmum*, qui erat Epiſcopus Agennenſis in Aquitania, ipſique etiam commiſit curam Eccleſiæ Acconenſis, tunc pariter paſtore carentis per tranſlationem *Florentii* in Sedem Arelatenſem, cum facultate exigendi fructus illius Eccleſiæ, donec redditus Hieroſoymitanæ Eccleſiæ recuperarentur. Obiit *Guillelmus* Patriarcha Hieroſolymitanus anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo tertio, ac ſucceſſorem habuit *Thomam*, qui a Meſſanenſis Eccleſiæ adminiſtratione ad Patriarchatum Hieroſolymitanum promotus eſt, obiitque anno MCCLXXII. quo ei ſucceſſit *Fr. Thomas de Lentino* Ord. Prædicatorum, Archiepiſcopus Coſentinus, qui teſte *Leandro Alberto* lib. 3. *de Viris illuſtribus Ord. Prædicatorum*, vir fuit *per omnia egregius & laudabilis*, polluit vitæ integritate, morum honeſtate, doctrina & eloquentia, exceſſitque e vivis an. MCCLXXVI. Eccleſia itaque Hieroſolymitana per mortem *Thomæ de Lentino* viduata Paſtore. *Nicolaus Tertius* Pontifex Maximus anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo octavo ad Patriarchatum Hierſolymitanum nominavit *Joannem* Vercellenſem (non, ut quidam habent, Viterbienſem) Ordinis Prædicatorum, ſextum a Sancto Dominico Ordinis Fundatore Magiſtrum generalem. Quare errant hi, qui *Fr. Hieronymum Aſculanum*, Miniſtrum Generalem Ordinis Minorum, a *Nicolao Tertio* electum fuiſſe ſcribunt Patriarcham Hieroſolymitanum, cum is non Patriarcha, ſed Cardinalis Presbyter tituli S. *Pudentianæ* eodem an. milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo octavo factus fuerit, ut optime obſervat *Spondanus* in continuatione Annalium Eccleſiaſticorum *Baronii* ad hunc annum. Oblatum ſibi a *Nicolao Tertio* Patriarchatum Hieroſolymitanum recuſavit *Joannes* Vercellenſis, & inſtantibus precibus apud Pontificem quæſivit, ut uni ſoli curæ ſui Ordinis vacaret, quem proinde Pontifex ad conſtantiam, ferendoſque pro Chriſto labores litteris excitavit, quas ad annum milleſimum ducenteſimum ſeptuageſimum octavum refert *Odoricus Raynaldus*. In ſententia tamen perſtitit *Joannes* Vercellenſis, & tanto oneri humeros ſupponere detrectavit. Quo factum eſt, ut Patriarchatus Hieroſolymitanus delatus fuerit *Eliæ*, qui illum tenuit uſque ad annum milleſimum ducenteſimum octogeſimum ſeptimum. Demortuo *Elia*, ad Patriarchatum Hieroſoymitanum *Nicolaus* IV. Pontifex Maximus, promovit *Nicolaum de Anapis* anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo octavo, ut liquet ex Diplomate Pontificio ad Clerum & Suffraganeos Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Epiſcopos, ut debita reverentia Patriarcham proſequerentur, ſcripto, & relato ab *Odorico Raynaldo* ad eumdem annum: Hunc autem Nicolaum de *Anapiis* ex Ordine Prædicatorum Provinciæ Franciæ, Remenſis Diœceſis fuiſſe, ſcribit *Leander Albertus* lib. 3. *de Viris Illuſtribus Ordinis Prædicatorum*, ubi modum, quo electus eſt Patriarcha Hieroſolymitanus, narrat his verbis: *Cum eſſet in Romana Curia* (Nicolaus de Anapiis) *Pœnitentiarius & ab omnibus, ob ejus vitæ integritatem, modeſtiam & ſanctimoniam dilectus, Nicolao Quarto Pontifice Maximo ſingulis Cardinalibus imponente, quod poſtridie ejus diei tres viros pro dignitate prædicta idoneos quilibet proferret, non ſine divino nutu is venerandus Pater a ſingulis prolatus eſt, ſicque per eumdem Pontificem ad Præſidentiam Sanctæ civitatis Hieroſolymæ evectus eſt.* Obiit *Nicolaus de Anapiis* non an. MCCLXXXVIII. ut perperam viſum eſt *Leandro Alberto*, ſed anno MCCXCI. in excidio Urbis Acconenſis. Patriarcham ſiquidem, qui Accone erat, quando ea civitas a Turcis capta eſt anno MCCXCI. fuiſſe nomine *Nicolaum*, conſtat ex Epiſtola *Nicolai*

colai

colai Papæ IV. ad eum paulo ante ſcripta pro Inquiſitionis Officio in Syria, & Palæſtina contra Hæreticos, & Iudæos illic graſſantes, eumdemque ex Ordine Prædicatorum extitiſſe legimus apud *Walſingamum* in Eduardum I. ad ann. Mccxcii.

Capta a Turcis anno Mccxci. Urbe Acconenſi, ſeu Ptolomaide, Phœniciæ civitate nobiliſſima, totius Orientis opulentiſſima, omnium Orbis regionum commercio apprime opportuna, ac portu capaciſſimo tutiſſimoque munita, omnes Latini, apud quos, ut obſervat *Spondanus* ad hunc annum, facinora & ſcelera, cædes & furta, rapinæ & expilationes, ſacrilegia & impudicitiæ impune graſſabantur, a tota Terra ſancta exterminati ſunt, pœnas videlicet tot criminum, quæ a Latinis in ſcelerata illa civitate perpetrabantur, ſupremo exigente Numine. Hanc graviſſimam jacturam ut quadantenus reſarciret *Cæleſtinus* hujus nominis *V.* qui fuit Summus Pontifex electus ann. Mccxiv. Patriarcham Hieroſolymitanum, qui novas Chriſtianorum copias illuc mittendas comitaretur, ordinandum curavit. At, ſicut *Cæleſtinus V.* brevi ſex menſium Pontificatu perfunctus eo ſe munere abdicavit, ut jam in hocce Colloquio obſervavimus, ita novo Patriarchæ Hieroſolymitano a Summo illo Pontifice inſtituto ſua nihil omnino profuit Ordinatio, quia, ſicut ſcribit *Guillelmus de Nangis*, Romam veniens *Rodulphus de Grandivilla* Ordinis Prædicatorum, qui juſſu *Cæleſtini V.* Papæ apud Pariſios Patriarcha Hieroſolymitanus fuerat conſecratus, Patriarchali illa dignitate a *Bonifacio VIII.* ſucceſſore *Cæleſtini V.* exutus eſt. Bonifacio VIII. Benedictus XI. & Benedicto XI. ſucceſſit Clemens V. qui anno Mcccv. *Antonium* Dunelmenſem Epiſcopum creavit Patriarcham Hieroſolymitanum. Sed *Antonio* Patriarcha mortuo anno 1314. idem Summus Pontifex *Clemens V.* Patriarchatum Hieroſolymitanum contulit *Petro* Ruthenſi Epiſcopo, eique, ob Hieroſolymorum Eccleſiam ab Infidelibus oppreſſam, Ruthenenſis Eccleſiæ vectigalibus potiri, ejuſque adminiſtrationem gerere permiſit. Erepto quoque e vivis *Petro* Patriarcha Hieroſolymitano J*oannes* XXI. ſeu ut vulgo dicitur xxii. ſucceſſor *Clementis V.* Patriarchali Hieroſolymitanæ Eccleſiæ titulo *Raymundum* Ordinis Prædicatorum exornavit anno Mcccxxiv. eique etiam contulit Eccleſiæ Nimeſienſis adminiſtrationem, cum Hieroſolymis ob Infidelium tyrannidem ſedere non poſſet. Poſt mortem *Raymundi* Patriarchæ Hieroſolymitani, Fr. *Petrus de Palude*, vir magnæ doctrinæ & famæ, Avenione ordinatus eſt a *Joanne* XXII. Patriarcha Hieroſolymitanus anno Mcccxxix. ut ſcribit continuator *Guillelmi de Nangis*, & circa principium menſis Julii ejuſdem anni, una cum Nunciis Regis Cypri, qui venerant ad ducendam in Cyprum filiam *Ludovici* Comitis Carlomontani, ſponſam primogeniti filii prædicti Regis, juſſu *Philippi* Francorum Regis navigavit in Syriam, tum ad viſitandum Sepulcrum Dominicum, tum ad agendum cum Soldano de Chriſtianorum Orientalium pace & recuperatione Terræ Sanctæ. Biennio poſt, hoc eſt anno Mcccxxxi. e ſua Syriaca peregrinatione in Gallias reverſus eſt *Petrus a Palude* Patriarcha Hieroſolymitanus. Obiit Pariſiis an. Mcccxlii. & in Majori Conventu Fratrum Prædicatorum ſepultus eſt, ubi Epitaphium, quod ipſi poſitum eſt, eos refellit, qui illum in Cypro e vivis exceſſiſſe inconſiderate ſcripſerunt. Multa Opera ſcripſit *Petrus a Palude*, quæ ſuo loco, ſeu in quinto Colloquio, quod erit *de Viris Illuſtribus* Sæculi xiii. & xiv. commodius referemus. Demortuo *Petro a Palude*, Patriarchæ Hieroſolymitano non defuiſſe ſucceſſorem, ex eo vel maxime probat *Papebrochius* ſub finem Hiſtoriæ Chronologicæ Patriarcharum Hieroſolymitanorum, quod *Sixtus Senenſis* in Chronico ad annum Mcccxxx. nominet tres conſequentes Archiepiſcopos Tyrenſes, omnes ex Ordine Prædicatorum, videlicet *Nicolaum*, *Bonacurſium*, *& Petrum de Conflictu*. Unde infert *Papebrochius*, quod ſi hujus Eccleſiæ Tyrenſis titulus non eſt permiſſus vacare, multo minus permiſſus ſit vacare titulus Patriarchalis Eccleſiæ Hieroſolymitanæ. Verum, cum iſti ſucceſſores, quos in Patriarchatu Hieroſolymitano habuit *Petrus a Palude*, viris eruditis omnino ignoti ſint, non eſt operæ pretium illorum ſtudioſius perquirere nomina, quibus nudus tantum Patriarchæ Hieroſolymitani titulus, abſque ulla recuperandæ poſſeſſionis ſpe, datus eſt in Eccleſia Romana. A tempore ſiquidem amiſſi a Latinis Orientis, Apoſtolica Sedes jus, quod ſemel aſſumpſerat, providendi Eccleſiis tam Patriarchalibus, quam Archiepiſcopalibus in Oriente conſtitutis, retinuit, ſoletque etiamnum Legatis Apoſtolicis, & nonnullis aliis Ordinatis Epiſcopis conferre titulum alicujus Eccleſiæ, quæ eſt in partibus Infidelium. Sed ſatis hactenus dictum ſit de Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Patriarchis, quorum ſeriem, quæ in Chronico *Panvini*, *Onuphrii*, & *Genebrardi* minus accurate texitur, in meliorem ordinem, poſt doctiſſimos Viros *Odoricum Raynaldum*, & *Papebrochium* redigere neceſſarium eſſe duximus. Id fortaſſe non perfecimus, conati quidem ſumus.

D. Numquid Eccleſiæ Antiochena & Alexandrina Sæculis xiii. & xiv. ſuos habuerunt Patriarchas?

M. Antiochia anno milleſimo nonageſimo octavo Latinorum armis occupata, cœpit Eccleſia Antiochena habere Patriarchas Latinos, quorum ſeriem in Colloquio ſecundo in Hiſtoriam Sæculi duodecimi texuimus uſque ad *Eliam Robertum* Regienſem, antea Epiſcopum Brixianum, qui Patriarchatum Antiochenum obtinuit an. Mccxi., & obiit anno Mccxlvii. At quinam, poſt illum *Eliam Robertum*, ex Latinis Patriarcha Antiochenus fuerit, incompertum plane eſſe ex *Panvino Onuphrio*, & ex *Genebrardo* in Chronico ibidem obſervavimus. Habuerunt etiam Græci Schiſmatici poſt captam a Latinis Antiochiam, ſuos Patriarchas Græcos Antiochenos, qui tamen omnes pene ignoti ſunt, ac ſubinde eorum ſeries deſcribi haud poteſt. Quod ſpectat Patriarchas, qui Sæculis xiii. & xiv. Eccleſiam

Ale-

Digitized by Google

Alexandrinam rexerunt, neceſſe non eſt, ut in eorum contexenda ſerie diutius hic immoremur. Oſtendimus quippe in Colloquio ſecundo in Hiſtoriam Sæculorum ſeptimi & octavi, nos ſeriem Patriarcharum Alexandrinorum dumtaxat habere deſcriptam a *Severo*, *Elmacino*, *Abulfarago*, & ab aliis Scriptoribus Arabibus Sectæ Jacobitarum addictis, qui data opera in texenda ſerie Patriarcharum Alexandrinorum, poſt *Dioſcorum*, Hæreticum Eutychianum, qui in quinto Sæculo, ſeu, anno 444. *S. Cyrillo* ſucceſſit in Patriarchatu Alexandrino, meminerunt dumtaxat Patriarcharum Eutychianorum & Jacobitarum, qui Eccleſiam Alexandrinam occuparunt, prætermiſſis tam Orthodoxis, quam Hæreticis, qui, licet fuerint Patriarchæ Alexandrini, *Jacobiticam* tamen ſeu Eutychianam Sectam non ſunt profeſſi. In hac igitur referenda ſerie Patriarcharum Alexandrinorum Jacobitarum tempus & operam hic male locare non debemus; ſi tamen eam habere deſideres, legeſis jam citatum Colloquium noſtrum ſecundum in Hiſtoriam Sæculorum ſeptimi, & Octavi, ubi poſt Clariſſimum *Euſebium Renaudotium* in ſua *Hiſtoria Patriarcharum Alexandrinorum*, & doctiſſimos Operis Bollandiani Continuatores in *Diſſertatione Chronologica de Patriarchis Alexandrinis*, quam ad Tomum V. menſis Junii præmiſerunt, ſeriem Patriarcharum Alexandrinorum a laudatis Scriptoribus Arabicis & Jacobitarum Sectæ addictis deſcriptam inſeruimus, ac integram dedimus, a tempore videlicet *S. Marci* Evangeliſtæ, qui fuit primus Patriarcha Alexandrinus, uſque ad *Joannem* XV. qui fuit centeſimus tertius Patriarcha Alexandrinus, quique, ut referunt Bollandiani Operis Continuatores ex Epiſtolis a *P. Bernardo* Soc. Jeſu ſcriptis, Chriſma, quod ducentis ab hinc annis factum non fuerat, magno apparatu conſecravit anno MDCCIII. Sed tempus eſt, ut vaſa colligamus, ac familiarem noſtrum larem redeamus. Cave tamen, ne otio indulgendo, & porrectis pedibus in utramvis aurem dormiendo, imparatus accedas ad proximum noſtrum Colloquium, quod poſtridie de Hæreſibus & Controverſiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia exortæ ſunt, habituri ſumus.

COLLOQUIUM III.

De Hæreſibus & Controverſiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. enatæ ſunt in Eccleſia.

D. Sæpius experientia comprobavit, ad veram ſtudio & lectione ſapientiam comparandam, nullam diei partem utiliorem eſſe, quam diluculum, dum Sol novus exoriens vigorem & alacritatem affert rebus omnibus, hominemque ad vitæ munia revocat; dum habile eſt ad omne miniſterium corpus, & organa tranquilla ſunt ac ſerena. Quapropter ſummo mane hodie expergefactus, huc recta omni feſtinatione venire properavi, ut te de Hæreſibus & Controverſiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia obortæ ſunt, differentem pronis auribus auſcultatem.

M. Tibi ex animo gratulor, quod illos non imiteris juvenes, qui horas matutinas, optimam vitæ partem, intempeſtivo ſomno perdere ſolent, quique a ſomno excitati tam ægre e lecto divelluntur, ut dum oſcitant, caput ſcalpunt, ſuoſque nervos diſtendunt, tota præterfluat hora. Si Faber ærarius ob vile lucellum ſurgit ante lucem, quanto magis juvenes expergefacere debet amor cæleſtis ſapientiæ, quæ apud *Salomonem* clamitat: *Qui mane vigilaverint ad me, invenient me?* Non mediocris profectus eſt, ſi quis ſuo quæque tempore gerat, & matutinas horas ſtudiis impendat; cum certum ſit, in ſtudiis plus effici una hora matutina, quam tribus pomeridianis, idque nullo corporis detrimento. Ne igitur tam pretioſi temporis jacturam faciamus, noſtrum, ſi placet, Colloquium incipiamus ab Hæreſibus, & Controverſiis, quibus Sæculo decimo tertio vexata eſt Eccleſia. Dein alias expendemus Hæreſes, & Controverſias, quæ Sæculo Eccleſiæ decimo quarto originem habuerunt.

D. Albigenſium hæreſeos exordia, errorum portenta, flagitiorumque monſtra ſat ſuperque in tertio Colloquio in Hiſtoriam Sæculi duodecimi exhibuiſti. At, cum execrabilis illa Secta, ſicut ibidem obſervaſti, Sæculo decimo tertio ita invaluerit, ut ad eam exterminandam neceſſe fuerit Sacram militiam indicere, præſtat nunc, ut breviter deſcribas felicem fauſtumque exitum illius Sacræ militiæ, qua feralis illa Hydra lethali vulnere petita tandem aliquando obtrita ac profligata eſt.

M. Quod Hæreticis a Deo, a conſcientia, & a bona mente relictis uſu venire ſolet, ut videlicet in illo barathro, in quod ſe temere conjecerunt, pertinacius hærere ac perire, quam ex eo emergere & reſipiſcere malint; id Hæreticis Albigenſibus, quos penitus occæcaverat impietas cum ſingulari ſuperbia conjuncta, contigiſſe compertum eſt. At enim nefariæ iſtius Sectæ Principes, qui ſub finem duodecimi Sæculi ſat habuerant in privatis, & in publicis congreſſibus in tenebris, & in luce, verbo, ſcriptoque ſpargere, diſſeminare, propagare virus impietatis ſuæ, & ea virtutis probitatiſque ſpecie, quam graviter mentiebantur, populum ſuis erroribus inique corrumpere; tandem ineunte Sæculo XIII. inſolentiores facti, & *Raymundi* Comitis Toloſani fulti præſidio, in Eccleſias immaniter graſſari cœperunt. Templa ſpoliarunt, incenderunt domos, violarunt Sacras Virgines, innoxios trucidarunt, Sacerdotes exquiſitiſſimis ſuppliciis & acerbiſſima morte affecerunt, atque plures florentiſſimi Galliarum Regni Provincias ferro flammaque devaſtarunt. Ferebatur ad pompam error civium ſanguine ſatiato furore armatus, cui parentes liberis, opibus divites, imi e plebe capite ſuo litabant. Tanta mole miſeri laborabant, ut fallerentur, ut perirent. Horum ſe furoribus ac ſtragibus oppoſuit *Innocentius Tertius*, qui tum temporis univerſæ Eccleſiæ clavum feliciter regebat, &

Digitized by Google

ut commune illud incendium reſtingueret, conſiliis improborum reſiſteret, audaciam debilitaret, machinationes frangeret, erroremque a Galliarum Regno deturbaret, ſacram militiam adverſus hæreticos Albigenſes, quod ad meliores partes reduci, & depoſitis erroribus, ad mentis ſanitatem ſerio converti poſſe nulla amplius ſpes erat, indixit. Collectus itaque eſt Cruceſignatorum exercitus, cui, præter multos Duces ac Comites, inſcribi voluerunt innumeri Epiſcopi & Eccleſiaſtici viri. Ejuſdem Sacri Belli Dux electus eſt *Simon* Comes *Monfortius*, cujus præclaras dotes deſcribit *Petrus de Valle Cernaii* cap. 18. *Hiſtoriæ Albigenſium*. Totus igitur in Catholicorum cauſam incumbens *Simon Monfortius*, Heros invictiſſimus, uno armorum impetu, & continenti ſerie triumphorum Hæreticos Albigenſes debellavit, & inſtar *Judæ Machabæi*, Cælo pro ipſo pugnante, cunctis humanis viribus ſuperior viſus eſt. *Biterras* primum copias duxit. Capta Urbs, ac Civium cædes promiſcue facta eſt ipſa die Sanctæ *Mariæ Magdalenæ* ſacra, quam Chriſti concubinam, per ſummam blaſphemiam ſcelerati illi Hæretici appellare non verebantur. Mox Carcaſſona, & ceteræ Urbes, Caſtraque perduellium munitiſſima ſeſe Victori *Simoni Monfortio* dediderunt. Comitis Fuxenſis copiæ, qui *Raymundo* Comiti Toloſano fœderatus erat, ad Caſtrum Sancti *Martini* fuſe, diſſipatæ ac profligatæ ſunt. Denique ad *Murellum*, ſeu *Muretum*, in agro Toloſano Oppidulum, *Simon Monfortius* de Albigenſibus inſignem reportavit victoriam. Habebant Albigenſes in ſuo exercitu centum millia armatorum, quorum agmen ducebat *Petrus* hujus nominis *Secundus* Aragonum Rex, qui ſuppetias tulerat affini ſuo Comiti Toloſano, utpote cui ſororem ſuam *Leonoram* collocaverat. Ex adverſo *Simon Monfortius*, qui non plures octingentis equitibus, & mille peditibus in exercitu ſuo numerabat, divino præſidio confiſus prælium conſeruit, & præeunte Sancto *Dominico* Ordinis Prædicatorum Fundatore, qui, velut alter *Moyſes*, inter graviora diſcrimina intentiſſimis ad Deum precibus vacabat, & Crucifixi effigiem, quam manu gerebat, militibus oſtentabat, ingentem hoſtium multitudinem cæcidit, atque internecione delevit, quos inter *Petrus* Aragonum Rex pugnans occubuit. Plus viginti millia deſiderata, ceteri armis exuti, ſicut referunt *Paulus Æmilius*, *Petrus de Valle Cernaii* cap. LXXI. & LXXII. Hiſtoriæ Albigenſium, & *Rigordus* in lib. *de Geſtis Philippi Auguſti* ad ann. MCCXIII. At, proh dolor! ſtrenuus militiæ Dux *Simon Monfortius*, qui tot pericula evaſerat, toties e medio igni ac ferro ſalvus & incolumis redierat, dum Toloſam obſidet, vibrato per machinam ſaxo læſus interiit anno MCCXVII. & Comitatum Toloſanum, quo, ob egregia ſua in Eccleſiam promerita, & propter Apoſtaſiam *Raymundi* Comitis Toloſani, donatus fuerat, reliquit filio ſuo *Amalrico*. Paulo poſt, *Raymundus*, qui, ut mox diximus, ob ſuam Apoſtaſiam Comitatu Toloſano abdicatus fuit, ſubita morte extinctus eſt, ſacraque ſepultura privatus; quod impœnitens obiiſſet, & Eccleſiam, dum viveret, ſua, in fovenda ac propaganda Albigenſium hæreſi, pervicacia dilaceraſſet. Hic *Raymundus* ſuperſtitem reliquit ejuſdem cognominis filium, dictum *Raymundum Juniorem*, qui Comitatum Toloſanum, quo ſuus pater exutus fuerat, armis repetere volens, Bellum movit contra *Amalricum*, qui in poſſeſſione ejuſdem Comitatus patri ſuo *Simoni Monfortio* ſucceſſerat. Sed *Amalricus* hujus Belli molem viribus imparem ſuis expertus, Jura ſua transfudit in *Ludovicum VIII.* Galliarum Regem, qui numeroſum exercitum Cruce inſignitum duxit in Albigenſes, oppida, caſtraque plurima, & Avenionem poſt trium menſium obſidionem recepit ann. MCCXXVI. ſicut Geſta ejuſdem Regis, & *Guillelmus de Podio Laurentii* teſtantur. Demum, ſacro contra Albigenſes Bello ſuſcepto, *S. Ludovicus* Galliarum Rex hujus nominis IX. adhortante *Gregorio IX.* ſuis Litteris Apoſtolicis, quas Annalibus Eccleſiaſticis inſeruit *Odoricus Raynaldus* ad ann. 1228. finem impoſuit, induxitque *Raymundum Juniorem*, ut conſentiret in eas pacis conditiones, quas inter hæ præcipuæ erant, ut *Raymundus* Comitatum Toloſanum ab Hæreticis Albigenſibus purgaret, eoſque viis omnibus exterminaret: Damna, illata Eccleſiis ac Monaſteriis, reſarciret, earumque Jura & libertates defenderet: *Joannam*, filiam ſuam unicam, uni ex Regis Galliarum Fratribus daret uxorem, quo ex matrimonio ſi nulli procrearentur liberi, nihilominus Toloſanus Comitatus, poſt eorum ac *Raymundi* Comitis obitum, ad Galliarum Regem, ejuſque ſucceſſores tranſiret. Has & alias hujuſmodi conditiones pacis contentas in Tractatu, quem referunt *Ducheſnius*, Tomo V. *Hiſtoriæ Francorum Scriptorum*, & *Catellus* Hiſtoriæ Comitum Toloſanorum lib. 2. poſtquam juraſſet *Raymundus* Comes in die Sancto Paraſceves, præſente *S. Ludovico* Galliarum Rege, & innumera Prælatorum, Procerumque multitudine, abſolutionem a ſententia excommunicationis, qua perculſus fuerat, accepit a Legato Apoſtolico, qui ei in pœnitentiam injunxit, ut Crucem contra Saracenos ſumeret, & ſacram Militiam in Palæſtina per quinquennium gereret. Hunc in modum finitum eſt Bellum ſacrum, extincta plane eſt in Galliis Albigenſium Hæreſis, ſuas etiam hanc in rem curas conferente ipſomet *Raymundo Juniore* Comite Toloſano, qui ad exaltationem Fidei Chriſtianæ, ad radicitus extirpandam Hæreticam pravitatem, ad conſervationem pacis, & ad bonum totius Comitatus Toloſani ſtatum conſervandum, & in melius reformandum Sanctiſſimas Leges tulit ann. MCCXXXIII.

D. Perniciofiſſimis Hæreticorum conatibus, ne Religioni noceant, & Catholicæ Eccleſiæ pacem perturbent, armis temporalibus reſiſtendum eſſe, nemo certe negare poteſt. Si enim ille, qui hoſtem, ferrum ac flammam minitantem, atque jugulum patriæ petentem quieto, tranquilloque videret animo, vel ei perfunctorie aut leviter ſe opponeret, impius, reuſque perduellionis habe-

Digitized by Google

haberetur, & niſi contenderet acerrime, vimque vi defenderet, defuiſſe Reipublicæ merito cenſeretur; quanto magis exardeſcere debent avitæ Religionis propugnatores, & armis etiam temporalibus, ſi neceſſe ſit, comprimere furorem hæreticorum, qui ad ſuos ſtabiliendos errores conjurantes, in Religionem, qua nihil ſecundum Deum antiquius habere debemus, hoſtiliter graſſantur. Optime itaque ſe geſſit *Innocentius Tertius* Pontifex Maximus, dum ſacram Militiam ad frangendos Hæreticorum Albigenſium impetus, indixit, ſecutus hac in re laudatiſſimum illum morem, quem, ut nuperrime audivi a viro erudito, a tempore *Conſtantini Magni* Imperatoris omnia comprobarunt Eccleſiæ Sæcula. Sed dicas nunc quæſo, quid ſibi velit iſtud Sanctæ Inquiſitionis Officium, quod ad excindendas Albigenſium Hæreſeos reliquias Fratribus Prædicatoribus a Sede Apoſtolica demandatum eſſe dicitur.

M. Ad Hæreſeos Albigenſium expugnationem & Hæreticorum converſionem miſerat *Innocentius III.* Pontifex Maximus Legatos Apoſtolicos *Arnaldum* Ciſtercienſem Abbatem, *Petrum de Caſtro novo*, & *Rodulphum* ejuſdem Ordinis Profeſſores, qui, adjunctis ſibi Ciſtercienſis itidem Ordinis duodecim Abbatibus, Hæreticos ad gremium Eccleſiæ qua fervidis concionibus, qua diſputationibus, reducere pro viribus tentarunt. Acceſſit Sanctæ Dux Prædicationis *Didacus*, Oxomenſis in Hiſpania Epiſcopus, cum *Dominico*, ſuo itineris & laborum indivulſo ſocio, quem inter Canonicos Regulares ſuæ Eccleſiæ Oxomenſis an. MCXCIV. ſuſceperat. Animadvertens *Didacus*, quod Ciſtercienſes Albigenſium Hæreticorum converſionem huc uſque parum promoviſſent, illis author fuit, ut dimiſſis equis, quibus vehebantur, & abjectis auro, argento, famulitio, ac ſuperfluo comitatu, Apoſtolicam prædicandi rationem ſequerentur, & unicuique termini proprii aſſignarentur, per quos diſcurrendo, prædicationi inſiſterent, & diſputationibus inſudarent, ſicut teſtatur *Petrus De Valle Cernaii* Ciſtercienſis Monachus cap. 5. *Hiſtoriæ Albigenſium*. Eo in munere cum biennium Apoſtolico fervore *Didacus* Oxomenſis Præſul, & *Dominicus* inſumpſiſſent cum Apoſtolicis Legatis, & aliis Ciſtercienſis Ordinis Abbatibus; *Didacus* in Eccleſiam ſuam reverſus eſt, *Dominico* Duce prædicationis adverſus Albigenſes paucis cum ſociis (nam & Ciſtercienſes Abbates diſceſſerant) relicto. Novem annos Vir Dei *Dominicus* in Hæreſis confutationem, in prædicationem ac defenſionem fidei ſtrenue & intrepide incubuit, verbo, precibus, miraculis Catholicam Religionem propugnavit; Sacræ Inquiſitionis Officium adverſus hæreticam pravitatem in Provincia Narbonenſi, & maxime Toloſæ & Carcaſſonæ authoritate Romanorum Pontificum *Innocentii Tertii*, & *Honorii Tertii* magno cum animarum fructu exercuit, utque Eccleſia ad expugnandos, vel convertendos Hæreticos perpetuum haberet fidei fulcimentum, inſtituit clariſſimum Ordinem Fratrum Prædicatorum, quibus pro tutanda fide Catholica jugiter excubantibus Sanctæ Inquiſitionis Officium commiſerunt Romani Pontifices, ſeu eis ad hoc officium delectis authoritatem dederunt inquirendi in Hæreticos, & in eos debitis pœnis animadvertendi, ſi reſipiſcere, ſuoſque errores ejurare nolint. Non me fugit quantum Hæreticis diſpliceat illud Sanctæ Inquiſitionis Officium, quod unus ex illis, videlicet *Guillelmus Cave* in *Conſpectu Sæculi Scholaſtici*, ut vocat, ſeu decimi tertii, ſuæ *Hiſtoriæ Litteralis*, infrunito ore appellat *Graviſſimum, & ab Orco petitum Chriſtianæ Religionis dedecus ſimul & flagellum, conſcientiarum carnificinam, ſummæque tyrannidis, & crudelitatis officinam, qua Siculi non invenere tyranni majus tormentum*. Verum, ad confutandam hanc Hæreticorum calumniam, quam ſurda aure prætetire haud poſſum, ſufficiat hic breviter obſervare, tribus potiſſimum de cauſis Sanctæ Inquiſitionis Officium fuiſſe in Eccleſia ſapientiſſime inſtitutum. Primo, ut ſanari poſſint Hæretici, qui ſuam miſereri ſortem nolunt. Eſt enim id Novatorum omnium ingenium, ut in quemcunque incurrerint; aut impegerint errorem, ad eum omni animi inductione ac voluntate adhæreſcant, nec ad ſaniorem mentem, niſi adhibita aliqua ſeveritate, redire valeant. Quid autem medico crudelius eo, qui in ægrum indulgentior, ferrum in vulnus & cicatricem altius adigere reformidet? Hæc nimia humanitas pro crudelitate, ſævitia contra, rigidiorque ſeveritas pro humanitate ſumma haberi debet. Quod ergo aliquam erga contumaces Hæreticos ſeveritatem adhibeat Sanctæ Inquiſitionis Officium, non inde culpari, ſed potius maxime commendari debet, cum ea ſeveritate ſæpius corrigantur Hæretici, ſuumque perverſum mentis habitum emendantes, amiſſam animæ ſalutem adipiſcantur: *Clamet, vociferetur æger impatiens per dolorem*, inquit *S. Cyprianus* in l. de Lapſis, *gratias aget, poſtquam ſenſerit ſanitatem*. Secundo, inſtitutum eſt Sanctæ Inquiſitionis Officium, ut populi profligatiſſimas hæreticorum doctrinas fugiant, horreant & execrentur. Si enim Hæretici, impune & nullo ſuppliciorum metu coerciti, ſuas poſſent diſſeminare doctrinas, facile excitarent incendium, quod auris omnibus & flabellis accenſum ſerperet, gliſceret, graſſaretur, ac, nullo ſeſe opponente curſui flammarum, incautos populos involveret. At, dum Sanctæ fidei Quæſitores, ad primam novitatis auram, errorem acriter oppugnant, & Hæreticos, Hæreſeoſque fautores confeſtim in ordinem redigunt, tam prompto, tamque ſalutari adhibito remedio efficiunt, ut novitas variis multiplicibuſque lenociniis hominum animos non permulceat. Denique, Sanctæ Inquiſitionis Officium inſtitutum eſt ad fovendam Regnorum tranquillitatem, quæ diu profecto ſtare non poteſt, dum Religionis divortia vigent, & populi erroribus ab Hæreticis ſparſis afflati de ſumma re diſſident, ac magno animorum æſtu inter ſe digladiantur. Ex his quippe diſſenſionibus oriuntur factiones, ex factionibus creſcit audacia, ex audacia contemptus legum & legitimæ dominationis odium. Hinc rebellio, Bellumque prorumpit eo ſævius, quod Religionis & Sacrorum cauſa utrinque movetur; ex Bello vero ſtrages,

ruinæque innumeræ prodeunt, quæ longo temporis progreſſu vix ac ne vix quidem reſarciri poſſunt. Tot graviſſimis malis omnem aditum præcludunt, vel ſaltem præſentiſſimum remedium afferunt fidei Inquiſitores, quippe qui Hæreſes in ſuis cunis præfocant, Hæreticis larvam detrahunt, eorumque malis detectis artibus, omnem facultatem aliis nocendi, ſuoſque inſtillandi errores penitus adimunt. Iſtud itaque Sanctæ Inquiſitionis Officium ſibi a Summis Pontificibus concreditum magno fervore contra Hæreticos Albigenſes obierunt Fratres Prædicatores, quorum tamen zelus, & ſevera in Hæreticos eorumque fautores juſtitia tam gravem adverſus ipſos perſecutionem excitavit, ut in odium Inquiſitionis ex urbe Toloſa ſecedere compulſi, ſacro inſtructo agmine, ſicut refert *Spondanus* ad annum MCCXXXIV. bini & bini exierint, animis ad martyrium comparatis, Symbolum Fidei, & Antiphonam *Salve Regina* concinentes. Qua in re egregii illi Fidei Athletæ contra Hæreticos intrepidis animis decertantes, ſecuti ſunt exempla Sanctorum Patrum *Athanaſii*, *Auguſtini*, *Hieronymi*, & aliorum, qui Hæreticorum conatibus ſeſe acertime opposuerunt, eos ſeveriore ſtylo confixerunt, nec timuerunt unquam, ne a procacibus illis hominibus appeterentur viciſſim acerbioribus injuriis, ſed potius quidquid plagarum ab illis accipiebant, in decorum & beneficiorum loco reponebant. Sed de zelo Fratrum Prædicatorum in expugnandis, & convertendis Hæreticis plura in ſexto Colloquio dicemus.

D. Debellata hac peſtifera Albigenſium hæreſi, quæ tot ac tantas in Galliis excitavit tragœdias, emerſeruntne ſæculo decimo tertio aliæ hæreſes, quæ florentiſſimum Galliarum Regnum virulento ſuo anhelitu infeſtarint?

M. Libri *Ariſtotelis* Sæculo Eccleſiæ decimo tertio Conſtantinopoli recens in Gallias aſportati, e Græco idiomate in Latinum tranſlati, & ab erroribus, quos continebant, necdum purgati, occaſionem præbuerunt quibuſdam ſubtilioribus Theologis in Galliis nova procudendi commenta, &, relicta vera ac puriori veterum Patrum doctrina, ex turbidis Arabum lacunis fœculentos proferendi errores. *Homines* ſiquidem (ut recte obſervat *Lactantius* Lib. 3. *Divinarum Inſtitutionum* cap. 11.) *ideo falluntur, quod aut religionem ſuſcipiunt, omiſſa Sapientia, aut Sapientiæ ſoli ſtudent, omiſſa religione: cum alterum ſine altero non poſſit eſſe verum. Cadunt ergo ad multiplices religiones, ſed ideo falſas, quia Sapientiam reliquerunt, quæ illos docere poterat &c.* Hi Theologi rerum novarum cupidi, Ariſtotelis Philoſophiam in ſubſidium errorum, quos ſpargebant, advocantes, in cauſa fuerunt cur libri illius Philoſophi, qui novorum ſemina errorum continere videbantur, damnati & combuſti fuerint in Concilio Pariſienſi anno MCCIX. celebrato, & *ſub pœna excommunicationis cautum, ne quis de cetero eos ſcribere, legere præſumeret, vel quoquo modo habere*, ſicut teſtatur Rigordus in vita *Philippi Auguſti* Galliarum Regis ad annum MCCIX. Hanc damnationis ſententiam in libros *Ariſtotelis* a Synodo Pariſienſi latam confirmavit *Gregorius IX.* Pontifex Maximus ann. MCCXXXIII. in Bulla ad Magiſtros & Scholares Pariſienſes, quæ extat in Magno Paſtorali Eccleſiæ Pariſienſis, eamque refert *Joannes Launojus* Doctor Pariſienſis in libro, quem edidit, *de varia Ariſtotelis in Academia Pariſienſi fortuna*. Dum Ariſtotelis Philoſophia tot ignominiæ notis inuſta Pariſiis exularet, & qui vel leviter eam attigiſſent, hæreſis ſuſpicione aſpergerentur, commodum adfuit *S. Thomas*, Doctor Angelicus, qui Ariſtotelis Philoſophiam præclaris ſuis Commentariis ſic illuſtravit, & ab erroribus repurgavit, ut eam fidei obſequio mancipatam Chriſtiani deinde Philoſophi, probante Apoſtolica Sede, & toto plaudente Orbe Catholico, obviis ulnis exceperint, atque pro ejus defenſione eas in Scholis pugnas moverint, quas vix boni Cives pro aris, ac focis ſuſcepiſſent.

D. Fortunæ *Ariſtotelis* certe non invideo, ſed eorum me miſeret, qui Sæculo Eccleſiæ XIII. ex lectione & ſtudio librorum hujuſce Philoſophi in varios abducti ſunt errores, qui, & quales fuerint, quoſve Authores habuerint, paucis hic exponere debes.

M. Ineunte Sæculo decimo tertio *Almaricus* profeſſione Clericus, e territorio Carnotenſi, Villa, quæ *Bena* dicitur, oriundus, Pariſiis dum ſtuderet, & argutiis Ariſtotelicæ Dialecticæ plus æquo deditus eſſet, Hæreſim promulgavit, teſte *Rigordo* in *Vita Philippi Auguſti* Galliarum Regis ad annum MCCIX. ubi hæc habet; *Qui* (ſeu Almaricus) *cum in arte Logica peritus eſſet, & Scholas de arte illa, & aliis artibus liberalibus diu rexiſſet, tranſtulit ſe ad ſacram paginam excolendam, ſemper tamen ſuum per ſe modum docendi & diſcendi habuit, & opinionem privatam, & judicium quaſi ſectum, & ab aliis ſeparatum. Unde & in ipſa Theologia auſus eſt conſtanter aſſeverare, quod quilibet Chriſtianus teneatur credere ſe eſſe membrum Chriſti, nec aliquem poſſe ſalvari, qui hoc non crederet, non minus quam ſi non crederet Chriſtum eſſe natum & paſſum, vel alios Fidei articulos.* Hunc *Almarici*, ejuſque Sectatorum errorem damnavit Academia Pariſienſis an. MCCIV. cujus doctrinali judicio ſtare nolens *Almaricus* ad Summum Pontificem *Innocentium III.* provocavit, Romamque profectus eſt. At, eo audito, lectis quoque litteris Academiæ Pariſienſis, & utrius partis æqua lance ponderatis rationibus, Pontifex ſententiam adverſus eum latam confirmavit, præcepitque ut ſuum publice & coram Academia Pariſienſi ejuraret errorem, quod quidem ann. MCCVII. Pariſios reverſus *Almaricus*, ficte præſtitit, ore palinodiam cecinit, & corde hæreſim retinuit. Paulo poſt, in morbum lapſus, obiit, & juxta Cœnobium *S. Martini de Campis* ſepultus eſt. Diſcipulos reliquit, qui novos errores impiorum Magiſtri addiderunt, dictitantes primo, poteſtatem Patris duraſſe, quamdiu viguit Lex Moſaica. Legem novam a Chriſto conditam ad ſua uſque tempora vim habuiſſe, ſed eam deinceps cum omnibus ſuis Sacramentis antiquatam locum dediſſe Spiritus Sancti Regno, in quo Baptiſmus, Confeſſio,

Eu-

Digitized by Google

Euchariſtia & alia Sacramenta, & ſaluris adminicula jam non eſſent neceſſaria, ſed ſola gratia interiori Spiritus Sancti, citra ullum bonorum operum exercitium, unumquemque ſalvari poſſe docebant. Præterea, Charitatis virtutem ſic extollebant *Almarici* Diſcipuli, ut flagitia ipſa, ſtupra & adulteria, aliaque id genus graviſſima peccata per ipſam licita reddi aſſerere non dubitarent, mulierculis, quibuſcum carnali commercio commiſcebantur, & rudibus, quos decipiebant, impunitatem peccati hoc pacto promittentes, ſicut refert *Rigordus*, Auctor coævus ad an. Mccix. Aliorum errorum Diſcipulos *Almarici* inſimulat *Cæſarius Heiſterbacenſis* l. 5. Dialog. c. 22. ubi illos accuſat, quod dicerent primo, non aliter eſſe Corpus Chriſti in pane Altaris, quam in alio pane, & in qualibet re. Secundo, quod aſſererent, Deum locutum fuiſſe in *Ovidio*, ſicut in *Auguſtino*. Tertio, quod negarent reſurrectionem corporum, affirmantes nihil eſſe Paradiſum, neque Infernum. Quarto, quod Altaria in memoriam Sanctorum erigere, & thus coram ſacris Imaginibus adolere Idololatriæ crimen eſſe pertenderent. Quinto, quod eos, qui oſſa Martyrum deoſculabantur, ſugillarent. Poſtremo, quod docerent, eum, in quo eſt Spiritus Sanctus, peccare deinceps non poſſe, & fornicationem ab ipſo perpetratam peccatum eſſe negarent. Ex quo cœnoſo iſtorum hæreticorum gurgite *Calvinum* peſtilentem ſuam hæreſim *de Inamiſſibili Juſtitia* quocumque admiſſo flagitio, excepto ſolo Apoſtaſiæ a fide peccato, in ſuam ſectam derivaſſe, haud ægre mihi perſuaſerim. Hujus Sectæ *Almarici* diſcipulorum Coriphæus erat quidam *Willelmus* Aurifaber, qui, ut auram popularem aucuparetur, quaſi a Deo miſſus eſſet, & Prophetiæ dono illuſtratus, quatuor plagas infra quinquennium eventuras vaticinabatur, famem ſcilicet ſuper populum, gladium ſuper Principes, terræ hiatum ad Cives abſorbendos, ignem ſuper Eccleſiæ Prælatos, quos Antichriſti membra impudorato ore appellabat, Romanum vero Pontificem Antichriſtum, & Romam Babylonem vocabat. Sic omnes Eccleſiæ Miniſtros canino dente rodebat Arcadius ille Opilio, qui tamen, ut *Philippi Auguſti* Galliarum Regis ſibi favorem conciliaret, dicere ſolebat, omnia Mundi Regna ſub Lege Spiritus Sancti, huic Galliarum Regi, ejuſque filio, fore propediem ſubjicienda. Contra illos Sectarios *Almarici* diſcipulos, *Petrus*, Pariſienſis Epiſcopus, Synodum Pariſienſem indixit anno Mccix. in qua eos ſiſti juſſos & convictos damnavit, & ne ulterius inſanirent, præcepit Rex Chriſtianiſſimus, ut alii ultricibus flammis addicerentur, alii perpetuo carcere plecterentur, ſolis mulieribus venia conceſſa. *Almarico*, qui hanc peſtem intulerat, Anathema in hoc Concilio Pariſienſi dictum eſt, ejuſque oſſa exhumata & in ſterquilinium diſperſa. Proſcripti etiam fuere & exuſti libri *Davidis Dinantii*, ſeu *de Dinando* Almarici diſcipuli, qui aſſerebat, Deum eſſe Materiam primam, contra quem errorem doctiſſime diſputavit *Sanctus Thomas*, Doctor Angelicus, lib. 1. contra Gentes c. 17. & prima parte ſuæ Summæ q. 3. art. 8. Poſtremo, *Almarici* Hæreſis confixa eſt anno Mccxv. in Concilio Generali Lateranenſi VI. cap. 2. his verbis: reprobamus etiam & damnamus perverſiſſimum dogma impii *Almarici*, cujus mentem ſic pater mendacii excæcavit, ut doctrina non tam hæretica cenſenda ſit, quam inſana.

Eodem Sæculo Eccleſiæ decimo tertio fuerunt alii in Galliis Theologi, ſeu potius Theologaſtri, qui neglecto prorſus Scripturæ, & Sanctorum Patrum doctrinæ ſtudio, ad frivolas Ariſtotelicæ Philoſophiæ regulas noſtram erga Deum fidem exigere voluerunt, & in rebus divinis nihil præterquam philoſophantes, vaniſſima, ſupra quam credibile ſit, opinionum commenta procuderunt, affingentes, detrahentes, circumſcribentes, dividentes, promiſcue, & indiſcriminatim, invertentes audacter, temere, arbitratu ſuo. Hanc effrænem & a Sæculis inauditam de rebus divinis diſſerendi licentiam ægre tulit *Guillelmus* hujus nominis *Tertius* Epiſcopus Pariſienſis, & in Concilio, quod an. Mccxl. convocavit, decem damnavit errores ex Scriptis Anonymis excerptos, qui erant his verbis concepti: *I. Divina eſſentia in ſe, nec ab Angelo, nec ab homine videtur, nec videbitur. II. Licet Divina eſſentia eadem ſit in Patre, Filio, & Spiritu Sancto, tamen ut hæc eſt eſſentia, & in ratione formæ, una eſt in Patre & Filio, non in Spiritu Sancto. III. Spiritus Sanctus, prout eſt amor & nexus, non procedit a Filio; ſed tantum a Patre. IV. Multæ veritates fuerunt ab æterno, quæ non ſunt ipſe Deus. V. Primum nunc, vel principum, & creatio, paſſio, non ſunt Creator vel creatura. VI. Angelus malus in primo inſtanti ſuæ creationis fuit malus, & nunquam fuit non malus. VII. Nec Animæ glorificatæ, nec corpora glorioſa, vel glorificata, erunt in Cælo Empyreo cum Angelis; immo nec Beata Virgo, ſed in Cælo aqueo, vel cryſtallino. VIII. Angelus in eodem inſtanti poteſt eſſe in diverſis locis, & eſt ubique ſi vult. XI. Cujus meliora fuerint naturalia, neceſſario major erit gratia, & gloria. X. Diabolus nunquam habuit unde poſſet ſtare. Nec etiam Adam in ſtatu innocentiæ.* His decem erroribus jam laudatus *Guillelmus* Archiepiſcopus Pariſienſis, & Magiſtri Facultatis Pariſienſis, qui huic Concilio aderant, totidem Articulos oppoſuerunt hoc tenore: *I. Firmiter credendum eſt, & nullatenus dubitandum, quod Deus in ſua ſubſtantia, eſſentia, vel natura, videbitur ab Angelis Sanctis, & animabus glorificatis. II. Una eſt eſſentia ſubſtantialis vel natura in Patre & Filio, & Spiritu ſancto. Et eadem eſſentia in ratione formæ in tribus perſonis. III. Spiritus ſanctus, prout nexus eſt & amor, procedit ab utroque, ſcilicet a Patre & Filio. IV. Una ſola veritas fuit ab æterno, quæ eſt Deus. Et nulla veritas fuit ab æterno, quæ non ſit illa veritas. V. Primum nunc & creatio paſſio, eſt creatura. VI. Malus Angelus aliquando fuit bonus, & poſt peccando eſt malus. VII. Idem eſt corporeus locus, ſcilicet Empyreum Cælum, Sanctorum Angelorum, & Beatarum animarum: & idem erit corporum humanorum glorificatorium. Et ſimiliter idem eſt locus ſpiritualis Sanctorum Angelorum & hominum bonorum. VIII. Angelus eſt in loco per diſtinctiones: ita quod ſi eſt hic, non eſt ibi in eodem* in-

inſtanti. Impoſſibile eſt enim eum in eodem inſtanti eſſe ubique, cum hoc ſit proprium Dei. IX. Secundum quod præordinatum eſt & prædeſtinatum a Deo, dabitur gratia & gloria. X. Malus Angelus & Adam habuerunt unde poſſent ſtare, etſi non unde poſſent proficere. * His Articulis proviſum quidem eſt ſanæ doctrinæ, ſed non repreſſa ea, quæ apud Theologos in Galliis inoleverat de rebus divinis philoſophandi prurigo. Eodem ſiquidem an. 1240. Fr. *Guillelmus* Ordinis Fratrum Minorum Profeſſor, in Sermone de S. *Joanne Baptiſta*, quem in Fratrum ſuorum eccleſia habuerat ad populum, duas propoſitiones erroneas aſſeruit, de quibus a ſupra laudato Epiſcopo Pariſienſi, & Sacræ facultatis Pariſienſis Doctoribus publice reprehenſus, eas coram ſrequentiſſimo cœtu damnare compulſus eſt. Prima propoſitio hæc erat: *Liberum arbitrium habet potentiam naturalem ad recipiendam gratiam, non effectivam, aliquo modo, ideſt, gratiæ receptioni cooperantem.* Secunda: *Qui damnatus eſt, nunquam fuit in gratia, ſed ſemper Iſmael aut Judas fuit, & nunquam Joannes.* Seneſcente Sæculo decimo tertio, hoc eſt anno 1270. *Stephanus Templier*, Epiſcopus Pariſienſis, tredecim proſcripſit propoſitiones erroneas, quibus nonnulli Theologi Pariſienſes Ariſtotelicæ Philoſophiæ ſubtilitatibus deluſi ſanam Theologiam corrumpebant. Hæ autem propoſitiones his verbis erant conceptæ: *I. Intellectus omnium hominum eſt unus idem numero. II. Illa propoſitio eſt falſa, vel impropria: Homo intelligit. III. Voluntas hominis ex neceſſitate vult, vel eligit. IV. Omnia, quæ in inferioribus aguntur, ſubſunt neceſſitati corporum cæleſtium. V. Mundus eſt æternus. VI. Nunquam fuit primus homo. VII. Anima, quæ eſt forma hominis, ſecundum quod homo eſt, corrumpitur corrupto corpore. VIII. Anima ſeparata non patitur ab igne corporeo. IX. Liberum arbitrium eſt potentia paſſiva, non activa, quæ neceſſario movetur ad appetibile. X. Deus non cognoſcit ſingularia. XI. Deus non cognoſcit aliud a ſe. XII. Actus humani a divina providentia non reguntur. XIII. Corruptibili rei Deus immortalitaten, vel incorruptionem dare non poteſt.* Alios errores, quos in Theologiam invexerat Ariſtotelica philoſophia, & quorum palmaris hic erat: *Quedam ſunt vera ſecundum Philoſophiam, ſed non ſecundum fidem Catholicam*, damnavit idem *Stephanus Templier* Epiſcopus Pariſienſis anno 1277. ad quem ea de re *Joannes* xx. vulgo dictus XXI. Pontifex Maximus ſcripſit his verbis; *Relatio nimis implacida noſtrum turbavit auditum, amaricavit & animum, quod Pariſiis, ubi fons vivus ſapientiæ ſalutaris abundanter huc uſque ſcaturiit, ſuos rivos limpidiſſimos, Fidem patefacientes Catkolicam, uſque ad terminos Orbis diffundens, quidam errores in præjudicium ejuſdem Fidei pullulaſſe noſcuntur. Volumus itaque, tibique auctoritate præſentium diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus diligenter facias inſpici, vel inquiri, a quibus perſonis, & in quibus locis errores hujuſmodi dicti ſunt, ſive ſcripti, & quæ didiceris, ſive inveneris conſcripta, fideliter nobis per tuum Nuncium tranſmittere non omittas.* Verum, cum nullis cenſuris Eccleſiaſticis cohiberi poſſet hæc ingeniorum laſcivia, multique in dies exurgerent Theologi, qui ſecuris antiquæ Theologiæ relictis callibus novos, ac nullius adhuc tentatos veſtigiis quærebant, & doctrinas flagitioſa ſua novitate infames obtrudebant, cauſam tandem ſuam vindicavit ipſe Deus, & unum ex iſtis errorum Architectis terribili morte punivit, quam noſter *Thomas Cantiparatanus*, auctor coævus, l. 2. *de Apibus* c. 48. n. 5. his verbis deſcribit: Magiſter Simon de Tornaco Pariſiis in Theologia regebat, & erat excellens ille ſuo tempore, ſed contra decentiam talis officii ſupra modum incontinens, & ſuperbus. Hic cum ſuper omnes Doctores civitatis auditores haberet, & in Schola coram omnibus de humilitate altiſſimæ doctrinæ Chriſt quæſt. diſputatione præhabita, terminaret, in fine tandem datus in reprobum ſenſum in execranda contra Chriſtum blaſphemiæ verba prorupit. Tres ſunt, inquit, qui Mundum ſectis ſuis & dogmatibus ſubjugarunt; Moyſes, Jeſus, & Mahometes. Moyſes primo Judaicum populum infatuavit. Secundo, Jeſus Chriſtus a ſuo nomine Chriſtianos. Tertio, Gentilem populum Mahometes. Nec mora, everſis oculis pro humana voce mugitum emiſit, & epilepſia ſtatim eliſus in terram die 3. ejuſdem morbi vindictam accepit. Plaga ergo inſanabili eum percuſſit Omnipotens, & omni ſcientia uſque ad prima litterarum elementa privavit, & graviori quidem in anima cum hac plaga percuſſus eſt, cum uſque in diem mortis ſuæ quaſi mutus comparatus eſt jumentis inſipientibus, & in luxuriæ fœditate permanſit. Et vide ſupremæ admirationis miraculum: Aleydem fornicariam, concubinam ſuam, nominare poterat & ſciebat, Boetium vero de Trinitate, qui juxta eum ad ſpectaculum ponebatur, quem olim corde tenus ſcierat, poſt inditam plagam nec nominare noverat, nec volebat. Eo ſtupendo prodigio didicerunt illius temporis Theologi, qui arcanas æterni Numinis divitias curioſius perſcrutari audebant, de Deo ſilere, quam loqui, longe cautius, melius, ac convenientius eſſe.

D. Multum vereor, ne iſthæc Theologorum Pariſienſium de rebus divinis diſſerendi prurigo intulerit Academiæ pariſienſi ſæculo Eccleſiæ decimo tertio graviſſima damna.

M. Ita eſt. Magiſtri Academiæ Pariſienſis, a *Guillelmo de Sancto Amore*, viro jurgioſo, & in ſua procacia obſtinato, potiſſimum inſtigati, contra Fratres Prædicatores ejuſdem Academiæ alumnos tumultus concitarunt, qui celeberrimam illam Univerſitatem in ſummum diſcrimen Sæculo XIII. adduxerunt. Hæc invidioſa lis, & funeſta controverſia, cujus memoriam refricare cogunt me hiſtoriæ leges, initium habuit anno 1230. Regnabat tum remporis in Galliis S. *Ludovicus* hujus nominis IX. ſub tutela matris ſuæ *Blanchæ* adhuc conſtitutus, apud quem Univerſitas Pariſienſis de vi Scholaribus ſuis per cives & incolas

* *Vide Correctionem Auctoris in fine hujus Tomi.*

colas Suburbii San-Marcellini Pariſiis illata, & de nonnullorum morte inde ſecuta cum fuiſſet conqueſta; non modo repulſam paſſa eſt, ſed ad eam comprimendam diſpoſita ſunt Prætorianorum militum Cohortes in armis. Ea re offenſa Univerſitas Pariſienſis a Lectionibus abſtinuit, & Magiſtri Pariſiis ſedentes, alii Remos, alii Andegavum, alii alio abierunt, libertati & ſecuritati ſuæ locum tutiorem quærentes. Diſſipatis ergo hac illac Magiſtris, Fratres Prædicatores, ne omnino conticeſcerent Muſæ Pariſienſes, Cathedram unam Magiſtralem in Theologia, conſentientibus *Guillelmo* Epiſcopo Pariſienſi, & Cancellario Academiæ Pariſienſis, tenuerunt. Quadriennio poſt, Pariſios reverſis Magiſtris, & reſtituto in integrum Studio Pariſienſi; alteram Cathedram Theologicam erexerunt Fratres Prædicatores. Quæ res magnorum inter Magiſtros Pariſienſes, & Fratres Prædicatores diſſidiorum cauſa fuit ac Seminarium. Ægre ſiquidem ferentes Magiſtri Pariſienſes, quod Fratres Prædicatores duas Cathedras Theologicas haberent, & veriti, ne alii Religioſorum Ordine id facere contenderent, ſicque ſuis ipſimet ſedibus pellerentur; hoc Decretum communibus votis ſanxerunt & evixerunt, *ut nullus Regularium Conventus duas ſimul Cathedras ſolemnes & Theologicas in poſterum obtineret*. Huicce Decreto Fratres Prædicatores ſe minime obtemperaturos palam profeſſi ſunt, eo quod duas Cathedras jam per aliquot annos pacifice occuparant, & ſumma cum laude, atque Diſcipulorum applauſu rexerant. Utcumque tamen inter eos & Academicos pax coaluit uſque ad annum 1251. quo tempore, ut inquit *Wadinghus* in Annalibus Minorum ad hunc annum: *Orta eſt magna diſſenſio inter Academicos Pariſienſes, & Mendicantes, præcipue Fratres Prædicatores. Controverſia exordium habuit a quibuſdam Statutis editis a Magiſtris Univerſitatis, & ſuſpenſione lecturæ propter irrogatas aliquas injurias Scholaribus* (quorum aliqui percuſſi, alii in carcerem truſi, vel trucidati fuerunt). *Conſtitutionibus injuſtis dum noluerunt ſubſcribere, duo Ordinis Prædicatorum, Bonus homo, & Helias dicti, facti ſunt extra Scholas. Conquerentes apud S. Sedem exaudiuntur ab Innocentio IV. & jubentur in priſtinum ſtatum reſtitui*. Nec ſolum ab *Innocentio* IV. ſed etiam ab ejus ſucceſſore *Alexandro* IV. Fratres Prædicatores pro ſua in Academiam Pariſienſem reſtitutione in integrum quadraginta obtinuerunt Diplomata, quæ in Pariſienſis Eccleſiæ Tabulario aſſervantur, quibus Pariſienſis Academia aliquandiu reluctata, tandem aliquando ceſſit: & Fratres Prædicatores in ſocietatem Magiſtrorum Pariſienſium admiſit. Hanc tamen concordiam *Guillelmus de Sancto Amore* totis ſuis viribus impedire molitus eſt. Is quippe, Magiſtris *Odone de Duaco*, *Nicolao Decano de Barro ſuper Albam*, & *Chriſtiano* Canonico Bellovacenſi, aliiſque tractis in partes, ad infamandos Religioſos Mendicantes, & ex Academiæ gremio expellendos nihil intentatum reliquit, totumque virus in ipſos effudit in libello male conſarcinato, cui titulum indidit: *De periculis Noviſſimorum temporum*, quem *Alexander* IV. Pontifex Maximus poſt maturum, ac diuturnum examen proſcripſit tanquam *pernicioſum & deteſtabilem*, ut opportunius oſtendemus in V. Colloquio. Hunc exitum habuit luctuoſum illud diſſidium, quod, proh dolor! Sæculo decimo tertio exarſit inter Magiſtros Pariſienſes, & Fratres Prædicatores, quodque, ut obiter dicam, non ſatis candide ac ſincere deſcribitur ab *Egaſſio Bulæo* tomo 3. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis*, ubi partium ſtudio abreptus, *Guillelmo a Sancto Amore*, viro ab Eccleſia damnato, & infenſiſſimo Ordinum Mendicantium hoſti, plus æquo favet, Cauſam Fratrum Prædicatorum, quantum poteſt, deprimit, eos velut totius diſſidii Auctores ac concitatores atro carbone depingit, perſtringit, inſectatur, & omnia, quæ ipſis patrocinari poſſunt, conſulto aut elevat, aut diſſimulat, aut ſiniſtram in partem interpretatur. At, velit nolit *Bulæus*, Cauſæ Fratrum Prædicatorum æquitatem aperte probant non ſolum innumera Summorum Pontificum *Innocentii* IV. & *Alexandri* IV. in gratiam Fratrum Prædicatorum data Diplomata, ſed etiam eam manifeſtam reddit ipſa vis veritatis, quam *S. Thomas* Doctor Angelicus, Ordinis Prædicatorum, Academiæ Pariſienſis & Univerſæ Eccleſiæ columen & ornamentum, invictiſſime tum temporis defendit, erroreſque Magiſtri *Guillelmi de Sancto Amore*, acerbi illius diſſidii ſtimulatoris, præclaris, ſolidiſque Scriptis confutavit. Plura in hanc rem dicerem, niſi mihi ſilentium indiceret Dominicana Familia, quæ antiquæ injuriæ immemor, Academiam Pariſienſem pluribus ſibi devinctam beneficiis maximo ſemper honore proſequuta eſt.

D. Aſſerebat mihi nuperrime vir eruditus, Monachis haud parum infenſus, huic controverſiæ, quam Fratres Prædicatores cum Magiſtris Pariſienſibus Sæculo decimo tertio habuerunt, occaſionem dediſſe novum quemdam librum inſcriptum *Evangelium Æternum*, ab *Alexandro* IV. Pontifice Maximo damnatum, quem Ordini FF. Prædicatorum attribuit *Matthæus Pariſius*, & in quo blaſphema continentur dogmata, quorum hæc præcipua adhuc memoria teneo: videlicet *Evangelium Æternum, ſeu Evangelium Spiritus Sancti perfectius, & melius, & dignius fore Evangelio Chriſti*. II. *Evangelium Chriſti non eſſe Evangelium Regni, ac per hoc nec Eccleſiæ ædificatorium*: III. *Novum Teſtamentum, ſicut & Vetus, eſſe evacuandum, nec in virtute ſua ad annum 1260. duraturum, & deinceps omnes in ſtatu perfectorum fore*. IV. *Ad inſtruendos homines de ſpiritualibus & æternis ſolos idoneos eſſe, qui nudis pedibus incedunt: Chriſtum, Sanctoſque Apoſtolos vitæ contemplativæ perfectionem non fuiſſe conſecutos: contemplativam vero vitam ab ipſo Joacchino Abbate fructificare cœpiſſe, & a modo imperfectis ſucceſſoribus ipſius perfectius menſuram, fructuſque laturam uberiores*. V. *Quemdam Monachorum Ordinem futurum, qui dignitate & gloria reliquis antecellet, in quo implebitur Prophetia Pſalmiſtæ dicentis*, Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara eſt mihi. *Et qui tunc maxime florebit & convaleſcet, cum Clericorum Ordo peribit*. VI. *Sicut in primo ſtatu Mundi commiſſum fuit a Patre totius Ec-*

Digitized by Google

cleſiæ regimen aliquibus ex Ordine Conjugatorum, ſic in tertio Mundi ſtatu committendum a Spiritu Sancto aliquibus ex Ordine Monachorum. Hæc, & alia id genus blaſphema dogmata continentur in hoc libro, qui inſcribitur: *Evangelium Æternum*, cujus Authores cum fuerint FF. Prædicatores, mirum non eſt, ſi illis litem moverint Magiſtri Pariſienſes, & in eos tam in Scholis, quam in publicis ſuggeſtibus declamaverint.

M. Si revera Fratres Prædicatores edidiſſent hunc librum, qui inſcribitur: *Evangelium Æternum*, quique hæc, quæ mox protuliſti, & alia bene multa complectitur blaſphema dogmata, eorum damnationi incunctanter ſubſcriberem, nedum Apologiam in eorum gratiam adornare vellem. At hunc librum erroribus a capite ad calcem ſcatentem a Fratribus Prædicatoribus fuiſſe lucubratum immaniſſima calumnia eſt, huic Sacro Ordini de Eccleſia bene merito perperam a *Matthæo Pariſio* impacta, *quæ*, ut inquit *Odoricus Raynaldus* in Continuatione Baronii ad annum 1256. Num. 20. *Vel ex eo detegitur, quod* Matthæus Pariſius *nulli certo Authori hujus librum adſcribat, ſed tanquam nefandum partum ab omnibus* Fratribus Prædicatoribus *editum inſinuet. Quid enim magis a veriſimilitudine abhorrens, quam eos*, ſeu Fratres Prædicatores, *libri hæreſi infanda contaminatiſſimi authores fingere, quos ea manet gloria, exſcindendis hæreſibus, ac tum maxime cum is Ordo primævo Sanctitatis flore ac ſplendore emicaret, ſtrenuam operam collocaſſe*: Hujus libri *Evangelii æterni* Auctorem *Joannem de Parma* Italum, Ordinis Minorum ſeptimum Generalem Miniſtrum, vulgo exiſtimatum fuiſſe, teſtatur noſter *Eymericus* parte 2. *Directorii Inquiſitorum*, quæſt. 9. ubi agit de erroribus in hoc deteſtabili libro de contentis. Sed *Wadinghus* in Annalibus Minorum, & *Papebrochius* in Actis Sanctorum ad diem 19. menſis Martii, ubi inſeruit Vitam *Joannis Parmenſis*, negant hunc *Joannem Parmenſem*, fuiſſe auctorem illius male nati libri *Evangelii æterni*, quibus licet ipſe ultro aſſenſum præbeam, non poſſum attamen quin fatear, hunc *Joannem Parmenſem* apud *Alexandrum* IV. Pontificem Maximum a ſuis fratribus, quorum odia, ob zelum quo flagrabat regularis reſtaurandæ diſciplinæ, incurrerat, accuſatum, Præfecturæ Generali, quam in Ordine gerebat, ceſſiſſe, & in ejus locum ſuffectum fuiſſe *S. Bonaventuram*, tunc in Academia Pariſienſi Doctorem Regentem apud Minoritas, qui inquiſivit in *Joannem Parmenſem*, ejuſque Socios, quorum duos, *Gerardum*, & *Leonardum* conjecit in vincula. *Gerardus* an. 18. in carcere detentus eſt, *Leonardus* in vinculis obiit denique, *Joannes Parmenſis* diem extremum clauſit Camerini 13. Kalendas Aprilis anni 1239. cujus ſanctitatem miraculis poſt mortem fuiſſe comprobatam aſſerunt *Wadingus* in Annalibus Minorum, ubi Vitam ejus deſcripſit, & alii ejuſdem Ordinis Franciſcani Scriptores, qui etiam *Joannem Parmenſem* appellatione *Beati*, non prohibente Sede Apoſtolica, exornant. Cum igitur plano ignoretur auctor iſtius execrabilis libri, qui inſcribitur: *Evangelium æternum*, iniquum omnino eſſet illum Fratribus Prædicatoribus, quaſi authoribus tribuere propter teſtimonium, ſeu potius propter unicum & incertum verbum *Matthæi Pariſii*, ſic ſcribentis: *Dicebatur, Prædicatores eſſe illius libri Authores*: Præterquam quod, teſtimonium *Matthæi Pariſii* contra FF. Præd. nullius ponderis haberi debet, non ſolum quia hic ſcriptor, ut norunt omnes, peſſimæ fidei eſt, petulantis linguæ, homo Schiſmaticus & qui hæreticis proluſit, ſed quia etiam *Innocentii* IV. Pontificis Maximi, ac ſubinde Fratrum Prædicatorum, qui hujus Summi Pontificis partes ſtrenue propugnarunt, hoſtis aperriſſimus fuit. Addo etiam, hunc peſtiferum librum, inſcriptum: *Evangelium æternum*, publico Eccleſiæ judicio damnatum, flammiſque addictum fuiſſe anno MCCVIII. ſeptennio ante inſtitutum Fratrum Prædicatorum Ordinem. Qui igitur fieri poteſt, ut ille liber ſit partus alicujus Dominicani, cum ipſe Fratrum Prædicatorum Ordine ſit antiquior?

D. Adductis hactenus & dilucide explanatis erroribus & Controverſiis, quæ Sæculo decimo tertio Eccleſiam Gallicanam, & Academiam Pariſienſem haud parum perturbarunt, expedit nunc ut in eas Hæreſes, quæ eodem Sæculo in aliis Orbis Chriſtianis Nationibus in perniciem animarum eruperunt, breviter inquiramus, & in primis ſcire velim, num aliquæ Hæreſes Sæculo XIII. in Italia prodierint?

M. Sæculo XIII. hoc eſt circa annum MCCLX. *Flagellantium* Secta in Italia ortum habuit, ejuſque originem Monachus *S. Juſtinæ* Paduenſis in ſuo Chronico, quod *Chriſtianus Urſtiſius* Baſileenſis anno MDLXXXV. publici juris fecit, his verbis deſcribit: (Cum tota Italia multis eſſet flagitiis & ſceleribus inquinata, quædam ſubitanea ſuperſtitio, & a Sæculo inaudita invaſit primitus Peruſinos, Romanos poſtmodum, deinde fere Italiæ populos univerſos. In tantum itaque timor Chriſti irruit ſuper eos, quod nobiles pariter & ignobiles, ſenes & juvenes, infantes etiam quinque annorum nudi per plateas civitatum, operis tantum pudendis, depoſita verecundia, bini proceſſionaliter incedebant, ſinguli flagellum in manibus de corigiis continentes, & cum gemitu & ploratu ſe acriter ſuper ſcapulas uſque ad effuſionem ſanguinis verberantes.... Non ſolum itaque in die, verum etiam in nocte cum cereis accenſis, in hyeme aſperrima, centum, milleni, decem millia quoque per Civitates & Eccleſias currebant, & ſe ante altaria humiliter proſternebant, præcedentibus eos Sacerdotibus cum Crucibus & vexillis.... ſiluerunt tum temporis omnia muſica inſtrumenta, & amatoriæ cantilenæ: ſola cantio pœnitentiæ lugubris audiebatur ubique tam in Civitatibus, quam in Villis, ad cujus flebilem modulationem corda ſaxea movebantur, & obſtinatiorum oculi ſe a lacrymis non poterant continere: Mulieres quoque tantæ devotionis fuerunt minime expertes, ſed in cubiculis ſuis non tantum populares, ſed etiam Matronæ nobiles & Virgines delicatæ, cum omni honeſtate hæc eadem faciebant. Tunc fere omnes diſcordes ad con-

Digitized by Google

concordiam redierunt, uſurarii, & raptores male ablata reſtituere feſtinabant, ceterique diverſis criminibus involuti, peccata ſua humiliter confitentes, ſe a ſuis vanitatibus corrigebant &c.) Hæc publicæ pœnitentiæ devotio in Germaniam, ſicut teſtatur *Henricus Stero* in Chronico, penetravit, *ſed quia illius origo*, ut ait idem Scriptor, *nec a Sede Romana*, *nec ab aliqua perſona auctorabili fulciebatur*, *a quibuſdam Epiſcopis*, *& a Domino Henrico Duce Bavariæ cœpit haberi contemptui*, *unde in brevi tepeſcere cœpit*, *ſicut res immoderate concepta*. Tandem in ſuperſtitionem, immo in hæreſim degeneravit male cocta, & tumultuoſa illa devotio. Neminem quippe a peccatis abſolvi pertendebant iſti Flagellantes, qui eorum Sectæ nomen non dediſſet. Mutuo ſeſe, audita confeſſione, a peccatis abſolvebant, etſi Laici eſſent, ſicut teſtantur *Siffridus* Presbyter in Epitome l. a. & *Longinus*, qui ipſos in Polonia ab Epiſcopis, & Principibus repreſſos fuiſſe affirmat lib. 7. *Hiſtoriæ Poloniæ*. Eadem Flagellantium Secta in Ungaria, & Germania renovata eſt an. MCCCXLIX. de cujus ſuperſtitioſo ritu *Albertus de Argentina*, qui, imperante *Carolo IV.* & filio ejus *Venceslao* vixit, in ſuo Chronico, quod incipit ab ann. 1270. & deſinit in annum 1378. ampliſſime tractat, ex quo *Spondanus* ad an. 1349. refert, huic graſſanti Flagellantium Sectæ ſeſe ſociaſſe perditiſſimos quoſque fugitivos, decoctores, adulteros, ſeditioſos, homicidas, latrones, omnium denique criminum reos: illoſque eo impudentiæ prorupiſſe, ut Sacra quæque, & Evangelium, ipſumque Diviniſſimum Corporis Chriſti Sacramentum poſthabentes aſſererent, Sanguinem ſuum ſic per flagellationem tractum miſceri cum ſanguine Chriſti, & ſiquis eam flagellationem per dies triginta tres continuaſſet, omne crimen eſſe purgaturum, omnem illi culpam & pœnam eſſe penitus remiſſam. Alios impiæ illius Flagellantium Sectæ errores, ex *Gobelino Perſona* in ſuo *Coſmodromo*, ſeu Chronico, recenſet idem *Spondanus* ad an. MCCCXLV. num. XIV. Aſſerebant ſiquidem, Deum, ad ipſorum adventum, Pontificem Romanum, ceteroſque Prælatos, ne deinceps Chriſtianis præeſſent, ſuſtuliſſe, & omni auctoritate ligandi, atque ſolvendi, & quidquam conſecrandi privaſſe, ac propter Sacerdotum nequitiam, in adventu Fratrum Crucis, ſeu Flagellantium, Sacerdotium Evangelicum amoviſſe, ſolum Baptiſmum omnibus Sacramentis ſubſtituiſſe; & illum non in aqua ſed mutatum in proprii ſanguinis effuſionem per flagellationem, ſicut Chriſtus in Cana Galilææ mutavit aquam in vinum rubrum, nec poſſe, aut potuiſſe ab inſtitutionis eorum tempore quemquam ſalvari, niſi per ejuſmodi Baptiſmum ſanguinis, qui cuncta, quantumcumque enormia peccata, potens eſt delere. Affirmabant inſuper, nullum poſt mortem eſſe Purgatorium, nullum Feſtum celebrandum, niſi diei Dominicæ, & Nativitatis Chriſti, & Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, nullumque obſervandum jejunium, niſi feriis ſexta, & vigiliis Nativitatis Chriſti, & Aſſumptionis B. Virginis. Mitto alios errores, in quos prolapſi ſunt male feriati iſti Hæretici Flagellantes, quorum Secta late diffuſa aditum tamen in Gallias invenire haud potuit, prohibente *Philippo Valeſio* Rege Chriſtianiſſimo, quo etiam rogante, & hortantibus Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctoribus, *Clemens VI.* Pontifex maximus hanc Sectam damnavit, ut refert *Guillielmi Nangii* continuator ad annum 1349. Nec ſolum hanc Flagellantium Sectam damnavit *Clemens VI.* ſed etiam plures Epiſtolas ad Præſules Germaniæ, Poloniæ, Sveciæ, Angliæ, Galliæ, & ad Principes dedit, quibus ipſos vehementer adhortatus eſt, ut illud ſuperſtitioſum hypocritarum hominum genus coercerent, conventicula diſſolverent, eorumque Magiſtros carceri manciparent. Extant hæ *Clementis VI.* Epiſtolæ in ejus Regeſto anni 8. ex quo eam, quæ ad Magdeburgenſem Archiepiſcopum, ejuſque ſuffraganeos data eſt, refert *Odoricus Raynaldus* ad ann. MCCCXLIX. num. XX. Contra Sectam Flagellantium ſcripſit *Joannes Gerſonius*, Sacræ Facultatis Pariſienſis Cancellarius, brevem tractatum, in quo etiamſi reprobet perverſum uſum flagellationum, ſeu diſciplinam ſibi propria manu infligendi, eum videlicet uſum, qui fit cum oſtentatione, cum ſcandalo, & ſine judicio Superioris, ſive pii ac prudentis conſcientiæ moderatoris, vel qui pravis circumſtantiis, & erroribus, præſertim contemptu Sacramenti Confeſſionis, & Pœnitentiæ Sacramentalis, contaminatus erat in Secta Flagellantium; non tamen improbat, ſed potius approbat flagellationes, ſeu diſciplinas, quæ propria manu infliguntur, dummodo id fiat moderate, animo pœnitente, ſemotis oſtentatione & ſcandalo; hæc enim ſunt celebris illius Doctoris verba: *Lex Chriſti*, *ſi videatur flagella indulgere*, *juxta illud*: *Ecce ego in flagella paratus ſum*; *nihilominus circumſtantiæ debent apponi*, *quibus rationabile fiat obſequium noſtrum*, *una quod hujuſmodi flagellatio fiat judicio Superioris imponentis talem pœnitentiam*, *& quod ab altero fiat & moderate*, *& ſine ſcandalo & oſtentatione*, *ac ſine ſanguine*, *juxta traditionem Guillelmi Pariſienſis*; *quemadmodum fit hujuſmodi flagellatio in Religionibus approbatis*, *& ab aliquibus devotis perſonis*. Quapropter, *Jacobus Boyleau* Doctor Sorbonicus in ea, quam edidit *Hiſtoria Flagellantium*, perperam *Gerſonium* ſibi patronum adſciſcit, a cujus tamen mente toto cælo aberrat, dum capite decimo prædictæ hiſtoriæ impugnans omnem uſum flagellationum, ſeu diſciplinarum propria manu inflictarum, aſſerit, *ſe ipſum flagellare ſuper nates obſcœnum*, *& turpiſſimum eſſe tam viris*, *quam mulieribus*: *Flagella ſuper humeros periculoſa propter libidinem*, *quæ inde excitatur & accenditur*, *uſumque flagellandi deorſum ſe ipſum*, *fere ſemper eſſe non ſolum opus inſolens*, *novum & ſupervacaneum*, *verum etiam perverſum*, *probroſum & turpiſſimum*. Quæ omnia ut probet laudatus Auctor, nonnullas obſcœnas adducit hiſtoriolas, quæ fabulas olent, & a quibus referendis, propter pudorem, in integrum abſtinere debuiſſet, maxime cum ignorare non poſſet, *S. Petrum Damianum* ſcripſiſſe epiſtolam, quæ eſt 27. libri ſexti, ad *Petrum* Monachum, dictum *Cerebroſum*, in qua eum reprehendit, quod non omnino appro-

Digitized by Google

approbaret flagellationum, ſeu diſciplinarum ſibi propria manu inflictarum uſum, quem ibidem ex multis Scriprurae Sacrae locis laudabilem eſſe evincit: eumdemque Sanctum Doctorem illius uſus haud modicam utilitatem in Opuſculo XLIII. ad Caſſinenſes Monachos cap. VI. commendaſſe his verbis: *quam jucundum, o quam inſigne ſpectaculum! cum ſupremus Judex de Cælo proſpectat, & homo ſemetipſum in inferioribus pro ſuis delictis mactat! ubi reus ipſe in pectoris ſui penetralibus præſidens trifarium tenet officium; in corde ſe conſtituit Judicem, reum in corpore, manibus ſe gaudet exhibere tortorem; ac ſi Deo Sanctus Pœnitens dicat: non opus eſt, Domine, ut officio tuo non punire præcipias: non expedit, ipſe de me juſtis examinis ultione percellas: ipſe mihi manus injicio, ipſe de me vindictam capio, vicemque meis peccatis reddo.*

Non ſolum hac Flagellantium hæreticorum Secta Sæculo Eccleſiæ decimotertio infeſtata fuit Italia, ſed etiam *ipſum quoque puritatis Catholicæ domicilium, Romam videlicet, contaminare aggreſſi ſunt* hæretici Albigenſes, & Waldenſes dicti *Pauperes de Lugduno*, *Cathari*, *Patareni*, & aliis id genus nominibus appellati, ſicut refert *Odoricus Raynaldus* ad an. MCCXXXI. Num. XIII. Ad illos hæreticos Roma, ac tota Italia expellendos omnem curam & ſolicitudinem adhibuit *Gregorius* IX. Pontifex Maximus, & Bullam datam Viterbii VI. Idus Novemb. anni noni Pontificatus ſui contra eos publicavit hoc tenore: (Excommunicamus, & anathematizamus univerſos hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Paſſaginos, Joſephinos, Arnaldiſtas, Speronitas, & alios quibuſcumque nominibus cenſeantur, facies quidem habentes diverſas, ſed caudas ad invicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipſum. Damnati vero per Eccleſiam ſæculari judicio relinquantur, animadverſione debita puniendi, Clericis prius a ſuis Ordinibus degradatis. Si qui autem de prædictis poſtquam fuerint deprehenſi, redire voluerint ad agendam condignam pœnitentiam, in perpetuo carcere detrudantur. Credentes autem eorum erroribus, hæreticos ſimiliter judicamus. Item receptores, defenſores & fautores hæreticorum excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere &c.) Hanc *Gregorii* IX. Conſtitutionem contra hujuſmodi hæreticos per Italiam ſparſos latam renovarunt, noviſque additis pœnis confirmarunt Summi Pontifices *Innocentius* IV. *Alexander* IV. & *Nicolaus* III. in ſuis Diplomatibus, quæ incipiunt: *Noverit Univerſitas*. Quin & *Fridericus* II. Imperator, licet Sedi Apoſtolicæ haud parum infenſus, Conſtitutionem Imperialem Cathaniæ anno Dominicæ Incarnationis 1224. emiſit, qua juſſit Magdeburgenſi Archiepiſcopo, Comiti Romaniolæ, & totius Lombardiæ Legato ſuo, *ut quicumque per Civitatis Antiſtitem, vel Diœceſanum, in qua degit, poſt condignam examinationem fuerit de hæreſi manifeſte convictus, & hæreticus judicatus, per poteſtatem, Conſilium & Catholicos viros Civitatis & Diœceſis earundem, ad requiſitionem Antiſtitis illico capiatur, ignis Judicio concremandus, ut vel ultricibus flammis pereat, aut ſi miſerabili vitæ ad coertionem aliorum elegerint reſervandum, eum linguæ plectro deprivent, quo non eſt veritus contra fidem Eccleſiaſticam invehi, & nomen Domini blaſphemare &c.* Hæc Imperialis *Friderici* II. Conſtitutio extat in Regiſtro *Gregorii* IX. lib. 4. ep. 103.

D. Proſequere ſi placet Hiſtoriam aliarum Hæreſum, quæ Sæculo decimo tertio Orbem Chriſtianum pervaſerunt.

M. Sæculo decimo tertio, hoc eſt circa annum 1230. *Stadinghorum* diabolica hæreſis Germaniam infecit, cujus impietatem deſcribit ac deplorat *Gregorius* IX. in ſuis ad Archiepiſcopum Moguntinum, Epiſcopum Hildeshemenſem, & Fr. *Conradum a Marburg* egregium Prædicatorem datis an. MCCXXIII. epiſtolis, quæ extant in lib. 7. Epiſtolarum hujus Pontificis ord. 178. 179. 180. 186. Nefandi illi Hæretici utebantur Magiſtro Dæmone, qui ſub diverſis formis in ſecretis eorum conventibus conſpicuus ſe præbebat, eoſque ſui cultui adſtrictos, ſic ad turpiſſima, & ipſo auditu horrenda flagitia informabat, ut illi morem ei gerentes, extinctis lucernis, promiſcuam libidinem exercerent. In Luciferum, quem injuſte violenter, & fraudulenter a Domino ad Inferos detruſum fuiſſe blaſphemabant, miſeri illi hæretici credebant, eumque ad ſuam gloriam, præcipitato Domino, rediturum aſſerebant, nec ante ipſum ſe beatitudinem æternam ſperabant habituros. Sacrum Corpus Domini Noſtri JESU Chriſti ſingulis annis in Paſchate de manu Sacerdotis recipiebant, illudque de induſtria in ore ſervantes, proh ſcelus! in latriam expuebant. In Clericos & Religioſos viros graſſabantur, eoſque omni tormentorum genere cruciabant. Ad illos itaque exterminandos hæreticos, qui in confinibus Friſiæ & Saxoniæ, ac Bremenſi tractu degebant, quique paludibus, & fluminibus circumcincti ac muniti, omnes Epiſcoporum & Prædicatorum pro eorum converſione labores inanes, irritoſque reddebant, ſacram expeditionem indixit *Gregorius* IX. ut cum a ſuis erroribus nullo pacto reſilire vellent, igne ferroque delerentur. Præcipui Crucesignati exercitus Duces fuerunt *Henricus* Brabantiæ Dux, & *Florentius* Hollandiæ Comes, qui, ut ſcribit *Albertus Stadenſis* Abbas in Chronico ad annum MCCXXXIII. *Primo congreſſu peſtilentes illos ſuper agrum Oldeneſche, ubi convenerant, viriliter invaſerunt; ſed ipſi ſummo conamine ſe defenderunt. Statim Comes de Clivo cum ſuis a latere irruens ſuper illos, ipſorum acies diſſipavit..... Nec mora illi inſipientes, & maligni evanuerunt in cogitationibus ſuis, quia ab exercitu Domini opprimuntur, hoſtes perfoſſi, gladiis percuſſi, equorum pedibus conculcati, & ita manus Domini invaluit ſuper eos, ut in brevi ſpatio eorum ſex millia interierint. Plurimi ex eis fugæ præſidium poſtulantes, in proxima fovea, & in Wiſera ſe ſubmerſerunt; ſi qui evaſerunt, ſub Cœli ventis quatuor ſunt diſperſi. Sic pertinacia eorum facta eſt coram ipſis in laqueum, & in retributionem, & ſcandalum.*

Denique, Sæculo decimo tertio erupit in Germania Secta quorumdam Hæreticorum, qui *Friderico* II. Imperatori adverſus Eccleſiam perduelli,

& Con-

& *Conrado*, ejus filio faventes, prava dogmata, in antiquis Hæreticis Donatiſtis ad Eccleſia jam confixa, recoxerunt, & in Suevia propalarunt, quæ refert *Albertus Stadenſis* Abbas in Chronico ad annum 1248. Aſſerebant primo Romanum Pontificem eſſe Hæreticum, omneſque Epiſcopos & Prælatos, hæreſi itidem & ſimonia infectos, nec ligandi, & ſolvendi, neque conficiendi Corpus Chriſti poteſtatem habere, quod mortalibus peccatis irretiti eſſent. Secundo affirmabant, quod nullus vivens, nec Papa, nec Epiſcopi, neque aliqui alii poſſint interdicere divina Officia, & qui prohiberent, eſſent hæretici & ſeductores. Tertio, quod Fratres Prædicatores, & Fratres Minores, Ciſtercienſes quoque, & alii Viri Religioſi falſis prædicationibus Eccleſiam corrumperent, pravamque vitam & injuſtam ducerent. Quarto, dictitabant, ſe duntaxat, ſuoſque ſocios, veritatis eſſe præcones & juſtitiæ ſectatores. Quinto, in fine prophanarum ſuarum concionum ajebant, indulgentiam ſe impartiri non a Papa confictam, non a Prelatis compoſitam, ſed a ſolo Deo omnipotenti conceſſam. Poſtremo prædicabant, nullam Romani Pontificis in orationibus, ſed duntaxat *Friderici* Imperatoris, & *Conradi* ejus filii memoriam eſſe faciendam. Hos Hæreticos *Fridericus* Imperator, ejuſque filius *Conradus* ſuo patrocinio foverunt, exiſtimantes ſe inde cauſam ſuam adverſus Eccleſiam facilius promovere poſſe. Sed eos fefellit eventus, nam Proceres Germaniæ Catholicæ hæc prava dogmata inſectantes, *Fridericum*, & *Conradum* ejus filium, Hæreticorum fautores deſeruerunt, ipſiſque omnem ad Imperium aditum præcluſerunt. Hæc de hæreſibus, quæ Sæculo Eccleſiæ decimo tertio variis in locis pullularunt, dixiſſe ſufficiat.

D. Hiſtoriam Hæreſum, quæ Sæculo decimo quarto Eccleſiam exagitarunt, nunc recto ordine deſcribere debes, & in eas primum inquirere, quæ in Oriente prodierunt.

M. Sæculo decimo quarto, Imperatore in Oriente *Andronico Juniore*, Palamitica lues invaſit, quæ Græcorum Schiſmati novum addidit robur. Hujus hæreſeos olim parens fuerat Simeon S. *Mamantis* Monaſterii Xyloxeri Abbas, a ſuis *Junior Theologus* appellatus, in libro, quem edidit, *de Sobrietate & Attentione*, de quo plura habet noſter *Combefiſius* in Notis ad *Manuelis Calecæ* librum *de Eſſentia & Operatione* adverſus Palamitas. Hanc Hæreſim in Oriente profeſſi ſunt plerique Monachi, qui dicti ſunt *Heſychiſtæ*, *Euchitæ*, *& Maſſaliani*, eo quod inter orandum imitarentur infames hæreticos *Maſſalianos*, caput ad umbillicum deprimentes, & in ea Orationis quiete mirabilem ſe lucem intueri, & inexhauſta voluptate affici delirarent: cumque ab illis quæreretur, quid lumen illud eſſet, quo ſe ad certum illum, quem diximus, corporis habitum conformatos perfundi gloriabantur? reſpondebant, eſſe gloriam Deitatis increatam, humano tamen viſui perviam. Quem errorem altero confirmabant, dictitantes, lumen, quod in transfiguratione Chriſti refulſit in Monte Thabor, increatum fuiſſe, & nihiloſecius oculis corporeis ab Apoſtolis viſum affirmabant. In mores, Inſtituta, & dogmata horumce Monachorum Heſychiſtarum inquirere cœpit *Barlaamus*, gente Calaber, Ordinis S. Baſilii Monachus, qui ex Italia Conſtantinopolim venerat ad *Andronicum Juniorem* Imperatorem, & Sermones de Proceſſione Spiritus Sancti, & de Primatu Romani Pontificis contra Latinos evulgaverat, ut gratiam a Græcis, & potiſſimum ab Imperatore iniret. Hanc Monachorum ſuperſtitionem & inſanos errores cum detexiſſet *Barlaamus*, illos apud *Joannem* hujus nominis XIII. Patriarcham Conſtantinopolitanum hæreſeos accuſavit. Heſychiſtarum Monachorum patrocinium ſtrenue ſuſcepit *Gregorius Palamas*, Monachus Græcus, ac Theſſalonicenſis poſtea Epiſcopus, qui nomen ſuum huic Sectæ dedit. Scriptis itaque & argumentis utrimque concurritur. *Palamas* lumen in Monte Thabor Chriſto circumfuſum, increatum ac æternum Dei lumen fuiſſe pertendebat, illud tamen non eſſe ſubſtantiam Dei, ſed tantum ejus operationem, quam, ceteraque Attributa divina ab eſſentia, ſeu ſubſtantia Dei realiter diſtingui, & eſſe eo minora, licet ipſi coæterna, probabat exemplo ſplendoris a Sole emiſſi, qui non eſt ſubſtantia Solis, etſi coævus ei ſit. Addebat inſuper, naturam, ſeu eſſentiam Dei a nullo intellectu creato, etiam Beatifico, videri poſſe, qualis in ſe eſt, ſed tantum luce increata, a ſubſtantia tamen Dei realiter diſtincta, & oculis aſpectabili, ſanctos perfrui in cælo, & in ea duntaxat luce totam ſitam eſſe æternæ beatorum felicitatis ſummam. *Barlaamus* ex adverſo in hos errores calamum acuit, & graviſſimam cum *Gregorio Palama* habuit contentionem, ad quam dirimendam coacta eſt Conſtantinopoli anno 1341. Synodus a *Joanne* XIII. Patriarcha Conſtantinopolitano, cui *Lazarus*, Hieroſolymitanus Patriarcha, cum Alexandrini, & Antiocheni Legatis, adfuiſſe dicitur, quæque idcirco nona generalis Synodus apud Græcos audit. In hac Synodo damnatus eſt *Barlaamus*, & omnes Epiſcopi Græci deliria *Gregorii Palamæ* approbarunt. Nec ſolum *Joannes* XIII. Patriarcha Conſtantinopolitanus reprobavit una cum aliis Epiſcopis Græcis in hac Synodo doctrinam *Barlaami*, & perverſa *Gregorii Palamæ* dogmata firmavit, ſed etiam *Calliſtus*, in Patriarchatu Conſtantinopolitano *Joannis* ſucceſſor, & *Philotheus*, ſeu *Philetus*, qui in locum *Calliſti* ſubrogatus eſt, eamdem *Barlaami* doctrinam in Synodis Conſtantinopoli habitis proſcripſerunt, & ad ſtatuminandos *Gregorii Palamæ* errores concurrerunt, maxime cum id temporis Palamitarum hæreſi aperte faveret *Joannes Cantacuzenus* Græcorum Imperator, qui proinde in ea, quam deſcripſit, ſui temporis Hiſtoria audiri non debet, præſertim dum ſcribit lib. 2. capite quadrageſimo, *Barlaamum* in Synodo, quam convocavit *Joannes* XIII. Patriarcha Conſtantinopolitanus, veniam ob ſtulte dicta petiiſſe, falſumque fuiſſe, lumen, quod Apoſtolis in monte Thabor circumfulſit, gloriam Dei principii expertem, & æternum lumen fuiſſe, atque illum rediiſſe in gratiam cum Palamitis.

Quæ

Digitized by Google

Quæ tota *Joannis Cantacuzeni* narratio a vero procul abhorret, cum certum ſit, *Barlaamum* in laudata Synodo damnatum, ut declinaret invidiam Græcorum, quos prodita etiam Catholici Dogmatis veritate, promereri fruſtra ſtuduerat, Italiam repetiiſſe, & ad Latinorum Inſtituta, quibus erat imbutus, rediiſſe.

Circa hanc Palamitarum hæreſim duo velim hic obiter obſerves. Primum eſt, *Gregorium Palamam*, ejuſque Sectarios fuiſſe Latinorum infenſiſſimos hoſtes, ita ut hoc præſertim nomine *Gregorius Palamas* in Græcorum Schiſmaticorum Sinaxario etiamnum celebretur, & inter Sanctos collocetur, ſicut eis exprobrat *Gennadius* Græcus Patriarcha in Concil. Florentino his verbis: *Vos*, inquit, *Græcos quamvis flagitioſiſſimos, ſi ſolum adverſus Latinos dicant, omnium Sanctiſſimos arbitramini, inter alios quidem multos, quemdam, qui vocatur Palamas, & Epheſi Marcum, hominem nec ſanis mentis compotem, ſed tumidum ſapientiæ oſtentatorem, nulla virtute vel ſanctitate ſubnixos, quia loquuntur & ſcribunt ſolum contra Latinos, extollitis & celebratis, eorumque imagines exornatis, feſtumque agentes colitis, & veluti Sanctos adoratis.*

Secundo advertere debes, *Leonem Allatium*, virum alioqui doctiſſimum, lib. 2. *De Perpetua Conſenſione* cap. 17. impegiſſe in errorem, qui ab omnibus Theologis exploditur. Ibi quippe, poſtquam aſſeruit *Barlaamum*, non minus quam *Palamam* circa lumen Thaborium lapſum eſſe, conceptis verbis docet, illud lumen Thaborium, quod in die Transfigurationis Chriſti apparuit, & Apoſtolorum oculos circumfulſit, fuiſſe ipſam Chriſti Deitatem, nec repugnare ut oculis corporeis diviniore vi corroboratis Deitas ipſa videatur. Sic enim loquitur: *Verum enim eſt, oculis corporeis increatum conſpici non poſſe, & dum oculi in ſtatu & conditione naturæ manent, ſed ſi diviniore vi corroborati ad altiora eleventur, nil impedit, corporeis hiſce oculis in eminentiorem ſtatum ſublevatis, deitatem ipſam, & gloriam deitatis, quæ una cum Deo eſt, videri .... damnatus itaque eſt Barlaamus, quod lumen*, in monte Thabor refulgens, *neque ex Divina eſſentia, neque divinam eſſentiam eſſe affirmabat, & præterea corporeos oculos per nullam diviniorem potentiam adeo elevari poſſe, ut deitatem conſpiciant &c.* Hactenus *Leo Allatius*, qui non vidit, ſe per latus *Barlaami* ferire omnes Theologos, quorum omnium concors eſt doctrina, Lumen Thaborium non fuiſſe Deitatem Chriſti, & oculos corporeos divina virtute ad viſionem eſſentiæ Dei evehi haud poſſe, communior eorum ſententia eſt.

D. Meminiſti in ſuperiori Colloquio cujuſdam non minus importunæ, quam moleſtæ controverſiæ, quæ Sæculo decimo quarto diu multumque exercuit Romanum Pontificem *Joannem* XXI. vulgo dictum XXII. de ſenſu & obſervatione Regulæ Sancti Franciſci, quoad Evangelicam paupertatem. Huic controverſiæ, ut ibidem obſervaſti, occaſionem & initium dederunt nonnulli Minoritæ de paupertate ſua ambitioſius, quam religioſius diſceptantes. At quinam fuerit progreſſus atque exitus graviſſimæ iſtius Controverſiæ, necdum expoſuiſti. Ab ovo itaque hanc incipe Controverſiam, & omnia, quæ illam ſpectant, compendioſa narratione deſcribe.

M. Jam ſub Romanis Pontificibus, *Bonifacio* VIII. & *Clemente* V. Ordo Fratrum Minorum duas in parte ſciſſus erat, aliis *Spiritualium*, ſive *Fratrum ſtrictioris Obſervantiæ*, aliis *Conventualium*, ſeu *Fratrum Communitatis* nomine inſignitis. Hæc funeſta Ordinis diviſio magnam peperit litem, & animorum contentionem, quæ ſub Romano Pontifice *Joanne* XXI. ſeu, ut vulgo dicitur XXII. acrius recruduit, & toto illius Pontificatu fuit ſummo utrinque partium ſtudio agitata. Præcipua diſcordiæ ratio ſita erat in diſcrimine habitus, & in frumenti, vinique in granariis, & cellariis congregatione. At enim, qui *Spiritualium*, & *Fratrum ſtrictioris obſervantiæ* nomen ambiebant, *habitus curtos, ſtrictos, inuſitatos, & ſquallidos*, ut ait *Vadinghus* in Annalibus Minorum ad annum 1317. aſſumebant, nec eos juſſi a Superioribus deponere volebant, immo F. *Conventualium* habitum, *ſuperfluum* ac *irregularem* eſſe querebantur, & illicitum eſſe putabant frumentum & vinum in granariis & cellariis congregare quamvis eleemoſynis quæſitum. Hanc diſcordiam ut componeret *Joannes* XXII. Conſtitutionem edidit, quæ incipit his verbis: *Quorumdam exigit*, qua Miniſtrorum, Cuſtodum, Guardianorumque judicio & arbitrio commiſit, determinare atque præcipere, *cujus longitudinis & latitudinis, groſſitiei & ſubtilitatis, formæ ſive figuræ, atque ſimilium accidentium eſſe debeant habitus, caputia*, Fratrum Minorum, & ſimiliter, *ubi & quando, & quoties granum, panem, & vinum pro vitæ Fratrum neceſſariis, Fratres ipſi quærere debeant, conſervare ſive reponere etiam in granariis & cellariis*. Ea Summi Pontificis Conſtitutione exaſperati Fratres Minores dicti *Spirituales* ſeu *ſtrictioris obſervantiæ*, in Siciliam receſſerunt, ubi quemdam Ordinis Apoſtatam *Henricum de Ceva* ſibi Miniſtrum Generalem præficere, ac Provinciales, Guardianos, ceteroſque Miniſtros inſtituere auſi ſunt, quodque gravius eſt, ſpreta authoritate Romani Pontificis, qui eos ad meliorem frugem reducere ſatagebat, in varios proruperunt errores, quos in Annalibus Eccleſiaſticis referunt *Bzovius*, *Spondanus*, & *Odoricus Raynaldus* ad ann. MCCCXVIII. Duas quippe finxerunt Eccleſias, alteram diffluentem opibus & delitiis, obſitamque ſordibus, cui præeſſet Romanus Pontifex, alteram humanarum rerum inopia divitem, ac virtutum omnium genere exornatam, qua ipſi ſoli continerentur. Præterea negabant, Præſules ulla vel ad jus exercendum, vel divina conficienda authoritate pollere, & virtutem Sacramentorum a Sacerdotis ſanctitate pendere, & Chriſti Evangelium extinctum olim in ipſis revixiſſe & florere effutiebant, multaque alia id genus garriebant contra Sacramentum Matrimonii, & de curſu temporum, ac fine ſæculi & adventu Antichriſti. Contra h juſmodi ſegreges Minoritas agens *Joannes* Pon fex, Conſtitutionem edidit, quæ incipit: *Glo ſam Eccleſiam*, qua ipſorum errores damnav

& i

Digitized by Google

& illos Minoritas, velut Apoſtatas, excommunicatos, Schiſmaticos, & perverſorum dogmatum aſſertores, ubique perquiri, capi, & puniri præcepit. Ex quibus quatuor fuere ann. MCCCXVIII. Maſſiliæ combuſti, damnati prius de hæreſi ab Inquiſitore Fidei Ordinis Fratrum Minorum. Non multo poſt captus eſt Avenione an. MCCCXIX. F. *Bernardus Delitioſi*, Minor Monſpelienſis, eo quod in ſuſpicionem veniſſet ſacrilegi veneficii *Benedicto XI.* propinati, ſicut conſtat ex diplomate *Joannis XXII.* eodem anno ad Archiepiſcopum Toloſanum, & ad Appamienſem, & *S. Papuli* Epiſcopos dato, quod antehac ineditum, ex Inquiſitionis Carcaſſonenſis Archivo a doctiſſimo noſtro *Thoma Sovege* erutum, publica luce integrum donavit, & in Hiſtoria Eccleſiaſtica inſeruit *Natalis Alexander* Tomo VII. diſſertatione IX. art. VI. pag. 485. & 486. Ab his laudatis Epiſcopis, qui a Sede Apoſtolica Judices erant deputati, *Bernardus Delitioſi* perpetuo carcere damnatus eſt, pane laboris, & aqua anguſtiæ ſuſtentandus. Legi poteſt *Stephanus Baluzius* Tom. I. *Miſcellaneorum*, ubi pag. 195. refert ex veteri codice MS. Bibliothecæ Colbertinæ litteras *Joannis XXII.* Papæ, quibus Fratri *Michaeli* Ordinis Minorum committit cauſam quorumdam Fratrum Minorum non bene de fide ſentientium, & pag. 198. recitat ſententiam Inquiſitionis ex veteri codice MS. Inquiſitionis Carcaſſonenſis erutam contra quatuor Fratres Minores combuſtos Maſſiliæ.

D. Sic igitur tandem conticuerunt Minoritæ, & finita eſt famoſa illa controverſia, quam cum illis Sæculo decimoquarto habuit *Joannes XXII.*?

M. Nequaquam finita eſt illa controverſia, ſed, ut videre eſt apud *Spondanum* ad an. MCCCXXI. num. XV. longe major *Joanni* Romano Pontifici cum Fratribus Minoribus fuit conflictatio, ob excitatam ab eis de paupertate Chriſti quæſtionem quæ maximas in Minorum Ordine, & Eccleſia turbas concitavit. Hæc quæſtio in hoc potiſſimum ſiſtebat, quod aſſererent Fratres Minores, Chriſtum & Apoſtolos, viam perfectionis ſequentes, nihil habuiſſe jure proprietatis & dominii in ſpeciali, nec etiam in communi. Hanc doctrinam Fr. *Berengarius Taloni*, Minor Theologus, acriter propugnare cœpit ann. MCCCXXII. cumque a Narbonenſi Archiepiſcopo, & *Joanne Belva* Ordinis Fratrum Prædicatorum ei palinodia indicta fuiſſet, *is ad Sedem Apoſtolicam provocans* (verba ſunt *Spondani ad* annum MCCCXXII.) *Avenionem petiit, & rem totam Pontifici expoſuit, qui, ne temere quidquam in re maximi momenti ſtatueret, omnibus Academiis, & doctiſſimis viris ubique terrarum propoſuit: Utrum pertinaciter aſſerere, Chriſtum & Apoſtolos non habuiſſe aliquid in ſpeciali neque in communi, foret hæreticum cenſendum?* Cenſorium judicium, quod ſuper hac controverſia vir eruditus *Ubertinus de Caſalis*, qui e Minorum ordine ad Benedictinum Pontificia diſpenſatione migraverat, compoſuit, illudque in ſolemni Conſiſtorio lectum omnibus placuit, extat apud *Wadinghum* in Annalibus Minorum ad ann. MCCCXXI. & apud *Clariſſimum Baluzium* lib. 1. *Miſcellaneorum* pag. 307. Dum ſic in diſcuſſione Sedis Apoſtolicæ adhuc penderet hæc de Chriſti, & Apoſtolorum paupertate controverſia, Fratres Minores ſuum, ut vocant, Capitulum Generale Peruſii ann. MCCCXXII. ſub Miniſtro Generali *Michaele de Cæſena* celebrarunt, in quo communibus ſuffragiis decretum eſt, Chriſtum, & Apoſtolos nihil omnino jure proprietatis ac dominii, neque in ſpeciali, neque in communi habuiſſe. Duplices ea de re Capituli Peruſini litteras datas pridie Nonas Junii, & Idibus Junii ejuſdem anni MCCCXXII. deſcribit *Wadinghus* Tomo 3. Annalium Minorum ad hunc annum, additque, hujuſce doctrinæ in Curia Pontificia defendendæ provinciam demandatam fuiſſe totius Ordinis nomine Fratri *Bonagratia*. Damnanda ſane fuit hæc Fratrum Minorum audacia, & punienda præſumptio atque temeritas, tum quia deſciſcentes a *B. Franciſci* Inſtitutis, quibus reverentiam in Chriſti Vicarium imperabat, auſi ſunt decretorium judicium Summi Pontificis, ſub quo lis illa adhuc pendebat, antevertere, contra Eccleſiam inſurgere, Schiſmati viam aperire, materiam miniſtrare, & Sedis Apoſtolicæ hoſtibus haud modicas ei inſultandi occaſiones ſuppeditare; tum quia etiam Fratres Minores Scripta divulgarunt, in quibus aſſerebant, Religioſos, qui aliquod in communi bonum poſſident, non ſolum a perfectione Regulæ Franciſcanorum deficere, ſed etiam ab exemplo Chriſti, & a lege Evangelii. Ex quo neceſſaria conſectatione deducebatur, aliorum Ordinum Religioſos, qui bona in communi poſſident, excludendos eſſe omnes a Mendicantium, & Evangelicæ paupertatis profeſſorum catalogo, ac proinde privandos mercede a Chriſto Domino promiſſa iis qui ſui cauſa omnia reliquerunt, & ipſum ſunt ſecuti. Hanc tumultuantium Fratrum Minorum temeritatem *Gerardus Odonis*, qui, poſt *Michaelis Cæſenatis* exauctorationem, Miniſter Generalis ann. MCCCXXIX. Pariſiis electus eſt, retudit, ac pro meritis caſtigavit in Tractatu, quem ex MS. Bibliothecæ Vaticanæ laudat, ejuſque fragmentum deſcribit *Odoricus Raynaldus* ad ann. MCCCXXII. Num. LV. Ad illos etiam FF. Minores refractarios ac ſegreges in ordinem redigendos *Joannes* XXII. poſt quæſtionem de Chriſti, & Apoſtolorum paupertate, multis Cardinalium, Epiſcoporum, Doctorumque, Pariſienſis in primis Academiæ, accuratiſſimo examine, concertationibus, & tractatibus diſcuſſam & eliquatam, definitivam ann. MCCCXXIII. protulit ſententiam, qua pronunciavit, hanc propoſitionem: *Chriſtus & Apoſtoli in ſpeciali non habuerunt aliqua, nec in communi*; ejuſque aſſertionem pertinacem, *erroneam ac hæreticam eſſe*. Hac Decretoria Summi Pontificis ſententia offenſi ſegreges & obſtinati Minoritæ, præſertim *Michael Cæſenas*, *Okamus*, & *Bonagratia*, effractis omnibus reverentiæ clauſtris, in Summum Pontificem inſolentia pertinaci inſurrexerunt, contra illius Conſtitutiones allatrarunt, & ad *Ludovicum Bavarum*, implacabilem Sedis Apoſtolicæ hoſtem, defecerunt, & Schiſmati ab eo conflato adhæſerunt. Qua de cauſa a Pontifice ex

Digitized by Google

ce exauctoratus eſt *Michael Cæſenas*, & anathemate confixus, a qua tamen Pontificis ſententia *ad Eccleſiam Catholicam* provocavit *Michael Cæſenas*, e ſuggeſtu *Joannem* XXII. Hæreticum perfricta fronte proclamavit, & contra ipſius Conſtitutiones petulantiſſimos libellos ſcripſit, adverſus quos novam Conſtitutionem edidit Pontifex, quæ incipit his verbis: *Quia vir reprobus Michael*, quam ſuis Annalibus inſeruit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1329. Num. XXII. De his procaciſſimis *Michaelis Cæſenatis* libellis, & de aliis, quos *Okamus* Minorita ad ſcindendam Eccleſiæ unitatem, & perſonam *Joannis* XXII. Pontificis Maximi laceſſendam ſcripturivit, opportunius agemus in quinto Colloquio, quod erit de viris Illuſtribus qui aliqua ſcientiæ laude Sæculis XIII. & XIV. claruerunt. Hic duntaxat obiter obſervabo, præter *Michaelem Cæſenatem*, *Okamum*, & *Bonagratiam*, alios tum temporis fuiſſe quoſdam falſos fratres Ordinis Minorum ad Schiſma uſque pertinaces, de quibus *Guillelmi Nangii* Continuator ad annum MCCCXXIX. hæc ſcribit: *Adductus eſt Avenioni quidam Fratrum Minorum de Provincia Oriundus, nomine Veranus, qui apud Montem Peſſulanum & in aliis eorumdem locis ſolemnibus dicebatur fuiſſe lector, ob hoc quia contra Papam dicitur publice prædicaſſe, qui ad ejus adductus præſentiam, nulla ſibi facta reverentia, dixit ſibi in facie, quod erat verus Hæreticus & non Papa, & quod pro iſta veritate deſiderabat mori. Requiſitus de cauſa dixit; quia tu deſtruis, vel deſtruere niteris paupertatem Evangelicam, quam Chriſtus verbo docuit & exemplo. Propter quod dictum detentus eſt in carcere cum quindecim aliis ejuſdem Ordinis Fratribus, qui de diverſis Mundi partibus adducti, propter dicta ſua hæretica in diverſis carceribus miſeri detinentur.*

D. Facile mihi perſuadeo Sacrum Ordinem Fratrum Minorum de Eccleſia tam bene meritum degeneres & ſegreges illos Fratres, eorumque dogmata & facta impia damnaſſe, atque in obedientia *Joannis* XXII. Pontificis Maximi conſtanter perſeveraſſe.

M. Omnia, quæ hactenus dixi de quibuſdam Fratribus Minoritis, qui Sæculo decimo quarto Eccleſiam perturbarunt, & *Joannis* XXII. acerrimi inſectatores fuerunt, nullam Sanctiſſimo Fratrum Minorum Ordini infamiæ labem inurere debent, quia Sacer ille Ordo perduelles iſtos fratres diris devovit, & quæcumque ab illis hac in cauſa hæretice dicta, vel impie geſta ſunt, reprobavit in Capitulo generali anno 1329. Pariſiis habito, in quo *Gerardus Odonis*, electus Miniſter Generalis, de conſilio & conſenſu unanimi Provincialium Miniſtrorum & ceterorum Definitorum Capituli, tam *Michaelem Cæſenatem*, olim Ordinis Miniſtrum Generalem, quam *Petrum de Corbaria*, *Bonagratiam* Bergomenſem, *Guillelmum Okamum*, & *Franciſcum de Eſculo* ejuſdem Ordinis, & alios eorum aſſeclas in excommunicationis privationiſque pœnas, tanquam manifeſtos & notorios Apoſtatas, incurriſſe publica ſententia pronunciavit, ut videre eſt apud *Spondanum* in Annalibus Eccleſ. ad an. 1329. Num. VI. Teſtatur etiam ad eumdem annum *Guillelmi Nangii* Chronici Continuator, quod Fr. *Henricus de Semont*, Doctor in Theologia, & Provincialis Ordinis Minorum, in præſentia omnium ſurrexit, & ex parte Generalis eorum Capituli, quod pro tunc Pariſiis tenebatur, ne in aliquo viderentur falſis fratribus ſe favorabiles exhibere, facta, proceſſus, & excommunicationes contra Fratres prædictos Ordinis eorum per Dominum Papam factas palam, & publice approbavit, depoſitionemque Fr. Michaelis quondam Generalis eorum Miniſtri per Dominum Papam factam, ex parte Generalis eorum, Conſilii, & etiam Capituli, & Ordinis, juſtam & laudabilem proteſtatus fuit, factaque Antipapæ (Petri videlicet de Corbaria) & prædicti Fr. Michaelis, Fratris etiam Bonagratiæ & Fr. etiam Franciſci de ordine Fratrum Minorum, & eorum, ſi qui eſſent, conſortes vel complices, tanquam falſa & hæretica, & eorum Ordini inimica & contraria reprobavit, & de eorum factis vel maleficiis Fratres & Ordinem multipliciter excuſavit. Hoc pacto, reductis ad concordiam Decretalibus Summorum Pontificum *Nicolai* III. & *Joannis* XXII. quæ prima fronte ſecum pugnare videbantur, pax tandem reddita eſt huic Sanctiſſimo Ordini, qui in ea fluctuum agitatione vere illud Poetæ uſurpare poterat:

Quærebam filios, exceptis ſcilicet illis,
Quos ſuus optaret non genuiſſe pater.

D. Redieruntne tandem ſegreges illi Fratres Minores ad Eccleſiæ unitatem, & ad Romani Pontificis obedientiam?

M. Segreges iſti Fratres Minores ſuo periculo comprobarunt, hunc eſſe caſuum virorum ſpiritualium ordinem, *ut primo quidem infelix animus per ſuperbiam intumeſcat, & inde in contentionem de contentione, in Schiſma de Schiſmate, de ſchiſmate in hæreſim, & de hæreſi in blaſphemias, infelici gradatione, immo præcipiti ruina deſcendat*, ſicut ait *Joannes* XXII. in Extravag. *Glorioſam Eccleſiam*. At enim, unus inter illos Fratres ſegreges Minoritas, dictus Fr. *Petrus Joannes Olivi*, ex oppido *Sirignano*, Diœceſis Biterrenſis, qui inter ſuos primum eruditionis & regularis obſervantiæ fama inſignis fuerat, tum poſtea hæreſeos laboravit infamia, eumque *Fratricelli*, *Beguardi*, & *Beguinæ*, ut ſuum Patriarcham venerati ſunt. Inter multos errores, quos iſte *Petrus Joannes Olivi* effudit in ſua *Poſtilla*, ſeu Commentatio in Apocalypſim, hi præcipui ſunt. Primo, ſextum, quem deſignat, Eccleſiæ ſtatum, & proprium eſſe Spiritus Sancti aſſerit, incipientem a tempore Sancti *Franciſci*, & plenius a tempore condemnationis Babylonis meretricis magnæ (quo nomine Romanam Eccleſiam ubique intelligit) quique durabit uſque ad tempus Antichriſti, quinque prioribus Eccleſiæ ſtatibus maxime præeminere docet. Secundo, pertendit, quod ſicut in primo Chriſti adventu nova Eccleſia, rejecta Synagoga veteri, formata eſt, ſic initio ſexti ſtatus nova formabitur Eccleſia. Chriſti lex, Vita & Crux erunt renovandæ per *S. Franciſcum*, qui ea de cauſa in exordio illius ſexti ſtatus Sacris Stigmatibus conſignatus apparuit. Tertio, affirmat, Regulam *S. Franciſci* impugnandam & condemnandam eſſe

ab

Digitized by Google

ab Eccleſia carnalium & ſuperborum, non ſecus ac Chriſtus condemnatus fuit a Synagoga reproba Judæorum. Quarto, per Beſtiam aſcendentem de terra, vult intelligi Pſeudo-Papam cum ſuis Pſeudo-Prophetis, & Eccleſiam, quam Catholicam nuncupamus, ait eſſe Eccleſiam carnalem, Babylonem, & Meretricem magnam, quæ publice a Chriſto ſponſo ſuo adulteratur, & ſe, omneſque gentes ſibi ſubjectas, fœdis carnalitatibus, Simoniacis cupiditatibus, atque terrena hujus mundi gloria corrumpit. Miſſos facio alios errores, quibus ſcatet hæc *Petri Joannis Olivi* in in Apocalypſim *Poſtilla*, quam, ejuſque Auctorem, *Joannes* XXII. poſt maturum & deliberatum examen damnavit, ejuſque oſſa exhumari juſſit atque concremari, ſicut refert *Franciſcus Pegna* ex tribus probatæ fidei MSS. Codicibus in Commentario L. in II. Partem *Directorii Inquiſitorum*. Legendus eſt etiam CL. *Baluzius* Tom. I. *Miſcellaneorum* pag. 213. ubi ex Archivo Archiepiſcopi Narbonenſis edidit cenſuram, ſive ſententiam a Magiſtris in Theologia a *Joanne* XXII. deputatis latam contra omnes *Petri Joannis Olivi* errores, quos maximam partem *Hæreticos*, *Blaſphemos*, pleroſque *ridiculis & fatuis divinationibus ſcatentes*, *& temerarios* doctiſſimi illi in Theologia Magiſtri ſummo conſenſu pronuntiarunt. *Dermitius Thaddæus* in ſua *Nitela Franciſcana*, & *Wadinghus* in Annalibus Minorum ad Annum MCCXCVIII. *Petrum Joannem Olivi*, & alios nonnullos Pſeudo-Minoritas purgare, & ab omni hæreſeos ſuſpicione liberare pro viribus conantur, aſſerentes hujuſmodi Franciſcanos a ſuis Sodalibus falſo fuiſse accuſatos, eo quod *obſoleſcentem* (inquit *Dermitius Thaddæus*) *Sancti Franciſci diſciplinam ſuo ſplendori reſtitui cuperent, & maxime Petrus Joannes Olivi, qui ſub Nicolao IV. incurrit aliquorum, quibus vita laxior placuit, indignationem, ſtudio veræ diſciplinæ*. Teſtem etiam *Angelum Clarenum*, qui *Petri Joannis Olivi* familiaris fuit, appellat loco mox a me laudato *Wadinghus*, ejuſque auctoritate probat, prædictum *Petrum Joannem Olivi* etiam poſt mortem miraculis fulſiſſe. Verum, ut candide fatear, in purgandis *Petro Joanne Olivi*, aliiſque Pſeudo-Minoritis, laterem lavant, & oleum operamque perdunt *Dermitius*, *& Wadinghus*. De *Dermitio* hoc judicium in Annalibus Eccleſiaſticis profert *Odoricus Raynaldus*: *Crediderim*, inquit, *Authorem hunc ignoraſſe Petrum Joannem Olivi inſignem hypocritam, plurium hæreſeon inventorem, judiciaria ſententia damnatum; neque advertiſſe, quam longe abſit a Sedis Apoſtolicæ condendis Decretis maturitate, dignitateque, ob leves obtrectatorum ſuſurros, ita Chriſtianum Orbem commovere*. Poſtea, ut nullum pro *Petro Joanne Olivi*, aliiſque ei adhærentibus Pſeudo-Minoritis cudendæ Apologiæ ſupereſſe locum oſtendat idem *Odoricus Raynaldus*, refert Pſeudo Minorum Apoſtatarum Sectam contaminatam hæreſibus *Cæleſtino V.* Pontifice germinaſſe, in eam *Bonifacium* VIII. *Benedictum* XII. *Clementem* VI. leges diſtrinxiſſe, nonnullis, ob hæreſim, rogos paratos fuiſſe, & Maſſiliæ quatuor Pſeudo-Minoritas, qui errores a *Petro Joanne Olivi*, in ſua Poſtilla ſuper Apocalypſim aſſertos pertinaciter propugnabant, ultricibus flammis fuiſſe addictos, ut habet manuſcriptum Vaticanum. Hæc, & alia id genus momenta contra *Petrum Joannem Olivi*, & alios Pſeudo-Minoritas, qui ab ejus partibus ſtabant, adducit egregius & ſinceriſſimus Scriptor *Odoricus Raynaldus* Congregationis Oratorii, ideſt, *Baronii* familiæ alumnus, qui nihil deterritus *Bzovii*, & *Spondani* labore in proſequendis & abſolvendis *Baronii* Eccleſiaſticis Annalibus, ultimus omnium idem opus aggreſſus eſt, quod putaret, Annales *Baronii*, quaſi jure familiæ, ſibi abſolvendos eſſe. Denique, quod ſpectat citatum a *Wadingho* teſtimonium *Angeli Clareni* aſſerentis, *Petrum Joannem Olivi* miracula etiam poſt mortem patraſſe, nihil certi ex eo extundi, aut ſtatui poteſt, tum quia conſtat, *Angelum Clarenum* fuiſſe Hæreticorum Fraticellorum ſigniferum, qui profugit in Græciam, ut juſtæ Quæſitorum, & Cenſorum Fidei ſeveritati ſe ſubduceret, ſicut *Jordanus* Hiſtoricus teſtatur; tum quia etiam nunquam *Joannes* XXII. Pontifex Maximus oſſa *Petri Joannis Olivi* exhumari, & publice cremari edixiſſet, ſi revera fuiſſet homo ſanctus, & miraculis poſt obitum conſpicuus. Ea itaque ab *Angelo Clareno* jactata *Petri Joannis Olivi* miracula, vel ſimplicium fuere ludibria, vel pura putaque Hæreticorum mendacia. Obiit *Petrus Joannes Olivi* ann. MCCXCVII.

D. Quinam erant iſti *Fraticelli*, qui, ut mox dicebas, *Petrum Joannem Olivi* tanquam ſuum Patriarcham venerabantur?

M. Fraticellorum Sectæ initium dedere ſub finem Sæculi XIII. *Petrus de Macerata*, & *Petrus de Foroſempronio*, Ordinis Minorum Apoſtatæ, qui, ſtrictioris obſervantiæ ſpecie, ſeceſſionem ab Ordine facientes, a *Cæleſtino V.* Pontifice Maximo facultatem obtinuerunt Eremitarum cultu vivendi, & Regulam Sancti *Franciſci* ad litteram obſervandi. Hanc facultatem poſtquam impetraſſent, in parvam quamdam Græciæ Inſulam perrexerunt, ut a vexatione Generalis Miniſtri, qui hoc Schiſma Ordini funeſtum pati nolebat, tuti eſſe poſſent. Hanc invaleſcentem Eremitarum Congregationem, ac plurimos errores publicantem abrogavit ac damnavit *Bonifacius* VIII. eiſque juſſit, ut relicto illo Anachoretarum vivendi cultu, ad Miniſtri Generalis Ordinis Fratrum Minorum obedientiam redirent. Litteras ejuſdem Pontificis ad *Matthæum de Theate*, Ordinis Fratrum Minorum Inquiſitorem hæreticæ pravitatis, datas exhibet *Odoricus Raynaldus* ad ann. MCCXCVII. quibus *Bonifacius* VIII. Inquiſitoribus Fidei præcipit, ut in eos Fratricellos, ſi mandato Pontificio morem gerere, & a ſuis erroribus reſipiſcere nolint, tanquam in Hæreticos agant, & pœnis canonicis animadvertant. At iſti Fratricelli, damnationis Pontificiæ nulla habita ratione, palam aſſerere cœperunt, ſe a nullo mortalium cogi poſſe ad deponendos habitus, quos cum parvis caputiis geſtabant, curtos, ſtrictos, ſquallidos, & nimia brevitate diffomes ac ridiculos. Alios Fratres Minores, qui his inuſitatis

ca-

Digitized by Google

caputiis, & habitibus non utebantur, vel qui ad præceptum Romani Pontificis victui neceſſaria congregabant & in craſtinum ſervabant, diverſis conviciis lacerare, procaci impudentique verſutia præſumpſerunt, ut videre eſt in Tractatu *contra Beguinos, & Fratres Minores, qui dicuntur Spirituales*, edito a Clariſſimo *Baluzio* ex archivo Eccleſiæ Narbonenſis, Tomo I. *Miſcellaneorum*, p. 276. Quin, quod gravius eſt, iſti Fratricelli, ſpretis mandatis ac cenſuris *Clementis V.* Pontificis Maximi, qui per ſuam *Clementinam*, *Exivi de Paradiſo*, Tit. *De Verborum ſignificatione*, in qua nonnulla dilucidat dubia, quæ circa ſenſum & obſervantiam Regulæ *S. Franciſci* emergere poterant, eos ad meliorem frugem, & obedientiam Miniſtri Generalis Ordinis Fratrum Minorum revocare ſatagebat; perfricta fronte approbarunt, ac publice propugnarunt doctrinam inſanam, ſuperius a nobis expoſitam, *Petri Joannis Olivi*, eſſe a Spiritu Sancto revelatam, & nullam hæreſim, vel errorem continere. Damnatos etiam & combuſtos Maſſiliæ quatuor ſegreges Minoritas, propter ſupra recenſitos errores *Petri Joannis Olivi*, injuſte damnatos eſſe pro veritate Evangelicæ Regulæ Sancti *Franciſci* defendenda temere effutiebant, & ipſos ut Martyres colebant, ac prædicabant, ſicut conſtat ex Opuſculo *Joannis de Belna* Inquiſitoris Carcaſſonenſis, contra eoſdem edito, quod extat Tomo I. *Miſcellaneorum Baluzii*, p. 285. Inter illos Fratricellorum errores, quorum præcipuos ſuperius indicavimus, quoſque a *Joanne XXII.* proſcriptos noſter *Eymericus*, vir, teſte *Odorico Raynaldo*, maximæ fidei & authoritatis, utpote qui eo tempore, quo adhuc vigebat Secta Fratricellorum, Summorum Pontificum juſſu, in eos in ditione Regis Aragonum animadvertit, accuratiſſime refert Parte 2. *Directorii Inquiſitorum*, quæſtione decima quinta; inter illos, inquam, Fratricellorum errores, unus erat, quo iſti hypocritæ paupertatis Evangelicæ ſpeciem ſibi arrogantes, ſeque Orationi & contemplationi addictiſſimos mentientes, perpetuo otio indulgebant, & a labore omnino abſtinebant; quo factum eſt, ut brevi ignavorum hominum colluvies, porcarii, armentarii, pecorarii, cementarii, carbonarii, fabri, aliique id genus e ſellulariorum fæce ad eorum Sectam certatim confluxerint, eo potiſſimum fine ut panem otioſi comederent, & mendicitate (ut ipſis quidem videbatur) non indecora, vitam ſuſtentarent, ſicut teſtatur *Alvarus Pelagius*, Silvenſis Epiſcopus, ex Ordine Fratrum Minorum aſſumptus, qui ſub *Joanne XXII.* Pontifice Maximo florebat, in Libro II. *de Planctu Eccleſiæ* Cap. XI. Variis nominibus iſti Fratricelli erant inſigniti. Appellabantur quippe *Bizochi: Fratres de paupere vita: Fratres Spirituales*; ſed poſtquam a Fidei Quæſitoribus exagitati e Sicilia in Germaniam receſſerunt, dicti ſunt *Beguardi*, & *Beguini*, eo quod ſeſe adjunxerint ad *Beguardorum* & *Beguinarum* Sectam, quæ in Germania ſub auſpiciis *Ludovici Bavari* Imperatoris, Sedis Apoſtolicæ infenſiſſimi hoſtis, impune graſſabatur. Hæc varia Fratricellorum nomina exprimit *Joannes* XXII. in Extravagante, quæ incipit his verbis: *Sancta Romana &c.* in qua de his ſic legitur: *Nonnulli prophanæ multitudinis viri ſunt, qui vulgariter Fratricelli, ſeu Fratres de paupere vita, Bizochi, ſive Beguardi, vel aliis nominibus nuncupantur, in partibus Italiæ, necnon in Inſula Sicilienſi; qui contra Canones habitum novæ religionis ſumpſerunt*, ſub quo habitu, quaſi ſub ovina pelle lupi, varios diſſeminabant errores.

D. Expone, quæſo, clarius, quænam eſſet hæc *Beguardorum*, & *Beguinarum* Secta? Quinam vero præcipui errores, quos iſtiuſmodi profitebantur Hæretici?

M. Cur iſti Hæretici fuerint appellati *Beguardi*, incertum omnino eſt, & altum apud Scriptores Eccleſiaſticos ſilentium. *Beguinæ* vero erant quædam Mulieres, quæ ita nuncupabantur ab earum Inſtitutore, ſeu a pio quodam, ſanctoque Presbytero *Lamberto*, qui Gallice cognominabatur *le Begue*, quia balbus erat, indeque puellæ, quæ ab eo in ſocietatem ad caſte vivendum ſub finem duodecimi Sæculi fuerant congregatæ, dictæ ſunt Gallice *Beguines*, ſicut oſtendimus in Colloquio ſexto in Hiſtoriam Sæculi XII. Complures hujuſce Beguinarum Inſtituti Puellas ineunte Sæculo decimo quarto in errorem induxit fanatica quædam mulier de Hannonia, nomine *Magareta Porrette*, quæ anno 1310. cum in Galliis peſtiferam doctrinam diſſeminare conaretur, igne damnata eſt, teſte *Guillelmi Nangii* Continuatore ad hunc annum, ubi hæc habet: *Circa Feſtum Pentecoſtes accidit Pariſiis, quod quædam pſeudo-mulier de Hannonia nomine Magareta, dicta Porrette, quemdam librum ediderat, in quo omnium Theologorum judicio, qui ipſum diligenter examinaverunt, multi continebantur errores & hæreſes, & inter ceteras, quod Anima adnihilata in amore Conditoris ſine reprehenſione conſcientiæ vel remorſu poteſt & debet naturæ quidquid appetit & deſiderat concedere, quod manifeſte ſonat in hæreſim. Dum libellum hunc, aut in eo contentos errores abjurare nollet, quinimmo latam in ſe excommunicationis ſententiam ab Inquiſitore hæreticę pravitatis contemneret, quia coram Epiſcopo ſufficienter monita comparere nolebat, & per annum & amplius pertinaci ſuſtinuiſſet animo in ſua malitia finaliter indurata, tandem in communi platea Graviæ coram Clero ac populo ad hoc ſpecialiter evocatis de peritorum conſilio expoſita eſt & tradita Curiæ ſæculari, quam Pariſienſis Præpoſitus in ſua poteſtate ſtatim accipiens ibidem in craſtino incendio fecit extingui*. His pravis Dogmatibus *Margaretæ Porrette* complures infectæ *Beguinæ* ſocietatem inierunt cum hæreticis Beguardis, qui per Germaniam multos ſpargebant errores, quorum primus erat, quod homo in iſta mortali vita uſque adeo ſublimem perfectionis gradum aſſequi poteſt, ut nec amplius peccare, nec ulterius in gratia progredi queat. Secundus; quod neque jejunare, neque aliam exercere corporis aut animi mactationem & aſperitatem debeat ille, qui verſatur in eo perfectionis apice. Tertius; quod ille, qui eſt in prædicto perfectionis gradu & ſpiritu libertatis conſtitutus, non adſtringatur humanorum præceptorum, aut Eccleſiaſticarum legum Sæcularinmve obſervatione,

quia

quia ſupremum libertatis filiorum Dei culmen attigit. Quartus; quod homo in præſenti vita poſſit ea potiri felicitate, qua major in Cœlo futura ſit nulla. Quintus; quod perfecta conſumniataque Beatitudo ex natura & hominis arbitrio ita pendeat, ut nullo ſit opus lumine gloriæ infuſo. Sextus quod virtutum exercitatio eſt adhuc hominis imperfecti, quam proinde longe a ſe abdicare debet quiſquis jam eſt perfectus. Septimus; qnod libidinnm actus, ad quos natura inclinat, nulla involvantur culpa, ſubindeque mulieris oſcnla eſſe peccata mortalia, quia ad illa non pellicit natura, ſed coitum cum muliere eſſe inculpabilem aſſerebant, quoniam ad illum naturæ libido propenſione ſua fertur. Octavus, quod dum elevatur, aut fidelium cultui exponitur Sacrum Chriſti in Euchariſtia Corpus, non debeat ille, qui ſublime perfectionis gradum aſſecutus eſt, vel aſſurgere, vel genibus provolvi, quia ſic agens de illo ſublimi contemplationis faſtigio ſe demitteret, ſi vel de Chriſti Sacramento, vel de vita ejuſdem aut paſſione dignaretur tantiſper cogitare. Hos ut damnaret Beguardorum & Beguinarum errores, & impuriſſimas evelleret nequitiarum propagines *Clemens V.* Pontifex Maximus Synodum Œcumenicam Viennæ in Gallia convocavit anno ſupra milleſimo trecenteſimo undecimo, regnante in Galliis *Philippo Pulchro*, in quo unanimi Patrum ſuffragio confixa ſunt virulenta Beguardorum, & Beguinarum dogmata, ſicut latius exponemus in ſequenti Colloquio.

D. Hi Sectarii Beguardi, & Beguinæ conformes mihi eſſe videntur veteribus *Maſſalianis*, qui *Euchitæ*, ac *Enthuſiaſtæ* dicebantur, & quorum meminiſti ſub finem ſecundi Colloquii noſtri in Hiſtoriam quarti Eccleſiæ Sæculi. Hi quippe nullam fere vim Sacramentis Eccleſiæ, virtutumque exercitationibus, maximam vero ſuis fanaticis orationibus tribuebant, & fœditati promiſcuorum concubituum indulgere ſoliti erant. Certe, nihil peſtilentius, mea quidem ſententia, & ad aperiendam viam ad omnia flagitiorum genera commodius fingi excogitarive poteſt iſtis Beguardorum, & Beguinarum erroribus, ad quos detegendos & aſpernandos ſufficit communis ſenſus, ſufficiunt communiſſimæ pietatis notiones, Chriſtiana inſtitutione omnibus impreſſæ. Hinc non mirum, quod non ita pridem *Innocentius XI.* beatæ mem. Romanus Pontifex, ejuſmodi Begnardorum errores, quos in pernicem animarum *Michael Molinoſus* Cæſarauguſtanæ Diœceſis in Aragonia Presbyter, Quietiſtarum, ſeu Spuriorum Myſticorum, Anteſignanus, ſuſcitare ac propagare moliebatur, confeſtim damnaverit Conſtitutione data Romæ die XX. menſis Novembris anni 1687. ac totus ubique populus Chriſtianus, auditis nefandis illis ſententiis, cohorruerit, publiciſque illas execrationibus fuerit proſecutus.

M. Recte dicis, nec minus, ut opinor, horrebis duas alias infames Sectas, quas impuriſſimi homines *Hermannus Pongilupus*, patria Ferrarienſis, *Gerardus Segarelli*, Parmenſis, & *Dulcinus*, Novarienſis, *Segarelli* diſcipulus, Sæculo decimo quarto invexerunt, lateque diffuderunt. Secta ab *Hermanno Pongilupo* conflata, veterum Gnoſticorum, quorum meminimus in quarto Colloquio in Hiſtoriam trium priorum Eccleſiæ Sæculorum, nocturna conventicnla, & promiſcuam in iis libidinem renovabat. Fœtus furtivis illis coitibus conceptus, tandin per manus in orbem ſtantium jactabatur, donec ſpiritum efflaret, & in cujus manibus expirabat, is Pontifex Maximus horumce Sectariorum creabatur. Cremabant etiam unum ex iſtis infantibus ita procreatis, cineribuſque in cadum conjectis, ac vino ſuperinfuſo, inde Novitios ſpurciſſimis ſuis myſteriis initiabant. Sub ſpecie ſummæ, quam affectabant, paupertatis, aſſerebant, Chriſtianorum nemini licere quidquam habere proprii, nec Reſpublicas adminiſtrare, vel Magiſtratus gerere. Romanum Pontificem, & omnes Eccleſiæ Catholicæ Prælatos canino dente proſcindebant, eiſque obtemperandum non eſſe pertendebant. Denique, animas Sanctorum non frui Dei viſione ante generalis Judicii diem propugnabant. Hujus propudioſæ Sectæ parens *Hermannus Pongilupus*, cui in Eccleſia fuerat ſepultura conceſſa, eo quod, dum viveret, errores ſuos verbis tenus ejuraſſet, plurimiſque ementita pietate fucum feciſſet; juſſu *Bonifacii* VIII. Pontificis Maximi exhumatus eſt, ejuſque oſſa flammis tradita anno poſt ejns obitum trigeſimo primo, ſicut teſtatur *Bernardus Guido* in *Chronico Romanorum Pontificum*. Plura de his nefandiſſimis Sectariis legeſis apud *Prateolum*, & *Beruardum Lutzemburgum* in *Catalogo Hæreticorum*. Alteram Sectam fœdis dogmatibus & libidinibus impuram condidit Sæculo Eccleſiæ decimo quarto *Gerardus Segarelli*, vir plebejus & illiteratus, qui vendita domuncula ſua, ejuſque pretio non in pauperes, ſed in nebulones, qui taxillis ludebant, diſtributo, Chriſtum, & Apoſtolos imitari ſe velle profeſſus viles homunciones in ſocietatem traxit, qui Apoſtolorum nomen ſibi arrogantes, hac illac mendicando, vagabantur, dictitantes, omnia eſſe communia, etiam nxores. Ajebant inſuper, Deum Patrem rexiſſe Mundum in ſeveritate & juſtitia ab ejus creatione uſque ad Incarnationem Filii, tum a Filio gubernari cœpiſſe in gratia & ſapientia, jamque a Spiritu Sancto in amore & charitate regi. Ad hoc tertium Spiritus Sancti Regnum prædicandum ſe veniſſe dicebant, eoque amoris, ſeu Spiritus Sancti, vigente Regno, illicitum eſſe denegare quidqnid ex charitate poſtularetur, ſubindeque promiſcuum virorum fœminarumque carnale commercium, cum ex charitate fieret, peccatum non eſſe ſed actum charitatis. Hanc ſceleratam, & abominandis flagitiis contaminatam Sectam late propagavit *Dulcinus* Novarienſis, *Segarelli* diſcipulus, a quo iſti Sectarii dicti ſunt *Dulciniſtæ*, aſſerentes, auctoritatem omnem a Chriſto traditam Eccleſiæ Romanæ penitus ceſſaſſe propter malitiam Prælatorum, ſe ſolos veram Eccleſiam: ſe nulli obedire debere: omnes Pontifices Romanos a tempore *S. Sylveſtri* prævaricatores fuiſſe, excepto *Petro de Murone*, ſeu *Cæleſtino* V. Papa. Viros abſque nxorum, uxores

abſque maritorum conſenſu, poſſe matrimonii ſtatum deſerere, & ad Sectam ſuam tranſire, docebant. Omnes Ordines Hierarchicos & Religioſos, tanquam Eccleſiæ pernicioſos reprobabant. Laicos a ſolvendis alicui Romanæ Eccleſiæ Sacerdoti decimis liberos eſſe oggannìebant. Perfectius eſſe vivere ſine voto, quam voti religione obſtrictum, propugnabant. Perinde eſſe in ſtabulo, ac in Eccleſia Deo conſecrata orare, impie garriebant. Demum, ut eorum alios mittam errores, qui legi poſſunt apud *S. Antoninum* parte 3. *Chronici* titul. 21. cap. 1. parag. 1. & apud *Eymericum* part. 2. *Directorii Inquiſitorum*, quæſt. 20. licitum eſſe putabant *Dulciniſtæ*, Fidem ore negare, ut hoc pacto Inquiſitorum fidei induſtriam fallere, eorumque poteſtatem evadere poſſent. Sed nec fraus, nec dolus *Segarello* hujus Sectæ Authori, & *Dulcino*, illius propagatori, patrocinari potuerunt. Captus ſiquidem *Sagarellus a Manfredo* Inquiſitore Ordinis Fratrum Prædicatorum, damnatus, & ſæculari Magiſtratui traditus, flammis addictus eſt die XVIII. menſis Julii an. 1300. ſub Pontificatu *Bonifacii* VIII. In *Dulcinum* vero, & in ſex hominum millia ab eo ſeducta & in Alpibus habitantia, *Clem. V.* Pont. Maximus primum Fidei Quæſitores, deinde Cruce ſignatos Milites direxit. Captus tandem *Dulcinus* cum Scorto, cui *Margaritæ* nomen, & pluribus aliis nequiſſimæ factionis ſociis, qui Vercellas ducti, Sæcularis Magiſtratus ſententia membratim prius conciſi ſunt, poſtea exuſti & in cineres redacti, ut *S. Antoninus* loco mox laudato, & *Bernardinus Corius* in Hiſtoria Mediolanenſi part. 2. ad ann. 1307. reſtantur. Sic tandem extincta eſt nefaria illa Pſeudo-Apoſtolorum Secta, quam antehac Summi Pontifices *Honorius* IV. ſub finem decimi tertii Sæculi, ſeu anno 1275. & *Nicolaus* IV. an. MCCXC. proſcripſerant. His duobus turpiſſimis Sectis tertiam, ſeu *Turlupinorum*, Sectam, quæ Sæculo decimo quarto graſſata eſt, addere non pigebit. Erant porro illi *Turlupini* ſolo nomine Chriſtiani, & veri Epicurei, qui, præter turpes & impias, in quibus volutabantur, Beguardorum hæreſes, docebant, *nihil pudere quemquam debere eorum, quæ a natura accepimus*. Unde, turpi Cynicorum Philoſophorum more, abſque verecundia incedebant, & quod eſt dictu horrendum, & cogitatu pudendum, in publico, canum inſtar, & jumentorum more coibant; aſſerentes inſuper, non eſſe orandum vocaliter, ſed mentaliter. Verum, hæc flagitioſa turpium hominum Secta eodem Sæculo decimo quarto eraſa, ac penitus deleta eſt, igne combuſtis in Gallia perditiſſimis illis hominibus, qui pecudum vitam degebant, ſicut teſtatur *Robertus Gaguinus* Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Monachus libro *de Geſtis Francorum*, ubi hæc habet: *Superſtitionis quoddam genus eodem tempore a Turlupinis (hoc enim erat hæretícis nomen, qui ſe de ſocietate pauperum vocitari gaudebant) ortum, finem fecit crematis eorum veſtibus, & libris in foro Suillo extra Sancti Honorati portam, Joanna autem Dabentona, & cum ea alter, cujus nomen Hiſtorici non tradunt, ejus Sectæ in primis profeſſorem comburuntur. Hic autem, quem ſine nomine ponimus, cum ante damnationis ejus ſententiam in carcere mortem obiiſſet, dies quindecim in aggere calcis ne putreſceret ejus cadaver, aſſervatus eſt, & die ad ſupplicium præſcripto crematus.*

D. Parit licentiam vivendi effræna ſentiendi opinandique libertas, ſæpeque conciliatricibus mulierum gratiis & popularibus illecebris homines illecti, ac falſa Religione deluſi ad omnia flagitiorum genera perpetranda impelluntur. *Tantum Religio potuit ſuadere malorum*. Sed hos ex hara Epicuri porcos, ſeſe in cœno libidinum volutantes relinquamus, ac paulum, ſi placet, hic inhæreamus in diſcutiendo dubio, quod mihi non nihil negotii faceſſit circa doctrinam *Raymundi Lulli*, quem Sæculo decimo quarto floruiſſe, & tertio Ordini Fratrum Minorum nomen dediſſe aſſerunt Minoritæ. Audieram quippe nuperrime a viro erudito, hunc *Raymundum Lullum* multa ſcripſiſſe Opera, ſed in varios errores impegiſſe, ejuſque doctrinam a Romanis Pontificibus fuiſſe damnatam; & tamen audivi hodie doctiſſimum Minoritam, qui mihi ſanctiſſime juravit, doctrinam *Raymundi Lulli* ab omni prorſus errore eſſe immunem, nec ab ullo unquam Pont. Rom. proſcriptam. Cum igitur circa doctrinam iſtius Authoris adhuc pendulus hæream, tuum de ejus Operibus judicium lubentiſſime auſcultabo.

M. De *Raymundo Lullo* non una eſt omnium Scriptorum ſententia. Alii eum inter Hæreticos recenſent. Alii illum ſuſpectum de fide, multiſque implicatum erroribus pronunciant, immo ut hiſtrionem, perditæque memoriæ virum infamant. Alii denique non tantum ejus abſolutioni ſubſcribunt, ſed etiam ut *Martyrem*, *Doctoremque Illuminatum* deprædicant. Tot inter diſcrepantes virorum eruditorum ſententias, conſultius eſſe duco meum non interponere judicium, ſed hiſtorice dumtaxat hinc inde adducere momenta, quibus vel ad accuſandum, vel ad abſolvendum *Raymundum Lullum*, moventur viri eruditi. In primis, hi, qui *Raymundo Lullo* patrocinantur, multa in medium proferunt encomia, quibus *Raymundus Lullus* a viris clariſſimis celebratur. Eum quippe *P. Cauſſinus* Soc. Jeſu tomo 4. *Curiæ Sanctæ*, tract. 1. ſect. 13. *Theſaurum abſconditum* appellabat, & a ſolis invidis & æmulis exagitatum ait. *P. Sanjurius* ejuſdem Societatis lib. 4. *de Chriſti cognitione & amore* ipſum inter ferventiores Chriſti amatores refert. Alii eum nuncupant *Doctorem illuminatiſſimum*, *Tubam Spiritus Sancti*, *Organum Dei*, *Fontem veritatis*, *Eccleſiæ reſtauratorem*, *ineffabilem præceptorem &c.* Præterea, injuſtam *Raymundi Lulli* accuſationem refundunt illius Apologiſtæ in ſolum *Eymericum* Inquiſitorem Dominicanum, qui in ſuo *Directorio Inquiſitorum* refert Diploma *Gregorii XI.* Pontificis Maximi, qui multas opiniones *Raymundi Lulli* ut *erroneas* & in maximam partem *hæreticas* damnavit, omneſque ipſius libros prohibuit VII. Kalendas Februarii an. MCCCLXXVI. Porro, hoc *Gregorii XI.* Diploma ab *Eymerico* in odium *Raymundi Lulli* confictum ac procuſum fuiſſe ex eo potiſſimum probant iſti Apologiſtæ, quod hujuſmodi Diploma licet

in

Digitized by Google

in *Gregorii XI.* Regeſto fuerit diligenter quæſitum, nunquam tamen inveniri potuerit. Poſtremo ajunt *Raymundi Lulli* Apologiſtæ, eum apud Majoricenſes pro Sancto & Martyre coli, quod ſane haud permitteret Eccleſia, ſi revera *Raymundi Lulli* doctrina fuiſſet ceu hæretica a Romanis Pontificibus confixa. Hæ ſunt in ſumma rationes, quas pro *Raymundi Lulli* vindiciis vulgo proferunt ejus Apologiſtæ. At, hi, quibus ex adverſo non probatur *Raymundi Lulli* doctrina, adductas illas ab ejus Apologiſtis rationes elevare, & inutiles plane reddere pro viribus moliuntur. Ad primam quippe rationem reſpondent, nihil ex iſtis egregiis Epithetis, quæ non ſatis attenta conſideratione viri docti *Raymundo Lullo* tribuunt, colligi poſſe, cum ab his abſtinendum eſſe ultro profiteatur *Wadingus*, qui Minorum Annales condidit, & *Raymundum Lullum* tuetur quantum poteſt: *Abſtinendum itaque* (inquit Wadinghus) *ab ineptis quorumdam Epithetis, & paræneticis, quæ inſulſe affinguntur, elogiis: temere enim a ſuis* (Raymundus Lullus) *appellatur Sectariis, Doctor Illuminatiſſimus, Tuba Spiritus Sancti, Organum Dei, Fons veritatis, Eccleſiæ reſtaurator.* Ad alteram rationem, quam de conficto ab *Eymerico* Inquiſitore Dominicano *Gregorii XI.* contra errores *Raymundi Lulli* Diplomate afferunt ejus Apologiſtæ, reſpondent *Antilulliſtæ*, credibile non eſſe *Eymericum*, virum clariſſimum, qui Inquiſitoris officio in Regno Aragoniæ ſub quinque Summis Pontificibus *Innocentio IV. Urbano V. Gregorio XI. Urbano VI.* & *Bonifacio IX.* maxima cum laude perfunctus eſt, voluiſſe adulterinum & ſuppoſititium *Gregorii XI.* contra *Raymundi Lulli* doctrinam obtrudere Diploma, illudque toti Orbi pro vero ac genuino venditare: *Hæc Lulliſtæ,* inquit *Odoricus Raynaldus* ad an. MCCCLXXII. nu. XXXV. *conficta ab Eymerico, vel ſubreptitium eſſe diploma contendunt. At virum gravem egregie de Religione Catholica meritum, nullius utilitatis illecebra pellectum, id facinus perfricta fronte auſum vix credi poteſt, cum facillime coargui mendacii potuiſſet.* Addunt etiam Antilulliſtæ, *Petrum* Aragoniæ Regem in Epiſtola data an. 1377. ad *Gregorium XI.* iſtud de *Raymundi Lulli* damnatione Diploma ut legitimum agnoviſſe, & in ſuo Regno promulgatum: quod certe improbaſſet *Gregorius XI.* ipſumque Regem de ſuppoſitione Diplomatis admonuiſſet, ſi ſuppoſititium fuiſſet, & *Eymericum* hujus criminis convictum non impunitum reliquiſſet, ſed illum Inquiſitionis officio abdicaſſet, quo tam inſigniter fuiſſet abuſus. Nihil tamen horum fecit *Gregorius XI.* Quin, *Franciſcus Pegna* Directorium Inquiſitorum *Eymerici* nuncupavit *Gregorio XIII.* Pontifici Maximo, Notis doctiſſimis illuſtravit, & litteris Apoſtolicis locupletavit, quas inter extat laudatum *Gregorii* XI. contra *Raymundum Lullum* Diploma, quod tamen *Franciſcus Pegna* omni procul dubio expunxiſſet, ſi illud pro ſpurio & ſuppoſititio habitum fuiſſet. Fatentur quidem Antilulliſtæ, hoc *Gregorii* XI. contra *Raymundum Lullum* Diploma datum anno illius Pontificatus ſexto, ſeu anno 1376. non amplius extare in Regeſto illius Pontificis. Sed id accidiſſe ajunt quod Regeſtum anni ſexti Pontificatus *Gregorii* XI. perierit, incertum an caſu, an dolo, vel, quod veroſimilius eſt, mutatione Sedis Apoſtolicæ, tunc Avenione Romam tranſlatæ. Sed etiamſi extaret adhuc Regeſtum anni ſexti Pontificatus *Gregorii* XI. & in eo deeſſet Diploma, quod eodem anno edidit contra *Raymundi Lulli* doctrinam, non inde tamen conſequeretur, illud ab *Eymerico* fuiſſe confictum; nam præterquamquod plures ab Auctoribus Bullæ Pontificiæ citantur authenticæ, quarum apud aliquos anthographum habetur, quæ tamen e Regeſtis, neſcio quo caſu, exciderunt, conſtat etiam apud omnes, *Raymundum Lullum* apud *Gregorium* XI. ſæpius hæreſeos fuiſſe accuſatum, & eundem Pontificem uno Diplomate dato an. MCCCLXXII. præcepiſſe *Eymerico*, ut in *Raymundi Lulli* errores inquireret, & ejus libros igni addiceret, ſi qui in illis errores deprehenderentur. Idem altero Diplomate dato anno 1374. *Franciſco Vitali* præcepit Summus ille Pontifex. Unde nec *Wadinghus* ipſe, acerrimus licet *Lulli* defenſor, ſibi temperare potuit, quin cogente veritate fateretur, *ſuſpicionem ingerere duas præfatas Extravagantes, Summum Pontificem* (Gregorium XI.) *circa Lulli doctrinæ damnationem aliquid effeciſſe.* Ad poſtremam Lulliſtarum rationem petitam ex ſanctitate, Martyrio, & cultu, qui *Raymundo Lullo* apud Majoricenſes defertur, reſpondent *Antilulliſtæ*, nihil inde ad purgandam *Raymundi Lulli* doctrinam extundi poſſe, quia propter errores, & propoſitiones nonnullas hæreticas, hæreticum nemo dixerit *Raymundum Lullum*, cum omnia Opera ſua Eccleſiæ Romanæ cenſuræ ac judicio ſubjecerit, ſicut multis probat *Wadinghus*, totumque illud errorum virus Martyrio pro fide Catholica tolerato, ſeu paſſionis falce purgaverit; quod tamen certo affirmari haud poteſt, quia Eccleſia Romana, omnium Eccleſiarum Mater & Magiſtra, ejus Martyrium necdum vindicavit. Hæc momenta circa doctrinam *Raymundi Lulli* hinc inde hiſtorice produximus, plura de ejus patria, vita & Operibus dicturi in quinto Colloquio, ubi agemus de Viris illuſtribus, qui Sæculis XIII. & XIV. floruerunt. Hic tantum velim ſedulo obſerves, hunc *Raymundum Lullum* confundi non debere cum altero *Raymundo* cognomento *De Terraga*, qui etiam *Raymundus Neophytus* nuncupatus eſt. Is quippe ex Hebræorum Rabbino factus Chriſtianus, execrandos errores Scriptis tradidit, quos accurate recenſet noſter *Nicolaus Eymericus* 2. parte *Directorii Inquiſitorum*, quæſt. 10. Inter illos errores, hi præcipui & graviores ſunt. Primo, docet hic *Raymundus de Terraga*, dictus etiam *Neophytus*, prava dogmata Almarici, Arii, Sabellii, & quorumvis Hæreticorum, per ſe hæretica non eſſe, ſed tantum reſpectu illorum, qui ipſa animo pertinaci eligunt. Secundo, fas eſſe Dæmones adorare, & Sacrificantem Dæmonibus æque & melius ab Idololatria excuſari, quam Chriſtianum adorantem imaginem Chriſti & Sanctorum. Tertio, Laicum non teneri ad aliquem fidei articulum explicite credendum, ideoque ſi teneat, vel credat oppoſitum alicujus

articuli ex ignorantia & tentatione Diaboli, non peccare. Quarto, omnem peccatorem, dum peccat, voluntatem ſuam divinæ conformare, & æque placere Deo bona & mala, æque *Judæ* deſperationem, ac *Petri* contritionem. Quinto, hominem ſine charitate infuſa poſſe Deum ſuper omnia diligere, & vitam æternam promereri. Sexto, Sectam *Mahometi* eſſe perinde Catholicam ac fidem Jeſu Chriſti. Septimo, perfectius eſſe Schiſmaticum eſſe, quam Catholicum, & Chriſtum, Apoſtolos Angelos, Cælites omnes eſſe Schiſmaticos. Octavo, ſolum Deum Patrem eſſe optimum, Dei Filium eſſe bonum in primo gradu, Spiritum Sanctum in ſecundo gradu, creaturam omnem in tertio. Hos, & complures alios *Raymundi Neophyti* errores, qui legi poſſunt apud *Eymericum*, & apud *Franciſcum Pegna* Commentario 52. in *Directorium Inquiſitorum* ejuſdem *Eymerici* confixit *Gregorius XI.* Pontifex Maximus Diplomate, quod incipit: *Aliquid mali propter vicinum malum*. Hæc obiter obſervanda eſſe duxi, ut facilius cavere poſſes ab errore, in quem lapſi ſunt *Prateolus*, *Bernardus Lutzemburgus*, & noſter *Abrahamus Bzovius*, qui ſimilitudine nominis decepti, *Raymundi Neophyti* abſurdiſſimos errores, & pernicioſos libros, *Raymundo Lullo*, tanquam notiori, perperam affinxerunt.

D. Uſque adeone Sæculis XIII. & XIV. fortunata fuit Dominicana Familia, ut nullum degenerem, nullum a Fide Catholica extorrem filium habuerit?

M. Etſi Familia Dominicana ſemper de Eccleſia optime merita fuerit, eamque non minus doctrina, quam pietate illuſtraverit, non ideo tamen ejus filii dilatant phylacteria ſua, non omnia ſua laudant, non omnia ſua extollunt, nec ſuos omnes, Sanctos dicunt, Doctores, Martyres, Athletas, & Heroes, ſed potius modeſte, ut par eſt, profitentur, & ſincere agnoſcunt, nonnullos e ſuis extitiſſe, qui ingenio ſuo plus æquo indulgentes, & ab illibata *S. Thomæ Aquinatis* doctrina deſciſcentes, erraverunt, & male ſanæ doctrinæ adhæſerunt, quos inter Sæculo decimo quarto reponunt *Joannem de Monteſono* Hiſpanum, & *Ekardum* Teutonicum, quorum errores pro ea, quam profiteor, ſinceritate, hic ſupprimere nec poſſum, nec debeo. *Joannes de Monteſono* Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſor, & Sacræ Facultatis Pariſienſis Theologus, graves ac diuturnas contentiones habuit cum eadem Facultate Pariſienſi, quæ quatuordecim propoſitiones erroneas a *Joanne Monteſono* aſſertas cenſura confixit an. MCCCLXXXVII. eaſdem etiam propoſitiones a quovis publicari, prædicari, & doceri lata ſententia prohibuit *Petrus de Ordeomonte* Epiſcopus Pariſienſis, ad quem *Monteſonus*, qui obſtrictam de palinodia cantanda fidem contumaciter fregerat, fuerat delatus. Has inter quatuordecim *Joannis Monteſoni* propoſitiones, ſunt novem, quas licet ad quæſtiones pure Scholaſticas pertinere, & ſenſum Catholicum nonnullas earum habuiſſe aſſerant aliqui Familiæ Dominicanæ Scriptores, cenſeo tamen ipſe illas jure ac merito fuiſſe proſcriptas a Sacra Facultate Pariſienſi, quæ ne doctrinam Sancti *Thomæ Aquinatis*, quem ſibi *Monteſonus* Patronum injuſte aſciſcebat, ſua cenſura afficere voluiſſe videretur, illius bonori, & integritati, teſte *Petro de Alliaco* Theologo Pariſienſi, conſultum eſſe voluit his verbis: *Salva in omnibus reverentia S. Thomæ*; & in litteris, quas eadem Academia Pariſienſis ſcripſit contra *Joannem Monteſonum*, relatis ab *Egaſſio Bulæo* tomo 4. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis*, diſerte teſtatur, ſe in hac contra *Monteſonum* cenſura doctrinam S. Thomæ non attigiſſe: *Nos*, inquit celeberrima illa Academia, *milleſies diximus, & ut videmus, non ſufficit, qualiter S. Thomæ doctrinam in dicta noſtra condemnatione nequaquam reprobamus, ſed hunc*, ſeu Monteſonum, *ejuſque fautores, doctrinam ejus*, ſeu S. Thomæ, *ad diſtortum, fideique abſonum ſenſum adaptantes, aut ultra quam fieri debet, contra ejuſdem Doctoris documentum dilatantes, condemnandos audacter aſſerimus*. Idem judicium ferendum eſſe cenſeo de quinque aliis propoſitionibus, in quibus temere aſſerebat *Monteſonus*, quod *dicere, Beatam Mariam Virginem* & *Dei genitricem non contraxiſſe peccatum originale, eſt expreſſe contra fidem. Quæ præſumptuoſa aſſertio*, ut ait *Petrus de Alliaco* in Tractatu quem contra *Monteſonum* edidit, quique adhuc extat manuſcriptus Pariſiis in Bibliotheca Navarrici Collegii, *non ſolum Sanctis & Doctoribus tenentibus B. Virginem ſine macula originali conceptam, injurioſa eſt, ſed etiam eis, qui tenent oppoſitum adverſative. Nam licet B. Bernardus in Epiſtola ad Lugdunenſes tenuerit, ipſam in peccato fuiſſe conceptam, propter quod ibidem ſcribit, Conceptionem ipſius celebrandam non eſſe; tamen in fine dictæ Epiſtolæ ſic concludit*: Quæ autem dixi, abſque præjudicio dicta ſint ſanius ſapientis, Romanæ præſertim Eccleſiæ auctoritati, atque examini totum hoc, ſicut & cetera, quæ hujuſmodi ſunt, univerſa reſervo, ipſius, ſi quid aliter ſapio, paratus judicio emendare. *Unde patet, quod illud ſolum probabiliter & inopinative tenuit, nec oppoſitum tenentes inſane ſapere aſſerere præſumpſit, quod tamen dicere potuiſſet, ſi illud expreſſe contra fidem credidiſſet*. Hactenus *Petrus de Alliaco* Theologus inſignis, qui ad Cameracenſem Epiſcopatum, & poſtea ad Cardinalitias Infulas, ob eximiam, qua pollebat, eruditionem promotus eſt. Sacræ Facultatis Pariſienſis condemnationi prævio examine, & maturo judicio factæ, atque ab Epiſcopo Pariſienſi confirmatæ non acquievit *Joannes de Monteſono*, cumque ab Facultate Pariſienſi reſecationem, & ab Epiſcopo Pariſienſi fulmina ob contumaciam defugere ſe non poſſe intelligeret, *Clementem VII.* qui, perſtante Schiſmate, Avenione ſedebat, eique Gallia adhærebat, appellavit. Conſtanter in ſua tuenda Cenſura perſtitit Facultas Pariſienſis, & ut omnem a ſe aut inimicitiæ, aut præoccupati judicii ſuſpicionem amoliretur, de ordine, quem in *Joannis de Monteſono* condemnatione tenuerat, omnes certiores fecit, datis Circularibus, ut vocant, litteris, quas deſcripſit *Egaſſius Bulæus* tomo 4. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis* pag. 261. Miſit etiam Facultas Pariſienſis Avenionem ſuos Legatos Magiſtros *Petrum de Alliaco*, *Ægidium de Campis*, *Joannem de Nova Villa*, & *Petrum de Adinvil-*

dinvil-

Digitized by Google

invitta, qui, poſtquam coram *Clemente VII.* & in frequenti Cardinalium conſeſſu ſæpius perorasſent, obtinuerunt tandem an. MCCCLXXXVIII. Cenſuræ Facultatis Pariſienſis confirmationem, & *Joannis Monteſoni* damnationem, cui juſſum eſt ut Pariſios rediret, & Univerſitatis correctioni ſeſe ſubmitteret. Quod cum ille facturum ſe promiſiſſet, nocte ſequenti Avenione clandeſtina fuga ſe proripuit, & in Aragoniam, unde oriundus erat, ſeceſſit. Utinam hic tandem funeſta illa, infauſtiſque auſpiciis ſuſcepta a *Joanne Monteſono* controverſia finem habuiſſet! Ah, proh dolor, Dominicani Pariſienſes Collegii S. Jacobi, quod ab ipſo ordinis exordio fuit ſemper illuſtre virorum eruditorum Seminarium, falſo arbitrati, hac Sacræ Facultatis Pariſienſis in *Joannem de Monteſono* lata Cenſura doctrinam Sancti *Thomæ* petitam eſſe, imprudenter *Joannis de Monteſono* patrocinium ſuſceperunt, & Cenſuræ ſubſcribere detrectarunt. Quam ob cauſam Dominicani e Facultatis Pariſienſis gremio abſciſſi ſunt, & docendi, concionandique munere, necnon gradibus Theologicis omnino privati. Hinc magna in Galliis Dominicanis conflata invidia, ac plurima illata incommoda, quæ Vitæ *Clem. VII.* Scriptor pluribus enarrat. Hanc luctuoſam ſciſſuram, qua per annos viginti quinque integros Dominicani ab Sacra Facultate Pariſienſi fuerunt excluſi, ægre tulerunt *Carolus VI.* Galliarum Rex, ejuſque Patrui, Duces Burgundus & Borbonius, qui pro ſua pietate, & auctoritate has diſcordias ſuſtulerunt, pacemque ſanciverunt. His tamen diſſenſionibus nullus magis indoluit, aut illis tollendis felicius incubuit *Joanne Gerſonio*, Sacræ Facultatis Pariſienſis Cancellario, ut videre eſt in Epiſtola, quam in hanc rem ad Collegium Navarræ ſcripſit, in qua hæc habet: *Cogor*, inquit, *illam deflere ſciſſuram miſerabilem, & mutilationem luctuoſam partis non modicæ Univerſitatis Pariſienſis, Fratres Prædicatores loquor, viderint ipſi quid egerunt ..... Attenderent o utinam omnes, & benigna recogitatione ſecum tractarent, quanta, qualiſve jactura ſpiritualis eſt & fuit, tot hactenus ſermones, tot lectiones, tot ſalubres Inſtructiones in Univerſitate & alibi exinde ceſſaſſe.* Et cum probe noſſet doctiſſimus ille Cancellarius, hoc pacis ſtudium non omnibus placiturum, ſubjungit: *Oblatrabunt, ſcio, ſi ad quoſdam hæc ſcripta delata fuerint ferentes indigne, immo pro ſcelere vel mutabilitate deputantes, quod pacem Jacobitarum*, ſeu Dominicanorum, *videar optaſſe, aut pro ea verbum ſcriptumve feciſſe. Sed libera voce fatebor, nec illud unquam pudori deputabo, me nunc & prius olim ſemper dum modeſte volui, vel optavi, reconciliationem ipſorum in mediis etiam litibus optaviſſe. Pereant qui de matris, aut myſtici corporis fœda mutilatione gloriantur, qui non ſanationi ſtudent, ſed medelam quærentibus crudeliter iraſcuntur, & qui ad diviſionem magis, quam pulcherrimam unionem dæmoniaca impietate pelluntur, quorum perſecutio, ſi pergunt in pacificos veritatis amatores furere, ſpernenda eſt, & generoſæ virtutis pede calcanda, hoc proviſo, ne damnoſius inde naſcatur in Univerſitate vel Republica ſcandalum.* Sed de *Joanne Monteſono*, & de graviſſima Controverſia, quæ ejus occaſione Pariſiis excitata eſt inter Academiæ Pariſienſis Doctores, & Dominicanos, plura legeſis apud noſtrum *P. Mallet* Doctorem Pariſienſem, in libro, quem Gallico idiomate ſcripſit de Viris *Illuſtribus Domus & Collegii S. Jacobi*.

Alter Dominicanus, qui Sæculo decimo quarto non ſecundum menſuram fidei, prout in Sanctiſſimo Ordine fuerat inſtitutus, ſcripſit & docuit, fuit *Ekardus*, natione Teutonicus, qui licet a *Joanne Taulero* in Opuſculo *De Convivio*, & ab *Bzovio* ad ann. MCCCCXXXVII. velut inſignis pietate & doctrina Theologus celebretur, pernicioſos tamen errores ſuis concionibus, Scriptiſque vulgavit, ut compertum habemus tum ex quæſtione in ipſum habita primum ab *Henrico* Archiepiſcopo Colonienſi, tum etiam ex definitione *Joannis XXII.* Pontificis Maximi, in cujus litteris, ab *Odorico Raynaldo* ad ann. MCCCXXIX. Num. LXX. ex Regeſto ejuſdem Pontificis deſcriptis, viginti octo errores recenſentur, ex quibus alios ut hæreſeos labe inſperſos, alios a temeritatis & hæreſis nota non alienos declaravit *Joannes XXII.* Teſtatur nihilominus idem Pontifex, *quod Ekardus in fine vitæ ſuæ fidem Catholicam profeſſus prædictos viginti ſex Articulos, quos ſe prædicaſſe confeſſus extitit, nec non quæcumque alia per eum ſcripta & docta ſive in ſcholis, ſive in prædicationibus, quæ poſſent generare in mentibus Fidelium ſenſum hæreticum vel erroneum, ac veræ fidei inimicum; quantum ad illum ſenſum revocavit, ac etiam reprobavit, & haberi voluit pro ſimpliciter & totaliter revocatis, ac ſi illos & illa ſigillatim & ſingulariter revocaſſet; determinationi Apoſtolicæ Sedis & noſtræ tam ſe, quam ſcripta ſua & dicta omnia ſubjiciendo.* Unde liquido patet, *Ekardum* non obſtinato animo errores ſuos defendiſſe, ſed potius quæcumque docuerat fidei Catholicæ minus conſona ejuraſſe, ſeque Eccleſiæ judicio, ut par erat, prompto & humili obſequio ſubjeciſſe.

His duobus Familiæ Dominicanæ Theologis, qui ſe Duces ſecuti, a recta ſanæ doctrinæ ſemita aberrarunt, tertium adjiciam ejuſdem Familiæ Theologum, qui floruit ſub finem decimi tertii Sæculi, & obiit decimo quarto Sæculo, ſeu anno MCCCVII. Is eſt *Joannes*, ſive ortu, ſive educatione dictus *Pariſienſis*, qui librum edidit hunc præferentem titulum. *Determinatio Fr. Joannis de Pariſiis Prædicatoris de modo exiſtendi Corporis Chriſti in Sacramento Altaris alio, quam ſit ille, quem tenet Eccleſia.* In hoc libro *Joannes de Pariſiis* explicandum ſuſcipit, non ſolum per converſionem ſubſtantiæ panis in Corpus Chriſti, ſed etiam per aſſumptionem ejuſdem ſubſtantiæ a Verbo Divino, modum, quo Corpus Chriſti exiſtit in Euchariſtiæ Sacramento. Hunc librum *Joannis de Pariſiis* ex MS. Codice *S. Victoris* Pariſienſis eruit, & præmiſſa Diſſertatione Hiſtorica *de Dogmate Tranſubſtantiationis* an. MDCLXXXVI. Londini edidit Pſeudo-Miniſter *Petrus Allix*, eumque Scriptorem in ſuas, ſeu Hæreticorum partes traxit. Sed non animadvertit Pſeudo iſte Miniſter, ſe ex eo *Joannis de Pariſiis* libro nihil præſidii ad ſuum

unum contra auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum errorem ſuffulciendum accerſere poſſe, tum quia certiſſime conſtat, *Joannem de Pariſiis* realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam, quam *Petrus Allitius*, aliique ejuſdem farinæ Hæretici explodunt, nunquam negaſſe, tum quia etiam *Joannes de Pariſiis* novam & peregrinam opinionem ſuam, qua par eſt reverentia, Eccleſiæ judicio ſubjecit; tum quia denique, *Joannes de Pariſiis*, a *Guillelmo* Pariſienſi, *Ægidio* Bituricenſi, *Guillelmo* Ambianenſi Epiſcopis, & a Magiſtris Facultatis Pariſienſis diligentius examinata ejus doctrina, damnatus eſt, & prohibitus prælegere, docere, prædicare & diſputare Pariſiis. Inepte ergo *Petrus Allitius* in ſua laudata Diſſertatione, & *Joannes Clericus* Tomo III. *Bibliothecæ Univerſalis*, exiſtimarunt, ea *Joannis de Pariſiis* opinione evinci poſſe, Dogma Tranſubſtantiationis, ſeu Converſionis ſubſtantiæ panis & vini in ſubſtantiam Corporis & Sanguinis Chriſti Domini in Euchariſtia ſub finem decimi tertii, & initium decimi quarti Eccleſiæ Sæculi, necdum apud Catholicos fuiſſe communiter receptum. Hæc ſiquidem frigida ac inanis utriuſque Hæretici conjectura nullo negotio falſi convincitur ex perpetua SS. Patrum tam Græcorum, quam Latinorum traditione, & ex conſenſione omnium ætatum, Nationum, & Eccleſiarum, quæ ab ipſis Apoſtolorum temporibus ad hanc uſque ætatem Dogma de Reali præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtia, & de Tranſubſtantiatione conſtanter propugnarunt, & illos, a quibus univerſalis Eccleſiæ fides oppugnata fuit, aut diris devoverunt, aut ad canendam palinodiam adegerunt, ſicut in ſuo aureo Opere *de Perpetuitate fidei* pluribus probat doctiſſimus *Antonius Arnaldus* Doctor Sorbonicus. Sed hæc de *Joanne Pariſienſi* Ord. Prædicatorum, de quo in quinto Colloquio iterum redibit ſermo, obiter dicta ſint.

D. Narraſti in Colloquio ſuperiori Schiſma, quod *Ludovicus Bavarus* Imperator Sæculo decimo quarto contra *Joannem* vulgo dictum vigeſimum ſecundum, conflavit: nunc autem ſcire vellim, an illi, qui a partibus *Ludovici Bavari* ſteterunt, in aliquos errores impegerint, & an fidem aliquam mereantur in his quæ adverſus *Joannem* XXII. Pontificem Maximum ſcripſerunt.

M. Poſtquam *Joannem* XXII. ſententiam excommunicationis anno MCCCXXIV. tuliſſet in *Ludovicum Bavarum*, Imperatorem in ſua malitia obſtinatum, in rabiem actus perduellis ille Imperator, conductitia nonnullorum Theologorum doctrina & calamo fretus Epiſtolam vulgavit, qua *Joannem XXII.* ut injuſtum innocentium perſecutorem, clavium Eccleſiæ ſubverſorem, Canonum violatorem, Sacramentorum prophanatorem, Terræ Sanctæ deſertorem, Eccleſiæ temeratorem, denique incorrigibilem, & hæreticum notorium declarare, ſeu potius infamare auſus eſt. Inter illos Scriptores, qui *Ludovico Bavaro*, Schiſmatico Imperatori, adverſus *Joannem XXII.* Pontificem Maximum, & Eccleſiaſticam auctoritatem venales calamos commodarunt, recenſentur *Marſilius de Menandrino* Patavinus, & *Joannes Jandunus*, Perufinus, Viri Politici magis quam Chriſtiani. Hi quippe impii ac male feriati homines peſtiferum librum de juriſdictione Imperiali, & Pontificia conſarcinarunt, quem inſcripſerunt, *Defenſorem Pacis*, eumque *Ludovico Bavaro* nuncuparunt. Hunc male natum librum graviſſimis reſperſerunt erroribus, & primo in eo docent, Chriſtum Dominum, quando ſolvit tributum Cæſari, id ex neceſſitate, non ex arbitrio vel ex pietate feciſſe; ex quo inferunt bona temporalia Eccleſiæ ita Imperatoris dominio ſubjecta eſſe, ut velut ſua pro nutu & libito repetere illa poſſit. Secundo, aſſerunt, Chriſtum in Cœlos aſcendentem nullum in Eccleſia viſibile caput conſtituiſſe, nullum Vicarium reliquiſſe; nec *Sanctum Petrum* plus auctoritatis quam Apoſtolos reliquos accepiſſe. Tertio, pertendunt, ad Imperatorem ſpectare Pontifices inſtituere, deturbare ac punire; de capacitate promovendorum ad Sacros Ordines judicare, Eccleſiarum, ſacrorumque Miniſtrorum numerum decernere, Beneficia Eccleſiaſtica conferre, Religioſos Ordines approbare, Concilia congregare, jejunia, & feriationem a mechanicis operibus indicere, &c. Quarto, negant, totam Eccleſiam ſimul junctam poſſe ullum hominem punitione coactiva coercere, & Epiſcopum, aut Sacerdotem excommunicationis, vel Interdicti in quemquam ferre poſſe ſententiam abſque auctoritate Imperatoris. Quinto, Sacerdotes omnes ſive Pontifices, ſive ſimplices Presbyteros, ex inſtitutione Chriſti eſſe æqualis auctoritatis ac juriſdictionis affirmant, & non minus Epiſcopos communiter aut diviſim excommunicare poſſe Romanum Pontificem, quam illos Pontifex Eccleſiaſtica communione privare poſſit. Sexto, ſtatuunt, Eccleſiam bona temporalia poſſidere haud poſſe. Septimo, ajunt, Imperatorem ſuccedere Romano Pontifici, & Eccleſiam, Sede vacante, regere poſſe. Octavo, Imperatori adjudicant poteſtatem diſpenſandi in contrahendis matrimoniis, quæ humana, non divina lege prohibita ſunt, & auctoritatem filios non ex legitimo thoro procreatos declarandi, ac faciendi legitimos, non ſolum quantum ad civiles effectus, ſed etiam quantum ad Officia & Beneficia Eccleſiaſtica. Hos peſtilentes errores, quibus poteſtas Eccleſiaſtica ab imis fundamentis convellitur, erudite confutavit ac damnavit *Joannes XXII.* in ea, quam adverſus *Marſilium*, & *Jandunum*, eorumque libros tulit, ſententia, quæ legitur apud *Odoricum Raynaldum* ad an. MCCCXXVII. Num. 27. Scripſerunt etiam adverſus eoſdem errores *Alvarus Pelagius* Epiſcopus Silvenſis, *Alexander de S. Elpidio*, qui ex Priore Generali Auguſtinianorum factus eſt Archiepiſcopus Ravennas, in libro *de juriſdictione Imperii & Auctoritate Summi Pontificis*, & *Petrus de Palude* Ordinis Prædicatorum inſignis Theologus, in libro *de cauſa immediata Eccleſiaſticæ poteſtatis*. His duobus peſtilentiſſimis Scriptoribus *Marſilio*, & *Janduno* in *Joannem XXII.* debacchantibus adjunxerunt ſe quoque *Michael Ceſenas*, *Guillelmus Okamus*, & *Bonagratia* Mi-

Minoritæ, quos famam *Joannis XXII.* calumniis proſcindere, eamque hæreſeos inſimulare non puduit, aſſerentes, Summum illum Pontificem aperte docuiſſe, prædicaſſe, ac propugnaſſe Sanctorum Animas, quibus nihil luendum ſupereſt, ſtatim atque corporibus ſolutæ ſunt, Deum non videre, nec eo frui, ſed earum Beatitudinem procraſtinari uſque ad ſupremum Generalis Judicii diem. Quod putidum commentum refellemus in Colloquio ſexto, ubi agendo de Doctrina, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia obtinuit, oſtendemus, *Joannem XXII.* ejuſmodi errorem nunquam ex animo propugnaſſe, nec ullum ex Cathedra, ut ajunt, definiiſſe, quidquid contra obſtrepant hæretici noſtri temporis, quamvis negari haud poſſit, *Joannem XXII.* tanquam privatum Doctorem, vehementer perpendiſſe in ſententiam quorumdam veterum Patrum circa dilationem Viſionis Dei, quæ ſententia tum temporis necdum eliquata erat, & decretorio Eccleſiæ judicio proſcripta, licet quodam modo contraria videatur Fidei Formulæ, quam *Clemens IV.* & *Joannes XXI.* Græcis ad Eccleſiæ Latinæ communionem redeuntibus præſcripſerunt, in qua diſertis verbis aſſerebatur, Animas, *quæ fuerunt purgatæ, mox in Cælum recipi*, ut videre eſt apud *Odoricum Raynaldum* ad annum MCCLXVII. Porro nullam fidem merentur *Michael Caſenas*, *Okamus*, *Bonagratia*, & alii fautores *Ludovici Bavari* Schiſmatici Imperatoris, apud quem ſeſe receperant, ut liberius adverſus *Joannem XXII.* cujus acerrimi inſectatores fuerunt, ſcriberent, eique hæreſeos notam impudentius inurere poſſent. Ferenda etiam non eſt horrenda calumnia, quam *Joanni XXII.* importare auſus eſt *Calvinus*, procaciſſimus poſt homines natos Hæreſiarcha, qui lib. 4. Inſtit. cap. 7. Sect. 28. perfricta fronte afferit, hunc Summum Pontificem docuiſſe, Animas eſſe mortales, eaſque una cum corporibus uſque ad Reſurrectionem interire, & Cardinalium neminem tantæ inſaniæ ſe oppoſuiſſe. Sic enim ſcribit: Expungant e numero Pontificum oportet *Joannem XXII.* qui palam aſſeruit, animas eſſe mortales, unaque cum corporibus interire uſque ad diem Reſurrectionis. Atque ut videas totam Sedem cum præcipuis ſuis fulturis tunc prorſus concidiſſe, nemo Cardinalium huic ſe tantæ inſaniæ oppoſuit. Sed Schola Pariſienſis Regem Galliæ impulit, ut ad palinodiam hominem cogeret. Rex ejus communionem ſuis Interdixit, niſi mox reſipiſceret; idque de more publicavit per Præconem. Hac neceſſitate actus ille errorem abjuravit. Hactenus, effrons ille Hæreſiarcha, qui, ut optime obſervat *Bellarminus* lib. 4. *de Romano Pontific.* cap. 14. tam horrendum mendacium excogitavit, quia ſententiam de dilatione beatitudinis uſque ad extremum judicii diem, in quam nondum ab Eccleſia proſcriptam propendebat *Joannes XXII.* ut Doctor particularis, tanquam veriſſimam propugnavit *Calvinus*, etſi probe ſciret, eam ceu hæreticam poſt *Joannis XXII.* tempora in Concilio Florentino fuiſſe confixam. Sic enim mentem ſuam *Calvinus* lib. 3. Inſtit. cap. 25. diſerte aperit his verbis: Valde ſe torquent multi diſputando, quem locum occupent, & an Cæleſti gloria jam fruantur (Sancti) nec ne? Atqui ſtultum & temerarium eſt de rebus incognitis altius inquirere, quam Deus nobis ſcire permittat.... Quod ſinus Abrahæ dicitur beata Sanctorum Spirituum collectio, nobis abunde eſt ex hac peregrinatione excipi a communi fidelium Patre, ut nobiſcum fidei ſuæ fructum communicet. Interea, cum Scriptura ubique jubeat pendere ab expectatione adventus Chriſti, & gloriæ coronam eo uſque differat, contentiſſimus his finibus divinitus nobis præſcriptis, animas piorum militiæ labore perfunctas in beatam quietem concedere, ubi cum lætitia, fruitionem promiſſæ gloriæ expectant, atque ita omnia teneri ſuſpenſa donec Chriſtus appareat Redemptor. Potuitne, amabo, *Calvinus* hanc ſententiam de procraſtinatione beatitudinis uſque ad extremum judicii diem, quam tamen certiſſime norat fuiſſe tamquam hæreticam ab univerſali Eccleſia damnatam, clarioribus verbis adſtruere? Quoniam igitur videbat *Calvinus*, verba ſunt *Bellarmini* loco mox a me laudato, id, quod alii reprehendebant in Joanne Papa, non poſſe a ſe reprehendi, & tamen nolebat ullam occaſionem Pontificis accuſandi prætermittere, confugit ad Magiſtrum ſuum Patrem mendaciorum, & ab eo inſignem illam calumniam mutuatus eſt, ut infamaret *Joannem XXII.* Pontif. Maximum. Sed ad confutandam atrocem illam calumniam plura addere opus non eſt, cum certum ſit apud omnes, qui recte ſentiunt, quatuor *Inſtitutionum* libros, quos *Calvinus* edidit, nihil aliud eſſe a capite ad calcem, quam totius impietatis quaſi Encyclopediam, & Satyram calumniarum, conviciorum & mendaciorum contra Eccleſiam Romanam, ejuſque Pontifices, feraciſſimam.

D. Agnoſco callidam audaciam iſtius Sycophantæ, qui in proferendis mendaciis, & affingendis calumniis callum obduxit, ſibique omnem omnino fidem abrogavit. Eo itaque in malam peſtem, malumque cruciatum abire juſſo, alios, ſi placet, percurramus errores, quos Sæculo XIV. Novatores diſſeminare tentarunt.

M. Nonnulli extiterunt Sæculo decimo quarto Novatores, qui erroneas propoſitiones ventilantes a Sacra Facultate Pariſienſi fuerunt damnati. Primus inter illos Novatores a Sacra Facultate Pariſienſi damnatus, fuit *Joannes de Mercuria* Ciſterciensis Ordinis Profeſſor, qui anno MCCCXLVII. Pariſiis multos erroneos propoſuit articulos, quorum præcipuos hic ſubjicere non pigebit. *In primis aſſerebat*, non poſſibile eſſe Chriſtum voluntate humana aliquid voluiſſe nunquam eventurum, & fieri itidem potuiſſe, ut Chriſtus diceret falſum. *Secundo docebat*, Deum efficaciter velle quidquid vult. *Tertio blaſphemabat*, facere Deum quod aliquis peccet, & velle voluntate beneplaciti ut ille ſit peccator. *Quarto pertendebat*, quod aliquis habens uſum liberi arbitrii, tam gravi tentatione extimuletur, ut illi reſiſtere haud poſſit, & ſi moveatur ad illecebram cum aliena uxore, adulterium non committit rem habendo cum illa, idemque de aliis peccatis ferendum eſſe judicium *effutiebat*. *Quinto, dictitabat*, non eſſe pejorem in genere moris illum, qui

vitioſo habitu cum actu fœdatus eſt, altero homine, qui conſimili habitu vitioſo ſine actu eſt inquinatus. *Sexto, exiſtimabat*, probabile eſſe, ſi una ratio, ſecluſa fide, conſulatur, nulla eſſe Accidentia, ſed res omnes extantes eſſe ſubſtantias. Ab hoc errore in *Joanne de Mercuria* damnato, quo pacto recentiores Philoſophi, qui vulgo Carteſiani audiunt, doctrinam ſuam vindicare poſſint, judicent viri eruditi. Hos, & alios hujuſmodi errores, vel inepte, vel impie, vel perridicule a *Joanne de Mercuria* prolatos tacitus mecum ipſe dum cogito, indignerne, an rideam, an utrumque? ſi quæris, vix ſatis ſcio. Hoc unum certiſſime ſcio, nonnullos ex his *Joannis de Mercuria* errores renovatos non ita pridem fuiſſe ab hæreticis *Quietiſtis*, Diſcipulis *Michaelis de Molinos*, qui fœditates & abominationes ſuas Deo non modo permittenti, ſed volenti tribuere non verebantur, atque veterum *Gnoſticorum* & *Beguardorum* ſpurciſſima dogmata ſecuti, non ſolum obſcenas carnis illecebras, & libidinum monſtra negabant eſſe peccata, ſed, quod horrendum eſt, animum iis purgari, & ad majorem perfectionem provehi impie aſſerebant. Alterum Novatorem, ſeu *Nicolaum de Ultricuria*, Sacra Facultas Pariſienſis anno milleſimo treceteſimo quadrageſimo octavo compulit ad publicam articulorum plurimorum de rebus Philoſophicis, & Theologicis a ſe propoſitorum revocationem; qui quidem a Sede Apoſtolica primum damnati fuerant omnes ut falſi, plerique ut hæretici. Horumce articulorum dicti Magiſtri *Nicolai de Ultricuria*, qui in Bibliothecis Patrum referuntur, aliquos tantum hic indicabo, quorum duo maximam cum moderna Carteſianorum Philoſophia aſſiduitatem habere videntur. *Primus articulus hic eſt:* in rebus naturalibus unus eſt motus localis congregationis, & diſgregationis, ita ut cum tali motu colliguntur atomi, & naturam unius ſuppoſiti ſortiuntur, fit corruptio, cum vero atomorum acceſſio ad motum ſuppoſiti, vel ad naturalem ipſius operationem nihil confert, alteratio eſt. *Alter Articulus his verbis conceptus eſt:* Lumen nihil aliud eſt quam corpuſcula quædam, quæ nata ſunt ſequi motum Solis vel alterius corporis luminoſi, fitque hujuſmodi corpuſculorum ad corporis luminoſi præſentiam confluxu. Et ſi objiciatur, motu locali non fieri, cum momento fiat illuminatio: Reſpondetur fieri in tempore; ſicut ſonum, etſi non percipiamus. Inter alios articulos Magiſtri *Nicolai de Ultricuria*, qui ad Theologiam ſpectantes, tanquam hæretici proſcripti ſunt, hi tres præcipui recenſentur. *Primus hic eſt*: Si adoleſcens ingenuus aliquem inveniat, qui brevi edocere ipſum valeat ſcientiam omnem, quæ de rebus creatis haberi poteſt, centum librarum pretio conſtituto, quas adoleſcens furto duntaxat comparare poteſt, eo caſu furtum licitum eſt. *Secundus Articulus:* Deus rationali creaturæ præcipere poteſt, ut ipſum odio habeat, cui mandato obediens mereretur magis, quam ſi ipſum ex præcepto diligeret; quoniam id faceret majori conatu & contra propriam propenſionem. *Tertius Articulus:* Si quis voluntatem ſuam divinæ conformare voluerit, alterutrum neceſſe eſt, vel quod Deus omnia neceſſaria ad ſalutem ipſum edoceat, ita ut errare non poſſit; vel ſi errare ipſum permittat, vitio non vertatur error, immo actus conſequens magis vel æque ſit meritorius.

Tertius Novator, quem an. MCCCLI. confodit, & ad palinodiam adegit Sacra Pariſienſis Facultas, fuit *Magiſter Simon*, qui ſeptem illas propugnaverat erroneas & hæreticas propoſitiones. *Dixerat primo*; Nomen Jeſus de Deo dicitur accidentario. *Secundo*, Jeſu poteſt eſſe, & non eſſe Deus. *Tertio*, nulla res eſt, aut eſſe poteſt, quæ modo non ſit Deus, & aliquando poſſit eſſe Deus. *Quarto*, Deus poteſt aliqualiter ſe habere, qualiter ſe non habet, & aliqualis etiam eſſe, qualis non eſt. *Quinto*, quamvis Jeſus fuerit ab æterno Patri coæqualis, tamen aliquando fuit Deus, quando non fuit Jeſus. *Sexto*, Filius Dei incœpit eſſe. *Septimo*, Nunquam hic homo, qui Chriſtus eſt, factus eſt Chriſtus. Has erroneas propoſitiones a ſe in *Actu*, ut vocant, *Veſperarum*, propugnatas, jubente Facultate Pariſienſi, revocavit *Magiſter Simon*, cujus retractationis Inſtrumentum editum eſt in Bibliotheca Patrum. Eamdem ſortem an. MCCCLIII. nactus eſt Frater *Guido*, Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, & Sacræ Facultatis Pariſienſis Baccalaureus Theologus, qui nonnullos errores, in quos impegerat, ex ejuſdem Facultatis Decreto palam revocare compulſus eſt. Hi ſunt præcipui errores, in quos lapſus eſt iſte *Guido*. *Primo aſſerebat*, quod Charitas, quæ ſemel amittitur, nunquam fuit vera Charitas. *Secundo*, quod Præſcitus, exiſtens in charitate, actum vitæ æternæ meritorium elicere non poteſt. *Tertio*, quod homo vitam æternam ita de condigno meretur, ut hanc ipſi Deus abſque injuria negare non poſſit. *Quarto*, quod ſi nullum eſſet liberum arbitrium, adhuc eſſet peccatum. *Quinto*, quod bonum meritum ita eſt a Deo, ut nihil ſit a voluntate, & quod Deus homini viatori neceſſitatem quandoque imponit præveniendo voluntatem ad bonum actum, ita ut poteſtas ad oppoſitum non remaneat. Hos, & alios id genus errores, quos poſtea *Wicleffus*, *Lutherus*, & *Calvinus* recoxerunt, cum propugnaſſet Frater *Guido*, illos mandato Sacræ Facultatis Pariſienſis coactus eſt ejurare ac retractare, cujus retractationis Inſtrumentum extat in Bibliotheca Patrum. Non multo poſt, ſeu anno 1362. Magiſter quidem *Ludovicus*, juſſu Sacræ Facultatis, aliquot propoſitionum, quas docuerat vel propugnaverat, publicam edidit retractationem. Erat ille Magiſter argutias Dialecticæ apprime edoctus, & ita paſtus chymæris, ut Deum ad libidinem minutim diſcerperet, inciſim diſtraheret, particulatim divideret, eſſe reale Dei diſtingueret ab eſſe formali, & attributa Dei ab ejus eſſentia neſcio quibus præſtigiis ſecerneret. *Hinc dicebat primo*, quod licet perfectæ voluntatis, ſeu divinæ eſſentiæ quodlibet intrinſecum ſit abſolute neceſſarium ſecundum ſuum eſſe reale, tamen eſt aliquid intrinſecus contingens, & non eſt neceſſarium ſecundum ſuum eſſe formale, *Secun-*

Digitized by Google

do aſſerebat, quod aliquid eſt Deus ſecundum ſuum eſſe reale, quod tamen non eſt Deus ſecundum ſuum eſſe formale. Quam propoſitionem damnavit Sacra Facultas Pariſienſis tanquam fidei diſſonam. *Tertio*, *docebat*, volitionem, qua Deus vult A. eſſe, non minus diſtingui a volitione qua vult B. eſſe, qua Deus diſtinguitur a materia prima realiter. *Quarto affirmabat*, in Deo eſſe contradictoria, quæ immenſe formaliter repugnant. Præter illos errores, quos e Dialectices fæce in Theologiam invexerat ſubtilis ille Pariſienſis doctor, alios propoſuerat, quorum duos abſurdiſſimos hic proferam. *Primus eſt*: quod divina voluntas non poteſt immediate nolle peccatum eſſe, & peccatum non eſt immediate odibile a perfecta, ſeu divina voluntate. *Alter error eſt*, quod divina voluntas non diligit intenſius prædeſtinatum, quam præſcitum, nec plus Deus diligit ſe ipſum, quam Diabolum ſecundum naturam. Hos, & ſimiles errores Magiſter *Ludovicus* revocare juſſus eſt a Sacra Facultate Pariſienſi, ejuſque Inſtrumentum retractationis inſertum eſt in Bibliotheca Patrum. Miſſas facio quaſdam propoſitiones male ſonantes, quas Magiſter *Joannes de Calore* in actu Veſperarum anno 1383. propugnaverat, quaſque ex Decreto Facultatis Pariſienſis ejuravit ac revocavit ſolemni retractatione, quæ extat eſt in Bibliotheca Patrum. At hic prætermittere haud poſſum damnationis ſententiam, quam Facultas Pariſienſis tulit in Fratrem *Dionyſium Soulecbat*, Ordinis Minorum, in Sacra Facultate Pariſienſi Baccalaureum Theologum, qui damnatos a *Joanne* XXII. Pontifice Maximo errores de paupertate Evangelica apud ſuos docere auſus fuerat. Hunc temerarium Pontificiæ definitionis tranſgreſſorem Sacra Facultas Pariſienſis, ad quam delatus fuerat, proſcripſit, erroneas ejus propoſitiones cenſorio ſtigmate confixit, eique docendi munera interdixit. Hanc Facultatis Pariſienſis ſententiam *Urbanus V.* qui Avenione ſedebat, auctoritate Apoſtolica confirmavit, juſſitque *Dionyſio Soulechat*, ut Pariſiis errores revocaret, ſicut videre eſt in litteris, quas Summus ille Pontifex ad *Joannem* Cardinalem Epiſcopum Bellovacenſem ea de re ſcripſit anno MCCCLVIII. quaſque *Odoricus Raynaldus* ad eumdem annum Num. XVI. refert. Tandem Frater *Dionyſius Soulechat* damnatos errores Pariſiis in Eccleſia Fratrum Prædicatorum ejuravit, cujus retractationis publicum documentum extat in Bibliothecis Patrum.

D. Nihil hactenus dixiſti de Wicleffiana Hæreſi, quam tamen Sæculo XIV. prodiiſſe, ac multas in Eccleſia excitaſſe tragœdias, me antea præmonuiſti.

M. Quamvis Wicleffiana hæreſis Sæculo XIV. ſeu anno 1375. ſub *Eduardo Seniore* Angliæ Rege ex inferis emperit, Auctore *Joanne Wicleffo*, natione Anglo, in Lincolnienſi Diœceſi Parocho, & acris ac ſuperbi ingenii Theologo, illius tamen peſtilentis hæreſeos ortum, progreſſum atque interitum commodius referam in noſtris Colloquiis in Hiſtoriam decimi quinti Sæculi, maxime, cum plena impietatis dogmata, quæ evomuit ille Hæreſiarcha, Huſſitarum, Lutheranorum, & Calviniſtarum Patriarcha, fuerint damnata in Concilio Gener. Conſtantienſi convocato an. 1414. cujus etiam Concilii juſſu, *Wicleffus*, poſt habitum prævium, diligens, & accuratum ſuper ejus impœnitentia finali ac pertinaci, examen, hæreticus fuit declaratus, ejuſque (jam licet multis abhinc annis vita functi, & ſepulti) oſſa effoſſa ſunt, exhumata, exuſta, & cineres in profluentem abjecti. De Wicleffiana itaque Hæreſi nihil in præſentia dicemus, ſed integram ejus ſeriem in Colloquiis in Hiſtoriam Sæculi XV. exhibere, & ſingula, quæ ad illam ſpectant, deſcribere ſatagemus. Antequam tamen huicce Colloquio noſtro finem imponamus, non abs re erit quoſdam hic in medium proferre Sectarios, qui Sæculo XIV. erroribus *Wicleffi* præluſerunt. Inter illos Sectarios jure optimo numerari debent *Lollardi*, ita dicti a *Lollardo* quodam *Vualtero*, eorum Anteſignano, qui fœdiſſimis per Germaniam, Auſtriam, & Bohemiam ſparſis erroribus, peculiarem conflavit Sectam, cujus errores *Trithemius* refert in Chronico Hirſaugienſi ad an. MCCCXV. videlicet dicebant iſti *Lollardi*, Miſſam, Baptiſmum, & Extremam Unctionem, nihil prodeſſe; Luciferum cum aliquibus Dæmonibus injuſte Cælo pulſos fuiſſe, & fore aliquando reſtituendos; *Michaelem* autem, ceteroſque Angelos æternis cruciatibus deputandos: Beatiſſimam Virginem poſt partum non manſiſſe Virginem: Dominicum Corpus in Sacramento eſſe Deum fictitium: Matrimonium eſſe juratum meretricium; Deum neſcire, aut certe non punire mala, quæ ſub terra fierent, unde & coibant promiſcue in ſpeluncis, & locis ſubterraneis: Pœnitentiæ Sacramenti adminiſtrationem Laicis committebant, accepta (ut ridicule ajebant) poteſtate ligandi atque ſolvendi ab *Elia* & *Enocho*: Eccleſiæ Prælatos & Statuta contemnebant: Romanam Eccleſiam non Chriſti, ſed infidelium eſſe dicebant: carnes quovis tempore edebant, & dies feſtos non obſervabant: merita & interceſſiones Sanctorum irridebant: perjurium non eſſe peccatum, aſſerebant; & alia impia profitebantur dogmata iſti hæretici *Lollardi*, qui in Auſtria, Bohemia, finitimiſque Provinciis adeo propagati ſunt, ut, teſte citato Abbate *Trithemio*, pluſquam octoginta millia hominum in eam Sectam jurati & profeſſi numerarentur, quorum multi in diverſis Auſtriæ locis combuſti, in ſuis erroribus uſque ad mortem pertinaciſſime, & magna cum alacritate permanſerunt. *Lollardus Walterus*, eorum Coriphæus ac Princeps, Coloniæ exuſtus eſt anno milleſimo trecenteſimo vigeſimo ſecundo, ut refert idem *Trithemius* in Chronico Hirſaugienſi. Hos Hæreticos, omni execratione dignos, ſe tanquam Patres ac Magiſtros habere glorientur, quantum voluerint, Wicleffiſtæ, Huſſitæ, Lutherani, & Calviniſtæ, qui, dum vacillantibus ſuis Sectis aliquam antiquitatem conciliare nituntur, ſuam turpitudinem aperte produnt, ſeque in malitia & obſtinatione Majoribus ſuis ſimillimos exhibent, juxta veterem Paræmiam: *Mali Corvi malum Ovum*.

Anno

Anno circiter milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, & milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo quarto, duo alii Novatores *Vicleffo* præiverunt, videlicet *Albertus* Alberſtadenſis in Germania Epiſcopus, & *Milleczius* Presbyter & Canonicus Pragenſis. Prior, ſcilicet *Albertus* Epiſcopus Alberſtadenſis, anno milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, inter cetera dogmata pravitatis hæreticæ nefandiſſima labe aſperſa, aſſerebat contra Catholicam fidem, & Sanctorum Patrum definitiones, omnia in hoc mundo ex neceſſitate evenire, & Fata cuilibet homini vitæ ac mortis neceſſitatem imponere, ſubindeque non eſſe habendum conſilium, nec deliberandum de aliquo, cum omnes actus hominum, etiam a libero arbitrio procedentes, noſcantur ex neceſſitate cœleſtis influentiæ provenire. Hinc negabat neceſſitatem bonorum operum, liberum arbitrium, merita & demerita hominum, nec non invocationem divini auxilii, & Sanctorum. Alter *Milleczius*, Canonicus Pragenſis anno milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo quarto, ſub ſpecie ſanctitatis multos errores vulgavit, eoque dementiæ prorupit, ut diceret, jam Antichriſtum veniſſe, Eccleſiam omnino defeciſſe, nullam in Papa, Cardinalibus, Epiſcopis, ceteriſque Clericis eſſe veritatem, ſed ſe ſolum cum ſuis Sectatoribus viam ſalutis docere, ut videre eſt apud *Odoricum Raynaldum* ad an. 1374. Num. XIII. Hunc *Milleczium*, inſignem blateronem, ejuſque contumaces Sectatores, tanquam hæreticos puniri juſſit *Gregorius XI.* Pontifex Maximus in Litteris, quas ad Archiepiſcopum Pragenſem, ejuſque ſuffraganeos ſcripſit. Perniciosum etiam librum, qui tum temporis in Germania per manus hominum volitabat, inſcriptum: *Speculum Saxonum*, hæreſibus ac deliriis ſcatentem flammis addixit idem Pontifex, & Germaniæ Archiepiſcopos ejus damnationem promulgare, & *Carolum IV.* Imperatorem opem ferre monuit litteris Idus Octobris ann. 1374. datis, ſicut refert *Spondanus* ad annum 1374. Poſtremo, ſuos habuit *Wicleffus* in Anglia præcurſores & emiſſarios, ut conſtat ex erroribus XXX. quos in Provincia Cantuarienſi ab incertis auctoribus proſeminatos *Simon Langam* Cantuarienſis Archiepiſcopus, Angliæ Primas, congregato Virorum Theologorum & Juriſperitorum cœtu, confixit ſententia, quam tulit Lambethæ quinto Idus Novembris anni MCCCLXVIII. Complures ex his triginta erroribus ad hoc principium relabuntur, ſcilicet omnes homines, etiam Saracenos, Judæos, & Paganos, nec non pueros in utero materno extinctos, habere claram Dei viſionem ante mortem ſuam, eaque viſione manente, habere omnes electionem liberam convertendi ſe ad Deum, vel recedendi ab eo, ita ut ſi quis tunc elegerit converti ad Deum, ſalutem æternam ſit adepturus, ſi vero nolit, perpetuæ damnationi ſit addicendus. Ex hoc ſemel jacto principio inferebant Novatores, Sacramentum Baptiſmi non eſſe neceſſarium ad ſalutem conſequendam, neminem damnari poſſe pro ſolo peccato originali, immo nec pro peccato actuali, niſi ille, a quo committitur, recuſaverit ſe convertere ad Deum ſtante clara Dei Viſione. Tunc enim peccatum ita irremiſſibile, & irremediabile eſſe docebant, ut pro illo Paſſio Chriſti ſatisfacere non poſſet. Non minus abſurda & impia ceteræ propoſitiones continebant, præſertim iſtæ: *Pater in divinis eſt finitus, filius in divinis eſt finitus, & ſolus Spiritus Sanctus eſt infinitus. Chriſtus, Beata Maria, & omnes homines beati, adhuc veraciter ſunt mortales. Beata Virgo, omnes Beati, tam Angeli, quam homines, excepto Chriſto, ſunt peccabiles & damnabiles. Omnes homines damnati in Inferno, & omnes Dæmones ſunt & ſemper erunt reparabiles ad beatitudinem conſequendam.* Sed deteſtabiles illos errores retuliſſe ſufficiat.

D. Hi ſunt igitur omnes Hæretici, qui Sæculo XIV. virulenta dogmata ſparſerunt?

M. Præter illos Hæreticos, quos hactenus in medium produxi, ſeptem alii non magni ponderis recenſentur, quos tamen prætermittere haud debemus, ut integram habere poſſis Hiſtoriam omnium Hæreſum, quæ Sæculo XIV. Eccleſiam infeſtarunt. Primus inter illos ordine reponendus eſt *Arnaldus de Villanova*, natione Catalanus, Profeſſione inſignis Medicus, qui eruditionem, qua pollebat, pravis de religione opinionibus turpiter fœdavit. Ex nefariis ſiquidem libris ab ipſo editis multos errores excerpſit *Joannes Longerius*, Fidei Inquiſitor, Ordinis Prædicatorum, quorum quindecim Capita recenſet *Eymericus* ejuſdem Ordinis in *Directorio Inquiſitorum* Part. II. quæſt. XI. Inter cetera abſurdiſſima, quæ effutiit, dogmata, auſus eſt aſſerere, *omnes Chriſtianos in Infernum detrudi: omnes Monachos adulterare doctrinam Chriſti, eos Charitate deſtitutos eſſe, & æternum damnari: Opera miſericordiæ eſſe Deo gratiora Sacrificio Altaris: Fundationes Capellarum, aut Præbendarum, ſeu etiam Miſſarum pro Defunctis non eſſe opera Charitatis, ſed nec ad vitam æternam promerendam prorſus inutiles.* Denique, miſſis aliis ejus erroribus, ariolabatur, Mundum anno MCCCXXXV. defiturum. Omnes *Arnaldi de Villanova* errores damnati fuerunt a *Joanne Longerio* Inquiſitore, & ab Eccleſiæ Tarraconenſis Præpoſito Vicarioque Generali, Sede vacante, anno MCCCXVII. juſto autem Dei judicio naufragio miſerrime periit *Arnaldus de Villanova*, de quo legeſis *Bernardum Lutzemburgum* in Catalogo Hæreticorum, & *Prateolum* Lib. I. *Hiſtoriæ Eccleſ.* cap. LXIX.

Alter Hæreticus fuit *Ceccus Aſculanus*, Caroli Ducis Calabriæ Aſtrologus, qui in Tractatu, quem Bononiæ edidit, in Sphæram, Stellarum influxibus neceſſitatem abſolutam tribuens, affirmabat, omnia in Mundo neceſſario evenire, quodque magis impium eſt, ſtulte dicebat, ex poſitura Syderum accidiſſe, quod Chriſtus fuerit neceſſario incarnatus, pauper natus, & turpem mortem obierit; cum e contra Antichriſtus, ex poſitura ſyderum in ejus nativitate futura, neceſſario dives ac ſplendidus ſit futurus. Alia hujuſmodi vana & blaſphema (teſte *Joanne Villani* lib. 10. cap. 41. & 42.) cum garriret iſte Aſtrologus, tandem Florentiæ captus eſt, & ab Inquiſitore

ſitore Fidei de Hæreſi, & pravo Aſtrologiæ judiciariæ uſu damnatus, igni addictus eſt anno MCCCXXXVII.

Tertii Hæretici, qui fuit *Bertholdus de Rorbrach*, natione Germanus, meminit *Naucl:rus* tom. II. Generatione 46. his verbis: *Poſt hæc tempora* judicabatur Spiræ Beghardus Bertholdus de Rorbrach. Hic antea in Herbipoli quoſdam articulos reclamaverat, videlicet quod Chriſtus in paſſione ſua ſic fuerat a Patre derelictus, quod præ nimio dolore dubitaverit, ſalvarine anima ſua deberet. Secundus articulus, quod Chriſtus in Cruce propter nimiam paſſionem, & dolorem maledixerit B. Mariæ Virgini. Tertius, quod maledixerit terræ, quæ ſuſcepit ejus ſanguinem de Cruce. Propter præmiſſa fugiens (*Bertholdus de Rorbrach*) ad Diœceſim Spirenſem venit, ubi articulos hos vero aſſeruit. Addidit etiam, quod homo in hac vita in tantum proficere poſſit, quod nec orare, nec jejunare oporteret; item quod Laicus illuminatus poſſit plus proficere in docendo, & plus ſit ſibi credendum, quam Evangelio, aut Doctoribus Sacræ Scripturæ. Item quod homo devotus in perceptione cibi communis poſſit percipere tantam gratiam, ac ſi acciperet Euchariſtiæ Sacramentum. Et quia relapſus, tradebatur Curiæ Sæculari, & eſt incineratus an. 1359.

Circa idem tempus prodiit quartus Hæreticus, ſeu *Martinus Gonſalvus*, Conchenſis, qui multa perridicula, fatua, hæretica & impia cum propalaret in Hiſpania, ab Archiepiſcopo Toletano damnatus eſt, & a Sæculari Magiſtratu igni, ut merebatur, traditus. Docebat homo ille lymphatus, *ſe germanum eſſe Archangeli Michaelis, & locum ex quo cecidit Lucifer, ſibi a Deo ſervari*. Secundo, *ſe primam veritatem & Scalam Cæli* appellabat, *ſingulisque diebus Cælum ſe aſcendere, & illud oſculari* dicebat. Tertio, *ſe advenientem Antichriſtum ad ſingulare certamen provocaturum, & Cruce Chriſti diademate ſpineo ornata proſtraturum*. Hos inſulſos errores huic dementiſſimo homini tribuit noſter *Franciſcus Diago* in Hiſtoria Provinciæ Aragoniæ lib. 1. cap. 24.

Eadem tempeſtate quintus ejuſdem farinæ, pariſque dementiæ prorupit Hæreticus *Nicolaus Calaber*, qui iſtos *Martini Gonſalvi* errores Barcinone publicavit, addiditque præfatum *Gonſalvum* eſſe Dei Filium in Cælis ab æterno genitum, quamvis in terris patrem & matrem habuiſſe videretur: illum nunquam moriturum: ad ejus Prædicationem Mundum univerſum converſum iri, & in extremo Judicii die omnes ad inferorum ſupplicia damnatos precibus ejuſdem Gonſalvi ſalutem conſecuturos. Sic aſinus aſinum fricat, & ſimiles inveniunt labra lactucas. Hos, & alios errores proſcripſerunt noſter *Eymericus* Inquiſitor, & Vicarius Generalis Barcinonenſis Epiſcopi. Ipſe vero *Nicolaus Calaber* Curiæ Sæculari traditus eſt, flammis abſumendus, ut refert idem *Eymericus* parte II. *Directurii Inquiſitorum* quæſtion. II.

Sub *Urbano V.* Pontifice Maximo ſextus ſurrexit Hæreticus, dictus *Bartholomaus Janovezius*, Majoricanus, qui libellum edidit hæreſibus ſcatentem. Aſſerebat quippe inter multos alios errores, Antichriſtum die Pentecoſtes an. Mccclx. venturum, & omnia Eccleſiæ Sacramenta, atque Incruentum Sacrificium tempore Antichriſti deſitura. Suos tamen errores a noſtro *Eymerico* Inquiſitore damnatos, pœnitentiam publice profeſſus, ſolemni ritu ejuravit ille hæreticus, ſicut ipſemet *Eymericus* refert loco mox a me laudato, & poſt ipſum *Prateolus*.

Denique, anno Mccclııı. ſub *Innocentio VI.* Pontifice Maximo *Berengarius de Montefalcone*, Ciſtercienſis Ordinis docuit, omnia, quæ facimus, bona, puro Dei amore, non ob aliam rationem, nec ſpe mercedis æternæ eſſe facienda. Hunc errorem, quem noviſſime ſuſcitarunt ſpirituales Quietiſtæ, ſolemni judicio damnarunt *Nicolaus Roſcelli* Inquiſitor Ordinis Prædicatorum, & *Sancius* Tarraconenſis Archiepiſcopus ex Ordine Fratrum Minorum aſſumptus.

Prætermitto, brevitatis ergo, Fratres *Joannem de Latone*, & *Petrum de Bonageta* Ordinis Minorum Profeſſores, qui anno MCCCLXXI. hos errores e ſacro ſuggeſtu in Provinciis Tarraconenſi, & Cæſarauguſtana publicarunt. Primo, quod ſi hoſtia conſecrata cadat, ſeu projiciatur in cloacam, lutum, ſeu turpem quemvis locum, ſpeciebus remanentibus, ſub eis eſſe deſinit Corpus Chriſti. Secundo, quod ſi Hoſtia conſecrata a mure corrodatur, ſeu a bruto quovis ſumatur, ſimile ferendum ſit judicium. Tertio, quoties Euchariſtia ſumitur ſive ab homine juſto, ſive a peccatore, dum ſpecies dentibus teruntur, Chriſtus ad Cœlum rapitur, nec in hominis ſtomachum trajicitur. Quas propoſitiones ne quis deinceps prædicare præſumeret, diſtricte prohibuit *Gregorius XI.* Pontifex Maximus litteris datis ad Tarraconenſem, & Cæſarauguſtanum Epiſcopos, quas refert *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCLXXII. Num. XI. Prætermitto etiam Fratrem *Arnaldum Montanerii*, e Catalonia oriundum, & Ordinis Minorum Profeſſorem, quem a noſtro *Eymerico* Inquiſitore, & *Berengario* Urgelitano Epiſcopo tanquam Hæreticum damnatum *Gregorius XI.* capi juſſit, & vinctum ad Sedem Apoſtolicam tranſmitti. Errores, propter quos *Arnaldus Montanerii* damnatus fuit, refert idem *Eymericus* parte 2. *Directorii Inquiſitorum*, quæſtione 11. Docebat ſcilicet, *Chriſtum & Apoſtolos nihil habuiſſe proprium vel commune; Nullum poſſe damnari, qui deferat habitum Sancti Franciſci: Ad Purgatorium ſingulis annis deſcendere Sanctum Franciſcum, & inde ad Paradiſum extrahere quotquot Ordinem ſuum profeſſi ſunt*, denique *Ordinem S. Franciſci in perpetuum duraturum*. Has propoſitiones *Arnaldi Montanerii* jure merito proſcriptas *Dermitius Thaddæus* Ordinis Minorum magno quidem, ſed inani labore vindicare adnititur in ſua *Nitela Franciſcanæ Religionis*, in qua cum bene multa non tam ſtudio veritatis, quam ſua erga Sacrum Ordinem, quem profitebatur, pietate motus ſcripſerit, mirum videri non debet, quod ſæpius in Annalibus Eccleſiaſticis ab *Odorico Raynaldo* pro meritis ſuis caſtigetur, quamvis *Lucas Wadinghus*

ghus

Digitized by Google

ghus Franciſcanus in libro de *Scriptoribus Ordinis Minorum*, ſuo affectui plus æquo itidem indulgens, eum maximo commendet elogio. Sed hæc de hæreſibus, & controverſiis, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia obortæ ſunt, dicta ſufficiant.

D. Vere dixit Spiritus ſanctus per os & calamum Apoſtoli Pauli 1. Epiſt. ad Corinth. cap. 11. v. 19. *Oportet hæreſes eſſe, ut & qui probati ſunt manifeſti fiant in vobis*, dum videlicet fideles indivulſe adhærent Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt ſola vera Sponſa Chriſti, & cujus veritatis hoc probatiſſimum ſignum eſt, quod cum omnes hæreſes, & Schiſmata adverſus eam vexillum erexerint, ipſa tamen ſemper inconcuſſa ac victrix perſtiterit, juxta Chriſti Domini Oraculum Matthæi cap. 16. *Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*. Sed Eccleſiæ triumphos accuratius expendemus in Colloquio, quod craſtina luce habituri ſumus de Conciliis tam Œcumenicis, quam Nationalibus, in quibus ſerpentes confoſſæ ſunt hæreſes, & reſtituta fuit Eccleſiæ Diſciplina.

COLLOQUIUM IV.

De Conciliis tam Œcumenicis, quam Nationalibus, in quibus gliſcentes Sæculis XIII. & XIV. Hæreſes fuerunt damnatæ, & reſtituta eſt Eccleſiæ Diſciplina.

M. QUanti ſunt operæ pretii ac momenti Conciliorum definitiones, Statuta, & canones, documento ſunt ipſi Eccleſiæ hoſtes, hæretici hodierni, qui, poſtquam Sanctorum Patrum & Theologorum doctrinam, quaſi pura hominum inventa conati ſunt diſſipare, non ibi quieverunt neque his finibus ſuas coercuerunt impietates; ſed ulterius proſilientes, Romani Pontificis, & Conciliorum, quæ ab ipſo convocantur, auctoritatem ab ipſo Chriſto Domino profectam impugnare auſi ſunt, & aperta aggreſſione, ubicumque prævalent. Romani Pontificis Primatum everterunt, Paſtorum Romano Pontifici ſubditorum auctoritatem ſubalternam a ſe prorſus abdicarunt, jugum ſuis cervicibus a Chriſto impoſitum, quaſi furentes & indomiti tauri excuſſerunt, & ſacrilegis aſſertionibus, atque impiis dogmatibus avitam Eccleſiæ Catholicæ fidem corruperunt. Cum igitur Conciliorum potiſſimum definitionibus configantur hæreticorum errores, & factis, qui in eis conduntur, canonibus ſanciatur Eccleſiæ Diſciplina, permagni tua intereſt, ut ſcias omnia Concilia, quæ Sæc. XIII. & XIV. tam ad profligandas hæreſes, quam ad faciendam Eccleſiæ Diſciplinam variis in locis fuerunt convocata.

D. Cum Œcumenica Concilia longe majori in Eccleſia polleant auctoritate, quam Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, noſtrum, ſi placet, incipiamus Colloquium a Conciliis Generalibus, quæ Sæculo XIII. fuerunt celebrata, quorum convocationis cauſam, tempus, locum, Præſidem, numerum Patrum, & ſingula, quæ tum ad proſcribendas hæreſes, tum ad ſanciendam Eccleſiæ diſciplinam in his geſta & ſtatuta ſunt, a te in præſentia diſcere percupio.

M. Tria Concilia Generalia Sæculo Eccleſiæ decimo tertio indicta fuerunt, videlicet Lateranenſe IV. Lugdunenſe I. & Lugdunenſe II. quorum hiſtoriam hic deſcribam, & Canonum, rerumque præcipuarum in his geſtarum notitiam tibi compendioſa narratione tradam. In primis, Concilium Generale Lateranenſe IV. quod eſt inter Concilia Œcumenica duodecimum, convocatum eſt ab *Innocentio* III. Pontifice Maximo an. 1213. ut conſtat ex Diplomate illius convocationis, quod datum eſt ab eodem Summo Pontifice XIII. Kal. Maji ejuſdem anni, & cujus exemplaria ad Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & Priores tranſmiſſa ſunt. Cauſas convocationis illius Concilii indicat ſummus hic Pontifex in eodem Diplomate, ubi aſſerit, ſe iſtud Generale Concilium, juxta priſcam Sanctorum Patrum conſuetudinem, convocaſſe ad recuperationem Terræ Sanctæ, ad extirpanda vitia, & plantandas virtutes, corrigendos exceſſus, & reformandos mores, ad eliminandas hæreſes, ad roborandam fidem, ſopiendas diſcordias, & ſtabiliendam pacem, comprimendas oppreſſiones, & libertatem fovendam. Poſt biennium ab illa convocatione habitum eſt Romæ an. 1215. Concilium Generale Lateranenſe IV. ita dictum, quod in Lateranenſi Baſilica fuerit celebratum. Ei præſuit *Innocentius* III. Pontifex Maximus, interfueruntque duodecim ſupra quadringentos Epiſcopi, Patriarchæ duo, Conſtantinopolitanus, & Hieroſolymitanus, Primates, & Metropolitani ſeptuaginta ſeptem, Abbates & Priores ultra octingentos, abſentium Prælatorum, & Capitulorum Procuratores innumeri; adfuerunt etiam (ut teſtantur Abbas Urſpergenſis, hujus temporis Scriptor, & *Matthæus Pariſius*) Imperatoris Conſtantinopolitani, qui Latinus erat, & Imperatoris Occidentis, Regumque Franciæ, Angliæ, Hungariæ, Aragoniæ, Siciliæ, Cypri, aliorumque Principum, Magnatum & Civitatum Legati. Patriarcha vero Antiochenus gravi infirmitate detentus venire non potuit, ſed Epiſcopum Antheradenſem miſit, qui ejus locum ſupplevit. Alexandrinus etiam Patriarcha, qui ſub Saracenorum tyrannide gemebat, *Germanum* Diaconum, qui ſuas in Concilio vices ageret, deputavit. *Laurentius Surius* in Præfatiuncula ad Concilium Lateranenſe IV. ait, iſtud Concilium fuiſſe Œcumenicum; quia in eo *de negotiis Religionis, de Græcæ & Latinæ Eccleſiæ concordia tractatum eſt, cui interfuere Patriarcha Conſtantinopolitanus & Hieroſolymitanus, Archiepiſcopi tum Latini tum Græci ſeptuaginta, Epiſcopi quadringenti undecim... nec defuere Legati Græci & Romani Imperatoris Regum Hieruſalem &c.* At, unde iſthæc hauſerit Carthuſianus ille Scriptor eruditiſſimus, plane me ignorare profiteor. Adfuiſſe Concilio Lateranenſi IV. Latinorum Orientalium Patriarchas, Conſtantinopolitanum & Hieroſolymitanum, quin etiam, ut mox dixi, Patriarcham Antiochenum, nonniſi propter valetudinem, & Patri-

Digitized by Google

Patriarcham Alexandrinum propter Saracenorum, qua premebatur, tyrannidem ad Concilium Lateranenſe IV. accedere haud potuiſſe, *Laurentio Surio*, aliiſque lubens conceſſero. Tunc enim illæ civitates Latinis Principibus parebant, ſicut oſtendimus in Colloquiis primo & ſecundo. Nec etiam inficias ibo, Epiſcopos Græcos diverſarum regionum, quas Latini itidem ſubegerant, illuc conveniſſe. Sed Græcos Antiſtites, quorum Imperator *Theodorus Laſcaris*, capta a Latinis Conſtantinopoli anno millesimo ducenteſimo quarto, Nicæam conceſſerat, ad Concilium Lateranenſe IV. acceſſiſſe, ne veriſimile quidem puto, maxime cum Patres iſtius Concilii Canonem quartum condiderint contra Græcos, qui tunc temporis vehementius in Eccleſiam Romanam frendebant, & Latinos tanto odio proſequebantur, ut in Altaribus, in quibus Latini Sacrificium obtulerant, ipſi offerre nollent, niſi prius ea velut per hoc inquinata laviſſent, & pueros a Latinis baptizatos denuo baptizarent. Quapropter, nullatenus exiſtimo, Epiſcopos Græcos, qui erant ſub dominio *Theodori Laſcaris*, Græcorum Imperatoris, ad Concilium Generale Lateranenſe IV. veniſſe, ac ſubinde in eo de Græcæ & Latinæ Eccleſiæ concordia tractatum fuiſſe.

D. Jam probe teneo cauſas convocationis Concilii Lateranenſis IV. tempus illius celebrationis, locum, Præſidem, & numerum Patrum, qui huic interfuerunt. Expendamus modo, ſi placet, ſingula, quæ in eo Concilio tam ad confligendas hæreſes, quam ad reſtaurandam Eccleſiæ Diſciplinam fuerunt ſtatuta.

M. Congregatis ſimul omnibus Epiſcopis in Baſilica Lateranenſi, *Innocentius III.* Pontifex Maximus die 11. menſis Novembris *S. Martino* ſacra anni 1215. Concilium aperuit eleganti, pio, atque erudito ſermone, ſumptis pro themate his Chriſti Domini verbis apud *Lucam* c. 22. *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar*. Poſtea, contra varios hæreticorum errores explicata eſt Catholicæ Eccleſiæ fides, Albigenſium damnata hæreſis, decretumque, ut Ditio *Raymundi* Comitis Toloſani, Albigenſium hæreticorum acerrimi fautoris, eſſet impoſterum in plena poteſtate ac poſſeſſione *Simonis* Comitis *Montis fortis*, viri ſtrenui & Catholici; qui plus ceteris in debellandis Albigenſibus laboraverat, ac plures terras ejuſdem *Raymundi* Comitis Toloſani armis occupaverat. Sententiæ hujus conceſſionis factæ *Simoni* Comiti *Monfortio* a Concilio Lateranenſi IV. meminit *Petrus de Valle Cernaii* in ſua *Hiſtoria Albigenſium* cap. 83. Extat etiam eadem Concilii ſententia, tom. 7. *Spicilegii*, ubi eam *Lucas Dacherius*, doctiſſimus Congregationis *S. Mauri* Benedictinus, edidit, & inde in poſtrema Conciliorum Collectione tranſcripta eſt. Inſanam *Almarici* Hæreſim, & librum Abbatis *Joachimi* damnarunt itidem Patres Concilii Lateranenſis IV. Quæ omnia, cum in ſuperioribus Colloquiis fuerint jam a nobis obſervata, levi brachio hic attingimus.

Confixis in hoc Concilio hæreticorum erroribus, *Innocentius* III. cui ad recuperandam Terram Sanctam acres ſtimulos admoverat memorabilis illa, cujus in primo Colloquio mentionem fecimus, victoria, qua Latini ſacro bello fœderati Græcos expugnarunt, Conſtantinopolim ſubegerunt, & Imperatorem Conſtantinopolitanum crearunt *Balduinum* in Flandriæ Comitem, hoc, inquam, fauſto Latinorum ſucceſſu excitatus *Innocentius* III. Expeditionem in Terram Sanctam unanimi Patrum conſenſu decrevit, varia privilegia & indulgentias ad eam properantibus conceſſit, triginta millia librarum ad hoc opus donavit, non ſolum omnes omnino Clericos tam ſubditos, quam Prælatos, ſed ſe ipſum quoque cum Cardinalibus ad decimæ collationem in ſubſidium Terræ Sanctæ obſtrinxit, Cruceſignatos ab oneribus publicis immunes eſſe juſſit, Piratas & eorum fautores, item, Chriſtianos, qui Saracenis arma, naves, aut machinas bellicas ſuppeditarent, excommunicatione perculit, poſtremo, præcepit omnibus Principibus Chriſtianis, ut pacem inirent, eamque per quadriennium conſervarent, & neceſſaria ad bellum ſacrum peragendum ſubſidia compararent.

D. Condiditne Concilium Generale Lateranenſe IV. aliquos Canones?

M. Sunt nonnulli Scriptores, qui leviſſimis adducti conjecturis aſſerunt, nihil a Concilio Lateranenſi IV. ſancitum eſſe, ſed Canones nomine hujuſce Concilii inſcriptos, unius *Innocentii* III. Pontificis Maximi opus eſſe arbitrantur. Inter illos Scriptores recenſentur *Antonius de Dominis* Spalatenſis Archiepiſcopus, & *Joannes Barclajus*, in vindiciis adverſus librum Cardinalis *Bellarmini* de poteſtate Pontificis in rebus temporalibus. Ficulneas utriuſque Scriptoris conjecturas recoxit noviſſimus Scriptor *Elias Dupinus* Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctor, in libro, quem edidit *De antiqua Eccleſiæ Diſciplina* diſſert. 7. §. 4. pag. 572. ubi ad probandum iſtos canones, qui ſub nomine Concilii Generalis Lateranenſis IV. circumferuntur, non a toto Concilio, ſed ab *Innocentio* III. conditos fuiſſe, has duas profert conjecturas, quarum prima petitur ex teſtimonio *Matthæi Pariſii*, qui in hiſtoria Angliæ ad Ann. MCCXX. hæc ſcribit: *Facto prius ab ipſo Papa exhortationis Sermone, recitata ſunt in pleno Concilio Capitula ſexaginta, quæ aliis placabilia, aliis videbantur onerosa*. Ex quo infert *Dupinus*, hæc Capitula non a Concilio, ſed ab *Innocentio* III. confecta fuiſſe, ejuſque juſſu in Concilio lecta. Altera conjectura deſumitur ex ipſiſmet Canonibus, qui tribuuntur Concilio Lateranenſi IV. In his quippe citatur Concilium Generale quaſi jam fuiſſet celebratum, ut videre eſt in Canone XI. qui ſic habet: *in Lateranenſi Concilio pia fuit inſtitutione proviſum*. In canone etiam XV. *in Lateranenſi Concilio noſcitur fuiſſe prohibitum*, & in Canone XXXIX. *De multa providentia fuit in Lateran. Concilio prohibitum &c.* idem legitur in pluribus aliis canonibus, qui adjudicantur huic Concilio Lateranenſi IV. Ex quo loquendi modo infert *Dupinus*, hos canones non fuiſſe editos in hoc Concilio Lateranenſi IV. quia ſi iſtud Concilium de ſe ipſo loqueretur, diceret potius: *Hæc Sancta*

Digitized by Google

ſta & Oecumenica Synodus Lateranenſis ſtatuit &c. Hæ ſunt duæ *Dupini* conjecturæ, quæ, cum jejunæ & ſubleſtæ admodum ſint, levi flatu exſufflari poſſunt. Et primo quidem, quid ex teſtimonio *Matthæi Pariſii* in ſuæ ſententiæ præſidium extundere poſſit *Dupinus*, certe non video. Ait *Matthæus Pariſius*, canones fuiſſe lectos & promulgatos in Concilio Lateranenſi IV. Hoc nemo negat. Sed inde colligi debet, hos canones editos fuiſſe a Concilio Lateranenſi IV. Quoniam Capitula, ſeu canones in Conciliis legere & promulgare niſi qui Sacro approbante Concilio ſanciti fuiſſent, in more & Diſciplina Eccleſiæ poſitum nuſquam fuit. Ait inſuper *Matthæus Pariſius*, horum canonum, ſeu Capitulorum, quæ lecta ſunt in Concilio Lateranenſi IV. nonnulla aliis *placibilia*, aliis viſa fuiſſe *oneroſa*. Id profecto *Dupino* non ſuffragatur. Eſto enim nonnulli ex his canonibus lectis in Concilio Lateranenſi IV. ad diſciplinam ac judiciorum ordinem ſpectantibus, omnibus non arriſeriot, potiori tamen parti Patrum placuerunt, quorum ſuffragiis accedente Innocentii Pontificis auctoritate, ſanciti, approbati atque promulgati fuerunt. Sed demus etiam *Dupino*, revera *Matthæum Pariſium* ſcripſiſſe, nullos a Concilio Lateranenſi IV. editos fuiſſe canones, non tamen illius Scriptoris teſtimonio ſuam ſententiam fulcire poſſet *Dupinus*, tum quia *Matthæus Pariſius* in ea narratione ſtatim in apertum labitur errorem, aſſerens ſexaginta Capitula, ſeu canones lectos fuiſſe in Concilio Lateranenſi IV. cum tamen apud omnes in confeſſo ſit, ſeptuaginta canones lectos & promulgatos fuiſſe in hoc Concilio Lateranenſi IV. Tum quia etiam teſtimonium *Matthæi Pariſii* præponi haud debet teſtimoniis probatiſſimæ fidei omnium Auctorum, qui a Concilii Lateranenſis IV. temporibus ſcripſerunt, quique ſeptuaginta illos Canones Concilio Œcumenico Lateranenſi IV. conſtanter tribuerunt, eoſque velut totius Orbis Chriſtiani conſenſu editos ſemper laudarunt: Quod adeo verum eſt, ut ipſimet Centuriatores Magdeburgenſes, quibus, ob doctrinam Tranſubſtantiationis, & Confeſſionis Sacramentalis, exoſa ſine dubio fuit Generalis iſta Synodus Lateranenſis IV. hos tamen ſeptuaginta canones ab eadem Synodo conditos & approbatos fuiſſe nunquam negare, aut in dubium revocare auſi ſnot, ſicut videre eſt in *Centuria* 13. c. 9. *de Synodis*. Demum, *Matthæus Pariſius* in his, quæ narrat de Romanis Pontificibus, & de doctrina Eccleſiæ Romanæ, nullam meretur fidem, quia prolufit hæreticis noſtri temporis, & in Romanos Pontifices petulantis linguæ fuit, ſicut facile colligitur ex his, quæ de *Innocentio III.* qui præfuit Concilio Lateranenſi IV. ſcripſit *Matthæus Pariſius* in Hiſtoria minori, ut refertur, in Antiquitatibus Britannicis in Vita Stephani Langthoni: *Concilium iſtud Generale* (ſeu Lateranenſe IV.) inquit Matthæus Pariſius, *quod more Papali grandia prima fronte præ ſe tulit, in riſum & ſcomma, quo Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, omneſque ad Concilium accedentes ludificatus eſt* (ſeu Innocentius III.) *deſiit. Illi enim, cum jam nihil geri in tanto negotio cernerent, redeundi ad ſua cupidi, veniam ſigillatim petierunt, quibus Papa non conceſſit, antequam ſibi grandem pecuniam promiſiſſent, Mercatoribus Romanis prius accipere mutuo Papæque ſolvere coacti ſunt, antequam diſcedere Roma potuiſſent. Papa jam accepta pecunia, quæſtuoſum hoc Concilium diſſolvit gratis, totuſque Clerus abiit triſtis*. Quæ omnia a veritate hiſtoriæ penitus aliena, & contra *Innocentium* III. & Patres Concilii Lateranenſis IV. a *Matthæo Pariſio* de induſtria fuiſſe conficta certiſſime conſtat. Nec minus facile refellitur altera conjectura, quam poſt *Antonium de Dominis*, & *Joannem Barclajum* adducit *Elias Dupinus*. Hallucinantur, quippe illi Scriptores, dum ea, quæ in hiſce Lateranenſis Conc. IV. Canonibus laudantur, velut in Conc. Later. IV. conſtituta fuiſſe putant, cum potius refereoda ſint ad Concilium Lateran. III. ſub *Alexandro III.* Pontifice Maximo celebratum, cujus plurimas ſanctiones Concilium Lateranenſe IV. ſub *Innocentio* III. in Chriſtianæ rei commodum innovandas duxit ac confirmandas. Non igitur *Innocentius* III. poſt Conciliom Lateranenſe IV. hos ſeptuaginta Canones edidit, ut falſo ſibi perſuaſerunt mox laudati Scriptores, ſed Concilium Lateran. IV. nonullis Decretis, quæ a præcedenti Concilio Œcumenico Lateran. III. ſub *Alexandro* III. in eadem Lateranenſi Baſilica celebrato condita fuerunt, novum robur per Canones a ſe confectos addidit, eorumque executionem imperavit. Unde hæc verba: *In Lateranenſi Concilio noſcitur fuiſſe prohibitum*, vel *in Lateranenſi Concilio ſuis pia inſtitutione proviſum*; hæc, inquam, & alia ſimilia verba, quæ leguntur in aliquibus Canonibus, ſeu capitulis, quæ a Concilio Lateran. IV. condita ſunt, innuunt duntaxat, Concilium IV. Lateranenſe in ſui canonibus approbaſſe, & executioni mandari voluiſſe quædam Decreta, quæ Conc. Gener. Later. III. in Canonibus Concilii Lateranenſis IV. citatum jam antehac promulgaverat, ſicut clarius conſtabit ex his, quæ mox dicturi ſumus explicando Canooes Concilii Generalis Lateranenſis IV.

D. Cum nimis longum eſſet ſeptuaginta illos Canones a Concilio Generali Lateranenſi IV. conditos hic attingere, & ſingillatim explanare, abunde ſufficiet præcipuorum Canonum Synopſim ſubjicere, eoſque, ſi quam difficultatem patiantur, breviter dilucidare.

M. Canon primus Concilii Generalis Lateranenſis IV. contioet fidem de Sanctiſſima Trinitate; de rerum omnium creatione, de Verbi divini Incarnatione, & de reali præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtiæ Sacramento. Hæc autem Fidei expoſitio neceſſaria fuit propter hæreticos Albigenſes, qui prædamnatos iis de articulis errores innovarunt. Canon ſecundus damnat libellum Abbatis *Joachimi* contra *Petrum Lombardum*, & inſanam atque hæreticam *Almarici* doctrinam. Tertius Canon excommunicationem & pœnas etiam temporales in hæreticos decernit, quos Sæcularibus Magiſtratibus poſt damnationem tradi jubet, eorumque bona confiſcari. Pœnas etiam ſtatuit in Dominos temporales, qui terras ſuas

ab

Digitized by Google

ab Albigenſis hæreſeos fœditate purgare neglexerint, eorum Vaſſallos a fidelitatis Sacramento abſolvit, & terras illorum Carholicis occupandas exponit. Circa hunc tertium Concilii Lateranenſis IV. Canonem duæ potiſſimum moventur difficultates, quarum prima eſt, utrum Concilium Lateranenſe IV. pœnas temporales in hæreticos Albigenſes recte decreverit? Altera difficultas eſt utrum juſtum fuerit bellum adverſus Albigenſes a *Simone Montisfortis* Comite, & a Principibus Chriſtianis confectum? Ad primam difficultatem reſpondeo: Patres Concilii Lateranenſis IV. jure optimo Albigenſes hæreticos tradidiſſe, ſeu reliquiſſe Seculari poteſtati, pœnis temporalibus puniendos. In eo ſiquidem contra hæreticos Albigenſes ſanciendo Canone Patres Concilii Lateranenſis IV. non ſolum ſecuti ſunt doctrinam Sancti *Auguſtini*, qui lib. 1. contra duas Epiſtolas *Gaudentii*, hæretici Donatiſtæ, & lib. 1. contra Epiſtolam *Parmeniani* itidem Donatiſtæ, & Epiſtola XCIII. alias XLVIII. ad *Vincentium* Donatiſtam, pluribuſque aliis in locis, conſtanter docet, hæreticos Donatiſtas a *Conſtantino Magno* Imperatore capitali ſententia juſte damnatos eſſe, & legum pœnalium, quæ adverſus contumaces hæreticos a Sæculari poteſtate feruntur, multiplicem fructum exponit; verum etiam, Patres Concilii Lateranenſis IV. dum Hæreticos Albigenſes Sæculari poteſtati pœnis temporalibus puniendos tradiderunt, ſecuti ſunt perpetuum Eccleſiæ uſum, quo Imperatores, & Principes Chriſtiani obſtinatos hæreticos, quos in ordinem Eccleſia redigere minime poterat, ultimo ſupplicio afficiebant, ſicut conſtat ex bene multis exemplis, quæ paſſim in noſtris Colloquiis in hiſtoriam Eccleſiaſticam adduximus, & quæ hic ſimul collecta referre non abs re erit. *Theodoſius & Valentinianus* Imperatores Manichæos e civitatibus pelli, & ultimo ſupplicio tradi ſanxerunt, *Marcianus*, & *Valentinianus* Imperatores ultimo itidem ſupplicio Eutychianos, & Apollinariſtas coerceri debere ſtatuerunt. *Theodoſius* & *Honorius* Imperatores pœnam capitis decreverunt in Donatiſtas. *Juſtinianus* Imperator Manichæos capite plectendos eſſe edixit. *Alexius Comnenus*, Orientis Imperator, *Baſilium* Hæreticorum Bogomilorum Principem, flammis addici juſſit. *Robertus* Galliarum Rex igne damnavit *Stephanum*, & *Liſojum*, alioſque in urbe Aurelianenſi detectos hæreticos. *Petrus de Bruis* Hæreſiarcha in villa Sancti Ægidii vivus combuſtus eſt, & *Arnaldus de Brixia*, alter Hæreſiarcha, juſſu *Friderici* Imperatoris captus, ad rogum Romæ damnatus eſt. Ex his luculentiſſimis exemplis colligere debes primo, Patres Concilii Lateranenſis IV. juxta antiquam Eccleſiæ praxim, Albigenſes pervicaces hæreticos Sæculari poteſtati pœnis temporalibus puniendos juſte tradidiſſe, ne eorum mortale venenum latius ſerperet. Secundo colligere debes, Hæreſiarcham *Calvinum* eſſe male feriatum nebulonem, quippe qui non ſolum Fidei Inquiſitores, qui in hæreticos debitis pœnis animadvertunt, *Incendiarios* & *Papæ Carnifices* inſolenter ac impie vocat, ſed etiam ſuppliciorum, quibus affecti ſunt Calviniſtæ, aliique hæretici, eorum Anteceſſores, Relationem, *Hiſtoriam Martyrum* inſcribere auſus eſt; cum tamen idem ille impudentiſſimus Hæreſiarcha, calidum & frigidum ſimul ex eodem ore perflans, *Michaelem Servetum*, hæreticum, perſonarum in Deo diſtinctionem negantem, & inſanabilem, Sæculari Magiſtratui anno 1555. tradiderit, cujus ſententia e medio ſublatus eſt. Errorum etiam *Michaelis Serveti* refutationem edidit *Calvinus*, in qua multis adverſus ipſum rationibus probat, hæreticos jure gladii coerceri poſſe, capitiſque pęna plecti hæreſum Auctores ac pertinaces defenſores. Sic nefandus ille Hæreſiarcha nunquam ſibi conſtabat, ſed utroque genu claudicans, modo in hanc, modo in illam, prout ſibi conducebat, abripiebatur ſententiam.

Ad alteram difficultatem, utrum videlicet juſtum fuerit bellum adverſus hæreticos Albigenſes a *Simone Montisfortis* Comite, & a Principibus Chriſtianis ſuſceptum? Reſpondeo, bellum adverſus Albigenſes confectum fuiſſe juſtiſſimum, tum quia Albigenſes publicam Deo injuriam irrogabant, Eccleſiæ inſultabant, in ſacratiora Catholicæ Religionis Myſteria, & in Sacerdotes crudelitatem inauditam exercebant, multaſque in Galliarum Regno turbas excitabant, ut videre eſt in Albigenſium hiſtoria coævis ab Auctoribus conſcripta: tum quia etiam Principes Chriſtiani, præcipue *Philippus Auguſtus* Galliarum Rex, ac *Simon Monfortius* Comes, quos ad illud bellum gerendum merito adhortatus eſt *Innocentius* III. Pontifex vigilantiſſimus, non alium finem ſibi in eo bello conficiendo præfixerunt, quam hæreticorum emendationem, perduellium punitionem, Religionis, Eccleſiæque defenſionem. Quo factum eſt, ut piam illorum intentionem, bellique æquitatem Deus pro Catholicis pugnans frequentibus miraculis, quæ ab Auctoribus Albigenſis Hiſtoriæ referuntur, comprobaverit. Suis etiam Ditionibus juſte exutus eſt *Raymundus* Comes Toloſanus, quia hæreticis Albigenſibus aperte favebat, & *Petrum de Caſtronovo*, Virum Sanctiſſimum & Sedis Apoſtolicæ Legatum, ſicariis immiſſis, occidi juſſit. *Simon* vero *Monfortius* Comes, Cruceſignati Dux exercitus, Ditiones *Raymundi* Comitis Toloſani, quas armis occupaverat, jure belli obtinuit, eaſque electione Epiſcoporum, necnon Baronum Occitaniæ & Provinciæ in Synodo Monſpelienſi, Concilii Œcumenici Lateranenſis judicio, & Galliarum Regis, qui Comitatus Toloſani principalis Dominus erat, conceſſione & inveſtitura ſibi juſtiſſime vendicavit. Dilutis duobus hiſce difficultatibus, alios ejuſdem Concilii Lateranenſis IV. Canones percurramus. Canon quartus damnat, ut ſuperius obſervavimus, Græcos, qui non prius ſacrificare volebant in Altaribus, in quibus Latini ſacrificaſſent, quam ea laviſſent, quique baptizatos a Latinis iterum baptizabant. Quintus Canon de Sedium Patriarchalium ordine agit, jubetque, ut poſt Romanam Sedem Conſtantinopolitana primum locum obtineat; Alexandrina ſecundum, Antio-

Digitized by Google

tiochena tertium, & Hieroſolymitana quartum. Canon ſextus præcipit, ut ſingulis annis Provincialia celebrentur Concilia a Metropolitanis. Canon undecimus Concilii Generalis Lateranenſis tertii Canonem de Magiſtris in qualibet Eccleſia Cathedrali inſtituendis, qui Clericos gratis doceant, jubet obſervari, ſicut *in Lateranenſi Concilio pia fuit inſtitutione proviſum*, ideſt in Concilio Generali Lateranenſi III. cujus nonnulla Decreta Concilium Generale Lateranenſe IV. in ſuis canonibus confirmavit, eorumque executionem imperavit, ſicut jam obſervavimus contra *Dupinum*, & alios, qui in hac re decepti ſunt, non animadvertentes, ea, quæ ſub nomine Concilii Lateranenſis laudantur in canonibus conditis a Concilio Generali Lateranenſi IV. non eſſe referenda ad iſtud Concilium Generale Lateranenſe IV. ſed referri debere ad Concilium Generale Lateranenſe III. ab *Alexandro* III. Pontifice Maximo convocatum, cujus plurima Decreta Concilium Œcumenicum Lateranenſe IV. ſub *Innocentio* III. habitum in ſuis canonibus approbavit, eaque in rem Eccleſiæ executioni mandari præcepit. Canon XIV. Clericos incontinentes puniri jubet. Canon XV. Clericos a crapula & ebrietate abſtinere jubet, eiſque venationem, aucupiumque & canes, vel aves ad eum finem alere prohibet. Canon XVI. de clericorum indumentis decernit, ut in forma & colore modeſta ſint; ut in Eccleſiaſtici Viri Officia vel commercia ſæcularia non exerceant; Mimis, joculatoribus, & hiſtrionibus non intendant, tabernas prorſus evitent, niſi forte in cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti; ad aleas vel taxillos non ludant, nec hujuſmodi ludis interſint, ſed in Officiis Divinis, ut par eſt, & in aliis bonis ſtudiis ſe ſe diligenter exerceant. Canon XVII. Prælatorum commeſſationes, confabulationes illicitas, negligentiam in Divinis Officiis & celebratione Miſſarum ſub pœna ſuſpenſionis prohibet, eiſque diſtricte præcipit, ut Divinum Officium diurnum pariter & nocturnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe celebrent & devote. Canon XXI. qui incipit: *Omnis utriuſque ſexus fidelis*, jubet primo, quiſque fidelis poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur, ſaltem ſemel in anno, *proprio Sacerdoti*, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere. Jubet ſecundo, quilibet fidelis Sacramentum Euchariſtiæ ad minus Paſchate reverenter ſuſcipiat. Tertio ſub pœna depoſitionis prohibet Sacerdoti, ne ſigno, vel verbo, vel alio quovis modo, peccata, quæ quis ei confeſſus fuerit, prodat. Quis autem nomine *proprii Sacerdotis*, cui juxta tenorem hujuſce Canonis XXI. Concilii Lateranenſis IV. annua confeſſio fieri debet, intelligendus ſit? operoſa quæſtio eſt, de qua diu multumque diſputatum eſt, & etiamnum diſceptatur. Alii quippe nomine *proprii Sacerdotis* ſolum Parochum intelligendum volunt, quorum ſententiam *Joannes Launojus* Doctor Sorbonicus in libro qui inſcribitur: *Explicata Eccleſiæ Traditio circa Canonem*, Omnis utriuſque ſexus, mordicus tenet, ac prolixe probat. Alii nomine *proprii Sacerdotis* Summum Pontificem, Diœceſanum Epiſcopum, & Parochum deſignari contendunt. Alii denique nomine *proprii Sacerdotis* intelligendos eſſe putant omnes promiſcue Presbyteros tam Sæculares, quam Regulares a Romano Pontifice & Epiſcopo Diœceſano ad audiendas confeſſiones ſine reſtrictione approbatos. Hanc graviſſimam quæſtionem magno animorum æſtu hinc inde ventilatam, quæ me longius abduceret, hic diſcutiendam non aggredior, ſed ſolum inhærendo veſtigiis *S. Thomæ*, Doctoris Angelici, quo Magiſtro glorior ac triumpho, quod mihi hac in re veritati magis conſonum videtur, breviter aperire non gravabor. Cenſeo itaque cum Doctore noſtro Angelico nomine *proprii Sacerdotis* intelligendum eſſe Parochum, ſalva tamen Summi Pontificis in toto Orbe Chriſtiano & Epiſcoporum in ſuis Diœceſibus auctoritate, ita ut qui peccata ſua ſemel in anno ipſis vel Presbyteris, ſive Sæcularibus, ſive Regularibus, quos ad id muneris abſque ulla reſtrictione delegarunt, confeſſi fuerint, canoni *Omnis utriuſque ſexus* paruiſſe ac feciſſe ſatis cenſendi ſint. Et primo quidem, quod nomine *proprii Sacerdotis* intelligendus ſit Parochus, id diſerte docet *S. Thomas* in Supplemento 3. partis ſuæ Summæ q. 8. art. 4. ubi inquirit, *utrum ſit neceſſarium, quod homo confiteatur proprio Sacerdoti?* Reſpondet S. Thomas affirmative, idque in Argumento ſecundo *Sed contra* probat hac ratione; *Sicut Epiſcopus ſe habet ad Diœceſim ſuam, ita Sacerdos ad ſuam Parochiam, ſed non licet uni Epiſcopo in Diœceſi alterius Epiſcopale officium exercere ſecundum ſtatuta canonum, ergo non licet uni Sacerdoti Parochianum alterius audire*. Ex quibus verbis liquet, *S. Thomam* nomine *proprii Sacerdotis* intellexiſſe Parochum, ſicut poſt Sanctum Thomam bene multæ Synodi Nationales, quæ variis in locis fuerunt convocatæ, & quas longum eſſet hic recenſere, eodem plane ſenſu nomen *proprii Sacerdotis* acceperunt, pro Parochali ſcilicet presbytero. Secundo, *S. Thom.* art. 5. jam laudatæ quæſtionis principalem movet difficultatem, *Utrum aliquis poſſit alteri, quam proprio Sacerdoti, confiteri ex privilegio vel mandato Superioris?* Et poſtquam partem affirmantem probavit, reſpondens ad objectionem ſibi quarto loco propoſitam, hæc habet: *Nullus tenetur confiteri peccata, quæ non habet, & ideo ſi aliquis pœnitentiario Epiſcopi, vel alteri ab Epiſcopo commiſſionem habenti confeſſus fuerit, cum ſint ſibi dimiſſa peccata, & quoad Deum & quoad Eccleſiam, non tenetur ea confiteri proprio Sacerdoti, quantumcumque petat:* Et infra. *Bonum eſt, quod ille, qui auctoritate Epiſcopi confeſſionem audit, inducat confitentem ad hoc quod confiteatur proprio Sacerdoti: quod ſi noluerit, nihilominus eum abſolvere debet*. Denique, *S. Thomas* in Opuſculo contra impugnantes Religionem, poſtquam oſtendit, Sacerdotes Regulares ex commiſſione Epiſcoporum, & Superiorum Prælatorum eſſe idoneos ad prædicationis & confeſſionis exercenda officia, inter diluendas ſibi propoſitas objectiones,

ad

Digitized by Google

ad eam, quæ ex Canone XXI. Concilii Lateranenſis IV. *Omnis utriuſque ſexus*, petita eſt, ſic reſpondet: *Sacerdos proprius non eſt ſolum Parochialis, ſed etiam Epiſcopus, vel Papa, ad quos etiam magis pertinet cura ejus, quam ad Sacerdotem, ut multipliciter oſtenſum eſt. Proprium enim hic non accipitur, ſecundum quod dividitur contra commune, ſed ſecundum quod dividitur contra alienum. Unde qui confeſſus eſt Epiſcopo ſuo, vel alicui habenti vicem ejus, confeſſus eſt proprio Sacerdoti.* Quo loco innuit *S. Thomas*, proprii Sacerdotis nomine in Lateranenſi canone ita deſignari Parochum, ut tamen ſummus Pontifex, Epiſcopi, eorum pœnitentiarii, & quivis Sacerdotes, cum Sæculares, tum Regulares abſque reſtrictione ad excipiendas Fidelium confeſſiones approbati, nequaquam excludantur, nec incurrant pœnas canonis, qui apud ipſos peccata ſemel in anno depoſuerint, immo præcepto Eccleſiæ omnino ſatisfaciant. Hanc genuinam Sancti Thomæ interpretationem circa ſenſum Canonis Lateranenſis, *Omnis utriuſque ſexus*, approbarunt Romani Pontifices, quotquot fuerunt a tempore *Gregorii* IX. ad noſtra uſque tempora, ut liquet ex eorum Conſtitutionibus, in quibus concedunt Religioſis Mendicantibus licentiam abſque ulla limitatione audiendi Confeſſiones Fidelium, jubentque Epiſcopis, ut eos ad id muneris obeundum benigne ſuſcipiant. Inter illos Romanos Pontifices, *Joannes*, dictus vigeſimus ſecundus, damnavit in Extravaganti *Vas electionis*, ann. 1321. *Joannem de Poliaco* Theologum Pariſienſem, quod aſſereret, confeſſiones Sacerdotibus Religioſis factas iterandas eſſe Parocho, neque Pontificem Sacerdotibus Regularibus dare poſſe facultatem, ut Fideles tempore Paſchali alteri, quam Eccleſiæ ſuæ Parocho, confiterentur. Eoſdem *Joannis de Poliaco* errores, quos nonnulli anno milleſimo quadringenteſimo nono vindicare, ac mordicus defendere temerario auſu præſumebant, *Alexander* V. confixit Diplomate, quod incipit: *Regnans in excelſis &c.* Sed hæc ad veram aſſequendam intelligentiam hujus canonis Lateranenſis, *Omnis utriuſque ſexus*, breviter dicta ſufficiant. Conſule, ſi plura deſideres, *Natalem Alexandrum* Diſſertatione IV. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæcul. XIII. & XIV. *De ſenſu Canonis, Omnis utriuſque ſexus.*

Alii Canones, qui conditi ſunt in Concilio Generali Lateranenſi IV. pertinent vel ad inhibendam ſimoniam, quæ tum in diſpenſandis Sacramentis, tum in conferendis Beneficiis, tum in Monialibus ad Monaſterium admittendis committi ſolebat; vel ad judiciorum Eccleſiaſticorum formam ſpectant: quorum omnium explicationem, ut brevitati ſtudeam, hic non trado. Hoc unum dumtaxat te monitum velim, nempe in jure Canonico, quoties ſine addito Concilium Generale laudatur, intelligi Concilium Lateranenſe IV.

D. Quandonam, a quo, & quibus de cauſis indictum eſt Concilium Generale Lugdunenſe primum?

Graveſ. Hiſt. Tom. V.

M. Concilium Lugdunenſe I. quod eſt inter Œcumenica decimum tertium anno MCCXLV. die Lunæ proxima poſt Feſtum Nativitatis *Sancti Joannis Baptiſtæ* cœptum eſt Lugduni in Galliis apud Ædes Monachorum *Sancti Juſti*. Ei præfuit *Innocentius* IV. Pontifex Maximus, a quo fuit convocatum. Adfuere etiam, præter Cardinales, qui, jam purpurati, novum in hoc Concilio ex rubri pilei Inſigni honorem ſuſceperunt, tres Patriarchæ Latini Conſtantinopolitanus, Antiochenus, & Aquilejenſis, centum & quadraginta Epiſcopi, *Balduinus* hujus nominis II. Conſtantinopolitanus Imperator Latinus, & Regum Galliæ, Angliæ, aliorumque Principum Oratores. Ad iſtud Concilium citatus *Fridericus* II. Imperator ut in eo cauſam diceret, venire renuit male ſibi conſcius, Legatos ſuos tamen miſit, quorum præcipuus fuit *Thadæus de Sueſſa* Imperialis Cameræ Judex, Vir Belli, Juriſque peritiſſimus, & eloquentiæ vehementis. Peractis ſolemnibus cæremoniis, quæ in his ſacris cœtibus actitari ſolent, *Innocentius* IV. peroravit in hæc verba: *O vos omnes, qui tranſitis per viam, attendite, & videte, ſi eſt dolor ſicut dolor meus*, & in ea oratione quinque protulit cauſas, quibus permotus fuerat ad iſtud celebrandum Concilium. Potiſſima cauſa, quæ huic convocando Concilio occaſionem dedit, fuit dura illa perſecutio, qua *Fridericus* II. Imperator jam a multis annis Eccleſiam miſerum in modum divexabat. Ille ſiquidem ingratus ac impius Princeps, quem a tenera ætate patente ſuo *Henrico* inter Imperatores hujus nominis V. orbatum, & multis civilibus Bellis laceſſitum in ſuam tutelam ſuſceperat *Innocentius* III. Pontifex Maximus, ei Apuliæ Siciliæque Regnum conſervaverat, aditumque ad Imperium munierat, depulſo in ejus gratiam *Othone*, qui quartus hujus nominis fuerat inauguratus Imperator; ille, inquam, ingratus ac impius Princeps non modo tot beneficiis, quibus Sedi Apoſtolicæ erat devinctus, gratiam nullam rependit, ſed etiam, ut in Colloquiis primo & ſecundo obſervavimus, arma, quæ ex voto contra Saracenos ad Sacra Palæſtinæ loca recuperanda conferre tenebatur, in Romanos Pontifices convertit. Graves cum *Innocentii* III. ſucceſſoribus *Honorio* III. & *Gregorio* IX. ſimultates aluit, & immanes concepit iras, præſertim adverſus *Gregorium* IX. qui eum anathemate perculerat, quod Exercitum Chriſtianum in Syriam ducens, turpem cum Sultano pactionem iniiſſet, indeque reverſus, in Occidentem, complures Eccleſiæ Romanæ terras, qua proditionibus, qua marte aperto invaſiſſet, totamque Italiam armis depopulatus eſſet, excitata in hoc ipſum Factione Gibellinorum, qui ei adhærebant, contra Guelphos, qui Romani Pontificis defenſionem ſuſceperant: ex qua Gibellinorum, & Guelphorum factione, in acerrima odia mutuo exardeſcente, innumeræ clades, direptiones, captivitates, incendia, omneſque hoſtiles & barbaricæ immanitates tota Italia impune graſſatæ ſunt. Quin, eo uſque proceſ-

Digitized by Google

ſit *Friderici* Imperatoris in *Gregorium IX.* furor, ut non ſolum litteras adverſus Sanctiſſimum illum Pontificem calumniis, probris, ac omnis refertas ſcripſerit, ſed etiam, teſte *Matthæo Pariſio* in Hiſtoria Anglicana, hos verſiculos ſparſerit, & in cubiculum Pontificis immitti curaverit.

Fata docent, ſtellæque monent aviumque volatus:
Totius Mundi malleus unus erit.
Roma diu titubans, variis erroribus acta,
Totius Mundi deſinet eſſe caput.

His Imperatoris verſiculis Pontificem hocce Diſticho reſpondiſſe ſcribit idem *Matthæus Pariſius:*
Fama refert, ſcriptura docet, peccata loquuntur,
Quod tua vita brevis, pœna perennis erit.

Tot diris ac luctuoſis malis, quibus id temporis premebatur Eccleſia, ut occurreret atque præſentiſſimum afferret remedium *Gregorius IX.* & nefarios furentis Imperatoris ſaltem ex parte reprimeret auſus, Generale Concilium an. MCCXL. Romæ indixit, quod tamen celebrare non potuit, quia Epiſcopi, qui ex Gallia, & Hiſpania cum aliquibus Cardinalibus Genuenſium triremibus vecti ad illud accedebant, a *Friderici* Imperatoris claſſe Ditionis Pontificiæ terras infeſtante capti ſunt, & ad Imperatorem perducti, cujus juſſu fuerunt carceribus mancipati, ut conſtat ex litteris Præſulum, qui e clade evaſerunt, ad *Gregorium IX.* & ex Epiſtolis conſolatoriis ejuſdem *Gregorii* Pontificis ad ipſos, quam in Annalibus Eccleſiaſticis deſcribit *Odericus Raynaldus*. Eo, de tam gravi & infauſto Epiſcoporum, Cardinaliumque caſu, accepto nuncio, *Gregorius IX.* paulo poſt præ animi dolore exceſſit e vita, eique ſucceſſit *Cæleſtinus IV.* qui poſt ſeptemdecim dies ab electione ſua e vivis itidem ereptus eſt. Tandem *Innocentius IV.* ſucceſſor *Cæleſtini IV.* ſtatim ac ad ſupremum evectus eſt Pontificatus culmen, de concordia Sacerdotium inter & Imperium ineunda ſerio cogitavit, miſſis ad Imperatorem Legatis, qui poſtularent, ut Præſules, qui pugna navali capti, injuſte ab ipſo detinebantur, libertati reſtituerentur, aliaſque æquiſſimas ei proponerent pacis conditiones. *Fridericus* Imperator oblatas ſibi a Legatis Summi Pontificis conditiones pacis ſe obſervaturum promiſit per ſuos Oratores, quos ad Sedem Apoſtolicam de pace tractaturos miſit. At ſuperbum, infidum, verſipellem, ſibique non conſtantem Principem, promiſſorum, pactorumque brevi pœnituit. Cum igitur *Fridericus*, depoſita pœnitentiæ larva, inſolentius ſe gereret, ac nulla ſupereſſet ſpes conciliandæ pacis, *Innocentius IV.* propoſitum & mentem *Gregorii IX.* ſecutus, Concilium Generale ad reprimendam *Friderici* temeritatem convocare decrevit. Sed quia difficile admodum erat illud Romæ celebrare, cum tota Italia bellorum ac ſeditionum motibus tum temporis jactaretur, Summus Pontifex ſtructas a *Friderico* inſidias fugiens, annuente Sanctiſſimo Rege *Ludovico IX.* in Gallias, tutiſſimum Romanorum Pontificum aſylum, ſeſe recepit, ubi ad celebrandum Concilium, Lugdunum, urbem clariſſimam delegit. Hæc igitur perſecutio, qua *Fridericus II.* Imperator diu vexavit Eccleſiam, potiſſima cauſa fuit convocandi iſtud Concilium Lugdunenſe primum.

D. Hæc mota in Eccleſiam a *Friderico II.* Imperatore perſecutio, fuitne ſola cauſa convocandi Concilium Generale Lugdunenſe primum?

M. Præter hanc perſecutionem, qua *Fridericus* Imperator exagitavit Eccleſiam, quæque celebrando Concilio Generali Lugdunenſi primo occaſionem dedit, alias quatuor hujus Concilii convocandi cauſas recitat *Innocentius IV.* in Oratione, quam in ipſo Concilio habuit, & in litteris, quibus Epiſcopos ad illud Concilium evocavit. Una ex his cauſis fuit neceſſitas ferendi ſubſidium Orientalibus Chriſtianis adverſus Saracenos, qui, capta Hieroſolymorum urbe, præſentem ruinam toti populo fideli minabantur, nec non extremam Imperio Conſtantinopolitano cladem, cujus tunc Latini vix reliquias tuebantur; conſpirantibus adverſus ipſos Græcis, finitimiſque barbaris, ſublata omni ſpe obtinendi ſubſidium, propter continua bella, quibus *Fridericus* Imperator Occidentem diſtinebat, & omnia in Eccleſia ſus deque miſcebat. Alteram cauſam celebrandi Concilium Generale Lugdunenſe I. præbuit funeſta illa Tartarorum irruptio, quæ iis temporibus Chriſtianæ Reipublicæ incubuit. Gens quippe Tartarorum armis furens, devaſtata primum, inſtar torrentis rapidiſſimi, utraque Armenia, deinde direptis quæ inter maria Caſpium & Euxinum interjacent Provinciis, Georgianorum, & Mengrelinorum, Moſcoviam, Poloniam, Tranſylvaniam, & Hungariam cædibus & incendiis populata eſt. Tertia cauſa convocationis iſtius Concilii Generalis Lugdunenſis primi fuit Schiſma Græcorum quod in dies augebatur. Quarta tandem cauſa fuit exceſſus Prælatorum ac Clericorum, qui mores non exigebant ad Sacrorum Canonum regulas. Diutina ſiquidem bella, & pullulantes ubique factiones in cauſa fuerant, cur collapſa eſſet Eccleſiaſtica Diſciplina, moreſque Clericorum in graviora quotidie vitia dilaberentur. Ad hanc igitur tollendam morum perverſitatem, & ut Eccleſia priſtinum, qui jam pene obſoleverat, dignitatis ſplendorem recuperaret, hoc Concilium Oecumenicum Lugdunenſe primum convocavit *Innocentius IV.* Pontifex Maximus.

D. Fuitne diu prorogatum Concilium Generale Lugdunenſe primum?

M. Brevi temporis ſpatio, & Actionibus, ſeu Seſſionibus tribus abſolutum eſt hoc Concilium Generale Lugdunenſe primum. Prima Actio, ſeu Seſſio habita eſt quarto Kalend. Julii an. 1245. Altera poſt elapſos dies octo, & tertia eaque poſtrema, paulo poſt, hoc eſt XVI. Kalend. Auguſti celebrata fuit. His tribus Seſſionibus finis impoſitus eſt Concilio Generali Lugdunenſi primo.

D. Expone, quæſo, uberius ea quæ acta ſunt in tribus illis Seſſionibus Concilii Generalis Lugdunenſis primi.

M. In

M. In priore Seſſione conqueſtus eſt *Innocentius* IV. de Prælatorum exceſſibus. Infelicem Chriſtianorum tum in Oriente, tum in Septentrione, ſtatum expoſuit, multaque dixit de ſæviente *Friderici* Imperatoris in Eccleſiam perſecutione, quamvis *Thaddæus* procurator *Friderici*, ut Summi Pontificis, & Eccleſiæ gratiam magnificis promiſſis Domino ſuo conciliaret, multa ſtatim in ipſo Concilii limine ſpopondiſſet, videlicet *Fridericum* ereptas Eccleſiæ Romanæ ditiones redditurum, & pro illatis damnis, irrogatiſque injuriis, facturum ſatis, Græcorum Imperium ad obedientiam Eccleſiæ reducturum, Tartaros, & Saracenos propriis ſumptibus impugnaturum, & profligatas Terræ Sanctæ res priſtino ſplendori reſtituturum. At, cum montes aureos *Fridericus* Imperator per ſuum Procuratorem *Thaddæum* polliceretur; ut Eccleſiæ illuderet, ejuſque judicium declinaret, tam ſplendidis promiſſis Imperatoris, qui toties feſellerat, ſtare minime voluit *Innocentius* IV.

In Actione ſecunda Summus Pontifex *Friderici* Imperatoris ſacrilegia, tyrannidem, cenſurarum Eccleſiæ contemptum, initum cum Saracenis fœdus, & impudici cum Saracenis mulieribus amoris commercia, perjuria, aliaque ſcelera oculis Patrum ſubjecit, quæ omnia *Thadeus*, Procurator *Friderici*, utcumque diluere conatus eſt, ſed cum objecta crimina infirma defenſione repelleret, inducias petiit, ut Dominum ſuum de his, quæ in Concilio gerebantur, certiorem faceret. Regis Chriſtianiſſimi & Regis Anglorum Oratoribus preces *Thaddæi* commendatione ſua ſubſtentantibus, conceſſæ ei ſunt duarum Hebdomadum induciæ. Sed monitus *Fridericus* Imperator, & in furorem actus, Pontificem & Patres Concilii diris devovit, judiceſque recuſavit. Quo reſponſo ad Concilium perlato, multi, qui a *Friderico* ſtabant, ab ejus partibus receſſerunt, & Patres Concilii, præſertim Hiſpaniæ Epiſcopi, contenderunt in *Fridericum* Imperatorem animadvertendum eſſe ſecundum formam juris.

In tertia & ultima Seſſione *Innocentius* IV. ſententiam in *Fridericum* Imperatorem, *ſacro præſente Concilio*, tulit, qua illum damnavit, e Fidelium communione dejecit, & Imperii dignitate, atque Siciliæ Regno privavit. In ea autem *Innocentii* IV. adverſus *Fridericum* ſententia ſigillatim recenſentur ſcelera & ſacrilegia, quorum impius ille Imperator fuit inſimulatus; nempe declaratur reus violatæ pacis inter Eccleſiam & Imperium initæ; Sacrilegii in captione & violenta detentione Cardinalium, & aliorum Antiſtitum, qui ad Concilium a *Gregorio* IX. Romæ indictum proficiſcebantur; Pontificiæ Authoritatis famoſis in *Gregorium IX.* epiſtolis læſæ; invaſionis patrimonii Sancti Petri, contemptus cenſurarum, quibus a *Gregorio* IX. fuerat innodatus; Eccleſiæ in ſacris præſertim electionibus oppreſſæ; tyrannidis in Clericos, quos duella ſubire coegerat; denique fruſtratæ Eccleſiæ Romanæ cenſu debito pro Regno Siciliæ, quod ab Eccleſia Romana Beneficiario jure tenebat. Has ob cauſas *Innocentius* IV. Pontifex Maximus, ſententiam in *Fridericum* Imperatorem tulit.

D. Quo animi ſenſu hanc in ſe latam ſententiam excepit *Fridericus* Imperator?

M. Furibundo animo hanc in ſe latam ſententiam excepit *Fridericus* Imperator, quippe qui ſtatim ac de ea certior factus eſt, coronam capiti impoſuit, & Pontifici inſultans: *Non adhuc*, inquit, *coronam meam perdidi, vel Papali impugnatione, vel Synodali Concilio, nec ſine cruento perdam certamine.* His dictis, arma corripuit, graviſſima damna Pontifici & Eccleſiæ intulit, Principes contra Romanum Pontificem commovere conatus eſt, datis ad eos encyclicis litteris, & quamvis Germaniæ Principes, poſt ejus exauctorationem, novum Imperatorem *Henricum Lantgravium* de mandato Romani Pontificis elegiſſent, ſeſe tamen quamdiu vixit, Imperatorem geſſit, hincque factum eſt, ut Principes ac populi in diverſas factiones abierint, ex quibus innumeræ clades & calamitates in Rempublicam Chriſtianam redundarint uſque ad mortem perduellis illius Imperatoris, qui tandem a Longobardis, qui in ipſum rebellarant, prælio victus, profugus in Siciliam ſeceſſit, & anno MCCL. in Arce quadam Apuliæ obiit, morte ipſi illata a *Manfredo*, proprio ſuo, ſed illegitimo filio, quem, pulvinari ori ægrotantis *Friderici* impoſito, ſuis manibus illum ſuffocaſſe aſſerunt *Ptolomæus Lucenſis*, *Martinus Polonus*, *Villanius*, *S. Antoninus*, *& Cuſpinianus*.

D. Edidítne Concilium Generale Lugdunenſe primum aliquot canones ad ſanciendam Eccleſiæ Diſciplinam?

M. Septemdecim Canones, ſeu Decreta, condidit Concilium Generale Lugdunenſe I. quorum duodecim priora conſulunt formæ Judiciorum Eccleſiaſticorum. In aliis vero ſequentibus agitur de cohibenda uſura, de ſubſidio ferendo periclitanti Latinorum Imperio Conſtantinopolitano, de impediendis Tartarorum excurſionibus, de Cruciatis, hoc eſt, de iis, qui accepta cruce profectionem in Palæſtinam voverant, quos cenſuris Eccleſiaſticis, ipſa etiam excommunicatione, cogi debere ſtatuit ſancta Synodus, ut votum ſuum in Terræ Sanctæ ſubſidium fideliter exequantur. Multa Decreta ex his ſeptemdecim, quæ a Concilio Lugdunenſi primo condita ſunt, *Bonifacius* Papa VIII. inſeruit in libro ſexto Decretalium, eaque juxta Ordinem, quem eadem in libro ſexto Decretalium ſub diverſis titulis habent, refert *Joannes Cabaſſutius* Cong. Oratorii Presbyter in *Notitia Eccleſiaſtica*, ad Sæculum Eccleſiæ decimum tertium, pag. 451. & ſeqq. ubi etiam nonnullas omiſſiones ſupplet, quæ *Binii*, Conciliorum Collectoris, diligentiam effugerunt. Teſtatur *Matthæus Pariſius*, quod cum hæc Decreta, ſeu *Statuta ad notitiam audientium perveniſſent, in conſpectu omnium Sapientium placuerunt, & in hoc tam favorem, quam gratiam Dominus Papa promeruit univerſorum. Verumtamen quædam eorum ante Concilium, quædam durante Concilio, quædam vero poſt Concilium ſunt ſtatuta.* Denique in Concilio Generali

Digitized by Google

rali Lugdunenſi primo Octava Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis decreta eſt, ad implendum votum a Cardinalibus emiſſum eo tempore, quo, poſt *Cæleſtini* IV. Romani Pontificis obitum, vacabat Sedes, & plus nimio retardabatur futuri ſucceſſoris electio, eo quod aliquot Cardinales a *Friderico* II. Imperatore capti, in carcere Amalphitano injuſte detinerentur, ſicut obſervavimus in Colloquio ſecundo.

D. Duo Concilia Oecumenica Lugduni in Galliis Sæculo Eccleſiæ decimo tertio celebrata memoraſti, & de primo, quod habitum eſt an. 1245. ſatis hactenus diſſeruiſti: nunc itaque continenti ordine Concilii Generalis Lugdunenſis ſecundi convocationis Epocham, cauſam, Præſidem, numerum Patrum, Acta, & Canones breviter percenſere debes.

M. Concilium Generale Lugdunenſe II. quod eſt inter Oecumenica XIV. convocatum fuit a *Gregorio* X. Pontifice Maximo an. Mcclxxii. quod tamen poſt biennium, hoc eſt, anno 1274. celebratum eſt Lugduni in Galliis in Baſilica principe S. *Joannis* die vii. menſis Maji ejuſdem anni. Ei præfuit *Gregorius* X. Quod enim duo Summi Pontifices *Sixtus* IV. & *Sixtus* V. ajunt *S. Bonaventuram* Epiſcopum & Cardinalem, huic Concilio Generali Lugdunenſi ſecundo præſediſſe, ſic intelligi debet, ut in vita *S. Bonaventuræ* obſervat *Galeſinus*, quod ei Summus Pontifex curam *dirigendi Concilii* commiſerit, providendi nimirum quæ in eo eſſent proponenda. Nemo quippe dicet unquam, *Bonaventuram*, præſente Romano Pontifice, loco, & ordine primas in Concilio tenere potuiſſe. Præter Patriarchas Orientis Latinos Conſtantinopolitanum, & Antiochenum, adfuere huic Concilio quingenti Epiſcopi, ſeptuaginta Abbates, Prælati inferiores mille, ſicut teſtatur noſter *Ptolomæus Lucenſis* Scriptor coævus lib. XXIII. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* Cap. III. Ad illud etiam acceſſerunt Oratores Regum Galliæ, Germaniæ, Angliæ, Siciliæ, Tartariæ. Ineunti Concilio interfuit *Jacobus* Rex Aragoniæ, ſed poſt ſecundam Seſſionem diſceſſit. Falluntur autem nonnulli Scriptores, quos inter cenſentur *Blondus*, *Tritbemius*, *Platina*, *Voſſius*, & alii, qui aſſerunt, *Michaelem Palæologum*, Græcorum Imperatorem, ad Concilium Lugdunenſe II. veniſſe. Certiſſime ſiquidem conſtat, *Michaelem Palæologum* miſiſſe duntaxat ad Concilium Lugdunenſe II. ſuos Oratores, qui totum conciliationis Eccleſiæ Græcæ cum Latina negotium peragerent, & initam pacem ejus nomine jurarent. Quod, ut clarius intelligas, obſervare debes, quod *Michael Palæologus*, poſtquam, devictis in Oriente Latinis, Urbem Conſtantinopolitanam an. Mcclxi. recepiſſet, & Imperium Conſtantinopolitanum ad Græcos revocaſſet, ingruentem ſibi cum exercitu *Carolum*. Siciliæ Regem, valde pertimeſcens, Romanum Pontificem in ſuas partes trahere ſtuduit, adeoque utriuſque Eccleſiæ Græcæ & Latinæ unionis negotium ſæpius propoſitum ſine mora promovere decrevit. Quocirca, cum *Gregorius X.* Generale Concilium *Lugdunenſe II.* convocaret, Oratores ſuos illuc deſtinavit, quorum præcipui erant *Germanus* quondam Patriarcha, *Theophanes* Nicænus, *Joannes*, frater Imperatoris *Michaelis Palæologi*, & *Georgius Acropolita*, quibus utriuſque Eccleſiæ Græcæ & Latinæ fœdus ſanciendi curam commiſit, ſicut teſtatur *Nicephorus Gregoras* lib. v. *Hiſtoriæ* his verbis: *Proinde*, inquit, *tot difficultatibus circumventus Imperator* (Michael Palæologus) *pene ad deſperationem compulſus*, *Legatos ad Papam mittit de ineunda Veteris & Novæ Romæ Eccleſiarum concordia*, *modo Caroli expeditionem averteret. Ea legatio a Pontifice benigne audita eſt. Ea ſe facile*, *quæ Imperator petiviſſet*, *confecturum eſſe pollicetur &c.* Porro, ſi huic Concilio Lugdunenſi II. adfuiſſet *Michael Palæologus* Græcorum Imperator, quorſum igitur iſte Imperator Legatos ad hoc Concilium miſiſſet, qui ejus nomine pacem Eccleſiæ Græcæ cum Latina jurarent? quorſum etiam Litteræ ejuſdem Imperatoris, a ſuis Legatis delatæ, lectæ fuiſſent in hoc Concilio? Quorſum denique *Gregorius* XI. poſt iſtud Concilium Lugdunenſe ad *Michaelem Palæologum* litteras ſcripſiſſet, quo eum certiorem faceret de his omnibus, quæ in ſacro illo cœtu geſta fuerant, & potiſſimum de ſumma illa & incredibili lætitia, qua omnes Prælati hujuſce Concilii, ob initam Eccleſiæ Grecæ cum Latina concordiam, perfuſi ſunt? Hæc, ni mea me fallat mens, aperte probant, *Michaelem Palæologum* Græcorum Imperatorem non adfuiſſe Concilio Generali Lugdunenſi II. Præter Patriarchas, Epiſcopos, & Abbates, vocavit ad iſtud Concilium *Gregorius* X. Viros duos doctrina & ſanctitate celeberrimos, omnique exceptione majores, *Thomam Aquinatem*, & *Bonaventuram*, quorum prior, ſcilicet *Sanctus Thomas*, Doctor Angelicus, cum ad Concilium pergeret, in Monaſterio Foſſæ novæ lethali ægritudine correptus, ad vitam migravit immortalem, magnumque ſui reliquit deſiderium; Sanctus vero *Bonaventura*, Doctor Seraphicus, in ipſo Lugdunenſi Concilio Cardinalis, & Epiſcopus Albanenſis creatus eſt, cujus mors, quæ ante finem Concilii contigit, omnes Patres gravi mœrore affecit.

Præcipua cauſa convocandi iſtud Concilium Lugdunenſe II. fuit Eccleſiæ Græcę cum Latina conjunctio, & Catholicorum Dogmatum adverſus Grecorum Schiſmaticorum errores confirmatio. Ad iſtud ſiquidem maximi momenti conficiendum negotium ſuos legatos *Michael Palæologus*, Gręcorum Imperator, miſerat ad Concilium, in quo tamen nullę de Proceſſione Spiritus Sancti, aut de aliis Gręcos inter & Latinos controverſis capitibus diſputationes habitę ſunt, eo quod de iis jam ſatis ſuperque tractatum eſſet Conſtantinopoli a quatuor Fratribus Minoribus, quos *Gregorius* X. ante Concilium miſerat ad *Michaelem Palæologum* cum Formula Fidei, qaam ipſe cum ſuo Patriarcha Conſtantinopolitano, & Epiſcopis, Cleroque Eccleſię Gręcę profiteri deberet. Poſt Legatorum *Michaelis Palælogi* Gręcorum Imperatoris adventum, Summus Pontifex Miſſam ſolemnem celebravit, in qua Symbolum

Grę-

Digitized by Google

Græce & Latine decantatum eſt, illaque verba: *Qui a Patre Filioque procedit*, ter a Græcis repetita ſunt. Imperatoris *Michaelis Palæologi* litteræ, quæ lectæ ſunt in quarta Seſſione hujus Concilii, amplam Fidei profeſſionem, juxta Formulam Fidei ab Apoſtolica Sede ipſi præſcriptam, atque inter alia, Proceſſionem Spiritus Sancti ex Patre Filioque, Purgatorii pœnas, & Romani Pontificis Primatum continebant, in fine autem poſtulabat *Michael Palæologus* Imperator, ut Symbolum a Græcis, adjecta voce *Filioque*, immutari non juberetur: *Ut Eccleſia noſtra dicat Symbolum*, inquit, *prout dicebat ante Schiſma, uſque in hodiernum diem*. Huic exoptatiſſimæ concordiæ Græcos inter & Latinos in Concilio Generali Lugdunenſi II. initæ *Joſephus* Patriarcha Conſtantinopolitanus, qui Latinis erat infenſus, & ea de cauſa ab Imperatore *Michaele Palæologo* Conſtantinopoli detentus & ad Concilium venire prohibitus fuerat, aſſenſum præbere pertinaciter detrectavit, unde in ordinem redactus eſt ab eodem Imperatore, & in ejus locum *Joannes Beccus*, ſeu *Veccus*, vir ſumma pollens integritate & eruditione, ſubrogatus eſt, qui, ut jam diximus in Colloquio II. agendo de Patriarchis Conſtantinopolitanis, coegit frequentem Epiſcoporum Synodum, in qua confirmavit omnia, quæ geſta ac definita fuerant in Concilio Generali Lugdunenſi II. Complures vero Græcorum reconciliationem cum Latinis obſtinatius deteſtati, carceribus, plagis & exiliis, ac tandem in Synodo altera communionis privatione multati ſunt. Irridendi itaque potius, quam confutandi ſunt Græculi quidam, quos fingere non puduit, Concilium Lugdunenſe ſub *Michaele Palæologo* Imperatore celebratum in partes Græcorum abiiſſe, & dogmata Latinorum condemnaſſe. Quam fabulam ab ipſis male conſarcinatam refert, eademque opera refellit *Joannes Pluſiadenus*, Dialogo *de Synodo Florentina*, apud *Leonem Allatium* libro ſecundo *de perpetuo conſenſu utriuſque Eccleſiæ* cap. XV.

Præter hanc conjunctionem Eccleſiæ Græcæ cum Latina, duæ aliæ fuerunt convocandi Concilium Generale Lugdunenſe II. cauſæ, videlicet ſubſidium Terræ Sanctæ, & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, morumque tum Cleri, tum plebis Chriſtianæ reformatio. Infra tres menſes Concilium iſtud ſex Seſſionibus abſolutum eſt. Pontifex, Cardinales, & Epiſcopi polliciti ſunt, ſe daturos decimas omnium proventuum Eccleſiaſticorum pro belli Hieroſolymitani ſubſidio, & ad Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, morumque reformationem canones, ſeu conſtitutiones XXXI. ediderunt, quas deinde *Bonifacius* Papa VIII. in libro ſexto Decretalium collegit. Inter illas XXXI. Conſtitutiones, quæ a *Gregorio* X. ſacro approbante Concilio Generali Lugdunenſi II. conditæ ſunt, tres, quas hic breviter expendemus, ſunt magni momenti. In prima Conſtitutione definitur, Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere, tanquam ex uno, non autem tanquam ex duobus Principiis. Qua de re legeſis doctiſſimam Diſſertationem Critico-Hiſtoricam *De Proceſſione Spiritus Sancti*, quæ prima eſt inter Diſſertationes Damaſcenicas, quas eruditus noſter *Michael Lequien* præfixit caſtigatiſſimæ, quam nuper adornavit, Editioni Operum S. *Damaſceni*. In ſecunda Conſtitutione, ſeu Canone ſecundo præſcribitur modus, quo Cardinales, defuncto Summo Pontifice, ſeſe in Conclavi gerere, & Pontificis electionem accelerare debent, ita ut ſi infra tres dies Pontifex electus non fuerit, unum dumtaxat ferculum tam in prandio, quam in cœna, quinque diebus ſequentibus illis miniſtretur. Quibus elapſis, nihil ipſi obſonii, præter panem, vinum & aquam porrigatur, donec electio conſummetur. Adhæc, Cardinales vehementer obſecrat & obteſtatur *Gregorius* X. ut omni privato affectu, partiumque ſtudiis depoſitis, & cujuslibet pactionis, conventionis, & obligationis vinculo ſoluti publicam dumtaxat Eccleſiæ utilitatem in Summi Pontificis electione præ oculis habeant, & pro virili procurare ſtudeant. Ea de Electione Romani Pontificis Conſtitutio revocata quidem fuit a Summis Pontificibus *Hadriano* V. & *Joanne* dicto XXI. ſed poſtea renovata eſt a *Cæleſtino* V. & a *Bonifacio* VIII. relata in ſextum Decretalium librum titulo *De electione & electi poteſtate* cap. *Ubi*. In duodecima Conſtitutione, ſeu Canone XII. damnantur excommunicatione ipſo facto incurrenda hi, qui *Regalia* de novo uſurpare conantur, & omnes, qui hæc fieri procurant. Nomine autem *Regalium* intelligitur quoddam Jus, quod aliqui Reges ſibi vindicant fruendi redditibus Eccleſiæ vacantis, & conferendi Beneficia curam animarum non habentia, quæ ab Epiſcopo conferri ſolent, donec novus Epiſcopus Juramentum fidelitatis Regi præſtiterit, Inveſtituram bonorum Eccleſiaſticorum ab eo acceperit, ac Regias litteras, Sacramenti ſui teſtes, impetraverit, quibus manum Regiam temporalibus bonis injectam auferri jubeat. Cum autem hæc *Regalia* cederent in damnum Eccleſiarum, novamque illis imponerent ſervitutem, Concilium Lugdunenſe II. ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ prohibuit, ne quis deinceps *Regalia* uſurpare conaretur, ut legitur in iſto canone XII. his verbis concepto: *Generali Conſtitutione ſancimus, univerſos & ſingulos, qui Regalia, cuſtodiam, ſive guardiam advocationis, vel defenſionis titulum in Eccleſiis & Monaſteriis, ſive quibuslibet aliis piis locis de novo uſurpare conantes, bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt, quantæcumque dignitatis honore præfulgeant, Clericos etiam Eccleſiarum, Monachos Monaſteriorum, & perſonas ceteras locorum eorumdem, qui hæc fieri procurant, eo ipſo excommunicationis ſententiæ ſubjacere*. Clericos, qui *Regalia* de novo uſurpantibus ſeſe non oppoſuerint, privat idem canon proventibus earum Eccleſiarum aut Locorum, in quibus *Regalia* de novo uſurpantur: *illos vero Clericos, qui ſe, ut debent, talia facientibus non opponunt, de proventibus Eccleſiarum, ſeu locorum ipſorum, pro tempore, quo præmiſſa ſine debita contradictione permiſerint, aliquod percipere diſtrictius prohibemus*. Jubet tandem idem canon, ut hi, *qui ab ipſarum Eccleſiarum, ceterorumque locorum fundatione, vel ex anti-*

antiqua conſuetudine, jura ſibi hujuſmodi vindicant, ab illorum abuſu ſic prudenter abſtineant, & ſuos Miniſtros in eis ſolicite faciant abſtinere, quod ea, quæ non pertinent ad fructus ſive reditus provenientes vacationis tempore, non uſurpent, nec bona cætera, quorum ſe aſſerunt habere cuſtodiam, dilabi permittant, ſed in bono ſtatu conſervent. Ex quo canone colligitur, quod licet Concilium Lugdunenſe II. *Regaliam*, quam vocant, non damnaverit, quoad illa loca, in quibus conſtabat, eam non fuiſſe contra jus uſurpatam, ſed antiquo uſu firmatam & receptam eſſe; reprobavit tamen nonnullos abuſus, qui in eam irrepſerant, & diſtincte prohibuit, ne quis deinceps *Regaliam* de novo uſurpare præſumeret, ut eam extenderet ad Eccleſias, Monaſteria, & in loca, in quibus ante iſtius Decretum Synodi hæc conſuetudo non erat recepta.

D. Mittamus, ſi placet iſtud *Regaliæ* negotium, & poſt eam, quam jam prælibavimus, notitiam Conciliorum Generalium, quæ ſæculo Eccleſiæ decimo tertio fuerunt celebrata, veniamus in Concilia Nationalia, & ab his incipiamus, quæ eodem ſæculo ad exterminandam Albigenſium hæreſim habita eſſe, memini te obſervaſſe in ſuperiori ſæculo ſeu Eccleſiæ duodecimo, ubi Hiſtoriam Hæreſis Albigenſium deſcripſiſti.

M. Cum peſtilentiſſima Albigenſium hæreſis, nacta ſæculo Eccleſiæ decimo tertio *Raymundi* Comitis Toloſani patrocinium, impune graſſaretur, & innumeras Eccleſiæ clades inferret, ad eam profligandam indictum eſt Sacrum Bellum, de quo in præcedenti Colloquio ſat egimus, & complura habita ſunt Concilia, quæ hic breviter indicabo. In primis, ann. MCCVIII. injuſte & per ſummam immanitatem occiſo ad Rhodanum in Galliis uno ex tribus Legatis a Sede Apoſtolica miſſis, *Petro* videlicet de *Caſtro novo*, juſſu *Raymundi* Comitis Toloſani; eo ſolo nomine, quod Sanctiſſimus ille vir conſtanti & impavido animo ei improperaſſet protectionem, qua Hæreticos Albigenſes, quorum fautor ac defenſor erat, dignabatur, ſicut ſcribit *Petrus de Valle Cernaii* cap. IX. *Hiſtoriæ Albigenſium*, ad hanc dijudicandam *Raymundi* Comitis Toloſani cauſam indictum eſt a *Milone*, Sedis Apoſtolicæ Legato, Concilium *Montilenſe* an. MCCIX. in quo *Milo* ſecutus conſilia Epiſcoporum, *Raymundo* Comiti Toloſano, qui ſimulata pœnitentia, Oratores ad *Innocentium III.* miſerat, ut ipſius nomine ſummam in omnibus Pontifici promitterent obedientiam, diem dixit, & ut apud Valentiam coram Patribus ſeſe ſiſteret, juſſit. Comparuit ſtata die *Raymundus* comes Toloſanus, cumque ingentem ſacri belli formidaret apparatum, promiſit ſe in omnibus voluntati *Milonis* Sedis Apoſtolicæ Legati obtemperaturum. Quin, in pignus obſtrictæ fidei ſeptem Provinciæ caſtra tradidit, conſenſitque, ut niſi promiſſa juramento firmata executioni mandaret, ſeptem caſtra in commiſſum Eccleſiæ Romanæ caderent, Meglorienſis comitatus ad eamdem itidem reverteretur: ipſe vero Excommunicationis, totaque ejus Ditio Eccleſiaſtico Interdicto ſubjaceret. Iſtud Juramentum, quo *Raymundus* Comes Toloſanus omnes imperatas ſibi a *Milone* Summi Pontificis Legato conditiones adimpleturum ſeu ſpopondit, extat Manuſcriptum in Archivis Urbis Carcaſſonæ in Galliis, & integrum refertur a Domino *de Catel.* cap. IV. libri ſecundi *Hiſtoriæ Comitum Toloſanorum* pag. 245. Facto illo Juramento, *Raymundus* Comes Toloſanus venit cum *Milone* Legato ad Villam *S. Ægidii*, quæ eſt in Diœceſi Nemauſenſi, ubi nudus ante fores Eccleſiæ ſtetit, moxque Legatus Summi Pontificis, ſtola in ejus collum injecta, ipſum verberibus caſtigatum a cenſuris abſolvit, & in Eccleſiam introduxit, ut videre eſt apud *Petrum de Valle Cernaii* cap. XI. & XII. *Hiſtoriæ Albigenſium*, & apud clariſſimum *Catellum* libro ſecundo *Hiſtoriæ Comitum Toloſanorum*. Eccleſiæ reconciliatus *Raymundus*, Comes Toloſanus, promiſſis non ſtetit, & eam ob rem in Concilio quod Avenione a *Milone* Sedis Apoſtolicæ Legato ann. MCCX. convocatum eſt, comminatoria excommunicatio adverſus eum lata eſt, ſi abjurata pedagia uſurparet, Toloſanis etiam civibus omni Sacrorum uſu interdictum, quod promiſſa Legatis & Cruceſignatis de Hæreticorum e Toloſa expulſione necdum adimplere curaſſent, ſicut refert *Petrus de Valle Cernaii* cap. XXXI. *Hiſtoriæ Albigenſium*. Tentavit tamen *Raymundus* ſeſe purgare de crimine hæreſeos, & de nece ſancto viro *Petro de Caſtro novo*, Sedis Apoſtolicæ Legato, illata. At Epiſcopi in Concilio ea de re in Villa Sancti *Ægidii* eodem anno, ſeu MCCX. congregati decreverunt, purgationem *Raymundi* Comitis Toloſani non eſſe admittendam, quod juramenta de mandatis Sedis Apoſtolicæ implendis ſolemni ritu præſtita palam violaſſet, unde in eum, omneſque illius fautores & adjutores promulgata eſt excommunicationis ſententia. Interim Comes *Simon Monfortius*, Cruceſignati Dux exercitus, multas urbes caſtraque *Raymundo* Toloſano Comiti armis eripuit, nec non Fuxenſi comiti, aliiſque ad hæreticorum defenſionem conjuratis. Ut autem tota illa Ditio, quam armis ſubegerat *Simon Monfortius*, bonis moribus ac legibus temperari, & penitus Hæreſis exterminari poſſet, neceſſarium eſſe judicarunt Epiſcopi celebrare Concilium in caſtro Appamiarum, in quo ſapientiſſimas leges condiderunt, quæ ipſorum, & Comitis *Simonis Monfortii* ſigillo munitæ ſunt, earumque obſervantiam viri nobiles, & omnes milites juraverunt. Ægre admodum tulit *Raymundus* Comes Toloſanus, quod ſuis Ditionibus a *Simone Monfortio* Comite exueretur, & de injuria ſibi illata conqueſtus eſt cum *Petro* Aragonum Rege, qui ejus ſortem dolens rogavit Epiſcopos, quos *Arnaldus*, Archiepiſcopus Narbonenſis & Sedis Apoſtolicæ Legatus, in concilio ann. MCCXIII. in caſtro *Vauri* pro negotio Albigenſium adunaverat, ut *Raymundo* Toloſano Comiti ſatisfactionem offerenti, & obedientiam Eccleſiæ ſpondenti, aut ſaltem ejus filio, Terras a *Simone Monfortio* Comite ereptas reſtitui imperarent, eamdemque gratiam concederent Comitibus Convenarum, & Fuxenſi, & Gaſtoni Bearnenſi, ſub conditione ſatisfactionis ab eis ad Eccleſiæ arbitrium

triuin

Digitized by Google

trium exhibendæ. Regis Aragonum preces repulit Synodus, quod *Raymundus* Toloſanus Comes, nec non Fuxenſis, & Convenarum Comites, & *Gaſto* Bearnenſis eſſent Hæreticis confœderati, ipſorum fautores manifeſti, & ob hoc, aliaque crimina excommunicatione percuſſi. Hoc Epiſcoporum Reſponſo ad iram concitatus *Petrus* Aragonum Rex, ſuppetias tulit *Raymundo* Comiti Toloſano, & aliis Comitibus Hæreticorum inſanis fautoribus, ductoque centum millium armatorum exercitu *Murellum* ſeu *Muretum* obſedit. At Comes *Simon Monfortius* prælium intrepidus commiſit, & Cælo pro Cruceſignatorum exercitu pugnante, inſignem, de qua in ſuperiori Colloquio diximus, victoriam reportavit, in cujus victoriæ præmium *Petrus Beneventanus*, Sedis Apoſtolicæ Legatus, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, aliique viri Eccleſiaſtici in Concilio Montiſpeſſulano anno MCCXIV. celebrato *Simonem* Comitem *Monfortium*, Hæreticorum debellatorem, & Fidei Catholicæ invictum propugnatorem, conſentientibus conſiliis & ſuffragiis elegerunt Principem Toloſæ, & omnium terrarum quas juſto bello Cruceſignatorum exercitus *Raymundo* Comiti Toloſano eripuerat. Hanc electionem approbavit *Innocentius III.* & Concilium Generale Lateranenſe quartum, ſub eodem Pontifice anno MCCXV. habitum, decrevit ut Ditio *Raymundi* Comitis Toloſani, quæ Cruceſignatorum armis parta fuerat, & quam *Innocentius III.* Comiti *Simoni Monfortio* cuſtodiendam commendaverat, in plena ejuſdem Comitis *Simonis Monfortii* poteſtate ac poſſeſſione impoſterum permaneret. Voluit tamen *Innocentius III.* ut Terræ, quas *Raymundus* Comes in Provincia habuerat, cuſtodirentur, donec de illis provisio fieret vel in parte, vel in toto, filio dicti comitis, *Raymundo juniori*, ſi tamen patris non imitaretur exemplum, ſed certæ fidelitatis, & bonæ converſationis indiciis ſe miſericordia dignum proderet. Denique, ad extirpandas Albigenſium hæreſis reliquias, *Romanus*, S. Angeli Diaconus Cardinalis & Sedis Apoſtolicæ Legatus, Concilium Toloſæ anno 1229. indixit, in quo pro hæreſi profliganda & pace firmius ſtabilienda canones XLV. editi ſunt, cum *Raymundus* junior Comes Toloſanus anno præcedente Eccleſiæ fuiſſet reconciliatus, & acceptis pacis conditionibus, quas ipſi Sanctus *Ludovicus* Galliarum Rex obtulit, jurejurando pollicitus eſſet, ſe pro ſuis viribus in hæreticos quoſcumque inquiſiturum, pœniſque ſtatutis animadverſurum, filiam vero ſuam *Alphonſo* Pictonum comiti, & S. Ludovici Galliarum Regis fratri, cum Toloſani comitatus dote in matrimonium collocaſſet, ſicut jam obſervavimus in ſuperiori colloquio.

D. Ut omnia Concilia Nationalia quæ Sæculo Eccleſiæ decimo tertio ad ſanciendam Eccleſiæ Diſciplinam variis in locis habita fuerunt, perſpicuo, & ad meam iuvandam memoriam perquam appoſito ordine percenſere poſſis, ea juxta ſeriem Chronologicam diſponere debes, incipiendo ab his Conciliis Nationalibus, quæ Eccleſia Gallicana celebravit.

M. Bene multa Concilia Nationalia ad reſtaurandam collapſam Eccleſiæ Diſciplinam Sæculo decimo tertio habita ſunt in Galliis, quæ hic juxta Ordinem Chronologicum diſpoſita breviter indicabo. Primum Concilium Nationale ad ſanciendam Diſciplinam Avenione anno MCCIX. *Hugo* Regienſis Epiſcopus, & *Theodoſius*, Sedis Apoſtolicæ Legati, indixerunt, in quo pro Clericorum, & Laicorum correctione morum, qui, ob graſſantem in illis partibus Albigenſium hæreſim, corrupti erant, conditi ſunt canones XXI. qui extant Part. 1. Tom. XI. Concil. pag. 41. *Robertus de Corceone*, S. R. E. Cardinalis & Sedis Apoſtolicæ in Galliis Legatus, Concilium anno MCCXII. Pariſiis convocavit, in quo plurima ad reſtituendam Eccleſiæ Diſciplinam conſtituta ſunt. Extant illius Concilii canones in quatuor partes diviſi. Prima pars, quæ ſpectat Clericos ſæculares, complectitur Canones viginti. Altera pars, quæ ad viros Regulares attinet, viginti ſeptem habet Canones. Tertia pars, quæ eſt pro Monialibus, continet Canones viginti unum. Poſtrema pars, quæ pertinet ad Archiepiſcopum & Epiſcopos, exhibet Canones viginti unum, qui omnes Canones habentur Part. 1. Tom. XI. Concil. pag. 55. *Petrus Beneventanus* Sedis Apoſtolicæ Legatus anno milleſimo ducenteſimo decimo quarto Concilium Monſpelienſe congregavit, in quo, ut mox diximus, *Raymundi* Comitis Toloſani Ditio *Simoni Monfortio* Comiti adjudicata eſt, & ſancita Eccleſiæ Diſciplina quadraginta ſex Canonibus, qui inſerti ſunt Tomo XI. Concil. Part. 1. pagin. 103. Sub *Ludovico VIII.* Galliarum Rege *Petrus*, Narbonenſis Archiepiſcopus, Provinciæ ſuæ Concilium anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſeptimo convocavit, in quo decem Canones *de excommunicatis*, *perjuris*, *Judæis coercendis*, *condendis teſtamentis &c.* ſanciti ſunt, & extant Part. 1. Tomi XI. Concilii pag. 304. Biennio poſt celebrationem iſtius Concilii Narbonenſis, ſeu anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo nono, *Romanus* Sedis Apoſtolicæ Legatus Concilium Toloſæ menſe Novembri indixit, in quo actum eſt *de inquirendis & extirpandis Hæreticis*, *de libris Sacræ Scripturæ a Laicis non retinendis*, *de libertatibus Eccleſiarum*, deque aliis Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Capitibus. Extant Canones quadraginta quinque, in hoc Concilio Toloſano conditi Part. 1. Tomi XI. Conciliorum pagin. 427. Paulo poſt, Archiepiſcopus Turonenſis Concilium Provinciæ ſuæ anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo primo, apud *Caſtrum Gonterii* coegit, in quo Canones triginta ſeptem de Diſciplina editi ſunt, *de dirimendis clandeſtinis matrimoniis*, *de cauſis matrimonialibus*, *de modo inſtituendi Rectores Eccleſiarum*, *de Reſidentia Rectorum*, *ſeu Curatorum*, *de Procurationibus*, *de pœnis infligendis Clericis*, *qui ſunt libidinoſi & ſcortatores*, *de Monachis*, *quibus Regularis obſervantia diſciplinæ*, *ſilentium*, *abdicatio peculii*, *& abſtinentia a carnibus imperantur*; *de puniendis uſurariis*, *de Judæis arcendis ab Officiis publicis & a teſtimoniis contra Chriſtianos ferendis*,

& de aliis id genus Capitibus, quæ Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectant. Hos triginta ſeptem canones Concilii Gonterienſis Conciliorum Collectores inſeruerunt Tomo XI. Concil. Part. I. pagin. 439. *Walterus*, Epiſcopus Tornacenſis & Sedis Apoſtolicæ Legatus, anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo tertio, *Biterris* Concilium habuit, in quo viginti ſex Decreta conſtituta ſunt *de extirpandis Hæreticis Albigenſibus, & eorum fautoribus ſingulis diebus Dominicis excommunicandis. De ſcientia, moribus, examine, & titulo patrimonii eorum, qui ad ſacros Ordines ſunt promovendi. De Conſtitutionibus Lateranenſis Concilii Œcumenici circa vitam, & honeſtatem Clericorum diligenter obſervandis, de patronis Eccleſiarum, & de Regulari Diſciplina Monachorum*, quibus *in virtute obedientiæ, & ſub obteſtatione divini Judicii* præcipitur Canone decimo quarto, ne quidquam proprium poſſideant, *quia*, ſunt verba Canonis, *abdicatio proprietatis, ſicut cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*. Extant viginti ſex illi canones Concilii Biterrenſis Tomo XI. Concil. Part. I. pag. 452. Elapſo anno a celebratione Concilii Biterrenſis, *Joannes* Arelatenſis Archiepiſcopus Concilium Provinciale anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo quarto in ſua Metropoli convocavit, in quo confecti ſunt canones viginti quatuor, *de executione Statutorum Concilii Lateranenſis IV. De Epiſcopis, qui in ſuis Diœceſibus Verbum Dei per ſe, vel per alios frequenter prædicare debent. De juramento, quod Sæculares Poteſtates, Magiſtratus, & Domini præſtare debent, de exterminandis Hæreticis, qui, eorumque fautores, diebus Dominicis & feſtivis excommunicati denunciandi ſunt, & bonorum confiſcatione, carcere, aliiſque pœnis ſecundum Canones & Leges Principum plectendi &c.* Referuntur iſti canones viginti quatuor Concilii Arelatenſis Tomo XI. Concil. Part. II. in Appendice pag. 2340. In Concilio Narbonenſi quod anno MCCXXXV. habitum eſt, *Petrus Amelius* Narbonenſis, *Joannes* Arelatenſis, *Raymundus* Aquenſis, Archiepiſcopi, cæterique Præſules, piiſſima conſilia, jubente Romano Pontifice, dederunt Fratribus Prædicatoribus, qui his in Provinciis Sacræ Inquiſitionis Officium Auctoritate Apoſtolica contra Hæreticos Albigenſes exercebant, ut videlicet ſaluberrimis illis conſiliis inſtruerentur de muneris iſtius recte obeundi ratione, ſeu quo pacto contra Hæreticos ſeſe gerere deberent. Capitula viginti novem, quæ hunc in finem in eo Concilio Narbonenſi ſtatuta ſunt, habentur Tomo XI. Concil. part. I. pag. 487. in Concilio Turonenſi I. quod *Jubellus* hujus urbis Archiepiſcopus anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſexto celebravit, quatuordecim conditi ſunt Canones, quorum primus Cruceſignatos occaſione alicujus delicti a Judice ſæculari detentos, ab Eccleſiaſtico judice repeti jubet, adhibito etiam, ſi neceſſe ſit, cenſurarum terrore. Canones II. III. & IV. Advocatos recipi vetant, niſi ſolido triennio Juri ſtuduerint: Officiales niſi quinquennio: Notarios, niſi ſtylum Curiæ & Statuta noverint. Canone octavo, infames declarantur, & flagellis digni, qui binas nuptias vel Sponſalia eodem tempore contrahunt, eademque pœna in ſortilegos decernitur canone IX. & in falſos teſtes canone decimo ſecundo. Præterea, Epiſcopis canone decimo tertio præcipitur, ut curam ſingularem gerant de Neophytis, ſeu recens ad Fidem Catholicam converſis ab hæreſi aut Judaiſmo; eos in fide erudiant, & commode ſuſtentent, ne cogente paupertate ad vomitum redeant. Denique canone decimo quarto, Abbatibus & Prioribus commendatur hoſpitalitas, maxime erga Religioſos, qui propter Chriſtum bona, quæ habebant in ſæculo, dimiſerunt. In Concilio Campiniacenſi, quod *Gerardus* Burdegalenſis Archiepiſcopus cum Epiſcopis Provinciæ ſuæ anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo octavo peregit, Eccleſiaſtica Diſciplina triginta & octo Canonibus ſancita eſt. Canon III. excommunicat ſæculares homines, qui Eccleſias, Xenodochia, vel alias quaſcumque Religioſas domos aut perſonas importunis exactionibus gravare præſumpſerint. Canon X. præcipit, ut cauſarum Matrimonialium cognitio committatur viris duntaxat peritis & prudentibus, qui & per ſe ipſos teſtes examinent, vel ſaltem per eos, qui Canonicas Sanctiones non ignorant. Canon decimus ſecundus vetat, ne Monachi, vel Canonici Regulares Advocatos aut Procuratores agant, niſi pro Eccleſiæ ſuæ evidenti utilitate, & obtenta a Superioribus licentia. Canon decimus quartus, Advocatum pauperibus a Curia dari jubet: canon decimus nonus, decernit, ut qui Clericos capiunt ac verberant, non ſolum excommunicatione percellantur, ſed nullus de poſteritate ipſorum ad tertiam uſque generationem ad Eccleſiaſticum Beneficium & Ordines admittatur. Monaſticæ Diſciplinæ multis Canonibus in hoc Concilio conditis conſulitur, & inter cetera, quæ ſtatuuntur, Decreta, prohibetur canone vigeſimo Abbatibus, *ne aliquos recipiant pacto vel pecunia mediante*, ſed ſi Monaſterii non ſufficiunt facultates, minuatur Monachorum numerus, & canone vigeſimo quinto, inhibetur Monachis, *ne peculium* habeant, & ſi in morte habuerint, nec Superiori ſuo humiliter ac devote reddiderint, *careant ſepultura*. Capitula hæc triginta octo pro Diſciplina tam Eccleſiaſtica, quam Monaſtica in iſto Concilio Campiniacenſi ſtatuta extant Tomo XI. Concil. Part. I. pag. 557. In Concilio Turonenſi ſecundo, quod *Jubellus* ſupra laudatus ejuſdem urbis Archiepiſcopus anno milleſimo ducenteſimo trigeſimo nono indixit, duodecim Canonibus ſancita eſt Eccleſiæ Diſciplina. Primus canon tres teſtes in qualibet Parochia conſtitui jubet, qui de ſcandalis interrogati ab Archiepiſcopo, vel Archidiacono, dicant veritatem. Canone III. præcipitur Sacerdotibus, ut in publicum procedant cum habitu, qui Ordinem ſuum deceat. Canones nonus & decimus cavent, ne præcipiti motu; ſed mature

Digitized by Google

præmiſſis monitionibus legitimis, feratur excommunicatio. Canone nono Vita communis in Monaſteriis accurate ſervanda præſcribitur. Habentur duodecim Concilii Turonenſis II. canones Tomo XI. Concil. Part. 1. pag. 556. Idem *Jubellus* Archiepiſcopus Turonenſis anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo ſecundo Synodum Provincialem apud *Vallem Guidonis* in Diœceſi Cœnomanica celebravit, in qua ſeptem præfiguntur Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & Monaſticæ capita. In primo ſtatuitur, ut Viri Religioſi ſuam Regulam, & Regularis obſervantiam Diſciplinæ diligenter cuſtodiant. In aliis vero ſequentibus capitibus agitur de juriſdictione Archidiaconorum, Archipresbyterorum, & Diaconorum. *Guillelmus* Narbonenſis Archiepiſcopus anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo ſexto, cum Provinciæ ſuæ Epiſcopis Concilium *Biterris* celebravit, in quo quadraginta ſex capita Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantia condita ſunt, ſeu potius collecta ex ſuperioribus Conciliis, præſertim ex Lateranenſi IV. Oecumenico. Concilia etiam ſaluberrima, quæ triginta ſeptem capitulis continentur, Epiſcopi in hoc Concilio Congregati dederunt Fratribus Ordinis Prædicatorum, qua ratione videlicet in Sancti Officii executione & in modo procedendi contra Hæreticos ſeſe gerere deberent. Extant iſtius Concilii Biterrenſis capita pro Eccleſiæ Diſciplina quadraginta ſex, una cum illis triginta ſeptem capitibus, quæ complectuntur conſilia Fratribus Prædicatoribus Fidei Inquiſitoribus data ab ejuſdem Concilii Epiſcopis, Tom. XI. Concil. Part. 1. pag. 677.

Anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo octavo, *Petrus* Albanenſis Epiſcopus, & *Hugo* S. Sabinæ Presbyter S. R. E. Cardinalis, & Sedis Apoſtolicæ Legati cum Epiſcopis quatuor Provinciarum, Narbonenſis, Viennenſis, Arelatenſis, & Aquenſis, Concilium celebrarunt Valentiæ ad Rhodanum in Delphinatu pro fide, pace & libertate Eccleſiæ, quibus viginti tribus capitulis proſpexerunt, & capitulis vigeſimo ſecundo, & vigeſimo tertio, in *Fridericum II.* Imperatorem pacis Eccleſiæ perturbatorem, & in omnes ejus fautores ſententiam excommunicationis promulgarunt. Triennio poſt, ſeu anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo primo, *Joannes* Archiepiſcopus Arelatenſis Concilium Provinciale *Inſulæ*, quæ Vindaſcini Comitatus in Provincia Villa eſt, congregavit, in quo circa Diſciplinam Eccleſiaſticam, videlicet *de inquirendis Hæreticis*, *de Decimis*, *de Clandeſtinis Matrimoniis &c.* tredecim conditi ſunt canones, qui extant Tomo XI. Concil. part. 2. in Appendice pag. 2349. Concilium Salmurienſe anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo tertio convocavit *Petrus de Lamballe* Turonenſis Archiepiſcopus, in quo de rebus ad Diſciplinam Eccleſiaſticam attinentibus, videlicet *de celebratione Divinorum Officiorum*, *de cuſtodia Sacramentorum*, *de Archidiaconis*, *Archipresbyteris*, *& Decanis ruralibus*, *de his*, *qui ad Ordines promovendi ſunt*, *de Procuratoribus*, *de Commendis Eccleſiarum*, *de Monachis &c.* Capitula viginti duo, ſancita ſunt, quæ habentur Tom. XI. Concil. part. 1. pag. 707. Anno ſequenti, ſeu milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quarto, *Zoen* Archiepiſcopus Avenionenſis, & Sedis Apoſtolicæ Legatus, Concilium apud *Albiam* indixit multis Narbonenſis, Bituricenſis, & Burdegalenſis Provinciarum concurrentibus Epiſcopis & Prælatis. In eo pro ſancienda Eccleſiæ Diſciplina unum & ſeptuaginta ſtatuta ſunt capitula, quorum viginti octo priora *de Hæreticis inquirendis*, *& exterminandis* nonnulla decernunt. Capitulum vigeſimum nonum imperat executionem canonis, *Omnis utriuſque ſexus*, de Confeſſione ſemel in anno facienda, & obligat Fideles ad Euchariſtiæ ſuſceptionem in Natali Domini, Paſcha, & Pentecoſte, ita ut Confeſſio Communionem præcedat. Alia capitula de rebus bonum Eccleſiæ regimen ſpectantibus, maxime de Clericorum & Regularium veſtibus, victa & honeſtate ſtatuunt; eiſque aurum & argentum in veſtibus, fibulis, frænis, calcaribus & ſellis, & taxillorum ludos, venationem cum avibus & canibus, puerorum e ſacro fonte ſuſceptionem prohibent. *Gerardus de Malemort* Burdegalenſis Archiepiſcopus anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quinto, Concilium in ſua Metropoli celebravit, in quo triginta Diſciplinæ Eccleſiaſticæ publicata ſunt Capita *de reſidentia Clericorum Beneficia habentium*; *de Quæſtoribus*, *quibus ſine licentia Summi Pontificis*, *vel Epiſcopi in Eccleſia prædicare non permittitur*; *de Presbyteris aliarum Diœceſeon*, *qui in Eccleſiis ad ſacrum Miniſterium abſque Epiſcopi licentia admitti non debent*; *de Reliquiis*, *quæ publice coli prohibetur*, *niſi fuerint auctoritate Romani Pontificis approbatæ*: *de decimis*, *quarum detentores excommunicantur*; *de Sacramentis & Beneficiis*, *quæ abſque ulla pretii exactione adminiſtrari*, *conferri & recipi debent*; *de Confraternitatibus*, *quarum abuſus reſcinduntur*. Extant iſtius Concilii Burdegalenſis triginta de Diſciplina Eccleſiaſtica Capita tom. XI. Concil. part. 1. pag. 730. Idem *Gerardus de Malemort* Archiepiſcopus Burdegalenſis aliud Concilium anno 1258. *Roſſiaci* in Diœceſi Pictavienſi habuit, in quo decem Capitulis ſancita eſt Eccleſiæ Diſciplina, quæ extant tomo XI. Concil. part. 1. pag. 774. *Jacobus* Narbonenſis Archiepiſcopus eodem anno 1258. Concilium apud Montempeſſulanum coegit, in quo octo promulgata ſunt in rem Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Decreta, quorum primum rerum Eccleſiaſticarum invaſores, jurium Eccleſiaſticorum uſurpatores, libertatum, immunitatum, & perſonarum Eccleſiaſticarum violatores excommunicatione ferit. Extant hæc octo circa Diſciplinam Eccleſiæ Decreta Tom. XI. Concil. part. 1. pag. 778. *Florentinus* Arelatenſis Archipræſul Concilium cum ſuis Suffraganeis habuit an. 1260. in quo ſeptemdecim editi ſunt canones, in quorum primo damnantur Phantaſtici, *Joachimi* Abbatis Sectatores, ſeu qui ejus nomine perniicioſa ſua dogmata tuebantur. In aliis canonibus multa ſtatuuntur circa Diſciplinam Eccleſiaſticam, vide-

Digitized by Google

videlicet *de baptizandis parvulis in neceſſitate, de Confirmationis Sacramento, nonniſi jejunis, & a jejunis adminiſtrando: de Clandeſtinis Matrimoniis, quæ ſub pœna excommunicationis prohibentur; de Vicariis perpetuis, quæ in Parochialibus Eccleſiis reſidere debent &c.* Habentur ſeptemdecim illi canones Conc. Arelatenſis tom. xi. Conc.par. 2. pag. 2359. *Petrus* Burdegalenſis Archiepiſcopus eodem anno MCCLX. Provinciæ ſuæ Concilium apud *Copriniacum*, ſeu *Campiniacum* celebravit, in quo undeviginti pro Diſciplina Eccleſiaſtica præſcripta ſunt Capitula *de Vigiliis in Eccleſiis vel Cœmeteriis, propter multos inde emergentes abuſus, non faciendis: de Commendis & collationibus vacantium Eccleſiarum, quæ ad unum Archiepiſcopum, vel Epiſcopum pertinere debent; de jure patronatus, de decimis, de ſepulturis, de modeſtia Clericorum in veſtibus ſervanda; de congrua portione Vicariis Eccleſiarum & Capellanis ſeu Curatis aſſignanda &c.* Extant undeviginti illa Diſciplinæ Eccleſiaſticæ capitula tom. xi. Conc. par. 1. pag. 799. Idem *Petrus* Burdegalenſis Archiepiſcopus alterum Conc.Copriniacenſe an.MCCLXII. coegit, in quo ſeptem Capitulis Diſciplinæ Eccleſiaſticæ fuit proviſum. In primo, loca, in quibus res, vel perſonæ Eccleſiaſticæ detinentur, ſubjiciuntur Interdicto. In aliis capitulis agitur de iis, qui impediunt juriſdictionem Eccleſiaſticam; de compellendis excommunicatis, ut Eccleſiæ pareant, & ſatisfaciant, atque ſub pœna excommunicationis prohibetur Parochianis, ne tempore Interdicti generalis ad Eccleſias, durante Interdicto, accedant. Habentur ſeptem illa Diſciplinæ Eccleſiaſticæ capitula tom. xi. Conciliorum part. 1. pag. 821. *Vincentius* Turonenſis Archiepiſcopus ann. 1264. Nannetenſe convocavit Concilium, in quo novem Decreta edita ſunt, in quibus prohibetur, *ne Prælati, vel Patroni ſe obligent ad collationem, vel præſentationem Beneficii vacantis; ne Clerici ſint venatores; ne Beneficia plura poſſideant. Beneficiariis imperatur reſidentia; & quemcumque laicum, qui bona Clericorum occupaverit ac detinebit, Cenſuris per Ordinarios ad reſtituendum compellendum eſſe ſtatuitur, &c.* Extant hæc novem Diſciplinæ Eccleſiaſticæ capitula tom. xi. Concil. part. 1. pag. 826. *Vincentius de Pilenis*, Archiepiſcopus Turonenſis Concilium Gonterienſe ſeu apud *Caſtrum Gonterii* habuit anno 1268. in quo octo præfixa ſunt Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Capita *contra bonorum Eccleſiaſticorum invaſores, qui excommunicantur; contra impedientes juriſdictionem Eccleſiaſticam, qui eidem pœnæ ſubjiciuntur; contra excommunicatos, qui per annum vel amplius, excommunicationem ſuſtinent nec abſolutionem petunt, quibus Eccleſiaſticam Sepulturam denegari debere ſtatuitur &c.* Referuntur hæc octo Diſciplinæ Eccleſiaſticæ capita tomo xi. Concil. part. 1. pag. 909. Duo Concilia Nationalia anno ſequenti MCCLXIX. videlicet Andegavenſe, & Senonenſe fuerunt celebrata. Primum, ſeu Andegavenſe, duo Statuta edidit *de non prohibendis donationibus, eleemoſynis, & legatis Eccleſiis aliiſve piis locis faciendis: & de Clericis Beneficiatis, vel in Sacris Ordinibus conſtitutis, quibus inhibetur, ne coram Sæcularibus Judicibus cauſas dicant*: Alterum Concilium, ſeu Senonenſe, ſex conſtituit Decreta *contra Clericos concubinarios, contra Uſurarios, quos ſepultura Chriſtiana privari jubet, ſi in peccato deceſſerint; contra eos, qui Clericos trahunt ad Sæcularia Judicia, contra Privilegiorum abuſus*. Renovat etiam iſtud Concilium Senonenſe canonem, *Omnis utriuſque ſexus*, eumque præcipit obſervari. Hæc Decreta Conciliorum Andegavenſis & Senonenſis inſerta ſunt Tom. xi. Concil. part. 1. pag. 911. & 912. Sequuntur alia duo Concilia Nationalia, ſeu Compendienſe, & Avenionenſe, quæ ann. 1270. habita fuerunt. Concil. Compendienſis, quod *Joannes de Courteneay* Remenſis Archiepiſcopus convocavit, extant conſtitutiones aliquot *de iis, qui occupant & detinent bona Eccleſiaſtica, excommunicandis*, tom. xi. Concil. part. 1. pag. 917. Concilii vero Avenionenſis capitula octo de Eccleſiæ Diſciplina, videlicet *de alienationibus bonorum Eccleſiaſticorum revocandis; de legata pecunia ad arbitrium Executorum in cauſas pias dividenda; de Clerico, qui Epiſcopum, Præpoſitum, &c. graviter læſerit &c.* Habentur tom. xi. Concil. part. 1. pag. 920. *Joannes de Monteſorello* Archiepiſcopus Turonenſis concilium Redonenſe in Britannia Minori an.1273. habuit, in quo ſeptem Statuta edita ſunt *contra eos, qui manus violentas Epiſcopo, Abbati, vel Abbatiſſæ intulerint, aut Virum Eccleſiaſticum occiderint, vel mutilaverint, quos anathemate ferit Concilium; contra bonorum Eccleſiaſticorum invaſores; qui etiam ipſo facto excommunicati denunciantur*. Præterea, Clericis præcipitur hoſpitalitas, *quia quidquid habent Clerici, pauperum eſt, & domus eorum debent eſſe communes*, inquiunt Patres iſtius Conc. Redonenſis, cujus Statuta ſeptem de Diſciplina Eccleſiaſtica habentur tom. xi. Conc. part. 1. pag. 933. *Bertrardus de S. Martino* Arelatenſis Archiepiſcopus Concilium Provinciale circa ann. MCCLXXV. in ſua Metropoli convocavit, in quo duo ſupra viginti condita ſunt Decreta, quorum quatuor priora deſiderantur; reliqua vero, quæ agunt de Cenſuris obſervandis; de Calicibus non vendendis aut pignorandis: de Caſibus Epiſcopo vel Papæ reſervatis; de uſurariis & adulteris publicis, qui diebus Dominicis & Feſtivis excommunicari debent; de confeſſione annua proprio Sacerdoti facienda; de Confeſſione infirmorum &c. Extant Tom. xi. Conc. p. 2. in Appendice p. 2368. Duo anno ſequenti, ſeu MCCLXXVI. habita ſunt Concilia, *Salmurienſe* & *Bituricenſe*. In Concilio Salmurienſi quatuordecim Canonibus Diſciplinæ Eccleſiaſticæ conſultum eſt. Beneficiorum curam animarum annexam habentium pluralitas Clericis Canone III. prohibita eſt. De vita & honeſtate Clericorum ac Monachorum agitur in aliis Canonibus, qui referuntur tom. XI. Concil. part. 1. pag. 1011. In Concilio Bituricenſi, quod *Simon* Tituli *Sanctæ Cæciliæ* Cardinalis celebravit, Decreta ſexdecim pro reſtauratione Diſciplinæ, & defenſione Juriſdictionis, & immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ condita ſunt, quæ extant tom. xi. Concil. part. 1. pag. 1017. *Joannes* Turonenſis Archiepiſcopus cum ſuis Suffraganeis

Conci-

Concilium habuit *Langenſii* (quod eſt Oppidum in Turonibus) an. Mcclxxvi. in quo ſexdecim Canones editi ſunt, quibus ſtatutum eſt, *ne Matrimonia clandeſtina contrahantur; ne Presbyteri filios ſuos in Sacris Ordinibus genitos ſecum retineant; vel ipſis aut concubinis aliquid legent; ne Monachi vel Moniales plures in Monaſteriis recipiantur, quam ex ipſorum facultatibus ſuſtentari poſſint &c.* Sexdecim iſtius Concilii Langenſienſis Canones extant tom. xi. Concil. part. I. pag. 1038. *Guillelmus de Flavacuria* Rotomagenſis Archiepiſcopus ann. Mcclxxix. Concilium Provinciale apud *Pontem Audemari* celebravit, in quo Decretum Concilii Bituricenſis contra juriſdictionis, immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ perturbatores imperatur execurio, & nonnulla alia Diſciplinam tam Eccleſiaſticam, quam Monaſticam ſpectantia ſtatuuntur in XXIV. Capitulis, quæ extant tomo xi. Concil. part. 1. pag. 1044. Eodem an. Mcclxxix. *Bernardus* Arelatenſis Archiepiſcopus, Avenione Provinciale Concilium habuit, in quo præcedentium Conciliorum Canones contra libertatis & juriſdictionis Eccleſiaſticæ perturbatores fuerunt renovati ac confirmati, prohibetur etiam Clericis, ne mercaturam exerceant, cauſas dicant, aut Magiſtratus gerant: Religioſis vero, vel Sæcularibus exemptis inhibetur ne excommunicatos publice, vel nominatim interdictos, ſeu uſuratios manifeſtos, ad Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittant &c. Hujns Concilii Avenionenſis Capitula XV. de Eccleſiaſtica Diſciplina habentur tomo xi. Concil. part. I. pag. 1050. Alterum Concilium Avenionenſe anno 1282. indictum eſt a *Bertrando Almarico* Arelatenſi Archiepiſcopo, in quo XI. Canones editi ſunt *contra omnes uſurarios, qui ipſo facto excommunicati denunciantur: agitur quoque de non permittendis ſine conſilio & aſſenſu Epiſcopi alienationibus bonorum, & jurium Eccleſiarum: de inſtituendis Procuratoribus ad defenſionem Clericorum Beneficiatorum, qui ab improbis litigatoribus coram diverſis Judicibus fatigabantur laboribus & expenſis; de Eccleſiarum Parochialium frequentatione Dominicis & ſolemnibus diebus; de Eccleſiaſtica juriſdictione &c.* Extant XI. Canones illius Concilii Avenionenſis to. xi. Conc. part. 1. pag. 1174. *Joannes* Toronenſis Archiepiſcopus an. 1279. Andegavis celebravit Concilium, in quo V. Canones jura & libertates Eccleſiaſticorum unice ſpectantes editi ſunt, & habentur tomo xi. Concil. part. 1. pag. 1074. Idem *Joannes* Turonenſis Archiepiſcopus ann. Mcclxxxii. Concilium in ſua Metropoli habuit, in quo decem condidit Canones *contra Vexatores; contra eos, qui ad rixas, vel ad lites incitant, in quos decernitur excommunicatio: contra fures librorum & ornamentorum Eccleſiaſticorum; contra Uſurarios, & Eccleſiaſticæ juriſdictionis ac libertatis oppreſſores, qui excommunicati denunciantur: contra eos, qui Viros Eccleſiaſticos, aut Eccleſiarum Miniſtros impediunt, ne decimas ad ipſos, aut ad Eccleſias pertinentes colligant, aut percipiant.* Præcipitur etiam in eodem Concilio Turonenſi, *ut Proceſſiones ſecundum piam conſuetudinem fiant Dominicis, ac feſtivis diebus, & diſtricte prohibetur Clericis ac Religioſis, ne tabernas frequentent &c.* Proſtant canones X. hujus Concilii Turonenſis tomo xi. Concil. part. 1. pag. 1183. *Simon de Belloloco* Bituricenſis Archiepiſcopus cum ſuis Suffraganeis Concilium in ſua Metropoli anno 1286. habuit, in quo triginta quinque de Diſciplina Eccleſiaſtica promulgata ſunt Capitula *contra Matrimonia clandeſtina; contra Clericos, qui concubinas ſeu meretriculas in domibus habent, aut filios illegitimos alunt; contra impedientes juriſdictionem Eccleſiaſticam; contra Uſurarios publicos; contra tranſgreſſores Canonis, Omnis utriuſque ſexus, de Confeſſione ſingulis annis proprio Sacerdoti facienda.* Plura etiam de Monaſtica Diſciplina ſtatuta ſunt in hoc Concilio Bituricenſi, cujus Capitula xxxv. extant tomo. xi. Concil. part. 2. pagina 1247. *Roſtagnus* Arelatenſis Archiepiſcopus eodem anno Mcclxxxvi. Concilium Inſulanum cum ſuis Suffraganeis habuit, in quo duo-devigipti editæ ſunt Conſtitutiones *contra illos, qui propter damnum aliquod illatum excommunicati ſunt, qui abſolvi non debent donec ſatisfecerint; contra bonorum Eccleſiaſticorum invaſores, vel libertatis & juriſdictionis Eccleſiaſticæ oppreſſores; contra Sæculares Dominos & Magiſtratus, eorumque miniſtros, qui Clericum ceperint, nec juſſi reſtituerint Epiſcopo, vel ejus Officiali cum omnibus ipſius bonis, quos excommunicatos denunciari ſtatuitur; eadem excommunicationis pœna infligitur illis, qui toxica in mortem vel abortum dictant, vendunt, tradunt, aut miniſtrant, vel qui dantes, aut miniſtrantes infra menſem Epiſcopo tanquam Judici non revelaverint.* Jubet etiam idem Concilium Inſulanum, ut Presbyteri Parochiales Baptiſmi ritum ac formam Parochianos ſuos doceant, quo parvulos urgente periculo baptizare poſſint, & ut Feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis, & Feſtum *S. Trophimi* ſolemni ritu per totam provinciam celebrentur &c. Extant illius Concilii Inſulani duodeviginti conſtitutiones tom. xi. Concil. part. 2. pag. 1335. Denique alia duo Concilia Provincialia, Rotomagenſe nimirum & Auſcitanum, in Galliis decimo tertio Sæculo habita fuerunt. Primum, ſcilicet Rotomagenſe, ab Archiepiſcopo Rotomagenſi an. Mccxcix. fuit convocatum, & in eo ſeptem Decreta edita ſunt de *vita & honeſtate Clericorum, de religioſa Dominicæ diei & Feſtorum obſervantia*, prohibetur etiam Clericis, ne in factis perſonalibus ac delictis Sæculari juſtitiæ ſeſe ſubjiciant. Referuntur hæc ſeptem Concilii Rotomagenſis Decreta tom. xi. Concil. part. 2. pag. 1427. Concilium Auſcitanum anno 1300. congregatum eſt incerto loco, quem etiam *Gabriel Coſſartius* in Collectione Conciliorum ſe ignorare ingenue profitetur. In eo tredecim conſtituta ſunt Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Capita *de libertate electionum; de illis qui occupant bona vacantium Eccleſiarum: de intruſis in Beneficia Eccleſiaſtica; de his, qui gaudent Jurepatronatus, quibus prohibetur, ne ab his, quos præſentant ad*

bene-

Digitized by Google

beneficia, aliquid prævio pacto extorqueant; de temporibus ordinandi; de Beneficiis Eccleſiaſticis, quibus annexa eſt cura animarum, quæ minori viginti quinque annis nemini conferri debere præcipitur, & ſi ſecus factum fuerit, ipſo jure irritum &c. Extant hæc tredecim Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Capita Tomo xi. Concil. part. 2. pag. 1468. Habes nunc brevem & compendiatiam deſcriptionem omnium Conciliorum Nationalium, ſeu Provincialium, quæ Sæculo Eccleſiæ decimo tertio in Galliis fuerunt celebrata.

D. Conciliorum Nationalium ſeu Provincialium, quæ in Eccleſia Gallicana Sæculo decimo tertio habita fuerunt, ſylvam potius, quam brevem, ut ais, deſcriptionem tradidiſti. Quapropter obſecro te, ut ſummatim duntaxat attingamus cetera alia Concilia Provincialia, quæ eodem Sæculo decimo tertio in Hiſpania, Anglia, Germania, & Italia fuerunt convocata.

M. Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, quæ Sæculo Eccleſiæ decimo tertio in Hiſpania fuerunt celebrata, tanti non ſunt, ut in iis percenſendis ſigillatim immoremur. Plura quidem referuntur Concilia Tarraconenſia in Hiſpania eo Sæculo habita, quorum memoria vix ſupereſt, quo fit, ut de his Conciliis Tarraconenſibus, in quibus nihil alicujus momenti occurrit, perfunctorie agant *Baluzius* lib. 4. *Marcæ Hiſpanicæ*, & Cardinalis *Aguirrius* tom. 3. *Conciliorum Hiſpaniæ* pagin. 495. 496. 498. 502. 504. 505. & 523. Prætermiſſis itaque iſtis Conciliis Provincialibus Hiſpaniæ, veniamus ad Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, quæ Sæculo XIII. in Anglia indicta fuerunt. In primis, *Hubertus* Cantuarienſis Archiepiſcopus & Angliæ Primas Londini apud Weſtmonaſterium pro reformatione Eccleſiæ Anglicanæ celebravit Concilium anno ducenteſimo ſupra milleſimum, in quo XIV. conditi ſunt canones de celebratione Miſſæ, & Divini Officii recitatione abſque nimia feſtinatione aut protractione: de pœnitentiis a Sacerdotibus imponendis juxta Sacrorum Canonum ſtatuta, videlicet poſt diligenter attentas circumſtantias, ideſt, qualitatem perſonæ, quantitatem delicti, tempus, locum, cauſam, moram in peccato factam, & devotionem animi pœnitentis: de ſententia excommunicationis & ſuſpenſionis non ferenda, niſi canonica monitione præmiſſa: de Beneficiis non conferendis vel promittendis antequam vacent: de Decimis: de Matrimonii trina denunciatione, & publica celebratione: de peculio Monachis interdicto &c. Extant hujus Concilii Londinenſis quatuordecim de Diſciplina Eccleſiaſtica canones apud *Hovedenum* ad annum 1200. apud *Spelmannum* tomo 2. *Conciliorum Britanniæ*, & Tomo xi. Concil. part. 1. pag. 13... *Stephanus Langtonus* S. R. E. Cardinalis & Archiepiſcopus Cantuarienſis Concilium apud *Oxonium* anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſecundo celebravit, cujus ad hunc annum meminere *Matthæus Pariſius*, & *Matthæus Weſtmonaſterienſis*. In hoc Oxonienſi Concilio multa fuerunt ſtatuta ad reformationem ſtatus Eccleſiaſtici & Monaſticæ Religionis; Feſta, Vigiliæ, jejunia ſtabilita; Excommunicati Jurium Eccleſiaſticorum pervaſores, Regni perturbatores, Jurium Regalium uſurpatores, falſi teſtes, & qui eos ſubornant, Calumniatores &c. *Spondanus* ad annum MCCXXII. refert poſt *Matthæum Weſtmonaſterienſem*, paucis diebus ante iſtud Concilium Oxonienſe comprehenſum fuiſſe quemdam impoſtorem, qui ſuo lateri, pedibus, ac manibus quinque vulnera crucifixionis Dominicæ ad ſeducendum populum impreſſerat: atque in eodem Concilio Oxonienſi ſimul cum eo alium nebulonem Hermaphroditum, ejus erroris fautorem, oblatum; utrumque ſceleris convictum, & publice confeſſum, judicio Eccleſiæ punitum eſſe. Edidit iſtud Concilium Oxonienſe ad ſanciendam Diſciplinam Eccleſiaſticam quadraginta novem Capitula, quæ extant apud *Spelmannum* tom. II. *Concil. Britanniæ*, & inſerta ſunt tom. XI. Conciliorum part. 1. pag. 271. Alterum Concilium Londinenſe *Otto* Cardinalis, & Sedis Apoſtolicæ per Angliam Legatus, anno MCCXXXVI. congregavit, in quo ſancita eſt Diſciplina Eccleſiaſtica uno & triginta Decretis *de Eccleſiarum dedicatione; de digna Sacramentorum miniſtratione, de Rectorum reſidentia, de Beneficiorum pluralitate Sacris Canonibus prohibita; de Clericorum continentia, de Monaſtica diſciplina; de Epiſcoporum officiis &c.* Extant hujus Synodi Londinenſis Acta & Decreta apud *Matthæum Pariſium* in Hiſtoria Anglicana ad annum MCCXXXVI. apud *Spelmannum* tomo II. *Concil. Britanniæ*, & exinde inſerta ſunt tomo XI. Conciliorum part. 1. pag. 530. *Bonifacius* Cantuarienſis Archiepiſcopus an. milleſimo ducenteſimo ſexageſimo primo Concilium Provinciale habuit *Lambethæ* in Anglia, in quo de juriſdictione, libertate & immunitate Eccleſiaſtica actum eſt, & in earum violatores ac perturbatores lata fuit excommunicationis ſententia. Plures ea de re in hoc Lambethenſi Concilio editæ conſtitutiones extant tomo II. *Concil. Britanniæ*, & tom. XI. Conciliorum part. 1. pag. 803. *Ottobonus S. Hadriani* Diaconus Cardinalis, anno MCCLXVIII. a *Clemente IV.* Pontifice Maximo miſſus Legatus Apoſtolicus ad reformandas Regnorum Angliæ, Scotiæ, atque Hiberniæ Eccleſias, inſtaurandamque in eis Sacrorum Rituum, morumque ſanctorum inſtitutionem, Concilium Nationale Epiſcoporum totius Britanniæ, Hiberniæque inſularum, Londini, quæ primaria eſt Angliæ civitas, convocavit; in quo Sanctiſſimæ Conſtitutiones conditæ ſunt *de Sacramentorum adminiſtratione gratis facienda; de Conſecratione Eccleſiarum infra annum ab earum conſtructione gratis itidem ab Epiſcopo exhibenda; de Clericorum habitu, tonſura & continentia; de Matrimoniis; de fructu Eccleſiarum vacantium; de regreſſu ad Beneficia; de pluralitate Beneficiorum; de reſidentia Epiſcoporum; de Monaſtica Diſciplina*, & de aliis id genus tam Virorum Eccleſiaſticorum, quam Monachorum reformationem morum ſpectantibus, quæ Capitulis quinquaginta quatuor continentur, & ab Anglis, Scotis, Hibernis, ac Walliæ populis religioſe fuere obſervata uſque ad illorum a Romana Eccleſia ſub

Hen-

Henrico Rege VIII. defectionem. Denique *Joannes de Peckam* Archiepiſcopus Cantuarienſis, Angliæ Primas, Concilium Provinciale *Lambethæ* ann. MCCLXXXXI. cum ſuis Suffraganeis celebravit, in quo *Ottonis*, & *Ottoboni* Cardinalium, & Sedis Apoſtolicæ quondam in Anglia Legatorum, Conſtitutiones fuerunt confirmatæ, & viginti ſeptem Diſciplinæ Eccleſiaſticæ conſtituta ſunt Capitula, videlicet *de Sacramento Euchariſtiæ; de Annalibus & Anniverſariis celebrandis: de Baptiſmo & ejus effectu; de Sacramento Confirmationis, de Sacris Ordinationibus, de Confeſſione & abſolutione; de informatione ſimplicium, ſive de catechizandis rudibus, de hoſpitalitate exhibenda, præcipue Concionatoribus, de falſis procurationibus, de clandeſtinis inquiſitionibus rejiciendis, de Canonicis Regularibus Ordinis S. Auguſtini, de Profeſſione tacita Monachorum, & Monialium, quæ incurritur poſt annum probationis expletum, de filiis Presbyterorum quos a parentum Beneficiis omnino arceri debere jubetur, ne contra juſtitiam in hæreditate Crucifixi locus pateat ſucceſſioni, de Clericis plura Beneficia, quæ curam habent annexam animarum, poſſidentibus, quibus præcipitur, ut ea libere & abſolute infra ſex menſes in Epiſcoporum ſuorum manibus reſignent, unico duntaxat ſervato &c.* Hæc viginti ſeptem pro reſtauratione Diſciplinæ Eccleſiaſticæ in Concilio Lambethenſi condita Capitula extant apud *Spelmannum* tom. 2. *Concil. Britanniæ*, & inſerta ſunt tom. XI. Conciliorum part. 1. pag. 1156. Plura non addam de Conciliis Provincialibus, quæ Sæculo XIII. in Anglia fuerunt celebrata, ex quibus facili negotio intelligere potes, quanta fuerit his temporibus Anglicanorum Præſulum in vindicanda juriſdictione Eccleſiaſtica conſtantia, in reſtauranda Diſciplina vigilantia, in conſervando avitæ fidei depoſito ſolicitudo. Quæ tamen omnia a Sapientiſſimis illis Præſulibus olim ad defenſionem Eccleſiæ Catholicæ conſtituta, nunc, proh dolor! in Anglia penitus everſa ac profligata jacent, & Catholicis, qui in Regno Angliæ, variis hæreſibus miſerum in modum funeſtato, ingemiſcunt, hoc unum tantum supereſt ſolatium, fore ut *Jacobus* hujus nominis tertius, verus ac legitimus illorum Rex, tot Catholicorum Regum nepos, hæreſque non degener, quem incredibili gaudio paucis ab hinc menſibus excepit, & aliquandiu Roma poſſidere meruit, fidem Catholicam priſtinum in gradum in Regno Angliæ reſtituat, damna per *Henricum VIII.* Eccleſiæ Romanæ importata magno cum fanore reſarciat, ac tandem illud, quod omnes Fideles ardentibus votis hactenus optaverunt, aliquando ſummo Numinis beneficio perficiat; ut videlicet fides in Anglia lætis auſpiciis lucem aſpiciat, & luctuoſa illa, quæ Religioni tanto ſanguine ſteterunt, jurgia & bella feliciter extincta, gratuletur Eccleſia.

D. His omnibus Conciliis Provincialibus, quæ hactenus percenſuiſti, ſi ea adjunxeris quæ in Germania & Italia habita ſunt, integram omnium Conciliorum Provincialium, quæ in toto Orbe Chriſtiano ad ſanciendam Eccleſiæ Diſciplinam Sæculo decimotertio fuerunt coacta, ſeriem habebo.

M. *Conradus* Cardinalis Portuenſis & S. *Rufinæ* Epiſcopus, Sedis Apoſtolicæ in Germania Legatus, Concilium Provinciale an. MCCXXX. in Germania, loco tamen incerto, celebravit, in quo quatuordecim Eccleſiaſticæ Diſciplinæ condita ſunt capitula *de Continentia Clericorum, de pœnis infligendis Clericis Concubinariis, de Simoniacis, de Vicariis perpetuis, qui Parochialibus Eccleſiis cum portione congrua præfici debent, de his qui Sanctimonialium pudicitiæ inſidiantur &c.* Hæc quatuordecim Concilii Germanici capitula *Binii* & *Coſſartii* Notis illuſtrata extant tomo XI. Concilior. part. 1. pag. 295. Concilium Colonienſe anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo *Conradus* Archiepiſcopus Colonienſis convocavit, in quo de reformatione Cleri, videlicet contra Clericos Concubinarios, negotiatores, illiteratos, & Simoniacos, condita ſunt Capitula XIV. quæ habentur tomo XI. Conciliorum part. 1. pag. 785. Præter hæc quatuordecim de reformatione Cleri Capitula alia viginti octo de reformatione Monachorum Benedictinorum in eodem Concilio Colonienſi ſtatuta ſunt, eaque recenſentur tom. XI. Conciliorum pag. 792. *Guido*, S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis Sedis Apoſtolicæ in Saltzburgenſi Provincia & Diœceſi Pragenſi Legatus, Concilium Viennæ in Auſtria indixit anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſeptimo, in quo undeviginti capitula ſancita ſunt *de vita & honeſtate Clericorum; de puniendis Clericis concubinariis; de excommunicandis his, qui bona Eccleſiarum occupant ac detinent, aut Clericis vim inferunt; de pluribus Beneficiis, quibus annexa eſt cura animarum, quæ a Clericis, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, retineri prohibentur; de perſolvendis Decimis; de ferenda excommunicatione in Uſurarios tam Clericos, quam Laicos; de Curatis, qui ad reſidentiam, ſubtractione fructuum, ab Epiſcopis compelli debent; de Abbatibus, quibus inhibetur, ne Calices, vel patenas, ſeu ſacras veſtes benedicere, vel conſecrare, aut munia Epiſcopalia obire præſumant, niſi a Sede Apoſtolica ſpeciale obtinuerint privilegium*; denique *de Judæis coercendis*, & de aliis rebus ad reformandam Eccleſiæ Diſciplinam neceſſariis multa decernuntur in his undeviginti Conc. Viennenſis Capitulis, quæ extant tomo XI. Conciliorum, part. 1. pag. 858. *Fridericus* Saltzburgenſis Archiepiſcopus, & Sedis Apoſtolicæ Legatus, Concilium Provinciale in ſua Metropoli pro recipiendis Decretis Concilii Oecumenici Lugdunenſis II. ann. milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo quarto congregavit, in quo viginti quatuor edita ſunt Decreta *de Provincialibus Ordinis S. Benedicti Capitulis, quæ ſingulis annis ab Abbatibus cogi debere præcipitur, quia eorum neglecta celebratione obſervantia Regularis fuerat collapſa; de obedientia & delictis Monachorum, quæ illic puniri jubentur, ubi commiſſa ſunt; de Beneficiorum pluralitate Sacris Canonibus vetita; de reſidentia in Beneficiis, quibus cura animarum annexa eſt; de Vicariorum in Eccleſiis cum portione congrua inſtitutione; de pœna, cui ſubjacere debent Clerici non Viatores, qui in Sacris Ordinis conſtituti tabernam ingrediuntur, aut ad aleas vel taxillos ludunt; de vagis Scholaribus*

Digitized by Google

ribus, quibus aliquid erogari prohibetur; de ludis, quos vulgus vocabat Epiſcopatum puerorum, *in Eccleſiis, & a perſonis Eccleſiaſticis fieri prohibitis; de celebrandis diebus feſtis Sanctorum Saltzburgenſis Eccleſiæ Patronorum* Ruperti, Virgilii, & Auguſtini; *de Eccleſiarum Advocatis, qui admonentur, ut ab indebitis vexationibus Eccleſiarum, & bonis ipſarum abſtineant, debitiſque juribus ſint contenti.* Hæc & alia hujuſmodi Diſciplinam tam Eccleſiaſticam, quam Monaſticam ſpectantia decernuntur in his viginti quatuor Concilii Saltzburgenſis in Bavaria Capitulis, quæ habentur tom. XI. Conciliorum Part. 1. pag. 998. *Siffridus* Colonienſis Archiepiſcopus anno milleſimo ducenteſimo octuageſimo Provinciale Concilium in ſua Metropoli habuit, in quo de vita, honeſtate & Officio Clericorum; de Sacramentorum adminiſtratione; de Clericis concubinariis; de Monachorum & Monialium diſciplina, & de aliis rebus Eccleſiaſticis condita ſunt duodeviginti Capitula, quæ extant tom. XI. Conciliorum Part. 1. pag. 1107. Paulo poſt celebrationem iſtius Concilii Colonienſis, *Fridericus* ſupra laudatus, Archiepiſcopus Saltzburgenſis, & Sedis Apoſtolicæ Legatus, aliud Concilium in ſua Metropoli an. MCCLXXXI. congregavit, in quo Canones octodecim condidit *contra Eccleſiarum alienationes, Beneficiorum curam animarum annexam habentium pluritatem, immodicos Viſitatorum ſumptus: contra Patronos & Judices, qui bona morientium Clericorum invadunt: contra Clericos, qui de manibus Laicorum Eccleſias recipiunt: contra falſarios, contra eos qui violentas manus Clericis inferunt; de Monaſtica Diſciplina &c.* Extant illius Concilii Saltzburgenſis octodecim de Diſciplina Eccleſiaſtica Canones tomo XI. Conciliorum Part. 1. pag. 1151. *Joannes* Tuſculanus Epiſcopus, Sedis Apoſtolicæ in Germania Legatus, Nationale Concilium *Herbipoli* in Franconia anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo ſeptimo celebravit, in quo multa decernuntur de vita & honeſtate Clericorum, quibus veſtes immodeſtæ, tabernarum aditus, ludi taxillorum, frequentationes ludi, & colloquia cum Monialibus, haſtiludia, & torneamenta, gravium interminatione pœnarum prohibentur, & Clerici, qui concubinas retinent, Beneficiis ipſo facto privati denunciantur. De his & aliis rebus pro bono Eccleſiæ regimine quadraginta duo capitula in iſto Concilio Herbipolenſi ſtatuta ſunt, quæ extant Tomo XI. Conciliorum part. 2. pag. 1319. Denique prætermittere non debeo Concilium Budenſe, quo *Philippus* Firmanus Epiſcopus, in Hungaria, Polonia, Dalmatia, Croatia, Rama, Servia, Lodomeria, Gallicia, Cumania, Sedis Apoſtolicæ Legatus, in Caſtro Budenſi, Veſprimienſis Diœceſis, anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo nono celebravit, in quo LXIX. Canones conditi ſunt de Diſciplina Eccleſiaſtica, præſertim de habitu, vita, & honeſtate Prælatorum, omniumque Clericorum; de Epiſcopis ex Religioſis Ordinibus aſſumptis, vel deinceps aſſumendis, quibus præcipitur, ut ſui Ordinis habitum deferant, alioqui Eccleſiæ ingreſſu & Pontificalium executione prohibeantur; de Divino Officio cum diurno, tum nocturno, quod diſtincte & devote a Sacerdotibus recitari jubetur; de Eccleſiaſtica juriſdictione; de publicis concubinariis, qui ab Eccleſiæ ingreſſu arceri debent, nec non etiam illi, qui domos ſuas vel poſſeſſiones publicis meretricibus, adulteris, inceſtuoſis, aut aliis infamibus perſonis locant, vendunt, vel donant. De his, & aliis non minoris momenti Eccleſiæ negotiis extant hujus Concilii Budenſis Canones ſexaginta novem Tomo XI. Conciliorum Part. 1. pag. 1073.

Quod ſpectat Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, quæ Sæculo decimotertio ad ſanciendam Eccleſiæ Diſciplinam in Italia fuerunt celebrata, cum pauca ſint, his levi digito defungemus. *Bonifacius* Archiepiſcopus Ravennas anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo ſexto Concilium in ſua Metropoli celebravit, in quo novem ad reſtaurandam Eccleſiæ Diſciplinam condita ſunt Decreta: *de jaculatoribus & hiſtrionibus non recipiendis; de Indulgentiis, quas Epiſcopis, Abbatibus, Archidiaconis, Præpoſitis, & aliis, qui alunt aut veſtiunt Pauperes*, concedit prædicta Synodus Ravennatenſis; *De Decimis, & de excommunicatione in illos ferenda, qui eas perſolvere contemnunt; de Caſibus, qui Archiepiſcopo in Ravennate Provincia reſervantur; de abrogandis & penitus abolendis Statutis, quæ libertati & conſuetudini Eccleſiæ ſunt contraria*, & de aliis rebus Eccleſiaſticis, quæ legi poſſunt in novem hujus Concilii Ravennatenſis Decretis inſertis Tomo XI. Conciliorum Part. II. pag. 1238. *Otto* Archiepiſcopus Mediolanenſis duo in ſua Metropoli celebravit Concilia, quorum primum habitum eſt anno 1287. & in eo decem pro Diſciplina Eccleſiaſtica ſtatuta ſunt Capitula, quæ ſummatim recenſet noſter *Bzovius* ad annum MCCLXXXVII. & habentur Tomo XI. Conciliorum Part. II. pag. 1331. Alterum Concilium Mediolanenſe convocavit idem *Otto*, Archiepiſcopus Mediolanenſis, anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo primo, in quo poſt multa ad reſtaurandam Eccleſiæ Diſciplinam conſtituta, ſuppetiæ ad Terram Sanctam recuperandam decretæ ſunt, ut videre eſt apud mox laudatum *Bzovium* ad annum 1291. num. XI. Sed de Conciliis tam Generalibus, quam Nationalibus, quæ Sæculo XIII. variis in locis habita fuerunt, ſatis hactenus dictum ſit. Nec enim in hoc ampliſſimo tractando argumento diutius verſari poſſumus, cum nobis in hocce Colloquio adhuc differendum incumbat de Conciliis cum Oecumenicis, tum Nationalibus ſeu Provincialibus, quæ Sæculo decimo quarto celebravit Eccleſia.

D. Fueruntne decimo quarto Eccleſiæ ſæculo celebrata plura Concilia Generalia?

M. Unicum duntaxat Sæculo decimo quarto celebratum eſt Concilium Generale, *Viennenſe* videlicet in Galliis, quod inter Concilia Oecumenica decimum quintum cenſetur, fuitque indictum anno 1307. a *Clemente V.* Pontifice Maximo ob quatuor potiſſimum cauſas: primo, ob cauſam *Templariorum*, quorum Ordo, ante-

hac

Digitized by Google

hac Sanctiſſimus, publica tum temporis graviſſimorum criminum infamia laborabat. Secundo, ob cauſam Fidei variis erroribus laceſſitæ; *Fraticelli* nimirum, *Dulciniſtæ*, *Beguardi & Beguinæ*, quibus omnibus, ut in ſuperiori Colloquio oſtendimus, præiverat Frater *Petrus Joannes Olivi* ex Ordine Minorum, varios errores ſpargerunt, ad quos compeſcendos præſentiſſimo remedio opus erat. Tertio, ob ſubſidium Terræ Sanctæ. Quarto denique, ob reſtaurationem collapſæ Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, quæ, ut facilius in integrum reſtitui poſſet, Archiepiſcopis & Epiſcopis ſingulis juſſit Summus Pontifex *Clemens V.* ut per ſe, vel per alios viros prudentes, Deum timentes, & habentes præ oculis omnia, quæ correctionis & reformationis limam expoſcerent, ſubtiliter inquirerent, fideliter conſcriberent, & ad Concilii notitiam perferrent. Huic Summi Pontificis præcepto præ ceteris aliis morem geſſit, illudque executus eſt *Guillelmus Durandus* Mimatenſis Epiſcopus, doctrina & pietate conſpicuus, qui egregium edidit Tractatum inſcriptum: *de modo Generalis Concilii celebrandi*. Hæ quatuor cauſæ convocandi Concilium Generale Viennenſe, referuntur in Conſtitutionibus, quæ *Clementinæ* vulgo dicuntur, & in convocationis Diplomate, quod incipit: *Regnans in Cælis &c.*

D. Concilium Generale Viennenſe fuitne celebratum eodem anno, quo a *Clemente V.* Pontifice Maximo indictum eſt, ſeu anno milleſimo trecenteſimo ſeptimo?

M. Concilii Oecumenici Viennenſis, quod anno MCCCVII. a *Clemente V.* indictum eſt, ad quadriennium protraſtinata fuit celebratio. Quo factum eſt, ut illud ſolum fuerit apertum Kalendis Octobris anni milleſimi trecenteſimi undecimi. Locus, in quo habitum eſt iſtud Concilium, fuit Vienna Allobrogum, Archiepiſcopalis Sedes ad Rhodanum in Galliis ſita. Præfuit Summus Pontifex *Clemens V.* Adfuere, præter Cardinales, Patriarchæ Alexandrinus, & Antiochenus Latini ritus, centum & quatuordecim Epiſcopi, ſicut teſtatur *Guilielmi Nangii* Continuator (trecentos tamen Antiſtites huic Concilio Viennenſi interfuiſſe ſcribunt *Joannes Villanius* & *S. Antoninus*) Inferiorum Prælatorum ingens erat numerus, & Principum Oratores. Poſt ſeptem circiter menſes abſolutum eſt iſtud Concilium, non vero poſt biennium, ut per errorem obrepſit *Trithemio* Abbati.

D. Templariorum Ordinis originem, Auctorem, finem, & Officium, ad quod in Eccleſia exercendum fuit ille Ordo inſtitutus, memini, te jam expoſuiſſe in Colloquio ſexto in Hiſtoriam ſæculi undecimi. At, cum iſte Templariorum Ordo, ut ibidem obſervaſti, fuerit proſcriptus, ſuppreſſus, ac penitus extinctus in Concilio Generali Viennenſi, debes nunc explicare cauſam, ob quam iſtud Concilium aboleverit hunc Ordinem, qui, ut teſtantur Hiſtorici Scriptores, quos nuperrime legi, erat in ſe laudabilis, bonus, Eccleſiæ utilis, & cui ex Officio incumbebat Chriſtianæ ditionis fines in Oriente tueri, latrocinia, & incurſiones Infidelium Chriſtianos Terram Sanctam pietatis ergo perluſtrantes infeſtantium armis inhibere.

M. Templariorum, ſeu Equitum militiæ Templi Ordinem multos annos fama percelebrem floruiſſe, & Eccleſiæ egregiam navaſſe operam, nemo diffiteri poteſt. Aſt, quod maxime dolendum eſt, Templarii illi Equites progreſſu temporis immenſis opibus aucti, moribuſque in deteriora mutatis, eo tandem nequitiæ prolapſi ſunt, ut ſui officii penitus immemores, occulta cum Saracenis & Turcis fœdera & conſpirationes contra Chriſtianos inirent, ſeque omni genere impietatis, & nefandæ libidinis flagitiis contaminarent. Inter horrenda crimina, quorum Templarii fuerunt inſimulati, hæc præcipua habentur: Primo, quod compellerent eos, qui huic Ordini nomen dabant, ut *Jeſum Chriſtum* abnegarent, & ter conſpuerent Imaginem Crucifixi. Secundo, quod eos cogerent, ut libarent in partibus pudendis oſcula. Tertio, quod Magiſter Ordinis, & Præceptores libertatem illis permitterent averſam & nefariam libidinem impune exercendi. Quarto, quod cranium quoddam deauratum, prolixaque barba adornatum ethnico ritu adorarent. Propter hæc execranda ſcelera jure merito extinctus fuit in Concilio Generali Viennenſi Templariorum Ordo, quippe qui ab Eccleſia cum fuiſſet inſtitutus, & approbatus ut bonum Chriſti odorem longe lateque diffunderet, ut exemplum fidelium eſſet, ut Chriſtianæ ſanctitatis formam ac imaginem converſatione ſua exhiberet, & ſanctum ſibi propoſitum officium magno cum fervore exercens inſerviret Eccleſiæ, ab eo tandem ſanctiſſimo fine prorſus degeneraverat, & generali infamia, ob morum corruptelam & abominanda flagitia, aſperſus, non ſolum Eccleſiæ inutilis, ſed perницioſus evaſerat.

D. Cum aliquos Scriptores, præſertim S. *Antoninum*, & *Joannem Villani* de cauſa Templariorum differentes nudiuſtertius legerim, ſine, quæſo, ut nonnullas circa hanc Templariorum accuſationem tibi proponam difficultates, quæ mihi, ut candide fatear, haud leves eſſe videntur. Non nego quidem, Templarios horumce ſcelerum, quæ mox retuliſti, reos fuiſſe accuſatos, ſed S. *Antoninus* III. Part. Chronici Titul. XXI. Cap. I. & *Joannes Villani* Libro VIII. *Hiſtoriæ* Italice ſcriptæ Cap. XIII. teſtantur, primos horumce criminum in Templarios accuſatores ac delatores fuiſſe duos ex eodem Ordine falſos Fratres, erga Ordinis moderatores male affectos, ac perditiſſimos viros, quorum unus erat Prior Montis Falconis in agro Toloſano, qui Pariſiis a Templi Magiſtro ob hæreſim & peſſimos vitæ mores perpetuo carceri fuerat addictus; Alter appellabatur *Noffus*, exul Florentinus, qui itidem ob crimina in carcerem a Prætore Pariſienſi fuerat conjectus. Hi duo proſcripti ac ſceleſti viri, ut ſuæ libertati conſulerent & ſaluti, prædicta ſive vera, ſive conficta, Templariorum facinora detulerunt ac propalarunt. Nemo autem non videt, hanc delationem nullum ad puniendos Templarios, & ad abolendum hunc Ordinem, qui

qui antea de Eccleſia tam bene meritus erat, locum habere debuiſſe, utpote factam ab iniquis viris, & erga hujus Ordinis moderatores peſſime affectis, quos proinde ab accuſatione & teſtimonio ferendo jura repellebant.

M. Non ab illis duobus duntaxat ganeonibus detecta ſunt Templariorum flagitia, ſed teſtium duorum millium depoſitione probata, nec damnati fuerunt Templarii niſi poſt factas tum in Gallia a *Clemente V.* Pontifice Maximo, & a *Philippo Pulcro* Galliarum Rege, tum etiam in Aragonia, in Anglia, & in Italia per Judices Eccleſiaſticos, diligentes inquiſitiones, quibus acceſſit innumerorum reorum, & præcipuorum hujus Ordinis Preſeſſorum aperta & libera confeſſio, ut conſtat ex bene multis Inſtrumentis ſive Actis Inquiſitionum quæ laudat Cl. *Petrus Puteanus* in Hiſtoria damnationis Templariorum, quæ hic referre & expendere nimis longum eſſet. Sufficiet obiter obſervare, *Guillelmum de Pariſiis*, Fidei per Gallias Quæſitorem Generalem, Ordinis Fratrum Prædicatorum, ad examen vocaſſe centum quadraginta Templarios ex Domo Templi Pariſienſis, eoſque, multis coram teſtibus integerrimis & probatiſſimæ fidei, ſuper illis facinoribus Ordini objectis interrogatos, confeſſos una voce reos habuiſſe. Auditi ſunt etiam inter ceteros Magnus Templi Magiſter *Jacobus Mola* Burgundus, *Guido*, Delphini Viennenſis frater, & *Hugo de Peraldo*, qui eadem crimina confeſſi ſunt. Quin & ipſe *Clementis V.* Pontificis Maximi cubicularius qui Ordinis Templariorum Eques erat, horumce criminum ſeſe teſtem oculatum exhibuit, ut obſervat *Mariana* Libro xv. *Hiſtoriæ Hiſpaniæ* cap. xv. his verbis: *in his ipſius Pontificis Cubicularius, qui undecimo ætatis anno ad eum Ordinem adjunctus, viſa factaque referebat*. His omnibus addi debent publica fama, quæ Templariorum facinora ad Pontificis, *Clementis V.* & *Philippi Pulchri* Galliarum Regis aures detulit, necnon decretorium judicium contra Templarios poſt maturum & diuturnum examen in Concilio Generali Viennenſi latum. Quis enim credat, (ait *Cabaſſutius* in Sua Notitia Eccleſiaſtica pag. 490.) contigiſſe, ut tanta & ex tot diſſitis Provinciis convocata Præſulum, Principum, Legatorum, atque inſignium Doctorum multitudo, quorum haud exigua pars etiam ſanguine vel affinitate pleriſque illius Ordinis militibus conjuncta erat, in tam immane flagitium conſpiraverit, atque adeo in tanti momenti cauſa, in qua de potentiſſimi & ſæculari nobilitate illuſtriſſimi Ordinis Orbe univerſo propagati non modo abolitione, ſed etiam atrociſſima damnatione, ſupplicioque agebatur? Unde merito concludit idem Scriptor, gravi cenſura dignam eſſe *Trithemii* aliorumque nonnullorum temeritatem, qui Templarios aſſerere auſi ſunt falſis criminibus laceſſitos, circumventos, atque oppreſſos fuiſſe.

D. Necdum in animum meum inducere poſſum, univerſum Templariorum Ordinem participem, ac conſcium eſſe omnium ſcelerum, quorum fuit accuſatus. Nam primo, adeo horrenda & nefanda ſunt ſcelera, quæ huic Ordini objiciuntur, ut pene incredibile ſit, Viros nobilitate illuſtres, profeſſione Religioſos, & obſequio Eccleſiæ mancipatos, depoſito omni honoris, pudoris ac Religionis ſenſu, ſeſe illis flagitiis per totum qua late patet, Orbem Chriſtianum contaminare potuiſſe, nemine inter illos reclamante, nemine tam neſanda & immania crimina execrante aut revelante. Præterea, quamvis juridice auditi & examinati fuerunt nonnulli Equites Templariorum Ordinis, nunquam tamen Ordo totus fuit in jus vocatus & auditus; Immo confeſſiones horrendorum criminum ab illis Templariis interrogatis & auditis factas, vel metu, vel tormentis, vel promiſſis fuiſſe extortas, ex eo maxime probari poſſe videtur, quod ſummus totius Ordinis Magiſter *Jacobus Mola*, plurimique alii Templarii, qui Pariſiis flammis addicti ſunt, editam ante criminum confeſſionem revocarunt, ac ſe ipſos, Ordinemque, criminum objectorum puros & inſontes palam conteſtati ſunt, mortemque intrepidi pro hujus veritatis defenſione aſpexerunt & ſubjerunt.

M. Cum deteſtanda illa crimina innumeris depoſitionibus teſtium, inquiſitionibus ac interrogationibus ubique locorum a legitimis Judicibus Eccleſiaſticis factis, atque ipſorum reorum confeſſionibus probata, comperta ac explorata fuerint, flocci fieri debent omnes conjecturæ, quæ ad probandam Templariorum innocentiam adduci poſſunt. Facta quippe ex Actis, & authenticis Inſtrumentis, non conjecturis & rationibus probantur. Fuerint licet Templarii Natalium ſplendore inclyti, profeſſione Religioſi, & Eccleſiæ obſequiis dediti; poſtquam tamen a pio Inſtituti ſui fine turpiter deſciverunt, ſuæque libidini fræna impune laxarunt, in his ſenſim ſine ſenſu obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides Sanctuarii, ita ut de illis recte dici poſſit, quod de *Origene* ajebat *Hieronymus*: *Ubi bene, nemo melius; ubi male, nemo pejus*; ac vero in eos quadrent hæc communia Philoſophorum Effata; *Corruptio optimi peſſima*, & *ex generoſiori vino fit aſperius acetum*. Quod vero in tanta corruptione morum nullus in Templariorum Ordine reclamaverit, nullus de his immanibus flagitiis apud Eccleſiam conqueſtus fuerit, id certe mirum tibi videri haud debet, cum ejuſdem ſilentii ſuppetat exemplum quod noſtris temporibus contigit in ſpuriis Myſticis, *Michaelis de Molinos* Diſcipulis, qui licet in ſua Secta nefandas veterum Gnoſticorum impudicitias omnes ad unum æmularentur, nullus tamen inter illos per non leve temporis ſpatium de his fœditatibus & abominationibus apud Eccleſiam conqueſtus eſt, ſed potius ſinguli data opera altiſſimo ſibi impoſito ſilentio ſolicite ſtuduerunt, ut non prodirent in publicum, ſive quia ſuis commodis, & illicitis voluptatibus affatim indulgere volebant, ſive quia verebantur, ne ſuæ Sectæ monſtra libidinum prodentes, ſuæ famæ jacturam facerent, in ſe concitarent odium aliorum, quos eadem opera diffamaſſent. Eamdem ſilentii Templariorum in tanta Ordinis ſui morum corru-

ptione

Digitized by Google

ptione cauſam fuiſſe facile crediderim. Verum quidem eſt, plurimos Templarios, & in primis *Jacobum Mola*, ſummum Ordinis Magiſtrum, paulo antequam vivi Pariſiis comburerentur, revocaſſe, quam prius ediderant, ſcelerum confeſſionem, eumdemque Ordinis Magiſtrum, cum ad ſupplicium raperetur, hæc verba palam feciſſe, quæ ex probatæ fidei Authoribus refert *Mariana* libro xv. *de Rebus Hiſpaniæ* capite decimo: Ego *extremo vitæ tempore, cum inutili mendacio locus eſſe non debet, vera eſſe nego, ac per omnia numina juro, quæ de Templariorum impietate criminibuſque & ante jactata, & nunc recitata ſunt. Ordo enim ille ſanctus, juſtus, ac orthodoxus eſt. Ego tamen extremo ſupplicio dignus, qui Pontifice, Regeque hortantibus, flagitia impia ſceleraque mentitus ſum in Ordinem meum de Religione Chriſtiana optimo meritum: Quod utinam, o utinam factum non eſſet! ſed quod unum ſupereſt, meis delictis, ſi veniæ locus eſt, ignoſci poſtulo, ultroque graviores etiam pœnas depoſco &c.* Id ita contigiſſe, ſicut narrat *Mariana*, non inficias eo; contendo tamen, ex ea præcedentis ſcelerum confeſſionis revocatiene, qua *Jacobus Mola* Summus Ordinis Magiſter, plurimique Templarii, antequam ignis ſupplicium perferrent, publice declararunt, ſe ipſos, & Ordinem criminum objectorum puros & inſontes eſſe, inferri non debere confeſſiones criminum a Templariis factas, metu pœnarum elicitas ac extortas fuiſſe. Nam primo, etſi Magiſter Ordinis, & alii nonnulli Templarii prius editam ſcelerum confeſſionem revocaverint, nihiluſecius multo plures Templarii in priori confeſſione ſemper ſibi conſtantes perſeverarunt. Secundo, ipſa rei geſtæ ſeries, ipſa Inquiſitionum Acta ex Regio Chartulario deprompta, nec non *Clem. V.* Pontificis Maximi Diplomata aperte demonſtrant, maximam Templariorum partem ſponte ac libere horrenda flagitia confeſſam fuiſſe, eorumque infamem notam univerſo Ordini inuſſiſſe. Tertio, extant & vetera & recentia exempla hæreticorum, & ſceleratorum virorum, qui extrema ſupplicia ſubire maluerunt, quam ſuos errores vel ſcelera fateri, quales fuerunt Priſcillianiſtæ, quorum vulgare ac tritum erat effatum *jura, perjura, ſecretum prodere noli*, ut nihil in præſentia dicam de *Circumcellionibus*, de *Joanne Hus*, *Hieronymo Pragenſi*, & aliis Hæreticis, qui ab Eccleſia convicti, & ſolemni judicio damnati, nunquam ſuos errores ejurare voluerunt, & mortem irretortis oculis aſpexerunt, atque impavidis animis oppetierunt; quorum tamen in perſerendo ignis ſupplicio conſtantia ſeu pervicacia illos inſontes fuiſſe minime probat, ſicut in confeſſo eſt apud omnes Catholicos. Nihil ergo ex hac præcedentis ſcelerum confeſſionis revocatione facta a Magiſtro Ordinis, & aliis Templariis; nihil etiam ex ipſorum in perſerendo ignis ſupplicio conſtantia, ſeu potius pervicacia, extundi poteſt ad vindicandum hunc Templariorum Ordinem a ſcelerum infamia, qua fuit aſperſus, ac demum in Concilio Generali Viennenſi omnino extinctus. Obiter tamen advertere debes, hunc Templariorum Ordinem non fuiſſe in Concilio Generali Viennenſi a *Clemente V.* damnatum & abolitum ex rigore juris, ſeu per modum ſententiæ definitivæ, quam ſummus Pontifex ferre non potuit, quia totus Ordo Templariorum in jus vocatus & auditus non fuerat. Hi ſiquidem, qui hujus Ordinis defenſionem ſuſceperant Pariſiis coram Apoſtolicis Commiſſariis, procuratione legitima non erant inſtructi, & ſe Procuratores inſtituere non poſſe abſque præſentia & conſenſu Magiſtri Ordinis reſponderunt, ut conſtat ex Actis publica Notariorum manu exceptis, & relatis a *Petro Puteano* in ſua Hiſtoria Templariorum. Verum, quamvis *Clemens V.* hunc Templariorum Ordinem non ex rigore juris, ſeu per modum ſententiæ definitivæ, non damnaverit, illum tamen tot turpitudinum maculis infamem proſcripſit, abolevit, & ſuppreſſit de plenitudine poteſtatis, & per viam proviſionis ſeu Ordinationis Apoſtolicæ, ut videre eſt in damnationis ſententia a *Clemente V.* ſacro Viennenſi approbante Concilio lata, quæ incipit his verbis: *Ad providam*, ubi hæc leguntur: *Ordinis*, (ſeu Templariorum) *ſtatum, habitum, atque nomen, non ſine cordis amaritudine & dolore, ſacro approbante Concilio, non per modum diffinitivæ ſententiæ; cum eam ſuper hoc ſecundum inquiſitiones & Proceſſus, ſuper his habitos, ferre non poſſemus de jure: ſed per viam Proviſionis, ſeu Ordinationis Apoſtolicæ, irrefragabili & perpetuo valitura ſuſtulimus ſanctione, ipſum prohibitioni perpetuæ ſupponentes &c.* ex quibus verbis liquet, Templariorum Ordinem juſta de cauſa damnatum & abrogatum eſſe, licet in jus vocatus & auditus non fuerit.

D. Circa abolitionem Ordinis Templariorum factam in Concilio Generali Viennenſi hæret adhuc animo ſcrupulus, quem mihi eximas velim. Legi in Scriptoribus ſuperius a me laudatis, videlicet in *Joanne Villani*, & Sancto *Antonino*, abolitionem Templariorum profectam eſſe ex avaritia *Philippi Pulchri* Galliarum Regis ad eorum bona inhiantis. Sic enim ſcribit S. *Antoninus* III. Part. Chronicorum Titul. XXI. Cap. I. Parag. III. *Creditur tamen magis inductus* (*Philippus Pulcher*) *ad extorquendam pecuniam ab illis*, ſeu Templariis, *& bona eorum, & ex odio concepto contra Magiſtrum Manſionis, quam ex zelo juſtitiæ*. Quibus verbis aperte innuit S. *Antoninus*, Templarios fuiſſe inſontes, eorumque Ordinem extinctum fuiſſe inſtigante ac promovente *Philippo Pulchro*, qui eorum bona, quæ maxima in Galliis erant, ſibi vendicare, eaque quovis modo obtinere volebat.

M. Promovit quidem *Philippus Pulcher* Rex Chriſtianiſſimus Templariorum damnationem, & Ordinis abolitionem *non ut accuſator, non ut denunciator, vel partialis promotor, ſed ut Dei Miniſter, Pugil Fidei Catholicæ, legis divinæ zelator, ad defenſionem Eccleſiæ*, ut conſtat ex Regis Proteſtatione, ipſius litteris ad Summum Pontificem *Clem. V.* inſerta, quas ex Scriniis Regiis laudat *Petrus Puteanus* in Hiſtoria Templariorum. Puras etiam manus, animumque ab avaritiæ labe immunem, eo in negotio habuiſſe *Philippum*

Pulchrum, diſerte teſtatur *Clemens* V. in Diplomate, quod incipit, *Regnans in Cælis*, in quo Regem his verbis compallat: *Deinde vero Tu, cui eadem fuerant facinora nunciata, non typo avaritiæ, cum de bonis Templariorum nihil tibi vindicare, vel appropriare intendas .... ſed fidei orthodoxæ fervore, tuorum Progenitorum veſtigia clara ſequens, accenſus, de præmiſſis, quantum licite potuiſti, te informans, ad inſtruendum & informandum nos ſuper iis, multas & magnas nobis informationes, per tuos Nuncios & Litteras deſtinaſti*. *Philippi Pulchri* in promovenda Templariorum Ordinis abolitione animum ab avaritiæ ſordibus alienum manifeſto oſtendit bona fides & diligentia, qua Rex ille Chriſtianiſſimus votis ac mandatis Pontificis poſt extinctum illum Ordinem e veſtigio obſecutus, Inveſtituram hujuſmodi bonorum Equitibus S. Joannis Hieroſolymitani conceſſit, eoſque toto, qua late patet, Regno in poſſeſſionem miſit omnium bonorum immobilium ad Templarios pertinentium, & ex mobilibus exiguam duntaxat ac modicam ſummam, *Clem.* V. Pontifice Maximo ultro conſentiente, ſibi vendicavit, in juſtam expenſarum in hujus cauſæ proſecutione a ſe factarum compenſationem, ſicut conſtat ex Inſtrumento, quod ſæpe laudatus *Petrus Puteanus* ex Regeſto veteri Senatus-conſultorum Pariſienſis Curiæ tranſcripſit, illudque inſeruit in *Hiſtoria Templariorum*. Scio, aliquot eſſe Scriptores Italos, videlicet *Joannem Villani*, *S. Antoninum*, quos laudaſti, & inſuper *Trithemium* Abbatem in Chronico Hirſangienſi, *Paulum Æmilium* in lib. *De Rebus Geſtis Francorum* in *Philippo Pulchro*, atque *Papirium Maſſonum* lib. III. Annalium, qui in *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem in cauſa Templariorum non ſatis æqui fuerunt, eumque avaritiæ in promovenda Templariorum Ordinis abolitione inſimularunt. Sed illi Scriptores decepti ſunt falſis rumoribus, qui per Italiam increbuerant, majoriſque auctoritatis eſſe debent rerum in cauſa Templariorum geſtarum Monumenta autographa, quæ in Regiis Scriniis integra etiamnum aſſervantur, necnon Pontificia Diplomata *Clem. V.* & ſententia lata in Ordinem Templariorum in Concilio Generali Viennenſi, quam privatorum quorundam Scriptorum narratio. Non deſunt etiam Scriptores coævi, quos inter cenſentur Continuator *Guillelmi Nangii* ad annum MCCCVIII. & *Bernardus Guidonis* Lodovenſis Epiſcopus ex Ordine Fratrum Prædicatorum aſſumptus, in *Chronico Romanorum Pontificum*, qui diſerte teſtantur, abolitionem Ordinis Templariorum profectam eſſe non ex avaritia *Philippi Pulchri* Galliarum Regis, ſed ex fœtore, & clamore criminum immanium, quibus tam Ordo Templariorum, quam Ordinis Profeſſores erant contaminati, quibus excitatus eſt Chriſtianiſſimus ille Rex, ut omnes Templarios toto Regno capi, & in carcerem abjecta omni cunctatione conjici juberet, atque a *Clem. V.* Pontifice Maximo poſtularet extinctionem illius Ordinis, ad quem delendum ſatis erat fama ſeu infamia publica tam fœdorum & immanium criminum, quam nulla purgatione abſtergere poterant Ordinis capita, & membra; *Infamia* ſiquidem *publica habet locum accuſatoris*, ut docet *S. Thomas* ſecundæ ſecundæ Quæſt. LXVII. Art. III. in Reſponſione ad ſecundum ſibi objectum argumentum. His itaque falſis rumoribus adverſus *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem, quibus decepti fuere nonnulli Scriptores Itali, nulla fides haberi debet, ſicut nec ullam prorſus fidem merentur quidam alii Scriptores, qui narrant, *Clementem V.* Pontificem Maximum, & *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem a *Jacobo Mola*, magno Ordinis Templariorum Magiſtro, paulo antequam vivus Pariſiis combureretur, ad Divinum Tribunal vocatos, dicta die obiiſſe. Hæc quippe narratio fabulis accenſenda eſt, cum nihil ſimile ab antiquis Scriptoribus memoriæ proditum ſit, non a *Guillelmi Nangii* Continuatore, non a *Joanne Villani*, *S. Antonino*, *Trithemio*, *Paulo Æmilio*, & aliis; etſi quidam illorum, ut mox obſervavimus, calumnias in *Philippum Pulchrum* Galliarum Regem falſis rumoribus vulgatas in ſua Chronica abſque examine retulerint. Sed ſatis hactenus dictum ſit de Templariorum damnatione, eorumque Ordinis abolitione decreta in Concilio Œcumenico Viennenſi.

D. Recenſe nunc, juxta ordinem ſuum, omnia, quæ geſta ac definita fuerunt in Concilio Generali Viennenſi.

M. Concilium Œcumenicum Viennenſe tribus Seſſionibus fuit abſolutum. In priore, quæ habita eſt die XVI. menſis Octobris in Eccleſia Metropolitana *Sancto Mauritio* ſacra, *Clemens V.* Pontifex Maximus, celebrationis Concilii cauſas expoſuit: poſtea de Templariorum cauſa, de ſubſidio Terræ Sanctæ, de Clericorum reformatione varii Tractatus, ac multæ deliberationes habitæ ſunt. In altera Seſſione, quæ tertia die Aprilis anni trecenteſimi duodecimi ineuntis habita eſt, præſente *Philippo Pulchro* Galliarum Rege, qui circa Quadrageſimam cum filiis & fratribus, multorumque Prælatorum ac Procerum comitatu advenerat, diſcuſſis diuturno examine, qui in Templariorum cauſa conſcripti fuerant, proceſſibus, *Sacro approbante Concilio*, promulgata eſt ſententia, qua plane extinctus eſt Templariorum Ordo, eorumque bona Equitibus Sancti Joannis Hieroſolymitani adjudicata fuere. Tertia & poſtrema Seſſio habita eſt pridie Nonas Maji, & in ea promulgata fuit Clementina prima *De Summa Trinitate*, & *de Fide Catholica*, ubi damnantur tres *Petri Joannis Olivi* errores, primus, quo aſſerebat, Chriſti adhuc viventis latus lancea perfoſſum fuiſſe; alter, quo negabat, Animam rationalem eſſe formam corporis; Tertius, quo habitus Fidei & virtutum in Baptiſmo infundi inficiabatur. Contra primum errorem profitetur Sancta Synodus, *Chriſtum*, *ſpiritu emiſſo perforari lancea ſuſtinuiſſe latus; ut inde formaretur Eccleſia conjux Chriſti*. Contra ſecundum errorem definivit, *ut ſi quiſquam deinceps aſſerere, defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit, quod Anima rationalis, ſeu intellectiva non eſt forma corporis humani per ſe & eſſentialiter*,

Digitized by Google

tur, tanquam hæreticus ſit cenſendus. Contra tertium errorem ſanxit, hanc opinionem, *quæ dicit tam parvulis, quam adultis conferri in Baptiſmo gratiam informantem, & virtutes; tanquam probabiliorem, & Dictis Sanctorum ac Doctorum modernorum Theologiæ magis conſonam & concordem* eligendam eſſe ac propugnandam. *Beguardorum*, & *Beguinarum*, nec non *Fratricellorum*, & *Dulciniſtarum*, errores, de quibus diximus in ſuperiori Colloquio, fuerunt itidem in hoc Concil. Generali Viennenſi damnati per Clementinam *Ad noſtrum*, quæ legitur inter Clementinas, titulo *de Hæreticis*. Volunt aliqui cum S. *Antonino* editas pariter fuiſſe in eodem Concilio Viennenſi Clementinam *Ex gravi, de Uſura*, qua hæreſeos damnati ſunt, qui pertinaciter aſſererent, *Uſuras non eſſe peccatum:* item Clementinam *Ne in agro, de ſtatu Monachorum*; Clementinam quoque *Dudum, de Sepulturis*; & Clementinam *Religioſis, de Privilegiis, & exceſſibus Privilegiatorum*. Verum iſtas Clementinas in hoc Concilio Generali fuiſſe publicatas non conſtat apud omnes. Habita eſt in Concilio Viennenſi deliberatio de ſubſidio Terræ Sanctæ, ad quod ſetendum ſeſe promptiſſimum exhibuit *Philippus Pulcher* Rex Chriſtianiſſimus, qui promiſit, ſe infra annum cum liberis, fratribus, ingentique Procerum ac Nobilium numero transfretaturum; Gallicani vero Præſules Decimas ad ſexennium ad hoc ſacrum perficiendum opus conceſſerunt, quod a Summo Pontifice & Concilio approbatum eſt, ſicut refert *Guillelmi Nangii* Continuatuor. Sed deliberationes, conſilia, & promiſſa hoc de ſancto negotio habita, executioni non fuerunt mandata, & in irritum ceciderunt. Denique in Concilio Generali Viennenſi, cum *Philippus Pulcher* Galliarum Rex vehementer urgeret *Clementem* V. ut memoriam *Bonifacii* VIII. damnaret, noluit Pontifex Maximus Regis voluntatem implere, ſed invidioſiſſimum iſtud negotium hoc pacto compoſuit ac finivit. Memoriam *Bonifacii* VIII. vindicavit quidem, eumque Catholicum & legitimum fuiſſe Pontificem declaravit; famam tamen *Philippi Pulcrbi* Galliarum Regis integram eſſe voluit, editoque Decreto ſtatuit, nullam Regi, ejuſve filiis aut hæredibus pœnam, vel detrimentum aliquod inferri, aut ullam infamiæ notam inuri poſſe ob geſta contra *Bonifacium* VIII. ſicut refert S. *Antoninus* III. Part. chronic. Tit. xi. cap. III.

D. Cum nullum aliud Concilium Generale, præter Viennenſe, in Galliis, fuerit Sæculo decimo quarto celebratum, ad habendam plenam aliorum hujus ſæculi Conciliorum notitiam, breviter nunc quoad ejus fieri poterit, diſſerere debemus de Conciliis Nationalibus, ſeu Provincialibus, quæ eodem Sæculo XIV. ad reſtaurandam Eccleſiæ Diſciplinam in Gallia, Hiſpania, Italia, Anglia, & Germania habita fuerunt.

M. Primum Concilium Nationale, quod in Galliis habitum eſt Sæculo decimo quarto, fuit Concilium *Compendienſe*, indictum ab Archiepiſcopo Remenſi *Roberto de Courtenay* anno MCCCI. in eo ſeptem edita ſunt Capitula, quæ ſpectant Diſciplinam Eccleſiaſticam & Clericorum immunitates, videlicet, excommunicati ſunt Laici Judices, qui mulctas pro Clericorum criminibus exigunt, eademque cenſura perculſi ſunt Abbates, qui conſpiraverint in ſuos Epiſcopos, ſeu contra juriſdictionem Epiſcopalem de mutua defenſione fœdus inter ſe iniverint. Fulminati pariter ſunt Magiſtratus, qui non patiebantur, ut Laici in foro Eccleſiaſtico convenirentur: decretum etiam eſt, ut ubicumque a Judice temporali caperetur Clericus, a Divinis ceſſaretur Officiis. Extant hujus Concilii Compendienſis ſeptem Capitula Tomo xi. Concil. part. 2. pag. 1472. *Amaneus* Auſcitanus Epiſcopus Concilium Provinciale anno MCCCIII. celebravit apud *Nugarolium* (Armeniacorum id oppidum eſt in Diœceſi Auſcenſi ſitum ad Garumnæ fluvium) in quo Decreta undeviginti edita ſunt contra clericos peregrinos, qui abſque ſuorum Epiſcoporum commendatitiis litteris ſacra facientes, excommunicantur; contra Judices temporales, qui ſeſe cauſis Eccleſiæ admiſcentes, eidem cenſuræ ſubjiciuntur; contra perjuros, qui denunciantur excommunicati, inteſtabiles & infames; contra decimarum detentores, concubinarios, uſurarios, adulteros manifeſtos &c. qui omnes excommunicatione feriuntur. Extant iſtius Concilli Nugarolienſis undeviginti Decreta Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantia tomo XI. Concil. part. 2. pag. 1478. Alterum Concilium Compendienſe *Robertus de Courtenay* Archiepiſcopus Remenſis coegit an. MCCCIV. in quo decretum eſt, illos ipſo facto eſſe excommunicatos, qui alios nominatim excommunicatos & interdictos ad Divina, vel ad Eccleſiaſticam Sepulturam admittunt, aut Sacrorum celebrationi coram hujuſmodi hominibus ab Eccleſia proſcriptis intereſſe præſumunt. Item denunciantur ipſo facto excommunicati hi, qui Matrimonia clandeſtina contrahunt, procurant, aut præſentia ſua cohoneſtant, necnon Magiſtratus, qui vectigalia Clericis imponunt, & tallias atque collectas ab iis exigunt. Denique, præcipitur Clericis, ut menſa frugali utantur, ſintque contenti juſculo & duobus ferculis in conviviis, niſi superveniant Magnates. Extant hujus ſecundi Concilii Compendienſis pro reformatione Eccleſiaſticæ Diſciplinæ quinque capitula tom. XI. Coneil. part. 2. pag. 1493. *Amaneus* mox laudatus Auſcitanus Archiepiſcopus Concilium in Metropoli ſua anno MCCCVIII. congregavit, in quo actum eſt de juribus Eccleſiæ vindicandis, de celebratione Miſſarum, de uſuris, de Monachis, & de aliis hujuſmodi morum reformationem ſpectantibus. Habentur hujus Synodi Auſcitanæ Canones ſex tomo xi. Concil. part. 2. pag. 1500. *Philippus de Marigny* Archiepiſcopus Senonenſis Concilium Pariſiis congregavit anno 1312. cujus ad vigorem Eccleſiaſticæ Diſciplinæ renovandum, & abuſus quoſdam extirpandos *contra detentores bonorum Eccleſiæ, & contra citationes generales* extant capitula tria tom. xi. Concil. pag. 1602. *Gaufridus* Turonenſis Archiepiſcopus cum ſuis Suffraganeis & Abbatibus Concilium Salmurienſe an. MCCCXV. coegit, in quo quatuor promulgati ſunt canones contra perturbato-

Digitized by Google

res juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & contra Archidiaconos, qui ab examinandis pecunias exigunt. Extant quatuor illi Concilii Salmurienſis canones tomo xI. Concil. part. 2. pag. 1617. Eodem anno *Amaneus* Auſcitanus Archiepiſcopus alterum Nugarolienſe habuit Concilium, in quo quinque Decreta edita ſunt; quibus ſtatuitur, ut Domini temporales non occupent Eccleſias vacantes: ut Clerici a Judicibus Sæcularibus non compellantur: ut ſupplicio ultimo damnatis Pœnitentiæ Sacramentum non denegetur &c. Extant quinque hujus Concilii Nugarolienſis Decreta tom. XI. Concil. part. 2. pag. 1620. *Robertus de Courtenay* Archiepiſcopus Remenſis eodem anno 1315. Silvanectenſe celebravit Concilium, in quo *Petrus* Epiſcopus Catalaunenſis, & Galliarum Regni Cancellarius, qui multorum criminum reus accuſabatur, abſolutus eſt, & in Sedem ſuam reſtitutus, ut videre eſt apud *Guillelmi Nangii* Continuatorem ad annum Mcccxv. Idem *Robertus de Courtenay* Remenſis Archiepiſcopus aliud Silvanectenſe Concilium habuit anno 1317. in quo contra invadentes bona Eccleſiaſtica actum eſt, & ſtatutum, eos, ſi intra octo dies non ſatisfecerint, arctioribus cenſuris eſſe cogendos. *Guillelmus de Meloduno* Senonenſis Archiepiſcopus Concilium in ſua Metropoli convocavit anno 1320. in quo quatuor promulgata ſunt Decreta de ſervando jejunio in Vigilia Feſti Corporis Chriſti; de ceſſatione a Divinis, quando Clericus a Judice Laico detinetur; de profeſſione Monachorum; de vita & honeſtate Clericorum, quibus prohibetur, ne caligas peregrini coloris, comam barbamque prolixam gerant. Eadem Decreta iiſdem fere verbis concepta publicavit *Guillelmus de Meloduno* Archiepiſcopus Senonenſis in Concilio, quod cum ſuis Suffraganeis Pariſiis celebravit anno Mcccxxiii. *Gasbertus* Arelatenſis, *Jacobus* Aquenſis, & *Bertrandus* Ebredunenſis, Archiepiſcopi, cum ſuarum Provinciarum Epiſcopis, Concilium Avenione anno milleſimo treceuteſimo vigeſimo ſexto celebrarunt, in quo plurima in morum & diſciplinæ reformationem, Clericorum privilegia & immunitates, nonnulla etiam contra bonorum & jurium Eccleſiaſticorum invaſores, cenſurarum Eccleſiæ contemptores, & circa Eccleſiaſticam juriſdictionem, res matrimoniales, & teſtamentarias ſtatuta fuere, ac quinquaginta novem edita Capitula, quæ *Petrus Gaſſendus*, Vir doctiſſimus, & Eccleſiæ Dinienſis Præpoſitus, publici juris fecit, & ad calcem *Hiſtoriæ Eccleſiæ Dinienſis* edidit, eaque poſtea *Coſſartius*, & *Binius* ſuæ Conciliorum Collectioni inſeruerunt tom. xI. part. 2. pag. 1717. *Guillelmus de Flavacourt* Auſcitanus Archiepiſcopus Concilium Marcianenſe eodem an. Mcccxxvi congregavit, in quo quinquaginta ſex edita ſunt Capitula *de ætate & qualitate Ordinandorum*; *de literis dimiſſoriis*; *de Officio Archidiaconi*; *de Officio Ordinarii*; *de perjuriis*, *exceptionibus*, *appellationibus*, *de Eccleſiarum*, *& Clericorum immunitate ac libertate*, *de Cenſuris*, *de Reliquiis & Indulgentiis*, *de Eccleſiarum conſtructione & conſecratione*, necnon de aliis Eccleſiaſticæ Diſciplinæ capitibus, quæ extant T. xI. Concil. part. 2. pag. 1747. Alterum Marcianenſe Concil. habuit idem *Guillelmus de Flavacourt* Auſcitanus Archiepiſc. anno 1329. in cauſa *Aneſcanci* Epiſcopi Adurenſis a perduellionibus occiſi, in quo decretum eſt, ut ſicarii, qui iſtud parricidium commiſerant, ab Eccleſiæ conſortio amoverentur, & quicumque eos hoſpitio exciperent, anathemate configerentur. *Guillelmus de Bria* Archiepiſcopus Remenſis Concilium Silvanectenſe celebravit anno 1326. in quo ordo habendi Concilii Provincialis per Remenſem Provinciam in poſterum obſervandus ſtabilitur, juriſdictio & immunitas Eccleſiæ confirmantur, ſolutio accurata decimarum ſub pœna excommunicationis imperatur; hi, qui ſunt excommunicati, ab actione, patrocinio, & teſtimonio repelluntur; clandeſtina matrimonia ſub pœna excommunicationis prohibentur. Extant illius Concilii Silvanectenſis Canones VII. tom. xI. Concil. part. 2. pag. 1768. Idem *Guillelmus de Bria* Remenſis Archiepiſcopus Concilium Compendienſe anno Mcccxxix. peregit, in quo ſtatutum eſt ut Conſtitutiones pro Juribus, immunitatibus, privilegiis & bonis Eccleſiæ tuendis latæ executioni mandarentur, ſicut & Conſtitutiones contra uſurarios editæ. Præcipitur etiam, ut ſingulis diebus Dominicis excommunicati denuncientur omnes & ſinguli uſurpantes, impedientes, & perturbantes ordinariam juriſdictionem Eccleſiaſticam. Extant hujus Concilii Compendienſis Canones VII. tom. xI. Concil. part. 2. pag. 1775. *Petrus* Archiepiſcopus Rotomagenſis Concilium in Monaſterio *B. Mariæ de Prato* prope Rothomagum an. Mcccxxx. celebravit, in quo de Officiis religioſe celebrandis; de vita & honeſtate Clericorum, ac Monachorum; de Decimarum Collectione; de promovenda Sacra Expeditione; de Caſibus Sedi Apoſtolicæ, & Epiſcopis reſervatis; de promulgandis & obſervandis Superiorum Conciliorum Provincialium Conſtitutionibus, & de aliis Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Capitibus actum eſt: Tredecim Conſtitutiones quę in hoc Concilio Rothomagenſi editæ fuerunt, habentur tomo XI. Concil. part. 2. pag. 1783. *Petrus* Archiepiſcopus Turonenſis anno milleſimo trecenteſimo trigeſimo ſexto Concilium habuit in Caſtro Gronterii Diœceſis Andegavenſis, in quo duodecim edita ſunt Decreta pro Libertate & Immunitate Eccleſiaſtica, & contra juriſdictionis & bonorum Eccleſię invaſores ac detentores. Habentur duodecim illius Concilii apud *Caſtrum Gronterii* celebrati Decreta tomo XI. Concil. part. 2. pag. 1842. Eodem anno milleſimo trecenteſimo trigeſimo ſexto *Fulcrandus* Archiepiſcopus Bituricenſis Concilium in ſua Metropoli convocavit, in quo plurima ad Diſciplinam Eccleſiaſticam reſtaurandam ſancita ſunt, nonnullæ Conſtitutiones Provinciales, quæ injuria temporis & deſuetudine pene exoleverant, fuerunt renovatæ, & aliæ contra violantes Eccleſiaſticam juriſdictionem, contra perturbatores pacis & libertatis Eccleſiæ, de novo promulgatæ ſunt. Extant Canones duodecim in hoc Concilio Bituricenſi editi tomo

XI.

XI. Concil. in Appendice pag. 2522. Paulo poſt celebrationem illius Concilii Bituricenſis, Trium Provinciarum Arelatenſis, Ebredunenſis, & Aquenſis Archipræſules Concilium Avenionenſe II. anno milleſimo trecenteſimo trigeſimo ſeptimo celebrarunt, in quo quinquaginta novem Decreta Concilii Avenionenſis I. an. MCCCXXVI. repetita & confirmata ſunt, eiſque alia decem addita pro bono Eccleſiæ regimine, ac morum reformatione. Extant hæc LXIX. Concilii Avenionenſis II. Decreta, ſeu Canones, tom. XI. Conciliorum part. 2. pag. 1852. & apud *Baluzium* cum ejuſdem Notis in *Concilia Galliæ Narbonenſis* p. 341. *Joannes* Remenſis Archiepiſcopus Concilium Noviomenſe ann. milleſimo trecenteſimo quadrageſimo quarto celebravit, in quo ſanciti ſunt Canones ſeptemdecim, qui mores, Diſciplinam, Juriſdictionem, & Eccleſiæ libertates ſpectant, & extant tom. XI. Concil. part. 2. pag. 1886. *Guillelmus* Senonenſis Archiepiſcopus Concilium Pariſiis indixit anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſexto, in quo tredecim edita ſunt Decreta de immunitate Clericorum contra Sæculares Magiſtratus; de habitu Clericorum, de legatis Eccleſiæ in alios uſus non convertendis quam in quos relicta ſunt, de obſervandis antiquis Decretalibus, & Clementinis Conſtitutionibus; de Xenodochiis, Leproſariis, & Eleemoſynariis. In Canone ultimo conceduntur Indulgentiæ his, qui hora *ignitegii*, ſeu ſero, cum tegitur ignis, ter recitant Salutationem Angelicam. *Petrus* Narbonenſis Archiepiſcopus Concilium anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo habuit *Biterris*, in quo octo Decreta condita ſunt de inclinatione capitis ad Sanctiſſimum Nomen *JESUS*, de reverentia Sacro Chriſti Corpori exhibenda, cum ad ægrotos defertur, de Indulgentiis, quæ concedantur orantibus pro Summo Pontifice, Rege, & Prælatis; de obſervatione & executione Canonis *Omnis utriuſque ſexus &c.* Hujus Concilii Biterrenſis Acta & Decreta Vir Clariſſimus *Baluzius* Notis illuſtravit & edidit inter *Concilia Galliæ Narbonenſis* pag. 91. indeque inſerta ſunt tomo XI. Conciliorum part. 2. pag. 1922. *Simon* Turonenſis Archiepiſcopus anno milleſimo trecenteſimo ſexageſimo quinto Concilium Andegavenſe celebravit, in quo triginta quatuor conditi ſunt Canones de collatione Beneficiorum; de vita, honeſtate, & frugali menſa Clericorum; de Beneficiatorum, & maxime curam animarum habentium reſidentia: de Monachorum & Canonicorum Regularium veſtibus reformandis; de abſtinentia a lacte & butyro diebus jejuniorum, & præſertim Quadrageſimali tempore &c. Extant hujus Concilii Andegavenſis triginta quatuor Canones tom. XI. Conciliorum part. 2. pag. 1939. His Conciliis Provincialibus in Galliis Sæculo decimo quarto celebratis duo alia duntaxat addam, videlicet *Vaurenſe*, & Narbonenſe, quorum primum, ſeu *Vaurenſe* a trium Provinciarum Narbonenſis, Toloſanæ, & Auſcenſis Archiepiſcopis anno 1368. habitum eſt apud *Vaurum* Occitantiæ oppidum, Gallice *Lavaur* dictum, in quo condita ſunt centum triginta tria Decreta Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantia. Primum, quod eſt prolixiſſimum, complectitur fidem Catholicam, ſeu Catecheſim ad Chriſtianarum plebium informationem accuratam *de Septem Sacramentis; de Virtutibus Theologicis & Moralibus; de Donis Spiritus Sancti; de eleemoſynis corporalibus & ſpiritualibus; de vitiis capitalibus; de decem præceptis Decalogi*. In aliis Decretis, ſeu Canonibus agitur de Cauſarum Matrimonialium judicio; de juriſdictione & libertate Eccleſiaſtica contra invaſorum & oppreſſorum injurias tuenda; de Inſtrumentis, Contractibus, & Juramentis; de veſtibus Canonicorum & familiarum Epiſcopi, & cujuſvis alterius Prælati; de portione congrua Curatorum; de auditione Miſſæ Parochialis Dominicis diebus; de Matrimoniis clandeſtinis; de Canonicorum ſtudiis; de Indulgentiis, quæ conceduntur convenientibus ad Miſſam *Beatæ Mariæ*, & his, qui orant pro Romano Pontifice, vel qui ad ſonum Campanæ circa Solis ortum pro pace & proſpero ſtatu Eccleſiæ quinquies Orationem Dominicam in honorem quinque vulnerum Salvatoris noſtri, & ſepties Angelicam Salutationem ad honorem ſeptem gaudiorum, quæ de Filio ſuo Beata Virgo habuit, devote recitaverint &c. Extant hujus Concilii Vaurenſis centum triginta tria Decreta tom. XI. Concil. part. 2. pag. 1969. & apud *Baluzium* cum ſuis Notis *Concil. Galliæ Narbon.* pag. 124. Concilium Narbonenſe, jubente *Gregorio XI.* Pontifice Maximo, *Petrus* Narbonenſis Archiepiſcopus in ſua Metropoli celebravit anno 1374. & in eo viginti octo Diſciplinæ Eccleſiaſticæ edita ſunt Capitula, quorum quatuor priora agunt de celebrandis Synodis. In aliis vero plurima ſtatuuntur contra fictos Apoſtolos, qui abſque miſſione prædicabant; contra excommunicatos, qui ſepultura privari debent; contra bonorum Eccleſiaſticorum invaſores, vel juriſdictionis & Immunitatis Eccleſiaſticæ oppreſſores; contra eos, qui blaſphemant in Chriſtum, Beatam Virginem, & Sanctos &c. Extant viginti octo iſtius Concilii Narbonenſis Decreta apud *Baluzium* Concil. Galliæ Narbon. pag. 301. & tom. XI. Concil. in Appendice pag. 2497. Hæc ſunt omnia Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, quæ ſæcul. XIV. in Galliis celebrata fuerunt.

D. Percenſe nunc Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, quæ Sæculo XIV. in Hiſpania habita ſunt.

M. De Conciliis Nationalibus, ſeu Provincialibus, quæ in Hiſpania ad reſtaurandum Eccleſiæ Diſciplinam Sæculo XIV. habita ſunt, lato calamo diſſerit, eaque doctiſſimis Notis illuſtrat Eminentiſſimus *Joſephus de Aguirre* Tom. III. *Conciliorum* Hiſpaniæ, a quibus nos, ne longius, quam par ſit, noſtrum protrahatur Colloquium, breviter expediemus. In primis, *Gonſalvus* Archiepiſcopus Toletanus an. 1302. celebravit Concilium *Pennafidelenſe* (Vaccæorum Hiſpaniæ Tarraconenſis id oppidum eſt) in quo præcipitur Clericis ut horas Canonicas recitent, concubinas dimittant, Euchariſtiam morientibus admini-

ſtrent. Confeſſionum arcana omnino celent. Præterea, inſtitutus eſt dies Feſtus in honorem *B. Ildephonſi*, aliaque de Decimis, & Immunitatibus Eccleſiarum ſtatuta ſunt. Conſtitutiones Eccleſiaſticas XV. in hoc Concilio *Pennafidelenſi* promulgatas refert Cardinalis *de Aguirre* Tomo III. Conciliorum Hiſpaniæ pag. 538. Prætermitto Concilia Tarraconenſe, & Salmanticenſe, quæ an. 1312. fuerunt celebrata, & quorum Acta refert Cardinalis *de Aguirre* pag. 546. & 547. quia in his duobus Conciliis nihil occurrit, quod ſit memoria dignum. Celebre fuit Concilium Valliſoletanum, quod *Guillelmus* Sabinenſis Epiſcopus, & Sedis Apoſtolicæ in Hiſpania Legatus, an. MCCCXII. celebravit, in quo præcipitur, ut quovis biennio Synodi Provinciales, & annis ſingulis Diœceſanæ celebrentur. Ut Curati Parochianos ſuos neceſſaria ad ſalutem edoceant. Ut Sæculares judices, qui Clericos ad Tribunalia ſua de rebus & cauſis Eccleſiaſticis Fori litigare compulerint, excommunicati denuntientur. Ut feriatio, a ſervilibus operibus Dominicis & Feſtivis diebus obſervetur. Excommunicantur falſi teſtes, Advocati, mediatores, & omnes, qui ad falſum teſtimonium ipſos inducunt, donec pro damnis illatis fecerint ſatis. Denique, agitur de vita & honeſtate Clericorum, de ſolutione Decimarum, de abſtinentia Quadrageſimali & quatuor temporum, de pœna Simoniacis imponenda; de Clericorum ſtudiis, de excommunicandis his, qui ſacrilegos, maleficos, incantatores, ariolos conſulunt, & auguriis attendunt. Extant Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Canones XXVII. in Concilio Valliſoletano conditi, quos edidit Card. *de Aguirre* Tomo III. Concil. Hiſpaniæ pag. 556. *Joannes* Archiepiſcopus Toletanus tria Concilia celebravit, quorum primum habuit in ſua Metropoli an. MCCCXXIII. cujus Acta legi poſſunt apud Eminentiſſimum Cardinalem *de Aguirre*, qui primum ex MS. *Mondexarenſi* ea in lucem protulit Tomo III. Concil. Hiſpaniæ pag. 560. Alterum Concilium in ſua itidem Metropoli Toletana convocavit idem *Joannes* Archiepiſc. Toletanus an. 1324. in quo Concilii Valliſoletani Decreta renovarunt Patres, & quædam alia diſciplinam & Clericorum mores ſpectantia ſtatuerunt. Legendus eſt Cardinalis *de Aguirre*, qui octo Conſtitutiones Eccleſiaſticas in hoc ſecundo Concilio Toletano ſancitas, & cum MS. *Mondexarenſi* collatas inſeruit Tom. III. *Concil. Hiſpaniæ* pag. 576. Idem *Joannes* Archiepiſcopus Toletanus Concilium Provinciale, *Complutenſe* dictum, apud Alcalam tenuit anno 1325. in quo tres Conſtitutiones ad Clericorum mores pertinentes, quæ in Synodo Toletana an. 1324. habita promulgatæ fuerant, lucidius promuntur & explicantur, ut videre eſt apud eundem Cardinalem *de Aguirre* pag. 578. Denique *Ægidius* Archiepiſcopus Toletanus duo Concilia Provincialia coegit, quorum primum in ſua Metropoli celebravit an. 1339. & in eo quinque Decreta condita ſunt de illitteratis ad Clericatum non promovendis; de ſtudio Theologiæ & juris Canonici in Eccleſiis Cathedralibus inſtituendo; de executione Canonis, *Omnis utriuſque ſexus*, pro Confeſſione ſingulis annis facienda &c. Extant hæc quinque illius Concilii Toletani Decreta apud ſæpe citatum Cardinalem *de Aguirre* tomo III. Concil. Hiſpaniæ pag. 609. Alterum Concilium idem *Ægidius* Archiepiſcopus Toletanus an. milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſeptimo celebravit, quod alii appellant *Toletanum*, ſed a Card. *de Aguirre* melius *Complutenſe* dicitur, cum apud *Complutum* fuerit congregatum. In eo præcipue actum eſt de vita, & honeſtate Clericorum; de abuſuum correctione; de coercendis bonorum Eccleſiaſticorum invaſoribus, vel gravem injuriam perſonis Eccleſiaſticis inferentibus &c. Quatuor Canones in hoc Concilio editos refert Cardinalis *de Aguirre* tom. III. *Concil. Hiſpaniæ* pag. 614. Legi poſſunt etiam apud eundem Cardinalem quædam alia Concilia Provincialia Sæculo decimo quarto in Hiſpania celebrata, quæ nos conſulto prætermittimus, quia nihil in eis, quod ſingulari aliqua obſervatione dignum ſit, offendimus.

D. Fueruntne in Italia Sæculo XIV. convocata plura Concilia Nationalia, ſeu Provincialia?

M. Quatuor duntaxat Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, in Italia Seculo decimo quarto convocata, & a *Raynaldo* Ravennate Archiepiſcopo fuiſſe celebrata, memorant Scriptores; quorum primum ab Epiſcopis Provinciæ Ravennatis, Præſide *Raynaldo* Archiepiſcopo Ravennate, in Metropoli habitum eſt an. milleſimo trecenteſimo ſeptimo, illiuſque meminit *Rubeus* lib. VI. *Hiſtoriæ Ravenn.* Alterum Concilium Ravennatenſe idem *Raynaldus* Archiepiſcopus indixit in ſua Metropoli an. milleſimo trecenteſimo undecimo, in quo triginta duo Decreta edita ſunt de Epiſcoporum defunctorum ſolemnibus exequiis, de incertis Reliquiis, quæ ſub Altaribus recondi debent, & fidelium venerationi non exponi; de auditione Miſſæ Parochialis Dominicis diebus; de pœnis, quæ infligi debent his, qui blaſphemant in Deum, Beatam Virginem, & Sanctos, vel qui cenſuras Eccleſiaſticas contemnunt, nec admoniti reſipiſcere volunt: de eleemoſynis, quæ ab Epiſcopis, Capitulis, & Monaſteriis, quorum ſufficientes ſunt redditus, fieri debent &c. De his, & de aliis Diſciplinæ Eccleſiaſticæ capitulis extant Canones XXXII. Tomo XI. Conciliorum Part. II. pag. 1569. Tertium Concilium idem *Raynaldus* Archiepiſcopus Ravennas anno milleſimo trecenteſimo decimo quarto celebravit *Argentæ*, quod Ravennatis Diœceſeos Caſtrum eſt, & in eo ad promovendum divinum cultum, ad morum reformationem, ad ſtabiliendam Clericorum vitæ puritatem, honeſtatem & modeſtiam in veſtibus, ad bona Eccleſiaſtica contra invaſores conſervanda, & ad facienda alia hujuſmodi Diſciplinæ Eccleſiaſticæ capita conditi ſunt decem Canones, qui extant Tomo XI. Concil. part. II. pag. 1613. Quartum denique Concilium idem Ravennas Archipræſul *Raynaldus* an. 1317. Bononiæ congregavit, in quo conſtitutiones Eccleſiaſticæ in ſuperioribus Conciliis editæ, denuo fuerunt approbatæ, ac vi-

Digitized by Google

ac viginti quatuor Decreta ſancita ſunt de cuſtodia vacantium Eccleſiarum: de vita & honeſtate Clericorum: de certo numero Canonicorum in Eccleſiis Cathedralibus ſtatuendo; de Salatiis Notariorum, & Sigilliferorum &c. Extant hujus Concilii viginti quatuor Decreta tom. xi. Concil. part. ii. pag. 1655.

D. Veniamus ad Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, quæ in Anglia Sæculo decimo quarto habita ſunt, & ea compendioſe deſcribe, quæ in his ad reſtaurandam Eccleſiæ Diſciplinam fuerunt ſtatuta.

M. *Henricus Spelmanus*, qui omnia Concilia Provincialia, & Diœceſana Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ in duobus Tomis Londini anno 1664. typis excuſis, ſtudioſe collegit ac digeſſit, de Conciliis Nationalibus, ſeu Provincialibus quæ Sæculo XIV. in Anglia fuere celebrata, diſſerit Tom. II. pag. 438. uſque ad pag. 660. ex quo nos pauca hic deflorabimus. Inter Concilia, quæ Sæculo XIV. in Anglia ad ſanciendam Eccleſiæ Diſciplinam fuerunt celebrata, primum eſt Londinenſe, quod anno 1321. *Walterus* Cantuarienſis Archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis habuit, in quo ad regimen Eccleſiaſticum melius ordinandum conditi ſunt octo Canones de Teſtamentis; de Viſitatione Archidiaconorum; de introductionibus, inſtitutionibus, & proviſionibus ad Eccleſiaſtica Beneficia; de Immunitatibus Clericorum &c. Acta & Canones illius Concilii Londinenſis habentur apud *Spelmannum* Tom. II. pag. 448. Alterum Concilium Londinenſe *Simon Mepham* Archiepiſcopus Cantuarienſis congregavit anno 1328. in quo novem conditi ſunt Canones de ceſſando a ſervilibus operibus in die Paraſceves: de celebrando Feſto Conceptionis *B. Mariæ* Virginis; de immunitatibus Clericorum; de oblationibus & Decimis: de Teſtamentis: de publicandis Bannis matrimonialibus &c. Acta & Canones hujus Concilii Londinenſis refert *Spelmannus* Tomo II. pag. 493. Idem *Simon Mepham* Archiepiſcopus Cantuarienſis Concilium in ſuis Ædibus Lambethanis circa annum 1330. celebravit, in quo decem Decreta edita ſunt de ornamentis, & officio Altaris: de Confeſſionibus audiendis: de ſervando ſigillo confeſſionis: de adminiſtrando ægrotis Sacramento Extremæ Unctionis: de clandeſtinis Matrimoniis: de prævio habendo examine eorum, qui ad Sacros Ordines ſunt promovendi: de non alienandis Eccleſiarum bonis: de excommunicandis ter, aut quater in anno Sortilegis, Maleficis, Perjuriis, & Incendiariis &c. Acta & decem Canones hujus Concilii Lambethenſis legi poſſunt apud *Spelmannum* Tomo II. pag. 497. Refert etiam *Spelmannus*, eundem *Simon Mepham*, Archiepiſcopum Cantuarienſem, aliud Concilium, *Maghfeldenſe* dictum, celebraſſe anno MCCCXXXII. in quo edita eſt conſtitutio, quæ Dies Feſtos, qui pio animi affectu per totum annum obſervari debent, enumerat, ut videre eſt apud citatum *Spelmannum* Tom. II. pag. 500. *Joannes Straford*, Archiepiſcopus Cantuarienſis, tria Londini indixit Concilia. Primum habuit anno 1341. & in eo edita eſt unica utiliſſima conſtitutio ad compeſcendam avaritiam Clericorum, qui in beneficia necdum vacantia ſe intrudere, & eadem per fas & nefas occupare moliebantur, ut legere eſt apud *Spelmannum*, qui hujus Concilii Londinenſis Conſtitutionem inſeruit tomo 2. pag. 546. Alterum Concilium Londini idem *Joannes Straford* Archiepiſcopus Cantuarienſis habuit anno MCCCXLII. in quo ea, quæ pro bono Eccleſiæ regimine in ſuperioribus Conciliis jam ſtatuta fuerant, duodecim editis Canonibus renovata ac confirmata ſunt, extantque apud *Spelmannum* tom. 2. pag. 572. Tertium Concilium Londini idem Archipræſul *Joannes Straford* celebravit anno MCCCXLIII. in quo Diſciplina Eccleſiaſtica firmata eſt ſeptemdecim Decretis de habitu & honeſtate Clericorum; de conditionibus ſervandis in dimiſſione Beneficiorum, de Decimarum & oblationum fraudatoribus, de debitis inteſtatorum ſolvendis, & de Teſtamentorum executione; de Matrimoniis clandeſtinis; de excommunicandis his, qui juriſdictionem Eccleſiaſticam impediunt, & qui herbas, aut arbores, in Cæmeteriis Eccleſiarum & Capellarum creſcentes, metunt, evellunt, diſſipant, abſque Rectorum arbitrio &c. Extant hujus Concilii circa Eccleſiaſticam Diſciplinam ſeptemdecim Decreta apud *Spelmannum* tomo 2. pag. 581. *Simon* Cantuarienſis Archiepiſcopus tria celebravit Concilia. Primum eſt Lambethenſe I. in quo promulgata eſt Conſtitutio Synodalis, in qua præcipitur, ut Clerici capitalium criminum convicti Epiſcopalibus carceribus perpetuo mancipentur, ac tenui victu ſuſtententur. Alterum eſt Maghfeldenſe II. in quo præfixi ſunt dies Feſti, qui per annum obſervari debent. Tertium, eſt Lambethenſe III. in quo unica edita eſt Conſtitutio, in qua Presbyterorum ſtipendia præfiniuntur, iiſque ex una Diœceſi in alteram abſque litteris dimiſſoriis emigratio prohibetur. Acta & Statuta trium illorum Conciliorum inſeruit *Spelmannus* tomo 2. pag. 597. 609. & 610. Denique, *Joannes Thoresby* Archiepiſcopus Eboracenſis anno MCCCLXVII. celebravit Concilium Eboracenſe, & in eo decem publicavit Conſtitutiones Eccleſiaſticas contra immodeſtias & irreverentias, quæ fiebant in Eccleſiis & Cæmeteriis; contra Nutrices parvulos ſuffocantes; contra eos, qui decimas non ſolvunt, vel qui alienant bona Eccleſiaſtica, vel clandeſtina contrahunt matrimonia &c. Decem iſtæ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ in hoc Concilio Eboracenſi publicatæ extant apud *Spelmannum* tomo 2. Concil. Britanniæ. Hæc ſunt omnia Concilia Nationalia, ſeu Provincialia, quæ in Anglia Sæculo XIV. ad reſtaurandam Eccleſiaſticam Diſciplinam habita ſunt. Fuerunt quidem alia nonnulla Concilia Provincialia ſub finem Sæculi XIV. in Anglia ad proſcribendos *Wicleffi* errores celebrata, ſed quia Hiſtoria Wicleffianæ Hæreſeos ad Colloquia noſtra in Hiſtoriam Sæculi XV. remiſimus, opportunius etiam hæc Anglicana Concilia adverſus Wicleffianam hæreſim habita referemus in noſtris Colloquiis in Hiſtoriam Sæculi

Digitized by Google

culi XV. ubi de Wicleffiana hæreſi data opera diſſeremus. Hic tantum breviter obſervare debes, pacatam fuiſſe Angliam, & præclaris Religionis monumentis toto Orbe illuſtratam, quamdiu ab illa Sanctiſſimorum Canonum norma non deflexit; ſed apud illam obſoleſcere cœpiſſe antiquum illud, quo florebat, decus, cum primum vetuſtæ Religionis integritatem novis opinionum commentis, doctrinarum divortiis, perpetuis de Myſteriorum noſtrorum Sanctitate contentionibus, ac præcipiti ſacris in rebus innovandi licentia adulterare cœpit. Heu! fortunata olim Britannia, nunc velut Inſula fluctuans, turbis, tempeſtatibus, ac naufragiis undique jactatur, tot abrepta ventis in diverſa pellentibus, quot varias pugnanteſque Sectas una nunc miſere conſectatur, quodque gravius eſt, ejus incolæ, poſt extinctam avitam Religionem, ſuos legitimos Reges Catholicos expulerunt, ſimileſque evaſerunt his hominibus, qui, cum fiot a multis infeſſi, correptique impuris Spiritibus, raptantur ab iiſdem, vexantur ſæviſſime, ſuumque in ſe furorem acuentes, non membris, non capiti parcunt, neque poſſunt ſuo regi ſpiritu, dum a multis alienis & adventitiis agitantur.

D. Ut nihil plane deſit notitiæ, quam hactenus tradidiſti, Conciliorum Nationalium, ſeu Provincialium, quæ Sæculo XIV. in rem Diſciplinæ Eccleſiaſticæ fuerunt variis in locis celebrata, neceſſe eſt ut Concilia Provincialia, quæ eodem Sæculo in Germania habita ſunt, extremis, ut dicitur, digitis attingas, & ſic Colloquio noſtro finem imponamus.

M. Duo tantum Concilia Provincialia, quæ ſunt majoris momenti, Colonienſe nimirum, & Saltzburgenſe, in Germania Sæculo XIV. celebrata referam, & ea, quæ in his pro reſtauratione Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ſancita ſunt, paucis verbis complectar. Concilium Colonienſe anno MCCCX. habitum eſt ab *Henrico* Archiepiſcopo Colonienſi, & in eo duodetriginta edita ſunt Decreta contra eos, qui manus violentas Clericis inferunt; contra Laicos, qui vectigalia, & quaſvis exactiones Eccleſiis imponunt; contra Clericos Concubinarios & Sanctimonialium conſtupratores; contra Matrimonia clandeſtina. Innovantur & confirmantur Decreta *Engilberti*, Colonienſis quondam Archiepiſcopi, contra invaſores & detentores rerum Eccleſiaſticarum. Præcipitur etiam, ut Statuta *Siffridi*, Colonienſis quondam Archiepiſcopi, de vita, & honeſtate Clericorum, obſerventur & executioni mandentur, ſicut & *Conradi* Archiepiſcopi Colonienſis Statuta de reformatione Monachorum Benedictinorum, aliaque hujuſmodi Diſciplinam tam Eccleſiaſticam, quam Monaſticam ſpectantia decernuntur in his duodetriginta Capitulis, quæ extant Tomo XI. Concil. part. 2. pag. 1517. Concilium Saltzburgenſe anno 1386. a *Pilgrino* Saltzburgenſi Archiepiſcopo, & Sedis Apoſtolicæ Legato fuit celebratum, & in eo ſeptemdecim condita ſunt Capitula de Ritu Cathedralis Eccleſiæ, quem ſinguli Clerici in Divinis Officiis ſequi obſtringuntur, de cenſuris & caſibus Epiſcopo, aut Sedi Apoſtolicæ reſervatis, a quibus ſub pœna ſuſpenſionis Presbyteri abſolvere non debent; de Clericorum habitu, de Ornamentorum Eccleſiaſticorum & Sacrorum vaſorum nitore: de cenſuris ferendis in Dominos temporales, qui collectis, talliis, & exactionibus Clericos vexant; de Immunitate Eccleſiarum & Virorum Eccleſiaſticorum; de pœnis in eos decernendis, qui bona vacantium dignitatum & Eccleſiarum occupant, rapiunt, uſurpant, & in ſuos uſus convertunt; de excommunicandis Uſurariis, & his, qui Clericos ad ſæcularia tribunalia trahunt, & de ipſiſmet Clericis, qui coram ſæculari judice reſpondent, excommunicatione itidem feriendis; de non admittendis ad ſacrum faciendum Presbyteris peregrinis, ignotis, & abſque teſtimonialibus litteris paſſim volitantibus &c. De his, & aliis ad morum correctionem, vitæ honeſtatem, & Eccleſiaſticam Diſciplinam ſpectantibus plura decernuntur in his Concilii Saltzburgenſis Capitulis, quæ extant tom. XI. Concil. part. 2. pag. 2061. Habes nunc omnia Concilia Nationalia ſeu Provincialia, quæ Sæculo Eccleſiæ XIV. in Gallia, Italia, Hiſpania. Anglia & Germania ad ſanciendam Eccleſiæ Diſciplinam fuerunt celebrata, quæque pro ratione inſtituti leviori digito perſtrinxi, Concilii cujuſque locum, tempus, occaſionem, rerum in eo geſtarum ſeriem, Canonum conditorum numerum, locum, ubi etiamnum reperiuntur illi Canones, tribus quaſi verbis notaſſe contentus. At, cum ſingulos Canones, brevitati conſulendo, enumerare, ac fuſius exponere non licuerit, poteris, ſi uberiorem illorum Canonum expoſitionem habere deſideres, conſulere ampliſſimam omnium Conciliorum editionem adornatam a *Binio*, *Labbeo*, & *Coſſartio*, nec non cujuſque gentis Collectanea Synodica, videlicet *Britannica* Spelmanni, *Gallica* Sirmondi, & Baluzii, *Hiſpanica* Loaiſæ, Ferdinandi Mendoſæ, & Joſephi de Aguirre S. R. E. Cardinalis, ex quibus quam plurima hauries, quæ in ſtudio Antiquitatis, & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ magno tibi adjumento erunt.

COLLOQUIUM V.

De Viris Illuſtribus, qui doctrina, vitæque ſanctimonia Sæcula Eccleſiæ XIII. & XIV. illuſtrarunt.

M. IN perenne Eccleſiæ Catholicæ decus & gloriam cedit, quod in ea omni ævo floruerint Viri illuſtres, qui illibatis ſuis moribus, doctrina, eruditione, & præclaris monumentis eam exornarunt, atque tam ſacræ, quam Eccleſiaſticæ tuendæ antiquitati addicti, novitates exploſerunt, ſuaque nomina æternitati conſectarunt. Contra vero Hæretici, rerum novarum cupidi, varios in errores præcipites feruntur, dum apud illos, ut verbis utar Vincentii Lirinenſis, pro cæleſti dogmate humanæ ſuperſtitiones introducuntur, dum bene fundata antiquitas ſceleſta novitate ſubruitur,

Digitized by Google

tur, dum Superiorum inſtituta violantur, dum reſcinduntur ſcita Patrum, dum convelluntur definita Majorum, dum ſeſe intra ſacratæ atque incorruptæ vetuſtatis caſtiſſimos limites prophanæ ac novellæ curioſitatis libido non continet. De Viris itaque illuſtribus, qui Sæculis XIII. & XIV. magnum Eccleſiæ ſplendorem contulerunt, ſermonem in hocce Colloquio habituri ſumus. Sed quia in tanta eruditorum Scriptorum ſegete nimis longum eſſet ſingulorum vitam, mores, geſtaque copioſe deſcribere, ut magnitudo rerum dignitaſque poſtularet, de illis pauca duntaxat delibabo, ut Colloquiorum noſtrorum brevitas jubet, & Opera, quæ lucubrarunt, referam quam breviſſime potero.

D. Cum rerum concinna diſpoſitio lumen memoriæ maxime afferat, obſecro te, ut Viros Illuſtres, qui Sæculis XIII. & XIV. præcipua laude aliqua floruerunt, in decem diſtribuas Claſſes, ita ut in prima ſint celebriores Orientis Scriptores; in altera Galli; in tertia Itali; in quarta Hiſpani; in quinta Angli; in ſexta Germani; in ſeptima Monachi; in octava Scriptores ex Ordine Fratrum Prædicatorum; in nona Theologi Scholaſtici, qui Ordinem Fratrum Minorum illuſtrarunt; & in ultima inſignes Juriſconſulti. Sic diſcrete & electe in decem Claſſes digeſtos omnes illos Scriptores promiſcue non confundam, & illorum nomina, eruditionis genus, & ea quæ ediderunt Opera, facilius memoriæ meæ mandabo.

M. In Eccleſia Orientali Sæculo XIII. fuerunt aliqui Scriptores, quos hic continenti ordine recenſebo. *Nicolaus*, patria Hydruntinus, vulgo *Otrante*, floruit anno 1201. & Græce ſcripſit varios Tractatus adverſus Latinos, videlicet Tractatum *de Proceſſione Spiritus Sancti*, in quo *Hugonem Etherianum*, cujus mentionem fecimus in Colloquio quinto in Hiſtoriam Sæculi duodecimi, refellere conatur. Edidit etiam idem *Nicolaus* Tractatum *de pane fermentato a Chriſto in ſuprema Cœna Diſcipulis ſuis tradito*, & Tractatum *de jejunio Latinorum in Sabbatho*, *conjugio Sacerdotum*, aliiſque argumentis, quorum fragmenta nonnulla refert *Leo Allatius* in libris *de conſenſu Occidentalis*, *& Orientalis Eccleſiæ*. Circa idem tempus claruerunt quatuor alii Scriptores Græci, nimirum *Nicetas*, *Michael Acominatus Choniata*, *Nicetas Acominatus*, & *Joel*, quorum primus, ceu *Nicetas*, ex Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Cartophilace factus Archiepiſcopus Theſſalonicenſis ſcripſit Dialogorum libros ſex *de Proceſſione Spiritus Sancti* contra Latinos, edidit quoque *Reſponſionem ad Interrogati Baſilii Monachi*, quæ extant in *Jure Græco-Romano* lib. 5. pag. 345. *Michael Acominatus Choniata*, Athenarum Archiepiſcopus, compoſuit *Orationem funebrem in mortem fratris ſui Nicetæ*, quæ habetur in Bibliothecæ Patrum tom. XXV. pag. 180. Scripſit etiam quoſdam Sermones, inter quos eſt unus *de Cruce*, qui teſte *Labbeo* in ſua Bibliotheca MS. adhuc extant inediti in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi. *Nicetas Acominatus*, dictus etiam a patria *Choniates*, frater fuit prædicti *Michaelis Acominati*, Athenarum Archiepiſcopi. Sub Imperatoribus *Alexio Comneno* & *Iſaacio Angelo* ad præcipuas Aulæ dignitates evectus eſt, ſed capta anno MCCIV. a Latinis Conſtantinopoli, Nicæam in Bithynia profectus eſt, ubi anno MCCVI. obiit. Scripſit hic *Nicetas Choniates* libros XXI. quibus Hiſtoriam annorum LXXXV. complexus eſt ab obitu *Alexii Comneni* Imperatoris, ubi deſiit *Zonaras*, uſque ad annum milleſimum ducenteſimum tertium. Hæc *Nicetæ* Hiſtoria edita eſt Pariſiis in Typographia Regia cum aliis Byzantinæ Hiſtoriæ Scriptoribus. Auctor eſt idem *Nicetas* librorum viginti ſeptem *Theſauri Orthodoxæ Fidei*, quorum quinque priores vertit latine & cum doctiſſimis Notis anno MDLXXXV. Pariſiis edidit *Petrus Morellus*, & extant in Bibliotheca Patrum tom. XXV. Reliqui libri perierunt, præter fragmentum ex libro vigeſimo *de ordine*, *qui obſervari debet ab his*, *qui e Saracenina ſuperſtitione ad Chriſtianam fidem convertuntur*, quod Græco-Latinum editum eſt in ſecundo volumine Auctarii ad Bibliothecam Patrum ann. 1624. *Joel* fuit Chronographus Græcus, qui edidit *Chronographiam Compendiariam* ab Orbe condito uſque ad *Alexii Ducæ Marzulphi*, Græcorum Imperatoris, obitum, ideſt, uſque ad annum MCCIV. quo a Latinis capta eſt Conſtantinopolis, ut oſtendimus in primo Colloquio. Hanc *Joelis* Chronographiam Græco-Latinam, una cum *Georgii Acropolitæ* Hiſtoria, typis Regiis edidit *Leo Allatius*, Pariſiis anno MDCLI. Hic autem *Georgius Acropolita*, cujus Hiſtoriam una cum *Joelis* Chronographia, Pariſiis publicavit *Leo Allatius*, fuit patria Conſtantinopolitanus, doctus, diligens, prudens ac fidelis Scriptor, qui continuavit Hiſtoriam Byzantinam ab anno MCCIV. quo a Latinis capta eſt Urbs Conſtantinopolis, uſque ad annum MCCLXI. quo eadem Urbis a *Michaele Palæologo*, Græcorum Imperatore, recuperata fuit. De hoc *Georgio Acropolita* multa habet *Leo Allatius* in Diatriba *de Georgiis & de eorum Scriptis*. His Scriptoribus Græci, qui Sæculo XIII. in Eccleſia Orientali floruerunt, addi merito debent duo Patriarchæ Conſtantinopolitani, *Manuel Caritopulus*, & *Germanus* hujus nominis II. nec non *Nicephorus Blemmida*, inſignis Monachus, qui oblatum ſibi a *Theodoro Laſcari* Patriarchatum Conſtantinopolitanum modeſte recuſavit. Prior, ſeu *Manuel Caritopulus*, edidit *Solutiones quarundam Quæſtionum*. Scripſit etiam *Decretum de Translatione Epiſcoporum*, *& Decretum de jure Patronatus*, quæ extant in Leunclavii *Jure Græco-Romano* libr. 3. pag. 238. & ſeqq. Alter Patriarcha Conſtantinopolitanus, ſeu *Germanus* hujus nominis II. multas Epiſtolas, Orationes, & Homilias compoſuit. Opus etiam *de Proceſſione Spiritus Sancti adverſus Latinos*: *Reſponſionem Synodicam ad delegatos Fratres Minores & alios*: *Opuſcula de Azymis*, *de Purgatorio*, *& de tribus modis adminiſtrandi Baptiſma* ſcripſit idem *Germanus* Patriarcha Conſtantinopolitanus, ut teſtatur *Leo Allatius* lib. 2. de conſenſu Eccleſ. Orient.

Digitized by Google

Orient. & Occid. cap. 14. §. 3. His duobus Patriarchis Conſtantinopolitanis jure merito præponi debet *Nicephorus Blemmida*, non ſolum quia ſibi oblatam Patriarchalem dignitatem pertinaci modeſtia recuſavit, ut mox diximus, ſed quia etiam Latinis impenſe favit, eorumque dogmata adverſus ſuos conſtanter propugnavit. Reperiuntur quidem eriamnum inter Opera hujus *Nicephori Blemmidæ* Opuſcula quædam, in quibus adverſus Latinorum dogmata, præcipue de Proceſſione Spiritus Sancti diſputat. At *Leo Allatius* lib. 2. de conſenſu Occident. & Orient. Eccleſ. cap. 14. §. 4. aſſerit, vel *Nicephorum Blemmidam* necdum diſcuſſa cauſa hæc Opuſcula juvenem procudiſſe, & re poſtea diligentius examinata revocaſſe; vel potius hæc Opuſcula a Græcis Schiſmaticis ſub *Nicephori Blemmidæ* nomine fuiſſe protruſa, cum in prædictis Opuſculis neque ſint rationum pondera, neque doctrina, neque ſtyli ratio eadem, quæ in ceteris ejuſdem *Nicephori Blemmidæ* Opuſculis obſervantur. Patriarchalem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ dignitatem, quam, ut diximus, modeſte recuſavit *Nicephorus Blemmida*, obtinuit *Arſenius*, dictus *Autorianus*, qui ſcripſit *Synopſim Canonum*, ex Patribus, Synodorumque Statutis collectam, & in titulos CXLI. digeſtam, quæ extat Græco-Latina in ſecundo tom. *Bibliothecæ Juris Canonum Henrici Juſtelli*. Compoſuit etiam idem *Arſenius*, Patriarcha Conſtantinopolitanus, *Teſtamentum*, quod Græco-Latinum publicavit doctiſſimus *Cotelerius* tom. 2. *Monumentorum Eccleſiæ Græcæ* pag. 168. Inter Hiſtoricos Græcos, qui Sæculo Eccleſiæ XIII. claruerunt, primas tenet *Georgius Pachymeres*, patria Nicænus, qui *Hiſtoriam Rerum Conſtantinopolitanarum ſub Imperatoribus Michaele, & Andronico Palæologis* ab anno MCCLVIII. uſque ad an. MCCCVIII. in tredecim libros digeſtam continuavit, eamque integram, ac doctiſſimis Notis illuſtratam *Petrus Poſſevinus* Soc. Jeſu Romæ Græco-Latinam publicavit duobus tomis comprehenſam, quorum prior prodiit anno MDCLXVI. alter anno MDCLXIX. Aliorum Operum, quæ ſcripſit idem *Pachymeres*, & quorum multa adhuc inedita in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi aſſervantur, prolixum ſatis Catalogum exhibet *Leo Allatius* in ſua Diatriba de *Georgiis, & eorum Scriptis*. Erga Romanam Eccleſiam non bene affectum fuiſſe *Pachymerem*, ideoque circumſpecte eſſe legendum, recte monet *Poſſevinus*.

Verum omnes illos Scriptores Græcos, quos hactenus laudavi, *Joannes Veccus*, Patriarcha Conſtantinopolitanus, doctrina, vitæque ſanctimonia longo poſt ſe intervallo reliquit. Ille quippe eſt, qui, ut diximus in Colloquio ſecundo, agendo de Patriarchis Conſtantinopolitanis, unionem Eccleſiæ Græcæ cum Latina ardentibus votis exoptavit, initam in Concilio Lugdunenſi II. invicto animo ad extremum uſque vitæ ſpiritum cum ſuis ſociis propugnavit, & plura pro Latinorum doctrina adverſus Græcos ſcripſit Opera, quæ refert *Leo Allatius* lib. 2. *de Conſenſu Eccleſ. Occid. & Orient.* cap. 15. §. 8. & quorum nonnulla idem *Allatius* edidit in *Græcia Orthodoxa*.

Joannes Veccus, Patriarcha Conſtantinopolitanus, malorum, quæ ſub *Andronico* Græcorum Imperatore pro defenſione unionis Eccleſiæ Græcæ cum Latina conſtanter paſſus eſt, Socios habuit *Georgium Metochitam*, & *Conſtantinum Meliteniotam*, qui una cum ipſo in exilium miſſi ſunt, & Latinorum dogmata adverſus Græcos editis lucubrationibus vindicarunt, ut videre eſt apud Leonem Allatium loco mox laudato §. 9. & 11. His *Joannis Vecci* Sociis haud immerito adjungi poteſt *Simon*, ortu Cretenſis, ex Ordine Fratrum Prædicatorum, qui iiſdem temporibus tribus Tractatibus *de Proceſſione Spiritus Sancti etiam ex Filio*, cum Græcis Schiſmaticis ſtrenue conflixit. Non defuerunt tamen ea ætate Græci Schiſmatici, qui in Latinos ſcripſerunt, inter quos *Georgius Cyprius* contra *Joannem Veccum* Patriarcham calamum ſtrinxit, quem ille graviori rationum pondere, utpote pro veritate pugnans, confutavit. *Georgius Moſcabar*, Magnæ Eccleſiæ Cartophylæ, multa itidem in Latinam Eccleſiam, ejuſque dogmata, ſuis lucubrationibus oblatravit, quibus *Joannes Veccus* Patriarcha perdocte reſpondens, Schiſmatici illius Auctoris impetum faſtumque compreſſit. *Conſtantinus Acropolita*, Magnus Logotheta, plures *de Proceſſione Spiritus S.* Tractatus contra Latinos ſcripturivit. Hi ſunt Scriptores Græci, qui in Eccleſia Orientali Sæc. XIII. floruerunt. Prætermittere tamen haud debemus *Gregorium Abulpharajum*, natione Arabem, profeſſione Medicum, & Secta Jacobitam, ſeu Melchitam, qui eodem ſæculo variis ſcientiis inſtructus, & præcipue medicinæ gloria clarus fuit, edidit-que *Compendium Dynaſtiarum X.* Dynaſtiis abſolutum, ex variis variarum gentium monumentis depromptum, quod Arabice & Latine vulgavit *Pocockius* Oxonii anno MDCLXIV.

D. Proſequere, quæſo, ſeriem aliorum Scriptorum Græcorum, qui Sæculo XIV. aliqua nominis celebritate claruerunt.

M. De Palamitarum erroribus, quibus Sæculo XIV. Eccleſia Orientalis haud parum exagitata fuit, ſatis diximus in Colloquio tertio, ubi de Hæreſibus, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia emerſerunt, diſſeruimus. Quapropter hic ſufficiet breviter referre Scriptores Græcos, qui in hac controverſia, *Barlaamum* inter & *Gregorium Palamam* in Oriente, hinc inde aliqua Opera ediderunt. Palamitarum errores Scriptis propugnarunt non ſolum *Gregorius Palamas*, horumce errorum Auctor, cujus Orationes duas *Combefiſius* noſter in Auctario Bibliothecæ Græcorum Patrum edidit, ſed etiam *Iſidorus* Patriarcha, & *Philotheus*, ex Monacho Metropolita Heracleenſis, & poſtea Patriarcha Conſtantinopolitanus, nec non *Joſephus Bryennius* Oratione *de Transfiguratione*. Favit etiam Palamitarum erroribus *Joannes Cantacuzenus*, Græcorum Imperator, vir alioqui eruditione inſignis, & in Hiſtoria verſatiſſimus, quippe qui, aſſumpto ſibi *Chriſtoduli* nomine fictitio, eleganti non minus quam diffuſo ſtylo concinnavit *Hiſtoriam Rerum a duobus Andronicis Imperatoribus & a ſe ipſo geſtarum*, ab anno MCCCXX. uſque ad annum

Digitized by Google

num Mccclvii. libris quatuor comprehenſam, quæ latine ex *Jacobi Pontani* verſione, una cum ipſius & *Gretſeri* Notis prodiit Ingolſtadi anno MDCIII. Pariſiis vero Græce & Latine cum utriuſque Notis an. MDCXLV. Edidit etiam idem Imperator *Joannes Cantacuzenus* Orationes tres, & Apologiam, ſeu Aſſertiones IV. *pro Fide Catholica adverſus Saracenos & Alcoranum*, quæ Græco-Latinæ prodierunt Baſileæ an. MDLV. Extat etiam in Bibliotheca Vaticana Opus ejuſdem Imperatoris manuſcriptum, cui titulus eſt: *Contradictiones adverſus Prochorum Cydonium*. At illos Scriptores Græcos, Palamitarum errorum patronos confutarunt, & Catholicam adverſus eos eruditis ſcriptionibus veritatem propugnarunt alii Scriptores Græci, *Barlaamus*, *Gregorius*, *Acyndinus*, Monachus Græcus, *Nicephorus Gregorius*, qui auctor eſt Hiſtoriæ Byzantinæ ab anno Mcciv. uſque ad annum Mcccxli. *Joannes Cypariſſionus*, *Demetrius Cydonius*, & *Manuel Calecas*, Ordinis Prædicatorum, vir longe doctiſſimus. *Cypariſſioni* Sermones aliquos *Palamitarum Tranſgreſſionum* ingentis Operis, quod in libro quinque diviſum extat MS. in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, & noſtri *Manuelis Calecæ* librum *de Eſſentia & Operatione* adverſus *Gregorium Palamam* edidit doctiſſimus noſter *Combefiſius* in Auctario Bibliothecæ Patrum Græcorum.

Præter illos Auctores Græcos, qui in Controverſia *Barlaami*, & *Gregorii Palamæ* eruditionis ſuæ ſpecimina ultro citroque præbuerunt, alii recenſentur Scriptores Græci, qui Sæculum XIV. doctrina ſua in Oriente illuſtrarunt, quos hic indigitare ſufficiet. *Nicephorus Calliſtus* Hiſtoriam Eccleſiaſticam ex *Euſebii*, *Socratis*, *Sozomeni*, *Theodoreti*, *Evagrii*, aliorumque Scriptorum monumentis contexuit, quam tamen fabulis & quiſquiliis paſſim reſpergit. Hoc *Nicephori Calliſti* Opus conſtabat olim libris viginti tribus, & Hiſtoriam a Chriſto nato uſque ad *Leonis* Imperatoris, dicti *Philoſophi*, mortem, ideſt, uſque ad annum Dccccxi. complectebatur, ſed nunc extant tantum illius Operis libri octodecim, qui a nato Chriſto uſque ad *Phocæ* Imperatoris obitum, ſeu ad annum DCX. progrediuntur. Hanc *Nicephori Calliſti* Hiſtoriam Latine venit *Joannes Langius*, quæ typis excuſa eſt Baſileæ anno Mdliii. Antuerpiæ anno Mdlxii. & ibidem cura *Frontonis Ducæi* Græco-Latine prodiit anno Mdcxxxi. *Maximus Planudes*, Monachus Græcus, & *Andronico* Imperatori apprime charus, ſcripſit librum *de Proceſſione Spiritus Sancti contra Latinos*, quem *Arcudius* Notis illuſtratum, una cum Reſponſionibus *Beſſarionis* edidit inter Opuſcula aurea Romæ ann. Mdcxxx. Alia idem *Maximus Planudes* Opera, variaſque conſcripſit Epiſtolas, quæ partim in lucem prodierunt, partim adhuc MSS. *teſte Lambecio*, aſſervantur in Bibliotheca Cæſarea. *Theophanes*, Archiepiſcopus Nicænus, compoſuit Opus inſigne *adverſus Judæos*, in duos tomos diviſum, & *Concordiam veteris ac novi Teſtamenti* adverſus eoſdem. Hæc duo Theophanis Opera habentur MSS. in Collegio Romano Soc. Jeſu. Quædam alia ejuſdem *Theophanis* Opuſcula adhuc in Bibliotheca Vaticana MSS. aſſervari teſtatur *Poſſevinus* in Appendice ad *Apparatum Sacrum* pag. 16. *Iſaacus Argyrus*, Monachus Græcus, edidit *Computum*, quem verſione ſua ac Notis illuſtratum publicavit *Dionyſius Petavius* tomo 3. *de Doctrina Temporum* pag. 359. *Matthæus Blaſtares* Monachus itidem Græcus, compoſuit *Sintagma*, ſeu *Synopſin Alphabeticam Rerum, quæ in Sacris Canonibus comprehenduntur*. Hoc *Syntagma* cum ſuis Notis in lucem extulit Cl. *Beveregius*, & Græco-Latinum publici juris fecit Oxonii anno Mdclxxii. Extat quoque ejuſdem *Matthæi Blaſtaris* Opuſculum *de Cauſis ſeu Quæſtionibus Matrimonii* Græco-Latinum libro 8. *juris Græco-Romani*, quod *Leunclavius* publicavit. Cauſæ Græcorum Schiſmaticorum acerrimus propugnator fuit Nilus *Cabaſilas* Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, quippe qui contra Latinos duos edidit libros, qui adhuc extant, quorum primus eſt *de Cauſis diviſionum in Eccleſia*; Alter eſt *de primatu Papæ*. Plurima etiam ejuſdem *Nili* Archiepiſcopi Theſſalonicenſis contra Eccleſiam Latinam Opuſcula manuſcripta recenſet *Leo Allatius* in ſua Diſſertatione *De Nilis* cap. 14. pag. 49. Odium, quo *Nilus Cabaſilas* Latinam Eccleſiam proſequebatur, æmulatus eſt ejus nepos *Nicolaus Cabaſilas*, & in Sede Theſſalonicenſi Succeſſor. Ille ſiquidem duos Tractatus contra Latinos ſcripſit, unum *de proceſſione Spiritus Sancti*: Alterum, quo *S. Thomam Aquinatem*, ſibi refellendum ſumpſit. Qua in re inſignem nactus eſt adverſarium Scriptorem Græcum *Demetrium Cydonium* ſuperius a nobis citatum, qui pro defenſione Summæ S. Thomæ Aquinatis *Contra Gentes*, ejuſque Summæ Theologicæ, egregium librum Apologeticum adornavit. Auctor eſt iſte *Nicolaus Cabaſilas* librorum ſex *de Vita in Chriſto*, quos *Jacobus Pontanus* Soc. Jeſu Theologus Latine vertit, & publica luce donavit Ingolſtadii anno Mdcxiv. una cum ejuſdem *Nicolai Cabaſilæ* Oratione in fœneratores, quam *Jacobus Pontanus* Latine itidem vertit. Plura alia Opuſcula ſcripſit hic *Nicolaus Cabaſilas*, quorum aliqua typis excuſa ſunt, alia adhuc MSS. in Bibliothecis habentur, ut teſtatur *Leo Allatius* in ſua Diſſertatione *De Nilis* pag. 55. ubi eorum Catalogum texit. Denique, Græcorum, qui Sæculo XIV. aliqua in Oriente doctrinæ laude claruerunt, agmen claudent duo Scriptores Græci cognomine *Nili*, quorum primus, ſeu *Nilus*, Metropolita Rhodius, Latinorum fuit hoſtis acerrimus, & Auctor eſt *Enarrationis Synopticæ de Sanctis & Œcumenicis Synodis*, quæ a *Juſtello* patre edita ad calcem Nomocanonis Photiani, fuit poſtea a *Juſtello* filio inſerta in *Bibliotheca Juris Canonici*. Ejuſdem *Nili* Metropolitæ Rhodii *Orationem in Sanctam Matronam ex inſula Chio oriundam* Græc. Lat. evulgavit *Leo Allatius*. Alter Scriptor Græcus, dictus *Nilus Damyla*, Monachus in Creta Inſula, Latinis pariter hoſtem infenſiſſimum ſe prodidit, & adverſus ipſos ſcripſit: *Opus de ordine in divina Triade, & de Proceſſione Spiritus Sancti*, quod extat MSS. in Bibliotheca Vaticana. Alios tres Tractatus contra Latinos compoſuit idem *Nilus Damyla*,

Digitized by Google

myla, qui MSS. erunt in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, & quorum nonnulla fragmenta citat *Leo Allatius* in ſuis libris *de Eccleſ. Occid. & Orient. perpetuo conſenſu*.

D. Cum florentiſſimum Galliarum Regnum Viris eruditione claris ſemper abundaverit, pergratum mihi erit noſſe Scriptores Gallos, qui Sæculis XIII. & XIV. Eccleſiam, remque litterariam ſuis perdoctis lucubrationibus ornarunt, illuſtrarunt, nobilitarunt.

M. De Gallis Scriptoribus, qui Sæcul. XIII. & XIV. Monaſticam, vel Regularem vitam profeſſi, eruditione præfulſerunt, vel juris Civilis & Canonici peritia inſignes, maximam ſibi apud omnes famam compararunt, in hac claſſe omnino prætermittam; quia de illis ſuo loco, ideſt, in claſſibus, in quas utriuſque Sæculi Scriptores diſtribuimus, data opera mox dicturi ſumus. In hac itaque ſecunda Virorum Illuſtrium claſſe eos duntaxat Scriptores Gallos reponam, qui ad Monachorum, vel Regularium, aut Juriſconſultorum claſſes referri minime poſſunt. Floruit in primis Sæculo XIII. in Galliis *Guillelmus de Seliniaco*, qui Archiepiſcopatu Senonenſi, & Nivernenſi Epiſcopatu ſingulari modeſtia recuſatis, Antiſiodorenſis Eccleſiæ, cujus Decanus erat, electus eſt Epiſcopus, & poſtea ad Sedem Pariſienſem invitus, & juſſu *Honorii III.* Pontificis, translatus fuit. Obiit anno MCCXXIII. & Auctor eſt *Summæ Theologicæ*, quæ typis excuſa prodiit Pariſiis anno MD. *Rigordus*, Chriſtianiſſimi Regis *Philippi Auguſti* Medicus & Chronographus, *Geſta*, ſeu *Hiſtoriam* ejuſdem *Philippi Auguſti* conſcripſit, quam *Ludovico VIII.* Galliarum Regi nuncupavit, eamque tomo V. *Veterum Hiſtoriæ Franciæ Scriptorum* edidit *Franciſcus Ducheſnius*. Hos Scriptores eruditione & eximia morum pietate ſuperavit *Guillelmus*, *Alvernus* a patria cognominatus & Epiſcopus Pariſienſis omni litterarum genere inſtructiſſimus. Doctiſſimis Operibus nomen ſuum celebravit, quorum indicem *Labbeus* in Diſſertatione de Eccleſiaſticis exhibet. Huic tamen *Guillelmo* Epiſcopo Pariſienſi tribui non debent *Dialogi ſeptem de Sacramentis*, qui ſub ejus nomine Lipſiæ an. 1522. & Lugduni anno 1567. prodierunt. Illorum quippe *Septem Dialogorum de Sacramentis* germanum Auctorem eſſe *Guillelmum* Pariſienſem juniorem ex Ordine Fratrum Prædicatorum, qui eodem Sæculo XIII. vixit, recte obſervat *Theophilus Raynaldus* in libro *de bonis & malis libris* Eroteniate X. Certe ſtylus ſeptem illorum Dialogorum valde diſcrepat a ſtylo *Guillelmi* Epiſcopi Pariſienſis, & in eorum calce citantur *S. Thomas Aquinas*, & *Petrus de Tarentaſia*, qui poſteriores ſunt *Guillelmo* Pariſienſi Epiſcopo, qui obiit an. 1248. Collegium Sorbonicum, ex quo innumeri prodierunt Viri eruditi, & de Eccleſia optime meriti, condidit an. 1252. *Robertus de Sorbona*, a natali vico ita cognominatus, Canonicus primum Sveſſionenſis, deinde Pariſienſis. Scripſit Opuſcula tria aſcetica, videlicet *de Conſcientia*, *de Confeſſione*, & *Iter Paradiſi*, quæ extant in Bibliotheca Patrum tom. XXV. *Henricus de Seguſio* Archiepiſcopus Ebredunenſis, & poſtea ab *Urbano IV.* Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis creatus, ob eximiam in utroque jure eruditionem, *Splendor* & *Fons juris* appellatus, ſcripſit *Summam utriuſque juris*, quæ vulgo dicitur *Aurea Summa Hoſtienſis*. Edidit etiam *Expoſitionem in ſex libros Decretalium*, juſſu *Alexandri IV.* Pontificis Maximi. *Jacobus de Vitriaco* e vico *Argentolii* prope Pariſios ortus, Acconenſis Epiſcopus in Palæſtina, deinde Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus a *Gregorio IX.* creatus, ſcripſit libros 3. *Hiſtoriæ Orientalis & Occidentalis*; *Conciones in Evangelia & Epiſtolas totius anni*; & *Vitam S. Mariæ Ogniacenſis*, quæ habetur apud *Surium* ad diem 23. menſis Junii. *Henricus Bonicollius*, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor, tanta cum laude Philoſophiam & Theologiam Pariſiis docuit, ut totius Academiæ Pariſienſis ſuffragio *Doctor ſolemnis* nuncupari meruerit. Multa ſcripſit Opera, inter quæ præcipue cenſentur *Summa Quæſtionum Theologicarum*: *Quodlibeta Theologica in IV. libros Sententiarum*, & liber *de Viris Illuſtribus*, ſeu *de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, quem a tempore, quo deſiit *Sigebertus* Gemblacenſis Monachus, ad ſuam uſque ætatem perduxit. Inter Illuſtres Scriptores, qui Sæc. XIII. in Galliis floruerunt, locum, mea quidem ſententia, habere non debent *Guillelmus de Sancto Amore*, & *Joannes de Poliaco*, quorum primus in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, contra recentes Fratrum Prædicatorum & Minorum Ordines, graviſſimas, ut jam obſervavimus, in Academia Pariſienſi turbas excitavit, & adverſus illos ſcripſit libellum *de periculis noviſſimorum temporum*, quem a capite ad calcem erroribus ſcatentem *Alexander IV.* Pontifex Maximus, poſt habitam relationem quatuor Cardinalium, quibus illum examinandum commiſerat, damnavit tanquam iniquum, ſceleſtum, & execrabilem. Alter vero, ſeu *Joannes de Poliaco*, Doctor etiam Theologus in Sacra Facultate Pariſienſi, nonnullos errores circa Sacramentum Pœnitentiæ in Scholis, & Prædicationibus vulgavit, quos *Joannes XXII.* diligenti excuſſos examine, & habita ſolerti cum S. R. E. Cardinalibus collatione, tanquam falſos & erroneos, a ſacra doctrina devios auctoritate Apoſtolica reprobavit. Quod ſpectat Scriptores Gallos, qui ſæculo XIV. floruerunt, unum præ cæteris aliqua laude dignum inveni, videlicet *Nicolaum Oreſmium*, Theologum Pariſienſem, & Navarrici Collegii Gymnaſiarcham, qui poſtea ex Decano Metropolitanæ Rothomagenſis Eccleſiæ, Lexovienſis Epiſcopus creatus eſt anno 1377. Scripſit librum *de Communicatione Idiomatum*, Tractatum contra *Aſtrologos Judiciarios*, & Tractatum *de Mutatione Monetarum*, qui extat in Bibliotheca Patrum Editionis Lugdunenſis tom. XXVI. Alia quamplurima ejuſdem *Nicolai Oreſmii* Scripta, & in his Sermones CXV. in Bibliothecis Navarenſi, Vaticana, & Auguſtinianorum Pariſienſium MSS. aſſervata, recenſet *Joannes Launojus* Doctor Pariſienſis tom. 2. *Hiſtoriæ Gymnaſii Navarici* pag. 458. Non defuerunt quidem Sæculo XIV. in Galliis alii Academici Pariſienſes, qui Theologiam in

Scho-

Digitized by Google

Scholiis docuerunt, & de ea libros ſcripſerunt, ut patet ex eorum Catalogo, quem *Egaſſius Bulæus* texit tomo IV. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis*: at, ut candide fatear, iſti Academici non magnum ſibi pepererunt nomen, & in cenſum Virorum Illuſtrium venire haud merentur, eo quod, neglecto Scripturæ Sacræ & Sanctorum Patrum ſtudio, in pertractandis frigidis, jejunis & ſpinoſis quibuſdam Theologiæ Scholaſticæ quæſtionibus omne otium tempuſque fruſtra contriverint. Qua de re *Nicolaus de Clemengiis* Theologus Pariſienſis (qui vixit Sæculo XIV. & obiit ineunte Sæculo xv.) in lib. *de ſtudio Theologico*, quem *Lucas Dacherius* edidit tom. 4. *Spicilegii*, jure merito conqueritur his verbis: *Quo circa miror Theologos noſtri temporis paginas Divinorum Teſtamentorum ita negligenter legere, & neſcio quarum ſatis ſterilium ſubtilitatum indagine ſua ingenia conterere, utque utar verbis Apoſtolicis: Languere circa quæſtiones ac pugnas verborum, & quid ſibi volunt illa verba Apoſtolica? illos procul dubio reprehendere volunt, qui omiſſa fertili ac fructuoſa arbore Sacrarum Scripturarum, in ſilvaticis & ſterilibus pabulum doctrinæ requirunt, inter quas languere dicuntur .... Solebant antiqui Patres, & Theologi, quorum per Eccleſias ſunt approbata ſcripta, nihil dicere, vel aſtruere, niſi quod ſcripturarum teſtimonio poſſet confirmari. Nunc autem pleroſque videmus Scholaſticos ſacrarum inconcuſſa teſtimonia litterarum tam tenuis æſtimare momenti, ut ratiocinationem ab auctoritate ductam, velut inertem & minime acutam ſibilo ac ſubſannatione irrideant, quaſi ſint majoris ponderis, quæ phantaſiæ humanæ imaginationis adinvenit, quem quæ Divinitas cælitus aperuit &c.* Plura itaque de ſcriptoribus Gallis in præſentia non dicam, maxime cum de Monachis, Regularibus, & Juriſconſultis, qui ſæculis XIII. & XIV. in Galliis floruerunt, opportunius in ſequentibus Claſſibus, in quas illos diſtribuimus, ſermonem ſimus habituri.

D. Floruerunt ne in Italia Sæculis XIII. & XIV. multi eruditi ſcriptores?

M. Præter Romanos Pontifices ex Italia oriundos, qui doctrina & pietate celebres Catholicam Eccleſiam ſumma cum laude gubernarunt, bene multi doctiſſimi Monachi, Regulares, & Juriſconſulti inſignes, Italiam Sæc. XIII. & XIV. illuſtrarunt perdoctis ſcriptis, quæ, juxta præſcriptum ordinem, commodius referemus in quatuor poſtremis Claſſibus ſcriptorum utriuſque ſæculi. In iſta porro tertia virorum eruditorum Claſſe duos duntaxat proferam præclaros Scriptores Italos, qui decimo quarto Eccleſiæ ſæculo litteras impenſe coluerunt, & magnam nominis ſibi æſtimationem apud egregie cordatos homines ſibi conciliarunt. Primus eſt *Joannes Villanius* Florentinus, qui libris XII. Hiſtoriam Italice ſcripſit, a primis *Nembrothi* temporibus ad annum uſque 1348. quo e vivis exceſſit. Hanc *Joannis Villanii*, qui inter optimos Hiſtoricos laudatur, hiſtoriam continuavit *Matthæus* ejus frater. Alter illuſtris Scriptor Italus eſt *Franciſcus Petrarcha*, qui Aretii, Patre Florentino exule, natus eſt anno 1304. Fuit Vir excellentis ingenii & exquiſitæ doctrinæ, *reflorefcentis*, ut ait *Eraſmus* in Ciceroniano, *eloquentiæ apud Italos Princeps*, *ſua ætate celebris ac magnus*. Parmenſis Archidiaconus, tum Cathedralis Eccleſiæ Patavinæ extitit Canonicus. Præter Epiſtolas & Carmina, quæ præſertim in canendis erga *Lauram* ſuis amoribus juvenis adhuc ſcripſit in amœna valle prope Avenionem, quam Incolæ *Clauſam* vocant, excellentes edidit Dialogos *de Remediis utriuſque fortunæ*: libros duos *de Vita ſolitaria*, & totidem *de Otio Religioſorum*: Dialogos *de vera ſapientia*, & *de Contemptu Mundi*: *Pſalmos ſeptem pœnitentiales*: librum unum *de Republica optime adminiſtranda*: alterum *de officio & Virtutibus Imperatoris*: libros quatuor *Rerum memorandarum*, & alia hujuſmodi elegantiſſima Opuſcula, quæ omnia typis excuſa prodierunt Baſileæ anno 1554. & 1581. Teſtatur tamen *Caſimirus Oudinus* in Supplemento ad librum *Bellarmini* de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, librum *Franciſci Petrarchæ*, qui inſcribitur: *De caſibus virorum illuſtrium*, adhuc manuſcriptum reperiri in Bibliotheca Colbertina, ibidemque extare ejuſdem Auctoris Rerum familiarium Epiſtolarum libros viginti quatuor manuſcriptos, quorum novem tantum editi ſunt. Obiit *Franciſcus Petrarcha* in Arquato, agri Patavini pago, an. MCCCLXXIV. ætatis ſuæ LXX. Lubens hic prætermitto duos inſignes Scriptores Italos, quorum primus fuit *Dantes Aligerus* Poeta eximius, patria Florentinus, qui Sæculo decimo tertio in Arte poetica potiſſimum excelluit, ſed cum eſſet nimium dentatus, mordax, & maledicus obtrectator, ab ipſamet patria ſua proſcriptus eſt, exulque vivere coactus. Alter Scriptor Italus fuit *Joannes Bocacius*, patria itidem Florentinus, qui Sæculo decimo quarto vixit & obiit. Plures conſcripſit libros, in quibus ſeſe obſcenum, impium, & maledicentiſſimæ linguæ virum ubique prodit.

D. Progrediamur, ſi placet, ad quartam Virorum Illuſtrium Claſſem, in qua tibi onus incumbit diſſerendi de Scriptoribus Hiſpanis, qui Sæculis decimo tertio & decimo quarto celebriores fuerunt.

M. Cum de Scriptoribus Hiſpanis, qui Sæculis XIII. & XIV. Vitam Monaſticam, aut Regularem egerunt, ſimus ſuo loco dicturi, tres duntaxat magni nominis, & Epiſcopalibus Infulis ornatos hic producam Hiſpaniæ Scriptores, quorum primus eſt *Rodericus Ximenes*, gente Navarrus, & Archiepiſcopus Toletanus. Interfuit Concilio Œcumenico Lateranenſi IV. ſub *Innocentio III.* Pontifice Maximo anno 1215. celebrato, ubi, ob ſuam ſingularem eruditionem, ſummam, qua pollebat, eloquentiam, & variarum linguarum peritiam magno in honore habitus eſt. Libros novem ſcripſit *de Rebus Hiſpaniæ*, ab Herculis in eas regiones adventu uſque ad annum 1243. His ſubjunxit Oſtrogothorum, Suevorum, Alanorum, & Wandalorum compendioſam Hiſtoriam. Edidit denique Hiſtoriam Arabum, & Hiſtoriam Romanorum. Hæc omnia

omnia *Roderici Ximenis* Opera *Andreas Schotus* publicavit tomo I. *Hiſpaniæ Illuſtratæ*. Alter Scriptor Hiſpanus, qui eodem Seculo decimo tertio floruit, eſt *Lucas*, Tudenſis Epiſcopus, patria Leginnenſis, & *Gregorio IX.* Pontifice Maximo apprime charus. Scripſit libros tres adverſus Hæreticos Albigenſes, quos primus in lucem emiſit *Joannes Mariana* Ingolſtadii anno 1612. & exinde cum Notis *Joannis Marianæ*, *Gretſeri*, & *Sebotti* in Bibliothecam Patrum relati ſunt tomo 25. Deſcripſit etiam idem *Lucas* Tudenſis Epiſcopus, juſſu *Berengariæ* Hiſpaniarum Reginæ, *Vitam & Miracula S. Iſidori*, quæ extat apud *Mabillonium* Sæculo II. Benedictino, & apud *Bollandum* ad diem IV. Aprilis. *Chronicon* quoque *S. Iſidori* multis additionibus locupletavit *Lucas* Tudenſis Epiſcopus, & ad ſuam uſque ætatem perduxit, quod ab Andrea *Schotto* editum eſt tomo II. *Hiſpaniæ Illuſtratæ*. Tertio poſtremo Epiſcopus, qui Sæculo XIV. in Hiſpaniis floruit, eſt *Alphonſus Vargas*, patria Toletanus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, Uxamenſis primum, deinde Pacenſis Epiſcopus, ac demum Archiepiſcopus Hiſpalenſis, ex Ordine Eremitarum *Sancti Auguſtini* aſſumptus. Scripſit *Commentarios in IV. libros Sententiarum*, quos Diſcipulis in Facultate Pariſienſi dictaverat, & *Quæſtiones in Ariſtotelis libros tres de Anima*, quibus inter Theologos Scholaſticos primi ſubſellii locum obtinere meruit.

Cum Angli Scriptores, quos in quinta Claſſe Virorum illuſtrium conſtituimus, omnes ferme fuerint Monachi, aut Dominicani, aut Franciſcani, unum tantum aut alterum in hac Claſſe laudabo, de Monachis vero, Dominicanis, & Franciſcanis Scriptoribus, qui ex Anglia oriundi Sæcula decimum tertium, & decimum quartum eruditione illuſtrarunt, copioſe in his Claſſibus, in quas illos ordinavimus, dicturus. Floruit itaque in Anglia Sæculo decimo tertio *Gervaſius Tilberienſis*, ita cognominatus a *Tilberia*, quod Oppidum eſt in Anglia, in littore Trameſino ſitum. *Henrici III.* Anglorum Regis nepos fuit, a quo ditionis Arelatenſis Mareſcallus factus, non modo Regis ſui, ſed & *Ottonis IV.* Imperatoris benevolentiam ſibi conciliavit. Scripſit *Commentariorum de Imperatorum Romanorum, Gothorum, Lombardorum, Britonum, Francorum, Anglorumque Regnis*. Edidit etiam librum *de Mirabilibus Mundi*, & *Hiſtoriam Angliæ tripartitam*, quam *Baleus* digeſſit in tres columnas, atque inde *Tricolumnium* inſcripſit. Alia ejuſdem *Gervaſii* Opera recenſet *Baleus*, *Piſſeus*, & alii, qui Scriptorum Anglorum Catalogum texuerunt. Alter Scriptor, qui eodem Sæculo XIII. in Anglia eruditionis laude claruit, appellatur *Robertus*, Epiſcopus Lincolnienſis, dicitur etiam *Groſthead*, Gallice, *Groſſe teſte*. Hunc *Robertum* Lincolnienſem Epiſcopum, magnis encomiis celebrant Scriptores Angli, aſſeruntque, eum, præter paupertatem, vitæ Sanctimoniam, reliquaſque virtutes Chriſtiano Præſule dignas, ingentis animi fuiſſe, acris ingenii, in re litteraria ad ſummum pene apicem evectum, in literis ſacris pariter ac prophanis, in linguarum Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ ſcientia, in Aſtronomia, & univerſa Philoſophia ſupra communem Doctorum ſortem eruditum. Idem tamen *de Roberto* Lincolnienſi Epiſcopo judicium non ferunt alii Scriptores ob acriorem illam, quam ad *Innocentium IV.* Pontificem Maximum ſcripſit Epiſtolam, quæque eum Pontifici ita inviſum reddidit, ut ab eo fuerit anathemate perculſus, ſicut teſtatur *Henricus Knigton* natione Anglus, Canonicus Regularis Monaſterii Leicaſtrenſis, qui ſub finem XIV. Sæculi claruit, in ſuo *Chronico de eventibus Angliæ* quinque libris comprehenſo. Multa Opuſcula & Commentaria ſcripſit *Robertus* Lincolnienſis Epiſcopus, varios Sermones, Tractatus, & alia Opera, quorum quædam edita ſunt, alia adhuc manuſcripta in Bibliothecis aſſervantur. Verum, inter Scriptores Anglos Sæculi decimi tertii principem locum merito obtinere debet *Edmundus Rich*, Archiepiſcopus Cantuarienſis, doctrina celeberrimus, & ſanctitate adeo inſignis, ut in Sanctorum album ab *Innocentio* IV. Pontifice Maximo relatus fuerit. Scripſit Sanctus ille Archiepiſcopus *Speculum Eccleſiæ*, quod extat in Bibliotheca Patrum to. 25. Scripſit etiam *Conſtitutiones* XII. quas vulgavit *Linuodus* in *Provinciali Anglico*.

Eadem brevitate expediam me a Scriptoribus Germanis, quos in ſexta Virorum Illuſtrium Claſſe collocavimus. Licet enim bene multi Monachi, & Religioſi Viri tam ex Ordine Fratrum Prædicatorum, quam ex Ordine Fratrum Minorum, Germaniam Sæculis XIII. & XIV. perdoctis ſuis Scriptis illuſtrarint, eos tamen in iſta Claſſe non recenſebo, utpote de illis, eorumque Operibus, in his, quas mox ſubjiciam, Virorum Illuſtrium Claſſibus abunde dicturus. Hos itaque duntaxat Scriptores Germanos hic laudabo, qui ad ſequentes Claſſes revocari non poſſunt. Sub initium decimi quarti Eccleſiæ Sæculi claruit in Germania *Siffridus* Miſnenſis Eccleſiæ in Saxonia Presbyter, qui ſcripſit *Chronicon* ab Orbe condito uſque ad annum MCCCVII. quod *Piſtorius* tomo I. *Rerum Germanicarum* edidit. Nonnulli hunc *Siffridum* perperam confundunt cum altero *Siffrido* Ordinis Prædicatorum, Cyrenenſi Epiſcopo titulari, & Moguntini Archiepiſcopi Vicario, cujus meminit *Trithemius*. Hic enim *Siffridus*, Ordinis Prædicatorum, floruit decimo quinto ſæculo, hoc eſt, circa annum milleſimum quadringenteſimum ſeptuageſimum. *Albertus Argentinenſis*, natione Germanus, ſæculo decimo quarto, hoc eſt, circa annum MCCCLXXVII. eruditionis fama toti Orbi innotuit, & ſcripſit *Chronicon a Rodulphi Habſpurgenſis* Imperio uſque ad *Caroli* IV. Imperatoris mortem, hoc eſt, ab anno MCCCLXXIII. uſque ad annum MCCCLXXVIII. quod editum eſt a *Chriſtiano Urſtiſio*, cum aliis Rerum Germanicarum Scriptoribus. Denique, ſub finem ejuſdem ſæculi decimi quarti virtute & doctrina præ-

Digitized by Google

præluxit in Germania *Marſilius ab Ingen*, Eccleſiæ *S. Andreæ* Colonienſis Canonicus & Theſaurarius, Heidelbergenſis Academiæ Conditor, primuſque Doctor ac Rector. Scripſit *Commentaria in IV. libros Sententiarum*, quæ typis excuſa prodierunt Argentorati anno MDI. Alia ejuſdem Auctoris Scripta recenſet *Baleus* Centuria VII. Cap. 5. quæ adhuc in tenebris deliteſcunt. Sed hos Scriptores breviter indicaſſe, & digitum, ut fieri ſolet, ad fontes intendiſſe ſufficiat. Pergamus nunc ad ſeptimam Claſſem Virorum Illuſtrium; in qua locum dedimus omnibus Monachis, qui Seculis XIII. & XIV. in diverſis Orbis nationibus inſignes extiterunt.

D. Cedo, ſi placet, nomina, patriam, & Scripta omnium Monachorum, qui tum doctrina, tum pietate Sæculis XIII. & XIV. in diverſis Orbis nationibus inſignes extiterunt.

M. Ordiar ab his Monachis, qui Sæculum XIII. eruditione illuſtrarunt. In primis *Dodechinus* natione Germanus, Abbas Cœnobii *S. Diſibodi*, ſcripſit Hiſtoriam Sanctam, ſive de peregrinatione in Palæſtinam, & Appendicem ad Chronicon *Mariani Scoti* ab anno MLXXXIV. uſque ad annum MCC. *Helinandus*, natione Gallus, Monachus *Frigidi Montis*, Ordinis Ciſtercienſis, in Diœceſi Bellovacenſi, Hiſtoriam ab Orbe condito uſque ad annum milleſimum ducenteſimum quartum ſcripſit libris XLVIII. comprehenſam, quam P. *Bertradus Tiſſier* tomo 8. Bibliothecæ Ciſtercienſis edidit una cum ejuſdem *Helinandi* Sermonibus, & Epiſtola ad *Galterum*. Scripſit etiam idem *Helinandus* Martyrium *S. Gereonis*, & ſociorum, ſanctorumque *Victoris*, *Caſſii*, *Florentii*, & aliorum, quod extat apud Surium ad diem X. Octobris. *Petrus*, natione Gallus, Monachus *Vallis Cernaii*, Ordinis Ciſtercienſis, in Pariſienſi, vel, ut habet *Aubertus Miræus*, in Carnotenſi Diœceſi, ſcripſit *Hiſtoriam Albigenſium*, *& ſacri Belli*, quod in eos ſuſceptum eſt, Duce & Principe *Simone Monfortio*, Comite poſtea Toloſano, eamque *Innocentio III.* Pontifici Maximo nuncupavit. Hanc *Petri de Valle Cernaii* Hiſtoriam Albigenſium primus in lucem extulit *Nicolaus Camuzacius*, Trecenſis Canonicus, anno 1615. & deinde tom. 5. Hiſtoricorum Francorum *Franciſci Ducheſnii*, & tomo 8. *Bibliothecæ*, Ciſtercienſis inſerta fuit. *Guntherus*, Monachus Ordinis Ciſtercienſis, in Diœceſi Baſileenſi, ſcripſit ex ore *Martini* Abbatis, qui rebus geſtis interfuerat, *Hiſtoriam captæ a Latinis*, *Duce Balduino*, *Urbis Conſtantinopoleos*, quam Hiſtoriam edidit *Caniſius* tomo 5. Antiquæ Lectionis. *Arnoldus*, primo Hildeſeimenſis Præpoſitus, & poſtea Lubecenſis Abbas, Chronico Sclavorum, cujus Auctor eſt *Helmondus* Presbyter, Supplementum addidit, hoc eſt, illud continuavit ab anno 1171. ad annum uſque 1209. Eum in rebus Sclavonicis præcipue mereri fidem, ſed in ceteris parum diligentiæ præſtitiſſe, obſervat *Voſſius* lib. 2. *de Hiſtoricis Latinis* cap. 55. Eodem Seculo decimo quarto *Otto a Sancto Blaſio* Monachus *Sancti Blaſii*, Ordinis Benedictini, in Diœceſi Conſtantienſi, ad Chronicon *Ottonis Friſingenſis* Appendicem adjecit, quam ab anno 1146. ubi deſiit *Otto Friſingenſis*, perduxit uſque ad ann. 1210. Ejuſdem Ordinis Benedictini Monachus fuit *Matthæus Paris*, ſeu *Pariſius*, natione Anglus. Scripſit Hiſtoriam Anglicanam a *Guillelmi* Conqueſtoris adventu uſque ad annum quadrageſimum tertium *Henrici* III. Angliæ Regis, hoc eſt, ab ann. MLXVI. uſque ad an. MCCLIX. quo vivere deſiit. Scripſit etiam idem *Matthæus Pariſius* hiſtoriam minorem, in qua compendioſe narrat ea, quæ prolixius in hiſtoria majori prodiderat; item Additamenta ad hiſtoriam, & Vitas aliquot Sanctorum, & Geſta Abbatum Cœnobii Albanenſis, cujus erat alumnus. Hic tamen obiter obſervare debes, hunc ſcriptorem, *Matthæum Pariſium*, nullam mereri fidem in his, quæ ſcripſit de Eccleſia Romana, & de Summis Pontificibus, quos paſſim injuriarum plauſtris onerat, & canino dente carpit, mordet & exagitat. Hinc *Henricus Spondanus* in continuatione *Baronii* ad annum 1225. Num. 6. ait, ſe nullam adhibere fidem *Matthæo Pariſio in rebus Pontificum & Eccleſiæ Romanæ mentiri ſolertiſſimo*. Nec ſilentio prætermittere poſſum judicium, quod de eodem Hiſtorico, *Matthæo Pariſio*, profert *Baronius* ad annum nongenteſimum nonageſimum ſextum his verbis: *Quam fuerit animo infenſiſſimo erga Apoſtolicam ſedem, quivis facile poterit intelligere: niſi probra illa fuerint additamenta ejus qui edidit. Quæ ſi quis damnat, aureum ſane dixeris Commentarium, utpote quod ex publicis monumentis, totidem verbis redditis, egregie contextum & coagmentatum inveniatur*. Miſſos facio, brevitatis ergo, multos alios Monachos, qui Sæculo XIII. aliqua eruditionis laude claruerunt, treſque duntaxat ſubnectam, qui Claſſi Monachorum eruditorum ejuſdem Sæculi XIII. jure merito accenſeri debent. Primus eſt *Cæſarius*, natione Germanus, Cœnobii Heiſterbacenſis in Diœceſi Colonienſi Ordinis Ciſtercienſis Monachus, qui Libros, ſeu Dialogos XII. ſcripſit *de Miraculis & Viſionibus ſui temporis*. Scripſit etiam idem *Cæſarius* tres libros *de Vita Sancti Engelberti Archiepiſcopi Colonienſis*: plures *Homilias*, ſeu *Conciones Morales ſuper omnes Dominicas & Feſta totius anni*, & alia Opera, quæ exhibet *Carolus Viſcus* in Bibliotheca Ciſtercienſi. Obſervant tamen periti Critici, *Cæſarium* Monachum fuiſſe nimium credulum, quippe in ſuis XII. Dialogis *de Miraculis & Viſionibus* non ſatis accurato Criterio veras Hiſtorias a falſis ſecrevit, & interdum nugas & fabulas, quas undique corraſit, ſine ullo prorſus delectu inſeruit. *Cæſario* Monacho eruditione inferior non fuit *Godefridus* Monachus, natione itidem Germanus, qui ſcripſit Annales ab anno MCLXII. ad annum MCCXXXVII. quos primus in lucem edidit *Marquardus Freherus* inter Scriptores Germanicos tom. 1. pag. 229. Ultimus Sæculi XIII. Monachus, qui inter Scriptores eruditos locum habere debet, eſt *Guillelmus de Nangis*, natione Gallus, Ordi-

Digitized by Google

Ordinis *S. Benedicti* in Cœnobio Sandionyſiano prope Pariſios . *Chronicon* ſcripſit ab Orbe condito ad annum 1301. Hoc *Guillelmi de Nangis* Chronicon continuavere poſtea duo Anonymi Monachi ejuſdem Cœnobii Sandionyſiani , quorum prior deſiit in an. 1340. Alter in an. Mccclxviii. Scripſit quoque idem *Guillelmus Nangius* Geſta *S. Ludovici* Galliarum Regis , ejuſque filii *Philippi* , cognomento *Audacis* . Chronicon *Guillelmi Nangii* ab anno duntaxat 1113. una cum ejuſdem Chronici duabus Monachorum Anonymorum continuationibus exhibet *Lucas Dacherius* tom. xi. *Spicilegii* , Geſta vero , ſeu Hiſtoriam , quam idem *Guillelmus Nangius* deſcripſit , *S. Ludovici* Galliarum Regis , ejuſque filii , cognomento *Audacis* , inter alios Scriptores Hiſt. Francorum evulgarunt *Pithæus* , & *Ducheſnius* .

Ex Monachis Scriptoribus, qui Sæculum XIV. eruditione illuſtrarunt , duos tantum hic proferam , videlicet *Engelbertum* & *Henricum Steronem* , quorum primus , ſeu *Engelbertus* natione fuit Germanus, Monachus Ordinis *S. Benedicti*, & Cœnobii Admontenſis in Styria Abbas . Scripſit librum *de ortu , progreſſu & fine Imperii Romani* , qui editus eſt Baſileæ an. MDLIII. & extat tom. xxv. Bibliothecæ Patrum . Scripſit etiam *Engelbertus Carmen Heroicum* ſeu *Panægerim* in Coronationem *Rudolphi Habſpurgenſis* Imperatoris , & hæc *Panægeris* in Collectione Hiſtoricorum Germanicorum repetitur . Plura alia Opera Theologica , Philoſophica & Aſcetica eidem *Engelberto* Monacho attribuit *Poſſevinus* in Apparatu . Alter Monachus, ſeu *Henricus Stero*, natione pariter Germanus , & Benedictini Ordinis in Altaico Germaniæ Cœnobio Monachus fuit, Annales ſcripſit ab an. primo *Friderici Barbaroſſæ* Imperatoris , uſque ad annum primum *Rudolphi Habſpurgenſis* Imperatoris, ideſt, ab an. MCLII. uſque ad annum MCCLXXIII. Annales illos primus edidit *Marquardus Freherus* inter Scriptores Rerum Germanicarum , ſed illos auctiores dedit *Henricus Caniſius* tomo 1. Antiquæ lectionis . Scripſit etiam idem *Henricus Stero* Hiſtoriam *de rebus geſtis Rudolphi Habſpurgenſis* , *Adolphi Naſſavii* , *& Alberti Auſtriaci Imperatorum* ad annum uſque 1300. cui Appendicem uſque ad annum 1335. addiderunt *Ulricus* & *Conradus Wellingi* fratres , Monachi Cœnobii Auguſtani Sanctorum *Uldarici* & *Afræ* , Ordinis Benedictini . Hanc *Henrici Steronis* Hiſtoriam cum *Wellingorum* continuatione publicavit *Marquardus Freherus* Tom. 1. *Scriptorum Rerum Germanicarum* an. MDC. Ex hac *Henrici Steronis* Hiſtoria , ut obſervant eruditi Critici, *Eberardus* , natione Germanus , Cœnobii Altahenſis Ordinis Benedictini Monachus , qui Sæculo XIV. floruit , plurima hauſit , ac retulit in Annales , quos edidit , *de Ducibus Auſtriæ* , *Bavariæ* , & *Sueviæ* , quique extant apud *Henricum Caniſium* Tom. 1. Antiq. lect. Sed ſatis diximus de Monachis , qui Sæc. XIII. & XIV. floruerunt . Nunc paulo altiora canamus , & de celeberrimis toto Orbe Scriptoribus Ordinis Fratrum Prædicatorum , quos in octava Virorum illuſtrium Claſſe conſtituimus , uberius differamus , eorumque ſcripta liberiori ſtylo proſequamur .

D. Innumeros ex Clariſſimo Fratrum Prædicatorum Ordine , cujus inſtitutor fuit *S. Dominicus*, ex nobiliſſima Guſmanorum familia in Hiſpania natus, prodiiſſe Scriptores, qui perdoctis ſuis Operibus graſſantes hæreſes extirparunt, Schiſmata extinxerunt, Theologiam illuſtrarunt , fidelium mores ad pietatem informarunt, atque de univerſa Eccleſia optime meriti ſunt , una voce omnes prædicare ac publico ſermone celebrare ſolent . Quo circa, te etiam atque, etiam rogo, ut nobiliores Scriptores Ordinis Fratrum Prædicatorum , qui Sæculis XIII. & XIV. Eccleſiam doctrinæ ſuæ ſplendore colluſtrarunt , hic in medium proferas, eorumque præclara geſta, & Opera , quæ ſcripſerunt , compendioſa quidem , ſed accurata narratione receuſeas.

M. Bibliothecam omnium Scriptorum Ordinis Fratrum Prædicatorum , cæteris, quæ hactenus in lucem prodierunt, longe accuratiorem nuper adornavit doctiſſimus noſter *Jacobus Echardus*, eamque duobus Tomis in folio comprehendit , qui nunc ſub Pariſienſi prælo ſudant , publica propediem luce donandi. In ea ordinanda Bibliotheca diu multumque inſudavit vir ille doctiſſimus, & in id totus incubuit, ut Scriptorum Ordinis Fratrum Prædicatorum , qui jam noti erant , diligenti Criterio recenſeret ac vindicaret : opera aliorum vero ejuſdem Ordinis Scriptorum , qui antehac incogniti erant , quippe in Bibliothecarum angulis ad tineas & blattas relegati deliteſcebant , manuſcriptos codices e tenebris erueret , in publicam lucem revocaret , atque doctiſſimis Notis Criticis & Hiſtoricis illuſtraret . Hoc utiliſſimum Opus dum expectant Viri eruditi, ipſe, ne officio meo deeſſe videar, illuſtriorum ſaltem Scriptorum Ordinis Fratrum Prædicatorum , qui Sæculis XIII. & XIV. eruditionis, & pietatis laude claruerunt, ſeriem breviter, quantum fieri poterit, deſcribam , eorumque genuina Opera a ſpuriis ſecernere pro viribus ſatagam.

Catalogum omnium Scriptorum Ordinis Fratrum Prædicatorum incipiunt nonnulli a *S. Dominico*, Sanctiſſimo ejus Inſtitutore. Aſſerit quippe *Antonius Senenſis* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Fratrum Prædicatorum , *S. Dominicum* edidiſſe contra Albigenſes duos libros, qui in ignem conjecti ad Catholicam fidem probandam, diverſis vicibus , inſigni miraculo ab igne penitus illæſi reſilierunt . Eidem *S. Dominico* Commentarios in Epiſtolas *Sancti Pauli*, in Epiſtolas Canonicas, in Pſalterium , in Evangelium Sancti Matthæi , & in Apocalypſim tribuit *Antonius Senenſis*, & poſt eum *Poſſevinus* , quos ſequitur noſter *Malvenda* in Annal. Ordinis Fratrum Prædicatorum. Alii denique volunt, *S. Dominicum* eſſe Auctorem cujuſdam Tractatus *de Corpore Chriſti*. Verum , quin aſſenſum his Scriptoribus præbeamus , hæ rationes obſtant . Primo, quia *Petrus de Valle Cernaii* in ea , quam edidit , *Hiſtoria Albigenſium* , non librorum meminit , quos adverſus Albigenſes ediderit

S. Do-

Digitized by Google

S. Dominicus, ſed unius duntaxat Schedulæ, quæ ad confundendos Hæreticos ab ipſo in ignem conjecta evidenti miraculo illæſa evaſit. Præterea, nemo ex iis, qui *S. Dominici* geſta olim memoriæ prodiderunt, meminit, ab eo ſcriptos fuiſſe ullos libros, cum alioqui nonnulla longe minutiora, ſeu minoris momenti, non taceant *Vincentius Bellovacenſis*, *Humbertus*, *Theodoricus*, & *S. Antoninus*. Non eſt autem veroſimile, antiquos omnes S. Dominici Encomiaſtes fuiſſe adeo oſcitantes, ut rem, quæ Sanctum illum Patriarcham haud parum commendaſſet, ignoraverint; vel ſi noverint, altiſſimo ſilentio edita ab ipſo Opera præterire voluerint. * Tertio, quis ſuum in animum inducat, tantam fuiſſe Fratrum Ordinis Prędicatorum incuriam, ut non ſolum Inſtitutoris ſui Opera ſilentio premi, & oblivione intercidere, ſed negligentia non ferenda omnino perire permiſerint, cum alia variorum Scriptorum Opera longe minoris pretii maxima veneratione ſervaverint, & ad poſteritatem tranſmiſerint? Tractatum *de Corpore Chriſti* non eſſe adjudicandum *S. Dominico*, ſed potius Fratri *Dominico de Pantaleonibus*, qui in Ordine Fratrum Prædicatorum multo poſt *S. Dominicum* vixit; teſtantur Scriptores Dominicani, *Suſatus* in Chronico, & *Antonius Senenſis* in Bibliotheca, quos ſequitur *Malvenda* in Annalibus. Cæterum, etſi *S. Dominicus* inter Scriptores locum non habeat, omnium tamen virtutum, doctrinæ, & præclare geſtorum gloria illuſtris fuit, atque fœcundiſſimus parens omnium Scriptorum Eccleſiaſticorum, quos peperit Ordo Prædicatorum, & quorum calamis Fidem Catholicam propugnavit, ejuſque dogmatum adverſus Hæreticos aſſeruit & illuſtravit veritatem, ſicut in ſequenti Colloquio oſtendemus.

Scriptorum itaque Ordinis Fratrum Prædicatorum catalogum ordiar a B. *Jordano*, e Saxonia nobili genere oriundo, Theologo Pariſienſi, & ejuſdem Ordinis poſt *S. Dominicum* Generali Magiſtro electo in Comitiis Pariſienſibus anni MCC. XXII. Hic Sapientiſſimus Ordinis moderator, præter ardentiſſimum ſalutis animarum deſiderium, quo, *S. Dominicum* imitatus, jugiter flagrabat, ſingulari doctrina, religioſa prudentia, ac multis aliis præclaris virtutibus, quæ ipſi omnium admirationem conciliabant, emicuit. Poſt celebrata Pariſiis Comitia Generalia an. MCCXXXVI. Loca Sancta Palæſtinæ inviſere, & Ordinis Conventus his in partibus conſtitutos viſitare deliberaverat. Sed ejus Conſilia inopinatum interturbavit naufragium, & Ordini hunc ſummum Virum eripuit; Navis ſiquidem, qua vehebatur, atroci irruente tempeſtate ſubmerſa eſt. Ejus tamen corpus repertum, in Acconenſe Fratrum Prædicatorum Cęnobium delatum eſt, ibique honorifice conditum. Hujus Viri Sanctitatem poſt ejus obitum Deus miraculis illuſtravit, ut videre eſt in ejus vita, quæ extat apud *Surium*, & apud *Bollandum* ad diem XIII. Menſis Februarii. Egregia eruditionis ac pietatis monumenta reliquit B. *Jordanus*. Duos libros, unum *de Ponderibus*, & alterum *de Lineis*, teſte *Nicolao Triveto* in Chronico ad annum MCCXXII. ſcripſerat B. *Jordanus*, antequam Ordini Prædicatorum nomen daret, ex quibus eum in ſæcularibus ſcientiis, & præcipue in Mathematicis Diſciplinis excelluiſſe facile colligitur. Sublimioribus deinde ſcientiis navata opera, plures utiliores compoſuit libros. Scripſit enim librum *de initio Ordinis Fratrum Prædicatorum*: Epiſtolas plures ad Fratres, quorum nonnullæ editæ, alię adhuc manuſcriptæ leguntur. Conſcripſit etiam *Commentarium in Apocalypſim*, qui confundi non debet cum *Commentario in Apocalypſim*, quem lucubravit alter *Jordanus*, natione itidem Saxo, Ord. Eremitarum Sancti Auguſtini, qui floruit decimo quarto Sæculo. Alia denique in *Priſcianum*, & ad Grammaticam ſpectantia Opuſcula ſcripſit B. *Jordanus*, atque Auctor eſt piæ cujuſdam rationis orandi B. Virginem, erga quam ſingulari pietate erat affectus, quæ *Coronula B. Virginis* dicitur. Ad promovendum in Ordine Fratrum Prędicatorum cultum B. Virginis, hunc morem inſtituit *B. Jordanus*, ut Religioſi hujus Ordinis, poſt perſolutum *Completorii*, quod vocant, Officium, ſolemniter canerent Antiphonam *Salve Regina* &c. qui mos apud Fratres Prædicatores etiamnum laudabiliter viget ac frequentatur.

Vincentius, natione Gallus, patria Burgundus, Ordinis Fratrum Prædicatorum, & Conventus *Bellovacenſis*, unde ſuum cognomen ſumpſit, alumnus, regnante in Galliis *S. Ludovico*, floruit, ſuumque magnum, & ex variis Auctoribus defloratum concinnavit *Speculum*, quod in quatuor partes ab ipſo fuiſſe diſtributum, videlicet in *Naturale*, *Doctrinale*, *Hiſtoriale*, & *Morale*, communis erat eruditorum opinio, antequam perdoctus noſter *Jacobus Echard* antiquiſſimum manuſcriptum Codicem *Speculi* Vincentii Bellovacenſis detexiſſet in Collegii Sorbonæ Bibliotheca. Ex eo ſiquidem manuſcripto Codice Sorbonicò Clariſſimus ille Auctor, in libro, quem nuperrime in lucem edidit, & cui hunc titulum præfixit: *Summa S. Thomæ vindicata*, hanc pervulgatam opinionem exploſit, & ſole clarius evicit, *Vincentium Bellovacenſem* non in quatuor partes, ſed in tres duntaxat ſuum diviſiſſe *Speculum*, ſcilicet in *Naturale*, *Doctrinale*, & *Hiſtoriale*, ſubindeque quartum Speculum, ſeu Morale, quod tribus præcedentibus aſſutum eſt, tanquam ſpurium ac plane ſuppoſititium eſſe rejiciendum. In primo Speculo, ſeu *Naturali*, quidquid eſt in Mundo viſibilium & inviſibilium juxta ſex dierum creationis ſeriem congruentiſſime complectitur *Vincentius Bellovacenſis*. In ſecundo Speculo, ſeu *Doctrinali*, ſcientias & artes omnes a Grammatica ad Theologiam uſque pervadit. In tertio Speculo, ſeu *Hiſtoriali*, Geſta omnium gentium ab ipſis mundi primordiis ad annum uſque milleſimum ducenteſimum quin-

* *Vide correctionem Auctoris in fine hujus Tomi.*

quageſimum proſequitur. Ad iſtud ampliſſimum perficiendum Opus, *S. Ludovicus*, Galliarum Rex, ſumptus liberaliter ſuppeditavit, quibus opus erat ad comparandum innumeros propemodum codices, quibus uſus eſt *Vincentius Bellovacenſis* in illo immenſi plane laboris conſcribendo Opere, ex quo eum fuiſſe indefeſſi ſtudii, variæ eruditionis, & infinitæ Lectionis virum, facile quiſquis judicare poteſt. Alia Opuſcula ſcripſit *Vincentius Bellovacenſis*, videlicet libros quatuor *De Gratia Dei*, ſive de *Myſterio Redemptionis humanæ*, librum unum *de Laudibus B. Virginis Mariæ*: alterum librum *de Laudibus S. Joannis Evangeliſtæ*; librum unum *de Eruditione Puerorum Regalium* ad *Margaritam* Galliarum Reginam, *S. Ludovici* conjugem: denique *Conſolatorium de morte amici*, ad *S. Ludovicum* Galliarum Regem. Non me fugit, diſertum noſtrum *Melchiorem Canum* vitio vertere *Vincentio Bellovacenſi*, quod in rebus hiſtoricis plus æquo credulus fuerit. Sed advertere debuiſſet perdoctus ille Theologus *Vincentium Bellovacenſem* in ſuo Speculo Hiſtoriali noluiſſe proprio marte deſcribere Hiſtoriam, ſed ſolum in animo habuiſſe ſimpliciter referre, & ordinare ea Hiſtoriæ monumenta, quæ ex variis Scriptoribus hauſerat, a Lectoribus tamen cum aliquo delectu accipienda, ſicut ipſemet candide profitetur in ſui Operis Prologo Capite quarto his verbis: *Præſertim cum hoc ipſum Opus utique meum ſimpliciter non ſit, ſed eorum potius, ex quorum dictis fere totum illud contexui. Nam ex meo ingenio pauca, & quaſi nulla addidi. Ipſorum igitur eſt auctoritate, meum autem ſola partium ordinatione.* Qua in re non culpandum, ſed potius laudandum eſſe cenſeo *Vincentium Bellovacenſem*, quippe qui multa Hiſtoriæ monumenta, velut varia Auctorum, ex quibus ea excerpſit, fragmenta alias peritura, poſteris ſervavit: Unde, ſicut etiamnum iis gratias referre ſolemus, qui vel veterum Opuſcula in Bibliothecarum angulis deliteſcentia producunt in lucem, vel Scripta, ut vocant, fugitiva, vel Epiſtolas, Diſſertationes leviores, & ſimilia, ſuis Diariis inſerta ab interitu ſecura reddunt, quamvis in his haud pauca ſint, quæ accuratum lectoris examen ac delectum poſtulent; ita etiam fateamur neceſſe eſt, nos plurimum debere *Vincentio Bellovacenſi*, qui in ſuo Opere quam plurima Hiſtoriæ monumenta, quaſi fragmenta ex variis Scriptoribus collecta, expedita methodo diſpoſuit, digeſſit, ordinavit, & ab interitu vindicavit, ut deinceps prudens, & ſagax lector ea non promiſcue & indiſcriminatim, ſed prævio adhibito examine ac delectu accipere ac diſcernere poſſet.

Hugo de Sancto Caro natione Gallus, ex *Barcinoneta*, Oppido Delphinatus, oriundus, Ordinem Fratrum Prædicatorum Sæculo XIII. doctrina ſua maxime illuſtravit. Ex Doctore Theologo Pariſienſi, & Provinciali Franciæ, primus Ordinis Fratrum Prædicatorum ab *Innocentio* IV. Pontifice Maximo creatus eſt Cardinalis Tituli *S. Sabinæ*, & Legationibus Apoſtolicis in Germania, & in Gallia præclare functus. *Hugonem de S. Caro* fuiſſe Archiepiſcopum Lugdunenſem quidam ſcribunt, ſed certa illius Eccleſiæ monumenta illos falſi convincunt. Satis ad ſummi illius viri gloriam ornamenta ſunt, quæ revera poſſedit, etſi adſcititia, ſeu aliunde emendicata ei non accerſatur dignitas. *In Vetus ac novum Teſtamentum Commentarios* locupletiſſimos edidit, quadruplicem Sacrorum Codicum ſenſum perſpicua, docta, pia, ſolidaque brevitate exponens. Compoſuit etiam *Speculum Sacerdotum & Eccleſiæ: Sermones de tempore & de Sanctis*. Auctor eſt quoque *Expoſitionis Specialis in Pſalmos*, uti teſtantur *S. Antoninus*, *Bellarminus*, *Similerus*, & *Labbæus*, qui Minoritarum, hanc Expoſitionem in Pſalmos *Alexandro Halenſi* perperam adſcribentium, figmentum rejiciunt. Sed inter Opera, quæ edidit noſter *Hugo a Sancto Caro*, liber *Concordantiarum*, ob ingentem utilitatem, quam ex illo Sacrorum Bibliorum ſtudioſi percipiunt, primas tenet. Opus ſane apprime neceſſarium, ingenti labore, ſummaque diligentia compoſitum, in quo concinnando fertur, quingentos Fratres Ordinis Prædicatorum adhibuiſſe manus, Operis Præſide, Authore, & Ordinatore *Hugone a Sancto Caro*. Obiit doctiſſimus ille Cardinalis an. MCCLXIV. ejuſque corpus Lugdunum in Galliis translatum apud Fratres Prædicatores ſepultum eſt.

Joannes Columna, Patria Romanus, Archiepiſcopus Meſſanenſis ex Ordine Fratrum Prædicatorum aſſumptus, claruit eodem Sæculo XIII. ſeu anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quinto, non vero Sæculo decimo quarto, ſicut ait *Trithemius* Abbas, ducem errantem ſecutus *Philippum Bergomatem*, qui libro XIII. *Supplementi Chronicorum* refert noſtrum *Joannem Columna* ad Sæculum XIV. ſeu ad annum MCCCXIII. Compoſuit *Joannes Columna* libros decem, quos *Mare Hiſtoriarum* inſcripſit. Sed hoc Opus, quod interdum laudat B. *Antoninus*, adhuc ineditum eſt, ſicut & aliud Opus, quod ſcripſit idem noſter *Joannes Columna de Viris Illuſtribus*, quodque ipſe Romæ in Bibliotheca Caſanatenſi apud Fratres Prædicatores Conventus Minervitani manuſcriptum perlegi. Opus profecto rerum delectu, ſtyli elegantia, & argumentorum varietate, dignum amica manu, quæ illud e tenebris tandem aliquando in publicam lucem educat. Præter hæc Opera a noſtro *Joanne Columna* lucubrata, ipſum quoque *Pontificum Hiſtoriam* conſcripſiſſe, teſtatur Auctor Operis *de Hierarchia Subcæleſti*; quod manuſcriptum extat Pariſiis in Bibliotheca Victorina.

Humbertus de Romanis natione Gallus, ſic dictus ab oppido *Romano* Viennenſis Diœceſis in Delphinatu, quod *Humberti* natale ſolum fuit, Ord. Fratrum Prædicatorum Pariſiis in Cœnobio *S. Jacobi* nomen dedit, & poſtquam litteras ſacras ac Theologiam ſumma cum laude docuiſſet, ob eximiam pietatem & doctrinam electus eſt in Comitiis anni MCCLIV. Budæ in Hungaria habitis quintus Ordinis Fratrum Prædicatorum Generalis Magiſter. Hanc præfecturam ſapientiſſime geſſit *Humbertus* eo præſertim tempore, quo *Guillelmus a Sancto Amore*, Pariſienſis Doctor, Ordi-

Digitized by Google

Ordinibus Religioſis infenſiſſimus, cum aliis ejuſdem farinæ ſociis junctus, concionibus, & libris, ingentem Fratribus Prædicatoribus & Minoribus invidiam conflabat, & totus in eorum perniciem incumbens, haud levem eis moleſtiam faceſſebat. Has *Guillelmi a Sancto Amore* in Ordinem Fratrum Prædicatorum molitiones prudentia ſua diſſipavit, & Ordini graviſſimis jactato procellis tranquillitatem reſtituit *Humbertus*. Tandem cum novem annos Ordinem ſanctiſſime rexiſſet, in Comitiis Londinenſibus ann. 1263. in quibus Sanctus *Thomas Aquinas* jure ſuffragii Provincia Romana potitus eſt, Præfecturam abdicavit, & in Cœnobium Valentinum ad Rhodanum ſeceſſit, ubi obiit anno MCCLXXVII. Scripſit *Humbertus Commentarios in Regulam S. Auguſtini;* libros ſex *de Eruditione Religioſorum*, qui etiam *Speculum Religioſorum* inſcribuntur: Tractatum *de Votis Subſtantialibus Religionis*: librum *de Officiis Ordinis Prædicatorum*: & libros duos *de Arte concionandi*, ſeu *de modo prompte cudendi Sermones*, qui duo poſtremi libri confundi non debent cum alio Opere in quatuor libros diviſo, quod eumdem præfert titulum, ſeu *de modo promte condendi Sermones*, hoc ſiquidem Opus doctiſſimus *Mabillonius* in *Itinere Italico* ex manuſcripto Codice Abbatiæ S. Salvatoris Bononienſis tribuit cuidam Canonico Regulari Anonymo, qui ante extinctos Templarios vixit. *Vitas Fratrum*, ſeu librum *de Origine de Viris illuſtribus Ordinis Prædicatorum*, multi Scriptores adjudicant *Humberto* Præpoſito Generali Ordinis Prædicatorum, ſed alii probabilius cenſent *Gerardum de Fracheto*, natione Gallum, patria Lemovicenſem, egregium Concionatorem Ordinis Prædicatorum, hunc librum juſſu *Humberti* ſcripſiſſe, quem adhuc MS. extare in Monaſterio Rubræ Vallis apud Bruxellam, Duaci, & alibi, teſtatur *Gerardus Voſſius* lib. 2. *de Hiſtoricis Latinis* cap. 59. Scripſit etiam idem *Gerardus de Fracheto* Chronicon a creatione Mundi uſque ad annum MCCLXVI. quod in pluribus Bibliothecis adhuc MS. aſſervatur.

Albertus, Laingæ apud Suevos ex nobiliſſima Dynaſtarum Bolſtatenſium familia oriundus, Ordini Fratrum Prædicatorum nomen dedit anno MCCXXI. in quo ea nominis celebritate claruit, ut *Magnus*, etiam vivens, vulgo appellaretur. Pariſiis magno diſcipulorum concurſu & applauſu docuit, fabulæ tamen loco haberi debet, quod tradunt nonnulli, eum videlicet, ob frequentiſſimum auditorum concurſum, Pariſiis in publica platea, longe a Conventu Fratrum Prædicatorum diſtante, quæ *Alberti Magni* nomine nuncupata ſit, Gallice *Place Maubert*, publice docere ſub dio coactum fuiſſe. Id, inquam, fabulæ loco haberi debet, tum quia nullo Hiſtoriæ Francorum, aut Urbis Pariſienſis monumento id probari poteſt; tum quia etiam hujus plateæ nomen, non ab *Alberto Magno* ſed a Feudo *Mauberti*, cujuſdam Civis Pariſienſis, derivatum eſſe, certis & indubitatis monumentis conſtat. *Albertum Magnum* Ratiſponenſi Eccleſiæ invitum præfecit *Alexander IV.* Pontifex Maximus anno MCCLIX. qua de re *Humbertus*, quintus Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſter, ad *Albertum Magnum* ſcripſit Epiſtolam, *Baſilio*, & *Ambroſio* dignam, qua veluti atrociſſimum crimen illi improperat, quod hanc dignitatem Angelicis humeris formidandam non recuſaſſet, additque, malle ſe videre *Albertum* feretro jacentem & ad tumulum efferendum, quam ſede Epiſcopali ſublimatum. Epiſcopatum, quem invitus ſubierat *Albertus Magnus*, impetrata poſt biennium ab *Urbano IV.* illum abdicandi venia, dimiſit, & veluti graviſſima ſarcina exoneratus, ad quietem vitæ religioſæ inter ſuos fratres Conventus Colonienſis rediit, ubi obiit anno MCCLXXX. in univerſo Fratrum Prædicatorum Ordine ſacris honoribus colitur die XV. Novembris. Quanta eruditione prædictus fuerit *Albertus Magnus*, ejus Opera, quæ XXI. Tomis comprehenſa Lugduni edidit P. *Jammy* Ordinis Prædicatorum, aperte demonſtrant. Quin, & alia Opera ab ipſo lucubrata fuiſſe, quæ vel adhuc MS. latent in Bibliothecis, vel temporis, rerum omnium edacis, injuria perierunt, plures aſſerunt. Quædam tamen Opera illius nomen præferunt, quæ perperam ei tribuuntur. Libri XII. *de Laudibus Beatæ Virginis Mariæ* tomo vigeſimo editi, non *Alberto Magno*, ſed *Richardo a Sancto Laurentio*, Pœnitentiario Rothomagenſi, adjudicari debent, ut probant *Theophylus Raynaldus* in Diptychis Marianis, & *Hippolitus Maracius* in Bibliotheca Mariana, ſidemque faciunt manuſcripti Codices, ex quibus duodecim illi libri editi ſunt Duaci anno MDCXXV. Liber itidem *de Mirabilibus*, ſuperſtitionibus refertus, *Albertum Magnum* parentem non habet, ſed alium plane Auctorem, minus *Alberto Magno* ſimilem, quam homini Simiam. Liber quoque *de ſecretis Mulierum* non eſt *Alberti Magni*, nec viri cujuſpiam docti, ſed potius hominis nugaciſſimi, qui librum ex meris nugis contextum nomine ſuo edere non auſus, *Alberti Magni* nomen ei inſcripſit, ut acceptus magis ac vendibilior eſſet, non ſecus ac impii quidam homines ſub auguſto *Salomonis* nomine libros magicæ artis, qualis eſt *Clavicula Salomonis*, edere, ac in vulgus ſpargere præſumpſerunt. Multos in Ordine Fratrum Prædicatorum diſcipulos doctrina & pietate conſpicuos habuit *Albertus Magnus*, præſertim *S. Thomam de Aquino*, & *Thomam Cantipratenſem*, quorum primus doctiſſimis, quæ ſcripſit, Operibus, & quibus Eccleſiam illuſtravit, ampliſſimam dicendi ſuppeditat materiam, quam inſtituti argumenti brevitas hic fuſius proſequi non patitur. Pauca itaque circa doctrinam & Opera *S. Thomæ Aquinatis* obſervabo, poſtea, de *Thoma Cantipratano*, qui fuit alter *Alberti Magni* diſcipulus, continenti ordine dicam.

S. Thomas Aquinas, Eccleſiæ Doctor vulgo *Angelicus*, ob vitæ & doctrinæ puritatem, nuncupatus, natione fuit Italus, patria Neapolitanus, ex nobiliſſima Comitum Aquinatum proſapia oriundus. Monachis Caſſinenſibus, dum adhuc quinquennis eſſet, primis litterarum rudimentis imbuendus traditus eſt, nunquam tamen Monaſticum habitum in Cœnobio Caſſinenſi induit, quam-

vis aliter viſum ſit doctiſſimo *Mabillonio*, qui in ſuo *Itinere Italico* citat vetus Cœnobii Caſſinenſis Martyrologium, in quo Nonis Martii legitur, *Thomam Aquinatem primo Caſſinenſem Monachum fuiſſe, poſtmodum in Ordine B. Dominici Fratrem Prædicatorem effectum*. Verum, quamvis negari haud poſſit, *S. Thomam Aquinatem*, dum adhuc quinquennis eſſet, Deo fuiſſe oblatum a parentibus, & Ordini Benedictino deſtinatum, invictis tamen argumentis demonſtrari poteſt, eum nunquam Monachum Caſſinenſem fuiſſe. At enim, ſi Sanctus *Thomas Aquinas* Monachus Caſſinenſis fuit, antequam Ordini Fratrum Prædicatorum nomen daret, quorſum igitur Monachi Caſſinenſes permiſerunt, ut parentes eum e Cœnobio Caſſinenſi amotum mitterent Neapolim, quo humanioribus litteris, & Philoſophicis excoleretur diſciplinis? Cur patre, matres ſororibus ac fratribus infrendentibus, quod *Thomas Aquinas* Mendicantium Ordini Fratrum Prædicatorum ſeſe addixiſſet, Abbas, & Monachi Caſſinenſes parentibus ſe non adjunxerunt? Cur ſuum Religioſum ſibi contra leges Eccleſiæ ſublatum non conqueſti ſunt? Profecto Monachi Ciſtercienſes Cœnobii Foſſæ Novæ *Thomam Aquinatem* apud ſe ſepultum ſibi ereptum vehementer indoluerunt, & ad Summum Pontificem ſuas querimonias detulerunt; eritne credibile, Monachos Caſſinenſes *Thomam Aquinatem*, vivum, ſummæ ſpei adoleſcentem, ab Ordine Fratrum Prædicatorum vix naſcente quaſi ſubreptum, neglexiſſe, & permiſiſſe ut parentes ipſum detinerent in carcere? Præterea, nec *Guillelmus de Thoco*, nec *Bernardus Guidonis* Ludovenſis Epiſcopus, nec alii, qui *S. Thomæ Aquinatis* vitam poſtea ſcripſerunt, ullibi innuunt, eum Caſſinenſem Monachum fuiſſe, immo *Guillelmus de Thoco* in ejus Vita diſerte aſſerit, illum, poſtquam Neapoli ſtudiorum peregiſſet curſum, Ordinem Prædicatorum fuiſſe ingreſſum. Nec dici poteſt *Thomam Aquinatem* per ſolemnem oblationem a parentibus factam, & per receptionem ad Monaſticum habitum cenſeri debere Monachum Caſſinenſem; id, inquam, nullo pacto dici poteſt, quia fatetur ipſemet *Mabillonius* tom. 3. *Veterum Analectorum* pag. 476. & 477. hanc puerorum ſolemnem oblationem, & ad Monaſticum habitum receptionem jam duodecimo Eccleſiæ Sæculo in deſuetudinem penitus abiiſſe. His permotus rationibus, facile crediderim, prætenſum illum *S. Thomæ Aquinatis* Monachatum interpolatrice aliqua manu adjectum fuiſſe huic veteri Cœnobii Caſſinenſis Martyrologio, quod laudat doctiſſimus *Mabillonius*. Ordinem Fratrum Prædicatorum ingreſſus *Thomas Aquinas*, in carcerem conjectus eſt a Matre & fratribus, qui omnes aditus tentarunt, ut ejus conſtantiam labefactarent. Tandem e carcere dimiſſus & Ordini reſtitutus Thomas confeſtim Coloniam miſſus eſt, ut ſub *Alberto Magno* Philoſophicis, & Theologicis ſtudiis navaret operam. Ex quo evidenter colligitur, errare *Wadinghum* in Annalibus Minorum, & quoſdam alios Franciſcanos Scriptores, qui aſſerunt *Alexandrum Halenſem* Ord. Minorum, fuiſſe Pariſiis præceptorem S. *Thomæ Aquinatis*. Nam qui, amabo, fieri potuit, ut *Alexandrum Halenſem* Pariſiis præceptorem habuerit *Thomas Aquinas*, quem conſtat nunquam Pariſiis Philoſophiæ, & Theologiæ ſtuduiſſe, ſed eum, ſtatim atque e Caſtro, in quo a matre & fratribus detinebatur, dimiſſus eſt, a *Joanne Teutonico* Magiſtro Ordinis Coloniam deductum eſſe an. milleſimo ducenteſimo quadrageſimo tertio, ubi *Alberti Magni* per quadriennium Scholas frequentavit, indeque, confectis ſtudiis, Pariſios, ut Scholas regeret, & Theologiam edoceret, miſſus eſt anno MCCXLVII. vel ineunte MCCXLVIII. quo an. Thomas Pariſiis ſuperſtitem invenire haud potuit *Alexandrum Halenſem*, utpote qui jam vivere deſierat an. milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto, cum curſum Theologicum vix Thomas Coloniæ ſub *Alberto Magno* eſſet auſpicatus. * *Alexandrum* itaque *Halenſem* fuiſſe *S. Thomæ Aquinatis* Præceptorem, novum figmentum eſt, antiquis omnino ignotum, & egregie confutatum a noſtro *Natali Alexandro* in Opuſculo *de titulo Præceptoris S. Thomæ ex Elogio Alexandri Halenſis expungendo*; quod extat in calce ſeptimi tomi *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* Editionis Pariſienſis in folio. Doctoralibus Infulis Pariſiis inſignitus *Thomas Aquinas*, *totus divinis operibus intentus, aut eruditioni, qua præcellebat, aut prædicationi, qua immotus erat, aut Orationi, qua devotus, aut Scripturæ Sacræ, qua profundus, ſedulus vacabat*, ut ait *Joannes XXII.* in Bulla ipſius Canonizationis. Totum vitæ ſuæ tempus docendo, ſcribendo, concionando cum peregiſſet Sanctus ille Doctor, tandem eruditionis & ſanctitatis fama toti Orbi notiſſimus ad vitam migravit immortalem anno ætatis ſuæ quinquageſimo ineunte, die 7. Martii an. MCCLXXIV. in Monaſterio *Foſſæ Novæ*, Ciſtercienſis Ordinis, ad quod diverterat, in Gallias iter faciens, ut Concilio Generali Lugdunenſi II. de mandato *Gregorii X.* Pontificis Maximi intereſſet ad diſputandum contra Græcos. Hinc eruditus noſter *Bernardus Guiard* Doctor Pariſienſis in Opuſculo, quod ea de re edidit, contendit, S. *Thomam Aquinatem* linguam Græcam calluiſſe, qua ei ad diſputandum contra Græcos opus erat. Alii tamen, inter quos cenſetur doctiſſimus noſter P. *Nicolai*, Theologus itidem Pariſienſis, negant, S. Thomam Linguæ Græcæ peritum fuiſſe. Ipſe hanc controverſiam, quæ longius me abduceret, in medio relinquo. In Sanctorum numerum a *Joanne XXII.* anno milleſimo trecenteſimo vigeſimo tertio relatus eſt S. Thomas, eumque *Pius IV.* an. MDLXVII. quintum Eccleſiæ Doctorem dixit. Sacrum ejus Corpus Ordini Prædicatorum dedit *Urbanus V.* quod Toloſam anno MCCCLXVIII. translatum eſt. Ejuſdem S. Thomæ brachium *Urbanus V.* largitus eſt Conventui Pariſienſi S. *Jacobi*, Ordinis Prædicatorum, quo ſacro theſauro ditatus ille conventus, viros omni tempore protulit doctiſſimos, & egregios doctrinæ S. Thomæ defenſores. Inter

Ope-

* *Vide correctionem Auctoris in fine hujus Tomi.*

Digitized by Google

Opera, quæ ſcripſit S. Thomas, & quæ XVII. tomis ſunt comprehenſa, eminet *Summa Theologica*, omnium Theologorum encomiis celebrata, quam tamen *Joannes Launojus*, Doctor Pariſienſis, & moroſus, ſi quis unquam fuit, Sæculi proxime elapſi Cenſor, Sancto Thomæ abjudicare tentavit duobus nixus argumentis, quæ hic breviter diluemus. Primum argumentum, eſt mere negativum (quo inſignis ille *Ariſtarchus* frequenter uti ſolebat) petitum ex ſilentio *Clementis VI.* Pontificis Maximi, qui in Sermone, quem de B. Thoma recens numero Cælitum adſcripto habuit, omnium librorum, quos compoſuit Sanctus ille Doctor, Catalogum ſumma cum diligentia, maximoque ſtudio conſcripſit, & tamen de Summa Tripartita ne verbum quidem habet. Hæc igitur Summa Tripartita non eſt genuinus fœtus S. Thomæ. Hoc eſt palmare *Launoji* argumentum, quod nullo negotio exſufflatur. Norunt quippe omnes periti Critici, argumentum negativum in quæſtionibus facti nullius plane roboris eſſe, ubi ex adverſo poſitiva militant argumenta ab Authorum coævorum teſtimoniis petita. Eſto itaque *Clemens VI.* eo in Sermone non meminerit Summæ S. Thomæ, at Authores *Clemente VI.* antiquiores, immo S. Thomæ ſuppares, Summæ Tripartitæ diſertam mentionem fecerunt, eamque Sancto Thomæ vindicarunt, videlicet *Guillelmus de Toco*, *Guillelmus Lamarenſis*, *Ægidius Romanus*, *Joannes Teutonicus*, *Nicolaus Trivetus*, *Demetrius Cydonius*, *Durandus*, *Durandellus*, *Bartholomæus Piſanus*, *S. Antoninus*, & alii, quorum teſtimonia profert, ac late expendit noſter *Natalis Alexander* in Opuſculo, quod edidit contra *Launojum*, cui titulus eſt: *Summa S. Thomæ vindicata*. Concidit itaque primum iſtud *Launoji* argumentum negativum petitum ex ſilentio *Clementis VI.* cum huic ſilentio opponantur probatiſſimæ fidei Scriptores, & Codices manuſcripti, qui *Clemente VI.* antiquiores ſunt, & Summam Tripartitam Sancto Thomæ aſſerunt. Non minus elumbe ac frigidum eſt alterum, quod *Launojus* proponit, argumentum. Ait quippe, ea, quæ in Secunda Secundæ ſub nomine S. Thomæ leguntur, totidem verbis haberi apud *Vincentium Bellovacenſem* in Speculo Morali. Porro dici non poteſt, *Vincentium Bellovacenſem* illa ſumpſiſſe a S. Thoma, quia *Vincentius Bellovacenſis* mortuus eſt anno MCCLVI. quo tempore Angelicus Doctor annum duntaxat circiter trigeſimum attigerat. Certe non inficias eo, hoc *Launoji* argumentum non nihil negotii exhibuiſſe viris eruditis, qui hoc Speculum Morale *Vincentio* noſtro *Bellovacenſi*, ceu legitimo Authori, tribuendum eſſe putarunt, illoſque ut ab eo ſeſe extricarent argumento, varios excogitaſſe modos, quos hic referre ſupervacaneum omnino eſſet. At nodum iſtum feliciſſime ſolvit jam citatus noſter *Jacobus Ekardus* in libro, quem edidit & inſcripſit: *Summa S. Thomæ ſuo Authori vindicata*. Ex tribus ſiquidem pervetuſtis, ſinceris, & optimæ fidei manuſcriptis Codicibus Operis *Vincentii Bellovacenſis*, quorum primus aſſervatur in Bibliotheca Sorbonica, alter in Bibliotheca Colbertina, & ultimus in Bibliotheca Majoris Conventus Pariſienſis Eremitarum Sancti Auguſtini, ex his, inquam, tribus manuſcriptis Codicibus invicte demonſtrat *Ekardus* primo, *Vincentium Bellovacenſem* ſuum prægrande Opus non in quatuor, ſed in tres duntaxat partes, ſeu in tria Specula diſtribuiſſe, nimirum *Naturale*, *Doctrinale*, & *Hiſtoriale*, ut videre eſt Capite XVII. Prologi Operis *Vincentii Bellovacenſis* in tribus laudatis Codicibus MS. Oſtendit ſecundo *Ekardus*, hoc Speculum Morale fuiſſe attributum *Vincentio Bellovacenſi* a quodam falſario & plagiario Scriptore alicujus Ordinis Mendicantium, ſed non Fratrum Prædicatorum familiæ, qui in illud convaſavit plura non ſolum ex *S. Thoma*, ſed etiam ex aliis Scriptoribus, *Vincentio Bellovacenſi*, & *Sancto Thoma* poſterioribus. Denique, probat *Ekardus*, hoc Speculum Morale a falſario illo conſarcinatum, & *Vincentio Bellovacenſi* attributum, non niſi poſt annum MCCCXX. prodiiſſe, ſubindeque longe poſt obitum *Vincentii Bellovacenſis*, & *S. Thomæ*. Hæc tria capita, quæ rem plane conficiunt, tam evidenter demonſtrat hic eruditus Scriptor, ut profecto in meridiana luce cæcutiret ille, qui propter iſtud Speculum Morale, falſo attributum *Vincentio Bellovacenſi*, & compilatum a quodam plagiario, qui *Vincentio Bellovacenſi*, & *S. Thoma* poſterior fuit, negare, aut in dubium revocare vellet, integram Summam Tripartitam eſſe germanum *S. Thomæ* Opus. Pari certitudine *S. Thomæ* adjudicari debet Officium *de Corpore Chriſti Domini*, quod in univerſa Eccleſia Latina canitur. At enim, non ſolum domeſtici Scriptores, nempe *Guillelmus de Toco*, qui fuit *S. Thomæ* coævus & canonizationis ejus promotor, in ipſius vita, apud *Bollandum* ad diem VII. Martii, *Ptolomæus Lucenſis*, diſcipulus *S. Thomæ*, in Chronico, & *S. Antoninus* III. P. Chronicorum, hoc Officium *de Corpore Chriſti*, a *S. Thoma*, juſſu *Urbani* IV. Pontificis Maximi, compoſitum eſſe teſtantur, ſed etiam bene multi ex omni Natione, Religione, & Ordine illuſtres hoc Officium Corporis Chriſti Sancto *Thomæ* tribuendum eſſe conſtanter profitentur, videlicet *Dionyſius Carthuſianus* in Expoſitione Hymnorum, *Jacobus Bergomas* in ſupplemento Chronicorum, *Platina* in Vita *Urbani IV.* *Onuphrius Panvinus* in Annotationibus ad *Platinam*, *Joannes Chapeavillus*, Canonicus & Vicarius Generalis Eccleſiæ Leodienſis in Tractatu Hiſtorico de vera Origine Feſti Corporis Chriſti, *Poſſevinus*, *Bellarminus*, & *Labbeus* Soc. Jeſu in Catalogis de Scriptoribus Eccleſiaſticis, *Spondanus*, & *Odoricus Raynaldus* ad ann. 1264. & innumeri alii Scriptores Catholici, quibus ne ipſi quidem hæretici, ut Centuriatores Magdeburgenſes, & *Hoſpanianus*, hac in re auſi ſunt refragari, ut videre eſt in *Expoſtulatione*, quam noſter *Natalis Alexander* direxit ad *P. Joannem Paulum Oliva* Societatis Jeſu Præpoſitum Generalem, & in qua diluit leves quaſdam conjecturas, quibus *Henſchenius*, & *Papebrochius* in Actis Sanctorum menſis Aprilis, in Appendice ad diem V. permoti fuerant ad ne-

Digitized by Google

confuſas, & immixtis nonnullis vel ſuppoſititiis, vel dubiis admodum turbatas, in ordinem tedigendi, obſcura illuſtrandi, & certa ab incertis ſecernendi. Hoc arduum Opus ſuſcepit *Raymundus Pennafortius*, illudque trium annorum ſpatio, ingentique labore ita feliciter abſolvit, ut ab eo tempore poſthabitis aliis Collectionibus, ſola *Raymundi* Collectio auctoritatem habeat, & inter ceteras præſtet. Scripſit etiam *Raymundus Pennafortius*, rogante *Sugerio* Hiſpaniæ Provinciali, *Summam Caſuum Conſcientiæ*, quæ, ut fatentur omnes, maximam lucem præfert iis, qui vel hanc Theologiæ partem pertractant, vel qui pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrant, ne videlicet mollius, quam par ſit, aut ſeverius, quam oporteat, cum Pœnitentibus agentes, a recta via, qua incedere debent, male abrepti deflectant. Obiit *S. Raymundus Pennafortius* virtutum & miraculorum gloria ſpectatiſſimus, annum pene centeſimum agens, ipſa die Epiphaniæ anni MCCLXXV. & inter Sanctos a *Clemente VIII.* Pontifice Maximo relatus eſt anno MDCI.

Præter *S. Raymundum Pennafortium*, fuerunt alii Sæculi XIII. Scriptores Ordinis Prædicatorum, qui *Summas Theologicas*, ſeu *Morales*, compoſuerunt, ſcilicet *Guillelmus Peraldus*, & *Uldaricus Angentinenſis*, quorum primus, natione Gallus, Viennenſis in Delphinatu Diœceſeos ſcripſit *Summam Virtutum*, *& vitiorum*, quam *S. Antoninus* Prædicatoribus utilem aſſerit, eamque *Joannes Gerſonius*, Sacræ Facultatis Pariſienſis Cancellarius, in lib. *de examminatione Doctrinarum* part. 2. Conſideratione IV. plurimum commendat. Alia etiam Opera conſcripſit *Guillelmus Peraldus*, quem aliqui Lugdunenſem Archiepiſcopum fuiſſe falſo dictant, cum *Gerſonius* loco mox laudato de hac Summa verba faciens, hæc habeat: *Cujus Auctor*, ſeu Guillelmus Peraldus, *contemporaneus ſatis fuit Guillelmo Pariſienſi*, *& S. Thomæ*, *vir ſine gradu*, *de Conventu Prædicatorum Lugdunenſium*. Alter, quem appellavi, Scriptor, ſeu *Uldaricus Argentinenſis*, fuit doctor eximius, & Anctor *Summæ Theologicæ*, quam a Doctoribus impenſe laudatam aſſerit *Dionyſius Carthuſianus*. Multi Scriptores *Joanni Teutonico*, qui poſt *S. Raymundum Pennafortium* fuit Ord. Prædicatorum Generalis Magiſter, attribuunt *Summam Caſuum Conſcientiæ*, quæ inſcribitur *Summa Confeſſorum*, & ab Authore etiam *Summa Joannina* dicitur. Verum, hæc Summa *Joannem Teutonicum* Authorem habere non poteſt, quia in ea citatur *Summa S. Thomæ*, quod certe *Joanni Teutonico* in mentem venire haud potuit, utpote Argentinæ defuncto anno MCCLIII. quo tempore necdum S. Thomas Doctor Pariſienſis fuerat inauguratus, adeoque de Summa Theologica nequidem cogitaverat. Probabilius itaque eſt, hanc *Summam Caſuum Conſcientiæ* ab altero *Joanne* Ordinis Prædicatorum eſſe ſcriptam. Locum tamen inter Viros illuſtres jure merito obtinere debet *Joannes Teutonicus* Ordinis Prædicatorum Magiſter Generalis, quem *bonitate conſpicuum*, *aſpectu & affectu gratioſum*, *multiplici idiomate eruditum* prædicant, *ac viventem*, *defunctumque miraculis claruiſſe*, teſtantur *S. Antoninus*, & alii, qui de rebus Dominicanis ſcripſere. Denique, inter Viros Illuſtres Ord. Prædicatorum, qui Sæculo XIII. doctrina & pietate claruerunt, ſedem habent innumeri alii, ſed præſertim *Brocardus*, *Jacobus de Varaegin*, vulgo de *Varagine* appellatus, *Theodoricus de Appoldia*, *Conradus*, *& Martinus Polonus*, de quorum Operibus pauca hic attingemus. *Brocardus*, Argentoratenſis, accuratiſſimam ſcripſit Terræ Sanctæ Deſcriptionem, in qua ea, quæ oculis uſurpaverat, narrat. *Jacobus de Voragine*, urbe Ligurum maritima oriundus, & a *Nicolao IV.* Genuenſis Archiepiſcopus renunciatus, Vir fuit in Deum adeo devotus, & in pauperes munificus, ut in eos integros fere Archiepiſcopatus ſui redditus diſtribueret, pacis adeo amans, ut Guelphorum & Ghibellinorum animis conciliatis, optatam concordiam diu exulem in Urbem feliciter reduxerit. Biblia Sacra primus in Italicam linguam ſumma fide & diligentia tranſtulit. Scripſit etiam *Vitas Sanctorum*, *Sermones de Tempore*, & *de Sanctis*: *Mariale*, ſeu librum *de Laudibus Deiparæ Virginis*, & *Genuenſe Chronicon*. Verum, pro ea ſinceritate, quam in deſcribenda Hiſtoria Eccleſiaſtica profiteri teneor, diſſimulare non poſſum, noſtrum *Jacobum de Varagine* nimis credulum fuiſſe, & in Vitis Sanctorum ſcribendis haud ſatis accuratum, ſicut teſtatur diligentiſſimus Scriptor *Melchior Canus* lib. XI. *de Locis Theologicis* cap. VI. *Theodoricus de Appoldia*, patria Thuringus, & Erfordii natus, Vitam *Sancti Dominici*, Ordinis Prædicatorum Inſtitutoris, octo libris accuratiſſime concinnavit. Scripſit etiam (teſte noſtro *Leandro Alberto* lib. 4. de Illuſtribus Ordinis Prædicatorum Viris) Vitam *S. Elizabethæ*, *Andreæ* Regis Ungarorum filiæ, & Ludovici Langraviæ Thuringiæ Viduæ. Hanc Vitam *S. Elizabethæ* in octo libros diviſam *Voſſius* lib. 2. *de Hiſtoricis Latinis* noſtro *Theodorico de Appoldia* abjudicat, ſed cum nullum pro ſententia ſua argumentum proferat, illius hac in re judicium flocci fieri debet. *Conradus*, natione Germanus, *Vitam S. Dominici* eleganti ſtylo conſcripſit. Poſtremo *Martinus Polonus* natione & nomine, non Scotus, aut Italus, ut quidam perperam ſcripſerunt, Romæ ſub *Nicolao III.* Pœnitentiarii munus geſſit, & ab eodem Romano Pontifice ad Archiepiſcopatum Gneſnenſem in Polonia aſſumptus. Sed dum iter aggreſſus ad ſuam pergeret Eccleſiam, Bononiæ obiit anno 1278. *Chronicon a* Chriſto nato ad annum uſque 1277. conſcripſit. Ipſum non eſſe Authorem fabulæ toties exploſæ *de Joanna Papiſſa*, ſed eam fabulam aliena manu ejus Chronico adjectam fuiſſe, memini me alibi ex antiquioribus Codicibus manuſcriptis Chronici *Martini Poloni* luculenter oſtendiſſe. Scripſit etiam noſter *Martinus Polonus* librum inſcriptum, *Memorabilia Romæ*, *Summam Juris Canonici*, & *Sermones de Tempore & de Sanctis*. Sed hæc de præcipuis Ordinis Fratrum Prædicatorum Scriptoribus, qui Sæculo XIII. floruerunt, dixiſſe ſufficiat. Si enim plura addere, & de aliis propemodum innumeris ejuſdem Ordinis Scriptoribus, quos conſulto prætermiſi, ſigillatim differendi onus ſuſcipere

vellem, dies profecto me deficeret, & vix ullum exitum noſtra poſſet reperire oratio.

D. Laudaſti ſane periltuſtres & omni exceptione majores Ordinis FF. Prædicatorum Scriptores, nec dubito, quin hic Ordo toto orbe celeberrimus alios Sæculo XIV. dederit Eccleſiæ nobiles Scriptores, quorum doctrinam, & Opera, rogo te ut continua ſerie referas, ac breviter exponas.

M. Ordo Fratrum Prædicatorum Sæculo XIV. clariſſimos protulit Scriptores, qui doctrina, & pietate conſpicui ampliſſimum dicendi ſuppeditant argumentum, quod tamen ipſe, velim nolim, anguſtis limitibus continere debeo, cum mihi certos fines, terminoſque in hiſce Colloquiis noſtris conſtituerim, extra quos egredi non poſſum. Duo inſignes Ordinis Prædicatorum viri Sæculo XIV. Chronicon ſcripſerunt, videlicet *Nicolaus Trivetus*, & *Bernardus Guido*, quorum primus claris in Anglia parentibus natus, generis nobilitati ſcientiam ac pietatem junxit. *Chronicon* ſcripſit ab anno MCXXXVI. ad an. uſque MCCCXII. in quo licet de rebus Anglicanis potiſſimum ſcribere in animo habuerit, res tamen Francorum & aliarum gentium paſſim recenſuit. Hoc *Nicolai Triveti* Chronicon edidit *Lucas Dacherius* tomo VIII. *Spicilegii*. Scripſit etiam *Nicolaus Trivetus* Commentaria in Geneſim, in Leviticum, in Pſalterium, Catenam ex Patribus in univerſam Scripturam, Commentarios in libros *S. Auguſtini* de Civitate Dei, quodlibeta varia, Tractatum de Miſſa, & quamplurima alia Theologica, Hiſtorica, Philologica Opera, quæ recenſent *Balæus*, *Pitſeus*, *Altemura*, *Poſſevinus &c.* Scio, *Theophylum Raynaldum* in libro, quem ſtylo ferreo contra Fratres Prædicatores exaravit, & cui hunc titulum præfixit: *de Immunitate Cyriacorum*, Commentarium noſtri *Nicolai Triveti* in Opus *S. Auguſtini* de Civitate Dei perfricta fronte appellare *ignorantias*, *ineptias*, *gerras*, *& anilitates*. Sed omnem fidem ſibi abrogavit male feriatus ille Author, quippe qui tot maledicta, calumnias & convicia in celebriores Ordinis Prædicatorum Scriptores eo in libro congeſſit, ut humanitatis, & Religionis ſenſum fere exuiſſe videatur. Sed hunc magnum Ardelionem, & Ordinis FF. Prædicatorum æmulum obtrectatorem ſatis pro ſuis meritis Plautino ſale defricuerunt duo e noſtris Scriptores *Vincentius Baronius* in quinque libris Apologeticis, & *Caſalas* in libro, cui titulus eſt *Candor Lilii*. Alter, quem indicavi, Scriptor, *Bernardus Guido*, natione fuit Gallus, patria Lemovicenſis, Toloſanus primum Inquiſitor, ac poſtea Lodovenſis in Provincia Narbonenſi Epiſcopus. Scripſit Chronicon Romanorum Pontificum, Imperatorum, & Regum Francorum uſque ad ann. MCCCXXX. quod *Joanni XXII.* Pontifici Maximo nuncupavit. Compoſuit etiam Vitas Sanctorum, quæ Toloſæ extant in Bibliotheca FF. Prædicatorum, quinque prægrandibus Voluminibus exaratæ, inſuper Tractatus de Conciliis, de Officio Miſſæ, Chronologiam Epiſcoporum Lemovicenſium, ac Toloſanorum Comitum, Acta *S. Thomæ Aquinatis*, Acta omnium generalium capitulorum Dominicani Ordinis, & alia Opera, quæ adhuc MS. habentur apud Fratres Prædicatores Toloſanos, vel aſſervantur in Bibliotheca Colbertina, ſicut teſtatur *Caſimirus Oudinus* in Supplemento Bellarmini *de Scriptoribus Eccleſiaſticis* pag. 595. Duo illuſtres Viros nomine affines, Sæculis XIII. & XIV. tulit Prædicatorum Ordo, quorum unus dictus eſt *Reinerius*, ſeu *Reinerus Sachonus*, natione Italus, patria Placentinus; alius poſterior ætate, appellatur *Raynerius*, natione itidem Italus, patria Piſanus. Prior ſeu *Rainerus Sachonus*, ex Hæretico Waldenſi, & Epiſcopo Sectæ Catharorum, divina affulgente gratia, factus eſt non ſolum Fidei Catholicæ profeſſor, ſed eximius defenſor. Theologiæ, Juriſque Canonici peritiſſimus, & Inquiſitor Fidei, in Longobardia circa annum MCCLIV. Scripſit Opuſculum *de Hæreticis*, in quo præcipue Sectæ Waldenſium errores inſectatur, ut jam obſervavimus in Colloquiis in Hiſtoriam Sæculi XII. agendo de Waldenſium Hæreſi. Alter, dictus *Raynerius*, qui Sæculo XIV. floruit, Summam edidit, quæ *Pantheologia* inſcribitur, quam ſæculo proxime elapſo doctiſſimus Pater *Joannes Nicolai* Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctor, Ordinis Prædicatorum, auctam & illuſtratam publica luce donavit. In hac Summa, ſeu Pantheologia, *Raynerius* collegit ex *S. Thoma*, ſemotis Scholæ ſubtilitatibus, propemodum infinita ad locupletandas conciones aptiſſima. Hinc igitur noſtro *Raynerio* plurimum debent Concionatores, ſicut etiam noſtro *Joanni de S. Geminiano*, qui eodem Sæculo XIV. præter Sermones de Tempore, de Sanctis, & Funebres, ſcripſit *Summam* admodum utilem Prædicatoribus, *de ſimilitudinibus rerum*, quæ decem libros complectitur, & in qua naturalia præclare ad mores accommodat, additis interdum Scripturæ Sacræ & Sanctorum Patrum Sententiis. Hanc *Joannis de S. Geminiano* Summam commendat *S. Antoninus* 3. parte Chronici cap. 23. §. 2. *De Joanne Pariſienſi* Ordinis Prædicatorum, & de ejus errore circa modum præſentiæ realis Corporis Chriſti in Euchariſtia, ſatis diximus in Colloquio tertio. Hic tantum obiter advertere debes, hunc *Joannem Pariſienſem*, Sæculi decimi quarti Scriptorem, perperam a multis Viris eruditis confundi cum altero *Joanne* ejuſdem Prædicatorum Ordinis, qui vel ob ingenii acumen, vimque ac excellentiam doctrinæ, vel a familia ſua, *Pungens aſinum* cognominatus eſt. Hic enim *Joannes*, dictus *Pungens Aſinum*, Sæculo decimo tertio in Sacra Facultate Pariſienſi celeberrimus Doctor, & Profeſſor fuit, atque in Conventu S. *Jacobi* Fratrum Prædicatorum Pariſienſium Scholas rexit ante *S. Thomam Aquinatem*, ſicut teſtantur *Stephanus de Salanaco*, & *Bernardus Guido* antiqui rerum Dominicanarum Scriptores, & ex his *Malvenda* in Annalibus Ord. ad an. MCCXXXVII. pag. 50.

Duos eximios Ordinis Prædicatorum Theologos, qui Sæculo XIV. Epiſcopalibus infulis inſigniti, magna nominis celebritate claruerunt, hic,

præ-

prætermittere haud poſſum, videlicet *Durandum a Sancto Porciano*, & *Petrum de Palude*. Horum primus, ſeu *Durandus a S. Porciano*, natione fuit Arvernus, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctor, Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter, Epiſcopus Anicienſis a *Joanne XXII.* primum deſignatus anno MCCCXVIII. deinde ad Meldenſem Epiſcopatum translatus an. MCCCXXVI. Scripſit librum *de juriſdictionum Origine*, & Commentarios in IV. Libros Sententiarum, in quibus ſuo, quam *S. Thomæ Aquinatis* Magiſtri ſui, ſenſui malens adhæreſcere, in varios lapſus eſt errores, quibus libros ſuos maculavit. Hinc *Durandellus*, ejus nepos, S. *Thomam* adverſus ipſum ſtrenue vindicavit, egregio Opere, quod incipit his verbis: *Sedens adverſus fratrem tuum loquebaris, & adverſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum. Exiſtimaſti quod ero tui ſimilis: Arguam te &c.* Extat hoc *Durandelli* Opus MS. in Bibliotheca Regalis Abbatiæ S. *Victoris* Pariſienſis. *Petrus de Palude*, filius *Girardi Varembonii* Toparchæ in Breſſia, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctor, & Patriarcha Hieroſolymitanus fuit, *Joanni XXII.* qui, ut Doctor particularis, opinioni de procraſtinanda Viſione Beatifica poſt univerſalis Judicii diem plus æquo favere videbatur, ſe oppoſuit, & ſubſcripſit deliberationi & Doctrinali Judicio, quod datum eſt a Magiſtris Sacræ Facultatis Pariſienſis in Conventu a *Philippo Valeſio*, Galliarum Rege, ad prædictam examinandam opinionem indicto in Nemore Vincennarum anno 1333. ubi communi Doctorum ſuffragio ſtatutum eſt, rejiciendam eſſe hanc novam opinionem, quam Summus Pontifex Joannes XXII. *non aſſerendo ſeu opinando protulit, ſed ſolummodo recitando*, ut conſtat ex Autographo Inſtrumenti ea de re editi, Regique Chriſtianiſſimo porrecti, quod in Archivo Majore Conventus Fratrum Prædicatorum Pariſienſium, & in Scriniis Theologicæ Facultatis Pariſienſis etiamnum aſſervatur. Alia, quæ geſſit *Petrus de Palude*, ignota ſunt. Quod enim ſcribunt nonnulli, eum poſtea in Orientem profectum, ac in Cypro mortuum & ſepultum eſſe, a vero procul abeſt. Obiit quippe Pariſiis, & in Eccleſia Majoris Conventus Fratrum Prædicatorum ſepulturæ mandatus, ut videre eſt in ejus Epitaphio. Scripſit *Petrus de Palude* Commentarios in univerſam Scripturam Sacram, Tractatum *de cauſa immediata Eccleſiaſticæ Poteſtatis*, Commentarios in libros IV. Sententiarum, & alia Opera, quæ partim edita ſunt, partim MSS. extant in nonnullis Bibliothecis, partim hominum incuria, temporumque injuria interciderunt.

Angliam Sæculo XIV. duo præſtantiſſimi Theologi Ordinis Fratrum Prædicatorum illuſtrarunt, videlicet *Robertus Holcot*, & *Thomas Stubbs*, ſive *Stobæus*. Primus Nortamptoniæ in Anglia natus, & in Academia Oxonienſi Doctor ac Profeſſor, Commentaria ſcripſit in librum *Sapientiæ*, in *Canticum Canticorum*, in ſeptem priora capita *Eccleſiaſtici*, & in IV. *libros Sententiarum*. Alia Opera compoſuit *Robertus Holcot*, quorum alia edita ſunt, alia adhuc extant in Bibliothecis MSS. quæ recenſentur a noſtro *Altamura* in Bibliotheca Fratrum Prædicatorum p. 126. & in Appendice pag. 479. & a *Joanne Baleo* Centuria V. *de Scriptoribus Britannicis* cap. 84. Alter, ſeu *Thomas Stubbs*, ſive *Stobæus*, patria Eboracenſis, & Sacræ Theologiæ Doctor, *Chronicon* ſcripſit *Epiſcoporum Eboracenſium*, a Sancto *Paulino* ad *Joannis Thoreſbei* obitum, hoc eſt, a prima Sedis fundatione uſque ad annum MCCCLXXIII. Extat Chronicon editum inter Scriptores Anglicanos. Quamplurima ejuſdem Authoris Opera Theologica, adhuc inedita, referunt *Altamura* in Bibliotheca Fratrum Prædicatorum, & *Baleus* Centuria IV. *De Scriptoribus Britannicis* cap. XXXVI.

Ab his Clariſſimis Ordinis Fratrum Prædicatorum Sæculi XIV. Scriptoribus ſejungi minime debent tres alii ejuſdem Ordinis illuſtres Scriptores qui eodem ſæculo, in Theologia Aſcetica, ut conſtans eſt omnium opinio, excelluerunt, videlicet *Joannes Taulerus*, *Henricus Suſo*, & *Catharina Senenſis*, de quorum Operibus pauca dicemus. *Joannes Taulerus*, natione Germanus, Ordinem Prædicatorum in Conventu Colonienſi profeſſus, egregius concionator, & vitæ Spiritualis Magiſter abſolutiſſimus evaſit. Complura Opuſcula ſcripſit vernaculo idiomate, quæ ad Dei amorem, & ad pietatem legentium animos accendunt, quorum præcipua ex Germanico idiomate in Latinum vertit *Laurentius Surius* Carthuſiæ Colonienſis alumnus, eaque, cum ejus Vitæ, & converſionis Hiſtoria, edidit Ordine ſequenti: *Conciones de Tempore: Conciones de Sanctis: De veris virtutibus & inſtitutionibus divinis: Epiſtolæ piæ: Prophetiæ: Cantica Spiritualia animæ Deum amantis: De novem rupibus, ſeu Gradibus perfectionis Chriſtianæ: Speculum lucidiſſimum, & Exemplar Domini noſtri Jeſu Chriſti: Exercitia de Vita & Paſſione Chriſti: Convivium M. Echardi jucundum & pium: Colloquium Theologi & Mendici: Oratio fidelis præparatoria ad mortem: Præparationes quinque notabiles ad mortem felicem: De decem Cæcitatibus, & quatuordecim Divini amoris radicibus.* Pro *Taulero*, de quo inique & acerbe judicavit *Eckius*, vir alioqui doctiſſimus, Apologiam adornavit Vitæ Spiritualis inſignis Magiſter *Ludovicus Bloſius*, Lætienſis Abbas, qui inter alia, hæc de *Taulero* noſtro habet: *Eckius non putans ſe falli, dicit: Utinam Taulerus prorſus lateret, & non involveret in Monaſteria! Ego vero in nomine Domini dico: Utinam Taulerus ubique gentium cognitus eſſet, atque a quamplurimis diligentiſſime legeretur! Verum Eckius, licet minus circumſpecte damnaverit Taulerum, nondum a ſe ſatis ſtudioſe lectum, nequaquam tamen hoc maligne feciſſe credendus eſt, ſed fervens ille zelus, quo invehebatur in Lutherum Hæreſiarcham, facile illi perſuaſit, ut præpropere iniquam de Sanctiſſimo viro Taulero ſententiam ferret.* In tradendis vitæ Aſceticæ documentis *Taulero* inferior haud fuit *Henricus de Suſo*, natione Suevus, ex nobili Comitum Montoſium genere natus. Paternum cognomen non uſur-

uſurpavit, nec *Henricus Montenſis* ex patre ſuo, ſed *Htnricus Suſo* ex matre ſua, fœmina Sanctiſſima, appellari voluit. Nomen *Jeſu* carni ſuæ ſupra cor ſtylo inſcripſit, ejuſqne paſſioni toto vitæ tempore ſe conformate ſtudiis omnibus conatus eſt. In ſalutem proximorum procurandum, & nomen Jeſu prædicandum incomparabili ſervore incubuit. Ejns vitam ſcripſit *Laurentius Surius*, Carthuſianus, quam inter Acta Sanctorum menſis Januarii tomo 2. ad diem XXV. exhibet *Bollandus*. Omnia *Henrici Suſonis* Opera e Svevico idiomate in Latinum vertit, ac publica luce donavit idem *Surius*, videlicet *Dialogum Supientiæ, & Miniſtri ejus*, ſive *Horologium Sapientiæ*; *Conciones*; *Epiſtolas*; *Dialcgum de veritate cum Appendice*; *Libellum de novem Rupibus*; *centum meditationes Dominicæ Paſſionis*; *Officium quotidiunum de æterna Sapientia*. De quibus *Henrici Suſonis* Operibus jam laudatus *Surius* in Epiſtola Nuncupatoria *ad Bloſium* Lætienſem Abbatem hoc judicium profert: *Credo equidem, neminem tam ſaxeo eſſe pectore, qui non cæleſtis gratiæ inexperta prius illuſtratione ſit nonnihil immutandus, ſi ſe ſedulum horum præbere lectorem non recuſaverit*. His Scriptoribus coæva fuit *S.Catharina Senenſis*, quam eximia ſanctitas cum ſingulari eruditione conjuncta, Stigmatnm Chriſti Domini impreſſio, prophetiæ, diſcretio ſpirituum, miraculorum chariſmata, ac ſumma contemplativæ, activæque vitæ perfectio plurimum commendarunt. Ut Florentinis abſolutionem a cenſuris, quibus interdicebantur ſacris, impetraret, ſuſcepta, eorum nomine, Legatione, Avenionem ad *Gregorium XI.* Pontificem Maximum ſeſe contulit, eumqne ad cogitatum conſilium de referenda Romam Apoſtolica Sede perficiendum efficacius impulit. Mortuo *Gregorio* XI. non parvo adjumento fuit *Urbano VI.* ejus Succeſſori tempore funeſti ſchiſmatis, quo in Occidente ſciſſa eſt Eccleſia. Epiſtolas trecentas ſexaginta quatuor graves & pietatis plenas ad varios Pontifices, Cardinales, Reges, Principes, & alios ſcripſit, ac nonnulla Opera aſcetica, quibus plane oſtendit, quo ſpiritu ageretur. In his quippe leguntur abditiora divinitatis arcana ei revelata, Dei erga ipſam ſingularia amoris argumenta, & documenta Sanctitatis plena, quibus Lectores ad germanam pietatem, & ad diligendum Deum maxime inflammantur. Obiit Romæ *S. Catharina* an. Mccclxxx. ætatis ſuæ trigeſimo tertio. A *Pio II.* Pontifice Maximo in numerum Sanctarum Virginum relata eſt an. Mccccl x1. *S. Catharinæ* Vitam ſcripſit *B. Raymundus de Vinea*, Capuanus Ordinis Fratrum Prædicatorum Magiſter Generalis, antea hujus Sanctæ Virginis Confeſſarius, & omninm ipſius arcanorum conſcius. Hic ille eſt *Raymundus Capuanus*, qui Ordinis Prædicatorum Præfecturam geſſit tempore luctuoſiſſimi Schiſmatis, quo diviſa etat Eccleſia, & Religioſi ejuſdem Ordinis domeſticis ea de cauſa diſſidiis agitabantur. Gallia, Hiſpania, Scotia, & Regnum Neapolitanum partes *Clementis VII.* Avenione ſedentis ſequebantur. *Elias* Ordinis Prædicatorum Magiſter Generalis ab illo ſtetit. Reliquæ Provinciæ Italiæ, Germania, Hungaria, Anglia, Polonia, Dalmatia, aliæque regiones, & Proviucię *Urbani VI.* Romę ſedentis partibus adhærebant. In hac communi animorum diviſione, Religioſi itidem Ordinis Pręedicatorum duas in partes diſtracti ſunt, & hi, qui *Urbani VI.* partes ſuſceperant, illius juſſu anno Mccclxxx. Bononię habuerunt Comitia, in quibus abdicato *Elia*, Ordinis Magiſtro, qui *Clementem VII.* pro legitimo Pontifice agnoſcebat, *Raymundum de Vinea* Capuanum, vitæ ſanctitate, doctrinæque laude inter alios eximinm Ordini pręfecerunt, quo factum eſt, ut Pręedicatorum Ordo Schiſmate divulſus duos ſupremos moderatores tum temporis haberet. Pręter Vitam *S. Catharinæ Senenſis*, quam ſcripſit *Raymundus* Capuanus, & quę inter Acta Sanctorum menſis Aprilis tomo 3. ad diem 30. refertur ab *Henſchenio*, & *Papebrochio*, ſcripſit etiam idem *Raymundus* Capuanus Vitam *Sanctæ Agnetis de Monte Politiano* Ordinis Prędicatorum, & Tractatum in *Magnificat*, quem *pulcherrimum* atque *devotum appellat Stephanus* Senenſis, Prior Carthuſię *Sanctæ Mariæ de Gratia* prope Ticinum, in Epiſtola ad *Fratrem Thomam Antonium de Senis*, de Virtutibus, & Geſtis Sanctę Catharinę Senenſis, data die XXVI. Octobris anni Mccccx1. Poſſem bene multos alios recenſere pręclaros Ordinis Fratrum Prędicatorum Scriptores, qni doctrina & ſanctitate nomen ſuum Sęculo XIV. nobilitarunt, illudqne cum gloria ad notitiam poſteritatis tranſmiſerunt; ſed his referendis, ne longior ſim, lubens ſuperſedebo, maxime cum hanc nobilem ſpartam ſuſceperit, eamque feliciſſime adornabit jam citatus noſter *Jacobus Echard* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Prędicatorum, duobus tomis in folio comprehenſa, quam omni ex parte accuratiſſimo ſtudio elaboratam propediem in lucem emiſſurus eſt. Unum duntaxat addam Scriptorem, videlicet *Nicolaum Eymericum*, eoque agmen Scriptorum Ordinis Fratrum Prędicatorum Sęculi XIV. claudam. Gerundę in Catalonia natus eſt *Nycolaus Eymericus*, Ordinis Fratrum Prædicatorum Profeſſor, omni ſcientiarum genere abunde cumulatus. Inqniſitoris Generalis officio per totum Aragoniæ Regnum maxima cum laude & Eccleſiæ utilitate perſunctus eſt. Plurima ſcripſit Opera, quæ ejus doctrinam, & in evertendis hæreſibus zelum aperte demonſtrat. Præter Tractatus Philoſophicos, Commentarios edidit in quatuor Evangelia, in Epiſtolas *S. Pauli* ad Galatas & ad Hebræos, Sermones de Tempore & de Sanctis, librum *de duabus Chriſti naturis*, item alterum librum *de tribus perſonis in Deo*, librum *de excellentia Chriſti, & B. Virginis*, librum *de Romani Pontificis Poteſtate*, & alia Opera, quæ in Conventu Gerundenſi Ordinis Fratrum Prędicatornm MS. extare dicuntur. Sed præ ceteris Operibus, quæ ſcripſit noſter *Nicolaus Eimeryeus*, potiſſimum illud commendatur, cui titulus eſt, *directorium Inquiſitorum*, qnod publicavit, & doctiſſimis Notis illuſtravit *Franciſcus Pegna*, illudque in Epiſtola ad *Gregorium XIII.* nuncu-

pa-

Digitized by Google

patoria appellat *præclarum & vetuſtate venerandum Opus, in quo ſumma Religionit capita continentur, & quæ ad hæreticam iniquitatem coercendam & extirpandam conducunt, pie & erudite præſeribuntur, & quidquid ad Sacrum Inquiſitionis Officium ſecure exercendum exigitur, artificioſe ac methodice demonſtratur*. Obſervat etiam idem *Franciſcus Pegna*, multos adverſarios nactum fuiſſe *Nicolaum Eymericum*, dum viveret. *Sed non eſt mirandum*, inquit idem Author, *cum ea fere ſit eruditorum conditio, aut infelicitas. Habet quæque virtus ſua adverſa, & obſtantia vitia, & quo altiores ſunt turres, majoribus ventorum flatibus concutiuntur: & ut recte protulit Horatius*:

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celſæ graviore caſu
Decidunt turres, feriuntque ſummos Fulgura montes.

Hæc magna eſt, & poſtrema Viri, (ſeu *Nicolai Eymerici*) *laus, cum acri odio hæreticos omnes habuiſſe, cunctaſque hæreſes deteſtatum fuiſſe: res vero ad Fidem Chriſtianam, & Religionem Catholicam ſpectantes, ſumma Religione & pietate coluiſſe*. Hæc, & alia bene multa in commendationem *Nicolai Eymerici* habet *Franciſcus Pegna* in ejus Vitæ Breviario, quod *Directorio Inquiſitorum* præmiſit. Sed hactenus dictum ſit de præcipuis & illuſtrioribus Scriptotibus, qui Sæculis XIII. & XIV. prodierunt ex Ordine Fratrum Prædicatorum, quem *Alexander IV.* Pontifex Maximus hoc dignatus eſt elogio: Hic eſt Ordo honeſtate floridus, præclarus ſcientia, virtute fœcundus, converſatione purus, a Sede Apoſtolica merito appellatus. Hujus Ordinis Fratres ſacrarum litterarum ſtudiis incumbunt, animarum profectibus, Divinis Officiis inceſſanter intendunt, Prædicationi ardenter inſiſtunt, & lumen doctrinæ ubique diffundunt.

D. Cum Ordo Fratrum Prædicatorum ſumma ſemper fuerit neceſſitudine devinctus cum Ordine Fratrum Minorum, convenientiſſimum eſſe videtur, ut, poſt laudatos illuſtres Ordinis Fratrum Prædicatorum Scriptores, ſeriem nunc texas celebriorum Theologorum, qui in Ordine Fratrum Minorum Sæculis XIII. & XIV. eximiæ eruditionis laude claruerunt.

M. Concordiæ ſine ulla æmulatione ſinceriſſimæ utriuſque Ordinis, Fratrum videlicet Prædicatorum, & Fratrum Minorum, antiqua & indubitata extant teſtimonia, quæ fruſtra moliuntur invidi delere ex hominum memoria, aut ex animis utriuſque Ordinis Religioſorum. Hinc miſſos legimus utriuſque Inſtituti Patres a *Gregorio IX.* ad Tartaros, alioſque Orientis populos fidei prædicandæ cauſa. Hinc, teſte *Spondano*, ad annum MCCLXXIV. ab ejuſdem nominis *Gregorio* X. injunctum Provincialibus Prædicatorum & Minorum, ut ſuos Fratres mitterent bello ſacro indicendo & proſequendo ardentius. Et multo ante ad annum MCCXXXIII. ex eodem *Spondano*, duo Dominicani, & Franciſcani, tanquam Summi Pontificis Legati acceſſerunt ad Græcos, pacis cum Eccleſia Latina inſtaurandæ cauſa; *quam enim*, inquit Spondanus, *tot Cardinalium auctoritate haud præſtare potuerat*, Gregorius IX. *ſibi procurandam ſtatuit per Fratres Prædicatores & Minores, illa maxime tempeſtate, doctrina, pietate, atque integritate præſtantes*. Hinc denique teſte eodem *Spondano* ad annum MCCXLV. *Innocentius IV.* Fratres Prædicatores, & Minores infeſtatione Magnatum vexatos ſua protectione, & auctoritate Apoſtolica communivit. Cum igitur uterque Ordo de Eccleſia bene meritus arctiſſimis charitatis vinculis, quæ nunquam abrumpi poterunt, fuerit ſemper ligatus, neceſſe eſt, ut poſt recenſitos nobiliores Ordinis Prædicatorum Scriptores, eos nunc in medium proferamus clariſſimos Theologos, qui in Ordine Fratrum Minorum eruditionis præſtantia ceteris anteſteterunt. Incipiam vero a *S. Franciſco*, natione Italo, Aſſiſii in Umbria nato, Ordinis Fratrum Minorum Patriarcha, qui ſimplicibus verbis, ſed divino Spiritu, quo erat perfuſus, ſcripſit Regulas, Collationes, Epiſtolas, Cantica, Apophthegmata, Familiaria Colloquia, Prophetias, Parabolas, & exempla, Benedictiones, Sententias communes, Sermones, Orationes piiſſimas, aliaque Opuſcula, ac demum Teſtamentum. Quæ omnia *S. Franciſci* Opera collegit, atque Pariſiis edi curavit *Joannes de la Hayr* Ord. Fr. Minorum anno MDCXLI. De his etiam S. *Franciſci* Operibus conſuli poteſt *Wadinghus* tomo 1. Annalium, & in Bibliotheca Ordinis Minorum. Inter Theologos Scholaſticos, qui Sæculo XIII. doctiſſimis ſuis Scriptis in Ordine Fratrum Minorum nominis ſui famam longe lateque propagarunt, Principem locum obtinet *Alexander de Hales*, natione Auglus, patria Gloceſtrienſis, Vir pietatis eximiæ, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctor, & *S. Bonaventuræ* præceptor, non tamen *Sancti Thomæ Aquinatis*, ut ſuperius obſervavimus. Adeo in Theologia Scholaſtica excelluit, ut vulgo a ſuis *Fons Vitæ, Doctor Doctorum*, & *irrefragabilis*, appelletur. Multa ſcripſit Opera, quorum indicem exhibet *Lucas Wadinghus* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum, ex quo tamen Viri eruditi cenſent expungi debere *Summam Virtutum*, *Commentarium in Metaphyſicam*, & *Commentarios in IV. libro ſententiarum*, ut videre eſt apud noſtrum *Natalem Alexandrum* in Opuſculo Primo *de Collatione Dominicani cum Fratre Minore*, quod eſt in Appendice ad tom. VII. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*. Vitam *Alexandri Halenſis* deſcripſit mox laudatus *P. Joannes de la Haye*, ejuſdem Ordinis Profeſſor, in qua, ut probet *S. Thomam Aquinatem* ex Summa *Alexandri Halenſis* mutuatum eſſe plurima, adducit cap. XI. nonnulla Scripturæ Sacræ loca, quædam *S. Auguſtini*, vel aliorum Patrum, Auctorumque teſtimonia, quaſdam etiam rationes & objectiones, quas S. Thomam, Doctorem Angelicum, ex Alexandro *Halenſi* de verbo ad verbum mutuatum eſſe pertendit. Verum ipſe etſi lubentiſſime fatear, magnam fuiſſe *Sancti Thomæ* de *Alexandro Halenſi*, ejuſque doctrina exiſtimationem, hanc tamen Doctorem Angelicum ex Summa *Alexandro Halenſis* plurima in ſuam de verbo ad

bo ad

Digitized by Google

bo ad verbum tranſcripſiſſe, exiſtimo, putidam calumniam eſſe, quæ multis momentis falſi convinci poteſt. Primo, quia ſi quis utramque *Summam*, ideſt *Alexandri Halenſis*, & *Sancti Thomæ*, Doctoris Angelici, conferat, facile comperiet, Summam *Alexandri Halenſis* ab ordine Summæ *S. Thomæ* methodo, ſublimitate, ſtylo, nitore, eruditione, & ratiocinandi vi toto cœlo diſtare. Præterea, ſi S. Thomas ex Summa *Alexandri Halenſis* plurima in ſuam transfudiſſet, omni procul dubio doctor ille Angelicus laudaſſet aliquando *Alexandrum Halenſem*, ex quo tam præclara excerpſiſſet, ſicut alios Auctores, ex quibus aliquid hauſit, ſæpius in ſua Summa honoris ergo appellat. Porro, *Alexandrum Halenſem* ne ſemel quidem in ſua Summa laudat *S. Thomas*. Denique, ſi quid ponderis haberet Patris *Joannis de la Haye* conjectura, nullus eſſet Theologus, qui ab altero non eſſet dicendus accepiſſe, cum nemo ſit, qui aliquibus Scripturæ Sacræ, aut Patrum teſtimoniis non utatur, quibus in iiſdem controverſiis uſus eſt alter: Nemo qui momenta graviora ab Hæreticis objectari ſolita, vel trita in Scholis argumenta non diluat, propria quiſquis eruditione ac methodo eadem tractans, diſcutiens ac ediſſerens. Mirum itaque nemini videri debet, quod *S. Thomas*, ſummo ingenii acumine pollens, & in Scriptura Sacra & Sanctorum Patrum Operibus apprime verſatus, eadem interdum in ſua Summa laudet Scripturæ Sacræ, & Sanctorum Patrum teſtimonia, eaſdemque præviderit objectiones, & argumenta quæ aliquando habentur etiam in Summa *Alexandri Halenſis*. Optima quippe ratio, res communis eſt. Nec minus Scripturam Sacram ac Sanctos Patres pervolverat *S. Thomas*, quam *Alexander Halenſis*, atque in penetrandis & præoccupandis objectionibus, quæ adverſus quæſtiones, quas tractabat, opponi poterant, non minori ingenii vi ac ſublimitate præditus erat, quam *Alexander Halenſis*. Nullam ergo fidem merentur P. *Joannes de la Haye*, aliique Scriptores, qui effutiunt, *S. Thomam Aquinatem* ex Summa *Alexandri Halenſis* plurima, ſuppreſſo ejus nomine, in ſua Summa mutuatum fuiſſe. Quod profecto eximiæ Doctoris Angelici modeſtiæ, humilitati, generoſo & grato adverſus Magiſtros animo contumelioſum eſſe, nemo eſt qui non videat.

Alexander Halenſis Diſcipulum habuit *S. Bonaventuram*, natione Italum Balneoregii in Tuſcia ortum, qui anno ætatis vigeſimo ſecundo Ordinem Fratrum Minorum ingreſſus, ea vitæ innocentia, morumque integritate vixit, ut *Alexander Halenſis*, ejus Præceptor, dicere ſoleret, videri ſibi Adamum in *Bonaventura* non peccaſſe. Tanta eruditionis fama claruit, & cum tanto omnium applauſu ſacræ Facultatis Pariſienſis doctoris infula decoratus, Theologiam publicæ docuit, ut ejuſdem Facultatis Cancellarius, *Joannes Gerſonius*, in Epiſtola, quam Lugdunum ad quemdam Fratrem Minorem ſcripſit an. MCCCCXVI. his verbis eum magnifice commendet: *Sint alii Doctores, qui dicantur Cherubici*, *hic*, ſeu Bonaventura, *veriſſimo nomine Seraphinus ſimul & Cherubicus, quia inflammat effectum, & erudit intellectum, reducit & unit ad Deum per amorem excitativum, dum alii multi ſolum divaricant & diſpergunt intellectum per præciſiones, prioritates & poſterioritates, & ſigna & contingentia, cum tamen unum ſit neceſſarium.* De Doctrina etiam S. *Bonaventuræ* idem Cancellarius ad finem libri *de Examine Doctrinarum* hoc judicium profert: *Porro, ſi quæratur a me quis inter cæteros Doctores plus videatur idoneus; reſpondeo ſine præjudicio, quod Dominus Bonaventura, quoniam in docendo ſolidus eſt, & ſecurus, pius, juſtus, & devotus. Præterea recedit a curioſitate quantum poteſt, non immiſcens poſitiones extraneas, vel doctrinas ſæculares Dialecticas aut Phyſicas terminis theologicis obumbratas more multorum, ſed dum ſtudet illuminationi intellectus, totum refert ad pietatem & religioſitatem affectus &c.* Ordinis Fratrum Minorum electus Miniſter Generalis *Bonaventura*, eo, communi Fratrum ſuffragio ſibi credito, officio præclare functus eſt, & ad reſtaurandam ſenſim collapſam Ordinis Seraphici diſciplinam multa geſſit, totique Ordini maxime profuit. Concilio Generali Lugdunenſi II. interfuit, ubi Cardinalis, & Epiſcopus Albanenſis a *Gregorio* X. creatus, paulo poſt Lugduni obiit die XV. Julii anni MCCLXXIV. quem Funebri Oratione laudavit noſter *Petrus a Tarantaſia* Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, & poſt *Gregorium* X. Summus Pontifex, dictus *Innocentius* V. ſumpto pto Orationis ſuæ themate lamentabili *Davidis* textu libri 2. Regum cap. 1. verſ. 26. *Doleo ſuper te mi frater Jonatha*. Sanctorum Faſtis ſolemni Eccleſiæ ritu *Bonaventuram* adſcripſit *Sixtus* IV. anno MCCCCLXXII. & inter Doctores Eccleſiæ eum cenſeri debere decrevit *Sixtus* V. Pontifex Maximus, qui etiam omnia, quæ *S. Bonaventura* reliquit ingenii ſui, & doctrinæ monumenta, diligenter ſummo cum examine undique conquiſita octo in tomos diſtributa curavit publica luce donari Romæ anno 1588. ut videre eſt apud *Wadinghum* in Bibliotheca Minorum, ubi de Operibus *S. Bonaventuræ* fuſiſſime diſſeruit. Præcipuam *S. Bonaventuræ* in ſcribendo dotem *Trithemius* in Chronico dilucide exprimit his verbis. *Profundus eſt, non verboſus; ſubtilis, non curioſus; diſertus, non vanus; flammantia, non inſtantia verba proferens: unde & ſecurius legitur, facilius ab amante intelligitur, frequentatur dulcius, & fructuoſius retinetur*: Ejuſdem Sancti Doctoris Opera hoc elogio celebrat *S. Antoninus* 3. parte Chronicorum tit. XXIV. *Intellectus ejus perſpicacitatem*, inquit, *omnia Opuſcula ejus redolent iis, qui divinam ſcientiam requirentes, hanc libentius, quam vanitatem Ariſtotelicam venerantur.*

S. Bonaventuræ coævi fuerunt duo illuſtres Ordinis Minorum Scriptores, natione Angli, *Rogerius Baconus*, & *Richardus de Mediavilla*, quorum primus, Sacræ Theologiæ Doctor Oxonienſis fuit, a *Joanne Pico*, Mirandulæ Comite, *Vir ingenioſiſſimus* appellatus, & ab hominibus ſui temporis *Doctor mirabilis* dictus. Ad eum *S. Bonaventura* Opuſculum ſuum miſit *de paupertate, labore*

manuum,

Digitized by Google

manuum ; & legendi ſtudio. Reconditos naturæ receſſus *Rogerius Baconus* acutiſſimo ſuo ingenio penetravit, curioſa quæque rimatus eſt, latentes rerum cauſas penitius indagavit, & mirabiles quoſdam effectus longe ſupra communem hominum captum extulit in lucem, adhibitis ad id machinis non ſine ſumma ingenii ſolertia excogitatis. Hinc non tantum apud imperitum vulgus, ſed apud doctos etiam, ei impactum eſt *Magi* nomen. Quamobrem in Magicarum artium ſuſpicionem adductus, in judicium vocatus eſt ab *Hieronymo de Eſculo* totius Ordinis Minorum Generali Miniſtro an. MCCLXXVIII. ut videre eſt apud *Wadinghum* in Bibliotheca Minorum, ubi ejuſdem *Rogerii Baconi* Operum accuratum texit Catalogum. *Richardus de Mediavilla*, Oxonienſis Academiæ Doctor itidem fuit, tamque celebre id ætatis ſibi nomen comparavit, ut *Doctoris ſolidi, copioſi, & fundatiſſimi* nomen conſecutus ſit. Multa ſcripſit hic Doctor, in Theologia Scholaſtica, in Sacris Litteris, & jure Canonico peritiſſimus, de quibus legendi ſunt *Baleus* Centuria IV. *de Scriptoribus Britannicis* pag. 359. *Pitſeus* De Scriptoribus Angl. pag. 386. & *Wadinghus* in Annalibus, & in Bibliotheca Minorum. His duobus Scriptoribus Anglis merito addi debet *Joannes Peckamus*, Ordinis Minorum, natione pariter Anglus, qui in Oxonienſi Academia cum magno Auditorum applauſu & admiratione publice prælegit, eaque eruditionis fama claruit, ut ad Sedem Cantuarienſem, per ceſſionem *Roberti Killawarbeii* Archiepiſcopi Cantuarienſis vacantem, a *Nicolao* III. Pontifice Maximo fuerit ſublimatus, & Romæ anno MCCLXXVIII. illius Eccleſiæ Archiepiſcopus conſecratus. Permulta ſcripſit Opera *Joannes Peckamus*, quorum quædam ſunt, videlicet *Collectanea Bibliorum* : *Conſtitutiones quadraginta ſeptem* de variis argumentis : *Perſpectiva Communis*. Alia vero ejus Opera inedita ſunt, & adhuc MS. latent in Bibliothecis Angliæ, ſicut teſtantur *Baleus*, & *Pitſeus* in Catalogo Scriptorum Anglorum. Floruit etiam in Anglia circa ann. MCCLX. *Joannes Guallenſis*, Ordinis Minorum, ob eximiam doctrinam paſſim *Arbor Vitæ* appellatus. Ejus Opera tam edita, quam inedita recenſet *Baleus* cap. 48. Centuriæ IV. *de Scriptoribus Britannicis*. Ad Ordinem Fratrum Minorum Sæculo XIII. hoc eſt, ann. MCCXL. tranſiit *Albertus*, Cœnobii Stadenſis in Diœceſi Bremenſi Ordinis Sancti *Benedicti* Abbas. Apud Fratres Minores, quorum Inſtitutum amplexus erat, tantam exiſtimationem ſibi peperit, ut totius Ordinis Franciſcani Generalis Miniſter fuerit electus. Scripſit Chronicon ab orbe condito ad annum MCCLVI. in quo melioris notæ Authores ſequutus, Hiſtoriam vetuſtiorum temporum, tum vero præcipue res Germanicas illuſtrat. Primus iſtud *Alberti* Chronicon edidit *Reinerus Reineccius* Helmſtadi anno MDLXXXVII. quod fuit poſtea recuſum Wittembergæ an. MDCVIII.

Sub finem Sæculi XIII. floruit in Ord. Fratrum Minorum *Guillelmus Lamarenſis* qui adverſus Doctrinam *S. Thomæ Aquinatis*, cujus æmulus erat, librum edidit, quem inſcripſit: *Correctorium Operum Fratris Thomæ*. At *Ægidius Romanus*, Scriptor ejuſdem ſæculi, ex genre *Columna*, apud Italos illuſtriſſima, oriundus, Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini*, & Prior poſtea Generalis, necnon Archiepiſcopus Bituricenſis, hunc librum *Guillelmi Lamarenſis* egregie confutavit, atque ad vindicandam doctrinam Sancti Thomæ, inter cujus Diſcipulos primarius, illiuſque doctrinæ ſtudioſiſſimus ſemper fuit, librum compoſuit, qui inſcribitur : *Correctorium Corruptorii Fratris Thomæ*, ſeu *Defenſorium Fratris Thomæ*, in cujus libri Apologetici Præfatione merito invehitur *Ægidius Romanus* in quoſdam mala ſetiatos, *qui*, ut inquit, *Doctrinam S. Thomæ*, *qua fulget Eccleſia*, *immo veritatem*, *quam docuit*, *depravare nituntur*, *ipſius Sermonibus veritate plenis*, *& Spiritu veritatis inſtigante conſcriptis*, *detrahentes*. Hunc eximium Doctorem, quem Academia Pariſienſis tanti fecit, ut *Doctori Fundatiſſimi* honorificum nomen ei detulerit, doctrinæ ſuæ vindicem habere meruit *S. Thomas*, Theologorum Princeps, & Scholarum Angelus, in quem *Guillelmus Lamarenſis*, togæ ſuæ nimium amans, alienæ impotenter æmulus, aperto marte inſurrexerat.

D. Tenenturne Fratres Minores ſequi in Scholis doctrinam *Alexandri Halenſis*, aut *S. Bonaventuræ* ſicut Fratres Prædicatores in verba Sancti *Thomæ* jurare, & ab ejus doctrina ne latum quidem unguem deſciſcere obſtringuntur?

M. Fratres Minores, nec in *Alexandri Halenſis*, nec in S. *Bonaventuræ* verba jurare coguntur, ſed *Joannis Scoti* Doctoris ſacræ Facultatis Pariſienſis, Theologi ſubtiliſſimi, quem Magiſtrum venerantur, doctrinam in Scholis ſequuntur, pro ea acerrime pugnant, & Scotiſtarum nomine gloriantur. Qua de re olim *Gerſonius*, Sacræ Facultatis Pariſienſis Cancellarius, in Epiſtola jam citata ad quemdam Fratrem Minorem Lugduni commorantem, conqueritur paulo durioribus hiſce verbis: *Et ecce proh dolor! Doctores iſti duo Ales & Bonaventura*, *videntur quaſi ſepulti cum illis*, *quorum non eſt memor amplius*, *præſertim in cordis amore*. *Extolluntur alii quidam*, *quorum ſint utinam nomina in libro vitæ*! *non enim Studioſis invidemus*. *Sed multæ aliquos ipſorum litteræ fecerunt ſub nomine ſubtilitatis inſanire*, *cum ſequacibus eorum &c.* Sed quidquid dicat *Gerſonius*, quem in *Scotum*, ejuſque diſcipulos, minus æquum fuiſſe aſſerunt Fratres Minores, certum eſt, *Joannem Scotum* novam inſtituiſſe Scholam, quam anno MCCCXX. florere cœpiſſe, & progreſſu temporis celeberrimam evaſiſſe probat doctiſſimus *Antonius Pagius* Ordinis Minorum, in ſua *Critica Hiſtorico-Chronologica Baronii* ad annum MCXC. num. 10.

D. Expone, quæſo te, paulo uberius, quis fuerit iſte *Joannes Scotus*, novæ Scotiſtarum Scholæ inſtitutor, & in qua re potiſſimum excelluerit?

M. Qua ex patria oriundus ſit *Joannes Duns*, cognomento *Scotus*, nihil certi affirmare poſſum, maxime cum ea de re Angli, Scoti, & Hiberni acerrime inter ſe digladientur, ſinguli certatim illum

Digitized by Google

illum ſibi vendicantibus; aſſerit tamen *Lucas Wadinghus*, Minorum Annaliſta, eum natione fuiſſe Hibernum, & Duni in Ultonia natum. Ordini Fratrum Minorum juvenis adhuc nomen dedit, & in Philoſophia ac Theologia Scholaſtica adeo excelluit, ut *Doctor Subtilis* fuerit appellatus. Nihil erat tam obſcurum denſaque caligine involutum, quod ille, ſibi ſaltem, non redderet perſpicuum, & clarum; nihil tam occultum & abſtruſum, quod actutum ingenio ſuo ad litteras plane facto, & ad miraculum ſubtili atque acuto, non penetraret, nihil denique tam nodoſum, quod ille non diſſolveret. Theologiam docoit primum Oxooii in Anglia, deinde Pariſiis. Aſſerunt nonnulli Scriptores, *Joannem Scotum*, dum Oxonii in Anglia doceret, tanta ſui nominis gloria hanc Cathedram Theologicam fuiſſe moderatum, ut trigiuta pluſquam Scholarium millia, ejus audiendi gratia, Oxonium undique confluxerint. Multa Opera Philoſophica & Theologica ſcripſit ſubtilis ille Doctor, quæ duodecim tomis comprehenſa, ac Notis illuſtrata *Lucas Wadinghus*, una cum ejus vita, Lugduni edi curavit Anno 1639. In hac *Wadinghi* Operum *Scoti* Editione Tomi 5. 6. 7. 8. 9. & 10. complectuntur magnum *Scoti* Commentarium in IV. libros Sententiarum, dictum *Oxonienſe*, eo quod Oxonii a *Scoto* fuiſſet elucubratum. Tomos vero undecimus continet *Reportatorum Pariſienſium libros* IV. qui quaſi compendium rude ſunt jam citati magni Commentarii *Scoti* in IV. libros Sententiarum, quod *Oxonienſe* appellatur. De hoc Opere *Reportatorum Pariſienſium* hanc cenſuram fert *Wadinghus*: *præter ſtylum longe diverſum a ſcripto Oxonienſi, diſcrepat etiam ab eodem valde doctrina. Adde, longe humilius & inferius eſſe priori Opere, proinde ingenio jam provectiori Doctoris ſubtilis indignum.* Hactenus *Wadinghus*; qui hac ratione factum eſſe ait, ut, neglectis *Reportatis Pariſienſibus*, omnes inhæreant Oxonienſi Commentario. Sed de Operibus *Joannis Scoti* conſule eundem *Wadinghum* tomo 3. Annalium, & in Bibliotheca Fratrum Minorum. Scribit in Annalibus Eccleſiæ noſter *Bzovius*, ſecutus *Paulum Jovium*, infelici vitæ exitu *Joannem Scotum* fuiſſe extinctum, eumque comitiali morbo laborantem, & nimis feſtinato funere elatum, cum, redeunte vita, fero morbi impetum natura diſcuteret, fruſtra miſerabili mugitu opem petiiſſe, pulſatoque diu lapide, eliſo tandem capite periiſſe. Verum, hanc fabulam pluribus momentis refellit *Wadinghus*, quorum præcipuum petitur ex uſu, qui in Conventu Colonienſi Fratrum Minorum, obi mortuus eſt *Joannes Scotus*, ſemper obtinuit, ſepeliendi videlicet Fratres non in Sepulcris concameratis, ſed in humo effoſſa, alligatis manibus & pedibus defuncti, atque injecta ſupra Corpus Cadaveris tetra. Juxta quem ritum, ſi quis etiam vivus ſepeliatur, neque ſpirare, neque mugire, neque aſcendere, neque lapidem pulſare poterit ſemel ſepultus. Exploſa itaque hac fabula, hoc unum certum eſt, *Joannem Scotum*, Doctorem ſubtilem obiiſſe Coloniæ an. MCCCVIII. ſexto Idus Novembris.

Duos ejuſdem Ordinis Fratrum Minorum eximios Theologos *Joannes Scotus*, diſcipulos habuit, videlicet *Franciſcum Mayronium*, & *Guillelmum Okamum*. Primus natione fuit Gallus, e Dinienſi Provinciæ Oppido oriundus, Theologus Facultatis Pariſienſis, & *Doctoris Acuti* nomine clarus. Exercitationem illam celebrem a Facultatis Pariſienſis Baccalaureis in Aula Sorbonica haberi ſolitam inſtituit hic *Franciſcus Mayronius*, quam vulgo *Sorbonicam* appellant, & quæ incipit a ſexta hora matutina, & deſioit in ſexta veſpertina, ſine præſide, ſine ſocio, ſine prandio & paſtu, ſine ulla emigratione, in eadem perpetua corporis & animi contentione, per duodecim horas continuas omnibus & ſingulis arguentibus reſpondetur. Quam exercitationem abſque aliquo ſalutis detrimento vix fieri poſſe facile credidiſſem, niſi ipſe dum Actus meos Academicos Pariſiis quatuordecim abhinc annis in ſtudio Licentiæ peragerem, contrarium proprio experimento didiciſſem. Scripſit *Mayronius* Commentarium in IV. libros Sententiarum: librum unum de Formalitatibus: Sermonum de Tempore librum unum: & alterum librum Sermonum de Sanctis. Scripſit etiam quæſtiones Quodlibetales, quas in Codice MS. vetuſtiſſimo, in quo plures continebantur quæſtiones, quam in Quodlibetis editis, apud ſe habuiſſe teſtatur *Pagius Antonius* ad an. MCXC. numer. XI. *Guillelmus Okamus*, gente Anglus, & *Joannis Scoti* alter diſcipulus fuit, ſed ejus doctrinæ poſtea impugnator acerrimus. In Ariſtotelica Philoſophia adeo profecit, ut ob Logicas meditationes, & cætera Philoſophica & Theologica Theotemata ſubtiliter inventa, ſubtiliuſque firmata, *Venerabilis inceptor*, & *Auctor invincibilis* vulgo appellaretur, Scholam Nominalium inſtauravit, eorumque ſubtilitates & argutias jam pene obſoletas & emortuas excitavit. Ad *Ludovicum Bavarum*, Imperatorem, qui id ætatis Eccleſiam funeſto ſchiſmate turbavit, ſeſe contulit, eumque ſic affatus eſt: *Tu me defendas gladio, & ego te defendam calamo.* Partes *Petri de Corbario*, Franciſcaoi Antipapæ, ſtrenue fovit, & adverſus *Joannem XXII.* legitimum Pontificem, a quo fuerat excommunicationis fulmine percuſſus, acerrime ſcripſit, præſertim in Tractatu, quem contra Summi illius Pontificis Conſtitutionem, quæ incipit: *Quia Vir reprobus Michael*, edidit, quemque inſcripſit: *Opus nonaginta dierum*, ubi Summum Pontificem *Joannem XXII.* paſſim inſectatur, centies repetitis his verbis: *Dicit iſte Hæreticus.* Tractatus, quos edidit *Guillelmus Okamus* adverſus *Joannem* XXII. editi ſunt a *Goldaſto* tomo 2. *Monarchiæ*, ſicuti & alii Tractatus, quos adverſus eumdem Summum Pontificem ſcripturivit *Michael Cæſenas*, Ordinis Fratrum Minorum Generalis Miniſter, qui a *Ludovici Bavari* Imperatoris partibus ſtetit, & a *Joanne* XXII. atque a ſuis merito damnatus eſt an. MCCCXXIX. & MCCCXXXI. ut videre eſt

apud

Digitized by Google

apud *Spondanum*. Multa alia Opera ſcripſerunt *Guillelmus Okamus*, & *Michael Ceſenas*, de quibus legendus eſt *Wadinghus* in Annalibus, & in Bibliotheca Fratrum Minorum, ubi etiam probare nititur, *Guillelmum Okamum*, & *Michaelem Ceſenatem* ad meliorem frugem ſeſe recepiſſe, & pœnitentes obiiſſe. Quod licet ipſe inficias ire nolim, incertum tamen eſſe puto, dicente *S. Auguſtino* in libro de Doctrina Chriſtiana: *Sicuti non poteſt male mori, qui bene vixit, ita vix bene moritur, qui male vixit:* Et ſane, multos legimus in omnibus Eccleſiæ Sæculis ſurrexiſſe erroris & Schiſmatis Duces, atque ab avita Religione populorum animos abalienaſſe; Sed qui reverterentur deinde deſerta in caſtra, ſuiſque ſe aſſeclis ſubducerent, vix unum alterumve legimus. Ut ut ſit, protervitam *Guillelmi Okami*, & *Michaelis Ceſenatis* retudit, & pro *Joanne* XXII. Apologiam adornavit *Alvarus Pelagius*, Ordinis Fratrum Minorum, Epiſcopus primum Coronenſis in Achaja, & poſtea Antiſtes Silvenſis in Luſitania conſtitutus, qui vixit eodem Sæculo XIV. hoc eſt, circa annum MCCCXL. Scripſit etiam idem *Alvarus Pelagius* duos libros *de Planctu Eccleſiæ*, quos nuncupavit *Petro Gomeſio*, Ordinis Fratrum Minori Generali Miniſtro, & alia Opera, de quibus legendus eſt *Wadinghus* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum p. 15.

Præter *Mayronium*, & *Okamum*, duos alios celebres Diſcipulos habuit *Joannes Scotus*, quos hic prætermittere non debeo. Primus eſt *Antonius Andreas*, Ordinis Minorum, Philoſophus, & Theologus inſignis *Doctor Dulcifluus* a ſuis nuncupatus, qui Commentarium ſcripſit in IV. libros Sententiarum. Alter eſt *Joannes Baſſolis*, Ordinis Minorum, *Doctoris Ordinatiſſimi* nomen conſecutus, qui Miſcellanea Philoſophica, & Medica, necnon Commentaria in IV. libros Sententiarum ad poſteros tranſmiſit. Denique, ne in aliis recenſendis Ordinis Fratrum Minorum Scriptoribus in immenſum diffundar, quatuor dumtaxat celebriores ſubnectam, videlicet *Nicolaum de Lyra*, *Petrum Aureolum*, *Aſteſanum*, & *Raymundum Lullum*, qui Sæculo XIV. floruerunt. In primis, *Nicolaus de Lyra*, natione, non Brabantinus, nec Flandricus, nec Anglus, ut falſo putarunt varii Scriptores, ſed Normannus, e *Lyra* Normandiæ vico, Judaicis parentibus ortus eſt; unde *Lyranus* vulgo dictus. Ordinem Fratrum Minorum in Cœnobio Vernolienſi profeſſus eſt, & in Sac. Facultate Pariſienſi Doctoralibus Infulis exornatus, per plures annos Sacram Scripturam Pariſiis ſumma cum laude interpretatus eſt. Præter quæſtiones veteris & novi Teſtamenti, *Poſtillam* pariter edidit, ſeu brevia Commentaria in univerſam Scripturam Sacram quæ ſimul cum ordinaria *Strabi* Gloſſa, & interlineari *Anſelmi* Laudunenſis reperitur. Scripſit etiam idem *Nicolaus Lyranus* Tractatus in Judæos, Commentarios in IV. libros ſententiarum, & alia Opera, de quibus legendus eſt *Lucas Wadingus* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum. Obiit *Nicolaus Lyranus* Pariſiis die XXIII. Octobris anni MCCCXL. & in Aula Capitulari Conventus Fratrum Minorum ſepultus. *Petrus Aureolus*, natione Gallus, Vermentiæ Oppido ad Iſaram fluvium, natus, Ordinem Minorum profeſſus, Laurea Doctorali in facultate Pariſienſi inſignitus eſt. Dein, ad Archiepiſcopatum Aquenſem Anno Mcccxxi. promotus fuit, atque ob ingenii perſpicaciam *Doctor Facundus* appellatus. Edidit *Petrus Aureolus* Breviarium Bibliorum, ſive Epitomen univerſæ Scripturæ Sacræ juxta ſenſum litteralem, Compendium Theologiæ: Commentarios in IV. libros Sententiarum: librum de Conceptione B. Virginis Mariæ; Tractatum de Paupertate & uſu paupere rerum: Sermones &c. *Aſteſanus*, natione Italus, ex *Aſta*, Subalpinorum urbe nobili, oriundus, claruit in Ordine Fratrum Minorum & ſcripſit Summam Caſuum Conſcientiæ in octo libros diſtributam, quæ vulgo *Aſteſana* dicitur, obiitque circa annum Mcccxxx. *Aſteſanum* alterum paulo poſt in Ordine Minorum floruiſſe, Auctorem Commentariorum in libros Sententiarum, & in Apocalypſim, ac Sermonum de Tempore recte obſervat *Wadingus* in Bibliotheca Scriptorum Ordinis Fratrum Minorum. Circa *Raymundum Lullum*, quem Tertio Ordini *S. Franciſci*, nomen dediſſe, & Sæculo XIV. floruiſſe ſcribunt Authores Minoritæ, nonnulla jam obſervavimus in Colloquio tertio, ubi oſtendimus primo, multas propoſitiones, ex libris *Raymundi Lulli* excerptas, a *Gregorio* XI. Pont. Maximo fuiſſe ceu Hereticas proſcriptas, ut liquet ex ipſius Diplomate, relato a noſtro *Eymerico* in Directorio Inquiſitorum, quod Diploma nec ſubreptitium, nec ſuppoſititium eſſe, ibidem evicimus. Secundo, commonſtravimus, *Raymundo Lullo*, propter illas propoſitiones hæreticas, infamem hæreſeos dicam impingi non debere, quia certiſſime conſtat, eum correctioni & judicio Eccleſiæ omnia ſua ſubjeciſſe Opera, ut multis probat *Wadinghus*, Minorum Annaliſta, & poſt ipſum *Joannes Baptiſta Sollerius*, continuator *Bollandi* in Diſſertatione Hiſtorica *de Orthodoxia & libris B. Raymundi Lulli genuinis ac ſuppoſititiis*, quam inſeruit tomo V. De Actis Sanctorum menſis Junii. Ex quo ſequitur, non minus Orthodoxiam, immo & ſanctitatem *Raymundi Lulli* vindicari poſſe, quam vindicari ſolet Orthodoxia, & Sanctitas *Joachimi* Abbatis, quem, ſicut obſervavimus in Colloquio III. in Hiſtoriam ſæculi duodecimi, *Honorius* III. Pontifex Maximus defendit contra ejus Calumniatores, tamerſi Abbatis *Joachimi* liber contra *Petrum Lombardum* Oecumenici Concilii Lateranenſis IV. judicio fuiſſet confixus, idque ea ſolum de cauſa, quod Abbas *Joachimus ſcripta ſua mandavit Romano Pontifici aſſignari Apoſtolicæ Sedis judicio approbanda, ſeu etiam corrigenda*, ut ait ille Summus Pontifex in Brevi Pontificio, quod ad Antiſtites Cuſentinum, & Biſiniacenſem in gratiam Abbatis *Joachimi* deſtinavit. De Vita, & Geſtis *Raymundi Lulli*, ortu Majoricenſis, legeſis poſt *Wadinghum*, jam citatum *Joannem Baptiſtam Sollerium* ad diem XXX. menſis Junii, ubi ex variis Scriptoribus omnia collegit, quæ ſpectant converſionem *Raymundi Lulli*,

Digitized by Google

li, frequentes ejus peregrinationes, pro dilatatione Fidei Catholicæ ſuſceptos labores, heroicas virtutes, Martyrium pro fidei defenſione ei a Saracenis Bugiæ in Africa illatum, cultum, quo Majoricenſes eum ut Martyrem venerantur, & miracula, quæ patravit poſt mortem. Quæ licet omnia in dubium hic revocare non auſim, his tamen fidem adhibere non teneor, quia Eccleſia Romana, cæterarum Mater & Magiſtra, necdum *Raymundi Lulli* Heroicas virtutes, Martyrium, & miracula vindicavit, Innumeros pene libros ſcripſit *Raymundus Lullus*, quorum Catalogus, quem poſt *Vvadingbum* exhibet ad diem XXX. Junii pag. 697. *Sollerius*, Bollandi continuator tomo V. *de Actis Sanctorum*, complectitur libros trecentos triginta & unum, non computata Appendice aliorum librorum, qui ſub ejus nomine circumferuntur, quique ad Chimiam majori ex parte attinent: Sed, ut candide fatear, difficile in animum meum inducere poſſum, ab uno *Raymundo Lullo*, tot variis occupationibus, peregrinationibus, & concionibus diſtracto, tantam librorum copiam, non dico componi attentius, ſed vel tranſcribi commode potuiſſe. De Scriptis *Raymundi Lulli* varia ac diverſa ſunt Authorum judicia, quibus referendis, ne longior ſim, conſulto ſuperſedebo, unum duntaxat, quod Lulliſtis ſuſpectum eſſe haud poteſt, proferam judicium *Vvadinghi*, qui tomo tertio Annalium Minorum ad an. MCCCXV. quo obiit *Raymundus Lullus*, ſic de ejus Operibus cenſet: *Quid de genuinis Lulli Operibus ſentiam*, inquit, *libere pronunciabo. Opus Theologicum in libros Sententiarum, eo majorem ingerit admirationem, quo copioſius, miris & inuſitatis modis loquendi omnia fidei comprehendit arcana, deque ſingulis Theologiæ controverſiis plures inſtituit quæſtiones. Libri de Contemplatione, & pia quæque argumenta, quæ tractat, devotionem ſpirant, & fidei dilatandæ præferunt ardorem. Præter hæc varii ſunt Tractatuli, vario fine & tempore compacti, qui vagum & verſatile, & ad omnia paratum hominis indicant ingenium. Artes Magna, & Parva, & Inventiva veritatis, admirabiles habent ambages, & ſinuoſos anfractus, per quos nec Dædalo liceat incedere, nec ingenioſiſſimis aliquando viris etiam filum ſufficiat Ariadnæ, quin in itinere, vel judicio ſæpe deficiant. Paucos, vel nullos, invenias, qui hanc artem, vel artium omnium ſecretiſſimum & myſterioſum, quod fingunt, Seminarium, vel, ut alii volunt, ludibrium, perfecte aſſequantur .... in univerſis autem hominis Operibus ſtylus inconcinnus, inæqualis, non ſolum humilis, verum paſſim barbarus, idiotiſmis aliorum idiomatum ubique ſcatens. Methodus irregularis, inculta & confuſa: Rerum geſtarum neque ſeria, neque lenis, ſed levis & aſpera, aliquando ridicula, vera tamen & ſincera narratio. Modi, & termini loquendi a communi diſſident loquela Theologorum, & pleræque ejuſdem aſſertiones a communi noſtri ævi doctrina.* Candide etiam fatetur ibidem *Wadinghus*, majorem partem propoſitionum, quas noſter *Eymericus* in ſuo *Directorio Inquiſitorum* tanquam hæreticas perſtringit, offendi in Operibus *Raymundi Lulli*: ſic enim inquit: *Porro ex reliquis propoſitionibus, quas Eymericus centum exſcripſit in Directorio, major & potior pars vere in ejus Operibus reperitur, quarum nonnullæ duriores & craſſiores ſunt, quam eas communis Thologorum ſchola admittat, aut ſine cenſuris elabi permittat.* Hactenus *Wadinghus*, cujus accurato de *Raymundi Lulli* Operibus judicio lubentiſſime ſubſcribo.

D. Jam intelligo, bene multos ex utroque Ordine Fratrum Mendicantium, Prædicatorum, & Minorum Sæculis XIII. & XIV. prodiiſſe præclariſſimos Scriptores, nec dubito, quin in aliis duobus Ordinibus Mendicantium, videlicet Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum, celebres itidem floruerint Scriptores, quo profecto ſilentio prætermittere haud debemus.

M. In Ordine Fratrum Eremitarum *S. Auguſtini* floruit ſub finem Sæculi XIII. & initium Sæculi XIV. *Ægidius*, patria Romanus, Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* Prior Generalis, deinde Bituricenſis Archiepiſcopus. S. *Thomæ Aquinatis*, cujus diſcipulus fuerat, acerrimum ſeſe præbuit vindicem, &, ſicut antea obſervavimus, contra *Guillelmum Lamarenſem*, Minoritam, qui S. *Thomæ* doctrinam primus impugnaverat, librum compoſuit, quem inſcripſit *Correctorium Corruptorii Operum F. Thomæ*. Laurea Doctorali in Sacra Facultate Pariſienſi donatus, ob eximiam, qua fulgebat, eruditionem, *Doctoris Fundatiſſimi*, omnium virorum eruditorum calculo, promeritus eſt. Interfuit Concilio Generali Viennenſi celebrato ann. MCCCXI. ac denum Avenione meritis plenus obiit die XXII. Decembris ann. MCCCXVI. Multa ſcripſit *Ægidius Romanus* Philoſophica, Theologica, Moralia, Commentarios in Cantica Canticorum, in Epiſtolam *S. Pauli* ad Romanos, & in Epiſtolam primam ejuſdem Apoſtoli ad Corinthios, nec non librum *de Eccleſiaſtica Poteſtate*, quem *Philippus Bergomenſis* in ſupplemento Chronicorum ad annum MCCCXVI. recenſet, ubi etiam *Ægidium Romanum* miraculis claruiſſe, & ſanctitatis merito *Beatum Doctorem* appellatum ſcribit. Præter *Ægidium Romanum*, alii duo ejuſdem Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* Priores Generales Sæculo XIV. Theologiam ſcholaſticam perdoctis ſuis lucubrationibus illuſtrarunt, videlicet *Thomas Argentinenſis*, & *Gregorius Ariminenſis*, quorum primus, ſeu *Thomas Argentinenſis*, natione Germanus fuit, patria Argentoratenſis, unde nomen traxit, Theologus Pariſienſis, Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* Prior Generalis electus Pariſiis anno 1345. cumque annos XII. Magiſtratum geſſiſſet, e vita migravit Viennæ in Auſtria anno MCCCLVII. Extant etiamnum Commentarii, quos edidit in IV. libros Sententiarum. Ceterum, confundi haud debet iſte *Thomas Argentinenſis*, cum altero ejuſdem cognominis *Thoma de Argentina* Ordinis Prædicatorum, qui ſub finem Sæculi XV. hoc eſt, an. MCCCCXCV. claruit, & ſcripſit Sermones, Meditationes, Epiſtolas, & Quæſtiones, ut teſtantur *Trithemius*, & *Simlerus*. Alter Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* Generalis Prior, ſeu *Gregorius Ariminenſis*, natione fuit Italus, patria Ariminenſis, Facultatis Pariſien

Digitized by Google

ſienſis Doctor, & Theologorum ſui temporis ſubtiliſſimus. Edidit Commentarios in IV. libros Sententiarum, in Epiſtolas *Sancti Pauli*, & in Epiſtolam Canonicam *Sancti Jacobi*, librum *de Uſuris*, & Sermones de Tempore & de Sanctis. Inter Illuſtres etiam Sæculi XIV. Scriptores Ordinis Eremitarum *Sancti Auguſtini*, jure ac merito recenſeri debent *Auguſtinus Triumphus*, & *Richardus Hampolus*. Summam *de poteſtate Eccleſiaſtica* eddidit *Auguſtinus Triumphus* Italus, quam *Joanni XXII.* nuncupavit, necnon *Milleloquium S. Auguſtini*, quod *Bartholomæus Urbinas*, ejus diſcipulus, abſolvit, & *Clementi VI.* dicavit, teſte *Trithemio*. Natione Anglus & patria Eboracenſis fuit *Richardus Hampolus*, qui in plures Sacræ Scripturæ libros edidit Commentarios, & alia quædam Opuſcula aſcetica, quæ extant in Bibliotheca Patrum tom. XXVI. Prætermitto, brevitatis ergo, alios complures Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* Scriptores, qui Sæculo XIV. in Theologia Scholaſtica verſatiſſimi Commentarios in IV. libros Sententiarum adornarunt, vel in arte concinandi diu multumque exercitati Sermones ediderunt, & alia id genus Opuſcula Sacra.

In Ordine Carmelitarum complures itidem ſæculo præſertim XIV. extiterunt eruditi Theologi Scholaſtici, qui Commentarios in IV. libros Sententiarum ſcripſerunt; eximii Scripturæ Sacræ Interpretes, qui Commentarios in Scripturam Sacram concinnarunt; Egregii Concionatores, qui Sermones, & libros de Vita Aſcetica lucubrarunt, de quibus ſingillatim diſſerere, cum mihi non permittant anguſtiæ temporis, duos celebriores hic tantum laudabo, quorum primus, & unus inſtar omnium eſt *Joannes Baconus*, natione Anglus, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus, qui tantam in reſolvendis Theologiæ Scholaſticæ quæſtionibus famam conſecutus eſt, ut *Doctoris Reſoluti* nomen obtinere promeritus fuerit. Scripſit Commentaria in IV. libros Sententiarum, Compendium Legis Chriſti; Quodlibetica quædam Carmeliticum Ordinem ſpectantia, Commentaria in libros Sancti Auguſtini *de Civitate Dei*, & *de Trinitate*, & in libros Sancti Anſelmi *de Incarnatione Verbi*, Tractatus varios adverſus Judæos, Sermones varios, & alia Opera, quæ adhuc inedita ſunt, quorum Catalogum ſatis longum texunt *Baleus*, *Piſſeus*, aliique, qui de Scriptoribus Anglis, eorumque Operibus diſſerunt. Alter Scriptor Ordinis B. *Mariæ de Monte Carmelo*, qui Sæculo XIV. floruit, eſt *Guido de Perpiniano*, e Ruſcinonenſi Comitatu oriundus, qui hujus Ordinis Prior Generalis fuit, deinde Majoricenſis in Inſulis Balearibus Epiſcopus, demum Elnenſis. Scripſit librum *de Hæreſibus* ad *Gaucellinum* Cardinalem Epiſcopum Albanenſem, & *Concordiam quatuor Evangeliſtarum*. Ejuſdem *Guidonis* Commentarium in Decretum *Gratiani* extare MS. in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi teſtatur *Stephanus Baluzius* in ſuis Notis in *Gratianum* pag. 642. & *Caſimirus Oudinus* in ſupplemento Bellarmini de Scriptoribus Eccleſiaſticis aſſerit, *Tractatum de perfectione Vitæ*, quem ſcripſit idem *Guido de Perpiniano*, reperiri MS. in Bibliotheca Colbertina. Si plura de Scriptoribus Ordinis Carmelitarum ſcire aveas, legeſis *Joannem Baptiſtam de Lezana*, qui eorum Annales concinnavit, & *Trithemium*, qui de illorum origine & laudibus ſcripſit.

D. De his Scriptoribus plura ſcire non deſidero, ſed unam duntaxat ſub finem hujuſce Colloquii percupio habere notitiam illorum Authorum, quos in decima claſſe Scriptorum Sæculi XIII. & XIV. repoſuiſti, quique de Jure Canonico ſcripſerunt, aut Epiſtolas Decretales Romanorum Pontificum in unum corpus redegerunt.

M. Seriem Authorum, qui Sæculis XIII. & XIV. de Jure Canonico ſcripſerunt, incipiam a doctiſſimis Romanis Pontificibus, qui his duobus Sæculis Eccleſiam rexerunt, & Epiſtolas Decretales ediderunt, quarum deinde variæ factæ ſunt Compilationes, quæ ad Jus Canonicum, ceu Pontificium attinent. Et primo quidem *Innocentius III.* Pontifex Maximus, bene multas ſcripſit Epiſtolas, quas duobus libris collegit, edique curavit *Guillelmur Sirietus*, poſtea Cardinalis Romæ an. MDXLIII. His duobus Epiſtolarum *Innocentii III.* libris, quatuor alios ineditos ex manuſcripto Codice Bibliothecæ Collegii Fuxenſis adjecit, ac evulgavit Toloſæ an. MDCXXXV. *Franciſcus Boſquetus*, poſtea Epiſcopus Montiſpeſſulanus, a quo etiam additæ ſunt eruditæ Notæ. Verum, omnium curas longe ſuperavit *Stephanus Baluzius*, qui Pariſiis an. MDCLXXXII. pulcherrimam & caſtigatiſſimam adornavit Editionem omnium, quas reperire potuit, *Innocentii III.* Epiſtolarum, quæ certe quantum ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam illius temporis illuſtrandam, & ad jus Canonicum excolendum conferant, jam obſervarunt Viri eruditi. Præter tot Epiſtolas, quas, ob varia Eccleſiæ emergentia negotia, ſcripſit *Innocentius III.* ejus Opera ſeorſim edita in duos tomos conjecta ſunt, quorum priori continentur in primis *Sermones*, variique pii Tractatus, ut de *Myſteriis Miſſæ*, *de contemptu Mundi*, *de Sanctorum veneratione*, & *Acta atque Decreta Concilii Lateranenſis*, *Hymnus etiam in Chriſtum*, & *ejus Matrem*.

Honorius III. multas etiam ſcripſit Epiſtolas. Quamvis enim tres tantum illius Pontificis Epiſtolæ in Collectione Conciliorum habeantur, aliæ tamen occurrunt apud *Odoricum Raynaldum*, *Bzovium*, *Wadinghum*, *Duchesnium*, & alios Eccleſiaſticos Scriptores, præter Compilationem integram Decretalium ab *Innocentio Cironio*, Cancellario Eccleſiæ Toloſanæ, editam an. MDCXLV. Inter Juris Canonici peritos Pontifices Romanos cenſeri debet *Gregorius* IX. cujus ſexdecim Epiſtolæ inter Pontificias relatæ fuerunt, & aliæ non paucæ variis in locis publicatæ reperiuntur. Hujus Summi Pontificis juſſu, ſicut antea obſervavimus, *S. Raymundus Pennafortius*, Ordinis Prædicatorum, Decretalium libros quinque ex prioribus Compilationibus collegit, & annum Mccxxx. vulgavit. Quod quidem ut clarius intelligas, obſervare debes, poſt editum *Gratiani Decretum* novas ſubinde a ſequentibus Ro-

manis Pontificibus emanaſſe Epiſtolas, & Conſtitutiones, quæ cum jus facerent in rebus Eccleſiaſticis, earum acceſſione locupletari Canonicam Diſciplinam neceſſe fuit. Primus itaque *Bernardus*, Præpoſitus Papienſis, ac deinde Epiſcopus Faventinus, Decretales præſertim ſuæ ætatis Pontificum Epiſtolas in quinque libros collegit paulo ante annum MCXC. Hæc eſt prima Collectio, ſeu Compilatio Epiſtolarum Decretalium Romanorum Pontificum. Emergentibus deinde aliis ſubinde Sedis Apoſtolicæ Conſtitutionibus, ſecunda Collectio, ſeu Compilatio ter a tribus Authoribus confecta eſt, *Gilberto* videlicet Abbate, *Alano* Epiſcopo Antiſiodorenſi, & *Joanne Galenſi* ſeu *Vallenſi*, Volaterris in Tuſcia nato. Prævaluit tamen ea Collectio, ſeu Compilatio, quam *Joannes Vallenſis* compoſuit. Tertiam Collectionem ex Regeſtis *Innocentii* III. compilaverat *Bernardus*, Archidiaconus Compoſtellanus, quæ non eſt recepta. Unde *Innocentius* III. aliam Collectionem, quam vocamus *Tertiam*, confici juſſit, & auctoritate publica munivit. Quartam collectionem compilari curavit idem Summus Pontifex *Innocentius* III. cui aliam quintam collectionem addidit *Honorius* III. Ex his itaque quinque collectionibus, ſeu compilationibus Epiſtolarum Decretalium Romanorum Pontificum, voluit *Gregorius* IX. ſucceſſor *Honorii* III. ut *S. Raymundus Pennafortius* novam compilaret collectionem, quæ quinque libris conſtat, & cæteris aliis collectionibus longe accuratior cenſetur. Poſt illos quinque Decretalium libros a *Sancto Raymundo* juſſu *Gregorii* IX. editos duobus voluminibus conſtare cœpit Juris Pontificii Corpus, *Decreto* ſcilicet *Gratiani & Decretalibus*. Nam licet a ſequentibus Pontificibus conditæ fuerint Conſtitutiones non paucæ, non niſi tamen circa annum MCCC. in unum volumen digeſtæ fuerunt juſſu *Bonifacii* VIII. qui partim ſuas, partim Superiorum poſt *Gregorium* IX. Pontificum, ipſiuſque *Gregorii* IX. poſteriores Decretales collegit, & ſimul cum illis duorum Conciliorum Generalium Lugdunenſium Decreta. Quæ *Bonifacii* VIII. Compilatio *Sexti* nomine donata eſt, eo quod *Bonifacius* VIII. librum ſuum annecti voluerit quinque aliis libris Collectionis, ſeu Compilationis, juſſu *Gregorii* IX. factæ a *S. Raymundo*. Poſt mortem *Bonifacii* VIII. & *Benedicti* XI. alias X. Sedem Pontificiam Roma Avenionem tranſtulit *Clemens* V. qui Conſtitutiones Generalis Concilii Viennenſis, cui præfuit ann. MCCCXI. una cum nonnullis ſuis conſtitutionibus atque Epiſtolis Decretalibus, ante, aut poſt prædictum Concilium emiſſis colligi curavit. Sed, eo ante promulgationem defuncto, primus ejus Succeſſor *Joannes* XXII. eas auctoritate publica donavit, ediditque VIII. Kal. Novembris anno ſecundo Pontificatus ſui, ideſt anno Chriſti MCCCXVII. Hæ autem Conſtitutiones, ſeu Epiſtolæ Decretales, cum ſolum *Clementem* V. partim per ſe, partim per Synodum Generalem Viennenſem ab eodem Pontifice celebratam, Authorem habeant, *Clementinæ* dictæ ſunt, quamvis *Clemens* V. eas ſub titulo libri VII. *Decretalium* vulgare deſtinaſſet. Denique *Joannes* XXII. vulgo nuncupatus, Avenione ſedens, IV. Idus Novembris anni Pontificatus ſui noni, ideſt, Æræ Chriſtianæ MCCCXXIV. proprias conſtitutiones numero viginti ſub 14. titulis libro uno promulgavit, quæ *Extravagantium* nomine deſignantur, quod extra Juris Canonici Corpus olim vagarentur; immo, idem *Extravagantium* nomen nunc quoque retinent, licet in Juris Pontificii corpus fuerint translatæ.

Inter peritos juris Canonici, ſeu Pontificii, Interpretes, qui Sæculo XIII. floruerunt, primas tenet *Innocentius* IV. qui primus *Commentarios in quinque Decretalium libros* Lugduni in Galliis compoſuit, quo tempore concilium habuit ea in Urbe Lugdunenſe I. in quo *Fridericum* II. Imperatorem anathemate perculit. Sua doctrina promeritus eſt ſummus ille Pontifex, ut a Viris juris utriuſque Conſultis *Pater Juris*, & *Organum veritatis* appellaretur: ſcripſit etiam *Innocentius* IV. Apologeticum librum *de juriſdictione Imperii, & Auctoritate Pontificis*, contra *Petrum de Vineis*, qui pro *Friderico* II. atque Imperatorum poteſtate contra Pontificiam ſcripturierat.

Bernardus, dictus *Compoſtellanus*, quod eſſet Eccleſiæ Compoſtellanæ in Hiſpania Presbyter, juſſu *Innocentii* IV. Pontificis Maximi, *Caſus decretalium* confecit, & eruditos in eos Commentarios lucubravit, quos *Apparatus* vocant. *Henricus Hoſtienſis* Seguſii in Diœceſi Taurinenſi natus, adeo in doctrina juris excelluit, ut *juris utriuſque Monarcha* dictus fuerit, & ob eximiam eruditionem Ebrodunenſis primum Archiepiſcopus ab *Innocentio* IV. creatus, deinde ab *Alexandro* IV. quo hortante ſcripſerat in Decretales, ad Cardinalis dignitatem evectus fuerit, ac Epiſcopi Hoſtienſis titulo cohoneſtatus, a quo Epiſcopatu vulgo *Hoſtienſis* nuncupatur. Inter Opera, quæ edidit, duo imprimis celebrantur, videlicet *Summa juris Canonici*, vel, ut alii volunt, *utriuſque juris*, quæ *aurea* vocatur, & alterum Opus, quod *Lectura* dicitur, quo nomine *Commentarii* intelliguntur in quinque Decretalium libros, qui in duo volumina ſunt diſtributi. *Henrici Hoſtienſis* diſcipulus fuit *Guillelmus Durandus Speculator*, ſive *Durantes*, ex Provincia oriundus apud Podium Miſſonium natus. In Mutinenſi Academia juvenis admodum *Gratiani Decretum* interpretatus eſt, & poſtea in Curia Romana Cauſarum Auditor, ingens illud Opus, quod *Speculum* inſcripſit, ante annum ætatis ſuæ vigeſimum quartum componere cœpit, & non niſi intra unum & viginti annos, ipſomet teſte, abſolvit, illudque perfectum *Ottobono* tulit *S. Adriani* Cardinali nepoti *Innocentii* IV. nuncupavit. Præter iſtud *Speculum* in quatuor libros diſtinctum, ſic appellatum, quod forenſes homines variarum cauſarum hominem in eo ſpeculentur, ac velut in ſpeculo inſpiciant, ſcripſit etiam *Rationale Divinorum Officiorum* in libros octo diſtinctum, quod anno milleſimo ducenteſimo octogeſimo ſexto abſolvit, Commentarium quoque in canones Concilii Œcumenici Lugdunenſis II. cui ipſemet interfuit, & *Repertorium Juris*, quod una

cum

Digitized by Google

cum ejus aliis Operibus prodiit Lugduni annis MDXV. & MDLI. Citantur præterea ab eo conſcripta tum *Speculum Legatorum*, in quo de ipſorum Officio & poteſtate lato calamo ſcribit, & *Commentaria in decretales*. Ad Epiſcopatum Mimatenſem in Gallia ann. MCCLXXXVI. provectus eſt iſte *Guillelmus Durandus Speculator*, ac decennio poſt obiit Romæ, ſepultus in Fratrum Prædicatorum Eccleſia S. Mariæ ſuper Minervam. Perperam nonnulli confundunt hunc *Guillelmum Durandum Speculatorem*, Mimatenſem Epiſcopum cum altero *Guillelmo Durando*, qui fuit etiam poſt ipſum Epiſcopus Mimatenſis, & ſcripſit librum *de Ordine celebrandi Generalis Concilii* occaſione Concilii Œcumenici Viennenſis, quod tum temporis celebrari debebat. Conſtat etenim *Guillelmum Durandum Speculatorem*, Epiſcopum Mimatenſem, ad tempora Concilii Generalis Viennenſis non perveniſſe, adeoque non eſſe Authorem hujuſce libri, *de Ordine celebrandi Generalis Concilii*, ſed verum illius libri Authorem eſſe alterum *Guillelmum Durandum*, qui fuit itidem Epiſcopus Mimatenſis, & nepos *Guillelmi Durandi Speculatoris*. Denique, inter eruditos Juris Canonici Interpretes, qui Sæculo XIII. illuſtriores fuerunt, reponi debet *Bartholomæus Brixianus*, & *Garzias*, quorum primus natione Italus fuit, Juriſconſultus & Hiſtoricus celebris, *Gregorio* XI. Pontifici Maximo familiariſſimus. Scripſit multos Tractatus Juris, quinque libros in Decretales, & Chronicon de Urbibus Italiæ. Obiit *Guillelmus Brixianus* anno MCCLVIII. ætatis ſuæ LXXXIV. Ejus cum laude meminere *Trithemius* in Catalogo Scriptorum Illuſtrium, & *Raphael Volaterranus* lib. XXI. *Commentariorum Urbanorum*. Alter vero, ſeu *Garzias*, natione Hiſpanus, Decretales interpretatus eſſe dicitur, circa an. MCCLXXXV. Opere imperfecto. Edidit quoque *Gloſſas* in Sextum Decretalium, & Summæ, quæ *Piſanella* vocatur, quædam adjecit.

D. Alios, ſi qui fuerunt, Sæculo XIV. periti Interpretes Juris Canonici, ſeu Pontificii, breviter percenſe, & tandem Colloquio noſtro, quod ſolito longius protraximus finem imponamus.

M. Inter peritos Juris Canonici, ſeu Pontificii Interpretes Sæculi XIV. primum locum tenet *Guido Baiſius*, alias de *Bayſo*, Patritius Regienſis, qui Jus Canonicum interpretatus eſt Bononiæ ann. MCCLXXXIII. qua in Urbe Archidiaconus creatus eſt, & ea dignitate cognomen *Archidiaconi* apud poſteros meruit, Inter plura Opera, quæ de Jure Canonico edidit, præſertim celebrantur ejus Commentaria in univerſum Gratiani *Decretum* anno MCCC. abſoluta, quæ, ob doctrinæ in his contentæ quaſi fragrantiam, *Roſarii* nomine inſigniuntur. *Decretales* etiam interpretatus eſt, ejuſque Opera Venetiis edita ſunt magna ex parte anno MDCXXX. Cujus *Guidonis Baiſii* diſcipulus fuit *Joannes Andreas* in agro Florentino natus, Juriſconſultus peritiſſimus, qui Bononiæ per annos prope quinquaginta Decreta Pontificum magna cum laude interpretatus eſt, & ſcripſit primo Gloſſemata in ſextum Decretalium poſt *Guidonem Baiſium*, Archidiaconum, præceptorem ſuum, quem impenſe coluit. Deinde, in *Clementinas* Scholia ſcripſit, quæ contextui annexa pro Gloſſis leguntur. Poſtremo, in *Gregorii* IX. Pontificis Maximi *decretales* Commentarium edidit ſub *Novellarum* titulo. Graſſante peſte Bononiæ obiit *Joannes Andreas* anno MCCCXLVIII. & ſepultus eſt in Eccleſia Fratrum Prædicatorum. Hic *Joannes Andreas*, dum adhuc in vivis eſſet, in filium ſuum adoptavit *Joannem Calderinum*, patria Bononienſem, qui inter Juris Canonici Interpretes clariſſimus evaſit, & *Clementis* VI. Pontificis Maximi Conſiliarius fuit. Plurima de Jure Canonico Opera ſcripſit *Joannes Calderinus*, & præter ejus Commentaria in libros Decretalium, Deciſiones, Conſilia, & alia, quæ recenſet *Simlerus* in Epitome, extat ejus Tabula continens authoritates, & ſententias Bibliorum; prout in Compilationibus Decretorum & Decretalium inducuntur ſecundum Alphabeti ordinem, emendata a *Thoma Dumbergio Meningo*, Spirenſis Civitatis Conſule, & excuſa a *Petro Drach* anno MCCCCLXXXI. Incertum eſt, quo anno e vivis exceſſerit *Joannes Calderinus*; eum tamen Bononiæ deceſſiſſe, & in marmoreo Sepulchro apud fratres Prædicatores tumulatum eſſe certiſſime conſtat. In Gallia Sæcul. XIV. floruit Juris Canonici Interpres eximius *Joannes Monachus*, patria Ambianenſis, Ordinis Ciſtercienſis, qui primus *Gloſſas* in *Sextum* vulgavit. Poſtea Cardinalis creatus, apud *Philippum Pulchrum* Francorum Regem ann. MCCCII. *Bonifacii* VIII. Legatum egit. *Extravagantes*, ſive Conſtitutiones Romanorum Pontificum, necdum in Corpus Juris relatas, interpretatus eſt, & Opuſculum ſcripſit, cui titulus: *Defenſorium juris*, ubi reos docet, qua ratione ſeſe adverſus Actores tueri debeant. Fundavit in Academia Pariſienſi in gratiam Studentium an. MCCCII. Collegium, quod etiamnum *Cardinalis Monachi* dicitur, ubi humatus eſt, hoc appoſito titulo: *Hic jacet Joannes Monachus, Ambianenſis Diœceſis, Tituli Sanctorum Marcelli & Petri Presbyter Cardinalis, fundator iſtius domus, qui obiit Avenione anno Domini* MCCCXIII. *die* XXII. *Auguſti*. Eodem ſæculo jus Canonicum Pariſiis ingenti cum laude profeſſus eſt *Henricus Boich*, Brito e Diœceſi Leonenſi, ut ipſemet teſtatur in principio Commentariorum ſuorum. Scripſit Commentarios in *quinque libros Decretalium*, quos ſe in Scholis Pariſienſibus anno 1349. perfeciſſe declarat. Denique, in Italia Sæculo XIV. quinque celeberrimi claruerunt Juriſconſulti, nimirum *Dinus*, *Joannes Anguiſſola*, *Joannes Lignanus*, *Bartolus de Saxoferrato*, & *Baldus de Ubaldis*. Primus, ſeu *Dinus*, *Mugellanus* cognomine, a *Mugello* agri Florentini oppido, Profeſſorum juris Bononienſium ſuo tempore præſtantiſſimus fuit, Commentarios ſcripſit in *librum ſextum Decretalium*, *Concilia*, ac plurima alia de jure Civili. E vivis exceſſit Bononiæ anno MCCCIII. & apud Fratres Prædicatores ſepultus eſt, ut ſcribit *Forſterus*. Alter, ſeu *Joannes Anguiſſola*, Cæſenæ in Flaminia natus, Para-

vii primum, deinde circa annum Mccc. Bononiæ Jus Pontificium maxima cum laude interpretatus eſt. Ex ejus Scriptis vix aliud ſupereſt, quam liber de *Sponſalibus, & Matrimoniis*, quem *Joannes Andrea*, doctiſſimus Juriſconſultus, cujus antea meminimus, ſibi vendicaverat. Sed furto comperto, hic liber ſuo vero ac legitimo Authori, ſeu *Joanni Anguiſſolæ* adjudicatus eſt. *Joannes Lignanus*, a *Lignano* agri Mediolanenſis oppido oriundus, unde & cognomen ſumpſit, juſſu *Urbani V.* Pontificis Maximi ſcripſit circa annum 1365. Librum *de Pluralitate Beneficiorum*, cui & alios adjecit *de Permutatione*, *de Horis Canonicis*, *de Cenſura Eccleſiaſtica*, atque *Interdicto*, *de Duello*, *de Hæreſibus*, & *de Repræſaliis*. Ejus in omnes *Decretales* Commentaria Patavii ſervantur in majoris templi Bibliotheca. *Bartolus de Saxoferrato* natus eſt anno Mcccııı. in *Umbriæ* Urbe, quæ olim *Sentinum*, nunc *Saxoferratum* dicitur, unde ipſe hoc cognomen accepit. Vir fuit ingenio ſubtili & acuto, aſſiduus in ſtudio legum, tantaque celebritate Jus Piſis, ac poſtea Peruſii profeſſus eſt, ut ad eum ob ſummam eruditionis & ingenii famam ac gloriam undequaque ſtudioſorum turba conflueret, ipſe vero, ob admirabilem legum peritiam, & conſiliorum ſoliditatem, fuerit vulgo appellatus *Juriſconſultorum Princeps, lumen ac ſtella: Juris lucerna, ſpeculum ac veritatis Pater*. Multa ſcripſit Opera, quæ Juriſconſultis notiſſima ſunt, obiitque, ut alii volunt, anno Mccclv. vel, ut cenſet *Lancellotus* in ejus Vita, ann. Mccclıx. Hujus *Bartoli de Saxoferrato* diſcipulus fuit *Baldus de Ubaldis*, Peruſii natus, qui in ſua Patria docuit ſumma cum laude & auditorum frequentia. Dein, a *Joanne Galeatio*, Duce Mediolanenſi, qui Ticini, ſeu Papiæ, Academiam erexerat, & Scholas ſtudiis bonarum litterarum florentes excitaverat, Papiam accerſitus ut juvenes in juriſprudentia inſtitueret, ibi per multos annos publice juriſprudentiam profeſſus eſt, & præter quinque Reſponſionum volumina, aliaque Opuſcula, Commentarios ſcripſit, quibus totum fere Jus utrumque multum illuſtravit. Egregium etiam Commentarium ſcripſit pro aſſerendo *Urbani VI.* tempore Schiſmatis, Pontificatu ann. Mccclxxvııı. quem ex MS. Vaticano edidit *Odericus Raynaldus* ad calcem tomi XVII. Annalium Eccleſiaſticorum. Allegantur etiam quædam alia ejuſdem *Baldi* Opera nondum prælo ſubjecta, veluti liber, quem *Peculium* inſcripſit, & Tractatus de illuſtribus utriuſque Juris Doctoribus, ſive *de Commemorationibus famoſiſſimorum Doctorum in utroque Jure*: & Opuſculum, cui titulum fecit: *Practica utriuſque Juris*. Hujus doctiſſimi Juriconſulti laudes hoc diſtico celebravit quidam Poeta:

> *Qui* Baldum *Juri negat accendiſſe lucernam,*
> *Ille poteſt medio Sole negare diem.*

De anno, quo obiit *Baldus*, inter Scriptores non convenit. Alii quippe dicunt, eum e vita migraſſe die xxvııı. menſis Aprilis anni Mcccc. alii volunt eum mortuum eſſe anno 1423. Sunt etiam nonnulli, qui aſſerunt, *Baldum* Ordini Fratrum Minorum nomen dediſſe, idque colligere ſibi videntur ex ejus Sepulcri Epitaphio, quod *Ticini* in Templo *S. Franciſci* legitur.

> *Clauditur hic Baldus*, Franciſci *tegmine fultus*,
> *Doctorum Princeps*, *Peruſina conditus arce*.

Verum, ex hoc *Baldi* Epitaphio tantummodo colligitur, *Baldum* in Eccleſia Franciſcanorum fuiſſe ſepultum; vel, ut ait *Boiſſardus*, eum ſepeliri voluiſſe amictum habitu *S. Franciſci*, eo quod putaret, id plurimum ad animæ ſalutem conducere poſſe. Quod ſane a multis aliis Viris, qui tamen Ordinem *S. Franciſci* nunquam profeſſi ſunt, pietatis ergo, ea ætate factitatum eſſe, certis documentis compertum habemus. Expungendus itaque eſt *Baldus* ex Scriptorum Ordinis Fratrum Minorum Catalogo, cui eum accenſet *Lucas Wadinghus* in ſua Bibliotheca Scriptorum Ordinis Minorum, ubi etiam recenſet Opera ejuſdem *Baldi*, quem falſo ſibi perſuaſit fuiſſe Franciſcanum.

D. Habeo nunc quamdam quaſi imaginem celebriorum Scriptorum, qui Sæculis XIII. & XIV. floruerunt, quorum notitia mihi deinceps apprime utilis ac neceſſaria erit, ut facili negotio deprehendere poſſim, quando quis Scriptor claruit? quænam ab ipſo Opera edita fuerint? qua valuerit authoritate in Orbe litterario? num fabuloſus, aut parum accuratus audiat? num plagiarius fuerit, & cujus Scrinia compilaverit. Hunc etiam ex ea notitia fructum haud exiguum percipiam, ut nunquam in nullius pretii Scriptoribus evolvendis oleum & operam perdam, atque ſi mihi aliquando Bibliothecam inſtruere velim, in libris, vel manuſcriptis Codicibus comparandis, & tempore, & nummis (quod multis ſæpius contingere ſolet) fraudari non poſſim.

COLLOQUIUM VI.

De Doctrina Fidei, de Diſciplina tam Eccleſiaſtica, quam Monaſtica, & de Ethices Chriſtianæ Doctrina, quæ Sæculis XIII. & XIV. in Eccleſia obtinuit.

M. HÆreticos Calviniſtas, & Lutheranos, qui Waldenſium, & Albigenſium errores ſuſcitarunt, non pudet aſſerere, *Innocentium III.* Pontificem Maximum, antiquam Eccleſiæ Doctrinam Sæcul. XIII. immutaſſe, eumque in Conc. Lateranenſi IV. celebrato anno 1215. duo monſtruoſa *Confeſſionis Sacramentalis*, & *Tranſubſtantiationis* figmenta inter Articulos fidei repoſuiſſe. *Calvinus*, poſt hominum memoriam impudentiſſimus Hæreſiarcha, in ſuo Concilii Tridentini ſupra omne venenum peſtifero antidoto, ait, nullum per annos mille fuiſſe in Eccleſia Confeſſionis uſum, *donec*, inquit, *Innocentius* III. *cum pauculis cornutis beſtiis laqueum hunc populo Chriſtiano induxit, quem Tridentini Patres adſtringunt*. Hujus procaciſſimi hæreſiarchæ veſtigiis inſiſtens *Joannes Dallaus*, Sectæ Calvinianæ Pſeudo-Miniſter, Catho-

li-

licum dogma de Sacramentalis Confeſſionis uſu ac neceſſitate omni conatu impugnavit quatuor libris anno MDCLXI. Genevæ editis, in quorum ſecundo probandum ſuſcipit, novitiam eſſe apud Chriſtianos Confeſſionis Sacramentalis, ſeu Auricularis, Diſciplinam, ejuſque Inſtitutionem *Innoc.* III. Pontifici Romano acceptam referri debere. Idem effutiunt hæretici de Tranſubſtantiationis Catholico dogmate, cujus pariter Authorem faciunt *Innocentium III.* dictitantque, iſtud *Tranſubſtantiationis* nomen eſſe in Eccleſia novum, inſolens & peregrinum, in Scripturis non legi, non fuiſſe ab Apoſtolis vel ſanctis Patribus uſurpatum, ſed a Concilio Lateranenſi IV. cui præfuit *Innocentius III.* poſt mille ducentos annos in Eccleſiam fuiſſe invectum. His putidis calumniis hæretici, nugarum mercatores & mendaciorum Architecti, Eccleſiam Romanam infamare ſatagunt, & quamvis ſæpius doctiſſimis Eccleſiæ Catholicæ Scriptorum Polemicorum lucubrationibus, ita ad incitas fuerint redacti, ut nec hiſcere, nec muſſitare poſſent, nihiloſecius ſic errori obfirmato animo adhærent illi inſignis pervicaciæ homines, ut tot ac tantis argumentorum molibus non ſuccumbant, tantis ponderibus non fatiſcant, tantis malleis nun conquaſſentur, tantis poſtremo fulminibus non conterantur, ſed potius perfricta fronte vitta fracta, rejectas quiſquilias, & confutatas jamdudum ſuas in Eccleſiam Romanam jactatas contumelias novam in ſcenam inducere, eaſque, crambis inſtar recoctæ, ad nauſeam uſque obtrudere non erubeſcant. Has igitur millies eliſas hæreticorum calumnias hic jure merito ſilentio prætermittere poſſem, maxime cum neceſſitatis Confeſſionis Sacramentalis, & tranſubſtantiationis panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti Catholica dogmata ſatis ſuperque in noſtris præcedentibus Colloquiis ex perpetuo Eccleſiæ uſu, ex conſtanti ſanctorum Patrum tam Græcorum, quam Latinorum traditione, & ex definitionibus Conciliorum adverſus hæreticos probaverim, & a novis ac plane abſurdis illorum commentis vindicaverim. Verum, cum in hocce colloquio de Doctrina Fidei, quæ Sæculis XIII. & XIV. obtinuit, dicturi ſimus, neceſſe omnino eſt, ut breviter oſtendamus, *Innocentium III.* Pontificem Maximum, nihil omnino immutaſſe Sæculo decimo tertio in antiqua fidei doctrina circa Confeſſionis Sacramentalis neceſſitatem, & Tranſubſtantiationem panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti in Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, adeoque explodendam eſſe hanc male conſarcinatam fabulam, quam Pſeudo-Miniſtri Calviniani, quaſi de tripode Oracula pronunciantes, ſuis Sectariis etiamnum plenis buccis, inflatiſque tibiis venditare ſolent.

Et primo quidem *Innocentium III.* Summum Puntificem nihil innovaſſe Sæculo Eccleſiæ decimo tertio in doctrina de Confeſſione Sacramentali, unico, ſed efficaciſſimo evincam ratiocinio, miſſis aliis, ut brevitati conſulam, bene multis argumentis, quæ ex ſacris litteris, ex perpetuo Eccleſiæ uſu, cujus initii nulla memoria habetur, & ex Sanctis Patribus cum Græcis, tum Latinis depromunt Doctores Catholici Polemici. At enim negare haud poſſunt hæretici, vigere adhuc in Oriente apud Græcos Schiſmaticos Confeſſionis Sacramentalis uſum, ut manifeſto conſtat non ſolum ex Synodo Bethleemitica ann. MDCLXXII. ſub *Doſitheo* Hieroſolymitano Patriarcha celebrata, quæ cap. 15. ita decernit: *Pœnitentiæ Sacramentum, in quo & ſecreta includitur confeſſio, tunc tradidit* (Chriſtus) *cum dixit: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, quorum retinueritis, retenta ſunt;* Sed etiam id aperte colligitur ex Orationibus, quas Græci Sacerdotes proferunt ſuper peccatores pœnitentes ut videre eſt in Euchologio Græcorum, quod doctiſſimis Notis illuſtratum edidit noſter *Goarus*, Vir linguarum Orientalium peritiſſimus, & in Ritibus Græcorum verſatiſſimus. In una ex his Orationibus hæc leguntur: *Ipſe humane, & malorum tolerator Domine, exorare nunc quoque ſuper ſervum tuum, & modum Pœnitentiæ, peccatorumque veniam illi concede; condonans illi per me indignum famulum tuum omne delictum ſpontaneum pariter ac involuntarium. Tu enim dixiſti, Domine, divinis & Sanctis Diſcipulis tuis & Apoſtolis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. Et, quæcumque ligaveritis & ſolveritis ſuper terram, erunt ligata & ſoluta in Cælis.* In alia Oratione ſic Sacerdos loquitur: *Deus, qui propter nos homo effectus eſt, & totius mundi peccata tollit, ipſe ſuaviſſima ſua benignitate cuncta hæc ſuſcipiat, quæ coram indignitate mea enarraſti, Frater, condonans tibi omnia, & in præſenti ſæculo pariter ac in futuro.* Et deinde in altera hæc pronunciat: *Ego abſolvo te ab omnibus peccatis tuis, quæcumque coram Deo & mea Indignitate confeſſus es.* Hunc Sacramentalis Confeſſionis uſum vigere etiamnum apud Græcos Schiſmaticos, & apud omnes Orientales, probant noſter jam citatus *Goarus* in Euchologio Græcorum, *Joannes Morinus* lib. VI. *de Pœnitentia* cap. 23. ſed præſertim *Euſebius Renaudotius*, Vir clariſſimus, & Linguarum Orientalium peritia apprime excultus, qui anno 1713. typis Pariſienſibus edidit Tomum quintum *de Perpetuitate Fidei*, in quo a pag. 257. uſque ad pag. 292. invicte contra Hæreticos demonſtrat, vigere adhuc Confeſſionis Sacramentalis uſum apud Græcos, Neſtorianos, Jacobitas, & alios Orientales Schiſmaticos, ibidemque oſtendit, quinam ſit apud illos peccata confitendi modus, quæ forma abſolutionis, quæ pœnitentia tum Eccleſiaſticis, tum Laicis pro delictorum gravitate imponatur, quæ denique debeant eſſe internæ Pœnitentium diſpoſitiones, ut juxta Orientalium ritus percipiant a Sacerdotibus beneficium abſolutionis. Negare itaque non poſſunt Hæretici, niſi in meridie cæcutire velint, Confeſſionis Sacramentalis uſum vigere adhuc apud Græcos, & alios populos Orientales, qui ab Eccleſia Romana funeſto Schiſmate ſunt ſeparati: Ex quo ipſe peremptorium deſumo argumentum, quo palam evin-

evincitur, *Innocentium III.* non invexiſſe in Eccleſiam Sæculo decimo tertio Confeſſionis Sacramentalis uſum, ſicut blaterant Hæretici. Verum enim vero, quis ſibi perſuadeat, Græcos, & Orientales Schiſmaticos adhuc retinere, & maxima cum religione obſervare velle Confeſſionis Sacramentalis uſum, ſi revera ille uſus, ut obſtrepunt Hæretici, fuiſſet in Eccleſia Orientali a ſæculis inauditus, & ſæculo duntaxat decimo tertio ab *Innocentio III.* Romano Pontifice eſſet inductus? Quis, amabo, credat, Græcos Schiſmaticos, ut in ſuperioribus Colloquiis obſervavimus, qui poſt Schiſma undecimo ſæculo a *Michaele Cerulario*, Patriarcha Conſtantinopolitano, conflatum, multa exprobrarunt Eccleſiæ Romanæ, ſeu Latinæ, ut ſuum Schiſma aliquo quæſito colore obducere poſſent, nunquam tamen Latinis objeciſſe hunc Confeſſionis Sacramentalis uſum, qui tamen, ſi Sæculo decimo tertio, ut garriunt Hæretici, ab *Innocentio III.* in Eccleſiam Latinam invectus fuiſſet, non levem poterat eis occaſionem ſuppeditare Latinos accuſandi, illiſque inſultandi? Poſtremo, Græci Schiſmatici dum Sæc. XIII. ſeu an. 1274. in Concilio Lugdunenſi II. pacem ac concordiam inierunt cum Eccleſia Latina, ſuas quidem propoſuerunt controverſias, quas cum Latinis habebant de Primatu Romani Pontificis, de Proceſſione Spiritus Sancti, de additione particulæ *Filioque*, de Azymô, & Purgatorio, ſed de Confeſſionis Sacramentalis uſu ne ullum quidem verbum dixerunt. Quod quidem argumento eſt, Græcos pro comperto habuiſſe, hunc Confeſſionis Sacramentalis uſum, non ab *Innocentio III.* Pontifice Romano recens fuiſſe in Eccleſiam invectum, uti pertendunt Hæretici, ſed illum potius ab ipſis Apoſtolorum temporibus in Eccleſia Orientali ab omnibus Patribus Græcis continua ſæculorum ſerie probatum, & ad ſua uſque tempora conſtanter eſſe retentum: Cujus Sanctiſſimi uſus in Eccleſia Orientali obſervati ipſimet teſtes oculati erant, illumque ad poſteros ſuos tranſmiſerunt, qui hodie inviolabiliter ei adhuc adhærent, etiamſi diro Schiſmate ab Eccleſia Romana ſint divulſi. Hoc unicum, ſed efficax argumentum jugulum Hæreticorum petit, & abunde ſufficit ad exſufflandum inane illorum figmentum de Inſtitutione Confeſſionis Sacramentalis facta ab *Innocentio* III. in Concilio Lateranenſi habito anno MCCXV.

Eodem itidem argumento evidenter demonſtratur, *Innocentium III.* non procudiſſe Sæc. XIII. dogma de Tranſubſtantiatione panis & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti, ſicut calumniantur Hæretici. Græci ſiquidem etiam poſt Schiſma, quo *Michael Cerularius* undecimo Sæculo Eccleſiam Græcam a Latina ſejunxit, Tranſubſtantiationem panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti variis vocibus, quibus *converſio, tranſmutatio transſelementatio* ſignificatur, expreſſerunt. Imo eam μετουσιωσιν ideſt Tranſubſtantiationem, diſerte nominare non dubitarunt, nec etiamnum dubitant. *Theorianus*, Scriptor Græcus, qui Sæculo XII. ſub *Manuele Comneno* Imperatore ſcribebat, ſic mentem ſuam ea de re aperit in Epiſtola ad Sacerdotes & Monachos, quam refert *Leo Allatius* Exercitatione XXIII. contra Creyghtonum: Divinus panis antequam conſecretur, *inquit*, ſive azymus ſit, ſive fermentatus, indifferenter panis eſt, & dicitur a Divina Scriptura, ut oſtendemus: poſtquam vero conſecratus eſt, nec azymus, nec fermentatus eſt, ſed Domini Corpus & caro eadem ipſamet, nec alia pro alia. Una ſiquidem eſt & ipſa, quæ ex incorrupta Virgine ſuſcepta eſt, inque Patris dextera ſedet, & a nobis Orthodoxis myſtice accipitur. Unde Myſterium dicitur, ceu ſecretum, quod multi non percipiant. Si itaque divinum numen commutat propoſita dona in Corpus, & Sanguinem Chriſti, fruſtra fuerit contendere, an id ex azymo vel fermentato fiat, aut albo aut rubro vino, & ejuſmodi ſtultas curioſitates de tremendis myſteriis agitare. Quibus verbis *Theorianus* Tranſubſtantiationis dogma aperte profitetur. Qui enim panem quemcumque conſecratione ſic mutari in Carnem Chriſti credit, ut neque jam azymus ſit, neque fermentatus, is profecto in ea opinione non eſt ſubſtantiam panis poſt conſecrationem remanere, adeoque *Theorianus*, qui Sæculo XII. in Eccleſia Græca floruit, Catholicum dogma, quod Latini Tranſubſtantiationis vocabulo efferunt, hæc in Epiſtola confeſſus eſt. Extant inter Acta Concilii Generalis Lugdunenſis II. quod an. MCCLXXIV. celebratum eſt, litteræ *Michaelis Palæologi*, Græcorum Imperatoris, ad *Gregorium X.* Pontificem Maximum, in quibus inter alia Romanæ fidei capita, & hoc quoque Imperator ſe admittere profitetur de pane non fermentato, videlicet *panem in ipſo Sacramento vere tranſubſtantiari in Corpus, & Vinum in Sanguinem Domini Jeſu Chriſti*. Litteras etiam Synodicas *Joannis Becci*, ſeu *Vecci*, Patriarchæ Conſtantinopolitani, & Synodi Orientalis poſt celebrationem Concilii Lugdunenſis II. ſcriptas edidit *Odoricus Raynaldus* ad annum Chriſti MCCLXXVII. in quibus perinde teſtificantur, ſe certa fide credere, *Azymum panem* (ut & fermentatum) *vere tranſubſtantiari in Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti, & vinum in Sanguinem ejus, per Sanctiſſimi Spiritus virtutem & operationem.* Jam vero, cum hanc reconciliationem Eccleſiæ Græcæ cum Latina a *Michaele Palæologo*, Græcorum Imperatore, in Concilio Oecumenico Lugdunenſi II. initam Græci Schiſmatici deinceps nullis non modis deteſtati ſint, eaque de cauſa Imperatorem iſtum, ac *Joannem Beccum* Patriarcham Conſtantinopolitanum, hujus unionis promotorem, acerbiſſimis quibuſvis conviciis proſciderint, hodieque proſcindere non deſinant; cum adverſus varia Confeſſionis illius ad *Gregorium* X. Papam miſſæ, necnon Synodicarum *Becci* Patriarchæ Conſtantinopolitani Litterarum capita, ac in primis adverſus quatuor illa præcipua, quæ utriusque Eccleſiæ, Græcæ & Latinæ, præ cæteris obeſſe ajunt, videlicet Spiritum Sanctum ex Patre Filioque procedere, animas Defunctorum Purgatorio igne expiari, azymum panem legitimam eſſe Euchariſtiæ materiam, Romanum Pontificem primatum in univerſa Eccleſia obtinere; quin immo, adverſus peculiaria quæcumque Latinæ Eccleſiæ placi-

placita ac ritus, virulento æſtu deblateraverint; Schiſmatici Græci nihiloſecius tantum abeſt, ut *Tranſubſtantiationis* Græce *μετουσιώσεως* vocem exhorruerint, necdum ipſummet fidei Catholicæ caput, quod ea voce ſignificatur, ut eamdem deinceps Schiſmatici lubentiſſime uſurpaverint. Ad cujus rei confirmationem duo hic proferam luculentiſſima Græcorum Schiſmaticorum teſtimonia, quorum primum eſt *Georgii Scholarii*, Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui interſuit Concilio Generali Florentino. Hic quippe in Sermone in Paraſceve Lazari, poſtquam aſſeruit, ejuſmodi *μετουσίωσιν*, ſeu tranſubſtantiationem, ita fieri, ut accidentia deſtructo ſubjecto remaneant, oſtendit diſcrimen, quod intercedit inter Incarnationem & Euchariſtiam his verbis, quæ refert, & Latine reddidit doctiſſimus noſter *Michael Lequien* in ſuis Notis in cap. XIII. l. IV. *S. Damaſceni* de Fide Orthodoxa: *Illic enim*, ſeu in Incarnatione, inquit Georgius Scholarius, *neutrum in alterius naturam mutatum fuit, ſed in Chriſti perſona & divinitas & humanitas exiſtunt*: *hic vero*, ſeu in Euchariſtia, *Creatura in Creatorem medio corpore tranſformatur, & quæ antea extabat ſubſtantia panis, Dei Corpus fit, ubi Chriſti Corpus efficitur. Majus equidem, ob rationes quas adduxi, omnibus, quæ patraverit Deus, miraculis eſt tranſſubſtantiatio* (Græce *μετουσίωσις*,) *panis in Corpus Dominicum, ſed quæ impoſſibilis non cenſetur ab illo, cui perſpecta potentia Dei fuerit*. Alterum teſtimonium eſt *Nectarii*, nuperi Patriarchæ Hieroſolymitani, qui, ut videre eſt apud noſtrum *Michaelem Lequien* loco mox laudato, librum contra Latinos compoſuit inſcriptum, *de Principatu Papæ*, qui an. MDCLXXXII. Giaſii in Moldavia editus eſt. In hoc ſiquidem libro Schiſmaticus ille Patriarcha pag. 205. narrat, hoſtiam quamdam, quæ nigrorem ex mucore contraxerat, cum in ſacro diſco acerræ impoſita fuiſſet, inſolito odore templum omne perſudiſſe. Tumque, juxta verſionem P. *Michaelis Lequien*, *ſic concludit*: Hoc miraculum factum eſſe opinor ad evidentiſſimam magni illius, & immenſi Myſterii demonſtrationem, nempe quod accidentia ſolummodo panis corrumpantur; ſubſtantia vero panis ſemel mutata, & invocatione Sancti Spiritus in veram Corporis Chriſti ſubſtantiam converſa, nullam prorſus ſuſtineat corruptionem, ſed incorrupta permaneat, tanquam verum propriumque Chriſti Corpus. Eamdem denique doctrinam de converſione ſubſtantiæ panis, & vini in ſubſtantiam Corporis & Sanguinis Chriſti omnes etiamnum profitentur Græci Schiſmatici, eamque mirabilem converſionem exprimunt hac *μετουσίωσις* voce, quæ apud Græcos, ut norunt omnes, idem ſonat, quod *Tranſubſtantiationis* vox ſignificat apud Latinos. Quæ cum ita ſint, vehementer mirari ſubit qua fronte Hæretici audeant aſſerere, *Innocentium* III. Pontificem Maximum invexiſſe Sæculo XIII. dogma de Tranſubſtantiatione ſeu de converſione ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti, cum tamen ipſimet Græci Schiſmatici ante & poſt *Innocentium III.* ad hæc uſque noſtra tempora conſtanter propugnent, fieri in auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento converſionem ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti, eamque converſionem efferant hac *μετουσίωσις* voce, quæ idem apud Græcos pollet, ac apud Latinos *Tranſubſtantiatio*. Credibile autem non eſt, Græcos ſchiſmaticos, qui Eccleſiam Latinam acerrime inſectantur, voluiſſe a fide majorum ſuorum circa Euchariſtiæ Sacramentum diſcedere, & amplecti dogma de Tranſubſtantiatione, ſeu de converſione ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti, ſi revera illud dogma, ut fingunt Hæretici, ab *Innocentio III.* Pontifice Maximo in Concilio Lateranenſi IV. habito an. MCCXV. in Eccleſiam fuiſſet invectum. Faceſſant ergo Hæretici, ſuaſque craſſiori filo conſutas fabulas tandem aliquando decantare deſinant.

D. Fuitne ſemper in Eccleſia Græca, ſeu Orientali, uſurpata hæc *μετουσίωσις* vox, & in Eccleſia Romana, ſeu Latina, perpetuo uſu conſecratum iſtud *Tranſubſtantiationis* nomen ad ſignificandam converſionem, quæ fit in Euchariſtiæ Sacramento, ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti?

M. Certum eſt, utramque Eccleſiam tam Græcam, quam Latinam non interrupta ſerie a Chriſto Domino ad hæc uſque tempora ſemper credidiſſe, fieri in Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento converſionem ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti, idemque dogma etiamnum profiteri non ſolum Eccleſiam Romanam, ſed etiam omnes Orientales, tam Catholicos, quam Schiſmaticos, & Hæreticos, licet in aliis fidei capitibus a ſe invicem communione disjuncti ſint, ut in Jacobitis, Eutychianis, Neſtorianis, Moſcovitis, & aliis qui per Orientem ſunt diſperſi, videre eſt, quos eamdem fidem de converſione ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti adhuc retinere, Sole clarius demonſtrat *Antonius Arnaldus* in ſuo Opere *De perpetuitate Fidei*. Cum igitur omnes totius Orbis Chriſtiani Eccleſiæ in hoc fidei dogmate ſemper conſenſerint, & adhuc conſentiant, ineptum omnino eſt, inquirere, utrum antiquitus Græci ad ſignificandam converſionem ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti uſi ſint hac voce *μετουσίωσις*, & Latini hanc *Tranſubſtantiationis* vocem ante Concilium Generale Lateranenſe IV. uſurpaverint? Sufficit quippe, ut antiqui Patres Græci in Eccleſia orientali, & antiqui Patres Latini in Eccleſia Romana converſionem ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti, quam nunc Græci per *μετουσίωσις* vocem, & Latini per *Tranſubſtantiationis* nomen ſignificant, aliis æquipollentibus vocabulis tradiderint. Porro, inter antiquos Patres Græcos *Chryſoſtomus* converſionem panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti nominat *μεταῤῥύθμισιν*, Gregorius Niſſenus *μεταστοιχείωσιν*, Cyrillus Hieroſolymitanus *μεταβολὴν*, & Sanctus Damaſcenus *μεταποίησιν*, quæ omnia vocabula ſignificant *Converſionem Tranſmutationem*, *Tranſelementationem*, eamdemque plane

habent ſignificationem qua pollent iſtæ voces *μετουσίωσις*, & *Tranſubſtantiatio*, quarum prima nunc Græci, altera Latini ad exprimendam converſionem ſubſtantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti, uti ſolent, ut videre eſt apud jam citatum doctiſſimum P. *Michaelem Lequien* in ſuis Notis in c. XIII. libri IV. S. Damaſceni *De Orthodoxa fide*. Eſto itaque ad exprimendam converſionem panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti non ſemper Græci hac *μετουσιώσις* voce uſi fuerint, & Latini hoc *Tranſubſtantiationis* nomen ante Concilium Generale Lateranenſe IV. ſub *Innocentio III.* habitum non uſurpaverint, inde tamen perperam inferunt hæretici, Tranſubſtantiationis dogma ab *Innocentio* III. fuiſſe Sæculo XIII. in Eccleſiam invectum. Nam licet antiqui Patres, cum Græci tum Latini, haſce voces, quibus nunc utuntur Græci & Latini, non uſurpaverint, alias tamen æquipollentes, & eamdem plane ſignificationem habentes ad exprimendam converſionem panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti adhibuerunt. Alioqui, ſi quid roboris haberet iſtud hæreticorum argumentum, dicendum eſſet, antiquos Patres Græcos & Latinos, necnon Chriſtianos trium priorum Eccleſiæ Sæculorum non credidiſſe, Verbum Divinum eſſe conſubſtantiale æterno Patri, quia non uſi ſunt hac *ὁμούσιος*, ſeu conſubſtantialis, voce, quæ ſolum in Concilio Nicæno I. celebrato ann. CCCXXV. contra Arianos fuit in Eccleſia conſecrata, & in uſu apud fideles. Dicendum quoque eſſet, antiquos Patres Græcos & Latinos, atque omnes Chriſtianos non credidiſſe ante Hæreſiarcham *Neſtorium* MARIAM Virginem eſſe *Deiparam*, ſeu Matrem Dei, quia uſi non ſunt hac *Θεοτόκος*, ſeu Matris Dei, voce, quæ tantum in Concilio Epheſino ad configendam Neſtorii hæreſim anno 431. indicto apud Chriſtianos frequentari cœpit. Certe norunt omnes, qui in Hiſtoria Eccleſiaſtica ſunt verſati, Eccleſiæ Catholicæ ſolemne ſemper fuiſſe novas hæreſeon peſtes novis nominibus refellere. Sic Patrem *Ingenitum* appellavit. Sic nomen *Hypoſtaſis*, nomen *Incarnationis*, nomen ipſum *Trinitatis*, in ſacris licet litteris non uſurpatum adhibuit. Quorſum ergo ad veritatem ſacroſanctæ Euchariſtiæ a Chriſto Domino traditam, ab Apoſtolis prædicatam, a Sanctis Patribus Græcis & Latinis perenni traditione propagatam clare exprimendam, & contra prophanas hæreticorum novitates tuendam, non potuerunt Patres Concilii Generalis Lateranenſis IV. ab *Innocentio III.* convocati hoc *Tranſubſtantiationis* nomen ſolemni Decreto adoptare, & in Eccleſia Catholica conſecrare? Addo etiam falſum eſſe, iſtud *Tranſubſtantiationis* nomen fuiſſe primum a Concilio Lateranenſi IV. invectum, cum illius aperte meminerint *Stephanus Eduenſis*, & *Petrus Bleſenſis*, qui Sæculo XII. vixere, quamquam tamen in uſu familiari apud omnes non adhiberetur ante laudatum iſtud Concilium, quod prædictum nomen, ad ineffabile illud myſterium explicandum perquam appoſitum, publico uſu, ad obſtruenda hæreticorum ora, conſecratum in Eccleſia eſſe voluit.

D. Obſervaſti in ſecundo Colloquio, *Joannem*, vulgo dictum XXII. qui Sæculo XIV. Romanum Pontificatum tenuit, hæreſeos inſimulari a nonnullis, qui aſſerunt, hunc Summum Pontificem non ſolum ex animo propugnaſſe veterem quorumdam erroneam ſententiam, quod Sanctorum Animæ ad ſupremi diem uſque judicii Viſione Dei Beatifica non fruantur; ſed eam, ut dogma Fidei Eccleſiæ credendam propoſuiſſe. Hunc Summum Pontificem ab hac calumnia hic vindicare debes; quo certiſſime conſtet, Doctrinam Eccleſiæ Romanæ Sæculo XIV. puram ac illibatam perſtitiſſe.

M. Certa ſuppetunt monumenta, quibus facile evincitur, *Joannem XXII.* Pontificem Maximum nullo unquam decreto approbaſſe, nedum toti Eccleſiæ credendam propoſuiſſe veterem & erroneam illorum ſententiam, qui cenſebant, procraſtinandam eſſe viſionem Dei beatificam, hoc eſt Sanctorum Animas Viſione Dei ante ſupremi judicii diem non fruituras. At enim non poteſt melius nobis innoteſcere, quænam fuerit mens & ſententia *Joannis* XXII. circa ſtatum animarum poſt mortem, quam ex eodem Summo Pontifice, qui ſæpius declaravit ac profeſſus eſt, ea quæ de dilatione beatitudinis Sanctorum uſque ad diem judicii nonnunquam prædicaverat, ac defendiſſe viſus erat, a ſe fuiſſe prolata tantum ad veritatem indagandam, nec quidquam ſuper hac re unquam definitum eſſe. Id primo diſerte teſtatur *Joannes* XXII. in Epiſtola, quam anno MCCCXXXIII. ſcripſit ad *Philippum* Galliarum Regem, in qua hæc habet: Propter hoc, ut veritas poſſit melius aperiri: Nos interdum in noſtris ſermonibus mentionem habuimus, non proferendo verbum de noſtro capite, ſed dicta Scripturæ Sacræ, & Sanctorum: multique tam Cardinales, quam alii coram nobis, & alibi in ſuis ſermonibus pro & contra, de iſta materia ſunt locuti, & nedum in ſermonibus, immo publice, Prælatis, ac Magiſtris in Theologia præſentibus eſt in Curia pluries quæſtio hujuſmodi, ut ſic plenius poſſit inveniri veritas, diſputata. Idem ſcripſit *Joannes* XXII. in altera Epiſtola, quam an. ſeq. ſeu MCCCXXXIV. direxit ad Galliarum Reginam. Ex quibus duabus Epiſtolis, quas *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXXXIII. & MCCCXXXIV. refert, maniſeſto conſtat, *Joann.* XXII. permitiſſe duntaxat, ut hæc quæſtio de dilatione beatitudinis uſque ad ſupremi judicii diem, quæ tum temporis decretorio Eccleſiæ judicio necdum eliquata erat, & in dogma fidei tranſierat, in utramque partem ventilaretur, ut ex publicis Theologorum diſputationibus pateſceret veritas. At, cum nonnulli malevoli & iniqui obtrectatores, quos inter erant *Michael Cæſenas*, *Guillelmus Okamus*, *Bonagratia*, Franciſcani, & alii, qui *Ludovici Bavari* Imperatoris Schiſmatici partibus adhærebant, inde anſam & occaſionem arriperent ſiniſtros rumores ſpargendi contra *Joannem* XXII. eumque palam calumniandi, quaſi negaret Animas, quibus poſt hanc vitam nihil ſupereſt flammis piacularibus purgandum, potiri Viſione Dei beatifica

fica

Digitized by Google

ſica uſque ad ſupremi judicii diem: tunc *Joannes* XXII. publicum Cardinalium Conſiſtorium indixit die 3. menſis Januar. ann. MCCCXXXIV. in quo, Tabellionibus publicis etiam præſentibus, fidei ſuæ declarationem edidit his verbis: *Ne quis ſiniſtro interpretari poſſint, Nos ſenſiſſe aliquid, aut ſentire, quod Sacræ Scripturæ obviet, aut Fidei Orthodoxæ, dicimus & proteſtamur expreſſe, quod quidquid in quæſtione, ſeu materia viſionis animarum, videlicet an animæ a peccatis, & pœnis peccatorum purgatæ videant Divinam Eſſentiam illa viſione, quam Apoſtolus appellat facialem; ſeu quacunque alia materia in ſermonibus & collationibus noſtris diximus, allegavimus, ſeu propoſuimus, non intendentes aliquid determinare, vel decidere, ſeu credere, quod eſſet quovis modo Scripturæ Sacræ obvium vel contrarium Fidei Orthodoxæ, ſed illud ſolum tenere, & credere, quod & Scripturæ poteſt & poterat, & Catholicæ Fidei convenire, & ſi forſan in prædictis ſermonibus, vel collationibus aliqua, quæ vel Scripturæ Sacræ, ſeu Fidei Orthodoxæ quovis modo eſſent, vel viderentur obvia, ipſa præter intentionem a nobis fuiſſe prolata, dicimus & aſſerimus, eaque revocamus expreſſe, non intendentes illis adhærere, nec ea in præſenti defendere, nec etiam in futurum*. Quin, die 3. menſis Decembris ejuſdem an. 1334. *Joann.* XXII. lethali morbo correptus, ac propediem moriturus, fidei ſuæ circa Viſionem beatificam hoc reliquit teſtimonium, dicens: *Fatemur, & credimus, quod Animæ purgatæ, ſeparatæ a corporibus, ſunt in cælo, & vident Deum ac Divinam Eſſentiam facie ad faciem*. Utramque Fidei *Joannis* XXII. declarationem *Benedictus*, vulgo dictus XII. ejus in Sede Pontificia Succeſſor, inſeruit ſuo Diplomati dato Avenione ann. MCCCXXXV. quod ex MS. Vaticano integrum refert *Odoricus Raynaldus* ad ann. MCCCXXXIV. Præterea *Joannis* XXII. mentem ac ſententiam, circa ſtatum Animarum poſt mortem, perſpectam, ac exploratam reddunt tria ejus Diplomata, quorum unum dedit pro Canonizatione *S. Thomæ Aquinatis*; alterum pro Canonizatione S. *Ludovici*, Epiſcopi Toloſani; & tertium pro Canonizatione S. *Thomæ*, Herſordienſis Epiſcopi; in quibus proteſtatur Summus ille Pontifex, Sanctos illos cum Chriſto regnare in Cælis, & Viſione Dei beatifica perfrui. His certiſſimis monumentis aperte falſi convincitur impoſtura Hæreſiarchæ *Calvini*, qui libro IV. *Inſtitutionum* cap. 7. hæc impudenter ſcripſit: Expugnant, *inquit*, e numero Pontificum oportet Joannem XXII. qui palam aſſeruit, animas eſſe mortales, unaque cum corporibus interire uſque ad diem Reſurrectionis. Atque ut videas totam Sedem cum præcipuis ſuis fulturis tunc prorſus concidiſſe, nemo Cardinalium huic ſe tantæ inſaniæ oppoſuit. Sed Schola Pariſienſis Regem Galliæ compulit, ut ad palinodiam hominem cogeret. Rex ejus communionem ſuis interdixit, niſi mox reſipiſceret; idque de more publicavit per præconem. Hac neceſſitate adactus ille, errorem abjuravit, & ad marginem ait: *Teſtis Joannes Gerſon, qui tunc vivebat*. Hactenus petulantiſſimus ille Hæreſiarcha, cujus quot verba, tot putida ſunt mendacia. Primum mendacium eſt, dum ait, *Joannem* XXII. aſſeruiſſe Animas eſſe mortales, unaque cum corporibus interire uſque ad diem Reſurrectionis, cum tamen ex antiquis monumentis, & ex locupletiſſimis teſtimoniis probatæ fidei Scriptorum coævorum certiſſime conſtet, *Joannem* XXII. nunquam aſſeruiſſe, animas eſſe mortales, unaque cum corporibus interire uſque ad diem Reſurrectionis, ſed illum duntaxat, ut Doctorem privatum, plus æquo faviſſe ſententiæ quorundam veterum Patrum circa procraſtinationem Viſionis Dei uſque ad diem ſupremi judicii, quæ tamen ſententia tum temporis, ut jam obſervavimus, necdum ſolemni Eccleſiæ judicio erat proſcripta, utpote quæ confixa ſolum fuerit in Concilio Generali Florentino habito an. 1439. qua tamen non obſtante illius Concilii Œcumenici definitione, ſceleſtiſſimus Hæreſiarcha *Calvinus* eamdem opinionem, ab Eccleſia licet ut hæreticam damnatam, obſtinato animo propugnavit, ſicut alibi oſtendimus. Alterum mendacium profert *Calvinus*, dum affirmat, neminem fuiſſe, qui huic ſententiæ ſe opponeret, cum tamen Academia Pariſienſis in Saltu Vincennarum congregata hanc ſententiam de dilatione beatitudinis uſque ad ſupremi judicii diem damnaverit, ſuæque cenſuræ ad petitionem *Philippi Valeſii* Galliarum Regis authenticum porexerit Inſtrumentum, Magiſtrorum omnium ſubſcriptione & ſigillis munitum, quod integrum *Reſponſioni ſuæ ad Myſterium iniquitatis* inſeruit noſter *Joannes Coeffetau* Maſſilienſis Epiſcopus; illudque *Egaſſius Bulæus* tomo quarto *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis* ad an. MCCCXXXII. iterum retulit, ac Originale in manibus Fratrum Prædicatorum ſe Lutetiæ vidiſſe teſtatur *Philippus Gammachæus*, Doctor Sorbonicus, in primam Secundæ, quæſt. 4. cap. 2. Contra eamdem ſententiam de dilatione Beatitudinis uſque ad ſupremi judicii diem doctiſſimum ſcripſit Commentarium noſter *Durandus a S. Porciano* Epiſcopus Meldenſis, quod *Odoricus Raynaldus* ex Codice Vaticano deſcripſit, ſuiſque Annalibus inſeruit. Tertio, mentitur *Calvinus*, dum ſcribit, quod *Schola Pariſienſis Regem Galliæ compulit, ut ad palinodiam Joannem* XXII. *cogeret*; cum potius Academiæ Pariſienſis Doctores juſſu *Philippi Valeſii*, Galliæ Regis, in Saltu Vincennarum, ut mox diximus, congregati, iſtud de *Joanne* XXII. teſtimonium Regi perhibuerint, dicentes: *Multorum fide dignorum relatione audivimus, quod quidquid in hac materia* (ſcilicet de procraſtinatione gloriæ Sanctorum uſque ad diem judicii) *Sua Sanctitas dixit, non aſſerendo, ſeu opinando protulit, ſed ſolummodo recitando*. Quarto, a vero omnino abhorret, quod ſubjungit *Calvinus*, dicens: *Rex* (ſeu *Philippus Valeſius*, qui tunc in Galliis regnabat,) *ejus*, ſeu *Joannis* XXII. *Communionem ſuis interdixit, niſi mox reſipiſceret. Hac neceſſitate adactus ille errorem abjuravit*. Id, inquam, a veritate Hiſtoriæ omnino alienum eſt, tum quia apud nullum Scriptorem coævum legitur, *Philippum Valeſium*, Galliarum Regem, Communionem *Joannis* XXII. ſuis ſubditis interdixiſſe; tum quia

etiam

etiam omnes ad unum Scriptores, ſi excipias *Guillelmum Okamum*, qui *Ludovici Bavari* Imperatoris Schiſmatici ſtipendiarius erat, teſtantur, *Joannem* XXII. nullum unquam errorem propugnaſſe aut abjuraſſe, eo quod ſententia de dilatione Viſionis Dei uſque ad ſupremi judicii diem, in quam *Joannes* XXII. ut Doctor privatus inclinare viſus eſt, nondum ab Eccleſia eſſet damnata, nec ullo ſolemni Decreto ab ea definitum, Animas corporibus exutas, ac plene purgatas, in *Cælum mox recipi, & intueri clare ipſum Deum trinum & unum, ſicuti eſt*. Quæ tandem veritas plane dilucidata, & totius Eccleſiæ judicio in Œcumenica Synodo Florentina ſancita ac firmata eſt. Non me fugit, *Petrum de Alliaco*, Cameracenſem Epiſcopum, & poſtea S.R.E. Cardinalem, in quadam Oratione, quam habuit coram *Carolo* VI. III. Idus Decembris an. MCCCCVI. affirmaſſe, Regem *Philippum Valeſium*, Academiæ Pariſienſis judicio fretum, vehementiſſimas ad *Joannem* XXII. ſcripſiſſe litteras, in quibus rogum ipſi intentabat, ni ſuum revocaret errorem. Sed nullus dubito, quin *Petrus de Alliaco*, qui poſt annos duntaxat ſeptuaginta ab obitu *Joannis* XXII. id dixiſſe fertur, deceptus ſit, perperam videlicet applicando perſonæ *Joannis* XXII. minas, quas *Philippus Valeſius* Galliarum Rex intentarat Miniſtro Generali Fratrum Minorum, *Geraldo* dicto, qui ſententiam de dilatione Viſionis Dei uſque ad judicii diem cum plurium offenſione publice Pariſiis prædicaverat, cumque *Philippus* Rex ea de re per litteras ad *Joannem* XXII. directas conqueſtus fuiſſet, reſcripſit Summus ille Pontifex, & ſub juramento negavit, ſe præfatum Generalem Minorum Pariſios miſiſſe, ut ſententiam de procraſtinatione beatitudinis Sanctorum uſque ad ſupremi judicii diem in hac Civitate Pariſienſi, ſicut fama ferebat, prædicaret. Hanc Epiſtolam *Joannis* XXII. ad *Philippum*, Galliarum Regem, refert *Odoricus Raynaldus* ad an. MCCCXXXIII. Præterquam quod, teſtimonium *Petri de Alliaco* aſſerentis *Joann.* XXII. in errorem impegiſſe, facili negotio falſi convincitur locupletiſſimis teſtimoniis, quæ mox laudavimus, ejuſdem Pontificis *Joannis* XXII. ejuſque ſucceſſoris *Benedicti* XII. atque Academiæ Pariſienſis, quibus addi etiam poſſunt teſtimonia noſtri *Ptolomæi Lucenſis* cap. 42. lib. 24. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, ſæpius ab *Odorico Raynaldo* ex MS. Vaticano in Annalibus Eccleſiaſticis laudatæ, & *Joannis Villani* cap. 19. lib. XI. *Hiſtoriæ* Italicæ ſcriptæ. Qui Auctores, cum *Joanni* XXII. coævi fuerint, longe majorem, quam *Petrus de Alliaco*, in rebus Hiſtoricis ſui temporis fidem merentur. Idem judicium ferendum eſſe cenſeo de *Joanne Gerſonio*, Sacræ Facultatis Pariſienſis Cancellario, quem Hæreſiarcha *Joannes Calvinus* omnium in *Joannem* XXII. mendaciorum ſuorum teſtem citat in margine his verbis: *Teſtis Joannes Gerſon, qui tunc vivebat*; Qua in re *Calvinus* non minus ignorantiam, quam malitiam ſuam prodidit; ignorantiam quidem, dum ait, *Joannem Gerſonem* eodem tempore vixiſſe, quo *Joannes* XXII. Eccleſiam regebat, cum tamen certum ſit, *Joannem Gerſonium* longe poſt obitum *Joannis* XXII. natum eſſe. Mortuus quippe eſt *Joann.* XXII. ann. MCCCXXXIV. ut teſtatur *Joannes Villani* lib. XI. *Hiſtoriæ* cap. 19. *Joannes* vero *Gerſonius* natus eſt anno MCCCLXIII. ut videre eſt apud *Trithemium* in libro *De Viris Illuſtribus*. Qui igitur, amabo, fieri potuit, ut *Joannes Gerſonius* eodem tempore vixerit, quo *Joannes* XXII.? At hic Anachroniſmus, etſi graviſſimus, poſſet *Calvino* condonari, niſi ibidem ſuam malitiam aperte indicaret. Poſtquam enim audaciſſimus ille Hæreſiarcha infrunito ore aſſeruit, *Joannem* XXII. negaſſe immortalitatem animæ, & *Philippum Valeſium*, Galliarum Regem, communionem hujus Summi Pontificis ſuis ſubditis interdixiſſe, aliaque non minus inſulſa congeſſit mendacia, citat ad marginem *Joannem Gerſonium*, ut vadem ac teſtem omnium mendaciorum, quæ in *Joannem* XXII. virulento calamo ſcripſit, cum tamen *Joannes Gerſonius* nullibi dicat, *Joannem* XXII. negaſſe immortalitatem animæ, & *Philippum Valeſium* Galliarum Regem interdixiſſe ſuis ſubditis communionem *Joannis* XXII. Hoc unum duntaxat, ut candide fatear, aſſerit *Joannes Gerſonius*, videlicet *Joannem* XXII. ut Doctorem privatum, propugnaſſe ſententiam de dilatione Viſionis Dei uſque ad judicii diem, eamque ſententiam a Theologis Pariſienſibus fuiſſe damnatam. Sic enim in Sermone de Feſto Paſchatis, illud explicans: *Hodie mecum eris in Paradiſo*, effatur iſte Academiæ Pariſienſis Cancellarius: *Propter quod inſuper apparet falſitas doctrinæ Papæ Joannis* XXII. *quæ damnata fuit cum ſono buccinarum coram Rege Philippo avunculo tuo per Theologos Pariſienſes, de Viſione beata, & credidit potius Theologis Pariſienſibus, quam Curiæ.* Hoc *Joannis Gerſonii* teſtimonium hic referre neceſſarium eſſe duxi, ut inde facile intelligeres, falſo *Joannem Gerſonium* citari ab Hæreſiarcha *Calvino* tanquam teſtem omnium mendaciorum, quæ ipſe de induſtria ſuo in cerebro conficta in *Joannem* XXII. ſacrilego ore evomuit. Quamquam tamen, ut obiter dicam, nec ipſimet *Joanni Gerſonio* fides adhibenda ſit, non ſolum quia aſſerit, ſententiam de procraſtinatione Viſionis Dei uſque ad judicii diem fuiſſe a Theologis Pariſienſibus damnatam cum ſono buccinarum, quæ profecto circumſtantia de cenſuræ Theologorum Pariſienſium promulgatione facta *cum ſono buccinarum* ab antiquioribus, & coævis Scriptoribus omnino reticetur, ſed etiam quia *Gerſonius* innuere videtur, *Joannem* XXII. ex animo propugnaſſe ſententiam de dilatione beatitudinis uſque ad ſupremi judicii diem, cum potius ex antiquiſſimis Monumentis, quæ jam laudavimus, & ex diſertis coævorum, ac ſubinde *Gerſonio* antiquiorum Scriptorum teſtimoniis haud oſcure colligi poſſit, *Joannem* XXII. propendiſſe duntaxat in ſententiam de dilatione beatitudinis uſque ad judicii diem, eumque inquirendæ ac elucidandæ veritatis gratia, quæſtionem hanc de Sanctarum Animarum beatifica Viſione in utramque partem diſceptari optaſſe, eam tamen auctoritate Pontificia nunquam definiſſe, cum illius Pontificiæ definitionis nullum in hujus Summi Pontificis,

seu

ſeu dictis, ſeu factis, ſignum, aut leviſſimum reperiatur veſtigium.

D. Quænam in Scholis Sæculis XIII. & XIV. Theologiam docendi obtinuit methodus, & quæ potiſſimum Diſciplinæ, Artes, ac Scientiæ excultæ fuerunt?

M. Quamvis Sæculis XIII. & XIV. ſtudium juris Canonici & Civilis maxime viguerit, in profeſſionem tamen Theologiæ Scholaſticæ omnis fere litterarum dignitas conſiſtebat, præſertim poſtquam *S. Thomas*, Doctor Angelicus, Theologiam Scholaſticam egregiis Commentariis, ac Summa ſua tripartita plurimum illuſtraſſet, atque Philoſophiam obſequio fidei mancipaſſet. Huic quippe Sanctiſſimo Præceptori prima, ac pene una cura fuit inquirere ac certo noſſe, quid Scriptura, quid conſenſus omnium Sanctorum Patrum de quaque re doceret, ut, eo conſtituto tanquam immoto fundamento, totam illi Theologiam adſtrueret. Hinc *Doctoris communis* nomen affecutus eſt, quia, Duce verbo Dei, fugit diverticula, & tritam Patrum calcavit viam, a qua ne latum quidem unguem permiſit ſibi diſcedere. Omnes Scientias obſequio fidei ſubjecit, & ex Philoſophia eas ſententias delegit, quæ ad fidei myſteria explicanda & propugnanda conducere poſſent; verbo dicam, ſicut vitæ origo & finis eſt a corde, quod primum omnium incipit, & ultimum definit vivere, ita S. *Thomæ Aquinatis* ſcribenti, & docenti fides inſtar cordis fuit, ab una fide & traditione cœpit, & in fidem deſiit. Theologica e doctrina Patrum, & principiis fidei hauſit, in opinionibus vero Philoſophicis deligendis, inter hinc inde probabilia unius fidei defendendæ rationem ita habuit, ut merito Doctoris illius Angelici Scripta appellare poſſim Chriſtianæ Religionis Armamentarium, & quæcumque vocet, ſint vel conſectaria a fide deducta, vel præſidia fidei & ad illam apparatus. Si vellem ad hujus rei fidem faciendam, quæ ſuppetunt, hinc proferre experimenta, decurrendæ mihi eſſent omnes Theologiæ partes, quia ubique eamdem methodum ſervavit. Hanc *S. Thomæ* in pertractandis quæſtionibus Theologicis methodum, qua ad veritatis diſcuſſionem nulla aptior, ad Catholicam fidem defendendam ſolidior, ad mores probe informandos ſecurior eſſe poteſt, qui Sæculis XIII. & XIV. ſecuti ſunt Theologi, a veritatis tramite nunquam deviarunt. At, proh dolor! nonnulli fuerunt Seculis XIII. & XIV. Theologi, qui diverſam a Sancti *Thomæ* methodo viam ineuntes, & in Theologia Philoſophos agentes, in varios errores proruperunt, quorum temeritatem, ſuperbiam, inſolentiamque repreſſit Academia Pariſienſis, ſicut oſtendimus in Colloquio tertio. Extiterunt etiam alii Academiæ Patienſis Theologi, qui Sæculis XIII. & XIV. affectata ingenii ſubtilioris fama, inutilium, & metaphyſicarum difficultatum Concertationibus Scholas impleverunt, nodiſque intricatiſſimis futilium quæſtionum, quæ vix aliud quam temporis jacturam, aut quod multo periculoſius, nec minus frequens malum accidebat, pietatis faſtidium afferebant. De hoc graviſſimo, qui in Theologiam Scholaſticam apud Theologos Pariſienſes irrepſerat, abuſu, jure ac merito conqueritur *Joannes Gerſonius*, Facultatis Pariſienſis Cancellarius, in Epiſtola, quam Brugis ſcripſit ad quemdam Prælatum, in qua, teſte *Egaſſio Bulæo* tomo IV. *Hiſtoriæ Univerſitatis Pariſienſis* hæc habet: *Reverende Pater, ſub veſtra, & Magiſtrorum noſtrorum correctione in Facultate Theologiæ videtur eſſe neceſſaria reformatio ſuper ſequentibus inter cætera. Primo, ne tractentur ita communiter doctrinæ inutiles ſine fructu & ſoliditate, quoniam per eas doctrinæ ad ſalutem neceſſariæ & utiles deſeruntur, neſciunt neceſſaria, quia ſupervacua didicerunt, inquit Seneca. Secundo, per eas non ſtudentes ſeducuntur, quia ſcilicet putant, illos principaliter eſſe Theologos, qui talibus ſe dant, ſpreta Biblia, & Sacris Doctoribus. Tertio, per eas* (ſeu inutiles doctrinas) *termini a Sanctis Patribus uſitati tranſmutantur contra illud Auguſtini: Nobis ad certam Regulam loqui fas eſt &c. Et non ſequitur velocior ſcientiæ alicujus corruptio, quam per hac &c. Quarto, per eas Theologi ab aliis Facultatibus irridentur, nam ideo appellantur Phantaſtici, & dicuntur nihil ſcire de ſolida veritate, & Moralibus & Biblia. Quinto, per eas viæ eorum multiplices aperiuntur. Quia enim loquuntur, & fingunt ſibi ad placitum terminos, quos alii Doctores & Magiſtri non intelligunt, nec intelligere curant, dicunt incredibilia & abſurdiſſima, quæ ex ſuis abſurdis fictionibus dicunt ſequi. Sexto, per eas Eccleſia & Fides neque intus, neque foris ædificantur. Conſtat, quod dant potius occaſiones credendi, quod Deus non ſit omnimode ſimplex, aut unus. Septimo, per eas multi ex Theologis tam active, quam paſſive ſcandalizantur, nam alii vocantur rudes ab aliis, & alii e contra Curioſi, & Phantaſtici: Tales nunc currunt propoſitiones ex talibus doctrinis: infinitæ ſunt durationes in divinis ſecundum prius & poſterius quamvis æternæ: Spiritus Sanctus libere, contradictorie, contingenter producitur ex parte principii &c.* Hactenus *Joannes Gerſonius*, qui doctrinas inutiles, quæ his temporibus in Scholas invectæ, germanæ Theologiæ faciem deturpabant, merito improbat, monetque Theologos, ut abſtineant a tractandis illis quæſtionibus, quæ ſemper litigandi novam videntur ſubminiſtrare materiam, eaſque ſolum ventilent, quæ ad Scripturæ Sacræ, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, ac veræ Theologiæ notitiam conferre, aut fidelibus Chriſtianæ pietatis ſemina inſtillare poſſunt. Huc enim profecto præcipua Theologorum cura intendi deberet, ut proſcriptis, & ab ipſis uſque radicibus evulſis ex hominum animis falſis opinionibus, præſertim illis, quæ laſcivienti hominum libidini indulgent, ſanam Theologiam ex Sacris litteris, ex Sanctorum Patrum Operibus, atque ex Sacris Eccleſiæ ſanctionibus hauſtam traderent diſcipulis, eaſque ſæpius in Scholis neceſſarias diſputationes, & exercitationes haberent, quæ intelligendi prudentiam acuunt, loquendi celeritatem incitant, artemque edocent hæreticos feriendi, repellendi, & tanquam machinatione aliqua in omnem partem contorquendi. Qua in re impenſe laudo noſtri

Digitized by Google

ſtri temporis Theologos, qui, eximia inſtructi diſſerendi facultate, bene multa, quæ ante hac aut concluſa, aut obſcura erant, variis diſputationibus tractata eruerunt, dilucide expoſuerunt, & ad altiorem ſacrarum litterarum peritiam, ad meliorem Sanctorum Patrum doctrinam, quæſtiones ad exercenda ingenia, ac diluenda contorta hæreticorum ſophiſmata apprime utiles provide atque ſapienter adjecerunt.

D. Cum non ſolum doctrinam Eccleſiæ, ſed etiam Leges & Conſtitutiones Eccleſiaſticas, quibus ſancitur Diſciplina, callere debeat Clericus, ne quidquam faciat, quod Patrum poſſit eſſe regulis contrarium; magni mea intereſt, ut hic Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, quæ Sæculis XIII. & XIV. viguit, ſpeciem & formam adumbres.

M. Priuſquam ſingularia quædam attingam Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Capita, non abs re erit generales præmittere Obſervationes, ſpectantes Diſciplinam Eccleſiæ, quæ Sæculis XIII. & XIV. ſancita fuit, atque executioni mandata. In primis, obſervare debes, pluralitatem Beneficiorum ſæculo decimo tertio multis Clericis placuiſſe, eumque abuſum frequentibus Decretis & Canonibus Summorum Pontificum ac Conciliorum damnatum eſſe, ſed cum nihiloſecius hæc peſtis, præſertim in Galliis, latius graſſaretur, *Guillelmum* Pariſienſem Epiſcopum, per triennium, hoc eſt, ab anno MCCXXV. uſque ad annum MCCXXXVIII. hanc de Beneficiorum unitate aut pluralitate controverſiam juſſiſſe a Theologis Academiæ Pariſienſis diſputari, an videlicet ſalva conſcientia poſſet quis plura adire & habere Beneficia? Hanc quæſtionem diuturno examine diſcuſſerunt Theologi Pariſienſes, ac tandem plenis Theologorum Comitiis, quibus ex Familia Dominicana intererant tres, *Hugo a Sancto Charo*, Theologiæ Profeſſor, ac poſtea S. R. E. Cardinalis, *Guerricus a Sancto Quinto*, *&* *Gaufridus*, quorum ſuffragiis decretum eſt, nullum poſſe, ſine legitima cauſa, pluribus beneficiis potiri, ſi ex uno Beneficio annuos reditus ad honeſtam vitæ ſuſtentationem ſufficientes perciperet. Id diſerte teſtatur noſter *Thomas Cantipratanus*, qui tum temporis Pariſiis verſabatur libro 1. *Apum* cap. XX. num. V. ubi hæc habet: *Volo*, inquit, *ut quicumque hæc legerit, ſciat me anno ab Incarnatione Domini* MCCXXXVIII. *fuiſſe Pariſiis, ubi Venerabilis Guillelmus Pariſienſis Epiſcopus, qui in Theologia rexerat, conventionem fecit omnium Magiſtrorum in Capitulo Fratrum Prædicatorum. Propoſita ergo quæſtione de pluralitate Beneficiorum, ſolerti, & valde longa diſſertatione probatum eſt, duo Beneficia, dummodo unum valeret quindecim libras Pariſienſes* (quæ Summa tunc temporis in Galliis, ob monetæ penuriam ad honeſtum Clerici victum ſufficiebat) *teneri cum ſalute animæ non poſſe*. Verum, inter Scriptores Sæculi XIII. nullus, mea quidem ſententia, diligentius excuſſit, & clarius atque ſecurius hanc de unitate, vel pluralitate Beneficiorum Controverſiam explanavit, quam *S. Thomas*, Doctor Angelicus, Quodlibeto IX. Quæſtione VII. Art. II. ubi primum docet, quod inter actiones de ſe indifferentes ad bonum & malum locum habere non poſſit plurium præbendarum, ſeu cumulatorum Beneficiorum poſſeſſio, *cum hoc, quod eſt habere plures Præbendas, plurimas in ſe inordinationes contineat, utpote, quia non eſt poſſibile aliquem in pluribus Eccleſiis deſervire, in quibus eſt præbendatus, cum præbendæ videantur eſſe ordinatæ quaſi quædam ſtipendia Dei ibidem miniſtrantium. Sequitur etiam diminutio Divini Cultus, dum unus loco plurium inſtituitur. Sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum Teſtatorum, qui ad hoc bona Eccleſiis contulerunt, ut certus numerus Deo deſervientium ibi eſſet. Sequitur etiam inæqualitas, dum unus pluribus Beneficiis abundat, & alius nec unum habere poteſt*. Secundo, docet *S. Thomas*, Præbendarum, ſeu Beneficiorum pluralitatem *eſſe in numero harum actionum, quæ abſolute conſideratæ deformitatem, vel inordinationem quamdam important, quæ tamen, aliquibus circumſtantiis advenientibus, bonæ efficiuntur; Sicut occidere hominem vel percutere, in ſe deformitatem quamdam importat; Sed ſi addatur, occidere malefactorem propter juſtitiam, vel percutere delinquentem cauſa diſciplinæ, non erit peccatum, ſed virtuoſum. In numero harum actionum videtur eſſe habere plures præbendas: Quamvis enim aliquas inordinationes contineat, tamen aliæ circumſtantiæ poſſunt ſupervenire, ita honeſtantes actum quod prædictæ inordinationes totaliter evacuentur; ut puta ſi ſit neceſſitas in pluribus Eccleſiis ejus obſequio, & poſſit plus ſervire Eccleſiæ, vel tantumdem, abſens quam alius præſens; & ſi qua alia ſunt ejuſmodi. Et tunc iſtis conditionibus ſupervenientibus cum recta intentione non erit peccatum.....Si vero aliquis*, ſubdit Doctor ille Angelicus, *hac intentione plura Beneficia habeat, ut ſit ditior, ut lautius vivat, & ut facilius ad Epiſcopatum perveniat in aliqua Eccleſiarum, ubi eſt Præbendatus, non tolluntur prædictæ deformitates, ſed augentur, quia cum tali intentione & unum Beneficium habere, quod nullam inordinationem importat, eſſet illicitum*. Denique concludit *S. Thomas*: *ſine quibus circumſtantiis tutum non eſt plures habere Præbendas quantumcumque Diſpenſatio interveniat; eo quod diſpenſatio humana non aufert ligamen Juris naturalis, ſed ſolum ligamen Juris poſitivi, quod per hominem ſtatuitur, & per hominem diſpenſari poteſt*. Ex qua *S. Thomæ* doctrina manifeſto colligitur, Beneficiorum pluralitatem, quæ his munita non eſt circumſtantiis ab illo Doctore Angelico aſſignatis, illicitam eſſe, meritoque damnata Canone XIX. Concilii Lateranenſis IV. ſub *Innocentio* III. anno MCCCXV. celebrati, quem Canonem poſtea Sæculo XIV. renovarunt Summi Pontifices *Joannes* XXII. in ſua Decretali, quæ incipit, *Execrabilis &c.* & *Urbanus* V. in ſua Conſtitutione, cujus initium, *Horribilis &c.* Refert etiam *Odoricus Raynaldus* ad annum MCCCXI. fuiſſe Eccleſiæ Gallicanæ Præſulem Anonymum, qui in Concilio Generali Viennenſi contra Beneficiorum pluralitatem acriter invectus eſt his verbis. *Hodie, quod cum dolore referendum eſt, una perſona, aliquando minus idonea, quatuor vel quinque in di-*

verſis

verſis Eccleſiis obtinet Beneficia, ideſt, quinque vel quatuor dignitates, aliquando tres vel duas; Quin immo, quod non eſt minimum inconveniens vel abſurdum, una perſona, cui ſecundum ſtatum ſuum una ſufficeret Canonia *vel Prœbenda, decem vel duodecim in diverſis Eccleſiis obtinet, & aliquando plures, ſicut vidi. Heu! aliquando una perſona tot obtinet dignitates, Perſonatus vel Officia, quot ex eis poſſet quinquaginta vel ſexaginta exercitatis & litteratis perſonis ſufficientiſſime provideri. Ex quo pernicioſo abuſu ſequitur deſtructio Eccleſiarum, defectus ſervitiorum Eccleſiaſticorum, enervatio & diſſipatio ſtudiorum, quæ modernis temporibus ubique terrarum depereunt, propter hoc quod bonis Scholaribus exercitatum ingenium habentibus provideri non poteſt per Prælatos &c.*

Hanc generalem obſervationem de pluralitate Beneficiorum Sæculo XIII. & XIV. multis Summorum Pontificum, & Conciliorum Decretis proſcripta, altera excipiet obſervatio de Reſidentia, quæ Epiſcopis, Canonicis, & Curatis, omnibuſque Beneficia curam animarum habentia obtinentibus fuit iiſdem Sæculis XIII. & XIV. Sacris Eccleſiæ Canonibus imperata. Epiſcopi tamen a Reſidentia legitime diſpenſati aliquando cenſebantur, tum ob cauſam pietatis, quando videlicet adeunda erat Apoſtolica Sedes, ad reverentiæ, & obedientiæ ſignificationem ei exhibendam, tum etiam ob cauſam neceſſitatis, nimirum quando intereſſe debebant Conciliis Generalibus, vel adibant Concilia Provincialia, quæ Metropolitani ſingulis annis celebrare tenebantur, ut ſanxit Concilium Generale Lateranenſe IV. ſub *Innocentio* III. Summo Pontifice, Canone VI. ubi ſic ſtatutum eſt: *Sicut olim a Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum, Metropolitani ſingulis annis cum ſuis ſuffraganeis Provincialia non omittant Concilia celebrare. In quibus de corripiendis exceſſibus, & moribus reformandis, præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum &c.* Hanc Conciliorum Provincialium celebrationem, quæ ſenſim ſine ſenſu Sæculo decimo quarto in deſuetudinem abire cœperat, imperavit *Gregorius* XI. Pontifex Maximus, in Epiſtola ad *Petrum* Archiepiſcopum Narbonenſem, data anno MCCCLXXXIV. A lege reſidendi in ſuis Eccleſiis Beneficiatos ſtudentes, eorumque Profeſſores diſpenſavit ſæculo XIII. *Honorius* III. in Decretali *ſuper ſpecula*; De Magiſtris; cujus hæc ſunt verba: Docentes vero in Theologica Facultate, dum in Scholis docuerint, & ſtudentes in ipſa, integre per annos quinque percipiunt, de licentia Sedis Apoſtolicæ, proventus Præbendarum, & Beneficiorum ſuorum non obſtante aliqua alia conſuetudine vel Statuto, cum denario fraudari non debeant in Vinea Domini operantes. Iſtam *Honorii* III. Decretalem Sæculo XIV. *Clemens* V. anno MCCCVIII. *Joannes* XXII. anno MCCCXXXI. *Clemens* VI. ann. MCCCXLII. MCCCXLVI. confirmarunt.

Clericos Beneficiarios bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatores duntaxat & Œconomos, ſed non dominos eſſe, ſæpius declararunt Concilia Nationalia Sæculis XIII. & XIV. celebrata, quorum Canones in Colloquio IV. laudavimus. Eamdem doctrinam *S. Thomas*, qui Sæculo XIII. vixit, diſerte tradit Secunda Secundæ, quæſt. 185. Art. 7. ubi Epiſcopos bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatores & procuratores, non dominos eſſe docet his verbis: Aliter eſt dicendum de propriis bonis, quæ Epiſcopi poſſidere poſſunt, de bonis Eccleſiaſticis. Nam propriorum bonorum verum dominium habent. Unde ex ipſa rerum conditione non obligantur ut ea aliis conferant, ſed poſſunt ea vel ſibi retinere, vel etiam aliis pro libito elargiri. Poſſunt tamen in earum diſpenſatione peccare propter inordinationem affectus, per quam contingit quod vel ſibi plura conferant, quam oporteat, vel aliis etiam non ſubveniant, ſecundum quod requirit debitum charitatis. Non tamen tenentur ad reſtitutionem, quia hujuſmodi res ſunt eorum dominio deputatæ: Sed Eccleſiaſticorum bonorum ſunt diſpenſatores vel procuratores..... Sunt autem bona Eccleſiaſtica non ſolum in uſus Pauperum, ſed etiam ad Cultum Divinum & neceſſitates Miniſtrorum expendenda..... ſi aliquid ſibi retinuerit Epiſcopus de his, quæ ſunt pauperibus eroganda, vel etiam in uſum Miniſtrorum, aut in Cultum Divinum expendenda, non eſt dubium quin contra finem diſpenſationis agat, & mortaliter peccet, & ad reſtitutionem teneatur.

Clericos exactionibus, procurationibus, vectigalibus, pedagiis ſubdi paſſa non eſt Eccleſia XIII. & XIV. Sæculis etiam ratione patrimonii & hæreditatis, niſi uxorati eſſent, vel mercaturam exercerent, & Cenſuris Eccleſiaſticis eorum immunitatem defendit. Diſtricte quoque prohibuit Eccleſia, ne Clerici Laicum Judicem ſibi conſtituerent, aut ad Laicorum Tribunalia traherentur, ut videre eſt in multis Conciliorum Canonibus, quos in IV. Colloquio retulimus. Hanc Eccleſiarum, Clericorum, & bonorum Eccleſiaſticorum immunitatem, egregie, ut alibi obſervavimus, *Petrus Bertrandus* Æduenſis Epiſcopus, & poſtea S. R. E. Cardinalis, Sæculo XIV. totius Eccleſiæ Gallicanæ nomine coram *Philippo Valeſio*, Galliarum Rege tuitus eſt contra *Petrum de Cugneriis* Regium Advocatum, pro Baronibus & Sæcularibus Magiſtratibus perorantem, qui licet non diffiteretur, judicium de cauſis Clericorum ad Epiſcopum de jure ſpectare, aliquos tamen excipiebat caſus, ſcilicet primo crimen furti. Secundo, Clericorum conjugatorum delicta. Tertio, ſi abſque Tonſura & veſte Clericali eſſent in crimine deprehenſi. Quarto, ſi de ipſorum conjugibus ageretur. Quinto; Clericos in terris Baronum a Miniſtris Eccleſiaſticis capi non poſſe pertendebat. His exceptionibus Immunitatem & juriſdictionem Eccleſiaſticam limitare ac elevare pro viribus ſtudebat *Petrus de Cugneriis*, quem adeo nervoſe confutavit laudatus *Petrus Bertrandus* Epiſcopus Æduenſis, ut *Philippus Valeſius*, Rex Chriſtianiſſimus, libratis æqua lance hinc inde momentis, Immunitatem & Juriſdictionem eccleſiaſticam ſartam tectam in ſuo Regno conſervari voluerit, & *Petrus de Cugneriis*, qui eam impugnare ac labefactare auſus fuerat, in vulgi fabulam abierit. Cæterum, etſi Clerici Sæculis XIII. & XIV. ab exactioni-

ctionibus liberi eſſent, & Laicorum Judicum Tribunalibus exempti, interdum tamen Summi Pontifices, ob publicas Eccleſiæ neceſſitates, præſertim pro Expeditione Sacra, & ad bellum contra Hæreticos Albigenſes conficiendum, legem impoſuerunt Clericis Decimas perſolvendi Regibus ac Principibus Laicis ad certum tempus præfixum, ut conſtat ex multis exemplis, quæ referuntur a Scriptoribus horum temporum, & quæ, brevitatis ergo, ſilentio prætermitto. Permiſerunt etiam Summi Pontifices Galliarum Regibus, ut flagitioſos Clericos propter crimina homicidii, mutilationis, aut alterius enormis facinoris, vel etiam ſuper hujuſmodi criminibus publice diffamatos, in carceres ſuos detruderent, non ut jus aliquod in eos exercerent, ſed Præſulibus traderent, ne in effrænatam licentiam impunitatis ſpe prorumperent iſti Clerici graviſſimorum criminum nota inuſti. Hoc privilegium *Nicolaus IV.* Pontifex Maximus conceſſit *Philippo III.* Regi Chriſtianiſſimo, anno MCCLXXXVIII. ut videre eſt apud *Odoricum Raynaldum* ad hunc annum numer. XXXVII. Idem Privilegium *Joannes XXII.* ann. MCCCXVII. indulſit *Philippo V.* Regi Chriſtianiſſimo, ſicut ad hunc annum numer. XIII. refert citatus *Odoricus Raynaldus*.

Denique, circa Diſciplinam Eccleſiæ, quæ in adminiſtratione Sacramentorum Sæculis XIII. & XIV. frequentari ſolebat, generatim obſervare debes primo, viguiſſe adhuc Sæculo XIII. antiquum morem baptizandi per immerſionem, ſicut *S. Thomas*, qui eo Sæculo vixit, aperte teſtatur 3. Parte ſuæ Summæ, Quæſtione LXVI. Art. VII. ubi ait: *Quamvis tutius ſit baptizare per modum immerſionis, quia hoc habet communior uſus*. Et in reſponſione ad ſecundum ſibi propoſitum argumentum inquit: *Ad ſecundum dicendum, quod in immerſione expreſſius repræſentatur figura ſepulturæ Chriſti, & ideo hic modus baptizandi communior eſt & laudabilior*. Id etiam confirmat Articulo octavo ejuſdem quæſtionis, ubi docet, quod *communiter obſervatur in Baptiſmo trina immerſio, & ideo graviter peccaret aliter baptizans, quaſi ritum Eccleſiæ non obſervans*. Aſt, ſub finem Sæculi XIV. evanuit apud Latinos ritus baptizandi per immerſionem, & obtinuit mos conferendi baptiſmum per effuſionem, ut liquet ex omnibus Ritualibus, quæ a tempore Sæculi XIV. edita ſunt, in quibus omiſſa immerſione, ſolius effuſionis in baptiſmi adminiſtratione modus præſcribitur. Cur autem Eccleſia Latina hunc antiquum per immerſionem baptizandi modum in alium Sæculo XIV. immutaverit, multiplex ratio a Theologis afferri ſolet. Prima eſt, quia Miniſtri, ubi in Eccleſiis deſiit Diaconorum copia, baptizandos, adultos præſertim, immergere vix potuerunt. Secunda, quia cum parvuli recens nati majorem conſtituerent baptizandorum numerum, periculum fuit, ne ex eorum immerſione eorum valetudini aliqua labes inferretur. Tertia, quia Eccleſia tam miniſtrorum quam ſuſcipientium Baptiſmum pudori conſulere voluit, cui quidem pudori, cum non amplius extarent Diaconiſſæ, quibus fœminas, quæ erant baptizandæ, immergendi cura olim incumbebat, difficili negotio conſultum fuiſſet, ſi baptiſma, fœminis præſertim, ut fiebat antiquitus, per immerſionem fuiſſet collatum.

Præterea, circa adminiſtrationem Euchariſtiæ, quamvis Sæculo XIII. antiqua adhuc vigeret conſuetudo communionem dandi ſub utraque ſpecie, nihiloſecius in quibuſdam Eccleſiis communio ſub unica tantum ſpecie, ſcilicet panis, populo porrigebatur. Hujus conſuetudinis teſtis eſt locupletiſſimus *S. Thomas*, qui 3. Parte ſuæ Summæ Quæſtione LXXX. Art. XII. hæc habet: *Ex parte autem ſumentium requiritur ſumma reverentia, & cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad injuriam tanti Myſterii; quod præcipue poſſet accidere in ſanguinis ſumptione; qui quidem ſi incaute ſumeretur, de facili poſſet effundi: & quia crevit multitudo populi Chriſtiani, in qua continentur ſenes & juvenes & parvuli, quorum quidam non ſunt tantæ diſcretionis, ut cautelam debitam circa uſum hujus Sacramenti adhibeant, ideo provide in quibuſdam Eccleſiis obſervatur, ut populo ſanguis ſumendus non detur, ſed ſolum a Sacerdote ſumatur*. Contendunt multi Viri eruditi poſt doctiſſimum *P. Joannem Morinum*, Congregationis Oratorii Presbyterum, in libro *de Pœnitentia*, formam abſolutionis, quam Sacerdotes in tribunali Pœnitentiæ adhibebant, fuiſſe in Eccleſia Latina ad duodecimum uſque ſæculum duntaxat *deprecativam*, quali etiamnum Græci utuntur in Sacramento Pœnitentiæ, ſed non fuiſſe *indicativam*, ſeu his verbis conceptam: *Ego abſolvo te a peccatis tuis*. At, ut ut ſit de hac Patris *Morini*, & aliorum Theologorum ſententia, quam hic diſcutere animus non eſt, certum eſt, Sæculo XIII. formam ſacramentalis Abſolutionis in Eccleſia Latina non fuiſſe *deprecativam*, qualis eſt apud Græcos, ſed *indicativam*, ſicut nunc uſurpatur in Eccleſia Latina. Hujus rei teſtem omni exceptione majorem proferam *S. Thomam*, qui in Opuſculo XXII. cap. II. impugnans aliquem Scriptorem, qui Sæculo XIII. multa antiquorum Authorum laudabat teſtimonia pro ſola deprecativa abſolutionis forma in Sacramento Pœnitentiæ adhibenda, ſic reſpondet Doctor ille Angelicus: *Nunquid etiam ſi nunc viverent* (ideſt illi Authores citati ab illo Scriptore, quem refellit) *præjudicare poſſent communi ſententiæ Magiſtrorum Pariſiis regentium, qui contrarium ſentiunt, decernentes abſque his verbis: Ego te abſolvo, abſolutionem non eſſe per ſolam deprecativam orationem*. Prætermittere hic non poſſum obſervationem, quam mihi ſuppeditat idem *S. Thomas* circa Jejunium Quadrageſimale, quod ad duodecimum uſque ſæculum in Eccleſia Latina veſpere tantum ſolvebatur, ſed ineunte Sæculo XIII. mos ille antiquus mutatus eſt, & hora nona ſolvi cœptum etiam in Quadrageſima jejunium, ſicut teſtatur Doctor Angelicus Secunda Secundæ Quæſtione XLVII. Art. VII. in quo inquirit, *utrum hora nona convenienter taxetur ad comedendum his, qui jejunant?* At jejunium etiam tempore Quadrageſimæ, quod, teſte *S. Thoma*,

ma,

Digitized by Google

ula , Sæculo XIII. ſolvi duntaxat poterat hora nona, tandem cadente Sæculo XIV. hominibus majorem ad relaxarionem pronis, ad meridiem ſolvi cœpit, & ad jejunium Quadrageſimale ſatis ſuperque ſufficere viſum eſt, ſi Officio veſpertino circa meridiem perſoluto pranderetur, Eccleſia infirmitati hominum indulgente, ut cœnæ mutarentur in prandia meridiana, modo, quæ jejunio eſſentialis eſt, refectionis unitas ſervaretur, nec meridie pranſi veſpere cœnarent. Hinc merito inferas Cœnulam ſerotinam, quæ *Collatio* vulgo vocari ſoler, ſitque nunc tempore Quadrageſimalis jejunii, ex hominum relaxarione ortum habuiſſe, eique nec Sanctos Patres, nec Conciliorum Canones ſuffragari, nec Eccleſiam lata lege conſenſiſſe unquam, quamvis eam toleret.

D. Placent mihi admodum generales iſtæ, quas hactenus in Diſciplinam Eccleſiaſticam Sæculorum XIII. & XIV. præmiſiſti Obſervationes. Nunc particulatim percenſere debes præcipua Diſciplinæ Eccleſiaſticæ capita, quæ ſpectant Jura & Officia Metropolitanorum, Electiones, & juriſdictionem Epiſcoporum, Ordinationes Clericorum, eorumque ad Eccleſiaſtica Beneficia promotiones.

Hæc erant Sæculi XIII. & XIV. Jura & Officia Metropolitanorum. Primo abſolvere poterant eos, qui excommunicati fuerant a ſuis Suffraganeis, vel eorum Officialibus, ſi a ſententia lata ad eorum tribunal appellarum eſſet; illos tamen abſolvere non poterant, qui ab Archidiaconis, aut aliis Subditis Suffraganeorum ſuorum erant excommunicari, quia horum Judices non cenſebantur, ſed Epiſcopi, ſeu Merropolitanorum Suffraganei, ut conſtat ex capite *Venerabilibus*, in Sexto, Titulo, *De Sententia excommunicationis*. Secundo, Merropolitani ſupplere porerant Suffraganeorum Epiſcoporum defectum ac negligentiam in Collationibus, Inſtiturionibus, Electionibus & Confirmationibus Beneficiorum Eccleſiaſticorum, ut habetur in Capite *Licet* lib. 1. Decreralium, tit. 10. *De ſupplenda negligentia Prælatorum*, quod eſt *Innocentii* III. Poterant etiam Metropolitani, ſi vacante aliquo Epiſcopatu, Capitulum adminiſtrationem ſpiritualem aut temporalem Diœceſeos negligeret, inſtituere, & delegare ad illam Cathedralem Eccleſiam vacantem aliquem Viſitatorem aut Adminiſtratorem, ſicut decrevit *Bonifacius* VIII. Pontifex Maximus, in Sexto, cap. *Eccleſiæ*, tit. *De ſupplenda negligentia Prælatorum*. Tertio, Metropolitani Provincias ſuas viſitare tenebantur, quæ correctione indigebant, paſtorali ſolicitudine emendare, & Synodos Provinciales convocare, ut adhuc vigenria ſedulo tenerentur, retinerentur collabentia, prorſus collapſa renovarentur; & ſacri ad inſtaurandam Eccleſiæ Diſciplinam ſanciti Canones, quos Summus Pontifex *S. Leo Magnus* Epiſtola 84. ait, *Spiritu Dei conditos, ac totius orbis reverentia eſſe conſecratos*, executioni mandarentur, ſicque radicitus evellerentur pravæ quædam inolitæ conſuetudines ac corruptelæ, quas Epiſcopi divina ad regendam Eccleſiam auctoritate præditi, & in quorum firmitate unum eſt collabentis Eccleſiaſticæ Diſciplinæ præſidium, tolerare ſine piaculo non poſſunt, ſed invaleſcentibus abuſibus vehementius reluctari, & ad Diſciplinam Eccleſiaſticam inſtaurandam diligenti cura, ſtudio & contentione incumbere debent, quantum tamen patitur Chriſtiana prudentia, quæ interdum nonnullas labes, majoris mali vitandi cauſa nonnunquam tolerari præcipit. Denique, Metropolitanis Jus aſſertum erat confirmandi Electiones Epiſcoporum, non ſecus ac Metropolitanorum electiones confirmandi jus ad Romanum Pontificem ſpectabat.

Epiſcopi ab Eccleſiarum vacantium Capitulis Sæculis XIII. & XIV. eligebantur, nec in eas electiones ſeſe Principes Laici ingerere poterant, aut ſi in his ſuam aliquando interponerent authoritatem, tunc hujuſmodi Electiones nullæ ac irritæ cenſeri debebant, ſicut ſtatutum eſt in Concilio Generali Lateranenſi IV. Canone XXV. his verbis: *Si quis electioni de ſe factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit contra Canonicam libertatem, & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, nec abſque diſpenſatione poſſit ad aliquam eligi dignitatem. Qui vero electionem hujuſmodi, quam ipſo jure irritam cenſemus, præſumpſerint celebrare, ab Officiis & Beneficiis penitus per triennium ſuſpendantur, eligendi tunc poteſtate privati*. Hanc ſacrarum Electionum libertatem *S. Ludovicus*, Galliarum Rex, Pragmatica Sanctione, quam promulgavir an. MCCLXVIII. aſſeruit his verbis, quæ habentur Articulo ſecundo: *Eccleſiæ Cathedrales*, inquit, *& aliæ Regni noſtri, liberas electiones & earum effectum integraliter habeant*. Et Art. 4. *Item promotiones, collationes, proviſiones & diſpoſitiones Prælaturarum, dignitatum, & aliorum quorumcumque beneficiorum, & Officiorum Eccleſiaſticorum Regni noſtri, ſecundum diſpoſitionem, ordinationem & determinationem juris communis, Sacrorum Conciliorum Eccleſiæ Dei, atque Inſtitutorum Sanctorum antiquorum Patrum, fieri volumus & ordinamus*. Hujus Pragmaticæ Sanctionis a *S. Ludovico* Galliarum Rege editæ, ſi pleniorem noritiam habere deſideres, legeſis *Franciſci Pinſſonii*, Biturici, Pariſienſis Advocati, eruditam lucubrationem, qua illam hiſtorica Præfatione, & luculento Commentario illuſtravit. Translationes Epiſcoporum, ſolius Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & ob Eccleſiæ commodum Sæculis XIII. & XIV. fieri poterant, ut docet *Innocentius III.* Cap. *Cum ex illo*; *De Translatione Epiſcopi*. At avaritiam levitatemque Sacerdotum, qui prava cupiditate ex alia in aliam volebant tranſilire Eccleſiam, graviſſimis Decretis coercuit Eccleſia, quia naturali lege prohibitum eſt, ut docet *S. Thomas* Quodlibeto 9. art. 15. ne quis in miniſterio capeſſendo aliud quam Eccleſiæ utilitatem & Chriſti gloriam intueatur: *Non ſua quærentes, ſed quæ Jeſu Chriſti*, inquit Apoſtolus, qua voce omnem omnino Sacri Miniſterii ſuſcipiendi propoſito terreni commodi conſectationem removet. Quod ſi Eccleſiæ munera privatæ utilitatis gratia ſuſcipere non liceat, nihilo magis licitum cenſeri debet

pro-

Digitized by Google

propter aliquod commodum jam ſuſcepta non inſtabili modo, ſed ſordido ac ſervili animo dimittere, & ad alia tranſvolare, quia pinguiora ſunt, Epiſcoporum ceſſiones ſine cauſis Canonicis, & citra Romani Pontificis authoritatem Sæculis XIII. & XIV. fieri non poterant. Sex autem cauſas cedendi Epiſcopatu *Innocentius III.* Pontifex Maximus recenſet Cap. *Niſi, de renuntiatione*, cujus hæc ſunt verba: *Intueri te volumus, quod hæc ſunt illa per quæ cedendi Epiſcopus licentiam poteſt poſtulare: conſcientia criminis, debilitas corporis, defectus ſcientiæ, malitia plebis, grave ſcandalum, irregularitaſque perſonæ, ſed in his omnibus eſt obſervanda cautela.* Porro, Epiſcopi, qui ſemel cedendi facultatem a Romano Pontifice poſtulaverant, ad cedendum poſtea compelli debebant, ſi forte, ea obtenta, Epiſcopatum retinerent, ſicut ſtatuit idem Summus Pontifex his verbis: *Quidam cedendi licentiam cum inſtantia poſtulantes, ea obtenta, cedere prætermittunt. Sed cum in poſtulatione hujuſmodi, aut Eccleſiarum commoda quibus præſunt, aut ſalutem videantur propriam attendiſſe (quorum neutrum ſuaſionibus aliquorum quærentium quæ ſua ſunt ſeu etiam levitate qualibet volumus impediri) eos ad cedendum decernimus compellendos.* Epiſcopi, qui vel ſenio confecti, vel frequentibus, & quaſi perpetuis infirmitatibus conflictati, aut aliis graviſſimis cauſis impediti, paſtorali munere fungi haud poterant, ſibi laborum ſocium, ſeu Coadjutorem, accedente tamen Sedis Apoſtolicæ conſenſu, adſciſcebant, ſicut decretum eſt ab *Innocentio III.* Cap. *Ex parte: de Clerico ægrotante*, his verbis: *Cum Arauſienſis Epiſcopus gravi, & incurabili morbo fere per quadriennium laboraverit, ita quod Paſtorale Officium non poteſt ullatenus exercere; Princeps terræ illius, ac cives civitatis ejuſdem a te poſtulant inceſſanter, ut ipſis (cum ſis Metropolitanus eorum) ſtudeas providere. Verum cum ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis, nec debeas ullo modo, nec afflicto afflictio ſit addenda, ſed potius miſeriæ miſerendum, eo quod idem vir bonus extiterit, & Eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernaverit: Nos volentes tam Epiſcopo, quam Eccleſiæ providere, mandamus quatenus illi Coadjutorem aſſocies virum providum & honeſtum, per quem tam Epiſcopo, quam populo utiliter conſulatur.* Hoc *Innocentii III.* Decretum de Coadjutoribus concedendis Epiſcopis, qui ſenio aut valetudine corporali gravati, vel etiam alias impediti perpetuo, ut Officium ſuum nequeant exercere, confirmavit *Bonifacius* VIII. in Decretali, *Paſtoralis in Sexto.* Summa erat Epiſcoporum juriſdictio in cauſis Clericorum tam civilibus, quam criminalibus. Clericos abſque titulo Beneficii aut Patrimonii Sæculis XIII. & XIV. ordinare Sacri Canones Epiſcopis prohibebant, & ſi quis Epiſcopus aliquem ſine certo Titulo, de quo neceſſaria vitæ percipere poſſet, in Diaconum vel Presbyterum ordinaſſet, tamdiu ei neceſſaria ad honeſtam vitæ ſuſtentationem ſuppeditare obſtringebatur, donec in aliqua Eccleſia ei convenientia ſtipendia Militiæ Chriſtianæ fuiſſent aſſignata, niſi talis ordinatus de ſua vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſet habere. Clericis Beneficia Eccleſiaſtica conferebant Epiſcopi, modo tamen idonei eſſent ſcientia, moribus & ætate, nam pueros ad Beneficia Eccleſiaſtica promovere nefas erat, ut colligitur ex Epiſtola *Innocentii III.* quæ extat libro xv. & eſt ordine ccxxxv. in qua inter alias cauſas, propter quas Epiſcopi Melfitani depoſitionem decernit, hanc aſſignat, quod prædictus Epiſcopus *nepotibus ſuis vagientibus in cunabulis, licet ad plus vix valentibus balbutire, majores Præbendas tribuit, & Beneficia meliora, portantibus aliis pondus diei & æſtus, & iſtis, ubi non ſeminaverunt, metentibus plena manu.* Præbendæ Cathedralium Eccleſiarum interdum a ſolis Epiſcopis, quandoque a ſolis Capitulis, nonnunquam ab utriſque conjunctim, ſecundum varios Eccleſiarum mores conferebantur; ſuoque etiam jure Patroni Laici Clericos ad Beneficia præſentandi fruebantur. Indignis conferri Beneficia Canones, eaque dignioribus eſſe conferenda propugnabant Sæculi XIII. Doctores, quos inter cenſetur *S. Thomas*, Doctor Angelicus, qui Quodlibeto v. Quæſtione VI. Art. III. *hæc docet*: contingit quandoque, *inquit*, aliquem eſſe meliorem ſimpliciter, qui tamen eſt melior quantum ad hoc quod Beneficium percipiat: quia aliquis forte poteſt Eccleſiam magis juvare, vel per conſilium ſapientiæ, vel quia ſervivit in Eccleſia. Non ergo Epiſcopus tenetur dare meliori ſimpliciter, ſed tenetur dare meliori quoad hoc. Non enim poteſt eſſe quod unum præferat alteri, niſi propter aliquam cauſam. Quæ ſiquidem pertineat ad honorem Dei, & utilitatem Eccleſiæ, jam quantum ad hoc iſte eſt melior: Si autem illa cauſa ad hoc non pertineat, erit acceptio perſonarum, quæ tanto eſt gravior, quanto in rebus divinis committitur. Unde ſuper illud Jacobi Cap. I. Tu ſede hic bene &c. dicit Gloſſa Auguſtini: Si hanc diſtantiam ſedendi, & ſtandi ad honores Eccleſiaſticos referamus, non eſt putandum leve eſſe peccatum in acceptione perſonarum habere fidem Domini gloriæ; quis enim ferat eligi divitem ad Sedem honoris eccleſiæ, contempto paupere ſanctiore, & inſtructiore. Hanc Doctrinam ſæpius in ſuis Operibus inculcat S. *Thomas*, præſertim, Secunda Secundæ, Quæſt. 63. Art. II. & Quodlibeto VIII. Qu. IV. Art. I. Quid ergo, ut obiter dicam, ſenſiſſet Doctor ille Angelicus de his laxioris doctrinæ Theologis, qui non ſolum aſſerebant, in collatione Beneficiorum minus dignos ſine peccato præponi poſſe dignioribus; ſed etiam docebant, licitum eſſe muneribus ac donis mere liberalibus allicere animum Epiſcopi ad impetrandum ab ipſo Beneficium, vel ad aſſequendum aliquod Beneficium offerre, & dare pecuniam tanquam motivum, non tanquam pretium. Nullus dubito, quin has & ſimiles opiniones ab avita Eccleſiæ Diſciplina penitus abhorrentes, & viam ad Beneficiorum nundinationem exercendam aperientes totis ingenii ſui viribus confutaſſet, ac proſcripſiſſet Doctor Angelicus, ſicut eas noſtris temporibus Romani Pontifices, omneſque totius Orbis Chriſtiani Epiſcopi cenſuris multas diris devoverunt. Sed redeamus ad Eccleſiæ Diſciplinam, quæ licet Sæculis

XIII.

Digitized by Google

XIII. & XIV. ſæpius Sacris Conciliorum Canonibus ſancita ac reſtaurata fuerit, tamen Sæculo XIV. præſertim tempore Schiſmatis, graviſſimam labem in Gallia, quæ *Clementem* VII. Avenione ſedentem pro legitimo Pontifice agnoſcebat, in collationibus Beneficiorum contraxit. Tunc enim per collationes titulo *Commendæ* ſactas Archiepiſcopatuum & Abbatiarum tam Regularium, quam Sæcularium, per Reſervationum, Gratiarum expectativarum, & Penſionum accumulationem, latiſſimum ad Polygamiam ſpiritualem, ſeu Beneficiorum pluralitatem, oſtium apertum eſt.

D. Monaſticam, ſeu Regularem Diſciplinam Sæculis XIII. & XIV. reſtauratam fuiſſe, ac magnum inde ſuſcepiſſe incrementum, ex eo præſertim conjecturam facio, quod multiplices in utroque ſæculo emerſerint Religioſorum Ordines, qui doctrina & ſanctitate Eccleſiam plurimum illuſtrarunt, & etiamnum præclaris meritis, atque Apoſtolicis laboribus illuſtrare pergunt. De his itaque Religioſis Ordinibus, de eorum in Eccleſiam promeritis, & de Regulati Diſciplina in illis præſcripta ſingillatim diſſerere debemus, ut Originem, ac Diſciplinam illorum Ordinum, quibus Eccleſia, ſicut *Regina circumamicta varietatibus*, exornatur, exploratam habere poſſim.

M. Incipiam ab Inſtitutione Sacri Ordinis Fratrum Prædicatorum, quem tamen, ne quis exiſtimet, me nimio aſſentandi palpandique ſtudio, a quo ſemper vehementer abhorrui, hic laudandum ſuſcepiſſe: bene multa conſulto reticebo, quæ hunc præclarum Ordinem de Eccleſia optime meritum commendare poſſent. Prætermittam Sanctiſſimos Pontifices, doctiſſimos Cardinales, innumeros Archiepiſcopos doctrina & pietate inſignes, quos hic celeberrimus Ordo Eccleſiæ dedit. Miſſa faciam Elogia, quibus Romani Pontifices hunc Ordinem, ac plures ex ejus alumnis Sanctorum Faſtis ſolemni Eccleſiæ ritu adſcriptos ſæpius laudarunt, ac prædicarunt. Nihil dicam de peritia Theologorum ejuſdem Ordinis, de tot libris, quos ediderunt de rebus Theologicis, & de illorum in iiſdem tractandis eloquentia, ſolida eruditione, linguarum, maxime Græcæ & Hebraicæ, notitia. Nec teferam librorum ſpiritualium, quos lucubrarunt, copiam ac præſtantiam, nec illuſtres Commentarios, quos in Sacram Scripturam adornarunt, nec Summas Morales, in quibus uberrimam ſanioris Theologiæ Moralis doctrinam ex limpidiſſimis Sanctorum Patrum fontibus, & ex Sacris Conciliorum Canonibus hauſtam tradiderunt. De Imperatorum, Regum, Principum ac Magnatum Confeſſariis, egregiiſque Concionatoribus, quos protulit hic clariſſimus Ordo, in præſentia ſilebo. Denique, alteri Scriptori, ſeu noſtro erudito *Jacobo Echardo*, qui propediem *Bibliothecam Scriptorum Ordinis Fratrum Prædicatorum* in lucem emiſſurus eſt, prædicanda relinquo ſingularia Fratrum Prædicatorum in Summos Pontifices, in Eccleſiam Catholicam, & in omnes Chriſtianos merita, quibus totum Orbem impleverunt, ſeu vocatione infinitarum Gentium ad fidem, & ad Ovile Chriſti, ſeu victoriis de Hæreſibus, Gentiliſmo, Impietate, improbitateque morum feliciter reportatis, ſeu inſtaurata germana pietate, frequentia Sacramentorum, Oratione mentali, aliiſque piis inductis exercitationibus, ſeu valida Sedis Apoſtolicæ contra protervos Schiſmaticos, Reges, Imperatores, denique adverſus Inferi portas defenſione. His, inquam, referendis omnino ſuperſedebo, & ea duntaxat, quæ ad exordium Ordinis Fratrum Prædicatorum ſpectant, & quorum notitia connexa eſt cum Hiſtoria Sæculorum XIII. & XIV. compendioſa narratione perſtringam.

Ordo Fratrum Prædicatorum inſtitutus eſt a *S. Dominico* ex nobiliſſima Guſmanorum familia Calarogæ in Hiſpania nato ſub finem Sæculi XII. hoc eſt, an. MCLXX. Patrem habuit Sanctiſſimus ille Patriarcha *Felicem Guſmanum*, & matrem *Joannam de Aza*. Studia, æque ac pietatem, a teneris annis coluit *Dominicus*, & a *Didaco* Oxomenſi Epiſcopo inter Canonicos Regulares ejuſdem Eccleſiæ ann. 1194. adſcitus, Venerabilem illum Antiſtitem Romam pietatis ergo profectum, & deinde ab *Innoc. III.* Pontifice Maximo ad Albigenſis Hæreſeos expugnationem, & Hæreticorum converſionem in Gallias miſſum comitatus eſt. Immenſos labores, quos eo in munere Apoſtolico exantlavit *S. Dominicus*, conſtantiam ejus ac zelum in exercendo ſibi demandato Sacræ Inquiſitionis Officio adverſus Hæreticos Albigenſes, qui viribus pollentes, & potentiorum favore ſuperbe elati, ſuos contumacius defendebant errores; inſignes denique victorias, quas *Simon Comes Monfortius*, Belli Sacri Dux, *S. Dominici* precibus atque Conſiliis adjutus de Hæreticis Albigenſibus, multo licet potentioribus, ſæpius reportavit, ſatis in ſuperioribus Colloquiis deſcripſimus. Unde, his prætermiſſis, ne tibi iteratis repetitionibus faſtidium creem, pauca duntaxat memoria digna, quæ in evertenda Albigenſium Hæreſi geſſit *S. Dominicus*, hic referre non pigebit. In primis, occurrit inſigne illud miraculum, quo *S. Dominicus* Fidei Catholicæ veritatem confirmavit, quodque *Petrus de Valle Cernaii*, Ordinis Ciſtercienſis, Scriptor coævus, memorat capite 7. *Hiſtoriæ Albigenſium*, quam deſcripſit. Conſenſerunt quippe, teſte illo Scriptore, hæretici Albigenſes, ut Schedula, in qua *S. Dominicus* Fidem Catholicam ſcripſerat, in ignem projiceretur, ſed ea lege, ut *ſi combureretur, vera eſſet fides, immo perfidia Hæreticorum; ſi vero incombuſta maneret, fidem, quam prædicabant noſtri, veram eſſe faterentur. Quid plura? Schedula in ignem projicitur, ſed cum in medio igne aliquantulum moram feciſſet, incombuſta penitus ab igne reſilivit. Stupentibus qui aderant, unus ceteris durior ait illis: projiciatur in ignem iterum, iterum reſiliit incombuſta; quod videns ille durus & tardus ad credendum, dixit iterum: Trina vice projiciatur, & tunc ſine dubio rei exitum cognoſcemus. Projicitur tertio, nec tunc quidem comburitur, ſed integra ab igne reſilit, & illæſa.*

Digitized by Google

Contra veritatem illius miraculi nihil effutire poſſunt hæretici noſtri temporis, cum iſtud miraculum referatur ab Auctore coætaneo, viro gravi & prudenti, quem veriſimile non eſt voluiſſe mentiri in re ipſis hæreticis notoria, a quibus illico mendacii coargui potuiſſet, quod ad Catholicæ Religionis dedecus & ignominiam non potuiſſet non cedere. Eo miraculo confuſa Hæreticorum turba, nonnulli, ejurata hæreſi, ad gremium Eccleſiæ Catholicæ redierunt, ſed novem præſertim nobiles mulieres, quas *S. Dominicus*, in Monaſterio, quod Toloſæ extrui curavit, ac *Prullianum* dicitur, incluſit, ut in eo tutius illæ viverent, ac remotis periculis, quibus inter hæreticos objiciebantur, ſancte pieque inſtituerentur. Hoc fuit primum Cœnobium puellarum, quod condidit *S. Dominicus*, noſtra adhuc ætate in tota Gallia celebetrimum, ſacris Virginibus nobilitate ac Sanctitate illuſtribus omni tempore inſigne. Eadem pietate motus *S. Dominicus*, Virgines Deo ſacras Romæ Monaſterio *Sancti Sixti* congregavit, & illud fuit ſecundum Virginum Deo ſacrarum Monaſterium, quod inſtituit Sanctus ille Patriarcha; ex quo tamen translatis poſtea ob Cæli gravitatem Monialibus in Clivum, qui olim *Balnea Pauli*, nunc corrupto nomine vulgo *Magnanapoli* dicitur, aliud Cœnobium extructum eſt, quod ad hanc diem Romæ nobiliſſimum habetur, & in eo bene multæ puellæ, ex illuſtriſſimis Principum proſapiis oriundæ, virginitatem ſuam ſpretis Mundi illecebris, Deo conſecrare ſummo ſibi honoris loco ducunt. His duobus inclytis Familiæ Dominicanæ Monialium Cœnobiis a *S. Dominico* excitatis tertium adjungere placet, ſeu *Peſſiacum*, quod in Galliis non multo poſt obitum *Sancti Dominici* Regia munificentia *Philippus Pulcher*, Galliarum Rex, extruxit & ornavit, quodque quamplures Virgines ortæ ex Regia ſtirpe eximia pietate, & immortali gloria illuſtrarunt.

Sed revertamur ad ſeriem rerum, quas & *Dominicus* ad profligandam graſſantem in partibus Toloſanis Albigenſium Hæreſim præclare geſſit. Præter Sacræ Inquiſitionis munus, quod *S. Dominicus* invicta conſtantia, atque infatigabili zelo in Hæreticos Albigenſes exercuit, Ordinem inſtituit *Militiæ Jeſu Chriſti*, eo potiſſimum fine, ut hi, qui huic Ordini erant adſcripti, Hæreticos coercerent, Eccleſiæ jura, libertatem, immunitates, & bona ab Hæreticorum furore & invaſione vindicarent ac ſtrenue tuerentur. Verum, mortuo S. Dominico, & exterminatis penitus Hæreticis Albigenſibus, cum ille Ordo haud amplius neceſſarius videretur, mutato nomine & Inſtituto, dictus eſt *Ordo Fratrum & Sororum de Pœnitentia S. Dominici*, a Summis Pontificibus haud paucis Privilegiis exornatus. Oppoſuit etiam *S. Dominicus* impietati Hæreticorum Albigenſium novam a ſe inſtitutam devotionem recitandi *Roſarium* B. Virginis Deiparæ, quam ſuis alumnis ita propriam eſſe voluit, ut ſapientiſſimus Doctor *Martinus Navarrus*, non dubitet aſſerere, Roſarium *Patrimonium eſſe Ordinis Dominicani*. Scio eſſe quoſdam, qui claro muſſitare audent, Roſarii Inſtitutionem *S. Dominico* acceptam referri non debere, eo ſolo nomine, quod *Theodoricus de Appoldia* in vita *S. Dominici* ne minimum quidem verbum faciat de hac Roſarii Inſtitutione a *S. Dominico* facta, & *Thomas Cantipratenſis* lib. 2. cap. 29. art. 6. & 7. tres Salutationum Angelicarum quinquagenas a quibuſdam B. Mariæ Virgini devotis recitari ſolitas memoret, de Auctore vero hujus devotionis penitus ſileat. Eo, inquam, argumento petito ex utriuſque Auctoris ſilentio moti quidam Critici, negant *S. Dominicum* eſſe Auctorem Roſarii, ejuſque originem referunt aut ad S. *Benedictum*, aut ad *Venerabilem Bedam*, aut ad *Petrum* Eremitam, aut ad alios, quos ſibi pro arbitrio fingunt. Sed proclive eſt oſtendere, moroſos illos Criticos hallucinari. Et primo quidem argumentum, quo nituntur, mere negativum eſt, ac ſubinde, juxta peritorum Criticorum Regulam, nullius momenti ac ponderis eſſe debet contra poſitiva diſertaque aliorum Scriptorum teſtimonia, contra avitam ac perpetuam traditionem, quæ a tempore *S. Dominici* ad noſtra uſque tempora in Ordine Fratrum Prædicatorum jugiter fuit conſervata; contra etiam Diplomata Romanorum Pontificum *Leonis X. Pii V.* & *Sixti V.* qui profitentur, S. *Dominicum* eſſe Auctorem Roſarii. Præterea, Originem Roſarii nec ad S. *Benedictum*, nec ad *Venerabilem Bedam* referri poſſe, patet evidentiſſimo argumento, quod mihi ſuppeditat doctiſſimus P. *Joannes Mabillonius* * Præfatione in Sæculum V. Benedictinum, quod eſt Eccleſiæ decimum, ubi ex omnibus antiquis Statutis luculentiſſime probat, Ævo *S. Benedicti*, aut *Venerabilis Bedæ*, necdum Salutationis Angelicæ in precibus recitandæ uſum invaluiſſe, eumque Sæculo duntaxat undecimo in Eccleſia frequentari cœpiſſe, ex quo palam ſequitur nec S. *Benedictum*, nec *Venerabilem Bedam* Roſarii Auctores eſſe potuiſſe, cum eorum ætate nondum apud fideles eſſet in uſu recitatio Salutationis Angelicæ, quæ tamen, ut omnes plane norunt, præcipua pars Roſarii cenſetur. Non inficias tamen eo, obtinuiſſe apud nonnullos, etiam ante *S. Dominicum*, uſum recitandi certum Orationum Dominicarum, & Salutationum Angelicarum numerum, ſed contendo, hanc precandi formulam, longe lateque diſcrepaſſe a Roſario, quod inſtituit *S. Dominicus*, quodque quinquaginta ſupra centum Salutationes Angelicas cum quindecim Orationibus Dominicis complectitur, adjuncta quindecim præcipuorum humanæ Redemptionis Myſteriorum pia meditatione. Hanc precandi Deum in honorem Beatæ Virginis formulam, quæ *Roſarium* dicitur, fuiſſe ante *S. Dominicum* a Fidelibus in Eccleſia frequentatam, nunquam probare poterunt Critici. Hujus itaque pii *Roſarii* Inſtituti Auctor eſt *S. Dominicus*, qui illud juſſu B. Virginis Mariæ vulgavit, ut ejus illibatam puritatem tueretur adverſus Hæreticos Albigenſes, qui multa impia ſacrilego ore adverſus illam effutiebant: ut Catholicorum erga eam cultum augeret ac

* *Vide correctionem Auctoris in fine hujus Tomi.*

Digitized by Google

ac propagaret, ut denique divinorum Myſteriorum, quæ in Roſario percenſentur, contemplatione piorum corda in Dei amorem magis ac magis accenderet. Nec eum ſane feſellit eventus. Incredibile qnippe dictu eſt, quanta univerſam Eccleſiam utilitate cumulaverit, & etiamnum abunde ubique terrarum cumulet hæc pia Roſarii Sodalitas, in quam Imperatores, Reges ac Principes, omneſque certatim adſcribi geſtiunt, & ad Beatæ Mariæ Virginis patrocinium corde contrito confugientes, tam in ſuis, quam in publicis emergentibus Eccleſiæ neceſſitatibus per devotam Roſarii recitationem votorum compotes fiunt.

D. Quandonam, & quo fine *S. Dominicus* ſuum inſtituit Ordinem?

M. Dum *S. Dominicus* in debellanda Albigenſium hæreſi plurimum laboraret, & in partibus Toloſanis veſtigia relinqueret eximiæ ſuæ pietatis non preſſa leviter ad exigui prædicationem temporis, ſed omnium ſermone celebrata, & ad immortalitatem gloriæ conſecrata; voluit firmiſſimam adverſus hæreſes erigere Arcem, & perpetuo Eccleſiam adverſus omnes fidei hoſtes munire præſidio. Quocirca fundamenta jecit Ordinis Prædicatorum, quem *Baronius* appellat *illuſtre Sanctorum Seminarium*, idque vir ille immortalitate dignus reipſa erat demonſtraturus, ſi Eccleſiaſticos abſolviſſet Annales, quos ad annum duntaxat milleſimum centeſimum nonageſimum octavum preduxit, morte præventus. Ordinem Fratrum Prædicatorum a S. Dominico Inſtitutum confirmavit *Honorius* III. Pontifex Maximus apud *S. Sabinam* XI. Kalendas Januarii anni MCCXVI. cum poſſeſſionibus, Parochialibus Eccleſiis, & Decimis, & in Bulla Confirmationis idem Summus Pontifex appellat Ordinem Fratrum Prædicatorum *Ordinem Canonicum*, ſeu Canonicorum Regularium: *In primis ſtatuentes* (inquit Honorius III.) *ut Ordo Canonicus, qui ſecundum Deum & B. Auguſtini Regulam in eadem Eccleſia inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur*. Nullam aliam Regulam ſuis præſcripſit *S. Dominicus* præter Regulam *S. Auguſtini*, quam ipſe, ut Canonicus Regularis, profitebatur. Ad divinas laudes in Choro decantandas, ad prædicandum verbum Dei, & ad alia in Eccleſia obeunda munia, quæ Canonicis Regularibus conveniunt, Fratres ſuos obſtrinxit Sanctiſſimus ille Patriarcha, eiſque Conſtitutiones, ad quarum normam vitam exigerent, tradidit, quarum præcipua Capita ab Ordine Præmonſtratenſium, qui veri ſunt Canonici Regulares, accepit, perpetuam videlicet a carnibus abſtinentiam, niſi morbi neceſſitate, continuum ab Exaltatione Sanctæ Crucis ad Paſcha jejunium, lineis induſiis ad carnem non uti &c. Poſt inſtitutum Ordinem *S. Dominicus*, ejuſque Fratres veſtem lineam, ſeu, ut vocant, *Superpelliceum*, aliquandiu geſtarunt; & quamvis poſtea, ſeu an. MCCXVIII. annuente Romano Pontifice *Honorio III.* Veſtem Religioſam, quam nunc deferunt Fratres Prædicatores, *Reginaldo* Aurelianenſi Decano Viro Religioſiſſimo præmonſtratam induerit *S. Dominicus*, eamque Fratribus tribuerit, inde tamen nec ipſe, nec ejus Fratres deſierant eſſe Canonici Regulares, quia, ut obſervavimus in Colloquio ſexto in Hiſtoriam Sæculi duodecimi, Religioſi Præmonſtratenſes ſunt veri Canonici Regulares, etſi non deferant veſtem lineam, ſed ſolum cappam, quam itidem geſtant Fratres Prædicatores cum hoc ſolo diſcrimine, quod Cappa Præmonſtratenſium alba ſit, Prædicatorum vero nigra. Nec etiam Inſtitutum Canonicorum Regularium dimiſiſſe cenſendus eſt *S. Dominicus*, dum in Comitiis Ordinis Generalibus Bononiæ celebratis an. MCCXX. omnes poſſeſſiones abdicavit, ſeque ac ſuos Fratres ad arctiorem paupertatem, ſeu *Mendicantium*, ut ajunt, adſtrinxit, immo potius Inſtitutum Canonicorum Regularium ad majorem perfectionem provexit. Cum enim Canonici Regulares ex ſuo Inſtituto ſolemni paupertatis voto ſint obſtricti, & eo perfectius ſit votum paupertatis, quo arctior eſt paupertas, non eſt dubium quin *Sanctus Dominicus* Ordinis Canonicorum Regularium, quem profitebatur, majorem perfectionem conciliarit, dum ſe, Fratreſque ſuos arctiori paupertati, ſeu Mendicantium, addixit. Hinc in officio *Sancti Dominici*, quod recitant Fratres Prædicatores, de Sancto illo Patriarcha dicitur: *Sub Auguſtini Regula mente profecit ſedula, Tandem Virum Canonicum auget in Apoſtolicum*. Sane nemo negare poteſt, *S. Cajetanum* inſtituiſſe Ordinem Clericorum Regularium, & tamen conſtat, illum ſuis Religioſis injunxiſſe, ut abdicata rerum omnium ſolicitudine, nec redditus poſſiderent, nec vitæ ſubſidia a fidelibus peterent, ſed ſolis eleemoſynis ſponte oblatis viverent. Quæ paupertas, ut fatentur omnes, arctior eſt paupertate, quam profitentur Religioſi Ordinum Mendicantium, & tamen non derogat ſtatui Clericorum Regularium, ſed potius illum perficit. Similiter Patres Societatis *Jeſu* ſunt veri Clerici Regulares, quamvis omnibus Juribus & Privilegiis a Summis Pontificibus conceſſis Ordinibus Mendicantium fruantur, ipſique officia Religioſorum Mendicantium, Eleemoſynas videlicet a fidelibus petendo, palam exercere non dedignentur. Quidni igitur dicere ipſe poſſim eum doctiſſimo P. *Joanne Mabillonio* in ſuo ſecundo Scripto, quod Galli *Factum* vocant, Fratres Prædicatores veros eſſe Canonicos Regulares, etiamſi *S. Dominicus*, eorum Inſtitutor, ac Canonicus Regularis, eos ad arctiorem paupertatem, ſeu Religioſorum Mendicantium, aſtrictos eſſe voluerit? Cum Ordine Fratrum Prædicatorum cœpit Sanctæ Inquiſitionis Officium, quod *Honorius III.* Pontifex Maximus, primum *Sancto Dominico*, & Fratribus Prædicatoribus præcipue demandavit ad Hæreſes exterminandas, quo Officio etiamnum variis in locis funguntur. Cœpit etiam cum Ordine Fratrum Prædicatorum Magiſterium Sacri Palatii Apoſtolici, quod primus exercuit *Sanctus Dominicus*, qui Romæ exiſtens, cum animadverteret, quotidie occupatis cum Summo Pontifice Cardinalibus, eorum miniſtros in aula nugis tempus terere, vehementer indoluit,

Digitized by Google

lnit, monnitque Pontificem *Honorium III.* turpe, & damnoſum eſſe tempus a tanta multitudine in ludos ac res vaniſſimas abſumi, ſibique utile futurum videri, ſi dum Cardinales cum eo negotiis Eccleſiæ vacarent, quiſpiam doctus illos pietatis ac fidei rudimentis imbueret. Annuit lubentiſſime Romanus Pontifex, illudque munus demandavit *S. Dominico*, quod alacriter aggreſſus, Epiſtolas *S. Pauli* publice in Palatio Apoſtolico interpretari cœpit, indeque perhonorificum munus alicui Religioſo Ordinis Fratrum Prædicatorum ad noſtra uſque tempora collatum eſt, & quotquot *S. Dominico*, qui primum hoc loco & nomine donatus eſt, perpetua nec interrupta ſerie filii ſucceſſerunt, Parentis cum munere fidem in Sedem Pontificiam exceperunt, nullus eorum ab officio amotus eſt, ſed omnes Magiſterio immortui ſunt, præter eos, qui ſibi inde gradum ad altiora fecerunt. Hic autem debes obiter obſervare, Sanctum *Dominicum*, contemptis Philoſophorum figmentis, totum ſe dediſſe lectioni Scripturæ Sacræ, & ad illius ſtudium ſæpius Fratres ſuos fuiſſe adhortatum, ſicut teſtatur *Theodoricus de Appoldia* in ejus Vita libro IV. cap. IV. his verbis: *Et quia ſine Sanctarum notitia Scripturarum perfectius Prædicator nemo eſſe poteſt, hortabatur Fratres S. Dominicus fideliter, ut ſemper in Novi & Veteris Teſtamenti lectione eſſent, atque ipſe quoque Evangelium ſecundum Matthæum, & Pauli Epiſtolas apud ſe ferens, multum in eis lectitabat, ut propemodum memoria retineret. Evangelium enim & Apoſtolicam doctrinam & vitam amans & amplectens, Philoſophica figmenta non magni faciebat.* Auctor erat etiam *S. Dominicus* ſuis Fratribus, teſte *Flaminio* in ejus Vita, ut Veterum Patrum Opera aſſidue verſarent, ab eis illibatam doctrinam haurirent, atque ab eorum documentis ne tranſverſum quidem digitum deſciſcerent. Noverat quippe Sanctiſſimus ille Patriarcha, Catholicam Religionem ſana, ſolidaque Sanctorum Patrum doctrina, ceu ſacra anchora niti, & ex ea, velut ex munitiſſimo armamentario, tela depromi, quibus confodiantur Hæreſes.

Poſt obitum *S. Dominici*, qui incidit in diem VI. menſis Auguſti anni MCCXXI. ejuſque Canonizationem ſolemni Eccleſiæ ritu peractam a *Gregorio IX.* Pontifice Max. III. Idus Julii ann. MCCXXXIV. ſanctiſſimas Leges ac Conſtitutiones condiderunt Comitia Generalia Ordinis FF. Prædic. quas Romani Pontifices approbarunt, quos inter *Clemens* VIII. aſſerere non dubitavit, ad Religioſum ex Dominicana Familia in Sanctorum numerum ſolemni ritu referendum, ſibi loco omnium miraculorum fore exactam ſuarum Conſtit. obſervantiam. Adeo huic Summo Pontifici ſancta videbatur Diſciplina, quæ præſcripta eſt in Ord. Prædicat. Ea Sanctiſſima Diſciplina imbuti Dominicani ſuaviſſimum omnium virtutum odorem Sæculis XIII. & XIV. longe, lateque diffuderunt, errantes veritatem docuerunt, diſſiparunt carnales affectus, peccatores ad pœnitentiam & pietatem pellexerunt, atque Fidem Catholicam defendendi ardentiſſimo zelo accenſi, adverſus Hæreticos in Conciliis General. quæ his temporibus celebrata fuere, acerrime diſputarunt. In Concil. ſiquidem Later. IV. ſub *Innocentio III.* habito an. MCCXV. *S. Dominicus* in Palentina Academia Magiſterio donatus, & omnigena litteratura inſtructus, *Almarici* errores profligavit. In Concilio Lugdunenſi primo ſub *Innocentio* IV. anno 1145. celebrato, *Hugo* Cardinalis, Ordinis Prædicatorum, jura Summorum Pontificum magno animi æſtu tuitus eſt contra *Friderici* II. Imperatoris tyrannidem, & ejus Cancellarii *Petri a Vineis* Capuani, quantum illa Sæcula ferebant, Viri eloquentis libros. In Concil. Lugd. II. quod *Gregorius X.* convocavit ann. MCCLXXIV. præter *S. Thomam Aquinatem*, qui, dum eo pergeret ad Deum in itinere migravit, interfuere tres Cardinales, triginta Epiſcopi ex Ordine Prædicatorum aſſumpti, & ingens ac valida Theologorum turma, ſub Magiſtro Generali *Joanne Vercellenſi*, qui eodem anno Lugduni Comitia Generalia celebrabat. Hos inter Dominicanos eminebant *Petrus a Tarentaſia*, tum Cardinalis, poſtea Pontifex Maximus creatus nomine *Innocentius V.* & *Albertus Magnus*, quo potiſſimum Duce victi fuerunt in hoc Lugdunenſi II. Græci Schiſmatici, & abdicatis erroribus atque Schiſmate, Romano Pontifici ſeſe ſubjecerunt. Tandem in Concilio Generali Viennenſi, quod *Clemens V.* Pontif. Maximus an. MCCCXI. habuit, Beguardorum, & Beguinarum errores ab *Eymerico*, & *Berengario*, Familiæ Dominicanæ Theologis, confutati ſunt. Sic Dominicani in Conciliis Generalibus, quæ Seculis XIII. & XIV. coacta fuerunt, edomandis Hæreſibus toti incubuerunt, illudque ingenitum in Hæreticos odium, quod a Patre ſuo hauſerunt, perpetua ſerie ad poſteros tranſmiſerunt. Sed longius me argumentum hoc abriperet, niſi in materia copioſiſſima mihi temperarem. Vela itaque contraho, nec plura dicam ad commendationem Ordinis Fratrum Prædicatorum, qui, ut omnes probe norunt, Roſario, Magiſterio Sacri Palatii Apoſtolici, Sanctæ Inquiſitionis Officio, & Sanctiſſimi *Thomæ Aquinatis* doctrina, veluti quatuor fluviis, univerſam ambit, irrigat, ac fœcundat Eccleſiam.

D. Prodieruntne eodem Sæculo XIII. Ordines Fratrum Minorum, Carmelitarum, & Eremitarum *S. Auguſtini*?

M. Certum eſt, Ordinem Fratrum Minorum Sæculo decimo tertio fuiſſe inſtitutum a Sancto *Franciſco*, qui Aſſiſii in Italia ex *Bernardone*, profeſſione Mercatore, natus eſt an. MCLXXXII. Vir fuit tam auſteræ paupertatis, ut audito Evangelio de omnibus relinquendis, paternis bonis omnibus renunciaverit, & anno MCCVIII. ſibi duodecim ſocios adſciverit, quibus vivendi normam arctiori paupertatis profeſſione inſignem præſcripſit, in Lateranenſi IV. Synodo Generali ab *Innocentio III.* atque iterum ab *Honorio III.* confirmatam. Eo Ordine, ut nullus pauperior, ita & fœcundior fuit. Nam, teſte *Matthæo Pariſio* in Hiſtoria Anglicana ad annum 1227. Fratres Minores ſtatim ab exordio ſui Ordinis terram repleverunt, habitantes in urbibus & civitati-

Digitized by Google

tatibus deni, & ſepteni, nihil omnino poſſidentes, de Evangelio viventes, in victu & veſtitu paupertatem nimiam præferentes, nudis pedibus incedentes, maximum humilitatis exemplum omnibus præbuerunt. Præter Ordinem Fratrum Minorum, duos alios *S. Franciſcus* inſtituit. Secundum nempe, Monialium, quas, Duce *S. Clara* Virgine Aſſiſinate, congregavit in Eccleſia *S. Damiani*, unde *Clariſſæ*, & *Damianæ*, *ſeu Damianiſticæ* dictæ, quæ primæ Ordinis aſperitati ſtrictius inhæſerunt, & ab aliis diſcrepant Monialibus, quæ *Urbaniſticæ* appellantur, & quæ mitigationem Regulæ ab *Urbano V.* factam ſequuntur, & prædia poſſident. Tertium denique Ordinem, ſeu *Pœnitentium*, inſtituit *S. Franciſcus*, qui complectitur non ſolum in Clauſtris degentes Cœnobitas, qui & tertiæ *S. Franciſci* Regulæ adhærent, ſed etiam laicos viros & fœminas, qni domi ſuæ juxta ejuſdem Regulæ præſcriptum vivunt. De *S. Franciſco*, & ejus Ordine præter *S. Bonaventuram*, qui vitam Sancti illius Patriarchæ accuratiſſime ſcripſit, legendi ſunt Annales *Wadinghi*, qni de initio, & propagatione illius Ordinis, nec non de Viris, qui ſanctitate, dignirare & doctrina huuc Ordinem illuſtrarunt, longo, latoque calamo diſſerit. Hic duntaxat ex *Wadingho* in Annalibus Minorum ad an. 1244. breviter obſervabo, poſt S. *Franciſci* obitum, qui contigit IV. Nonas Oct. anni 1226. *Heliam*, qui ſecundus a *B. Franciſco* Miniſtri Generalis Ordinis Minorum munus excepit, fuiſſe Sanctiſſimo Patriarchæ diſſimilem, & invexiſſe in Ordinem inſatiabilem cupiditatem ædificandi loca ſumptuoſa, procurandi legata pia, & effrænem libidinem bona temporalia poſſidendi; adeo ut Sanctiſſimnm illud Inſtitutum funditus evertiſſet, niſi *S. Antonius*, & *Bonaventura* mentem Ordinem valide ſuſtinuiſſent. Verum hanc *Heliæ* Miniſtri Generalis, & aliquorum Ordinis Minorum licentiam, cæterorum ejuſdem Ordinis pietas atque obſervantia longe ſuperavit, firmo videlicet permanente Oraculo, quo dicitur Chriſtus S. *Franciſco* promiſiſſe, nunquam defuturos in ipſius Religione Viros, qui doctrinæ vitæque exemplo aliis in Eccleſia tempore quantumlibet caliginoſo prælucerent. Ordinis Minorum plures nunc ſunt familiæ, de quibus ſuo loco dicemus. Numeroſiſſima eſt *Obſervantium*, qui & *Cordigeri* dicuntur, quod funiculo cinganiur. Eorum alii *Conventuales* majoris ſeu laxioris, alii minoris, ideſt, arctioris obſervantiæ, vocantur. Illis immobilia in communi poſſidere permiſſum, aliis vetitum eſt.

De Origine & Antiquitate Ordinis Carmelitarum non una omnium eſt ſententia. Carmelitæ quippe ad *Eliam*, *&* *Eliſeum* Veteris Teſtamenti Prophetas, & Montis Carmeli incolas, ſuam originem referunt. *Sixtus Quartus*, *Sixtus Quintus*, *Pius Quintus*, *L. Andreſ.* Societatis Jeſu, aliique non Carmelitæ, & magnæ notæ Doctores, idem aſſerunt. Ipſe vero ſecutus conſilium Apoſt. cap. 3. Epiſt. ad *Titum* dicentis: *Genealogias, & contentiones & pugnas devita, ſunt enim inutiles & vanæ*; vel, ut ait idem Apoſtolus 2. ad *Timotheum* cap. 3. *Sciens quia generant lites*; conſultius eſſe duco, de Carmelitarum Origine penitus in præſentia ſilere, & ea tantummodo hic referre, quæ de Carmelitarum Ordine comperta habemus, atque a nemine in dubium revocantur. In primis, fatentur omnes, Beatum *Albertum*, qui Eccleſiam Hieroſolymitanam ab anno 1204. uſque ad annum 1214. rexit, dediſſe Montis Carmeli Eremitis Regulam breviſſimam præſcribentem divini Officii & Orationis quotidianæ penſum, conſtructionem Oratorii in medio cellularum, ubi mane per ſingulos dies ad audienda Miſſarum ſolemnia convenirent, perpetuam ab uſu carnium abſtinentiam, jejunium a Feſto S. Crucis ad Paſcha, ſolitudinem, fugam otii, Prioris electionem, &c. Hæc Regula, quam *B. Albertus* Patriarcha dedit Eremitis Montis Carmeli, fuit confirmata ab *Honorio III.* Pontifice Maximo anno MCCXXVI. eamque poſtea *Hugo a S. Charo*, tituli *S. Sabinæ* Presbyter Cardinalis ex Ordine Prædicatorum aſſumptus, & *Willelmus*, Anteradenſis Epiſcopus, auctoritate ab *Innocentio IV.* ſibi commiſſa, declararunt, correxerunt, mitigarunt: quam declarationem, correctionem, & mitigationem ipſe Pontifex confirmavir, Diplomate dato Lugduni Kalendis Septembris anni 1248. ſicut refert *Caſtillus* prima parte ſuæ Hiſtoriæ, libr. III. cap. 25. Præterea, conſtat *Honorium IV.* Pontificem Maximum anno 1285. dediſſe Carmelitis pallium album, mutatis videlicet, ut ait *Spondanus* ad annum 1285. Num. 20. eorum chlamydibus, quæ ex albo panno latis faſciis pullis ſive canuſiuis intertextis variatæ erant. Quam mutationem *Bonifacius VIII.* confirmavit anno primo Pontificatus ſui. Denique Religioſi Carmelitani cultum *B. Mariæ Virginis*, cujus ſe *Fratres de Monte Carmelo* appellant, longe lateque in Occidente propagarunt per piam Sodalitatem Mariani Scapularis, cui *Clemens X.* Diplomate, quod incipit *Commiſſa nobis*, dato die VIII. menſis Maji anni 1673. plures Indulgentias conceſſit. Teſtatur *Henricus Spondanus* ad ann. 1254. num. 12. *Simoni Stocho* Anglo, Priori Generali Ordinis Carmelitarum (qui Burdegalæ in Gallia ann. MCCL. mortuus eſt, ut habet hujus Urbis Chronicon, & quem uti Sanctum Ordo colit) primum Beatiſſimam Virginem manifeſte apparuiſſe, & ſacrum Scapulare contuliſſe. *S. Ludovicus*, Galliarum Rex, dum Sacrum Bellum in Palæſtina gereret, amiſſa libertate, deleto peſte & Barbarorum armis exercitu, magno pretio redemptus, in Gallias rediit, non Palæſtinæ palmas, non Orientis pretioſos uniones, non gazam Regum ſecum deportans, ſed horum omnium loco ſecum deduxit antiquos Carmeli Incolas, ut teſtatur *Petrus Matthæus* in Vita *S. Ludovici*, ex quibus, ut cetera taceam bona, quæ jam Eccleſiæ obvenerunt, una prodiit *Thereſia*, ad quam *S. Ludovicus Bertrandus* Ord. Præd. Epiſtolam ſcripſit, qua ei denunciavit, Sacrum Ordinem, quem ibat inſtauratum, intra quinquaginta annos futurum in Eccleſia omnium virtutum & laudum genere florentiſſimum, ſicut opportunius

oſtendemus in Colloquio VI. in Hiſtoriam Sæculi decimi ſexti. Plura in laudem Ordinis Carmelitarum legeſis apud *Trithemium* in libro de Ortu & progreſſu Carmelitarum, *Lezanam* in Annalibus Carmeliticis, *Aubertum Miræum* in libro de Origine & incrementis Ordinis Carmelitarum, *Philippum a Sancta Trinitate* in decore Carmeli Religioſi, & in Hiſtora Carmelitici Ordinis, & alios.

Haud minus obſcura eſt Ordinis Eremitarum *S. Auguſtini* origo, quam alii accerſunt a temporibus *S. Auguſtini*, quem hujus Ordinis Inſtitutorem eſſe volunt; & hos abſque ullo veritatis præjudicio in ſuo ſenſu abundare permittimus. Alii, ut videre eſt apud *Spondanum* ad annum 1256. aſſerunt, *Alexandrum IV.* Pontificem Maximum, *S. Auguſtini* monitu ſibi per quietem apparentis, multas Congregationes *Eremitarum* diverſis Regulis, titulis & veſtibus viventes, ad tollendam omnem confuſionem in unam Ordinis & Regulæ *S. Auguſtini* obſervantiam, in uniformem vivendi, ac veſtiendi modum redegiſſe, atque huic Ordini præfeciſſe primum Priorem Generalem *Lanfrancum Septalanum* Mediolanenſem. Quinque autem erant Eremitarum Congregationes, ex quibus coaluit hic Ordo Eremitarum *S. Auguſtini*. Prima dicebatur Congregatio Eremitarum *S. Auguſtini*, qui nullum Generalem habebant, ſed parebant Epiſcopis. Altera erat Eremitarum Congregatio Budrioli in Cæſenate Diœceſi inſtituta a B. *Joanne Bono*, & hæc a propriis Generalibus regebatur. Tertia appellabatur Congregatio *Eremitarum de Brictinis*, quibus *Gregorius* IX. Regulam *S. Auguſtini* tradidit. Quarta vocabatur Congregatio Eremitarum *S. Guillelmi*, quæ tam late propagata eſt, ut in duas fuerit diviſa, quarum primæ caput fuit Monaſterium in *Stabulo Rhodis*, quo in loco Vir Sanctus obierat, alterius vero Eremitarum *S. Guillelmi* Congregationis caput erat Monaſterium *De Fabali Monte*, quæ Congregatio proprio Generali parebat ſub Regula Sancti *Benedicti*. Porro, non abs re erit hic obſervare, S. *Guillelmum*, iſtorum Eremitarum Inſtitutorem perperam a nonnonnullis confundi cum *Guillelmo IX.* Aquitaniæ & Pictonum Duce, cum tamen ab eo fuerit omnino diverſus. *Guillelmus* ſiquidem Aquitaniæ & Pictonum Dux mortuus eſt in ſua peregrinatione ad *S. Jacobum*, quam an. MCXXXVII. pœnitentia motus ſuſceperat, teſte *Orderico* libro XIII. Hiſtoriæ. *Guillelmus* vero Eremitarum Inſtitutor, conſilio *Eugenii* Papæ III. Hieroſolymam profectus eſt, & cæleſti voce monitus venit in Tuſciam, ubi ſancte vixit, & obiit anno millеſimo centeſimo quinquageſimo ſeptimo, ut teſtatur *Albertus* ejus diſcipulus, qui Vitam *S. Guillelmi* Eremitæ cognomento *Magni* ſcripſit. Ejus mentio habetur in Martyrologio Romano ad diem x. menſis Februarii his verbis: *In Stabulo Rhodis* (quod nomen ejus Monaſterii fuit) *in territorio Senenſi Sancti Guillelmi Eremitæ*. Ad eandem diem x. menſis Februarii *Henſchenius* Vitam Sancti Guillelmi Magni Eremitæ deſcripſit. Legendus etiam eſt *Joannes Beſlius* in Hiſtoria Comitum Pictavienſium, & Ducum Aquitaniæ parte 2. ubi integrum Tractatum habet de mendaciis, falſitatibus, & anachroniſmis inſperſis Operi *Joannes Haii*, qui Sæculo præterito Commentarium Hiſtoricum edidit, in quo falſam illam opinionem, quæ duos illos *Guillelmos* in unum confundit, pluribus exponit ac propugnat. Hæc obiter obſervanda eſſe duxi, ut certam haberes notitiam harum Congregationum Eremitarum, ex quibus formatus eſt Ordo Eremitarum S. Auguſtini, qui Ordo adeo celebris evaſit, ut *Joannes* XXII. ei tria in Romana Curia Officia, quæ conjunxerat, conceſſerit, videlicet munus cuſtodiendi Sacrarii Pontificii, Bibliothecæ Pontificiæ, & Confeſſionis Pontificis pro tempore exiſtentis audiendæ, ſicut teſtatur *Philippus* Signinus Epiſcopus in Chronico Auguſtiniano ad an. MCCCXIX. Sed de Ordinis Eremitarum S. Auguſtini propagatione, Sanctis & Illuſtribus Viris plura legeſis apud *Jordanum de Saxonia* in Vitis Fratrum.

D. Perge, quæſo, aliorum Religioſorum Ordinum, qui Sæculis XIII. & XIV. originem habuerunt, referre Inſtitutionem.

M. Prætermitto Ordinem, qui Sæculo XIII. in Provincia Tarraconenſi inſtitutus eſt, dictuſque *Pauperum Catholicorum*, qui, rebus omnibus abdicatis, pauperem vitam profeſſi, & conſilia Evangelica amplexi, jejuniis & orationibus, lectioni, exhortationi, ac diſputationibus adverſus Hæreticos ſeſe conſecrarunt. Hic quippe Ordo, licet ab *Innocentio III.* an. MCCXV. approbatus, diu tamen non ſtetit. Prætermitto etiam Ordinem *Humiliatorum*, quem ſub Regula Sancti Benedicti an. MCC. confirmavit *Innocentius III.* eumque poſtea abolevit *Pius V.* propter inſidias *B. Carolo Borromæo* paratas anno MDLXX. Miſſis itaque his jam antiquitatis Ordinibus, illos duntaxat hic referam, qui adhuc perſtant, & Eccleſiam doctrina ac pietate illuſtrant. Omnium antiquiſſimus eſt *Ordo Sanctiſſimæ Trinitatis de Redemptione Captivorum*, qui inſtitutus eſt a *S. Joanne de Matha* in Gallo-Provincia nato, Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctore, atque a Sancto *Felice* Anachoreta Valleſiano, in loco Diœceſis Meldenſis, qui *Cervus Frigidus* dicitur, ubi adhuc Ordinis Caput, licet apud Maturinenſes Lutetiæ ut plurimum degat Miniſter Generalis, qui ſemper Gallus eſſe debet, & cujus electio ad ſolos Gallos, & inter eos ad ſolos quatuor hujus Ordinis Provinciarum, Franciæ videlicet, Campaniæ, Picardiæ, & Normanniæ Miniſtros pertinet. Hic Ordo, qui captivos Chriſtianos ab Infidelium ſervitute liberandi præcipuam curam habet, confirmatus fuit ab *Innocentio III.* anno MCXCVIII. Pontificatus ſui primo, ſicut obſervavimus in ſecundo Colloquio. *S. Joannes de Matha*, hujus Ordinis Conditor, Romæ obiit die xxi. menſis Decembris anni MCCXIII. & in Eccleſia *S. Thomæ de Formis* ſepultus eſt.

Ordo *Vallis Scholarium* inſtitutus eſt a *Guillelmo* Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctore, & aliquot aliis ejuſdem Academiæ Magiſtris, quibus ſeſe adjunxerunt xxxvii. Scholaſtici, qui ſub Re-

gula

Digitized by Google

gula Sancti Auguſtini Deo militare decreverunt, ac voverunt in Valle, quam ipſis *Guillelmus Joinvillæus* Lingonenſis Epiſcopus aſſignavit, quæ inde nuncupata eſt *Vallis Scholarium*, & hoc nomen etiam adhæſit Ordini, qui confirmatus eſt ab *Honorio* III. anno MCCXVIII. Huic Ordini *Vallis Scholarium* coævus fuit alius Ordo in Diœceſi pariter Lingonenſi inſtitutus a quodam *Viardo* ſub diſtrictiori Ciſtercienſi Inſtituto, cujus auſteriorem obſervantiam deſcribit, & commendat *Jacobus de Vitriaco* Cap. XVII. *Hiſtoriæ Occidentalis*.

Congregationem *Silveſtrinorum* inchoavit anno MCCXXXI. in Monte Fano, non longe a Fabriano, inſigni Piceni oppido, B. *Silveſter Guzolinus* Canonicus Auximas, ac deinde Eremita, qui fama ſanctitatis cum multos Diſcipulos allexiſſet, eis Religioſum Vitæ Inſtitutum ſub Regula *S. Benedicti* præſcripſit, abiitque e vivis nonagenarius anno MCCLXVII. Ejus Vitam ſcripſit *Andreas Jacobi*, ejuſdem *Silveſtrinorum* Congregationis poſt ipſum quartus Abbas Generalis, quam apud *Surium* Tomo VI. poſterioris editionis ad diem 26. menſis Novembris legere eſt. Hanc *Silveſtrinorum* Congregationem confirmavit *Innocentius* IV. Diplomate dato quinto Kalendas Julii anni MCCXLVII. quod incipit his verbis: *Religioſam Vitam &c.*

Ordo Sanctæ *Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum* a Maurorum & Saracenorum ſervitute, monente Deipara, Sancto *Petro Nolaſco*, natione Gallo, Sancto *Raymundo Pennafortio*, Ordinis Prædicatorum, & *Jacobo I.* Aragonum Regi conſpicuam ſe præbente, inſtitutus eſt Barcinone die X. menſis Auguſti anni MCCXXIII. ſub Regula *Sancti Auguſtini*, & certis Conſtitutionibus a *S. Raymundo Pennafortio* præſcriptis, ut teſtatur *Clemens VIII.* in Bulla Canonizationis Sancti *Raymundi* his verbis: *Quare hi* (ſcilicet Jacobus Aragoniæ Rex, & Raymundus) *collatis inter ſe conſiliis & conſentientibus animis, Ordinem B. Mariæ de Miſericordia, ſeu de Mercede Redemptionis captivorum fundaverunt, cui Beatus Raymundus certas vivendi leges præſcripſit ad iſtius Ordinis vocationem accommodatiſſimas.* Hunc Ordinem Auctoritate Pontificia approbavit *Gregorius IX.* anno MCCXXV. Sanctus vero *Petrus Nolaſcus*, qui una cum Sancto *Raymundo Pennafortio* iſtius Ordinis Inſtitutor fuit, obiit die XXIX. menſis Januarii anni circiter MCCL. ejuſque vitam ex libro *Franciſci Zumel*, ejuſdem Ordinis, *de Vitis Patrum & Magiſtrorum Generalium*, deſcripſit ac publicavit *Bollandus* inter Acta Sanctorum menſis Januarii ad diem XXIX.

Ordini *Servorum B. Mariæ* Virginis initium dederunt anno MCCXXXIII. ſeptem Viri nobiles Florentini, qui Regulam *S. Auguſtini* cum nigra veſte ab Archiepiſcopo acceperunt. Sanctus etiam *Petrus* Veronenſis, qui poſtea Fratrum Prædicatorum Ordinem, & Eccleſiam ſuo Martyrio illuſtravit, pro Servorum Beatæ Virginis clariſſimo Ordine egregiam navavit operam, & diligentiſſime examinatis ac recognitis hujus Ordinis Religioſorum moribus ac regulis, de optima hujus Religionis inſtitutione certiorem fecit *Innocentium IV.* qui hunc Ordinem approbavit. Hinc Officium *S. Petri* Martyris habet Ordo Servorum B. Virginis ſub ritu duplici in Conſtitutionibus ab immemorabili tempore celebrandum, eidemque *S. Petro* Martyri ac Fratrum Prædicatorum Ordini Religio Servorum B. Virginis ſumme ſe obſtrictam profitetur, qua de re videri poſſunt Annales Servorum Centuria prima, libro ſecundo, capite quarto. Inter Generales hujus Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis cenſetur *S. Philippus Benitius*, qui obiit die XXII. menſis Auguſti anni MCCLXXXV. quo die ejus memoria in Eccleſia colitur,

Cæleſtinorum Congregatio erecta eſt a *Petro de Morone*, qui prope Sulmonem Eremiticam vitam profeſſus, ac poſtea Summus Pontifex creatus, *Cæleſtinus V.* dictus eſt, indeque huic Congregationi *Cæleſtinorum* inditum nomen. Cœpit hoc inſtitutum in Magellana Apuliæ Eremo, multis ob famam *Petri* ſanctitatis eo confluentibus, extructaque Eccleſia & Monaſterio ſub nomine *Spiritus Sancti* circa annum MCCLXX. Confirmata eſt hæc *Cæleſtinorum* Congregatio, & ampliſſimis Privilegiis donata a *Cæleſtino V.* Pontifice Maximo, qui poſt quintum menſem, Pontificatu abdicato, priſtinæ vitæ normæ retinendæ cupidus, ad hanc Congregationem, a qua ægre divulſus fuerat, rediit. Sequuntur *Cæleſtini* Regulam S. *Benedicti*. Sub eadem S. Benedicti Regula Congregatio S. *Mariæ Montis Oliveti* an. MCCCXIII. inſtituta eſt a *B. Bernardo Ptolomæo* nobili Senenſi, qui Juris primum Profeſſor, poſt uſum oculorum invocatione *B. Mariæ* Virginis receptum, in Montem ejus nominis, in Aretina Diœceſi, receſſit, aſperam vivendi rationem amplexus. Sed, inſtigante Diabolo, novitatis nomine Avenione apud *Joannem* XXII. accuſatus, ab eodem Pontifice de ejus vivendi ratione ac Inſtituto certiore facto, abſolutus eſt, ſuæque Congregationis confirmationem a *Clemente VI.* Pontifice Maximo an. MCCCXLIV. obtinuit, ac tandem, ſæviente per Etruriam, immo, per totam Italiam, peſtilentia, dum Fratribus ſuis, quorum magna pars hac graſſante peſtilenti lue icta erat, ſolatium auxiliumque ſumma charitate incenſus afferre adnititur, lethifero ipſe morbo correptus ac brevi confectus ad vitam migravit immortalem 11. Kalend. Septembris anni MCCCXLVIII.

Eremitæ Sancti Pauli Budæ in Hungaria, ex Inſtituto nimirum *S. Pauli* primi Anachoretæ, Auctore *B. Euſebio* Strigonienſi Archiepiſcopo, cœperunt circa annum MCCXV. Sed eorum Ordinem anno duntaxat MCCCXXVIII. confirmavit, multiſque auxit Privilegiis *Joannes XXII.* adductus precibus *Caroli* Hungariæ Regis, ut videre eſt in ejus Diplomate ea de re dato Avenione anno 1328. quod *Odoricus Raynaldus* refert ad hunc annum num. LXXXIII.

Sancta *Brigida*, vel *Birgitta*, Daniæ Regis filia, *Ulphonis* Neritiæ in Svecia Principis Vidua, Religioſum Ordinem *S. Salvatoris* circa annum

Digitized by Google

1363. inſtituit apud Waſtenam in Svecia, ſub Regula *S. Auguſtini*, additis novis ſanctionibus, Chriſto, ut ferunt, dictante. Veſte & Chlamyde griſei coloris tam Viri, quam Moniales illius Ordinis induuntur, Cruce rubea chlamydi intertexta, cum albo circulo in medio. Hunc habitum Monachalem non ſumpſit B. *Brigitta*, ſed Ordinis ſui confirmationem anno 1370. impetravit ab *Urbano V.* Pontifice Maximo. Obiit Sancta illa Vidua, Peregrinationibus, revelationibus, & miraculis clara, Romæ X. Kalendas Auguſti anni MCCCLXXIII. eamque primum Romani Pontifices *Bonifacius IX.* & *Joannes XXIII.* in Sanctarum numerum retulerunt. Sed ne iſta Canonizatio facta ab his duobus Pontificibus, quos, tempore Schiſmatis, univerſa non agnoſcebat Eccleſia, vacillaret, ad removendum omnem ſcrupulum, *Martinus V.* Pontifex Maximus factam a laudatis Pontificibus *S. Brigittæ* Apotheoſim, ſeu Canonizationem, ultimo ſanxit, ac confirmavit Conſtitutione data Florentiæ Kalendis Julii anni MCCCCXIX.

Hieronymiani, ſive Monachi *S. Hieronymi*, Auctore *Petro Fernando* Hiſpano, ejuſque Socio *Petro* Romano, B. Auguſtini Regulam amplexi, Inſtituti ſui approbationem a *Gregorio XI.* circa annum MCCCLXXIV. obtinuerunt. Hujus Ordinis caput eſt Lupiana, vulgo Fanum B. Virginis *de Guadaluppe* in Diœceſi Toletana. Teſtatur *Philippus Brietius* Societatis Jeſu in Annalibus ad annum MCCCLXXIII. hos Religioſos Hieronymianos nunc in Hiſpania magni nominis eſſe, & S. Laurentii Eſcurialis inquilinos & cuſtodes, atque Bibliothecarios. Alii Eremitæ *S. Hieronymi* a Beato *Petro Gambacurta* nobili Piſano fuerunt inſtituti ſub annum MCCCLXXX. qui nullis initio votis adſtricti, victum ſibi manibus quærebant, & ſublevandis pauperibus incumbebant. At *S. Pii V.* Pontificis Maximi auctoritate Vota ſolemnia amplexi, litteris & concionibus operam dare cœperunt.

Denique, Ordinem Sancti *Ambroſii* dudum inſtitutum, ſed abſque certa Regula a Sede Apoſtolica approbata, confirmavit *Gregorius XI.* ſub Regula S. Auguſtini, cum poteſtate recitandi Ambroſianum Officium, Priorem eligendi, Verbum Dei prædicandi, Confeſſiones audiendi, & mortuos ſepeliendi, ſicut legitur in ejus Diplomate dato Avenione 3. Kal. Dec. anni MCCCLXXV. quod extat Tomo primo Bullarii Romani pag. 289. Caput hujus Ordinis eſt Monaſterium Mediolanenſe *S. Ambroſii ad Nemus*.

Conſulto prætermiſi Ordinem *Jeſuatorum*, ſic appellatum, quod Sanctiſſimum nomen *Jeſu* frequenter in ore haberent, quia licet hic Ordo a *S. Joanne Colombano* Senis in Etruria fuerit inſtitutus, & ab *Urbano V.* ſub Regula Sancti *Auguſtini* anno MCCCLXVII. confirmatus; attamen poſtea extinctus eſt a *Clemente IX.* Diplomate dato die 4. menſis Decembris anni MDCLXVIII.

D. Hi ſunt igitur omnes Ordines qui ſæculis XIII. & XIV. fuerunt inſtituti?

M. Præter iſtos Ordines Religioſos, quos hactenus percenſui, alii Equeſtres Ordines Sæculis XIII. & XIV. fuerunt inſtituti, quorum primus circa annum 1232. conditus a *F. Bartholomæo*, patria Vicentino, Ordinis Fratrum Prædicatorum, dicitur *Ordo Equitum S. Mariæ Glorioſæ*; fuitque confirmatus ab *Urbano IV.* Conſtitutione data Viterbii Kalendis Januarii anni 1261. Horum Equitum, qui Regulam *S. Auguſtini* profitebantur, erat Viduarum, & pupillorum ſuſcipere patrocinium, pacem & concordiam inter homines pro viribus promovere ac fovere, præſertim in his Italiæ civitatibus, quæ cruentis Gibellinorum & Guelphorum Factionibus, ac inteſtinis odiis, belliſque conflagrabant. Tunica alba, & ſubcinericia toga induti, Crucem purpuream in campo albo, duabus ſupra poſitis ſtellis, præferebant, & vulgo *Fratres Gaudentes* appellabantur, quod nullis Religionis ſolemnibus votis addicti, in ædibus ſuis cum uxoribus & liberis vitam agerent. Eodem Sæculo XIII. hoc eſt, anno 1254. *Alexander IV.* Pontifex Maximus, Ordinem *Fratrum & Militum Hoſpitalis Leproſorum S. Lazari Hieroſolymitani* ſub Regula *S. Auguſtini* confirmavit, eumque Privilegiis auxit *Clemens IV.* Alios duos Equeſtres Ordines Sæculo XIV. approbavit *Joannes XXII.* unum videlicet in Aragonia, dictum *Ordinem Monteſiæ* ab urbe Regni Aragonii, in qua hujus Ordinis Sedes præcipua conſtituta eſt. Obſtringebantur novi iſtius Ordinis Milites, qui veſte candida cum rubra Cruce erant inſigniti, Ciſtercienſium Leges ſub proprio Magiſtro ſervare, & Valentinum Regnum a Maurorum incurſibus tueri. Hunc Militarem Ordinem rogante Aragonio Rege, confirmavit *Joannes XXII.* anno 1317. & poſt biennium idem Pontifex alteram approbavit Sacram Militiam in Luſitania inſtitutam, dictamque *Militiam*, ſeu *Ordinem Chriſti*. Hæc nova Militia in Luſitaniæ Regno ad propulſandos Mauros, ac Saracenos conſtituta eſt, Cruce rubra, linea candida interſecante diſtincta, cujus Sedes principalis Caſtrum Marinum Silvenſis in Algarbiis Diœceſis, unde poſtea Tomarium hujus Ordinis Milites migrarunt, ut videre eſt apud *Spondanum* ad ann. 1317. Num. 3. De utroque illo Militari Ordine, videlicet *Monteſiæ* & *Chriſti*, legendus etiam eſt *Joannes Mariana* Societatis Jeſu libro xv. *Rerum Hiſpanicarum* cap. xv. Mitto Ordinem Militarem *Equitum Navalium*, ſeu *de Nave dictorum*, quem *Carolus Dirrachinus*, Rex Siciliæ, ut rem maritimam, qua multum indigebat, in regno ſuo promoveret, anno 1382. inſtituit, cujus ipſe Princeps eſſe voluit, electo in protectorem Ordinis *S. Nicolao* Epiſcopo Mirenſi, erectoque in ejus memoriam Templo, ut refert idem *Spondanus* ad ann. 1382. Num. 3. Mitto etiam Ordinem *Periſcelidis*, ſeu *de la Jarretiere*, quem *Eduardus VI.* Angliæ Rex ſuo in Regno circa ann. MCCCL. inſtituit cum hac Gallica Inſcriptione: *Hony ſoit qui malypenſe*, occaſione, ut vulgo dicitur, orta ex Periſcelide defluenti Comitiſſæ Sariſberienſi, quam Rex deperibat, &

quam

quam ei cum publica amoris ſignificatione reddidit, in cujus rei memoriam Rex hunc Equeſtrem, ſed non Militarem, *Periſcelidis* Ordinem inſtituit, qui etiamnum in Anglia magno in honore habetur. Mitto denique alium Equeſtrem, ſed non Militarem Ordinem *Stellæ* dictum, quem *Joannes*, Galliarum Rex, anno MCCCLI. inſtituit in memoriam illius Syderis, quod Magos ab Oriente ad Chriſtum recens natum adorandum perduxit. Equites hujus Ordinis deferebant ſignum Stellæ torqui aureo appenſum, necnon veſtis conſpicuo loco Phrygio opere adtextum cum hoc Symbolo: *Monſtrant Regibus Aſtra viam*; ſed diuturnus non fuit hujus Ordinis ſplendor, quia ob multitudinem gregariorum, qui, ferventibus bellis, in illum admiſſi ſunt, adeo viluit, ut *Carolus V.* Galliarum Rex, *Joannis* filius, illum Excubiarum Præfecto, ejuſque Satellitibus dimiſerit.

D. In referendis Religioſis Ordinibus qui Sæculis XIII. & XIV. fuerunt inſtituti, cumulatiſſime mihi feciſti ſatis. Sed quid Sacri Canones circa Monaſticam Diſciplinam in his duobus Sæculis præcipue ſtatuerint, mox neceſſe eſt, ut paucis verbis attingas.

M. Nimius profecto forem, ſi ſingula, quæ Sæculis XIII. & XIV. circa Monaſticam Diſciplinam Sacris Canonibus ſancita ſunt, proſequi vellem. Rem totam igitur paucis abſolvam. In primis, pretium pro ingreſſu Monaſterii, ſeu pro receptione ad Religioſam Profeſſionem exigere ſimoniæ damnant Canones Conciliorum, quæ Sæculis XIII. & XIV. fuerunt celebrata. Si tamen Monaſterium tenue eſſet, poterat abſque ſimoniæ labe aliquid accipere pro victu perſonæ, quæ in Monaſterio recipiebatur. Ita docet *S. Thomas*, qui Sæculo XIII. floruit, & Diſciplinæ Monaſticæ illius temporis teſtis locupletiſſimus eſſe debet. Sic autem loquitur Angelicus ille Doctor in 4. Sent. Diſtinct. 25. Quæſt. 2. Art. 2. ad 7. *Dicendum, quod cum poſſeſſiones alicujus loci Religioſi non ſufficiunt ad ſuſtentandum plures, tunc poteſt exigi ab eo, qui in loco illo vult ſervire Deo, non quaſi pretium Religionis, ſed ut habeat Monaſterium unde ei poſſit provideri, & ideo non committitur ſimonia*. Et in ſua Summa Theologica Secunda Secundæ Queſt. 100. Art. 3. in Reſponſione ad tertiam Objectionem, hæc habet: *pro ingreſſu Monaſterii non licet aliquid exigere, vel accipere quaſi pretium. Licet tamen ſi Monaſterium ſit tenue, quod non ſufficiat ad tot perſonas nutriendas, gratis quidem ingreſſum Monaſterii exhibere, ſed accipere aliquid pro victu perſonæ, quæ in Monaſterio fuerit recipienda, ſi ad hoc non ſufficiunt Monaſterii opes*. Parentes filios ſuos minorennes, ut conſtat exemplo *S. Thomæ Aquinatis*, Vitæ Monaſticæ Sæculis XIII. & XIV. quandoque devovebant, ſed tamen ad ſæculum redire poterant, niſi anno ætatis decimo quinto Parentum Oblationem confirmarent, ſicut expreſſe definivit *Innocentius* III. in Epiſtola 116. lib. 15. ad Lugdunenſem Archiepiſcopum data, ubi ait: Cautum reperitur in Canone, ut minoris ætatis filii, qui oblati Monaſterio fuerint, ſuſcipientes habitum vel Tonſuram, ſi a Prælatis ſuis anno quintodecimo requiſiti, ſe in aſſumptæ Religionis propoſito conſenſerint permanſuros, pœnitendi licentia præcludatur, alioquin eis non adimatur ad ſæculum redeundi facultas, ne coacta præſtare Deo ſervitia videantur. Inoleverat in Galliis Sæculo XIII. graviſſimus abuſus, quo Parentes, ut filios ſuos ab hæreditate arcerent, illos in Monaſteria detrudebant. Contra quem abuſum inſatiabili Parentum cupiditate invectum *Guillelmus* Pariſienſis Epiſcopus lib. *de Moribus* c. 9. ita ſcribit: Alii a Parentibus & Propinquis eo modo in clauſtro projiciuntur, quemadmodum catuli, & porculi, quos Matres non ſufficiunt enutrire, ut videlicet mundo non ſpiritualiter, ſed (ut ita dicam) civiliter moriantur, videlicet ut portione hæreditaria priventur, & ad eos, qui Sæculo remanent, devolvatur, & quantum ad hoc Simoniaca eſt hujuſmodi projectio, immerſio, vel intentio. Quapropter, ut obiter dicam, ſicut merito culpari debent parentes, qui filios ſuos ab ingreſſu Religionis, quando vocantur a Deo, præpoſtero affectu, vel intuitu commodi temporalis deterrent, ita vehementer improbari debet ea inſatiabilis cupiditas parentum, qui familiam a plurium liberorum onere liberare volentes, his liberis ingreſſum Religionis procurant, vel quod natura ſint ad res gerendas inepti, animo hebetes, vel corpore vitioſi, vel ut aliis liberis, quos plus diligunt, iſtorum quaſi ablegatione, ampliores relinquant opes. Certe, hunc abuſum Statui Religioſo, & Eccleſiæ valde infeſtum deplorat *S. Hier.* in Epiſt. 8. *ad Demetriadem*, his verbis: *Solent miſeri Parentes, & non plenæ fidei Chriſtiani, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inveniunt, virginitati tradere; tanti, ut dicitur, vitrum, quanti margaritum. Certe, qui religioſiores ſibi videntur, parvo ſumptu, & qui vix ad alimenta ſufficiat, Virginitati dato, omnem cenſum in utroque ſexu ſæcularibus liberis largiuntur. Quod nuper in hac urbe dives quidam fecit Presbyter, ut duas filias in propoſito virginali inopes relinqueret, & aliorum ad omnem copiam filiorum luxuriæ atque deliciis provideret. Fecerunt hoc multæ, proh dolor! noſtri propoſiti fœminæ, atque utinam rarum eſſet exemplum. Quod quanto crebrius eſt, tanto iſtæ feliciores, quæ ne plurimarum quidem exempla ſecutæ ſunt*.

Religioſos Viros, Ordinum etiam Mendicantium, Sæculis XIII. & XIV. ad curam & regimen animarum, ad Eccleſiæ munera frequenter aſſumptos, ad Cardinalitiam, Patriarchalem, Archiepiſcopalem, Epiſcopalem dignitatem, immo, aliquos ad Summum Pontificatum fuiſſe provectos teſtantur Eccleſiæ, ſingulorumque Ordinum Annales. Religioſi tamen, qui ad Eccleſiaſticas dignitates erant aſſumpti, ſui Ordinis habitum deferre, & Regulam, Conſtitutioneſque, quantum eo in ſtatu fieri poterat, obſervare tenebantur, ſicut Sanctus *Thomas*, qui Sæculo XIII. floruit, aperte docet Secunda Secundæ Quæſt. CLXXXV. Art. 3. his verbis: *Dicendum eſt, quod ſi qua ſunt in Regularibus Obſervantiis, quæ non impediant Ponti-*

ficale

Digitized by Google

ſicale Officium, ſed magis valeant ad perfectionis cuſtodiam, ſicut eſt continentia, paupertas, & alia hujuſmodi, ad hæc remanet Religioſus, etiam factus Epiſcopus, obligatus, & per conſequens ad portandum habitum ſuæ Religionis, qui eſt hujus obligationis ſignum. Addit etiam Sanctus ille Doctor in Reſponſione ad tertiam objectionem, Epiſcopum ex Ordinibus Religioſis aſſumptum *proprium nullo modo habere poſſe, nec Teſtamentum facere. Si tamen ex conceſſione Papæ Teſtamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere Teſtamentum; Sed Apoſtolica auctoritate intelligitur eſſe ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis, ut ejus diſpenſatio poſſit valere poſt mortem.* Ordinibus Religioſorum Mendicantium Sæcul. XIII. & XIV. multa Romani Pontifices conceſſerunt Privilegia, quæ in Galliis occaſionem dederunt *Guillelmo a Sancto Amore*, aliiſque ejuſdem furfuris hominibus & Status Religioſi æmulis obtrectatoribus in ruinam illorum Ordinum conſpirandi. Contendebat *Guillelmus a Sancto Amore* in libro, quem edidit, *De periculis Noviſſimorum Temporum*, Religioſos Mendicantes, juxta illud Chriſti Domini dictum *Matthæi* cap. XXIII. *Nolite vocari ab hominibus Rabbi*, ſibi nullo pacto vindicare poſſe munus Magiſterii, ſeu publice docendi, prædicandi, confeſſiones audiendi, aliaque Eccleſiaſtica munia obeundi, ſed illos e commercio & ſocietate hominum omnino ſemotos peccata ſua plangere ac manibus operari debere. Contra hunc Religioſorum Ordinum impugnatorem Opuſculum, ſeu Apologiam, pro Religioſis Ordinibus ſcripſit *Sanctus Thomas*, qui fuit hujus perſecutionis particeps. Probat autem Angelicus ille Doctor, Viros Religioſos munus docendi, ut miniſterium ſuo ſtatui congruum, ſuſcipere poſſe, quia Viri Religioſi magis ſunt ad docendum idonei, utpote qui rerum divinarum contemplationi plus ceteris vacant. Hinc multi Sancti Patres, qui Religioſam vitam profeſſi ſunt, publice docuerunt, & ad Epiſcopales Infulas fuerunt ſublimati. Si ergo Viri Religioſi Epiſcopale munus, quod eſt maximum in Eccleſia, obire poſſunt, quidni docendi, & prædicandi Officium, quod minus eſt, exercere poterunt? Sanctum *Gregorium Nazianzenum*, licet Monachus eſſet, Conſtantinopolim adductum fuiſſe, ut ibi Sacram Scripturam doceret, Eccleſiaſtica narrat Hiſtoria, & Sanctus *Hieronymus* in Epiſtola ad *Ruſticum* Monachum ait: *Sic vive in Monaſterio, ut Clericus eſſe merearis, multo tempore diſce, quæ poſtmodum doceas.* Non ergo ab Officio docendi, prædicandi, & confeſſiones audiendi arceri debent Viri Religioſi, qui ad illud in Eccleſia exercendum ſunt inſtituti, ſicut Ordines Religioſorum Mendicantium. His, & aliis luculentiſſimis rationibus refellit Sanctus *Thomas* Status Religioſi impugnatores, & ad illud Scripturæ Sacræ teſtimonium: *Nolite vocari Rabbi*, quod *Guillelmus a Sancto Amore* objiciebat, reſpondet Sanctus Doctor, per hæc Chriſti verba non prohiberi quemlibet Magiſterii appetitum, ſed præpoſterum dumtaxat & indebitum Magiſterii deſiderium, a quo abhorrent Viri Regulares, *cum non appetant Magiſterium, niſi propter publicam utilitatem, nec velint fieri Magiſtri Scholaſtici, niſi de conſenſu Prælatorum ſuorum.* Demum, Viros Religioſos ad opus manuum non teneri, niſi ſit Regulis & Conſtitutionibus Monaſticis præſcriptum, probat *Sanctus Thomas* contra *Guillelmum a Sancto Amore* multis argumentis, ex quibus hoc unum ſubjiciam: *Qui habent unde alias vivant*, inquit S. Thomas, *quam de labore manuum, quia habent poſſeſſiones, quæ ad eorum vitam ſuſtentandam a Fidelibus collatæ ſunt, vel habent miniſterium prædicationis ſibi commiſſum, de quo vivere poſſunt, primæ ad Corinth. cap. 9. Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Similiter aliqui Religioſi ſunt, qui Eccleſiæ deſerviunt in divino Officio, & de hoc etiam licite vivere poſſunt. Unde dicitur primæ ad Corinth. cap. 9. Qui altari deſerviunt, cum altari participant.* Et adducta auctoritate *S. Auguſtini* in libro *de Opere Monachorum*, ſubjungit S. Thomas: *Similiter ſunt aliqui Religioſi, qui Sacræ Scripturæ vacant, & de hoc etiam licite vivere poſſunt.* Non ergo omnes Religioſi tenentur manibus laborare. Legendus eſt idem Sanctus Doctor Secunda Secundæ Quæſt. CLXXXVII. Art. I. ubi probat, Religioſos poſſe docere, prædicare, & alia Officia exercere in Eccleſia, & in Art. III. ejuſdem quæſtionis docet, Religioſos qui Scripturæ Sacræ ſtudio incumbunt, vel prædicationis miniſterio funguntur, non teneri manibus operari, ſed potius ad procurandam ſalutem animarum debere a labore manuum omnino abſtinere. Nec ſolum *Sanctus Thomas*, ſed etiam *S. Bonaventura*, ſplendidiſſimum Ordinis Minorum decus, Sæculo XIII. *Guillelmum a Sancto Amore*, Capitalem Status Religioſi hoſtem, confutavit tam in Opuſculo *de Paupertate Chriſti*, quam in *Apologia Pauperum*. Unde factum eſt, ut Romani Pontifices Ordinum Mendicantium cauſam Statumque ſemper protexerint. *Alexander IV.* Pontifex Maximus proſcripſit peſtilentem librum *de periculis noviſſimorum temporum*, quem contra Ordines Mendicantium ſcripturierat *Guillelmus a Sancto Amore*, & in eorum gratiam quadraginta Pontificia Diplomata dedit. *Clemens V.* Religioſorum itidem patrocinium ſuſcepit, *probans eos a Deo & Eccleſia vocatos ad auxilium regiminis Eccleſiæ, licet tardius quam de multis, etiam eos inter alios vocatos deberi merito computandos*, ut refert continuator *Guillelmi Nangii* apud *Lucam Dacherium* tomo XI. *Spicilegii*. Nec minus Religioſis Mendicantibus favit *Innocentius* VI. Pontifex Maximus contra *Richardum* Armachanum Archiepiſcopum, & Hiberniæ Primatem, ſicut ad an. MCCCLVIII. refert *Thomas Walſingamus*, qui tamen hic, & quavis data occaſione virulento calamo Religioſos Mendicantes perſtringit. Hæc pauca obſervanda eſſe duxi ad vindicandum Statum Religioſum, cujus tanta dignitas ac perfectio eſt, ut *S. Thomas* Quodlibeto III. Quæſt. VI. Art. XVII. pluribus momentis evincat, Religioſos eſſe majoris perfectionis, quam ſint Presbyteri Parochiales.

Non

Digitized by Google

Non poſſum etiam , nec debeo hic prætermittere ſpecialem Ritum, ſeu Diſciplinam , quæ etiamnum viget in Ordine Fratrum Prædicatorum, & ex qua imperiti quidam & malevoli homines anſam & occaſionem temere arripiunt celeberrimum hunc Ordinem calumniandi. Hic autem Ritus, ſeu Diſciplina in hoc conſiſtit, quod Fratres Prædicatores inter celebrandum Miſſæ Sacrificium ſiniſtra manu Corpus Chriſti Domini ſumant. Hunc ritum nonnulli maledici pœnam eſſe dictitant omnibus Fratribus Prædicatoribus a Romano Pontifice impoſitam, eo quod *Bernardus Politianus*, ejuſdem Ordinis, venenum in Euchariſtia *Henrico* VII. Imperatori porrexiſſet, & ſacrilegum ac parricidiale facinus perpetraſſet. Verum, hæc putida calumnia eſt, tum quia certiſſimis monumentis, quæ in Colloquio II. adduxi, conſtat, *Henricum* VII. Imperatorem non veneno, ſed naturali morte extinctum fuiſſe; tum etiam, quia Ritus ille, quem adhuc obſervant Fratres Prædicatores, dum ſacrum faciunt, tenendi ſiniſtra manu Hoſtiam uſque ad communionem, ab ipſo Ordinis exordio invaluit, & ante *Henrici* VII. Imperatoris obitum, qui contigit an. 1313. Vidi quippe ipſe, dum Pariſiis eſſem, antiquum Rituale, quod in Pariſienſi Ordinis Fratrum Prædicatorum Conventu, & Collegio *S. Jacobi* aſſervatur, & quod an. MCCLVI. manu ſcriptum eſt, in quo ſtatuitur, ut Sacerdos Hoſtiam manu ſiniſtra uſque ad Communionem teneat. Qua ex Rubrica nullus dubito, quin hæc conſuetudo, quæ adhuc apud Fratres Prædicatores obtinet, ſumendi manu ſiniſtra Corpus Chriſti, manaverit, cum Hoſtia ſic fracta commode ac decenter a ſiniſtra in dexteram transferri haud poſſit. Hic autem ritus ſolis Fratribus Prædicatoribus peculiaris eſt, quia Sacram Hoſtiam ſuper Calicem non frangunt ac deponunt, ut factitare ſolent ſæculares Sacerdotes, & aliorum Ordinum Regulares, ſed ſuper Patenam frangunt. *Id ceremoniæ*, inquit *Bzovius*, Ordinis Prædicatorum, in continuatione *Baronii* ad ann. 1313. ſiniſtra communicandi manu datum etiam a Sede Apoſtolica Ordini Prædicatorum, propter triumphatam a Fratribus Berengarianam Hæreſim in contumeliam Sanctiſſimæ Euchariſtiæ in Europa temporibus D. Dominici & Petri Martyris reviviſcentem, ut tum poſt Agnus Dei ſiniſtra manu ſuper Calicem elevatam Hoſtiam teneant, tunc univerſo populo adorandum Chriſtum Deum verum & hominem ſub ſpeciebus panis & vini præſentem exponerent; tum ipſi tunſione pectoris interiorem animi latriam oſtenderent in Sacro-Sanctum pignus ſalutis. Hunc ſpecialem Ritum ex ſingulari Privilegio Ordini Prædicatorum fuiſſe ab Eccleſia conceſſum, teſtatur itidem alter ejuſdem Ordinis Scriptor *Leonardus de Utino*, qui floruit circa an. 1444. & in ſuo Quadrageſimali Serm. 42. hæc habet: In principio Ordinis noſtri inſurrexit quædam hæreſis aſſerens, non eſſe verum Corpus Chriſti in Altari, niſi quandiu elevatur. Cujus opinionis fuit Magiſter Joannes Wicleſ. Ordo autem noſter prævaluit contra hanc Hæreſim, miro modo eam confutando, in cujus ſignum datum eſt Ordini noſtro, ut in Miſſa poſt Agnus Dei ante Communionem tenerent Fratres Hoſtiam elevatam ſupra Calicem, ut ſic adoraretur ab univerſo populo, tanquam verum Corpus & Sanguis Chriſti, & ne deponeretur poſt communionem. Et, poſt pauca interjecta, ſubdit idem Scriptor: Plures Fratres noſtri Martyrio coronati ſunt ab Hæreticis; & dum eſſem in Concilio Ferrarienſi tempore Eugenii Papæ IV. relatum eſt, plures Conventus noſtri Ordinis funditus everſos ab Huſſitis in Bohemia, & Fratres trucidatos ab eiſdem. Ordo enim noſter valde inſudavit contra Hæreſes, ad earum extirpationem præcipue circa hoc Sacramentum Corporis Chriſti. Sed hæc ſatis dicta ſint ad hanc infamem propulſandam calumniam, quæ diſſimulata & celeberrimo Fratrum Prædicatorum Ordini dedecori & Eccleſiæ offenſioni verteretur: Si tamen plura ea de re ſcire deſideres, legeſis librum, quem an. 1686. edidit *Marcellus de Cavalleriis*, Ord. Prædicatorum, inſcriptum: *Statera Sacra Miſſam juxta ritum Ordinis Prædicatorum expendens*.

D. Expecto nunc pro coronide noſtri Colloquii Synopſim Doctrinæ Moralis Chriſtianæ, & hoc unum ſcire velim, an Doctrina Moralis Chriſtiana ſuam Sæculis XIII. & XIV. puritatem ac integritatem retinuerit, quam in Sæculis præcedentibus obtinuiſſe jam vidimus.

M. Moralem Doctrinam Sæculis XIII. & XIV. avitam ſuam retinuiſſe puritatem, ſat ſuperque probant Opera *S. Thomæ Aquinatis*, qui Sæculo XIII. floruit, & in rebus, quæ ſpectant mores, tritæ SS. Patrum viæ ita adhæſit, ut ab ea nunquam deflexerit. Infinitus profecto eſſem, ſi ſingula percurrere vellem, quæ Angelicus ille Doctor, præſertim in *Secunda Secundæ* ſuæ ſummæ Tripartitæ contra Uſuram, Simoniam, Homicidium, & alia id genus vitia moribus oppoſita, methodo perſpicua docet, ubique Ethices caſtiſſimæ ſuppeditando Regulas ac præcepta, quibus fidelium mores informari, corrigi & emendari debent. Quatuor duntaxat, quæ maxime commendant doctrinam Moralem S. Thomæ, & ad ejus puritatem contra emergentes laxitates conſervandam plurimum conducere poſſunt, hic generatim annotabo.

In primis, perpetuo docet *S. Thom.* in rebus ſpectantibus mores, neminem excuſari, ſi ſequatur erroneas opiniones alicujus Magiſtri, quia in talibus ignorantia non excuſat. Sic ſuam mentem dilucide aperit Angelicus ille Præceptor *Quodlibeto tertio*, *Articulo decimo his verbis*: Reſpondeo dicendum, quod ſi fiant diverſæ opiniones Doctorum Scripturæ Sacræ, ſiquidem non pertineant ad fidem & bonos mores, abſque periculo auditores utramque opinionem ſequi poſſunt. Tunc enim habet locum, quod Apoſtolus dicit ad Rom. c. 14. Unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet. In his vero quæ pertinent ad fidem & bonos mores, nullus excuſatur, ſi ſequatur erroneam opinionem alicujus Magiſtri. In talibus enim ignorantia non excuſat; alioquin immunes a peccato fuiſſent, qui ſecuti ſunt opinionem Arii,

Na-

Digitized by Google

Neſtorii, & aliorum Hæreſiarcharum. Nec poteſt excuſationem habere propter ſimplicitatem auditorum, ſi in talibus opinionem ſequantur. In rebus enim dubiis non'eſt de facili præſtandus aſſenſus, quin immo, ut Auguſt. dicit in lib. 3. de Doctrina chriſtiana, conſulere debet quis regulam fidei, quam de Scripturarum plenioribus locis, & Eccleſiæ auctoritate percepit. *Id confirmat S. Thomas Quodlibeto* 8. *Art.* 13. *ubi quærit*: An quando ſunt diverſæ opiniones de aliquo facto, ille qui ſequitur minus tutam, peccet? *Cui quæſtioni ſic reſpondet Doctor Angelicus*. Reſpond. dicendum, quod duobus modis aliquis ad peccatum obligatur: uno modo faciendo contra legem, ut cum aliquis fornicatur: alio modo faciendo contra conſcientiam, etiamſi non ſit contra legem, ut ſi conſcientia dictat alicui, quod levare ſeſtucam de terra ſit peccatum mortale. Ex conſcientia autem aliquis obligatur ad peccatum, ſive habear certam fidem de contrario ejus quod agit, ſive etiam habeat opinionem cum aliqua dubitatione. Illud autem quod agitur contra legem, ſemper eſt malum, nec excuſatur per hoc, quod eſt ſecundum conſcientiam; & ſimiliter quod eſt contra conſcientiam eſt malum, quamvis non ſit contra legem. Quod autem nec contra conſcientiam, nec contra legem eſt, non poteſt eſſe peccatum. *Attende, quæſo, ad hæc verba S. Thomæ:* Illud quod agitur contra legem, ſemper eſt malum, nec excuſatur per hoc, quod eſt ſecundum conſcientiam; quibus verbis Sanctus Doctor novum probabilitatis commentum, ex quo varii in doctrina Morali pullularunt errores Vaticanis protriti fulminibus, præſocavit. Sic *S. Thomas* Regia via incedens, certas tutaſque ſententias Patribus & Eccleſiæ communes delegit, eoque delectu ſibi ac ſuis diſcipulis ab erroribus, a periculo, aut metu cenſurarum immunitatem comparavit, & proprium fecit veluti ſuæ Scholæ characterem. Voluit quippe Angelicus Doctor, ut ſui Diſcipuli tam a laxis opinionibus & corruptelis doctrinæ Moralis abhorrerent, quam a rigidioribus ſententiis quorumdam Theologorum, qui zelum habentes, ſed non ſecundum ſcientiam, onera importabilia imponunt, aſperiorem reddunt viam ſalutis, & in quæſtionibus ambiguis, in quibus de peccato mortali agitur, ſemper ad rigorem deflectunt, peccatorum mortalium numerum augent, ac nimia aſperitate peccatoribus aditum pœnitentiæ ſic præcludunt, ut in cauſa ſint, cur illi in deſperationem ſuæ ſalutis adducti, ſe in præcipitium proripiant, & cum *Juda* ſugiant ad infelicem laqueum. Hunc intempeſtivum in doctrina Morali rigorem improbat *S. Thomas* Quodlibeto 9. Art. 15. ubi docet, periculoſe determinari quæſtiones, in quibus agitur de peccato mortali: Omnis quæſtio, *inquit*, in qua de peccato mortali agitur, niſi expreſſe veritas habeatur, periculoſe determinatur, quia error, quo non creditur eſſe peccatum mortale, quod eſt peccatum mortale, conſcientiam non excuſat, a toto, licet forte a tanto; Error vero, quo creditur eſſe mortale, quod non eſt mortale, ex conſcientia ligat ad peccatum mortale. Præcipue autem periculoſum eſt, ubi veritas ambigua eſt &c. In delectu itaque opinionum, præ ceteris, qui Summas Caſuum conſcientiæ conſcripſerunt, ſequere *S. Thomam*, & non minus a laxioribus, quam a rigidioribus declina ſententiis, quas in Scholas invexerunt, & hominum generi propinarunt recentiores Caſuiſtæ. Utere etiam prudentiſſimo Conſilio, quod olim Cardinalis *Bellarminus* dedit Epiſcopo Theanenſi nepoti ſuo in Opuſculo quod ad ipſum direxit; ubi hæc habet: Si quis velit in tuto ſalutem ſuam collocare, is omnino debet certam veritatem inquirere, & non reſpicere quid multi hoc tempore dicant, aut faciant; & ſi rei certitudo non poſſit ad liquidum apparere, debet omnino tutiorem partem ſequi, & nulla ratione, nullius imperio, nulla utilitate temporali propoſita ad minus tutam partem declinare. Agitur enim de ſumma rei, cum de ſalute æterna tractatur, & facillimum eſt conſcientiam erroneam exemplo aliorum induere, & eo modo, conſcientia non remordente, ad eum locum deſcendere, ubi vermis non moritur, & ignis non extinguitur.

Alterum, quod circa Doctrinam Moralem *S. Thomæ* obſervare debes, ſpectat magnum dilectionis divinæ præceptum, quod ſi totius Moralis Chriſtianæ Compendium, Evangelii Summam, legis finem, & ſolidæ pietatis principium dixeris, a veritate non aberrabis. Hoc autem de dilectione divina præceptum adeo neceſſarium eſſe exiſtimavit *S. Thomas*, ut 1. 2. quæſt. 89. art. 6. doceat, teneri omnem creaturam rationalem in primo rationis diluculo ad Deum ſe convertere, illum ceu ultimum finem agnoſcere, & primitias amoris ſui ei conſecrare: tunc enim, inquit Angelicus Doctor, *primum quod occurit homini diſcretionem habenti, eſt deliberare de ſe ipſo*. Quibus verbis innuit *S. Thomas*, in illa prima rationis aurora Solem inviſibilem, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum, pias immittere cogitationes deliberandi de ſe, quibus intimatur, & veluti promulgatur lex naturalis; cui legi obtemperans, *ſi ad debitum finem ſe ipſum ordinaverit, per gratiam conſequetur remiſſionem peccati originalis; ſi vero non ordinet ſeipſum ad debitum finem, ſecundum quod in illa ætate eſt capax diſcretionis, peccabit mortaliter, non faciens quod in ſe eſt*. Cum igitur homines, dum ipſis affulgere incipit rationis crepuſculum, ad dilectionis divinæ præceptum obſtringantur, neceſſe eſt, ut omnibus incumbat obligatio divinæ illius Legis: *diliges Dominum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis*. Sed quo pacto a nobis impleri debeat divinum iſtud præceptum, luculenter juxta ac ſolide explicat idem *S. Thomas* opuſculo 18. cap. 5. his verbis: alio modo ex toto corde, mente, anima, & fortitudine Deum diligimus, ſi nihil nobis deſit ad divinam dilectionem, quod actu, vel habitu in Deum non referamus, & hujus divinæ dilectionis perfectio datur homini in præcepto. Primo quidem, ut omnia in Deum referat, ſicut in finem, ſicut Apoſtolus dicit 1. ad Corinth. cap. 10. Sive manducatis, ſive bibitis, omnia in gloriam Dei facite: quod quidem impletur, cum aliquis vitam ſuam ad Dei ſervitium ordinat, & per conſequens omnia quæ

per

per ſe ipſum agit, omnia virtualiter ordinantur in Deum, niſi ſint alia, quæ ab eo abducant, ſicut ſunt peccata, & ſic Deum diligit homo ex toto corde. Secundo, ut intellectum ſuum homo ſubjiciat, ea credens quæ divinitus traduntur, ſecundum illud Apoſtoli II. ad Corinth. c. X. In captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti; & ſic Deus diligitur ex tota mente. Tertio, ut quæcunque homo amat, in Deo amet, & univerſaliter omnem ſuam affectionem ad Dei dilectionem referat. Unde dicebat Apoſtolus II. ad Corinth. c. V. ſive enim mente excedimus, Deo: ſive ſobrii ſumus, vobis: Charitas enim Chriſti urget nos, & ſic Deus ex tota anima diligitur. Quarto, ut omnia exteriora noſtra verba & opera ex divina charitate firmentur, ſecundum illud Apoſtoli I. ad Corinth. cap. ult. Omnia enim veſtra in charitate fiant; & ſic Deus ex tota fortitudine diligitur. Hic eſt ergo tertius perfectæ dilectionis modus, ad quem omnes ex neceſſitate præcepti obligantur. Eandem veritatem inculcat *S. Thomas* in Quæſtionibus diſputatis, quæſtione *de Charitate* art. II. ad 2. & in ſua Summa Theologica, ſeu 2. 2. quæſt. 44. art. 4. Diſce itaque a S. Thoma, Scholæ Angelo, modum adimplendi divinæ dilectionis præceptum, cujus neceſſitatem clamat ipſa natura, & hanc naturæ vocem Sacræ Scripturæ paginæ altius inſonant, omneſque hiſtoriæ, prophetiæ, figuræ, myſteria, minæ, & documenta nihil aliud agunt, quam ut diligendi Dei præceptum omnium animis penitius infigant, doceantque, totum animum noſtrum ſoli Deo caſta ac gratuita charitate eſſe conſecrandum. * Hinc jure merito Romani Pontifices quaſdam flagitioſas damnarunt propoſitiones, quæ ad negandum maximum divinæ electionis præceptum aperte collimare videbantur. *Alexander VII.* an. MDCLXV. hanc propoſitionem proſcripſit: *Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum fidei, ſpei, & charitatis, ex vi præceptorum ad eas virtutes pertinentium.* Idem opinionis monſtrum contrivit *Innocentius* XI. quando an. MDCLXXIX. probroſo ſtigmate confixit has propoſitiones: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.* Item: *Probabile eſt, nec ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum.* Item: *Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſumus.* Denique *Alexander VIII.* Pontifex Maximus anno MDCXC. hanc ſacrilegam damnavit propoſitionem: Bonitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc ſufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decurſu, neque in fine vitæ ſuæ mortalis. Quæ propoſitiones, ut nemo non videt, totam ſimul Chriſtianorum Religionem evertunt, Incarnationis Conſilium deſtruunt, omnium myſteriorum fructum evacuant, delent Scripturas omnes, omnium errorum virus complectuntur, & cor ipſum Religionis invadunt.

Tertia obſervatio generalis, quam hic attexere animus eſt, & qua præcipue commendatur puritas doctrinæ Moralis *S. Thomæ*, verſatur circa diſpoſitiones, quas neceſſarias eſſe docet Angelicus Doctor ad conſequendam in Sacramento Pœnitentiæ remiſſionem peccatorum. Sic enim Sanctiſſimus Præceptor 3. part. quæſt. 85. art. 5. in quo inquirit: utrum principium pœnitentiæ ſit ex timore? Statuit in quo ſita ſit vera pœnitentia: Reſpondeo, *inquit*, dicendum, quod de pœnitentia loqui poſſumus duplici modo, quantum ad habitum, & ſic immediate a Deo infunditur ſine nobis principaliter operantibus, non tamen ſine nobis diſpoſitive cooperantibus per aliquos actus. Alio modo poſſumus loqui de pœnitentia quantum ad actus, quibus Deo operanti in pœnitentia cooperamur, quorum actuum primum principium eſt Dei operatio convertentis cor, ſecundum illud Thren. ult. *Converte nos, Domine, ad te, & convertemur.* Secundus actus eſt motus fidei, tertius eſt motus timoris ſervilis, quo quis timore ſuppliciorum a peccatis retrahitur. Quartus actus eſt motus ſpei, quo quis ſub ſpe veniæ conſequendæ aſſumit propoſitum emendandi. Quintus actus eſt motus charitatis, quo alicui peccatum diſplicet, ſecundum ſe ipſum, & non jam propter ſupplicia. Sextus actus eſt motus timoris filialis, quo propter reverentiam Dei aliquis emendam Deo voluntarius offert. Sic igitur patet, quod actus pœnitentiæ a timore ſervili procedit, ſicut a primo motu affectus ad hoc ordinato: a timore autem filiali, ſicut ab immediato & proximo principio. Viden, *S. Thomam*, actuum pœnitentis ſeriem præformando expreſſe affectum dilectionis requirere, eumque charitatis nomine donare, ac ſubinde Sacramento pœnitentiæ neceſſarium eſſe ad remiſſionem peccatorum actum initialis amoris Dei ſuper omnia dilecti, ſicut aperte declarat idem S. Doctor 3. par. quæſt. 86. art. 3. his verbis: *Unde non poteſt eſſe vere pœnitens, qui de uno peccato pœnitet, & non de alio. Si enim diſpliceret ei illud peccatum, quia eſt contra Deum ſuper omnia dilectum (quod requiritur ad rationem veræ pœnitentiæ) ſequeretur quod de omnibus peccatis pœniteret.* Et ſane, ut homo ſit vere pœnitens, debet primo dolere de peccato, ut eſt offenſa Dei, injuria Deo illata, & privatio amicitiæ ejus. Secundo, debet ſe convertere ad Deum, juxta illud *Joelis* Prophetæ c. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro.* Denique oportet, ut ejus voluntas recedat a peccato. Porro hæc tria pœnitens habet cum Sacramento Pœnitentiæ per motum inchoatæ dilectionis divinæ. *Mens* quippe *noſtra*, ut ait *S. Thomas* lib. 4. contra Gentes c. 72. *debite ad Deum converti non poteſt ſine charitate.* Præterea, *Actus, quo alicui diſplicet peccatum propter ſeipſum, eſt motus charitatis*, ut ait idem Sanctus Doctor loco mox citato, ſeu 3. parte qu. 85. art. 5. Denique, *qui timore pœnæ ab aliquo peccato abſtinet, non ſimpliciter ejus voluntas a peccato recedit, ſicut voluntas ejus, qui amore juſtitiæ abſtinet a peccato*, ut inquit *S. Thomas* 1. 2. quæſt. 107. art. 2. ad 1.

Non

* *Vide correctionem Auctoris in fine hujus Tomi.*

Non poteſt igitur juxta principia *S. Thomæ* fieri in Sacramento pœnitentiæ remiſſio peccatorum ſine aliquo actu initialis amoris Dei. Hæc doctrina de neceſſitate dilectionis divinæ in Sacramento Pœnitentiæ ad obtinendam remiſſionem peccatorum, connexa omnino eſt cum ſententia *S. Thomæ* docentis, ut ſuperius diximus, teneri omnem creaturam rationalem in primo rationis diluculo ſeſe convertere ad Deum, ut ultimum finem, eumque diligere. At enim, ſi puer tenetur in primo rationis diluculo ad Deum ſincero corde ſeſe convertere (converti autem non poteſt ad Deum, & in illum ſe ſuaque omnia referre abſque amore) a fortiori peccator, qui poſt patrata flagitia novitatem vitæ inire vult, ad Deum aſtringitur amore converti.

Ultimo, circa Doctrinam Moralem *S. Thomæ*, duas potiſſimum Regulas obſervare debes, quas præſcribit Angelicus ille Doctor ad digne adminiſtrandum, vel percipiendum Euchariſtiæ Sacramentum apprime neceſſarias. Prima Regula hæc eſt: *Si peccatum eſt manifeſtum, debet denegari Euchariſtia, ſive in occulto, ſive in manifeſto peccat*. Ita docet *S. Thomas* in 4. Sentent. diſtinct. 9. art. 5. in Reſponſ. ad 1. quæſt. Ex qua S. Doctoris Regula ſequitur primo, publice criminoſos, manifeſteque infames a Sacra Communione arceri omnino debere, videlicet meretrices, publicos concubinarios, fœneratores, magos, ſortilegos, blaſphemos, hiſtriones, & joculatores notorios, aleatores, & eos, qui choreas agunt, ſuiſque geſtibus & cantilenis ad libidinem ſe & alios provocant, necnon eos, qui odia & inimicitias exercent, vel qui in aliqua peccandi occaſione verſantur. Secundo, ex hac *S. Thomæ* Regula ſequitur, mulieres, quæ impudice & inhoneſte ſe ornant crinibus, coloribus, veſtibus, non ut ſuis maritis placeant, ſed ut adſcititiis ornamentis oculos hominum in ſe convertant, eiſque offenſionis & damnationis laqueos parent, ad Sacram itidem Communionem admitti non debere. Hinc *Innocent. XI.* Pontifex Maximus, an. MDCLXXXIII. die xxx. Novembris Edictum Romæ promulgavit, quo diſtricte præcepit, ut mulieres, cujuſcumque gradus & conditionis ſint, in plateis, & in aliis locis publicis, ſed præſertim in Eccleſiis, indutæ appareant non ſumptuoſis, non caudatis veſtibus, non crinibus inaniter intortis, non fuco ac pigmentis vultu illito, non pectore nudo, aut tenui velo obtecto, ſed ita veſtitæ, ne præter faciem quidquam cernatur, ſimulque prohibet Sanctiſſimus ille Pontifex Sacerdotibus, ne hujuſmodi mulieres, quæ humeris, pectore, mammillis, brachiiſve nudatis ad Euchariſtiæ Sacramentum accedere non formidant, conſtanti cordis robore ac zelo muniti, Divino Sacramento paſcant.

Altera Regula *S. Thomæ* hæc eſt: Euchariſtiæ Sacramentum poteſt conſiderari ex parte ſumentis; in quo requiritur, ut cum magna devotione & reverentia ad hoc Sacramentum accedat, & ideo ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt, quod quotidie ſumat. Unde Auguſtinus, cum dixiſſet: Accipe quotidie, ut quotidie tibi proſit, ſubjungit: Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Sed quia multoties in pluribus hominum impedimenta hujus devotionis concurrunt propter corporis indiſpoſitionem vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere, ſed quotieſcumque ſe ad illud homo invenerit præparatum. Unde in libro *de Eccleſiaſticis Dogmatibus dicitur:* Quotidie Euchariſtiæ communionem accipere, nec laudo, nec vitupero; ita docet Angelicus Doctor 3. par. quæſt. 80. art. 10. ubi quærit, *utrum liceat quotidie Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipere?* Ab hac Regula, in qua Doctor Angelicus, poſt Sanctos Patres, magnam animi ſanctimoniam ad ſacram quotidie percipiendam Euchariſtiam requirit, & ſingularem diligentiam, curam, & reverentiam in parando ad ejus ſuſceptionem animo poſtulat, omnino receſſerunt moderni aliquot Caſuiſtæ, qui vel maxime indignos, & divinæ gratiæ inaniſſimos homines ad Sacram Communionem impellebant, ut patet ex hac horrenda propoſitione, quæ ab *Innocentio XI.* Pontifice Maximo anno MDCLXXIX. proſcripta fuit: *Frequens Confeſſio & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota Prædeſtinationis*. Certe hæc propoſitio recenter invecta, & toti retro antiquitati Patrum ignota, quæ quoslibet ſui & Mundi amore tumentes, ac gentiliter viventes ad tremendum myſterium per nudam peccatorum confeſſionem admittit, tantum abhorret & diſtat a doctrina *S. Thomæ*, quantum lux a tenebris, a die nox, & Oriens diſtat ab Occidente.

Plura non dicam de Doctrina Morali, quam *S. Thomas* Sæculo decimo tertio Eccleſiam illuſtravit, quamque in ſequentibus ſæculis complexi Catholici Doctores Theologiam Moralem illibatam conſervarunt, exitialem morum depravationem profligarunt, ac maxima ſolicitudine caverunt, ne bene fundata antiquitas ſceleſta novitate ſubverteretur, ne Superiorum inſtituta violarentur, ne reſcinderentur ſcita Patrum, ne convellerentur definita Majorum, ſed ſeſe intra ſacratæ atque incorruptæ vetuſtatis caſtiſſimos limites prophanæ, ac novellæ curioſitatis libido contineret. Hinc *Alexander VII.* Pontifex Maximus, ut oſtenderet, quantum deteſtaretur perverſa quorumdam laxiorum Caſuiſtarum dogmata, quibus mores & Diſciplina Chriſtiana corrumpuntur, & Evangelio penitus contraria invehitur morum diſſolutio; vehementer optabat, ut aliquis Ordinis Dominicani Theologus Doctrinæ Moralis Regulas non ex modernorum Caſuiſtarum libris excerptas, ſed ex ſacris litteris, ex Decretis Romanorum Pontificum, ex Conciliorum Canonibus, ex Operibus Sanctorum Patrum, ex libris doctiorum Theologorum, *SS. Thomæ*, *Raymundi*, *Antonini*, & ex Inſtructionibus *S. Caroli Borromæi* hauſtas traderet, & ad eas omnes Theologi in dirigendis fidelium moribus communia Placita conformarent. Ut igitur in ſana Eccleſiæ Romanæ morum doctrina ſanus atque integer permanere poſſis, chariſſime diſcipule, uni firmiter adhære *S. Thomæ* doctrinæ morali, quam Sum-

Digitized by Google

Summi Pontifices maximis elogiis commendarunt. Coacervent ſibi, qui voluerint, Magiſtros prurientes auribus: Tu ſequere *S. Thomam* Scholæ Angelum, qui unus pro decem millibus computatur, ſimilis huic Angelo, qui, ut ait Propheta *Daniel* cap. 10. v. 6. ita loquebatur, ut ejus verba viderentur a multis una loquentibus prolata; *Vox Sermonum ejus, ut vox multitudinis*. Vox ſiquidem *S. Thomæ*, Sanctorum omnium Doctorum vox eſt, quorum doctrinam ſectatus eſt, expoſuit, illuſtravit, roboravit, &, ut verbis utar *Petri Labbei* doctiſſimi Societatis Jeſu Scriptoris, collegit S. Thomas in ſua Summa quidquid doceri poteſt, aut ſciri. Incluſit Ambroſios, Hieronymos, Gregorios. Incluſit ſe ipſum, major ſe ipſo & minor. Epitomen fecit alienæ Sapientiæ, & Summam ſuæ. Didicit omnes, qui Thomam intelligit, nec totum Thomam intelligit, qui omnes didicit. Vox itaque *S. Thomæ* eſt vox multitudinis, & dum eam audimus, Sanctorum omnium Doctorum vocem nobis audire videmur. Felicem te! Si inter tot diſcrimina, quæ paſſim in Diſciplina morum occurrunt, Ducem tibi adſciveris *S. Thomam*, qui vias tuas diriget, pericula deteget, ſalebroſa complanabit; Abſque eo Duce quam periculoſum ſit arduam iſtam aleaque plenam ſuſcipere provinciam, diſce exemplo multorum, qui in doctrina morum nullius Ducis & rectoris veſtigia ſequentes, per inextricabiles tenebras oberrarunt, & præeunte ratiuncularum fallaci fulgore deluſi, in varia præcipitia dilapſi, cæci facti ſunt & duces cæcorum. Ducem & rectorem non habere malum eſt, & multarum calamitatum argumentum, nec non inordinatæ perturbationis, & confuſionis principium. Quemadmodum enim ſi Coryphæum & ducem ſuſtuleris, non erit amplius Chorus concinnus & ordinatus, & ſi a phalange exercitus amoveris Imperatorem, non erit amplius ordinata acies; & ſi a navigio ademeris Gubernatorem, navem demerges: ita malum quidem eſt, atque everſionis occaſio rectore carere. Verba ſunt *S. Joannis Chryſoſtomi* Homil. 43. in Epiſtolam ad Hebræos. Quæ cum ita ſint, Chariſſime diſcipule, fac ut doctrina S. Thomæ non recedat ab ore, non recedat a corde, quia ipſam ſequens, non devias; ipſam cogitans, non erras; ipſam tenens, non corruis; ipſam loquens, non mentitis; ipſi ſtudens, ad veritatem pervenis, ut teſtatur *Clemens* VI. Pontifex Maximus in Sermone de *S. Thoma*, cujus thema, *Ecce pluſquam Salomon hic*.

D. Non opus eſt, ut mihi ſtimulos ſubdas ad ſectandam doctrinam *S. Thomæ*, quem tanquam Magiſtrum audit, ac certatim præclaris encomiis exornat omnis eruditorum hominum natio. Hunc quippe Angelicum Doctorem, divinæ mentis fideliſſimum Interpretem, cui quidquid ſcio lubens acceptum refero, Ducem, & in ſtudiis meis Rectorem hactenus ſecutus ſum, & ejus doctrinæ aſſurgere, faſceſque ſubmittere ſemper gloriabor, eam in ſpem certiſſime erectus, fore ut, quemadmodum *Tobias*, Angeli ductu & ope adjutus, iter, quod ſuſceperat, auſpicato confecit, & immanem ex aquis erumpentem piſcem impavidus vivum arripuit ac exenteravit; Sic ipſe *S. Thomæ*, Scholæ Angeli, præſidio fretus, ſtudiorum meorum curſum feliciter abſolvam, & munitus Sanctiſſimi illius Præceptoris doctrina, ex qua, ut legitur Cantici Cantic. cap. 4. v. 4. *mille clypei pendent, omnis armatura fortium*, omnia errorum monſtra intrepidus confodiam. Faxit Deus Optimus Maximus, ut ſectando *S. Thomæ* doctrinam, virtutes ejus æmulari poſſim, vitam caſtiſſimam, Orationem aſſiduam, humilitatem ſingularem, charitatem heroicam, rerum humanarum contemptum, nihilque præter Deum, quem Sanctus ille Doctor unice concupivit, & feliciter conſecutus eſt, deſiderem, ac tandem ſolam Dei gloriam, & Eccleſiæ utilitatem unicum mihi ſtudiorum ac laborum meorum fructum proponam. Eo collineat votorum meorum Summa.

Finis Tomi Quinti.

Adver-

ADverte, benigne Lector, nonnulla in hocce Tomo V. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ fuiſſe a quibuſdam deprehenſa, quæ hic correctione, aut explicatione aliqua indigere viſa ſunt.

Primo, Pag. 53. decem recenſeo articulos Concilii Pariſienſis, quorum poſtremus his verbis conceptus eſt: *Malus Angelus & Adam habuerunt, unde poſſent ſtare, etſi non unde poſſent proficere*. Quibus verbis prædicta Synodus innuere duntaxat voluit, malum Angelum, & Adamum habuiſſe auxilium ſufficiens, ſeu *auxilium ſine quo non* perſeverare poterant, ſed non habuiſſe auxilium efficax, ſeu *auxilium quo* perſeverarent, uti docet *S. Auguſtinus* in libro *de Correptione, & gratia* Cap. XI. & XII.

Secundo, Pag. 112. dico, S. *Dominicum*, Ordinis Prædicatorum Fundatorem, omnigena quidem litteratura præditum fuiſſe, nullum tamen edidiſſe librum. Aſt, nolens cum nemine ſuper hac re contentioſum ducere funem, nec quidpiam decerpere de gloria Sanctiſſimi illius Patriarchæ (quem, ut meum amantiſſimum Patrem, impenſiſſime colere eximiæ felicitatis, & ſummo ſemper honoris loco ducam) ampliſſimam Lectori poteſtatem permitto amplectendi ſententiam eorum, qui *S. Dominicum*, de Eccleſia optime meritum, inter clariſſimos Sæculi XIII. Scriptores referendum eſſe cenſent.

Tertio, Pag. 116. 117. aſſero, *S. Thomam*, Doctorem Angelicum, cum e Caſtro, in quo a Matre, ſuiſque fratribus captivus detinebatur, dimiſſus eſt, ſtatim Coloniam miſſum eſſe, ut ſub *Alberto Magno* Philoſophiæ & Theologiæ operam daret; quod nullo pacto adverſatur Breviario Romano, in quo ad diem VII. menſis Martii legitur, *S. Thomam*, ſtatim ac e Caſtro dimiſſus eſt, Lutetiam Pariſiorum fuiſſe profectum; ſed potius utrumque cum veritate Hiſtoriæ optime cohæret. Nam *S. Thomas* liber a Caſtro dimiſſus Pariſios quidem a *Joanne Teutonico*, Ordinis Prædicatorum Generali Magiſtro, ductus eſt, non ut ibi Philoſophiæ ac Theologiæ ſtudio incumberet, ſed ut in Capitulo Generali ea in Urbe celebrando ipſi de Collegio, ſeu de Studio Generali provideretur, quo factum eſt, ut Pariſiis confeſtim ſecedens *S. Thomas*, Coloniam miſſus fuerit, ut ſub *Alberto Magno* Philoſophicis & Theologicis excoleretur Diſciplinis, ſicut teſtantur *Guillelmus de Toco*, teſtis ſuppar, & vitæ *S. Thomæ* Scriptor antiquiſſimus, necnon *S. Antoninus* 3. part. Chronicorum tit. 22. cap. 7. parag. 4.

Quarto, Pag. 146. affirmo poſt doctiſſimum *Mabillonium*, Salutationem Angelicam Sæculo duntaxat Eccleſiæ XI. frequentari cœpiſſe, ſed hoc intelligendum velim de Horis, ſeu precibus Canonicis, quibus ante XI. Sæculum poſt Orationem Dominicam necdum adjecta erat Salutatio Angelica, ſicut ex antiquiſſimis cum Monachorum, tum Religioſorum Ordinum Statutis evincit a me laudatus *Mabillonius*. Non eo tamen inficias, Salutationem Angelicam eſſe in Eccleſia antiquiſſimam, ac ſæpius a Sanctis Patribus fuiſſe uſurpatam, præſertim a *S. Cyrillo* Patriarcha Alexandrino, qui præfuit Concilio Œcumenico Epheſino contra Hæreſiarcham *Neſtorium* anno CCCCXXXI. celebrato.

Quinto, Pag. 157. aſſero, omnes hiſtorias, Prophetias, Myſteria docere, totum animum noſtrum ſoli Deo caſta ac gratuita charitate eſſe conſecrandum; abſit tamen ut his verbis excludere voluerim amorem ſpei, per quem Deum diligimus, ceu mercedem & objectivam Beatitudinem noſtram, cum *S. Auguſtinus* pluribus in locis amorem ſpei commendet, præſertim Enarratione in Pſalmum 134. ubi habet: *Sic amare debes, ut ipſum*, ſcilicet Deum, *pro mercede deſiderare non deſinas, qui ſolus te ſatiet, ſicut Philippus deſiderabat, cum diceret: Oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis*.

Poſtremo, non ſolum in hocce Tomo, ſed in quatuor aliis prioribus, compello interdum cum aliquo honoris titulo aliquot Scriptores, quorum Opera fuerunt Romæ cenſorio ſtigmate confixa, non quod eorum mihi probetur doctrina, quæ ab Eccleſia proſcripta eſt, ſed quod ex ipſis certa quædam poſſint hauriri documenta, quæ antiquitati illuſtrandæ, Catholicæ Religionis veritati aſſerendæ inſervire, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ haud modicam lucem affundere poſſunt,

Digitized by Google